KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
2125 3189

DE BEVOLKINGSBOEKHOUDING

DE BEVOLKINGSBOEKHOUDING

1021 A 32

382564.

DE BEVOLKINGS-BOEKHOUDING

DOOR

J. L. LENTZ

RIJKSINSPECTEUR VAN DE BEVOLKINGSREGISTERS

MET EEN VOORWOORD VAN

PROF. MR. H. W. METHORST

UITGAVE VAN DE VUGA WAARBIJ AANGESLOTEN

DE ERVEN J. J. TIJL N.V., ZWOLLE
ERVEN B. VAN DER KAMP, GRONINGEN
VAN GORCUM & COMP. N.V., ASSEN
G. W. VAN DER WIEL & Co., ARNHEM

FILIAAL TE 's HERTOGENBOSCH: L. LUYBEN, VUGHTERSTRAAT 16

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

VOORWOORD.

Reeds in 1928 belastte de Regeering de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding, met het ontwerpen van nieuwe voorschriften inzake het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters. Bijna acht jaren van voorbereiding zijn noodig geweest, alvorens de nieuwe voorschriften konden verschijnen. In die voorbereiding neemt de „*proefneming met gezinspersoonskaarten*" de voornaamste plaats in.

Vele herinneringen zijn voor mij, als voorzitter van de genoemde commissie, aan het tijdvak van 1928—1936 verbonden.

Buiten den in die jaren soms fel oplaaienden strijd om de persoonskaart, stond, als belangstellend toeschouwer, Mr. N. J. E. de Voogt, de man, die mij en anderen met zijn eenvoudig en rationeel denkbeeld had geïnspireerd. Toen ik hem destijds sprak over de vele hindernissen, welke den weg naar de invoering van het persoonskaartenstelsel blokkeerden, voegde hij mij toe: „*zij die gelooven, haasten niet.*"

En de Voogt geloofde in de juistheid van zijn gedachte.

Het verheugt mij daarom, dat de heer de Voogt nog vóór zijn verscheiden heeft mogen vernemen, dat de Regeering in principe tot de invoering van het persoonskaartenstelsel — zij het in gewijzigden vorm — besloten had.

Thans liggen hier voor mij de reeds op 1 Juli 1936 in werking getreden voorschriften, waarin de principieele beslissing der Regeering vorm heeft gekregen in een samenstel van bepalingen, welke de schoonste beloften inhoudt voor de toekomst van de bevolkingsboekhouding.

Aan de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding en meer in het bijzonder aan de Werkcommissie uit haar midden, komt ongetwijfeld voor het grootste deel de eer toe van het verstrekken van een gedegen advies. Ik moge haar van deze plaats daarvoor dank betuigen.

Dat de nieuwe voorschriften inzake bevolkingsboekhouding gepaard zijn gegaan met de codificatie van de voorschriften betreffende de bevolkingsstatistiek, acht ik zeer doeltreffend. Een

nauwe relatie tusschen administratie en statistiek is, uit een oogpunt van wetenschap en van algemeen maatschappelijk belang, onontbeerlijk.

Het lijkt mij daarom een gelukkige gedachte van den Heer Lentz om alle voorschriften, zoowel die, rakende de bevolkingsboekhouding, als die, betreffende de bevolkingsstatistiek, in één verzameling te doen verschijnen.

De vele verwijzingen ter plaatse, waar deze verhelderend kunnen werken, zullen deze uitgave, die ook overigens een schat van gegevens bevat, stempelen tot een waar vademecum voor studie en praktijk.

Dit werk is onmisbaar voor allen, die in de bevolkingsboekhouding belang stellen. Moge het in veler handen komen!

H. W. METHORST,
Oud-Voorzitter der Comm. voor de Bevolkingsboekhouding;
Hoofd der Inspectie van de Bevolkingsregisters;
Directeur-Generaal v. d. Statistiek.

INHOUD.

Bladzijden

Voorwoord van Prof. Mr. H. W. Methorst

Inleiding . . . . 1— 2

Hoofdstuk I. **Theoretische beschouwingen.**
A. Het doel van de bevolkingsboekhouding . . . . . . 3— 4
B. Woon- en verblijfplaats . . . . 4— 9
C. De grenzen der bevolkingsboekhouding 9
D. Facultatieve of verplichte bevolkingsboekhouding 9— 10
E. De diensten, welke de bevolkingsboekh. kan bewijzen 10— 12

Hoofdstuk II. **Geschiedenis van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding.**
A. Historisch overzicht in jaartallen . . . . 13— 16
B. Beknopt algemeen overzicht . . . . 17— 22
C. De strijd om de persoonskaart . . . . 22— 41

Hoofdstuk III. **Het gezinspersoonskaartenstelsel** . . . . . . 42— 49

Hoofdstuk IV. **De Nederlandsche bevolkingsboekhouding** nà **1 Juli 1936.**
A. Organisatie van de bevolkingsboekhouding . . . . 49— 53
B. De gemeentelijke bevolkingsregisters.
1. Algemeen . . . . 53— 59
2. De inrichting van het bevolkingsregister . . . . 59— 63
3. Het persoonsregister . . . . 63— 64
4. Het archiefregister . . . . 64— 66
5. Het woningregister . . . . 66— 68
6. Het gezinsregister . . . . 68— 69
7. Het verwijzingsregister . . . . 69— 71
C. Het centrale bevolkingsregister . . . . 71— 73
D. Het schakelregister . . . . 74— 77
E. Het verblijfregister . . . . 77— 81
F. Aanmelding en aangifte . . . . 81— 91
G. Nachtrust en werkelijke woonplaats . . . . 91—108
H. De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding.
1. Bij vertrek . . . . 108—113
2. Bij vestiging . . . . 113—117
I. De taak van de verhuiskaart in de bevolkingsboekhouding . . . . 117—121

Hoofdstuk V. **Het verstrekken van inlichtingen** . . . . . 122—127

Raadgevingen voor het gebruik van kaarten in het algemeen 128

Aanwijzingen voor alfab.-lexicogr. rangschikking (art. 12 Dienstplichtbesluit) . . . . 129—130

Wet van den 17den April 1887 (Staatsblad no. 67) tot vaststelling van bepalingen betreffende het houden van bevolkingsregisters . . . . 131—132

BESLUIT BEVOLKINGSBOEKHOUDING

Staatsblad 1936, Nr. 342.

	Artikelen	Bladzijden
AFDEELING I.		
Algemeene bepalingen	1— 2	133—140
AFDEELING II.		
De verplichtingen van de bevolking	3— 16	140—153
AFDEELING III.		
Hoofdstuk 1. De bevolking van Nederland	17— 21	153—159
Hoofdstuk 2. De bevolking der gemeente	22— 27	159—169
AFDEELING IV. *De bevolkingsregisters.*		
Hoofdstuk 1. Algemeene bepalingen	28— 31	169—172
Hoofdstuk 2. Het persoonsregister	32— 38	172—190
Hoofdstuk 3. Het gezinsregister	39— 44	190—200
Hoofdstuk 4. Het archiefregister	45— 48	200—203
Hoofdstuk 5. Het verwijzingsregister	49— 52	203—205
Hoofdstuk 6. Het woningregister	53— 58	206—209
AFDEELING V. *Het verblijfregister.*		
Het verblijfregister	59— 62	209—211
AFDEELING VI. *Het bijhouden van de bevolkingsregisters.*		
Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen	63— 69	211—217
Hoofdstuk 2. Wijzigingen:		
§ 1. bij geboorte	70— 75	217—225
§ 2. bij overlijden	76— 84	225—229
§ 3. bij vertrek en vestiging	85— 98	229—246
§ 4. bij huwelijk en huwelijksontbinding	99	246—248
§ 5. bij adresverandering binnen de gemeente	100—102	248—250
AFDEELING VII.		
Hoofdstuk 1. Het verstrekken van inlichtingen	103—108	250—256
Hoofdstuk 2. De zorg voor en het toezicht op de bevolkingsregisters.		
§ 1. De gemeentebesturen	109—114	256—260
§ 2. De Inspectie van de Bevolkingsregisters	115—117	260—262
§ 3. Het Centraal Bureau voor de Statistiek	118—119	262—263
Hoofdstuk 3. De commissie van advies	120—122	263—265
Hoofdstuk 4. Geschillen	123—124	265—268
AFDEELING VIII. *Overige bepalingen.*		
Hoofdstuk 1. Het persoonskaartenmateriaal	125—126	268—269
Hoofdstuk 2. Het overschrijven van persoonskaarten en het aanleggen van vervolgkaarten	127—130	269—271
Hoofdstuk 3. Het bewaren en het verzenden van persoonskaarten	131—136	271—274

	Artikelen	Bladzijden
AFDEELING IX.		
Slot- en overgangsbepalingen	137—142	274—277
Inhoud		279—280
Bijlagen:		
I. model *persoonskaart*		281—282
II. „ *verhuiskaart*		283—284
III. „ *kennisgeving*		285—286
IV. „ *woningregister*		287
V. „ *verblijfregister*		288
Model *gezinskaart* (bijlage 1 K.B. 12 Dec. 1922, St. 670.)		289
„ *verhuisbiljet* (bijlage 4 K.B. 12 Dec. 1922, St. 670.)		290
Voorbeelden van *ingevulde persoonskaarten.*		
Wenken voor de berging van het persoonsregister		291—297

HANDLEIDING BEVOLKINGSBOEKHOUDING

(behoort bij beschikking d.d. 22 Juni 1936, Nr. 16300, Afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken) geel papier.

INHOUD.

Algemeen		3
Afdeeling I van het besluit.	Algemeene bepalingen	4
Afdeeling II „ „ „	De verplichtingen van de bevolking	4
Afdeeling III. „ „ „	De bevolking { van Nederland	4— 5
	De bevolking { der gemeente	6
Afdeeling IV „ „ „	De bevolkingsregisters	6— 24
Afdeeling VI „ „ „	Het bijhouden van de bevolkingsregisters	25— 26
Afdeeling VII „ „ „		26— 27
Afdeeling VIII „ „ „	Overige bepalingen	27— 28

BIJLAGEN.

A. *Lijst van namen der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd*	29— 30
B. *Provinciën; Gemeentenamen; Opgeheven gemeenten; Landen*	31— 35
C. *Verplichte aanteekeningen*	36
Regeling militaire inwoners R.M.I.	36— 37
Andere aanteekeningen	37— 38
D. *Openbare kennisgeving*	39— 40
E. *Verslag jaarlijksch onderzoek*	41— 43

LEIDRAAD BEVOLKINGSSTATISTIEK

(behoort bij beschikking d.d. 22 Juni 1936, Nr. 16301, Afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken) geel papier.

INHOUD.

Algemeen	3
A. *Geboorten* (als levend aangegeven)	4— 12
B. *Huwelijken*	12— 15
C. *Overledenen en als levenloos aangegeven kinderen*	15— 23
D. *Huwelijksontbindingen*	23
E. *Erkenning van natuurlijke kinderen*	24

Bladzijden

F. *Staat der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister* . . . . 24— 30
G. *Vaststelling van het bevolkingscijfer* 30
H. *Slotbepalingen* 30

BIJLAGEN.

Modellen A^1—A^4 . . . . 31— 35
" B^1—B^5 . . . . 36— 40
" C^1—C^{20} en verklaring B met bijbehoorend couvert B 41— 53
" D 54
" E 55
" F . . . . 56— 58

ALFABETISCH REGISTER

op het koninklijk besluit, de handleiding en den leidraad.

ERRATA

Blz. 48, tweede regel van boven, in de plaats van „kasten" te lezen: „kosten".
In de noot, 3e regel van onder, in de plaats van „Gerretoon" te lezen: „Gerretson".

Blz. 64, zesde regel van boven, in de plaats van „nummeriek" te lezen: „numeriek".
zestiende regel van boven, in de plaats van „*verzending*" te lezen: „*verzameling*".

BEVOLKINGSBOEKHOUDING.

In de administratie
Is de papieren mensch
De vertegenwoordiger
Van den natuurlijken mensch.

INLEIDING.

Bij de verschijning van dit werk gaat de Nederlandsche bevolkingsboekhouding een nieuw tijdperk tegemoet. Wij hopen, dat dit tevens het begin zal zijn van een stijgende belangstelling en van een verdieping van het inzicht in de beteekenis en in de waarde van dat deel der bevolkingsadministratie. Slechts weinigen hebben zich geroepen gevoeld iets meer dan oppervlakkige aandacht aan dezen „hoeksteen" van de overheidsadministratie te wijden. Onze litteratuur op dit gebied is dan ook zeer arm. Bepaald ontstellend echter is het vrij algemeen gebrek aan inzicht in doel, beteekenis en waarde van de bevolkingsboekhouding, dat zelfs bij wetenschappelijke menschen blijkt te bestaan. Velen vereenzelvigen „bevolkingsboekhouding" met „burgerlijken stand" en zijn verwonderd te vernemen, dat die twee in doel en beteekenis ver uiteenloopen. Niet alleen bij hen, die *buiten* de administratie staan is dat gebrek aan inzicht vast te stellen. Ook bij velen, die in nauwe relatie met de overheidsorganen leven, constateerden wij vaak een volslagen afwezigheid van begrip omtrent het wezen van de bevolkingsregisters.

De bevolkingsadministratie in algemeenen zin, welke den mensch zelf als uitgangspunt en tot doel heeft, is nochtans een onderwerp, waarvoor in de eerste plaats aandacht mag worden gevraagd. De omstandigheid, dat de mensch zelf bij die administratie betrokken is en voor zich en zijn nageslacht belang heeft bij een juist ingerichte en goed gevoerde registratie, zou dan ook een veel grootere en vooral ook diepere belangstelling doen verwachten.

Erkend moet worden, dat aan het onderdeel van de bevolkingsadministratie, dat algemeen bekend is onder den weinig juisten naam „burgerlijke stand", de eer te beurt valt van een naarstige bestudeering door ieder, die zich voorbereidt op een loopbaan bij het bestuur en de administratie der gemeente. Moge voortaan ook aan het andere onderdeel der bevolkingsadministratie, de bevolkingsboekhouding, een gelijke mate van aandacht worden besteed.

Een vergelijking tusschen „burgerlijken stand" en „bevolkingsboekhouding" zou als onderwerp voor een bijzondere studie zeer

belangwekkend kunnen zijn. Wij zullen er ons toe bepalen te wijzen op een verschil in wezen.

Burgerlijke stand en bevolkingsboekhouding zijn samen te vatten onder het algemeene begrip „bevolkingsadministratie". De burgerlijke stand, die dient tot bewijs van (de aangifte van) eenige voorname gebeurtenissen in het menschelijk bestaan (o.a. geboorte, huwelijk en echtscheiding en overlijden), is te beschouwen als een *statische* registratie. Dit *statische* deel der bevolkingsadministratie, belangrijk en onontbeerlijk op zichzelf, vermag slechts gegevens te verschaffen omtrent bepaalde gebeurtenissen op bepaalde tijdstippen.

Daarnaast heeft de bevolkingsboekhouding als *dynamisch* deel der bevolkingsadministratie een vèrstrekkende beteekenis. Zij maakt de gegevens van den burgerlijken stand mobiel.

Zij registreert de bewegelijkheid der bevolking en legt de vermeerdering of vermindering van het aantal inwoners vast, zij verschaft adressen en gegevens betreffende de menschen, die ter plaatse wonen, zij verbindt de opvolgende woonplaatsen van den mensch met elkander en maakt daardoor nasporingen en onderzoekingen voor velerlei doeleinden mogelijk.

Kortom, de bevolkingsboekhouding, mits goed ingericht en bijgehouden, kan steeds een overzicht verschaffen van alle gewenschte gegevens den mensch betreffende.

In dit verband kan het bevolkingsregister worden beschouwd als een *verzameling van papieren menschen, die de natuurlijke menschen op een centraal punt vertegenwoordigen om aan de overheid alle gewenschte inlichtingen omtrent hun persoon te verstrekken.*

Wij hopen, dat de bevolkingsboekhouding eindelijk de belangstelling mag gaan ondervinden, welke zij van nature verdient.

Er ligt een groot terrein braak; het wacht slechts op den ernstigen wil van bekwame en deskundige menschen om het te verheffen tot een waardevol en hooggewaardeerd bezit van ons volk.

VOORBURG, Juni 1936. L.

HOOFDSTUK I.

THEORETISCHE BESCHOUWINGEN.

A. Het doel van de bevolkingsboekhouding.

Bevolking en overheid.

De bevolkingsboekhouding kan in de organisatie van de huishouding van een staat een belangrijke plaats innemen.

Het leven van den mensch is immers door tallooze draden verbonden met maatregelen door de overheid in het belang van de gemeenschap getroffen. De vele en velerlei regelingen en voorschriften, van overheidswege gegeven, brengen rechten en verplichtingen voor de bevolking met zich. De overheid zelve neemt daarmede eveneens verplichtingen op zich en deze verplichtingen stellen hooge eischen aan de organisatie van de huishouding van den staat.

Voor de organisatie van die huishouding heeft de overheid behoefte aan gegevens omtrent de grootte en de samenstelling der bevolking, aan gegevens betreffende de bewegelijkheid dier bevolking en, meer in het bijzonder, aan gegevens ten aanzien van de eenheden, waaruit die bevolking is samengesteld.

Het is uiteraard mogelijk, telkenmale wanneer zulks voor het een of ander doel noodig is, gegevens te verzamelen. Ongeacht de bezwaren en kosten, welke verbonden zijn aan het herhaaldelijk bij de inwoners verzamelen van de verlangde gegevens, zullen vele nuttige of onontbeerlijke feiten voor de gemeenschap verloren gaan, doordat de samenstelling en de grootte der bevolking dagelijks aan verandering onderhevig zijn. De verloren gegane gegevens kunnen bij gebreke van een officieele registratie niet of slechts moeizaam worden opgespoord. Het verlies aan gegevens omtrent de nationale bevolking, dat onvermijdelijk wordt geleden, indien een goede bevolkingsboekhouding ontbreekt, is niet in geldelijke waarden uit te drukken.

Als *doel* van de bevolkingsboekhouding is derhalve te beschouwen: *het zoodanig registreeren van den mensch, dat de overheid steeds de beschikking heeft — of zonder veel moeite kan verkrijgen — over alle dien mensch betreffende gegevens, welke bij de vervulling van de overheidstaak van belang kunnen zijn.*

Verzameling gegevens.

Ter bereiking van dit doel is het noodig, ten aanzien van ieder lid der bevolking, *eenmaal* al die gegevens te verzamelen en vast te leggen, welke in het maatschappelijke leven gebleken zijn een overwegende waarde te bezitten voor de onderkenning en de beoordeeling van den persoon en van de omstandigheden, waaronder hij leeft. De verzamelde en geregistreerde gegevens kunnen door het opleggen aan de inwoners van daartoe in het leven geroepen

bijzondere verplichtingen en door gebruik te maken van elk (toevallig) contact, dat de overheid met de inwoners heeft, worden aangevuld en bijgehouden.

Papieren mensch. Theoretisch beschouwd kan de verzameling van gegevens ten aanzien van iederen persoon tot een zoodanige volmaaktheid worden opgevoerd, dat de *papieren mensch een zuiver beeld geeft van den natuurlijken mensch.*

B. Woon- en verblijfplaats.

Beginselen registratie. Een van de belangrijkste vragen, welke zich opdringen zoodra in principe aan de bevolkingsboekhouding een taak wordt toebedeeld in de organisatie van het staatsbestuur, is, volgens welke beginselen betreffende woonplaats of verblijfplaats de registratie zal moeten plaats vinden.

Er zijn slechts weinig wettelijke regelingen, waarin de woonplaats of de verblijfplaats van den mensch niet een rol van beteekenis speelt. Naarmate de bemoeiingen van den wetgever zich uitbreiden wordt de waarde van de woonplaats of van de verblijfplaats voor de administratie grooter en voornamer.

Het bestaan van den mensch is steeds verbonden met een woonplaats of een verblijfplaats. Het is derhalve onvermijdelijk, dat in de regelingen van overheidswege, waarin den mensch verplichtingen zijn opgelegd of rechten zijn toegekend, het nakomen dier verplichtingen en het uitoefenen dier rechten in verband worden gebracht met zijn woonplaats of verblijfplaats. Immers, waar kan de mensch gemakkelijker zijn verplichtingen vervullen of zijn belangen behartigen, dan ter plaatse, waar hij woont of verblijft? Bovendien is de kennis van de verblijf- of woonplaats van den mensch onmisbaar voor zijn vindbaarheid.

Definitie woon- of verblijfplaats. Ofschoon de mensch altijd hetzij een woonplaats, hetzij een verblijfplaats heeft, mag dat toch niet zoo eenvoudig worden gedefiniëerd. Iemands woonplaats kàn tevens zijn verblijfplaats zijn en iemands verblijfplaats kàn tevens zijn woonplaats zijn.

Tusschen deze twee begrippen bestaat een wisselwerking met onnoemelijk veel overgangen en schakeeringen.

Het begrip „verblijfplaats" vormt voor den geest een duidelijker omlijnde aanwijzing dan „woonplaats". Dit laat zich hieruit verklaren, dat een ieder steeds een verblijfplaats heeft. De verblijfplaats is een natuurlijk te constateeren feit, een *absoluut* begrip.

Woonplaats echter is een begrip, dat vaak samenhangt met de duurzaamheid van het verblijf in een min of meer begrensd gebied. Woonplaats is daarom een juridisch begrip, dat is opgebouwd uit relatieve waarden en subjectieve maatstaven. De „duurzaamheid" van het verblijf is een van de voornaamste relatieve waarden. De voorwaarde: „duurzaamheid" brengt met zich, dat objectief gezien, eerst na afloop van den tijdsduur, welke als sub-

jectieve maatstaf wordt aangelegd aan het relatieve begrip „duurzaamheid", is te bepalen of er van woonplaats kan worden gesproken.

Maatschappelijk en juridisch kan echter het *achteraf* constateeren of iemand woonplaats heeft *gehad*, geen voldoening schenken. Vandaar dat het begrip „woonplaats" praktisch is gegrond op „omstandigheden". In deze omstandigheden neemt dan het „voornemen" van den mensch om „duurzaam" verblijf te houden, een voorname plaats in. Aan het „voornemen" zal op zichzelf echter geen beteekenis kunnen worden toegekend, zoolang niet met de uitvoering daarvan is begonnen. De *daad van uitvoering* kan zijn gelegen in het „werkelijk verblijf" op een bepaalde plaats. Aan deze daad kan bewijskracht worden ontleend met betrekking tot het „voornemen". Het „voornemen" evenwel, al is het nog zoo stellig en weldoordacht, kan in zijn voortbestaan steeds worden onderbroken door een ander „voornemen" als gevolg van eigen wil of van omstandigheden van buitenaf komende. Het is ook mogelijk, dat de daad van uitvoering gepaard gaat met een of meer parallel loopende daden. **Grondslag woonplaats.**

Het werkelijke verblijf kan, behalve de gewone veranderingen, tengevolge van de normale dagelijksche verplaatsing van het lichaam binnen een bepaalden kring, een meer ingrijpende wijziging ondergaan door vertrek naar een ander gebied.

Aldus kan het gebeuren, dat iemand in verschillende oorden (gemeenten of landen) afwisselend min of meer duurzaam verblijf houdt.

Hoewel het mogelijk is, dat in zoo'n geval een voorkeur aanwezig is voor een bepaald gebied, mag deze voorkeur bij de beoordeeling van de omstandigheden geen gewicht in de schaal leggen. Gewichtig is de vraag of een uitgesproken „*voornemen*" aanwezig is om in een bepaald gebied het *meest* te verblijven. Deze vraag kan nochtans worden overheerscht door een andere vraag, n.l. of in een bepaald oord het voornaamste, het „hoofdverblijf" gevestigd is.

Het behoeft geen betoog, dat ook dat begrip „hoofdverblijf" als factor bij de bepaling van de woonplaats aan subjectieve maatstaven onderhevig is.

Het begrip „woonplaats" wordt derhalve altijd gevormd door een keten van relatieve en subjectieve maatstaven en begrippen. In deze keten kan het werkelijke verblijf de eenige absolute schakel zijn.

De vorenstaande gedachtengang ligt ongeveer ten grondslag aan de artikelen 74, 75 en 76 van het Burgerlijk Wetboek, welke als definiëerende slagwoorden voor het begrip „woonplaats" geven de aanduidingen: „hoofdverblijf", „werkelijk verblijf", „werkelijke woning", „voornemen" en „omstandigheden". **Bepalingen Burg. Weth.**

Naast deze begripsaanduidingen heeft de wetgever iets meer tastbaars willen geven. In artikel 76 laat hij de overheid

in relatie treden met het werkelijke leven door de bepaling, dat het voornemen (n.l. tot vestiging van hoofdverblijf) wordt bewezen door een gedane verklaring, zoowel bij het bestuur der gemeente, welke men verlaat, als bij dat der gemeente, waarheen de woonplaats wordt overgebracht. Het ontbreken van sanctie op dit voorschrift zal wel oorzaak zijn, dat een verklaring als hier bedoeld vrijwel nooit wordt afgelegd.

„Bij gebreke van verklaring, zal het bewijs van het voornemen uit de omstandigheden worden opgemaakt."

Ziedaar een doeltreffende bepaling, welke steeds toepassing zal vinden „bij gebreke van verklaring", dat is dus praktisch „altijd".

Het B.W. is al heel oud, en toen de grondslag werd gelegd voor de bepalingen omtrent „woonplaats" zag de wereld er geheel anders uit dan thans.

De menschen waren in hun bewegingen gebonden aan een beperkt gebied. De overheidsbemoeiingen waren beperkt. Het bewijs van woonplaats behoefde slechts zelden te worden geleverd en in de enkele voorkomende gevallen, kostte de bewijsvoering niet veel moeite. Een bevolkingsboekhouding was er niet.

Gewijzigde omstandigh.

De ontwikkeling der techniek en, tengevolge daarvan, van handel en verkeer, hebben het terrein, waarop de mensch zich uiterst gemakkelijk verplaatst, uitgebreid tot het schier onbegrensde.

De bemoeiingen van de overheid, welke in zoo nauw verband staan met de woonplaats van den mensch, zijn in evenredigheid uitgegroeid.

Het gevolg van een en ander is geweest: eenerzijds een steeds toenemend aantal *woonplaatsveranderingen* met aanmerkelijk ingewikkelder situaties dan voorheen en anderzijds een steeds groeiende behoefte aan *bewijs van woonplaats*. Aangezien meestal een „verklaring" ontbreekt, moet het „bewijs van woonplaats" dus in welhaast alle gevallen uit de „omstandigheden" worden geleverd.

De moeilijkheden en onjuistheden, welke op administratief gebied dientengevolge ondervonden en begaan *moeten* worden, kunnen slechts worden overschaduwd door de bezwaren, welke voortvloeien uit de bepalingen van het B.W. inzake de zoogenaamde „afhankelijke woonplaats".

Men behoeft de ideëele waarden, welke aan deze bepalingen verbonden kunnen zijn, niet uit het oog te verliezen, wanneer men constateert, dat zij niet meer aansluiten op 's levens praktijk, welke in de laatste honderd jaren een zoo groote verandering heeft ondergaan.

Geen uniformiteit in woonplaatsbepalingen.

Deze woonplaatsbepalingen van het Burgerlijk Wetboek vormen nog steeds den grondslag voor velerlei rechtshandelingen. De jurisprudentie te dien aanzien heeft een omvang aangenomen,

welke ons veroorlooft de meening uit te spreken, dat dit terrein niet meer begaanbaar is. Het is er in de praktijk van de administratie niet beter op geworden, toen de wetgever aan verschillende wetten woonplaatsbepalingen van een bijzonder model (soms meer dan één in dezelfde wet!) is gaan aanmeten. Wij beschikken in onze wetgeving nu langzamerhand over zoo'n keur van woonplaatsbepalingen, dat het onmogelijk geworden is te zeggen, waar iemands woonplaats is, zonder eerst de vraag te stellen voor welke wet en voor welk doel het gegeven noodig is. En zelfs met alle gegevens voorhanden is het vaak nog onmogelijk tot een onaanvechtbaar antwoord te komen. Het is begrijpelijk, dat onder zulke omstandigheden de behoefte aan een eenvoudigen, reëelen grondslag voor de bepaling van woonplaats met den dag grooter wordt.

Het is dan ook onze innige overtuiging, dat unificatie van het begrip „woonplaats" eisch van de voortschrijdende rechtsopvatting is.

Als grondslag voor de bevolkingsboekhouding zal alleen dàt begrip „woonplaats" praktisch bruikbaar zijn, dat zoo dicht mogelijk ligt bij de werkelijkheid, dat is bij de natuurlijke verblijfplaats. Dit geldt zoowel voor de landelijke als voor de plaatselijke woonplaats. Voor het landsbestuur is het, afgezien van gevallen van tijdelijke afwezigheid, alleen belangrijk te weten, wie in het land wonen. De kennis omtrent personen, die misschien volgens hun nationaliteit tot het land behooren, doch die steeds buitenslands in corpore verblijven (daar gevestigd zijn), heeft geen effectieve waarde. Hun registratie zou althans slechts zeer onvolledig en onzuiver kunnen zijn. Anderzijds zal de in een land steeds aanwezige (gevestigde) mensch, ongeacht welke nationaliteit hij bezit, deel uitmaken van de overheidsbemoeiingen. De kennis omtrent zijn persoon is dan voor die overheid van belang.

In het algemeen zal de bevolkingsboekhouding zich moeten uitstrekken over alle personen, die in het land werkelijk woonplaats hebben, of m.a.w. in de bevolkingsboekhouding zullen alleen behooren te worden betrokken zij, die tot de werkelijke bevolking van het land behooren. Voor de registratie van de bevolking geldt dus in vollen omvang de feitelijke toestand.

Registratie.

Zoodra de bevolking nu in nadere beschouwing wordt genomen ter bepaling van de woonplaatsen van de eenheden binnen meer begrensde gebiedsdeelen (provincies, gemeenten, wijken, straten), is het een eisch van logica, dat de feitelijke toestand in vollen omvang blijft gelden. Voor de plaatselijke besturen is het, weder afgezien van tijdelijke afwezigheid, alleen belangrijk te weten, wie werkelijk in hun gebiedsdeel aanwezig zijn. De kennis omtrent personen, die wellicht in de gemeente geboren zijn, doch die in een ander deel des lands verblijven (aldaar gevestigd zijn) heeft voor het plaatselijk bestuur geen praktische beteekenis. Anderzijds zal de in een gebiedsdeel steeds aanwezige mensch, ongeacht of hij meerderjarig dan wel minderjarig, gehuwd dan wel ongehuwd is, in de bemoeienis van de plaatselijke overheid een

rol spelen. Het ontbreken van gegevens omtrent dien mensch zal als een bezwaar gevoeld worden.

Maatstaven woonplaatsbepaling.

In verband met het vorenstaande is het niet alleen logisch, doch ook een eisch, dat de bevolkingsboekhouding niet gebonden is aan een van de vele woonplaatsbegrippen. Zij behoort zich te richten naar het werkelijke leven. *De werkelijke woonplaats, het feitelijke wonen, zal derhalve den voornaamsten grondslag voor de bevolkingsboekhouding moeten vormen.* Intusschen zal ook die grondslag onvermijdelijk gebonden zijn aan relatieve waarden en subjectieve maatstaven, omdat alleen de verblijfplaats een absoluut begrip kan vormen. Voor de registratie van den mensch is noodig een meer geconsolideerde toestand, een zekere stabiliteit, welke tot uitdrukking komt in het begrip „woonplaats". Het is echter een eisch, dat dit begrip „woonplaats" zoo dicht mogelijk blijft bij den natuurlijken toestand, dus bij het begrip „verblijfplaats". Een analyse van het begrip „werkelijke woonplaats" geeft als voornaamste element: de nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust. De slaap geeft aan het verblijf van het lichaam op een bepaalde plaats steeds een duurzaamheid, welke in wakenden toestand meestal niet wordt bereikt. De plaats, waar de nachtrust wordt genoten, zal meestentijds ook het middelpunt zijn vanwaar en waarheen het lichaam zich in een meer beperkten kring beweegt. Ook hierbij zal het „voornemen" een belangrijke rol spelen, terwijl de „duurzaamheid" of althans „de onbepaalde tijd", welke aan het „voornemen" tot het vestigen van nachtverblijf ten grondslag ligt, een onmisbare, zij het subjectieve, factor zal moeten vormen.

Aldus beschouwd is elk begrip „woonplaats" een juridisch begrip. Binnen zekere grenzen is het evenwel mogelijk den grondslag „nachtrust" te zien als een woonplaatsaanduiding, welke de bevolkingsboekhouding doet overeenstemmen met de werkelijkheid. We kunnen dan spreken van een „*feitelijke woonplaats*" of van een „*feitelijke werkelijke woonplaats*".

De ingewikkeldheid van het leven eischt echter, dat voor een aantal gevallen ook andere factoren dan alleen „nachtrust", „voornemen" en „duurzaamheid" worden ingeschakeld. M. a. w. „nachtrust" (gecombineerd met „voornemen" en „duurzaamheid") is in alle gevallen geen voldoende maatstaf voor de woonplaatsaanduiding in de bevolkingsboekhouding. Meestentijds zullen de in te schakelen factoren ons steeds verder van de werkelijkheid, dat is van de natuurlijke verblijfplaats, wegvoeren. Die andere, bijzondere factoren stempelen de woonplaats dan tot een juridische; een juridische woonplaats echter, welke steeds zoo dicht mogelijk de werkelijkheid benadert. In dit verband kan dan worden gesproken van een „*juridische werkelijke woonplaats*" ter onderscheiding van de vorenbedoelde „*feitelijke werkelijke woonplaats*". Deze „juridische werkelijke woonplaats" mag slechts gelden voor een betrekkelijk gering deel van de bevolking.

De administratieve woonplaats volgens de bevolkingsboekhouding kan grondslag vormen voor velerlei rechtshandelingen, mits de wetgeving daarop wordt aangesloten en ingesteld.

C. De grenzen der bevolkingsboekhouding.

Bij de bespreking van „woonplaats en verblijfplaats" hebben wij er reeds op gewezen, dat met de aardrijkskundige grenzen van het land zullen moeten samenvallen die van de bevolkingsboekhouding. Maatschappelijke-, economische- en taalbezwaren zijn oorzaak, dat een staat over een meerendeels vaste bevolking beschikt, die zich binnen zijn grenzen gemakkelijker beweegt dan daarbuiten. De invloedssfeer der landswetten kan zich bezwaarlijk uitstrekken over het grondgebied van andere staten. Het toezicht op de naleving van bepaalde voorschriften door de zich buitenslands bevindende onderdanen, zal althans op zoodanige moeilijkheden stuiten, dat de bevolkingsboekhouding in den regel beperkt zal moeten blijven tot dat deel der nationale bevolking, dat zich op het grondgebied van den staat bevindt.

Een uitzondering op dezen regel is denkbaar voor wat betreft koloniale mogendheden. Deze kunnen binnen de grenzen der bevolkingsboekhouding ook betrekken de onderdanen, die zich in de overzeesche gebieden bevinden. Eenige, nog primitieve samenwerking bestaat te dien aanzien reeds tusschen de Nederlandsche bevolkingsboekhouding en die van Suriname en Curaçao.

Het terrein, waarover de boekhouding der bevolking zich uitstrekt, is steeds te beschouwen als een afgesloten geheel. D. w. z., dat een ieder, die zich binnen de grenzen van dat terrein bevindt, in de nationale bevolkingsboekhouding moet worden opgenomen, ongeacht waar hij zich in den regel ophoudt. Hij, die zich buiten die grenzen begeeft, behoort dan te worden afgevoerd. Op dezen algemeenen regel omtrent opneming in en afvoering van de bevolkingsboekhouding zijn, in verband met tijdelijke aan- of afwezigheid, uitzonderingen mogelijk.

Met betrekking tot de bevolkingsboekhouding zijn conventies met andere staten mogelijk en vaak ook wenschelijk.

D. Facultatieve of verplichte bevolkingsboekhouding.

De behoefte aan een boekhouding of aan een eenvoudige inventaris van de bevolking, zal in alle gemeenten niet even groot zijn.

In de kleinere en kleinste gemeenten zal de plaatselijke kennis van bestuursorganen en ambtenaren oorzaak kunnen zijn, dat het bezit van een bevolkingsregister geenszins als een behoefte wordt gevoeld; zelfs is het denkbaar, dat zoo'n register als een overbodige last wordt beschouwd.

In de grootere en grootste gemeenten daarentegen, waar het niet meer mogelijk is op de hoogte te zijn of te blijven van de namen der inwoners en van de omstandigheden, waaronder zij in de gemeenschap leven, zal de behoefte aan gegevens omtrent die in-

woners zoo sterk kunnen zijn, dat het bezit van een bevolkingsregister wordt beschouwd als een onontbeerlijke grondslag voor den dagelijkschen arbeid van het bestuur.

Indien aan de bevolkingsboekhouding een taak wordt toebedeeld in de organisatie van de huishouding van den staat, dan zal echter niet het plaatselijk inzicht, noch zelfs het vermeende plaatselijk belang eenig gewicht in de schaal mogen leggen met betrekking tot de vraag of in een bepaalde gemeente al dan niet een bevolkingsregister zal worden gehouden. De bevolking van een staat is te zien als een geheel en in het beeld van dat geheel mag uiteraard niet een min of meer belangrijk deel ontbreken. Hoe gering het gebruik is, dat plaatselijk van de bevolkingsboekhouding wordt gemaakt, het is noodzakelijk, dat tusschen de deelen een onderlinge samenhang bestaat. Ontbreekt die samenhang dan verliest de bevolkingsboekhouding elke beteekenis als vraagbaak voor de rijksoverheid, als orgaan voor het verrichten van nasporingen en als geschiedkundig arsenaal van de bevolking.

Zoodra derhalve de bevolkingsboekhouding wordt erkend als een staatsbelang moet aan dat belang uitdrukking worden gegeven door het uitvaardigen van algemeen geldende voorschriften terzake.

E. De diensten, welke de bevolkingsboekhouding kan bewijzen.

Het gebruik, dat van overheidswege van de bevolkingsboekhouding wordt gemaakt, zal zich richten naar de behoeften, welke voortvloeien uit de uitvoering en toepassing van wettelijke voorschriften in algemeenen zin. De bevolkingsboekhouding zal aan die behoeften moeten worden aangepast telkens wanneer dat noodig blijkt. Bij die aanpassing mag uiteraard niet worden afgeweken van bepaalde grondslagen, welke aan het wezen van de bevolkingsboekhouding inhaerent zijn. Wil zij echter in de organisatie van de huishouding van den staat de plaats innemen en blijven innemen, welke haar eertijds heeft gestempeld tot den „hoeksteen van de gemeente-administratie", dan zal men niet mogen schromen desnoods door ingrijpende wijziging van de grondslagen, de bevolkingsboekhouding voor haar toekomstige taak geschikt te maken.

Bij de beoordeeling van de mogelijkheden, welke een juist ingerichte en goed bijgehouden bevolkingsboekhouding opent, en welke diensten zij aan de gemeenschap kan bewijzen, dient in het oog te worden gehouden, dat het bevolkingsregister is te beschouwen als een *verzameling van papieren menschen, die de natuurlijke menschen op een centraal punt vertegenwoordigen* en dat *de papieren mensch een zuiver beeld zou kunnen geven van den natuurlijken mensch, dien hij vertegenwoordigt.*

Daarbij is het tevens van belang te bedenken, dat de dienst van de bevolkingsboekhouding erop moet zijn ingericht steeds op de hoogte te zijn en te blijven van alle mutaties de bevolking betreffende en voorts, dat, behalve de gegevens aangaande de

personen individueel, ook die betreffende de samenstelling van gezinnen en samenwoningen ter beschikking staan.

Waarde der gegevens.

Ten aanzien van de gegevens, welke de papieren mensch kan verschaffen, is te onderscheiden tusschen die, welke een uitgesproken administratieve waarde bezitten en gegevens, welke een meer wetenschappelijk karakter hebben. Vele der administratieve gegevens zullen ook uit wetenschappelijk oogpunt van waarde kunnen zijn. De meer wetenschappelijke gegevens zullen echter meestal een slechts geringe administratieve waarde bezitten. Hoewel het aantal en de soort der gegevens, welke hetzij voluit, hetzij in codevorm ten aanzien van een ieder in de bevolkingsboekhouding kunnen worden opgenomen, feitelijk onbegrensd mag heeten, zal het nochtans aanbeveling verdienen slechts die *algemeene* en *bijzondere* gegevens of aanteekeningen te vermelden, welke noodig of wenschelijk worden geacht voor de uitvoering van wetten en andere voorschriften, voor de openbare orde en voor de volksgezondheid.

Uitgebreidheid gegevens.

De gegevens, welke in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding ten aanzien van ieder inwoner vermelding vinden, zijn voornamelijk van administratieve waarde. In den meest uitgebreiden vorm zijn die gegevens[1]: geslachtsnaam, voornamen, geboortetijd, geboorteplaats, geslacht, nummer der geboorteakte, nationaliteit, kerkgenootschap, beroep, namen der ouders en hun geboortetijd en geboorteplaats, erkenning, wettigheid of onwettigheid, namen en voornamen van de onderscheidene echtgenooten, hun geboortetijden en geboorteplaatsen, datum en plaats der huwelijksvoltrekking, datum en plaats van huwelijksontbinding, oorzaak der huwelijksontbinding, namen en voornamen der kinderen, hun geboortetijden, geboorteplaatsen en geslacht, overlijden, huwelijk of afwezigheid der kinderen, naams- of voornaamsveranderingen of -toevoegingen, opvolgende woonplaatsen en adressen in die woonplaatsen benevens de data der aangifte van woonplaats- of adresveranderingen, datum en plaats van overlijden, nummer der overlijdensakte.

Hieraan zijn nog toe te voegen aanteekeningen omtrent sociale renten, pensioen, dienstplicht, verstrekking van paspoorten, voogdij- of curateelestelling, enz., enz.

Toenemend belang.

Hoewel met de vorenvermelde gegevens en aanteekeningen reeds aan vele behoeften kan worden voldaan, is toch te verwachten, dat de voortschrijdende vervolmaking van het maatschappelijk leven steeds hoogere eischen zal gaan stellen aan het instituut der bevolkingsboekhouding. De drang naar rationalisatie zal meer en meer voeren naar het uitschakelen van bijzondere administraties, die feitelijk parallel loopen aan de bevolkingsboekhouding en er alleen van verschillen door het bijzondere doel, waarvoor zij zijn ingesteld. M. a. w. wij verwachten, dat de bevolkingsboekhouding

[1]) Hierin zijn verwerkt de gegevens, welke op een persoonskaart vermelding vinden.

door middel van incorporatie in de toekomst zal worden de centrale administratie, waarin ook de rechten en verplichtingen van den mensch verankerd liggen.

Mogelijkheden.

Zonder ons verder aan voorspellingen te wagen, willen wij wijzen op de mogelijkheid van vermelding of van verder gaande vermelding van de volgende gegevens: kiesrecht en uitsluiting kiesrecht; dienstplicht, militaire verbintenis of burgerwacht; pensioenen; sociale renten; verstrekte paspoorten, nationaliteitsbewijzen of identiteitsbewijzen; rijbewijzen en nummerbewijzen; bijzondere persoonlijke vergunningen of bevoegdheden (dragen van vuurwapens, politiebevoegdheid, arts, apotheker, verloskundige, enz.); ordeteekenen; armlastigheid; gegoedheid; voogdij- en curateelestelling; politioneele of justitieele signaleering; uitwijzing; opgelegde financieele of andere verplichtingen; alimentatie; duim- of vingerafdruk (dactyloscopy); signalement; bijnamen, enz., enz.

Met betrekking tot de meer wetenschappelijke gegevens, welke in de bevolkingsboekhouding vermelding zouden kunnen vinden, kunnen o.a. worden genoemd: bijzondere afwijkingen aan romp of ledematen; onvolwaardigheid, hazelip, blindheid; doofstomheid, krankzinnigheid, hereditaire ziekten en beroepsziekten; geestelijke ontwikkeling (lezen en schrijven, academische graad); bijzondere begaafdheid; nomadische neigingen; huwelijksvruchtbaarheid; doodsoorzaak.

De vorenstaande opsommingen zijn uiteraard nog met vele andere voorbeelden aan te vullen.

Algemeen belang.

Het behoeft geen betoog, dat de bevolkingsboekhouding, grondslag, uitgangspunt of hulpmiddel kan zijn voor of in de organisatie van vele en velerlei overheidsdiensten en -instellingen, voor cultureele en wetenschappelijke instellingen, voor handel en industrie en voor particulieren en dat zij leidraad kan zijn voor maatregelen door de overheid te treffen en voor het door de overheid te voeren beleid.

De bevolkingsboekhouding kan op elk gewenscht oogenblik betrouwbare gegevens verschaffen omtrent den stand der bevolking. De bevolkingscijfers kunnen als grondslag dienen voor een financieele verhouding tusschen den staat en zijn onderdeelen. De gespecificeerde gegevens omtrent den loop der bevolking kunnen belangrijk materiaal vormen voor demografische studies en migratiestatistieken. Voor maatregelen te treffen in het belang van de volksgezondheid, voor studies omtrent erfelijkheidsleer, enz., kan steeds weer de bevolkingsboekhouding de bron vormen, waaruit de gegevens worden geput.

Men hoede zich echter voor overdrijving!

HOOFDSTUK II.

GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSCHE BEVOLKINGSBOEKHOUDING.

A. Historisch overzicht in jaartallen.

1825. Provinciaal Reglement van Zeeland van 27 October 1825, no. 96.
Instelling van gemeentelijke bevolkingsregisters.

1826. Provinciaal Reglement van Utrecht.
Instelling van gemeentelijke bevolkingsregisters.

1828. Kon. Besluit van 29 September 1828, Stbl. no. 57, houdende bepalingen nopens eene nieuwe en algemeene volkstelling.

1829. Kon. Besluit van 3 September 1829, Stbl. no. 62, bevattende bepalingen nopens de bevolen algemeene volkstelling in den loop van 1829.

Kon. Besluit van 3 September 1829, no. 90.
Voorschriften nopens de algemeene volkstelling van het Koninkrijk der Nederlanden ter uitvoering van het besluit van 29 September 1828, Stbl. no. 57. [1])

1845. Reglement op het daarstellen en bijhouden van Registers van Bevolking en inwoning binnen de Provincie Zuid-Holland van 16 July 1845.

1849. Kon. Besluit van 22 December 1849, Stbl. no. 64.
Voorschriften omtrent het aanleggen van bevolkingsregisters in elke gemeente. Van toepassing werden verklaard de artikelen 6, 8, 11, 14 tot en met 18 van het K.B. van 23 October 1849, Stbl. no. 56, (voorschriften i.z. de 3e algemeene volkstelling).

1861. Kon. Besluit van 3 November 1861, Stbl. no. 94.
Voorschriften omtrent het vernieuwen en bijhouden der bevolkingsregisters (intrekking van het Kon. Besluit van 1849).

Kon. Besluit van 3 November 1861, Stbl. no. 95.
Voorschriften regelende de verpligting tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters.

---

[1]) Artikel 1 van dit besluit luidde als volgt:
De telling of omschrijving der ingezetenen, binnen het Rijk woonachtig, heeft hoofdzakelijk ten doel om op elke plaats uitvoerige **Volks-registers** te doen aanleggen, bevattende alle zoodanige opgaven en berigten betrekkelijk de bevolking, welker kennis in het belang van den Staat, nuttig en noodzakelijk is bevonden.
Deze registers zullen over het geheele Rijk overeenkomstig het hierbij goedgekeurde model worden ingevuld.

1862. Kon. Besluit van 1 Februari 1862, Stbl. no. 20.
Voorschriften regelende de inschrijving in de bevolkingsregisters van de daarbij bedoelde personen, behoorende tot de zee- en landmagt, (wijziging van de besluiten van 1861).

Kon. Besluit van 10 April 1862, Stbl. no. 40.
Inschrijving in het bevolkingsregister van de bevolking der aan het Rijk behoorende gestichten te Ommerschans en te Veenhuizen. (Uitzondering op de toepassing van de besluiten van 1861 op die gestichten.)

1870. Kon. Besluit van 5 Mei 1870, Stbl. no. 73.
Aanvulling en wijziging van de Kon. Besluiten van 1861, Stbl. nos. 94 en 95.

Kon. Besluit van 10 Juni 1870, Stbl. no. 90.
Aanvulling van het Kon. Besluit van 1862, Stbl. no. 20.

1877. Kon. Besluit van 23 September 1877, Stbl. no. 185.
Voorschriften regelende de inschrijving in registers van personen, zamenwonende in gebouwen of schepen, onder bestuur of toezigt van het openbaar gezag.

Bij dit Kon. Besluit werden ingetrokken de Kon. Besluiten van 1862, Stbl. nos. 20 en 40 en van 1870, Stbl. no. 90. De Kon. Besluiten van 3 November 1861, Stbl. nos. 94 en 95 en van 5 Mei 1870, Stbl. no. 73, hielden ter zake op van toepassing te zijn.

1886. Kon. Besluit van 30 December 1886, Stbl. no. 252.
Wijziging en aanvulling van het Kon. Besluit van 23 September 1877, Stbl. no. 185. De Kon. Besluiten van 3 November 1861, Stbl. no. 94 en 95 en van 5 Mei 1870, Stbl. no. 73, hielden ter zake op van toepassing te zijn.

1887. Wet van den 17den April 1887, Stbl. no. 67.
Vaststelling van bepalingen betreffende het houden van bevolkingsregisters.

Kon. Besluit van 27 Juli 1887, Stbl. no. 140.
Voorschriften betreffende het houden van bevolkingsregisters. Intrekking van de K.B. van 1861, Stbl. no. 94 en van 5 Mei 1870, Stbl. no. 73.

Kon. Besluit van 27 Juli 1887, Stbl. no. 141.
Voorschriften, regelende de verplichting der ingezetenen tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters. Intrekking van het K.B. van 1861, Stbl. no. 95 en van 5 Mei 1870, Stbl. no. 73.

Kon. Besluit van 27 Juli 1887, Stbl. no. 142.
Voorschriften regelende de inschrijving in registers van personen, samenwonende in gestichten, enz.

Intrekking van de K.B. van 1877, Stbl. no. 185 en van 1886, Stbl. no. 252.

Bij deze besluiten werden de voorschriften opnieuw vastgesteld.

1889. Kon. Besluit van 12 Februari 1889, Stbl. no. 32.
Aanvulling van de Kon. Besluiten van 1887, Stbl. nos. 140 en 142.

1890. Kon. Besluit van 14 Februari 1890, Stbl. no. 24.
Bepalingen houdende nadere wijziging van het K.B. van 27 Juli 1887, Stbl. no. 142.

1899. Kon. Besluit van 29 Maart 1899, Stbl. no. 89.
Wijziging van het K.B. van 1887, Stbl. no. 142.
Intrekking van het K.B. van 14 Februari 1890, Stbl. no. 24.

Kon. Besluit van 3 October 1899, Stbl. no. 210.
Wijziging van het K.B. van 1887, Stbl. no. 140.

Kon. Besluit van 3 October 1899, Stbl. no. 211.
Wijziging van het K.B. van 1887, Stbl. no. 142.

1916. Kon. Besluit van 3 November 1916, Stbl. no. 493.
Aanvulling van het Kon. Besluit van 1887, Stbl. no. 140, sedert gewijzigd, o.a. ten aanzien van personen, waarvan sprake is in het K.B. van 1887, Stbl. no. 142.

1917. Kon. Besluit van 12 Juli 1917, Stbl. no. 486.
Wijziging van het Kon. Besluit van 1887, Stbl. no. 142, sedert gewijzigd.

1920. Kon. Besluit van 11 Augustus 1920, Stbl. no. 698, tot vaststelling van voorschriften omtrent het houden van bevolkingsregisters. Intrekking van de Kon. Besluiten van 1887, Stbl. nos. 140 en 142, sedert gewijzigd.

Kon. Besluit van 11 Augustus 1920, Stbl. no. 699.
Wijziging van het Kon. Besluit van 1887, Stbl. no. 141.

1922. Kon. Besluit van 12 December 1922, Stbl. no. 670.
Vaststelling (opnieuw) van voorschriften omtrent het houden van bevolkingsregisters. Intrekking van het Kon. Besluit van 1920, Stbl. no. 698.

Kon. Besluit van 12 December 1922, Stbl. no. 671.
Wijziging van het Kon. Besluit van 1887, Stbl. no. 141, sedert gewijzigd, en intrekking van het Kon. Besluit van 11 Augustus 1920, Stbl. no. 699.

1930. Kon. Besluit van 27 September 1930, Stbl. no. 392.
Wijziging van de voorschriften van het Kon. Besluit van 1922, Stbl. nos. 670 en 671, in verband met een proefneming met het gezins-persoonskaartenstelsel.

Min. Beschikking van 7 November 1930, no. 13100, afd. B. B., houdende voorschriften, gegeven ter uitvoering van het Kon. Besluit van 27 September 1930, Stbl. no. 392.

1934. Kon. Besluit van 22 October 1934, Stbl. no. 552.
Wijziging en aanvulling van het Kon. Besluit van 1930, Stbl. no. 392.

1936. Kon. Besluit van 31 Maart 1936, Stbl. no. 342.
Vervanging van de Kon. Besluiten van 27 Juli 1887, Stbl. no. 141, 12 December 1922, Stbl. no. 670, en 27 September 1930, Stbl. no. 392, alle sedert gewijzigd, door: „Voorschriften omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters en het doen der daartoe vereischte opgaven aan hen, die met het houden der bevolkingsregisters zijn belast.

Min. Beschikking van 22 Juni 1936, no. 16300, Afd. B. B., bevattende: „*Handleiding Bevolkingsboekhouding*".

Min. Beschikking van 22 Juni 1936, no. 16301, Afd. B. B., bevattende: „*Leidraad Bevolkingsstatistiek*".

B. Beknopt algemeen overzicht.

Door de eeuwen heen heeft de overheid steeds belang gesteld in de hoegrootheid en in de samenstelling der bevolking. Het begin onzer jaartelling staat in verband met een volkstelling. Sindsdien zijn in vele landen op onregelmatige tijden volkstellingen gehouden, doch in de laatste eeuw blijkt van een toenemende waardeering voor het instituut der volkstellingen, speciaal in die landen, waar geen bevolkingsboekhouding bestaat. In de meeste landen worden thans op vaste tijdstippen periodiek (om de 5 of om de 10 jaren) volkstellingen gehouden. **Volkstellingen.**

Volkstellingen, al worden ze ook periodiek gehouden, zijn echter slechts momentopnamen van een uiterst bewegelijke en veranderlijke massa, die elken dag een andere samenstelling krijgt en een anderen vorm aanneemt.

Hoe nuttig periodieke volkstellingen misschien mogen zijn voor bijzondere doeleinden en voor vergelijking met de uitkomsten in andere landen, het laat zich begrijpen, dat de fotografie der massa op bepaalde tijdstippen geen bevrediging kan schenken aan hen, die uit een oogpunt van organisatie van de huishouding van den staat, behoefte gevoelen aan een doorloopend inzicht in de wisselingen en veranderingen, welke de samenstelling der bevolking ondergaat, alsmede aan hen, die een geregeld en blijvend contact moeten bewaren tusschen de overheid en de eenheden, waaruit de maatschappij is opgebouwd.

Uit deze behoeften laat het zich verklaren, dat in Nederland reeds in 1825 bij Provinciaal Reglement van Zeeland (d.d. 27 October 1825, no. 96) en in 1826 bij Provinciaal Reglement van Utrecht, provinciale voorschriften zijn gegeven voor het instellen van gemeentelijke bevolkingsregisters.

Bij Koninklijk besluit van 29 September 1828, Staatsblad no. 57, „houdende bepalingen nopens een nieuwe en algemeene volkstelling", werd in ons land de eerste algemeene volkstelling voorgeschreven, welke moest aanvangen op 16 November 1829 en moest zijn afgeloopen vóór 31 December 1829.

Aanleg volks-registers.

Artikel 1 van dit besluit luidde als volgt: „De telling of om- „schrijving der ingezetenen, binnen het Rijk woonachtig, heeft „hoofdzakelijk ten doel om op elke plaats uitvoerige **Volks-registers** „te doen aanleggen, bevattende alle zoodanige opgaven en be- „rigten betrekkelijk de bevolking, welker kennis in het belang „van den Staat nuttig en noodzakelijk is bevonden.

„Deze registers zullen over het geheele Rijk overeenkomstig „het hierbij goedgekeurde model worden ingevuld".

De uitvoeringsvoorschriften verschenen bij K. B. van 3 September 1829, St. 62, „bevattende bepalingen nopens de bevolen algemeene volkstelling in den loop van 1829".

Bij K. B. van 3 September 1829, no. 90, welk K. B. niet in het Staatsblad is verschenen, zijn via de provinciale besturen aan de

gemeentebesturen voorschriften gegeven ten aanzien van het aanleggen van „uitvoerige volksregisters”. Deze voorschriften kunnen worden beschouwd als de oudste algemeene voorschriften omtrent bevolkingsregisters in ons land. Bij publicatie werd den ingezetenen bekend gemaakt, dat de volkstelling geen ander doel had dan het aanleggen van uitvoerige volksregisters, bevattende alle zoodanige opgaven en berichten betrekkelijk de bevolking, waarvan de kennis in het belang van den staat nuttig en noodzakelijk was gebleken.

De door de volkstelling binnengekomen gegevens werden ingeschreven in een register, waarvoor het materiaal van Rijkswege was verstrekt en dat als legger van de bevolking op de secretarie der gemeente werd bewaard.

Aangezien echter algemeen geldende voorschriften omtrent het doen van aangifte ontbraken, verouderden de leggers binnen zeer korten tijd en gaven deze tenslotte nog slechts een zeer onvolledig beeld van de bevolking.

Bij K. B. van 4 September 1839, werd de tweede volkstelling bepaald van 18 November tot 31 December 1839. Met betrekking tot de bevolkingsregisters werden echter geen nadere voorschriften gegeven.

Waarschijnlijk door het gemak, dat de vorenbedoelde leggers in den beginne opleverden, begon men meer en meer behoefte te gevoelen aan een stelselmatig gevoerde en goed gefundeerde boekhouding der bevolking. Dit blijkt o.a. hieruit, dat bij besluit van 16 Julij 1845 (goedgekeurd bij Kon. besluit van 13 October, no. 58) door de Staten der Provincie Zuid-Holland is vastgesteld een „Reglement op het daarstellen en bijhouden van Registers van „Bevolking en inwoning binnen de Provincie Zuid-Holland”.

Belangwekkend, in verband met de huidige voorschriften, zijn de volgende artikelen van dat reglement:

„Art. 1. In al de Steden en Gemeenten der Provincie Zuid-„Holland zal worden aangelegd en door de zorg van Burgemeesteren „en Wethouders of Assessoren worden bijgehouden een door „den Burgemeester gequoteerd en op iedere bladzijde geparapheerd „Register van bevolking en inwoning, overeenkomstig het ten „deze gevoegde Model.

„Art. 2. Burgemeesteren en Wethouders of Assessoren zullen „zorgen, dat dadelijk na de afkondiging dezes, voor zoo verre „zulks nog geen plaats heeft gehad, voor rekening der betrokkene „Stad of Gemeente al de woonhuizen met een nommer worden „gekenmerkt.

„Dit nommer zal, in zwarte olieverw, ter grootte van ten minste „30 strepen, op den post der deur of op eene andere zigtbare „plaats aan de voorzijde van het gebouw worden gesteld.

„Art. 8. Burgemeesteren en Wethouders of Assessoren zullen „zorgen, dat tweemaal in het jaar, zoo veel mogelijk na den ge-

„wonen verhuistijd, van huis tot huis worde rondgegaan, ten „einde op te nemen of alle opgaven, betrekkelijk de veranderingen „in het personeel der huisgezinnen en van derzelver verhuizing, „zijn gedaan en aangeteekend, en ingeval van verzuim de noodige „aanvulling van het Register doen bewerkstelligen.”

Invoering bevolkingsregisters.

De derde volkstelling werd krachtens K. B. van 19 October 1849, St. 55, gehouden naar den staat der bevolking op 19 November 1849. Het voor deze volkstelling vastgestelde tijdstip was gunstig voor de invoering van bevolkingsregisters op 1 Januari 1850.

Bij K. B. van 22 December 1849, St. 64, houdende „Voorschriften omtrent het aanleggen van bevolkingsregisters in elke gemeente”, kwam een algemeene regeling omtrent de bevolkingsboekhouding tot stand, waarbij werd voorgeschreven, dat, ingaande 1 Januari 1850, in elke gemeente registers van bevolking moesten worden gehouden. De inschrijving in deze vastbladige bevolkingsregisters geschiedde voor de eerste maal volgens de opgaven, welke bij de volkstelling verzameld waren. Daarna werden de registers echter geregeld bijgehouden, overeenkomstig de bepalingen van het laatstgenoemde K. B. Eerst van 1 Januari 1850 af kan dus worden gesproken van een boekhouding der bevolking.

Bij het K. B. van 22 December 1849, St. 64, was de bijhouding der bevolkingsregisters opgedragen aan de ambtenaren van den burgerlijken stand. Tot grondslag voor de inschrijvingen diende de wettelijke woonplaats volgens de bepalingen van de artikelen 74—78 van het Burgerlijk Wetboek.

Deze beide voorschriften werkten in de praktijk zeer onbevredigend. De uitzonderlijke positie van den ambtenaar van den burgerlijken stand liet in vele gevallen niet toe, dat hij geregelde en dagelijksche zorg wijdde aan de bijhouding van het bevolkingsregister. De grondslag „wettelijke woonplaats” leidde tot een registratie, welke niet met de werkelijkheid overeenstemde, doch slechts een gecompliceerd juridisch beeld van de bevolking gaf. O.a. werden bij de inschrijving van minderjarigen en onder curateele gestelden moeilijkheden ondervonden. Het groote belang van een nauwkeurige bevolkingsboekhouding kwam inmiddels ook sterker tot uitdrukking.

Wijziging en aanvulling voorschriften.

Bij K. B. van 3 November 1861, St. 94, werden voorschriften gegeven „omtrent het vernieuwen en bijhouden der bevolkingsregisters”, waarbij het K. B. van 1849 werd ingetrokken. Een K. B. van 3 November 1861, St. 95 bevatte „voorschriften regelende de verpligting tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters”. De regeling dezer verplichting was in het K. B. van 1849 overgelaten aan de gemeentebesturen, die door het maken van nieuwe politieverordeningen, of door herziening der reeds bestaande, moesten voorzien in de uitvoering van de voorschriften van het besluit. Door de invoering in 1851 van de gemeentewet was deze opdracht aangevuld met de bepaling van artikel 140 (thans 174) dier wet.

De voorschriften van 1861 brachten een nieuwen grondslag voor de bevolkingsboekhouding, n.l. „de werkelijke woonplaats". De bijhouding der bevolkingsregisters werd daarbij opgedragen aan de meer voor die taak berekende gemeentebesturen, wier bemoeienis met de belangen der inwoners een meer algemeen en permanent karakter draagt.

Zee- en landmagt.

Bij K. B. van 1 Februari 1862, St. 20 werden de besluiten van 1861 gewijzigd door „Voorschriften regelende de inschrijving in de bevolkingsregisters van de daarbij bedoelde personen, behoorende tot de zee- en landmagt". Bij K. B. van 10 April 1862, St. 40 verschenen voorschriften inzake „Inschrijving in het bevolkingsregister der aan het Rijk behoorende gestichten te Ommerschans en te Veenhuizen".

Gestichtsbevolking.

Het eerstgenoemde K. B. schreef voor het afzonderlijk registreeren van personen, samenwonende in militaire gebouwen, enz. De afzonderlijke registers bleven echter onder de berusting van het gemeentebestuur. Het laatstgenoemde K. B. schreef een afzonderlijke regeling voor ten aanzien van de bevolking van de gestichten te Ommerschans en te Veenhuizen.

Bij K. B. van 23 September 1877, St. 185 kwamen tot stand, „Voorschriften regelende de inschrijving in registers van personen, zamenwonende in gebouwen of schepen, onder bestuur of toezigt van het openbaar gezag". Hierbij werden verschillende Koninklijke besluiten ingetrokken. De afzonderlijke registers kwamen onder de berusting der gestichtsbesturen. De in- en afschrijving geschiedde door middel van een zgn. „bevolkingskaart". De gestichtsbesturen waren verplicht ten behoeve van het gemeentelijk bevolkingsregister de noodige inlichtingen te verstrekken.

Naar aanleiding van een weigering van het bestuur van het krankzinnigengesticht Meer en Berg om inlichtingen te verstrekken voor de bevolkingsregisters, ontstond een geschil tusschen dit bestuur en het gemeentebestuur van Bloemendaal. Bij arrest van den Hoogen Raad van 13 Januari 1879 werd beslist, dat algemeene maatregelen van bestuur, die niet rustten op het voorschrift eener wet, allen constitutioneelen grond misten. Bij arrest van 22 November 1886 ontsloeg de Hooge Raad iemand uit Middelburg van rechtsvervolging, omdat het K. B. van 3 Nov. 1861, St. 95, regelende de verplichting tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters, niet verbindend was, daar het niet steunde op een wettelijke bepaling.

Wettelijke grondslag.

Dit laatste arrest gaf den doorslag. Bij de in dit boek opgenomen wet van 17 April 1887, St. 67, krijgt de bevolkingsboekhouding een wettelijken grondslag.

Merkwaardig is, dat in deze wet de bevoegdheid der gemeentebesturen, gegeven bij artikel 140 (thans 174) der gemeentewet, n.l. om in overeenstemming met algemeene of provinciale voorschriften, de noodige verordeningen tot verdeeling der gemeente in wijken en *tot opmaking van volledige staten der bevolking* en

harer huizing te maken, nadrukkelijk is aangehaald. In de Memorie van Antwoord zeide de Regeering t.a.v. artikel 140 (thans 174) der gemeentewet:

„De bedoeling is niet alleen, op het nut van zoodanige ver„ordeningen de aandacht te vestigen, maar, met het oog op de „2de zinsnede van artikel 126, den raad tot het maken der ver„ordeningen te verplichten, wanneer een algemeene maatregel „van bestuur of provinciaal reglement eene verdeeling der ge„meente in wijken of het *opmaken van staten der bevolking* en „der huizen vorderen mocht. Bestaan te dien aanzien zulke al„gemeene of provinciale voorschriften niet, dan is de raad na„tuurlijk vrij".

Na de wet van 1887 en de daaruit voortgevloeide algemeene maatregelen van bestuur schijnt dit voorschrift der gemeentewet, i.z. het „opmaken van staten der bevolking" elke beteekenis te hebben verloren.

De voorschriften ter uitvoering van meerbedoelde wet volgden reeds in hetzelfde jaar.

Zij zijn vervat in drie Koninklijke besluiten, t.w.:

1. K. B. van 27 Juli 1887, St. 140, houdende „Voorschriften betreffende het houden van bevolkingsregisters".
2. K. B. van 27 Juli 1887, St. 141, houdende „Voorschriften, regelende de verplichting der ingezetenen tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters".
3. K. B. van 27 Juli 1887, St. 142, houdende „Voorschriften, regelende de inschrijving in registers van personen samenwonende in gestichten, enz.

Deze voorschriften ondergingen herhaaldelijk wijzigingen en aanvullingen, tengevolge van de in de praktijk opgedane ondervindingen (men zie hiervoor onder A van dit Hoofdstuk „*Historisch overzicht in jaartallen*".

Bij K. B. van 11 Augustus 1920, St. 699, werden de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1887, St. 140 en St. 142, ingetrokken en, voor zooveel het eerstgenoemde betreft, vervangen door nieuwe voorschriften. Niet vervangen werden dus die van Staatsblad 142, houdende voorschriften regelende de inschrijving in registers van personen samenwonende in gestichten, enz. Het houden van afzonderlijke registers voor de bevolking van gestichten e.d. gaf in de praktijk der bevolkingsboekhouding aanleiding tot tal van moeilijkheden en bezwaren en was allerminst bevallen.

Dit K. B. van 1920 heeft een bijzondere beteekenis. Daarin wordt n.l. voor het eerst iets bepaald omtrent „persoonskaarten" (art. 1, 4e en 5e lid). **Persoonskaarten.**

Over het denkbeeld van een persoonskaartenstelsel, zijn geschiedenis en wat daarmede samenhangt, zal hierna nog een en ander worden gezegd.

De nieuwe voorschriften, welke 1 Januari 1921 in werking traden, genoten slechts een kort bestaan, want reeds bij K. B. van 12 December 1922, St. 670, werd het K. B. van 1920, St. 698, ingetrokken en vervangen.

De voorschriften van 1922 mochten in 1928, dus na 6 jaar van kracht te zijn geweest, alweder niet bevredigen, terwijl aan het denkbeeld van een persoonskaartenstelsel in dien tijd weder meer dan gewone aandacht werd geschonken.

Instelling Commissie v/d Bevolkingsboekh.

Er werd van Regeeringswege een commissie ingesteld, „de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding", welke het vraagstuk der bevolkingsboekhouding opnieuw moest bezien en aan verschillende in de opdracht genoemde punten aandacht moest schenken.

Een eerste gevolg van de werkzaamheden dezer commissie is geweest het K. B. van 27 September 1930, St. 392, tot tijdelijke afwijking en wijziging van het K. B. van 1922, St. 670 en van het K. B. van 1887, St. 141. Dat K. B. beoogde naast de voorschriften van het K. B. van 1922, een bijzondere regeling te treffen voor een proefneming met een, van het bestaande geheel afwijkend, systeem van bevolkingsboekhouding (het gezins-persoonskaartenstelsel.

Deze voorschriften voor de proefneming zijn weer gewijzigd bij K. B. van 22 October 1934, St. 552.

Beslissing i.z. gezinspersoonskaartenstelsel.

De met de proefneming opgedane gunstige ondervindingen hebben den Minister van Binnenlandsche Zaken aanleiding gegeven tot de beslissing, dat dit nieuwe stelsel op een nader te bepalen tijdstip algemeen zal worden ingevoerd.

In dit verband is aan de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding opdracht gegeven tot het ontwerpen van voorschriften, welke het nieuwe stelsel tot grondslag zullen hebben. Het gevolg van deze opdracht is geweest, dat het in dit werk behandelde K. B. van 31 Maart 1936, St. 342, is verschenen, dat op tal van punten belangrijke afwijkingen vertoont van de voorschriften, welke tot nu toe gegolden hebben. Alle voorschriften, betreffende de bevolkingsboekhouding, zijn thans vervat in één K. B.

C. De strijd om de persoonskaart.

Over het denkbeeld van een (gezins)persoonskaartenstelsel, zijn geschiedenis en wat daarmede samenhangt, moge hieronder, wat meer uitvoerig, een en ander worden gezegd.

Gezin en persoon.

Het „gezin", de kern van geestelijk en maatschappelijk leven, is van den beginne af *het* uitgangsbegrip geweest voor de bevolkingsboekhouding. De samenstelling daarvan wenschte men in een oogopslag te kunnen zien en dus werden de gegevens omtrent gezinnen, doch ook van samenwoningen, op één blad van de registers geboekt. Eerst ongeveer veertig jaren na de algemeene invoering der registers met gezinsboeking werd een lans gebroken voor een ander systeem, waarbij de individu uitgangspunt voor de administratie zou zijn. Bij dat systeem werd tevens gedacht aan een middel zich de „gezinsgegevens" spoedig te kunnen verschaffen.

In no. 1 van de „Bijdragen van het Statistisch Instituut", van 1890, schreef mr. N. J. E. de Voogt, hoofdcommies, chef van het bevolkingsregister der gemeente Rotterdam, een artikel, getiteld: „Proeve van een nieuw stelsel tot bijhouding van de gemeentelijke bevolking," dat aldus aanving:

Proeve nieuw stelsel.

„De aanstaande volkstelling[1]) vestigt van zelve meer dan „anders de aandacht op het bevolkingsregister.

„Deze tak van dienst, vroeger zoo stiefmoederlijk behandeld, „wordt thans algemeen gewaardeerd als de hoeksteen van een „goede gemeentehuishouding.

„En zeker niet ten onrechte wordt aan het bevolkingsregister „deze eereplaats toegekend; geen maatregel toch van eenigszins „ingrijpenden aard wordt genomen, geen voorschrift van eenig „aanbelang gegeven, of niet alleen de tegenwoordige toestand „der gemeente, maar ook haar toekomst wordt daarbij uit den „aard der zaak in aanmerking genomen. En tot het bepalen van „het standpunt, dat eene gemeente inneemt en tot het voorspellen „van haren althans naasten bloei of verval is haar tegenwoordig „bevolkingscijfer en de vergelijking daarvan met die over vorige „jaren een niet te miskennen factor.

„Die cijfers nu, welke als zoovele wegwijzers de richting aan„geven waarin een gemeente zich voortbeweegt, moeten dus „betrouwbare gidsen zijn.

„Maar de aanduiding van die cijfers is niet de eenige eisch, „welke aan de boekhouding der gemeentelijke bevolking gesteld „wordt.

„Elk individu moet afzonderlijk in bijzonderheden worden „beschreven en de duur van zijn verblijf in eenige gemeente nauw„keurig geboekstaafd worden."

Stelsel de Voogt.

Het geheele pleidooi te volgen heeft geen zin. De gedachte van mr. de Voogt kan in het kort als volgt worden omschreven.

De bevolking wordt beschreven op kaarten. Elke kaart dient slechts voor één persoon. De kaarten der mannen zijn rood, die der vrouwen wit. Elke groep kaarten, welke een gezin omvat, wordt gelegd in een formulier-omslag, dat verschillende gezinsgegevens zal vermelden. Dit omslag zal slechts dienen voor één pand of voor één gedeelte van een pand, en afzonderlijk bewaard moeten worden; de omslagen met de kaarten zullen worden gerangschikt met inachtneming van de volgnummers der panden, buurts- of wijksgewijze of straatsgewijze naar alfabetische orde. Naast deze kaarten is er een volledig alfabet op de bevolking (kaartjes vermeldende naam en adres) en een register voor de boeking van de „persoonskaarten", welke uit de verzameling der gemeente worden weggenomen bij overlijden, of vertrek. Bij aangifte van woonplaatsverandering wordt den aangever

[1]) Van 1890.

een bewijs afgegeven ter indiening bij het bestuur der nieuwe woonplaats. De kaarten van de vertrokkenen zullen worden opgezonden aan het bestuur der nieuwe woonplaats; die der overledenen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand („die de betrokken overlijdensakten moet opmaken").

Verslag Gemeentestem.

De Gemeentestem gaf in no. 2014 de gedachte aldus weer: „Na gewezen te hebben op de groote bezwaren, die de tegen„woordige wijze van bijhouding der bevolkingsregisters aankleven „en vooral op het omslachtige en tijdroovende daarvan, stelt de „schrijver een geheel nieuw systeem voor, volgens hetwelk de „actueele bevolking eener gemeente niet meer zou blijken uit re„gisters, maar uit een verzameling van kaarten, die, elk slechts „één persoon betreffende, zouden worden samengevoegd in ver„zamelkaarten, vermeldende de afzonderlijke gezinnen en de „onderlinge verhouding der leden.

„De persoonskaarten zijn bestemd om de personen, op wie zij „betrekking hebben, gedurende hun geheele leven te vergezellen „en dus, bij verhuizing van die personen, van de eene secretarie „naar de andere gezonden te worden.

„Behalve de bovengenoemde kaarten wil de schrijver nog andere „invoeren ter vergemakkelijking van de administratie n.l. af„zonderlijke kaartjes, alphabetisch gerangschikt, die aldus een „klapper vormen op de verzameling van persoonskaarten en ver„huiskaarten.

„Gaat aldus elke wijziging in de bevolking gepaard met de over„zending van genoemde kaarten, — eerst wanneer de wijziging „onherroepelijk is geworden, d.w.z. wanneer een ingezetene is „vertrokken of overleden, wordt zijn naam met de noodige aan„teekeningen op een daartoe bestemd register gebracht; dit register „wijst dus niet de bevolking aan zooals zij is, maar zooals zij ge„weest is, doch heeft daarentegen het voordeel, dat het veel een„voudiger is dan de thans gebruikelijke bevolkingsregisters, voor„eerst omdat elke persoon er slechts eenmaal in geboekt wordt, „en ten tweede, omdat verwijzingen van den eenen post naar den „anderen hier niet voorkomen.

„Ziedaar in korte trekken het stelsel van mr. de Voogt aangegeven, „dat hij op heldere en zakelijke wijze toelicht en samenvat in een „wetsontwerp van 5 artikelen. Zonder in eene beoordeeling van „het werk te willen treden, waarbij wij uit den aard der zaak in „allerlei bijzonderheden, ook van technischen aard, zouden moeten „afdalen, komt het ons voor, dat het stelsel, om de vlottende be„volking door eene steeds voor wijziging vatbare verzameling van „kaarten aan te geven, ernstige overweging verdient."

Hieruit blijken de grondgedachten, waarvan de heer de Voogt uitging bij het ontwerpen van zijn stelsel, n.l. het registreeren van de individueele gegevens op één kaart, uitschakeling van verhuisbiljetten, het voorkomen van het afbreken der demografische gegevens.

In den beperkten kring, waarin het werd voorgedragen, vond het denkbeeld warme instemming.

Op 30 Mei 1891 lichtte mr. de Voogt zijn opstel nader toe in een te Amsterdam gehouden algemeene vergadering der Vereeniging voor de Statistiek in Nederland.

Bij K.B. van 6 October 1892, St. 232, werd ingesteld een Centrale Commissie voor de Statistiek.

Deze Commissie heeft sedert haar instelling herhaaldelijk doen blijken van grieven tegen de voorschriften van 1887. Een der voornaamste, ook in de praktijk sterk gevoelde, bezwaren was gelegen in de omstandigheid, dat nog steeds boeking in *vastbladige* registers was voorgeschreven naar de namen der gezinshoofden of naar de volgorde der huisnummers. Deze bezwaren waren reeds door de voormalige Rijkscommissie voor Statistiek, onder dagteekening van 10 December 1861, aan den Minister van Binnenlandsche Zaken uiteengezet. **Instelling Centr. Comm. v.d. Stat.**

Voornamelijk tegen die bezwaren richtte zich ook het betoog van mr. de Voogt. De Regeering was, blijkens haar bij verschillende gelegenheden aan de Tweede Kamer kenbaar gemaakte meening, wel overtuigd, dat de voorschriften voor de bevolkingsregisters een en ander te wenschen overlieten.

In dit licht gezien is het begrijpelijk, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken bij schrijven van 1 Februari 1895, no. 588, afd. B.B., de Centrale Commissie voor de Statistiek, onder herinnering aan de bij verschillende gelegenheden geopperde bezwaren tegen de bestaande voorschriften omtrent de bevolkingsregisters, uitnoodigde haar meening te doen kennen over de vraag of herziening dier voorschriften noodig was en, indien deze vraag bevestigend werd beantwoord, aan den Minister de noodige ontwerpen, daartoe strekkende, kortelijk toegelicht, te doen toekomen.

D.d. 20 October 1896, no. 298, werd door de Centrale Commissie voor de Statistiek een advies uitgebracht, waarin de vraag bevestigend werd beantwoord en waarbij een ontwerp was gevoegd, strekkende tot herziening van de Koninklijke besluiten van 27 Juli 1887 (Staatsblad nos. 140, 141 en 142). Dit advies, verwerkt in het jaarverslag over 1896 van de Centrale Commissie voor de Statistiek, en opgenomen in het bijvoegsel der Staatscourant van 2/3 Mei 1897, no. 102, suggereerde tot invoering van het persoonskaartenstelsel van mr. de Voogt op 1 Januari 1898. Dit voorstel bevatte de volgende hoofdprincipes: **Advies Centr. Comm. Stat.**

1°. Invoering van persoonskaarten, welke gezinswijze worden samengevat in omslagen; de omslagen bevatten een inventaris van den inhoud (namen enz.); de omslagen worden straats- en huisnummergewijze gerangschikt;

2°. Een volledige alfabetische kaartenklapper (dus eigenlijk een tweede persoonskaartenstelsel) wordt aangelegd, waarin de adressen worden vermeld;

3°. Aanleggen van vastbladige registers van afgevoerde (overleden of vertrokken) personen.

Het advies is door den Minister in handen gesteld van de Commissarissen der Koningin, met verzoek daarover één groote gemeente en één plattelandsgemeente in hun gewest te hooren.

Rapporten 22 gemeentebesturen.

De desbetreffende rapporten van de Commissarissen der Koningin, van 22 gemeentebesturen, alsmede een schrijven van het bestuur der afdeeling Friesland van den Nederlandschen Bond van Gemeente-ambtenaren, werden weder aan de Centrale Commissie voor de Statistiek toegezonden om nader advies bij brieven d.d. 30 Juli en 9 Augustus 1897, afd. B.B., nos. 3270 en 3880 van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

De vorenbedoelde rapporten waren in groote meerderheid ongunstig. De besturen der gemeenten Groningen, Loppersum, Wonseradeel en Yerseke verklaarden zich vóór de invoering van het persoonskaartenstelsel, terwijl de Commissarissen der Koningin in Groningen en Friesland in hun adviezen duidelijke voorkeur voor het stelsel aan den dag legden.

Bezwaren.

Vooral richtten de bezwaren zich tegen het gebruik van kaarten. De burgemeester van Amsterdam, in welke stad ten gevolge van de geschriften van mr. de Voogt in October 1891 een kaartenstelsel (gezinswijze boeking) voor het bevolkingsregister was ingevoerd, meende dat het stelsel een aanzienlijke vermeerdering van arbeid met zich zou brengen. Deze meening werd ondersteund met cijfers, betrekking hebbend op verhuizingen en op nasporingen.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat het stelsel-de Voogt rationeel was. En toch waren er, ook naar onze meening, zeer groote bezwaren aan verbonden. Men bedenke dat het systeem drieledig was, n.l. een eigenlijke persoonskaart, een alfabetkaart en een gezinsomslag. We laten nu het register van afgevoerde personen maar buiten beschouwing. Elke verhuizing moest worden bijgewerkt op de alfabetkaart èn op den gezinsomslag (men denke hierbij ook aan de overboekingen van gezinsleden). Desniettemin ontbrak een betrouwbaar gezinsverband tusschen de gezinsleden onderling.

Het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat, na het bekend worden van het advies der Centrale Commissie voor de Statistiek, een storm van verzet losbrak, waaraan, laten we er dit bijvoegen, niet geheel vreemd was de toen nog vrij algemeen bestaande vrees voor kaarten.

Bestrijding door v. Wagtendonk.

De leiding van het verzet ging voornamelijk uit van den collega van mr. de Voogt, den heer W. J. van Wagtendonk, commies-chef van de afd. Bevolkingsregister te Amsterdam, die zijn bezwaren tegen het persoonskaartenstelsel o.a. uiteenzette in een algemeene vergadering van den Nederlandschen Bond van Gemeente-ambtenaren, gehouden te Amsterdam op 13 Februari 1898.

De lezing, getiteld „Voordracht over het persoonskaartenstelsel"

is, onder den titel „Het Persoonskaartenstelsel" in druk verschenen bij J. H. G. Weenink te Amsterdam in 1898.

Met tal van argumenten en cijfers heeft de heer van Wagtendonk in een uitvoerig betoog getracht aan te toonen, dat mr. de Voogt onvoldoende rekening hield met de praktijk der *kleine* gemeenten, waar z.i. een *kaarten*-stelsel voor de bevolkingsboekhouding ongewenscht was, èn met de praktijk der *groote* gemeenten, waar de belangrijke aantallen mutaties (vooral verhuizingen binnen de gemeente) en informaties z.i. een beletsel vormden voor de toepassing van het stelsel-de Voogt.

De heer van Wagtendonk resumeert zijn bezwaren aldus:
„Het persoonskaartenstelsel vermeerdert aanzienlijk de werk„zaamheden en dwingt tot veel nutteloozen arbeid. Het voldoet „niet aan den eisch van eenvoudige samenstelling en zal door „zijn omslachtige inrichting en door de boeking op kaarten minder „betrouwbaar zijn dan gezinswijze boeking in boekvorm, dit „bezwaar zal zich het meest doen gevoelen bij 't verstrekken „van inlichtingen en bij het totaliseeren van den inhoud ten „behoeve van statistische doeleinden.

„Het zal de kennis van maatschappelijke feiten niet noemens„waard vermeerderen; de toelichting wekt in dit opzicht ver„wachtingen, die zeker niet vervuld zullen worden. Het eischt „van den ambtenaar, met de bijhouding belast, een onbereikbare „accuratesse en het legt op de schouders van hen, die de verant„woording van een richtige bijhouding hebben, een niet te dragen „last.

„De enorme kosten van aanleg en bijhouding wegen in de verste „verte niet op tegen de geringe voordeelen, die 't heeft ten aanzien „van het opmaken van overlijdens-akten en het verstrekken van „statistisch materieel voor de beroepssterftestatistiek.

„Het is volkomen onnoodig de administratiën van den bur„gerlijken stand en van het bevolkingsregister nauwer met elkander „in contact te brengen.

„Ik aarzel derhalve niet te verklaren, dat het persoonskaarten„stelsel uit statistisch of technisch oogpunt geen verbetering der „bevolkings-administratie is."

Ook in de vakpers verschenen in de jaren 1897, 1898 en 1899 herhaaldelijk vlammende vertoogen tegen het nieuwe stelsel.

De heer de Voogt antwoordde zijn bestrijders in „De Vragen des Tijds" van 1898.

De Centrale Commissie voor de Statistiek volhardde, met bestrijding van de aangevoerde bezwaren, bij haar advies van 1896 en stelde voor als datum van invoering nader te bepalen 1 Juli 1899, opdat de werkzaamheden aan de invoering verbonden, gereed zouden zijn vóór de eerstvolgende volkstelling.

Toen echter bleek, dat de Regeering geen aanstalten maakte het advies van de Centrale Commissie voor de Statistiek uit te

voeren, kwamen de gemoederen langzamerhand weer tot rust. Zoo nu en dan waren er wel „voortrekkers" die aan het bestaan van het denkbeeld herinnerden, doch veel invloed hadden zij blijkbaar niet.

Nieuwe voorstellen Centr. Comm. v. d. Stat.

De Centrale Commissie voor de Statistiek liet de zaak echter niet rusten. Bij advies van 9 Mei 1908, no. 1055, legde zij den Minister van Binnenlandsche Zaken nieuwe voorstellen tot reorganisatie van het Bevolkingsregister voor, bestaande uit een „hoofdvoorstel" en een „subsidiair voorstel".

Deze voorstellen werden wederom in handen gesteld van de Commissarissen der Koningin en bovendien van de Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen, welke laatste een commissie in het leven riep. Deze commissie stelde eveneens een ontwerp samen.

De ambtsberichten van de Commissarissen der Koningin en het advies der Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen werden door den Minister bij brieven van 22, 26 en 30 Januari 1909, nos. 552, 756 en 981, afd. B.B., ter kennisneming toegezonden aan de Centrale Commissie voor de Statistiek, welke daarin aanleiding vond tot het uitbrengen van een nader advies, gedagteekend 8 Mei 1909, no. 9 U.

Uit vorenbedoelde ambtsberichten bleek, dat de, in 1898 tegen invoering van een kaartenstelsel in het bevolkingsregister geopperde bezwaren, voor een groot deel niet meer bestonden of dat zij althans veel lichter werden geteld. De praktijk had bewezen, dat de vrees voor kaarten sterk overdreven was geweest. De gemeente Utrecht, waar een persoonskaartenstelsel toen reeds eenige jaren in toepassing was, constateerde de goede werking daarvan en gaf te kennen, dat de bezwaren daartegen à priori ingebracht, in de praktijk bleken niet te bestaan of overdreven waren geweest. Tevens bleek, dat door de groote meerderheid der adviseerende gemeentebesturen de voorkeur werd gegeven aan een uniforme regeling voor het geheele land.

De Centrale Commissie voor de Statistiek stelde, naar aanleiding van de ingekomen adviezen, voor tegemoet te komen aan vele geopperde bezwaren, door aan de gemeentebesturen de bevoegdheid te verleenen, gedurende 15 jaren de gezinsboekhouding in den bestaanden vorm te handhaven *naast* het in te voeren persoonskaartenstelsel. Ter tegemoetkoming aan de vele, tegen de ontworpen „gezinszakken" (zakken voor het bijeenhouden van de persoonskaarten der leden van een gezin) ingebrachte bezwaren, zou daarvoor naar een geschikteren vorm kunnen worden omgezien. Hiervoor ware dan wellicht een commissie van deskundigen aan te wijzen.

Vermeldenswaard is nog de volgende zinsnede in het laatstgenoemde advies der Centrale Commissie voor de Statistiek:

Advies omtrent inspectie.

„Ten slotte veroorlooft de Commissie zich Uwer Excellentie's „aandacht er op te vestigen, dat eene inspectie op de richtige

„naleving der voorschriften haar wel noodig voorkomt.”

(Zie jaarverslag 1909 Centrale Commissie voor de Statistiek.)

De algemeene stemming ten opzichte van het persoonskaartenstelsel blijkt het best uit het onderstaande uittreksel uit een voordracht door den heer W. J. van Wagtendonk gehouden te Assen, op 29 Augustus 1909, voor de afd. Drenthe van den Nederlandschen Bond van Gemeente-ambtenaren (zie bijvoegsel Weekblad van den Nederlandschen Bond van Gemeente-ambtenaren d.d. 2 Sep 1909, no. 423):

Voordracht v. Wagtendonk.

„Voor den dagelijkschen dienst, voor een noodzakelijke contrôle „op de verzameling bevolkingskaarten, voor het behoud van een „goed overzicht over de samenstelling en de geschiedenis der „gezinnen (zoo noodig voor het geven van inlichtingen en ter „uitvoering van wetten en verordeningen), blijf ik gezinsboek„houding noodzakelijk achten. Doch ik erken gaarne, dat de per„soonskaart, als duurzaam verhuisbiljet, het maken van fouten „voorkomt en omtrent vroegere woonplaatsen en het verleden „van den ingeschrevene gegevens verstrekt, die anders verborgen „blijven. Vooral de bevolkingsstatistiek zal hiervan profiteeren.

„Toen in 1896 voor de bevolkings-administratie een persoons„kaartenstelsel werd aanbevolen ter vervanging van de gezins„boeking, heb ik het mijne bijgedragen tot bestrijding van dat „ontwerp. Ik handhaaf nog altijd de meening, dat gezinsboeking „het eenvoudigst systeem is en de voorkeur verdient boven het „uitsluitend gebruik van een persoonskaartenstelsel, vooral in „groote gemeenten.

„Verwijt men mij nu, dat ik destijds de bezwaren tegen het „persoonskaartenstelsel te breed heb uitgemeten en niet voldoende „licht heb laten vallen op de voordeelen, die het invoeren der „persoonskaart aanbiedt, dan buig ik deemoedig het hoofd. Ik „heb wel wat overdreven, maar waartoe komt men niet, als men „zich voorneemt belangstelling te wekken voor een zaak? Dan „moet men wel de groote trom roeren. Let maar op de weinige „aandacht, die is geschonken aan het rapport der commissie, door „de Vereeniging voor Gemeentebelangen benoemd in zake wijzi„ging der voorschriften voor de bevolkingsregisters. De vakbladen „hebben hoogstens de algemeene inleiding van het rapport over„genomen; een bespreking van de voorstellen der commissie heb „ik nergens gevonden. Valt er dan niets op- of aan te merken „naar aanleiding der voorgestelde wijzigingen? Ik ken de leden „dier commissie, waarvan ik de eer heb gehad lid te zijn, te goed, „om te gelooven, dat ook maar een hunner overtuigd zou zijn „volmaakt werk te hebben geleverd.

„Dat stilzwijgen van vakpers en vakgenooten getuigt niet van „die belangstelling in een belangrijk onderdeel der gemeentelijke „administratie als de heeren Aalders, Boomkamp en v. d. Graaf „daarvoor hebben getoond in hun ontwerpen.

Hulde aan Mr. de Voogt.

„Zooals ik reeds opmerkte, acht ik de invoering van een persoons-„kaart naast de gezinsboeking een verbetering voor de bevolkings-„administratie en gaarne breng ik hier hulde aan mr. de Voogt, „die het eerst den stoot heeft gegeven, om tot die verbetering te „komen".

Instelling Commissie van Voorlichting.

Als gevolg van het vorengenoemde advies van de Centrale Commissie voor de Statistiek kan worden beschouwd de beschikking van 11 December 1909, no. 12386, afd. B.B., van den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij werd ingesteld een Commissie van Voorlichting in zake de reorganisatie van het Bevolkingsregister, bestaande uit de H.H.: Mr. H. W. METHORST, voorzitter, directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek; Mr. N. J. E. DE VOOGT, onder-voorzitter, hoofdcommies-chef van het Bevolkingsregister te Rotterdam; W. J. VAN WAGTENDONK, hoofdcommies-chef van het Bevolkingsregister te Amsterdam; U. J. MIJS, burgemeester van Middelharnis; H. A. AALFS, burgemeester en secretaris van Vries (Dr.). Bij beschikking van 22 Januari 1910, no. 471, afd. B.B., werd tot secretaris der commissie benoemd de heer F. FONCK, chef der 1e afdeeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze commissie kreeg tot opdracht van voorlichting te dienen omtrent:

a. de vaststelling van een uniform-model voor de persoonskaarten of -bladen;

b. de samenstelling van een handleiding voor het in te voeren stelsel ter voorlichting van de gemeentebesturen, en

c. de vaststelling van de wijze, waarop deze persoonskaarten of -bladen zullen worden bewaard of bijeengevoegd, met bepaling, dat de Commissie, zoo noodig, voorstellen kan doen tot technische verbeteringen in het door de Centrale Commissie voor de Statistiek ontworpen Koninklijk besluit.

Advies Comm. v. Voorl.

Het door deze commissie d.d. 18 April 1911 aan den Minister uitgebrachte advies met ontwerpen Koninklijke besluiten, bevatte deze drie hoofdprincipes:

1°. invoering van persoonskaarten ten gebruike als permanent verhuisbiljet, bij aantallen van 250 stuks samengevat in daarvoor geëigende banden;

2°. behoud van het gezinsregister in boekvorm (vast- of losbladig) of in kaartvorm (met klapper);

3°. invoering van een woningregister.

Men ziet, dat het hier voorgedragen systeem van bevolkingsboekhouding belangrijk afweek van het in 1896 door de Centrale Commissie voor de Statistiek aanbevolen stelsel-de Voogt. De persoonskaart was in principe behouden, doch deze werd eigenlijk verdrongen naar een tweeden rang, d.w.z. zij kreeg voornamelijk waarde als „permanent verhuisbiljet". Het gezinsregister zou als eigenlijk bevolkingsregister blijven voortbestaan. Hieruit is te concludeeren, dat ook deze commissie geen andere afdoende op-

lossing wist voor het algemeen gevoelde bezwaar tegen het stelsel-de Voogt, n.l. dat tusschen de persoonskaarten der leden van een gezin onderling geen betrouwbaar verband kon worden gelegd. De gezinsomslagen of gezinszakken waren daarbij het eenige hulpmiddel voor het aflezen van de gezinssamenstelling. Dit beginsel liet men dus los, om het te vervangen door het oude beproefde systeem van gezinsboeking. De persoonskaarten behoefden dientengevolge niet meer gezinswijze te worden bijeengehouden. Zij konden in alfabetisch lexicografische volgorde worden gerangschikt in portefeuilles van 250 stuks. De door mr. de Voogt gedachte volledige kaartenklapper (met adressen) werd eveneens overbodig. Daarentegen ontstond nu de behoefte aan een woningregister, aangezien de gezinsomslagen, welke immers huisnummersgewijze zouden worden gerangschikt, zouden komen te vervallen.

Kleur der kaarten.

Vermelding verdient de in het advies der Commissie van Voorlichting voorkomende zinsnede: „De aan de ontwerp-persoons-„kaarten gegeven kleuren (licht-geel en licht-grijs) zijn op medisch-„advies van den heer Hazewinkel, oogarts te 's-Gravenhage, „gekozen als voor de oogen het minst vermoeiend."

Het advies dezer Commissie werd bij schrijven d.d. 13 Mei 1911, no. 1776, afd. B.B., door den Minister van Binnenlandsche Zaken om advies in handen gesteld van de Centrale Commissie voor de Statistiek, welke zich d.d. 11 November 1911, no. 277*u*, in hoofdzaken met de voorstellen vereenigde. (Zie verslag van de Centrale Commissie voor de Statistiek over het jaar 1911; Bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Woensdag 19 Februari 1913, no. 42.)

Uit de besprekingen met deskundigen bleek alras, dat het altijddurend bijhouden van twee registers, alsmede de voor die beide registers benoodigde plaatsruimte, vrij algemeen als onoverkomenlijke bezwaren werden gevoeld.

Circulaire Min. v. Binnen. Zaken.

Bij circulaire d.d. 23 December 1915, no. 9828, afd. B.B., deelde de Minister aan de Commissarissen der Koningin het volgende mede:

„Gelijk in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer „betreffende hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1916 is „medegedeeld, stelde ik mij in Mei 1914 voor, zoo noodig na raad-„pleging van de belanghebbende besturen, te overwegen, in hoe-„verre, in welken vorm en wanneer de invoering van nieuwe regelen „voor de bevolkingsboekhouding haar beslag zouden kunnen „verkrijgen.

„Bij de sedert ingetreden en nog voortdurende buitengewone „omstandigheden [1]) valt er m.i. voorshands niet aan te denken, „met de besturen der gemeenten overleg te plegen aangaande „eene reorganisatie, die veel arbeid en aanmerkelijke kosten zoude „vereischen.

---

[1]) Wereldoorlog 1914—1918.

„Vrijwillige invoering van het persoonskaartenstelsel staat „trouwens vrij.

„Het ligt in de bedoeling, zoo tot invoering van eene nieuwe „regeling te zijner tijd wordt besloten, daarbij een overgangs-„termijn van ettelijke jaren te stellen, gedurende welken de be-„staande registers en kaarten in gebruik kunnen blijven.

„Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken het voormelde ter kennis „van de besturen der gemeenten in Uwe provincie te willen brengen.”

Dit was dus het negatieve resultaat van een langjarige voorbereiding.

K.B. 1920. Eindelijk, bij K.B. van 11 Augustus 1920, St. 698, verschijnen de lang verbeide nieuwe voorschriften. Van een invoering van het persoonskaartenstelsel is echter geen sprake. Wel bevat artikel 1 van dit besluit twee leden, welke ervan getuigen, dat „het persoonskaartenstelsel” een vooralsnog onopgelost vraagstuk is. Het vierde en vijfde lid van artikel 1 luiden:

„4. Naast het gezinsregister kunnen persoonskaarten gebezigd „worden volgens de modellen nos. 2 en 3, bij dit besluit gevoegd. „Andere modellen, welke in Januari 1921 in gebruik zijn, kunnen „tot wederopzegging uiterlijk tot einde 1930 gevolgd worden.

„5. De persoonskaarten volgens de modellen nos. 2 en 3 worden „met ingang van een door Ons te bepalen tijdstip kosteloos door „het Rijk verstrekt; voor het bijeenhouden van die kaarten worden „omslagen, overeenkomstig een door Onzen Minister van Binnen-„landsche Zaken vast te stellen model, bij eersten aanleg met „ingang van evenbedoeld tijdstip kosteloos door het Rijk verstrekt.

Circulaire. Bij circulaire van 27 Augustus 1920, no. 10511, afd. B.B., geeft de Minister vervolgens een „korte uiteenzetting van het per-„soonskaartenstelsel, teneinde de invoering te bevorderen en de „voordeelen van het persoonskaartenstelsel aan het licht te „brengen.”

Zijn de beide aangehaalde bepalingen reeds merkwaardige staaltjes van wetgeving, de genoemde circulaire is niet minder merkwaardig. Nadrukkelijk wordt immers geconstateerd: „Hoewel „dit stelsel eerst tot zijn recht komt bij algemeene verplichte „invoering, worden de gemeentebesturen bereids in de gelegen-„heid gesteld persoonskaarten naar een uniform model, verschillend „voor mannen en vrouwen, aan te leggen.”

Of het in het voornemen heeft gelegen spoedig nadere voorschriften te geven met betrekking tot invulling en gebruik van persoonskaarten, weten wij niet. In elk geval zijn zij niet verschenen.

K.B. 1922. Het vorengenoemde K.B. is slechts een kort bestaan beschoren geweest. Reeds bij K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, werd het ingetrokken en vervangen.

De aangehaalde bepalingen van artikel 1, vierde en vijfde lid van het K. B. van 1920, zijn hierin overgenomen. Deze zeer onbevredigende uitwerking van een belangrijke gedachte, gaf aan de voorschriften principieel een dualistisch karakter. Het is dan ook begrijpelijk, dat in geen enkele gemeente ooit ernstige pogingen zijn aangewend om persoonskaarten in te voeren *naast* het gezinsregister en derhalve zijn de bedoelde modellen ook nooit beschikbaar gesteld.

Er kwam, mede omdat de voorschriften van 1922 leemten bleken te bevatten, geen rust rondom het vraagstuk der bevolkingsboekhouding.

Bijeenkomst afdeelingchefs.

Op 4 November 1926 vond te Den Haag een oriënteeringsbijeenkomst plaats van afdeelingchefs van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht onder voorzitterschap van den heer prof. dr. H. W. Methorst, directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek. In deze bijeenkomst werden besproken het algemeen wetenschappelijk belang, dat door de invoering van de persoonskaart zou kunnen worden gediend en het belang, dat een gemeentebestuur, en meer in het bijzonder de bevolkingsboekhouding, zou hebben bij de invoering van de persoonskaart.

Naar aanleiding van deze besprekingen dienden de H.H. Robertson en Valk te Utrecht, d.d. 24 December 1926, een nota in betreffende „Invoering persoonskaart in de bevolkingsboekhouding", welke nota door den directeur v. h. C. B. S. met verzoek om opmerkingen werd toegezonden aan de andere personen, die ter vergadering aanwezig waren geweest. Zooals men weet, werd te Utrecht reeds sedert jaren een eenvoudig persoonskaartenstelsel toegepast, dat uitstekend voldeed.

De gevoerde besprekingen en de gewisselde nota's waren oorzaak, dat de belangstelling voor het vraagstuk van het persoonskaartenstelsel weer sterk opleefde.

De heer G. de Zoete, referendaris-chef van de afdeeling Bevolkingsstatistiek van het C.B.S., voerde in 1927 en 1928 vele besprekingen met personen uit de praktijk der bevolkingsboekhouding. Hierbij bleek, dat de bezwaren van de afdeelingchefs van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag tegen de kosten en bergruimte, noodig voor het bijhouden van een persoonskaartenstelsel *nàâst* het bestaande gezinsregister, vrij algemeen werden gedeeld.

Gezinspersoonskaart.

Bij een der vele besprekingen, welke de heer de Zoete met personen uit de praktijk der bevolkingsboekhouding voerde, bracht in Juli 1928 een ambtenaar van het bevolkingsregister eener groote gemeente het denkbeeld naar voren de persoonskaart te verbinden met de gezinskaart, door op de persoonskaart van het hoofd van het gezin ook de gegevens der gezinsleden te vermelden.

Instelling Comm. v/d Bevolkingsboekhouding.

Bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw van 1 September 1928, no. 8029, afd. B.B., werd een Commissie voor de Bevolkingsboekhouding ingesteld op grond van de overwegingen: „dat het wenschelijk is na te gaan, in hoever, in verband met het bepaalde bij art. 1, lid 2 en 4 van het K. B.

van 12 Dec. 1922, tot vaststelling van voorschriften omtrent het houden van bevolkingsregisters, uitvoering dient te worden gegeven aan het vijfde lid van dit artikel; voorts, dat genoemd besluit op onderscheidene punten herziening en aanvulling behoeft, in het bijzonder in verband met den eisch, dat voor de toekomst een juiste vaststelling van het bevolkingscijfer dient verzekerd te zijn."

De Centrale Commissie voor de Statistiek had hieromtrent d.d. 28 April 1928 geadviseerd.

Opdracht.

De Commissie kreeg de volgende opdracht.

I. Te onderzoeken of het denkbeeld uitvoerbaar is, bij de Algemeene Tienjaarlijksche Volkstelling in 1930 te houden, de telkaart tevens dienstbaar te maken aan de invoering van het uniforme persoonskaartenstelsel, met behoud zooveel mogelijk van het model reeds vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 12 December 1922, St. 670;

II. Een Koninklijk besluit te ontwerpen, tot herziening van het onder I bedoelde Koninklijk Besluit, waarbij rekening zal zijn te houden met het advies der Centrale Commissie voor de Statistiek van 11 November 1911, betreffende de bevolkingsregisters en de daarbij behoorende bijlagen, met de strekking o.m. de vaststelling van een zoo nauwkeurig mogelijk bevolkingscijfer der gemeenten te verzekeren;

III. Na te gaan, welke kosten naar raming zullen verbonden zijn aan de uitvoering van de voorstellen, ingevolge de opdrachten onder I en II gedaan en welke financieele gevolgen de bedoelde voorstellen zullen hebben bij het berekenen van de jaarlijksche uitkeeringen ingevolge de wet van 24 Mei 1897, St. 156;[1])

IV. Een rapport omtrent de punten I, II en III aan den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw uit te brengen.

Leden der Commissie.

In de Commissie werden benoemd:

tot *lid en voorzitter*: de heer prof. dr. H. W. Methorst, directeur-generaal van de Statistiek;

tot *leden* de heeren:

C. v. d. Berg, adj.-dir. van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten; K. de Boer, secretaris der gemeente Hardinxveld; D. Brands, secretaris der gemeente Zuidhorn; F. H. v. Dijk, hoofdcomm. ter secr. van Alkmaar: D. B. Gohres, administr.-chef der afd. Bevolk. van Rotterdam; H. van Hall, administr.-chef der afd. Bevolk. van Amsterdam; S. Israëls, secretaris der gemeente Smallingerland; W. Mantingh, chef der afd. Bevolk. van Dordrecht; U. J. Mijs, oud-burgem. van Gouda, secr. van de Nederl. Vereen. voor Gemeentebelangen; J. Robertson, referendaris, chef der IIe afd. der secr. v. Utrecht; dr. J. R. B. de Roos, secretaris der Centr. Comm. voor de Statistiek; H. Sieperda, bezuinigings-inspecteur bij het Depart. van Financiën; A. Sonke, secretaris der gemeente Harderwijk; A. M. Spruijt, commies bij het Depart. v. Binnenl.

[1]) Wet financieele verhouding.

Zaken en Landb.; J. G. Tinbergen, luit.-kol. der artillerie; S. de Visser, secretaris der gemeente Veghel; J. A. H. de Voort, referendaris-chef der afd. Algem. Zaken der secr. van 's-Gravenhage; J. de Wit, commies, chef der afd. Bevolk. van Maastricht; G. de Zoete, referendaris, chef der Ie afd. van het C.B.S.

Tot *secretaris* werd benoemd het lid de heer A. M. Spruijt voornoemd.

Als *adj.-secretaris* werd aangewezen de heer J. H. F. de Boer, commies bij het C.B.S.

Tot *technisch adviseur* werd benoemd de heer J. J. Bergsma, oud-hoofdcommies ter secretarie van Deventer.

Met ingang van 2 Januari 1929 werd als *adviseur* aan de commissie toegevoegd de heer J. L. Lentz, Inspecteur van de Bevolkingsregisters.

Ter vervanging, wegens bedanken of overlijden van leden zijn in den loop der jaren benoemd de HH.: D. Wildeboer, Chef der Afd. Bevolk. te Amsterdam; P. W. Oosterhoff, Administr. bij het Depart. van Defensie; Mr. A. J. Rosman, adj.comm. bij het Depart. van Binnenl. Zaken en Landb. (*secretaris*) N. Arkema, Adj. Dir. van de Vereen. v. Nederl. Gemeenten; J.van Lier, Adj. Referend. der Afd. Alg. Zaken te 's-Gravenhage; C. D. W. van Schaick, hoofdcomm. der Afd. Alg. Zaken te 's-Gravenhage; G. Sijdzes, Referendaris-chef van het bevolkingsregister te Amsterdam; P. C. Wesseling, Chef der Afd. Bevolk. Verkiez. en Burg. Stand te 's-Gravenhage en Mr. E. W. van Dam van Isselt, Adj. Dir. v/h Centr. Bur. v/d Stat.

Het vorengenoemde denkbeeld tot verbinding van de persoonskaart met de gezinskaart, voorgelegd aan deze commissie als het „*gezins-persoonskaartenstelsel*", vond vrijwel algemeene instemming.

De Commissie voor de Bevolkingsboekhouding bracht haar 1e Rapport uit op 30 Juli 1929. Dit rapport is in druk verschenen bij de Algemeene Landsdrukkerij in 1930. **1e Rapport Comm. v. d. Bev.**

Wij citeeren uit dit rapport het volgende (blz. 32 en 33):

„Voor het geval het Rijk de kosten integraal zou willen vergoeden, „konden alle leden, met uitzondering van den vertegenwoordiger „van een der drie grootste gemeenten, zich bij een invoering op „1 Januari 1931 neerleggen.

„Een drietal leden meent aan dit beginsel zoodanig te moeten „vasthouden, dat zij om die reden zich niet konden vereenigen „met de door de 1ste sub-commissie *met algemeene stemmen* aange- „nomen conclusie, welke luidde als volgt:

„ „De Commissie voor de Bevolkingsboekhouding is van oordeel, „ „dat uit een oogpunt van bevolkingsboekhouding en gelet op „ „den eisch van de vaststelling van een nauwkeurig bevolkings- „ „cijfer, tot invoering van een (gezins-)persoonskaartenstelsel „ „moet worden geadviseerd, mits door het Rijk een billijke „ „financieele vergoeding bij de invoering van dit stelsel wordt „ „gegeven."

„Deze 3 leden bleven op dit standpunt staan, ook toen de plenaire „vergadering met overgroote meerderheid van stemmen daaraan „toevoegde, dat zij aan de Regeering in overweging wilde geven, „te besluiten, dat de gemeente, welke, naar het oordeel van den „Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, Gedeputeerde „Staten der betrokken provincie gehoord, door de kosten van „invoering van het persoonskaartenstelsel t.a.v. de bergruimte „te zwaar zou worden belast, in verhouding tot hare uitgaven, „een vergoeding zal ontvangen buiten en behalve de vergoeding, „bedoeld in onderstaande conclusie.

„De overgroote meerderheid der Commissie adviseert Uwe „Excellentie met 1 Januari 1931 een stelsel van persoonskaarten, „volgens het bij dit rapport gevoegde model, in te voeren en daarbij „de kosten te verdeelen, als in de hiernavolgende conclusie der „commissie is aangegeven:

„1°. voor rekening van het Rijk komen:

„*a.* de kosten van aanschaffing der kaarten in „eersten aanleg . . . . f 215.000.—
„de kosten van overschrijving . . . . . . f 254.000.—
„f 469.000.—

„*b.* de jaarlijksche kosten van f 7500.— voor nieuw in dienst te „nemen ambtenaren bij het C.B.S.;

„2°. voor rekening der gemeente komen:

„*a.* de kosten van aanschaffing van kasten en „doozen . . . . f 96.000.—
„de kosten van huur van schrijfmachines, „aanschaffing van inktlinten, carbon, enz. . f 37.000.—
„f 133.000.—

„*b.* de jaarlijksche kosten voor aanschaffing van persoons„kaarten ad f 5500.—, en de kosten voor enveloppen voor „verzending der persoonskaarten ad f 10.000.—;

„3°. aan gemeenten, die door de kosten van bergruimte naar ver„houding tot hare overige uitgaven, te zwaar zullen worden „belast, een extra vergoeding te verleenen.

„Uitsluitend tegen deze laatste vergoeding verklaarden zich „twee leden."

Vier minderheidsnota's vergezelden het rapport, nota's, waarin, òf in verschillenden toonaard het advies der commissie wordt bestreden en becritiseerd, òf tot voorzichtigheid wordt aangemaand.

Met dit denkbeeld (het *gezins-persoonskaartenstelsel*) kwam er een nieuwe phase in de geschiedenis der bevolkingsboekhouding. Een enkel woord moge worden gewijd aan het eerste rapport der bedoelde commissie en de daarop geleverde critiek.

Fel laaide de belangstelling voor het vraagstuk der bevolkingsboekhouding, na het verschijnen van meerbedoeld rapport op

en de critiek buiten de commissie vond zelfs weerklank in de vergaderzaal van de volksvertegenwoordiging.

Het is hier niet de plaats voor vermelding van deze critiek, althans niet in den vorm, waarin zij is geuit. Wel bleek, dat velen, die op het gebied der gemeente-administratie hun sporen hebben verdiend, groote en daadwerkelijke belangstelling voor de „bevolkingsboekhouding" hadden.

De omstandigheid, dat ook critiek op de samenstelling der commissie werd geleverd, was waarschijnlijk aanleiding, dat de Minister bij beschikking d.d. 21 October 1929, Nr. 9257, Afd. B.B., de Commissie uitbreidde met de volgende leden: Mr. J. W. Belinfante, administr. ter Prov. Griffie van Zuid-Holland; S. Blok, burgemeester van Axel; Mr. L. J. A. v. d. Harst, hoofdcomm. ter Prov. Griffie van Zeeland; M. Jager, Chef der Afd. Bevolk. te Assen; M. J. G. Prick, Referendaris ter Prov. Griffie van Limburg; Mr. A. W. Schade van Westrum, commies ter Prov. Griffie van Gelderland en G. W. Stroink, burgem.-secretaris van Steenwijkerwold.

Het rapport der Commissie werd om advies in handen gesteld van de Gedeputeerde Staten, met verzoek een aantal gemeentebesturen te hooren.

Rijksbegrooting.

De Regeering bracht op de Rijksbegrooting voor 1930 de volgende post:

„Kosten verbonden aan de invoering van het persoonskaarten- „stelsel. Vergoeding aan de gemeenten bij invoering van dit stelsel „f 350.000.—. Voor de kosten van kaartmateriaal zal voor 1929 „suppletoir f 215.000.— worden aangevraagd." (Mem. v. Toel.)

Zooals gezegd vond de critiek weerklank in de Tweede Kamer (men zie voorl. verslag Tweede Kamer op de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1930, 2 V. 7, art. 22).

Mem. v. Antw.

In de Memorie van Antwoord (ingezonden bij brief van 12 Nov. 1929) geeft de Regeering een uitvoerige toelichting op het gezinspersoonskaartenstelsel. Wij citeeren hieruit:

„Uit de ontvangen adviezen blijkt, dat zich in het algemeen „vóór het persoonskaartenstelsel uitspreken de meerderheid van „de Colleges van de Gedeputeerde Staten, terwijl van de 36 geraad- „pleegde gemeentebesturen, zich 22 in gelijken zin uitspreken. „De gemeenten, vertegenwoordigd in de commissie medegerekend, „verklaarden zich mitsdien in totaal: vóór invoering 31 gemeenten; „tegen invoering 10 gemeenten; terwijl 4 gemeenten zich van een „bepaald advies onthielden.

„De adviezen van de Gedeputeerde Staten der onderscheidene „provinciën en van de geraadpleegde gemeentebesturen waren door „den ondergeteekende bereids in handen gesteld van meergenoemde „commissie, opdat deze bij haar verdere werkzaamheden met de „gemaakte opmerkingen rekening kon houden. Door hem zijn „thans reeds maatregelen genomen voor terugzending dezer be- „scheiden ten einde, ter voldoening aan den geuiten wensch, „deze aan de Kamer ter inzage over te leggen.

„Uit het hiervoren reeds vermelde moge blijken, dat onmiddellijk „of met geringe moeite de noodige bijzonderheden omtrent het „gezin van den betrokkene kunnen worden gevonden.

„Wat het aantal informaties omtrent het geheele gezin betreft, „moge worden medegedeeld, dat bij het onderzoek in drie groote „gemeenten gebleken is, dat in 90.7 %, 85 % en 78 % der gevallen „naar gezinsgegevens niet werd gevraagd.

„Het verhuisbiljet in zijn tegenwoordigen vorm zal bij het nieuwe „stelsel niet worden gehandhaafd."

Openbare behandeling.

Bij de openbare behandeling in de Kamer bleek een zoodanig vijandige stemming tegen het voorgedragen gezinspersoonskaartenstelsel te bestaan, dat de Regeering het verstandig oordeelde de desbetreffende post van de begrooting terug te nemen.

Hiermede scheen de zaak weer voor onbepaalden tijd van de baan.

Proefneming.

Kort daarop verschenen echter in de „Maasbode" eenige artikelen, waarin tot het nemen van een proef werd gesuggereerd. Ook in het orgaan van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten werd aan deze mogelijkheid aandacht gewijd.

Deze suggesties brachten er de Regeering toe gelden te vragen voor een proefneming met het aanbevolen gezins-persoonskaartenstelsel, opdat in de praktijk zou kunnen blijken, of hier een systeem was aanbevolen, dat met volle gerustheid *in de plaats* kon worden gesteld van het „oude" systeem en dat bij algeheele invoering van het bedoelde nieuwe stelsel, een waarborg zou bestaan, dat een verbetering was gewrocht.

K.B. 1930.

De door de Comm. v. d. Bevolkingsboekhouding ontworpen bepalingen voor de proefneming zijn vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 27 September 1930, Staatsblad no. 392, dat gevolgd werd door een beschikking van den Min. van Binn. Zaken en Landb., d.d. 7 Nov. 1930, no. 13100, Afd. B.B., waarbij in een z.g.n. „Handleiding" nadere voorschriften zijn gegeven ter uitvoering van het K.B.

Op 1 December 1930 is een aanvang gemaakt met de proefneming met het gezinspersoonskaartenstelsel in een 54-tal gemeenten, waarvan 37 geheel en 17 voor een deel (de letter A) in de proef betrokken werden. Het einde der proefnemnig was aanvankelijk bepaald op 1 Dec. 1932, doch de inmiddels ingetreden economische crisis leidde telkens tot verlenging van het tijdvak. Het totaal der in de gezamenlijke gemeenten in de proef betrokken personen bedroeg oorspronkelijk ongeveer 300.000.

Het aantal der totaal-proefgemeenten heeft zich in den loop der jaren uitgebreid met gemeenten, welker bevolkingsregister dringend vernieuwing behoefde. De langdurige onzekerheid, welke reeds van 1928 af bestond, met betrekking tot het toekomstig systeem van bevolkingsboekhouding, is oorzaak geweest, dat in verschillende gemeenten de (vaste en losbladige) bevolkingsregisters langer zijn gebruikt dan in het belang van een goede bevolkingsboekhouding wenschelijk was.

Waarschijnlijk ten einde de uitkomsten der proefneming aan het oordeel van een zoo groot mogelijk aantal deskundigen te kunnen onderwerpen, werd de Comm. v. d. Bev. bij beschikking d.d. 18 Augustus 1933, no. 15678, Afd. B.B. nogmaals uitgebreid en wel met de volgende *correspondent*-leden: W. R. Drost, burgem. van Kwadijk, Middelie en Warder; W. Fehres, Chef der Afd. Burg. Stand, Bevolk. en Verk. te Haarlem; IJ. Keestra, burgem. van Culemborg, D. de Koning, Gemeentesecretaris van Zwartsluis; A. J. G. P. Septer, Ambt. v. d. B.S. te Amsterdam; H. P. M. Teunissen, Chef der Afd. Bevolk. Verkiez. en Militaire Zaken te Nijmegen; B. J. Vuysters, Chef der Afd. Bevolk. Militaire Zaken en Verkiez. te Tilburg.

Resultaat proefneming.

Intusschen hebben de in 1933 op vragenlijsten verzamelde resultaten van de met de proefneming opgedane ondervindingen, den Minister van Binnenlandsche Zaken, Mr. de Wilde, aanleiding gegeven tot een principieele beslissing inzake de toekomst der bevolkingsboekhouding. Z.E. heeft n.l. bij schrijven van 9 April 1934, no. 9134, afd. B.B., aan de besturen der proefgemeenten o.m. het volgende doen weten:

Beslissing Min. v. Binn. Z.

„Teneinde de bestaande onzekerheid met betrekking tot het „toekomstig systeem van bevolkingsboekhouding weg te nemen, „heb ik de eer U mede te deelen, dat het in mijn voornemen ligt, „de invoering van het gezinspersoonskaartenstelsel te bevorderen, „wanneer de financieele omstandigheden zulks toelaten.

„De proefneming met het gezinspersoonskaartenstelsel zal „inmiddels voor onbepaalden tijd en op den bestaanden voet „worden voortgezet.

„Zoo noodig zullen op verzoek en onder te stellen voorwaarden „nieuwe proefgemeenten door mij worden aangewezen."

Bij beschikking van 16 Juni 1934, no. 15295, afd. B.B., van den Minister van Binnenlandsche Zaken, is, met ingang van 15 Juli, de z.g.n. letterproef stopgezet en is bepaald, dat de proefneming zal worden voortgezet „*totdat daaromtrent nader zal zijn bepaald*".

K.B. 1934.

Het Koninklijk besluit van 22 October 1934, Stbl. no. 552, voert een nieuw model persoonskaart in en bepaalt, dat de kaarten van een tevoren geldend model in gebruik kunnen blijven en dat het gebruik zich richt naar de aan de vakken gegeven bestemming.

De meeste wijzigingen en aanvullingen, welke dit besluit aanbrengt in het Koninklijk besluit van 27 Sep. 30, St. no. 392, houden verband met de invoering van het nieuwe model en met het niet meer vermelden van pleegkinderen in het gezinsverband.

Er is echter één aanvulling, n.l. die van artikel IV, waarmede aan het K. B. van 27 Sep. 30, Stbl. no. 392, een nieuw artikel 64*a* wordt toegevoegd, welke als van verre strekking is te beschouwen. Het nieuwe artikel 64*a* bepaalt n.l., dat bij vertrek of vestiging van een persoon, voor wien een kaart bestaat, met af-

wijking van het bepaalde in artikel 17 van het K. B. van 12 Dec. 1922, Stbl. no. 670, de bepalingen van paragraaf 4 van Hoofdstuk 2 en artikel 52 van toepassing zijn en dat bij overlijden art. 46 in acht moet worden genomen.

Deze bepaling komt neer op een algemeene, zij het nog beperkte, invoering van de persoonskaart als *permanent verhuisbiljet*.

De Comm. v. d. Bev. had geadviseerd tot algemeene invoering van de gezinspersoonskaart als uniform en permanent verhuisbiljet, doch de Minister kon, met het oog op den zorgelijken toestand van 's Lands financiën geen vrijheid vinden dat voorstel over te nemen.

In verband echter met de conclusies en adviezen van de commissie werd haar door den Minister medegedeeld, dat Z.E. voornemens was een ontwerp-Koninklijk besluit aan de Kroon voor te leggen, krachtens hetwelk o.a.:

1⁰. het verhuisbiljet op een later te bepalen datum kan worden vervangen door de gezinspersoonskaart;

2⁰. het gezinspersoonskaartenstelsel voor alle gemeenten op een later te bepalen tijdstip — als wanneer 's Lands financiën zulks toelaten — definitief wordt ingevoerd.

De commissie werd uitgenoodigd aan punt II van haar opdracht te willen voldoen en den Minister op korten termijn een ontwerp-Koninklijk besluit voor te leggen.

Voorbereiding K.B. 1936.

Een werkcommissie uit de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding heeft zich bezig gehouden met het ontwerpen van deze nieuwe voorschriften, welke arbeid heeft geleid tot het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, St. 342, waarbij principieel met de aanstaande algemeene invoering van het gezinspersoonskaartenstelsel wordt rekening gehouden.

Bij beschikking d.d. 29 Mei 1936, no. 13503, Afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken is de Commissie voor de Bevolkingsboekhouding ontbonden.

In memoriam Mr. de Voogt.

Kort na het verschijnen van het besluit bevolkingsboekhouding in het Staatsblad, is, op 8 Mei 1936, Mr. N. J. E. de Voogt, de geestelijke vader van het persoonskaartenstelsel, te Rotterdam overleden.

Bij gelegenheid van de installatie op 1 Juli 1936 van de vaste commissie voor de bevolkingsboekhouding, ingesteld ingevolge art. 120 van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, no. 342, herdacht Prof. Mr. H. W. Methorst, Hoofd der Inspectie van de bevolkingsregisters, den Heer de Voogt met de volgende woorden:

„Maar het is mij een behoefte hier te gedenken den man, die „tot dit alles den stoot heeft gegeven, door in 1890 de voor dien tijd „waarlijk geniale gedachte de wereld in te slingeren: een bevolkings- „register moet bestaan uit uniforme persoonskaarten, welke de

„ingezetenen bij verhuizing in authentieken vorm volgen van de „wieg tot het graf; ik wil hier gedenken mijn vriend Mr. N. J. E. „de Voogt, die het ‚gelukkig, nog heeft mogen beleven, dat zijn „denkbeeld, hoewel in gewijzigden vorm, is verwezenlijkt en in „wettelijke voorschriften is vastgelegd.

„Hoewel het mij oprecht leed doet dat de Heer de Voogt niet „tijdens zijn leven nog de erkenning van zijn groote verdiensten „uit handen der Regeering heeft mogen ontvangen, zoo was het „toch een voldoening, dat de Voogt reeds vóór zijn heengaan wist, „dat zijn benoeming tot ridder in de orde van den Nederlandschen „Leeuw vaststond. Het voornemen der Regeering kon dan ook „door den Heer Lentz op mijn verzoek, en met goedvinden van „den Minister van Binnenlandsche Zaken, bij de ter aarde be- „stelling, welke ik tot mijn leedwezen niet kon bijwonen, worden „medegedeeld".

HOOFDSTUK III.

HET GEZINSPERSOONSKAARTENSTELSEL.

Inleiding.

Het gezinspersoonskaartenstelsel, of — zooals het ingevolge de begripsbepaling van artikel 1, 1e lid, onder *i*, kan worden genoemd — het persoonskaartenstelsel, heeft op 1 December 1930 in de bevolkingsboekhouding zijn intrede gedaan krachtens het K. B. van 27 Sep. 1930, St. 392.

Wij zullen niet in beschouwingen treden ten aanzien van de ware, halfware en onware bemerkingen, welke vóór en nà die intrede in vakpers en vakkringen uiting hebben gevonden. Wij gelooven en verwachten, dat de strijdbijl voorgoed begraven is en daarover verheugen wij ons. De jarenlange strijd (men leze Hoofdstuk II, onder C, „*De strijd om de persoonskaart*") heeft deze zeer goede zijde, dat het beginsel tot in de geringste bijzonderheden is bestudeerd en doorgepraat. De eerste praktische uitvoering, welke door middel van een proefneming aan het beginsel gegeven is, heeft het bewijs geleverd, dat te dien aanzien niet over ijs van één nacht is gegaan. De voornaamste bemiddelaar in den strijd tusschen vóór- en tegenstanders van het persoonskaartenstelsel is inmiddels, naar ons inzicht, dat stelsel zelf geweest. Een van de meest vooraanstaande strijders voor het stelsel maakte reeds in 1930 de opmerking: „The proof of the pudding is in the eating". De juistheid van deze opmerking is door de proef met het persoonskaartenstelsel bewezen.

Het stelsel, zooals zich dat thans aan ons voordoet, wijkt in vele en voorname opzichten af van het oorspronkelijke ontwerp van mr. de Voogt en ook van het ontwerp, dat ten grondslag ligt aan de modellen, welke als bijlagen 2 en 3 zijn gevoegd bij het vervallen K. B. van 12 Dec. 1922, St. 670. Een vergelijking van overeenkomsten en van verschilpunten heeft o.i. geen praktische beteekenis. Daarom meenen wij hier te mogen volstaan met een bespreking alleen van het tegenwoordige persoonskaartenstelsel.

Persoons- en gezinsstelsel.

Het persoonskaartenstelsel, zoowel als het gezinskaartenstelsel, hebben tot doel een beschrijving van den mensch. In de wijze, waarop die beschrijving plaats heeft, kunnen velerlei methoden gevolgd worden.

De twee genoemde stelsels gaan uit van geheel verschillende principes. Het eerstgenoemde gaat uit van de *natuurlijke persoon* als ondeelbare eenheid in de samenleving, waarbij dus ten volle van toepassing is de theorie, dat staatsrechtelijk alle natuurlijke personen gelijke waarde hebben voor de kennis van hun boekhoudkundige gegevens. Het andere stelsel gaat uit van het (niet ondeelbare) gezin als de kern van geestelijk en maatschappelijk leven, waarbij dus de natuurlijke persoon ondergeschikt is aan de gezinssamenstelling.

Het eerste stelsel leidt tot een registratie van *personen*, welke registratie, door gebruikmaking van moderne hulpmiddelen, zich

thans aan ons voordoet als een stelsel van individueele kaarten, genaamd persoonskaarten.

Het tweede stelsel heeft vorm gekregen in een verzameling van gezinsbladen, welke, eveneens met gebruikmaking van moderne hulpmiddelen, in gezinskaarten kan worden omgezet.

Beide stelsels hebben in oorsprong een overeenkomstig nadeel. Het persoonskaartenstelsel heeft het bezwaar, dat, ook al plaatst men de kaarten gezinswijze bij elkander, het niet mogelijk is in één oogopslag de gezinssamenstelling af te lezen. Het gezinskaartenstelsel heeft het nadeel, dat posten, betreffende ongelijknamige personen, onder elkander worden geboekt en dus rechtstreeks opsporen van een persoon in 75 % van de gevallen niet mogelijk is.

Vereeniging der stelsels.

Aan deze bezwaren nu komt het *gezinspersoons*kaartenstelsel tegemoet, doordat het een synthese geeft van de beginselen van beide systemen, m.a.w. zoowel de *persoon* als het *gezin* worden beide in gelijke mate in het stelsel tot uitdrukking gebracht.

Deze vereeniging van twee, niet tegenstrijdige, doch schijnbaar ver uiteenliggende principes, is eigenlijk het ei van Columbus. We kunnen het eenvoudig aldus voorstellen: Men neemt twee kaartmodellen, t.w. een persoonskaart en een gezinskaart, die beide aan een zijde blanco zijn en aan de andere zijde het verlangde formulier bevatten. De beide blanco zijden plakt men op elkander en men heeft een gezins-persoonskaart.

Nu moet men niet vergeten, dat in het gezinskaartenstelsel van den aanvang af, het *gezinshoofd* altijd voorrang heeft genoten. Het is derhalve in overeenstemming met het gezinsstelsel, wanneer de gezinssamenstelling op de persoonskaart van het hoofd wordt aangebracht.

De verzameling van persoonskaarten van hoofden van gezinnen alléén vormt aldus een volledig gezinsregister. Behalve de persoonskaarten — tevens gezinskaarten — van gezinshoofden, is er voor ieder der andere gezinsleden, n.l. voor de vrouw en voor de kinderen en stiefkinderen, een eigen persoonskaart. Deze persoonskaarten van de gezinsleden zou men kunnen beschouwen als een volledig verwijzingsregister (klapper) op de gezinspersoonskaartenverzameling der hoofden.

Aangezien alle kaarten even groot zijn, kunnen ze tot één verzameling worden samengevoegd en behoeft men niet het verwijzingsregister gescheiden te houden van het register der gezinshoofden. Door de samenvoeging van alle kaarten ontstaat een „*persoonsregister*", dat dus is samengesteld uit gezins-persoonskaarten (van gezinshoofden) èn persoonskaarten (van gezinsleden).

De verschillende principes, waarvan het persoonsstelsel en het gezinsstelsel uitgaan, brengen met zich, dat een persoonskaart moet worden aangelegd bij de geboorte en dat een gezinskaart moet worden aangelegd bij het ontstaan van een gezin, dat is dus

in het algemeen bij het huwelijk. Nu weet men bij de geboorte niet of het kind later als gezinshoofd zal optreden; zoowel een man als een vrouw kan hoofd van een gezin worden. In verband hiermede zijn de persoonskaarten van mannen en vrouwen er op berekend, dat zij later *tevens* de functie van gezinskaart zullen kunnen verrichten. M.a.w. de kaarten van mannen en vrouwen zijn, zoowel aan de voorzijde (persoonsgegevens), als aan de achterzijde (gezinsgegevens), gelijk ingericht.

Nationale administratie.

Het gezinspersoonskaartenstelsel is een bij uitstek *nationaal* systeem, in tegenstelling met het gezinskaartenstelsel, dat meer een *plaatselijke* waarde bezit.

De persoonskaart wordt bij de geboorte van den natuurlijken mensch aangelegd en volgt dien mensch „van de wieg tot het graf". De geboorte-gegevens worden vergeleken met de geboorte-akte en gewaarmerkt door den ambtenaar van den burgerlijken stand, waardoor zij een zekere authenticiteit verkrijgen. De aanvulling en wijziging van de voorgeschreven gegevens geschiedt geleidelijk en op dezelfde kaart.

De met den persoon mede-verhuizende authentieke persoonskaart heeft een dubbele functie. Zij dient als deel van het bevolkingsregister eener gemeente, en bij vertrek krijgt zij de waarde van een verhuisbiljet, om daarna weer onderdeel van het bevolkingsregister der nieuwe woonplaats te gaan vormen. Het persoonsregister bevat dientengevolge steeds een aantal persoonskaarten *gelijk* aan het getal der inwoners. Uit het vorenstaande volgt, dat met het vertrek van de persoon uit de gemeente, ook de persoonskaart vertrekt en daarmede alle dien mensch betreffende gegevens.

Archiefregister.

Voor het verrichten van nasporingen is het evenwel noodzakelijk, dat men in de gemeente ook beschikt over gegevens van personen, die vertrokken of overleden zijn. Derhalve is men genoodzaakt, vóór de verzending van de persoonskaart, de noodige gegevens voor het archief achter te houden. Dit nu geschiedt door het aanleggen en bijhouden van een z.g. „*archiefregister*", waarin dus uitsluitend worden vermeld de voorgeschreven gegevens van hen, wier persoonskaarten uit de gemeente verdwijnen. Indien dat archiefregister naar analogie van het persoonskaartenstelsel wordt ingericht met persoons*blaadjes*, welke een afschrift van de kaarten van overleden of vertrokken personen bevatten en indien deze archief-persoonsbladen altijd durend in lexicografische volgorde worden gerangschikt, dan zal dat archiefregister ontegenzeggelijk een nuttig en gemakkelijk te raadplegen deel van het bevolkingsregister vormen.

Maar, zal men opmerken, dat maken van een afschrift van de persoonskaart voor het archiefregister, beteekent dan toch een min of meer belangrijke vermeerdering van arbeid, in vergelijking met het gezinskaartenstelsel, in welk laatste systeem bij vertrek of overlijden eenvoudig de gezinskaart kan worden overgebracht naar het archief. Neen, waarde lezer, het tegendeel is waar. Heel

eenvoudig voorgesteld, is het zóó, dat in het gezinsstelsel elke inschrijving tevens een archiefbestemming heeft. In het persoonsstelsel geschiedt bij de vestiging niets anders dan het opnemen van de ontvangen persoonskaart in het persoonsregister. Bij vertrek fungeert die kaart als verhuisbiljet en eerst dan wordt voor het archief een afschrift gemaakt. Men schrijft de gegevens dus *éénmaal* over, n.l. alleen bij vertrek. In het gezinsstelsel wordt bij de vestiging een voorbestemde archiefinschrijving gemaakt en bij vertrek wordt een verhuisbiljet vervaardigd. Men schrijft de gegevens dus tenminste *tweemaal* over, ongeacht de verwijzings- of klapperkaarten voor de vrouwen. Bij herhaalde vestiging en herhaald vertrek, vergt het gezinsstelsel herhaalde inschrijving en herhaalde afschrijving. Het persoonsstelsel kent alleen herhaalde opneming van de kaart in het persoonsregister en bij vertrek aanvulling, voor zooveel noodig, van de in het archiefregister reeds berustende gegevens.

Men ziet, dat de beide stelsels voeren tot verschillende werkwijzen en tot een zekere werkverplaatsing. Van een arbeidsvermeerdering in het persoonskaartenstelsel behoeft echter geen sprake te zijn. Eer zal vermindering van werk zijn aan te toonen.

Het principe van het persoonsstelsel, dat de kaart den mensch volgt, brengt mede, dat een oplossing moet worden gegeven aan de vraag, wat met de persoonskaart moet gebeuren, indien iemand zich buiten 's lands grenzen begeeft of spoorloos wordt en evenzoo, wat moet geschieden met de kaart van een overledene.

Inspectie als centraal orgaan.

De oplossing van deze vraag ligt besloten in het voorschrift, dat de kaarten van hen, die zich buitenslands begeven of onvindbaar zijn, moeten worden toegezonden aan de Inspectie van de Bevolkingsregisters, waar ze worden bewaard, totdat de persoon weer terugkeert. Hieruit volgt onmiddellijk, dat bij elke vestiging van uit het buitenland en uit de overzeesche gebieden, alsook bij vestiging met onbekende herkomst, steeds aan de Inspectie de kaart moet worden opgevraagd. *Altijd* zal men moeten vragen aan de Inspectie of daar een kaart berust, omdat men nooit met zekerheid kan vaststellen, dat de persoon *niet* tevoren in Nederland gewoond heeft. Ter Inspectie zal dan aanteekening moeten worden gehouden *van* welke gemeente de kaart is ontvangen en *aan* welke gemeente zij weer is toegezonden. Deze aanteekening geschiedt in het „*schakelregister*" der Inspectie, dat tevens als het archiefregister der Inspectie kan worden beschouwd, en dat derhalve de *schakel* vormt tusschen de laatste woonplaats in Nederland vóór het vertrek buitenslands en de eerste woonplaats in Nederland na de terugkeer.

De kaarten van overledenen gaan steeds eerst naar het Centraal Bureau voor de Statistiek. De bedoeling hiervan is, dat aan de hand van de kaarten de noodige statistische bewerkingen kunnen worden verricht. Na het gebruik door het C.B.S., worden de kaarten ter beschikking gesteld van de Inspectie, teneinde te worden opgenomen in het *centraal archief* van kaarten van overleden personen.

Het behoeft geen betoog, dat het door de vorming van dit centrale archief mogelijk zal zijn, over een belangrijk aantal jaren, de plaatselijke archiefregisters desgewenscht te vernietigen; iets, wat in het gezinsstelsel ten eenenmale uitgesloten is. Wij hooren U al zeggen: „Wat een ruimte zal dat centrale archief gaan vragen!" Dat valt wel mede, geachte lezer. Wij hebben berekend, dat in een ruimte van 10 × 6 × 3 M., op stalen rekken, een hoeveelheid kaarten kan worden geborgen, gelijk aan het getal der kaarten van overledenen, over een tijdvak van 40 jaren.

Uitgebreidheid alfabet.

Wij hebben in kleine gemeenten meermalen de stelling hooren verkondigen, dat het zoeken in een persoonsregister moeilijker zou zijn dan in een gezinsregister, omdat het getal gelijksoortige namen ongeveer driemaal grooter is in het eerste dan in het laatste stelsel. In hoeverre er een grond van waarheid in deze stelling ligt opgesloten weten wij niet, en ook weten wij niet waar de grens der rekbaarheid ligt. Slechts mogen we er op wijzen, dat mag worden aangenomen, dat b.v. te Amsterdam het aantal gelijksoortige namen in het gezinskaartenstelsel zeker grooter is dan b.v. in het persoonskaartenstelsel te Utrecht. Toch gelooven wij niet, dat het opzoeken van een kaart te Amsterdam veel meer tijd vergt dan te Utrecht, althans wanneer het te Amsterdam betreft een kaart van een gezinshoofd.

Vergelijkingen.

Wij zouden gaarne gevolg geven aan een door velen geuiten wensch, alle mogelijkheden van het gezinspersoonskaartenstelsel te vergelijken met die van het gezinsstelsel. Het bestek van dit boek staat ons niet toe aan dien wensch gevolg te geven. Nochtans willen wij de voornaamste voordeelen in het licht stellen. Wij gaan daarbij uit van een volledige werking van het persoonskaartenstelsel. Indien het persoonsstelsel gedurende de eerste jaren nog onvolmaakt is, is dat niet de fout van dat stelsel, doch eenvoudig de erfenis van het gezinsstelsel, dat, ondanks een bijna 90-jarig bestaan, onvoldoende kan voorzien in de gelijkwaardige behoeften van het persoonsstelsel.

Voordeelen P.K. stelsel.

De met de geboorte-akte vergeleken en gewaarmerkte persoonskaart, bevat de min of meer authentieke gegevens van den persoon en van zijn ouders. Deze gegevens zijn en blijven in alle opvolgende woonplaatsen grondslag voor het bevolkingsregister. Bij huwelijk, en huwelijks-ontbinding, bij verhuizing, vertrek en vestiging, vindt slechts aanvulling, doch geen overschrijving van de oorspronkelijke gegevens plaats. De gegevens omtrent opvolgende huwelijken en huwelijks-ontbindingen, omtrent opvolgende adressen en woonplaatsen, omtrent alle in het gezin geboren kinderen, welke eenmaal zijn verzameld op de persoonskaart, zijn steeds en in vollen omvang aanwezig in de gemeente, tot welker bevolking de persoon behoort. De eenmaal op een kaart gestelde aanteekening deelt in het permanente karakter van alle andere gegevens, waardoor het getal der voor de overheid nuttige gegevens zonder bezwaar kan worden uitgebreid.

De boekhoudkundige geschiedenis blijft steeds bijeen op één kaart.

Nadeelen G.K. stelsel.

Vergelijken we hiermede het gezinsstelsel. De gegevens van een geborene *kunnen* worden vergeleken en gewaarmerkt. Een afschrift dezer gegevens moet echter grondslag vormen voor het bevolkingsregister van een volgende woonplaats. Een afschrift van een afschrift, enz., enz. is basis voor de inschrijving in een aantal opvolgende woonplaatsen. De mogelijkheid van een voortdurende fouteninfectie, voert tot een min of meer belangrijken arbeid, zoowel voor ambtenaren van bevolkingsregisters als voor ambtenaren van den burgerlijken stand, voor een, jaar in jaar uit voortgaande, verificatie van de geboorte-gegevens. Desondanks zijn de gegevens van de ouders in vele gevallen geheel onbekend en, voor zoover de kinderen in gezinsverband zijn vermeld, is slechts langs den weg van redeneering, en dan nog niet altijd, vast te stellen wie de ouders zijn. Vorige woonplaatsen en adressen daarin ontbreken in de administratie. Gegevens omtrent vroegere huwelijken en huwelijksontbindingen, benevens de daarmede verband houdende gegevens der echtgenooten, blijven in de opvolgende woonplaatsen verspreid liggen. Het overzicht der gezinssamenstelling is onbetrouwbaar en in vele gevallen beslist onvolledig. In de plaatselijke administratie zelf komen de gegevens als vorenbedoeld, verspreid te liggen over verschillende kaarten of registers, zoodra door huwelijk, dienstbaarheid, of anderszins, overboeking heeft plaats gehad. De op een gezinskaart, bij een persoon gestelde bijzondere aanteekening, moet steeds worden overgebracht op het verhuisbiljet en van het verhuisbiljet weer op een gezinskaart enz., enz., indien zoo'n aanteekening van algemeen belang is verklaard. Het ligt voor de hand, dat het getal dezer aanteekeningen beperkt is gebleven. Kortom, de boekhoudkundige geschiedenis van den mensch wordt herhaaldelijk en onder verschillende omstandigheden afgebroken.

Aantal kaarten in gezinsstelsel.

Een practische beschouwing van het gezinskaartenstelsel voert tot deze conclusie, dat dàarin op den duur zeker niet minder kaarten noodig zijn dan in een persoonskaartenstelsel, waarin voor ieder persoon slechts één kaart wordt aangelegd voor het geheele leven. Men bedenke, dat het gezin geen ondeelbare kern vormt, doch dat die kern bestaat uit eenheden, die zich onvermijdelijk zeker van elkander zullen scheiden om, hetzij een nieuwe kern te gaan vormen, hetzij zelfstandig voort te bestaan, hetzij af te sterven.

Bij elke gezinskaart van een hoofd behoort meestal minstens één verwijzingskaart n.l. voor de vrouw; voor de kinderen moet bij huwelijk eveneens een gezinskaart òf een verwijzingskaart worden aangelegd, terwijl het vaak voorkomt, dat nog afzonderlijke kaarten moeten worden vervaardigd bij huwelijks-ontbinding of ingeval kinderen afzonderlijk gaan wonen, enz.

Van nationaal standpunt gezien, is het aantal *gezins*kaarten, dat op den duur moet worden aangelegd, als gevolg van een half millioen mutaties per jaar van de eene gemeente naar de andere, zelfs aanmerkelijk *grooter* dan het getal der inwoners. Een berekening van de gemiddelde kosten voor gezinskaartenmateriaal,

in vergelijking met die voor persoonskaartenmateriaal, met inbegrip van de gemiddelde kosten voor archiefregistermateriaal zou, naar onze stellige overtuiging, het bewijs leveren, dat algemeene en verplichte invoering van het persoonskaartenstelsel *uit economisch oogpunt tot een belangrijke bezuiniging zou voeren.*

Merkwaardig is, in dit verband, de zinsnede, welke wij aantroffen op blz. 92 van een, op 16 Juni 1936 door Dr. W. P. H. van Oorschot verdedigd, academisch proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, getiteld: „*De autonomie van de gemeente in Nederland en in Nederlandsch-Indië,*[1])" welke zinsnede luidt:

„*Op een geheel ander terrein overgaand, zou een reproductie van „de bevolkingskaarten, die de verschillende gemeenten er op na houden, „uiteenloopend in vorm, kleur en indeeling, een treffend voorbeeld „geven van slechte en dure organisatie*".

Bij het vorenstaande hebben we geheel buiten beschouwing gelaten, dat in vele gemeenten de toepassing van het gezinsstelsel heeft gevoerd tot omvangrijke kaartenarchieven, welke, bij gebrek aan ruimte, periodiek (moeten) worden overgeschreven in registervorm. De hieraan verbonden kosten voor materiaal en arbeid, alsmede de technische bezwaren, welke aan dat overschrijven verbonden zijn, geven aanleiding erop te wijzen, dat in het persoonskaartenstelsel een logische scheiding bestaat tusschen het register der levend aanwezige personen en het archiefregister der vertrokken of overleden personen. Een vermenging van het archiefregister met het register van de aanwezige bevolking is dus niet mogelijk en dit opent weer wijde perspectieven voor een *brandvrije* berging van het archiefdeel, dat uit nationaal standpunt bezien, belangrijker is dan het persoonsregister, omdat het eerste niet voor reconstructie vatbaar is en het tweede wèl.

Op de mogelijkheden, welke, met betrekking tot het vernietigen op den duur van plaatselijke archieven, bestaan door het vormen van een centraal archief, hebben we reeds gewezen.

Rangschikking persoonsregister.

Er rest ons tenslotte nog iets te zeggen over de wijze van rangschikking in het persoonsregister en het verwerken van de binnenverhuizingen op de persoonskaarten.

Ofschoon het persoonskaartenstelsel, door zijn soepelheid, zich uitstekend leent tot toepassing van velerlei methoden van rangschikking, t.w. gezinswijze, straatsgewijze, chronologische en numerieke opstelling der kaarten, terwijl het mogelijk is het persoonsregister te splitsen in een gezinsregister en een afzonderlijk verwijzingsregister, zijn wij van meening, dat alleen dan de voordeelen van het stelsel volledig tot hun recht kunnen komen, indien, in overeenstemming met de logica, de persoonskaarten in één

[1]) Deze studie verschijnt tevens als deel V der „Utrechtsche bijdragen tot de geschiedenis, het staatsrecht en de economie van Nederlandsch-Indië", onder leiding van Prof. Dr. C. Gerretson en Prof. Mr. Dr. H. Westra. (N.V. A. Oosthoek's Uitgevers Maatschappij, Utrecht). **Zij is alleen in dien vorm in den handel.**

verzameling alfabetisch-lexicografisch worden gerangschikt. De kaarten van de gehuwde vrouwen en van de kinderen worden dan geplaatst op den eigen geslachtsnaam (meisjesnaam). De kaarten van de gezinsleden fungeeren dan als klapper op de gezinspersoonskaart van het hoofd. Alleen voor weduwen, gescheiden- of verlaten vrouwen is het dan noodig op den mansnaam een z.g. verwijzingskaart te plaatsen, teneinde rechtstreeksche opsporing volgens den mansnaam ook mogelijk te maken.

Binnenverhuizingen.

De lexicografische rangschikking heeft een bezwaar. Wil het persoonsregister ten volle de voordeelen bieden van het rechtstreeksche opzoeken van de kaart van ieder lid der bevolking, dan zullen, bij een verhuizing binnen de gemeente, de kaarten der leden van een gezin op *verschillende* plaatsen moeten worden opgezocht, en na bijwerking weer opgeborgen. Nu is het onze ondervinding, dat de hieraan verbonden arbeid niet zoo groot is als men vaak denkt. Het werk, verbonden aan het bijwerken van een binnenverhuizing, bestaat in het gezinsstelsel uit drie gelijkwaardige groepen van handelingen, n.l. het opzoeken, bewerken en wegzetten van de woningkaart van het verlaten adres; het opzoeken, bewerken en wegzetten van de gezinskaart; het opzoeken, bewerken en wegzetten van de woningkaart van het nieuwe adres. Slechts één van deze drie groepen ondergaat in het persoonskaartenstelsel een vermeerdering, n.l. die van het opzoeken, bewerken en wegzetten van gemiddeld 4 persoonskaarten in de plaats van één gezinskaart. Dat wil dus zeggen, dat 1/3 van het geheele werk een vermeerdering ondergaat van 300 procent, m.a.w. in totaal vermeerdert de arbeid voor de binnenverhuizingen met 100 %, *indien* alle verhuizingen „gezinnen" betreffen. Het percentage is echter aanmerkelijk minder, omdat een groot deel der verhuizingen éénloopende personen betreft, waarvoor de arbeid in beide stelsels gelijk blijft. Een vermeerdering van ± 50 % van den arbeid voor de binnenverhuizingen, beteekent in de meeste gemeenten niets. In de grootere gemeenten, waar de binnenverhuizingen veel tijd eischen en dus een werkvermeerdering van ± 50 % belangrijk mag heeten, is nochtans het vermelden van de binnenverhuizingen op de kaarten van alle gezinsleden volkomen verantwoord, in verband met de aanmerkelijke arbeidsbesparing, welke op den dagelijks terugkeerenden recherche-arbeid zal worden verkregen, door het rechtstreeksche opzoeken volgens de eigen namen van de leden der bevolking. Wij geven daarom een ieder in overweging: *rangschik de kaarten lexicografisch in één verzameling.*

HOOFDSTUK IV.

DE NEDERLANDSCHE BEVOLKINGSBOEKHOUDING NA 1 JULI 1936.

A. Organisatie van de bevolkingsboekhouding.

Nationaal bevolkingsregister.

Staatsrechtelijk hebben alle natuurlijke personen, ongeacht in welk deel des lands zij wonen of verblijven, gelijke waarde voor de kennis hunner bevolkingsboekhoudkundige gegevens. Een

ieder, die zich op het grondgebied van *Nederland* bevindt en daarvoor krachtens de voorschriften in aanmerking komt, moet dus in de bevolkingsboekhouding zijn (worden) opgenomen. „*Voor de toepassing van dit besluit wordt de bevolking van Nederland geacht te bestaan uit hen, die zijn opgenomen in* **de** *bevolkingsregisters.* (*art. 17, 1e lid.*) Die bevolkingsboekhouding zou kunnen bestaan uit één groot *nationaal bevolkingsregister*, dat op een centraal punt, b.v. in Den Haag, werd bewaard en bijgehouden.

De bijhouding op een centraal punt zou echter bezwaren met zich brengen en het nut van het register zou onvoldoende tot zijn recht komen.

In overeenstemming met de inrichting van den Staat, is het nationale bevolkingsregister dan ook gesplitst in een aantal deelen, die elk zooveel mogelijk de bevolking eener gemeente omvatten. (art. 30.) De verzorging dezer deelen, de „gemeentelijke" bevolkingsregisters, is, volgens het beginsel van zelfbestuur, opgedragen aan de besturen (B. en W.) der onderscheidene gemeenten. (artt. 109 e.v.)

Het opdragen van de zorg voor een deel van het nationale bevolkingsregister aan elk der gemeentebesturen, doet echter niets af aan het principe, dat de gezamenlijke bevolkingsregisters (deelen) een zuiver beeld moeten geven van de bevolking van het Rijk.

Opnemen en afvoeren.

Het opnemen in en het afvoeren van het nationale bevolkingsregister moet derhalve overal geschieden volgens dezelfde, algemeen geldende regels. Deze algemeen geldende regels vindt men in de artikelen 18 en 19, voor wat betreft de *opneming in*, en in de artikelen 20 en 21, voor wat aangaat de *afvoering van* het nationale bevolkingsregister. Als stelregel geldt daarbij, dat een ieder, die Nederland binnenkomt (of er geboren wordt), onverwijld in het nationale register moet worden opgenomen.

„*Ieder, die in Nederland nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet, wordt onverwijld opgenomen in een der bevolkingsregisters*" (*art. 18, 1e lid*).

Daarentegen moet een ieder, die Nederland verlaat (of overlijdt) onverwijld van dat register worden afgevoerd.

„*Ieder overledene en ieder, die Nederland verlaat, wordt onverwijld van de bevolkingsregisters afgevoerd*" (*art. 20, 1e lid.*)

Van nationaal standpunt bezien, komt het er niet op aan in *welke* gemeente een persoon, die Nederland binnenkomt, wordt toegevoegd aan de verzameling van papieren menschen, maar van beteekenis is alleen, *dat* die toevoeging plaats heeft en wel zoo spoedig mogelijk, dus *onverwijld.*

Het samenstel van bepalingen, dat onder het opschrift „*De bevolking van Nederland*", is vervat in hoofdstuk 1 van Afdeeling III, beheerscht de Nederlandsche bevolkingsboekhouding in haar totaliteit. Aan deze voorschriften, welke een algemeen geldende opdracht bevatten, moet in de eerste plaats worden voldaan.

Deze algemeen geldende opdracht is nu, wat de opneming betreft, uitgewerkt in artikel 23, welk artikel uitgaat van de overweging, dat het een of ander gemeentebestuur aan die opdracht uitvoering zal moeten geven. De uitwerking is zeer eenvoudig: „*De opneming of inschrijving, overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 1, geschiedt onverwijld in het bevolkingsregister of in het verblijfregister der gemeente, waar de persoon zich het eerst aanmeldt of waar hij het eerst wordt aangetroffen*" (*art. 23, 1e lid*). **Gemeente van opneming.**

Het gemeentebestuur mag zich dus niet afvragen: behoort deze van buiten Nederland gekomen persoon wel in mijn gemeente thuis? Neen; er meldt zich een persoon aan, of er wordt een persoon aangetroffen, die nog niet in het nationale bevolkingsregister is opgenomen en die toch daarin opgenomen moet worden, krachtens het bepaalde in de artikelen 18 en 19, en nu wordt die opneming *onverwijld* en overeenkomstig de voorschriften tot stand gebracht in *die* gemeente.

Elke gemeente moet dus op haar beurt tot „*inlaat*" dienen voor de nationale bevolkingsboekhouding.

Aan de eischen van het nationale register is nu voldaan. Eerst dan gaat de vraag of de persoon in *dat* deel van het nationale register, d.w.z. in het bevolkingsregister der inlaat-gemeente, *terecht vermeld* staat, een punt van overweging uitmaken. De bepalingen van het tweede lid van art. 23 en die van artikel 24, geven antwoord op deze vraag. Luidt het antwoord, dat de opgenomen persoon in het bevolkingsregister eener andere gemeente behoort te worden opgenomen, dan, zegt art. 23, 2e lid: „*bevordert elk gemeentebestuur, dat een ieder ten spoedigste wordt opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij voornemens is duurzaam of voor onbepaalden tijd als regel zijn nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust te genieten*". **Bevordering opneming elders.**

Wel heeft deze bepaling een veel *algemeener* strekking, d.w.z. de hier aangehaalde opdracht aan het gemeentebestuur betreft *alle* in het bevolkingsregister opgenomen personen, maar bij de lezing mag niet over het hoofd worden gezien, dat die algemeene opdracht tevens een *bijzondere* is, n.l. die betreffende de „*inlaat*"-gevallen. Vandaar de beginwoorden: „*Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid*".

De bijzondere *en* de algemeene opdracht, vervat in artikel 23, maken nu, dat, wat de *opnemingen* betreft, het nationale bevolkingsregister een juist totaalbeeld kan geven en dat de deelen ervan, de gemeentelijke bevolkingsregisters, overeenkomstig de bedoeling, doorloopend zooveel mogelijk de werkelijke bevolking eener gemeente omvatten.

Het spreekt intusschen vanzelf, dat bij de administratieve verdeeling van de bevolking van *Nederland* over de gemeenten, waar de personen geacht moeten worden thuis te behooren, steeds een aantal personen zal overblijven, dat zelfs met de meest strenge regeling niet in eenig gemeentelijk verband is te zien en dat derhalve **Centraal B.R.**

niet in een gemeentelijk bevolkingsregister is onder te brengen. Dat zijn o.a. zij, wier ambulante leven, gevolg van nomadische neigingen, van economische omstandigheden of anderszins, het onmogelijk maakt een bepaalde gemeente als woonplaats of duurzame verblijfplaats aan te wijzen.

Deze personen nu, die wèl in de nationale bevolkingsboekhouding moeten voorkomen, doch die niet in het bevolkingsregister van een bepaalde gemeente zijn onder te brengen, worden opgenomen in een *centraal bevolkingsregister*, dat als onderdeel van het nationale register, wordt verzorgd door de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters in den Haag (artt. 28 en 31). Aldus vormt de bevolkingsboekhouding een sluitend geheel.

In de bevolkingsboekhouding der onderscheidene gemeenten en van de Inspectie tezamen zien we dus de staatsgemeenschap in haar samenstellende deelen, m.a.w. het bevolkingsregister eener gemeente geeft aan, welke personen tot de bevolking dier gemeente behooren (artt. 22 en 30) en de bevolkingsregisters van alle gemeenten èn van de Inspectie tezamen leveren ons de kennis van de bevolking van *Nederland* (art. 17, art. 28, 4e lid en art. 31).

Elk bevolkingsregister wordt geacht te bestaan uit de verzameling van de op de boekhouding der bevolking betrekking hebbende registers (art. 1, 1e lid, sub *n*).

Alle bevolkingsregisters onderling verbonden.

Niet alleen theoretisch vormen de gezamenlijke bevolkingsregisters één geheel. Ook praktisch zijn de deelen onverbrekelijk met elkander verbonden. In elk bevolkingsregister moet immers worden vermeld, vanwaar een persoon is gekomen en waarheen hij is vertrokken. Door deze vermeldingen zijn de bevolkingsregisters onderling verbonden door ontelbare draden. Elk bevolkingsregister bevat daardoor de onontbeerlijke *schakels* in de ketens van de opeenvolgende woonplaatsen van de vlottende bevolking. Het ontbreken van één zoo'n schakel kan op- of nasporing van een persoon reeds onmogelijk maken.

Het is dus noodzakelijk, dat een uniforme regeling er voor zorgt, dat een persoon administratief niet kan zoek raken. Deze regeling is voornamelijk neergelegd in de artikelen 85—98, welke handelen over vertrek en vestiging. De Inspectie speelt in deze regeling een belangrijke rol als *knooppunt*. In alle gevallen, dat de keten van opvolgende woonplaatsen in Nederland wordt afgebroken door vertrek buitenslands of met onbekende bestemming *en* in alle gevallen, dat de draad (weer) wordt opgevat door vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen, of met onbekende herkomst, moet aan de Inspectie kennis worden gegeven (artt. 86, 92, 93, 94, 96 en 97).

Schakelregister.

Door deze kennisgevingen krijgt de Inspectie dus de beschikking over de namen van alle personen, die van de nationale bevolkingsboekhouding worden afgevoerd *wegens vertrek* en van hen, die in de nationale boekhouding worden opgenomen *wegens vestiging*. De namen van al deze personen worden ter Inspectie vermeld op kleine kaartjes, welke in een alfab.-lexicografische verzameling

worden gerangschikt. Deze kaartenverzameling heet „*schakelregister*" (art. 28, 3e lid), omdat dit register o.a. de *schakel* vormt tusschen de *laatste* administratieve woonplaats in Nederland *voor* het vertrek naar een plaats buiten Nederland of vertrek onbekend waarheen (v.o.w.) en de *eerste* administratieve woonplaats *na* de terugkeer. Indien b.v. iemand, die behoort tot de bevolking van Amsterdam, in 1937 naar Ned.-Indië vertrekt, moet daarvan worden kennis gegeven aan de Inspectie, die dan een kaartje opneemt in het schakelregister.

Wanneer die persoon in 1943 terugkeert en zich vestigt in den Haag, moet hiervan eveneens kennis worden gegeven aan de Inspectie, die van dezen terugkeer op het reeds bestaande kaartje aanteekening doet houden. Aldus zijn ter Inspectie de woonplaatsen Amsterdam en den Haag *aaneengeschakeld*, waardoor op- en nasporingen via het *schakelregister* mogelijk zijn geworden.

Het *centrale* bevolkingsregister bestaat dus uit twee deelen n.l. een eigenlijk bevolkingsregister van inwoners van Nederland, die niet in een gemeente tehuis behooren èn een schakelregister, dat een meer algemeene functie heeft (art. 28, 3e lid).

Curaçao en Suriname.

De verplichte kennisgevingen aan de Inspectie van vertrek naar een plaats buiten Nederland, bevatten uiteraard ook de gegevens van hen, die naar Curaçao of Suriname vertrekken. Het is derhalve mogelijk geworden aan de hoofden der bevolkingsregisters in die gewesten, vanuit het centrale punt (de Inspectie), kennis te geven van alle personen, die zich naar die gewesten hebben begeven, hetgeen dan ook is voorgeschreven (art. 98). Hiermede vervalt de behoefte aan een verhuisbiljet bij vertrek daarheen en kan worden volstaan met het afgeven van een verhuiskaart, welke dient als „*bewijs van afmelding*" (artt. 8, 9 en 85).

De Minister kan bepalen, dat de Inspectie dergelijke gegevens ook verstrekt aan Ned.-Indische bevolkingsregisters (art. 98, 2e lid).

Persoonskaartenstelsel.

In de organisatie van de bevolkingsboekhouding gaat op den duur meer en meer een voorname plaats innemen het persoonskaartenstelsel, dat als *uniform* systeem logisch past in het kader van een *nationale boekhouding*.

Men zie hiervoor Hoofdstuk III, „*Het gezinspersoonskaartenstelsel*" en onder H van hoofdstuk IV, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*".

B. De gemeentelijke bevolkingsregisters.

1. Algemeen.

Samenstelling bevolkingsregisters.

In elke gemeente van Nederland wordt een bevolkingsregister gehouden (art. 28, 1e lid).

Wat onder „*bevolkingsregister*" moet worden verstaan zegt art. 1, 1e lid onder *n*: „*de verzameling van de op de boekhouding der bevolking betrekking hebbende registers*". Deze definitie is o.i. van verdere strekking dan de bepaling van art. 28, 2e lid, welke

luidt: „Ongeacht de tot het archief behoorende deelen, bestaat het bevolkingsregister der gemeente uit:

(*p*) 1. een persoonsregister; 2. een archiefregister; 3. een woningregister.

(*g*) 1. een gezinsregister; 2. een verwijzingsregister; 3. een woningregister".

Er zijn, gedurende den tijd van overgang naar het persoonsstelsel, dus twee groepen van gemeenten te onderscheiden:

(*p*) gemeenten, waar een *(p)*ersoonsregister wordt gehouden.

(*g*) gemeenten, waar een *(g)*ezinsregister wordt gehouden.

Voor beide groepen van gemeenten zijn alle voorschriften, gelijkelijk van toepassing, met uitzondering van die bepalingen, welke van een (*p*) of van een (*g*) zijn voorzien, want deze bepalingen gelden alleen voor één van die twee groepen (zie art. 2.)

„Ongeacht de tot het archief behoorende deelen". D.w.z., dat ook de tot het archief behoorende deelen tot het bevolkingsregister gerekend worden, en waar dus in de voorschriften bijzondere bepalingen voorkomen, b.v. met betrekking tot de verzorging van het bevolkingsregister, of omtrent het verstrekken van inlichtingen, enz., gelden die ook voor de oude deelen (artt. 109 en 103—108).

Hulpregisters. Het bevolkingsregister der levend aanwezige bevolking, bestaat echter voor de eene groep van gemeenten uit: een persoonsregister, een archiefregister en een woningregister en voor de andere groep uit: een gezinsregister, een verwijzingsregister en een woning register. Hieruit volgt niet, dat *naast* de genoemde registers niet nog andere registers, b.v. hulpregisters kunnen worden gehouden. Integendeel. In artikel 32 wordt zelfs *voorgeschreven* het aanleggen en bijhouden van een verwijzingsregister, indien het persoonsregister niet is ingericht naar de alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de geslachtsnamen der bevolking. De voor elk der gemeentengroepen genoemde drie hoofdregisters, kunnen dus worden vermeerderd met andere, doch ook die bijzondere registers vallen dan onder het begrip „bevolkingsregister" van art. 1, 1e lid sub *n*. Zoo'n bijzonder register of hulpregister mag o.i. echter *niet in de plaats treden* van een van de drie bovengenoemde hoofdregisters en ook niet van een deel ervan, tenzij dat uitdrukkelijk is toegestaan. Een voorbeeld van dit laatste vindt men in art. 56, 2e lid, waarin het aanleggen van een afzonderlijk register, in de plaats van een deel van het woningregister, is toegestaan voor een gebouw of voor een woning, waarin in den regel een groot aantal personen is gehuisvest. Een bepaling echter als van de artikelen 11 en 12 van het vervallen K.B. van 1922, waarbij het was toegestaan voor de bevolking van instellingen, gestichten of schepen en voor dienst- en werkboden afzonderlijke gestichts- of bijregisters aan te houden, ontbreekt thans. Met betrekking tot de inrichting van het gezinsregister, zegt art. 43, 1e lid, dat voor elk gezin en voor ieder afzonderlijk levend persoon, alsmede

voor ieder der tot een samenwoning behoorende personen, een *afzonderlijke gezinskaart* wordt bestemd. Dienstbodenregisters e.d. zijn dus nog wel *mogelijk*, maar dan nàást het gezinsregister en op voorwaarde, dat de daarin vermelde personen ook in het gezinsregister zijn opgenomen. In feite zal dit wel neerkomen op een radicale afschaffing van dit soort van bijregisters.

Uit de redactie van art. 1, 1e lid, sub *m*, blijkt voorts, dat onder „gezinsregister" is te verstaan: „*de* verzameling gezinskaarten „van de tot de bevolking der gemeente behoorende gezinnen, samenwoningen en afzonderlijk levende personen". Het is o.i.„ niet voor betwisting vatbaar, dat het gezinsregister niet mag worden gesplitst, doch *één verzameling* moet vormen, waarin de geheele bevolking der gemeente, dienstboden en gestichtsbewoners incluis, voorkomt. Men zie ook onder B. 6, „*Het gezinsregister*".

Nochtans heeft de Minister het volgende bepaald:

„Het model voor de gezinskaart (-blad) is als bijlage no. 1 ge„voegd bij het tevoren geldend besluit van 12 December 1922, „*Staatsblad* no. 670. Het model kan, voor zooveel noodig, in over„eenstemming worden gebracht met de nieuwe voorschriften. „Opgemerkt wordt, dat verschillende z.g.n. afzonderlijke- of bij„registers niet in overeenstemming zijn met bedoeld model.

„Deze afwijkende modellen kunnen wel in gebruik blijven. De „na 1 Juli 1936 aan te leggen kaarten of bladen moeten echter „overeenstemmen met het voorgeschreven formulier. Aan te „bevelen is slechts één formaat voor alle gezinskaarten te ge„bruiken en deze in één verzameling samen te voegen".

(*Handleiding bevolkingsboekhouding, blz. 21*)

Vervanging of vernieuwing.

Een gemeente, waar eenmaal een persoonsregister is ingevoerd, kan niet terugkeeren naar het gezinsregisterstelsel. Wel kan een gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, overgaan tot de invoering van een persoonsregister. Deze overgang is te onderscheiden in een *gedwongen* en in een *vrijwilligen. Gedwongen* overgang bestaat voor alle gemeenten, waar *vastbladige gezinsregisters* in gebruik zijn. Zij moeten die registers binnen 4½ jaar vervangen, want de vastbladige registers kunnen *tot uiterlijk 1 Januari 1941* in gebruik blijven (art. 39, 2e lid). Deze gemeenten kunnen niet overgaan tot de invoering van een gezinskaartenregister of een losbladig gezinsregister, want *vervanging* of *vernieuwing* van een gezinsregister geschiedt *slechts* door een *persoonsregister* (art. 39, 3e lid). *Deze* gemeenten met vastbladige registers behoeven geen goedkeuring van den Minister.

Het is echter noodzakelijk aan den Minister te verzoeken den naam der gemeente, ingevolge art. 29, ter kennis te willen brengen van alle gemeentebesturen. Art. 29 luidt: „De namen der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd, worden door onzen Minister ter kennis gebracht van alle gemeentebesturen".

Gebruik van andere persoonskaarten dan die, welke van rijkswege worden uitgegeven, is verboden (art. 125, 1e lid). Het gemeentebestuur, dat overgaat tot *vervanging* of *vernieuwing* van

een vastbladig gezinsregister, behoort de benoodigde persoonskaarten aan te vragen bij de Inspectie van de bevolkingsregisters. Aan deze Inspectie is tusschenkomst bij de verstrekking van persoonskaarten opgedragen (art. 126, 1e lid).

„De persoonskaarten, benoodigd voor de vervanging of vernieuwing van een gezinsregister door een persoonsregister (art. 39, 3e lid), alsmede die, benoodigde voor aanvulling van den voorraad materiaal in de gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden, worden voorloopig slechts tegen betaling der kosten aan de gemeente geleverd." (zie *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 7, 20, 21 en 27). De persoonskaarten kosten thans 2½ cent per stuk. Men zie voor de latere vergoeding de aangehaalde blz. der „*Handleiding*".

Gezinsregisters volgens het op 1 Juli 1936 geldende model, welke in kaartvorm of in losbladigen boekvorm worden gehouden, kunnen in gebruik blijven „totdat daaromtrent nader zal zijn bepaald" (art. 39, 1e lid). Hieruit volgt, dat het persoonskaartenstelsel algemeen en verplicht zal worden ingevoerd op een nader te bepalen datum. Dit zal bij K.B. moeten geschieden.

In afwachting daarvan kunnen de gemeentebesturen ook gezinsregisters in kaartvorm of in losbladigen boekvorm *vervangen* of *vernieuwen*, doch wederom alléén door het invoeren van een *persoonsregister*. Dit kan echter slechts plaats hebben onder goedkeuring van den Minister en onder door dezen te stellen voorwaarden (art. 39, 3e lid).

„De besturen der gemeenten, waar een gezinsregister in los- „bladigen vorm of in kaartvorm in gebruik is, zullen bij het ver- „zoek om goedkeuring moeten doen blijken van de wenschelijkheid „van vervanging door een persoonsregister. De kosten der kaarten „komen eveneens voorloopig geheel voor rekening van de ge- „meente." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21).

Het schijnt niet van belang ontbloot erop te wijzen, dat o.i. onder „*vernieuwen*" is te verstaan het overschrijven van het gezinsregister, of een gedeelte ervan, op nieuwe kaarten of bladen, ook al zijn die kaarten of bladen volkomen gelijk aan de oude.

In verband met het vorenstaande wijzen wij nog op het bepaalde in artikel 125, 2e lid, luidende: „De kaarten worden door het Rijk „kosteloos verstrekt, voor zoover Onze Minister niet het voor- „behoud maakt, dat de kosten voorloopig geheel of ten deele door „de gemeente moeten worden gedragen".

De restrictie: „voor zoover Onze Minister niet het voorbehoud maakt", heeft aanleiding gegeven tot de hierbvoren aangehaalde bepaling van de „*Handleiding*", betreffende de betaling der kosten.

Zorg voor bevolk. register.

De zorg voor het aanleggen, inrichten en bijhouden van het bevolkingsregister der gemeente, is opgedragen aan het gemeentebestuur (art. 109, 1e lid). Ingevolge het bepaalde onder artikel 151 der gemeentewet, zijn in dit geval onder gemeentebestuur te verstaan: burgemeester en wethouders.

Het gemeentebestuur heeft dus de taak te zorgen, dat het bevolkingsregister in overeenstemming wordt gebracht en gehouden met de voorschriften. In alle gemeenten is, hetzij een gezinsregister, hetzij een persoonsregister aanwezig.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat in de artikelen 33, 34, 35, 36, 37 en 38 ten aanzien van verschillende gegevens op de persoonskaart, en in de artikelen 40, 41, 42, 43 en 44, met betrekking tot onderscheidene gegevens op de gezinskaart („de gezinskaart of het gezinsblad, waarvan „het model als bijlage 1 is gevoegd bij Ons tevoren geldend besluit van 12 December 1922. „*Staatsblad no.* 670.) andere voorschriften gelden dan voorheen.

Het *model* der gezinskaart kan met de nieuwe voorschriften in overeenstemming worden gebracht. Noodzakelijk is dat echter niet en zeker mag de aanpassing niet voeren tot een *vernieuwing* van het gezinsregister. (Men zie hierboven.)

De gezinskaarten, waarvan alle personen zijn afgevoerd, kunnen uitgenomen en afzonderlijk bewaard worden (art. 44, 1e lid.) Deze *archiefgezinskaarten(-bladen)* mogen slechts in vaste- of in losbladige registers overgeschreven worden met toestemming van den Minister, die aan de toestemming voorwaarden kan verbinden (art. 44, 2e lid).

Niet overal zal naast het *gezinsregister* een verwijzingsregister aanwezig zijn, althans niet in den vorm (kaart- of losbladigen boekvorm, art. 49, 1e lid) en in de uitgebreidheid als voorgeschreven in art. 50.

Verwijzingsregister.

Het gebruik van *vastbladige* verwijzingsregisters (klappers) is niet meer toegestaan. Wel kan de Minister in bijzondere gevallen en onder te stellen voorwaarden toestaan, dat een verwijzingsregister in vastbladigen vorm wordt gehouden. Een overgangstermijn is niet gesteld. O.i. zal het verwijzingsregister dus zoo spoedig mogelijk in overeenstemming moeten worden gebracht met de voorschriften. Men denke eraan, dat ten aanzien van de alfabetisch-lexicografische rangschikking van de geslachts- en voornamen, ingevolge art. 51, nadere aanwijzingen zijn gegeven door den Minister. Deze aanwijzingen bevatten een verwijzing naar artikel 12 van het Dienstplichtbesluit (zie bijlage).
Men raadplege de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.

Woningregister.

In vele gemeenten zal òf geen *woningregister* aanwezig zijn òf een registertje (huisregister, huisnummer-register, wijkregister, huizenklapper, enz.), dat niet aan de nieuwe voorschriften voldoet. Hoewel, krachtens het bepaalde in art. 58, *vastbladige* woningregisters tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik kunnen blijven, zal het meestal niet mogelijk zijn met de bestaande registertjes te voldoen aan de voorschriften van artikel 56. Alleen wanneer een vastbladig woningregister aanwezig is, dat ongeveer overeenstemt met model IV (art. 54, 1e lid), zal tot genoemden datum met de vernieuwing kunnen worden gewacht. In bijzondere gevallen en onder te stellen voorwaarden kan de Minister toestaan,

dat een woningregister in vastbladigen boekvorm wordt gehouden (art. 54, 2e lid). Zoo spoedig mogelijk zullen o.i. woningregisters in kaartvorm of in losbladigen boekvorm behooren te worden aangelegd in gemeenten, waar een woningregister ontbreekt. Een overgangstermijn is hiervoor niet gesteld.

Hoewel zulks niet is bepaald, zijn wij van meening, dat uit de omstandigheid, dat vastbladige woningregisters — welke immers moeten verdwijnen — tot 1941 in gebruik mogen blijven, volgt, dat reeds bestaande woningregisters in kaartvorm of in losbladigen boekvorm, ook al voldoen ze niet aan het voorgeschreven model, *altijd* in gebruik kunnen blijven. Evenwel zal o.i. elke na 1 Juli 1936 aan te leggen nieuwe woningkaart (-blad), in overeenstemming moeten zijn met het voorgeschreven model no. IV. De voorraad blanco materiaal van oud model behoort dus te worden vernietigd.

„Het is niet geoorloofd het woningregister zoodanig in te richten, „dat dezelfde kaart of hetzelfde blad dienst kan doen voor ver-„schillende woningen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24).

Archieven.

„*De oude en nieuwe deelen van het bevolkingsregister der gemeente „berusten bij het gemeentebestuur en worden zorgvuldig bewaard. „Het gemeentebestuur treft de noodige voorzieningen ter bescherming „van de archieven van dat bevolkingsregister tegen brandgevaar en „tegen vocht* "(art. 109, 2e lid).

Wij merken hierbij op, dat de naar een gemeentelijk archiefdepôt overgebrachte oude bevolkingsregisters, naar onze meening in dat depôt kunnen blijven berusten, mits het gemeentebestuur zorg draagt, dat de archivaris de regelen van het besluit, voor zooveel noodig, nauwkeurig toepast.

Bijhouding.

De *bijhouding* van het bevolkingsregister, dat is dus van de geheele verzameling der op de boekhouding der bevolking betrekking hebbende registers (art. 1, 1e lid), geschiedt overeenkomstig de voorschriften van de artikelen 63—102.

„*Wijzigingen of aanvullingen van het bevolkingsregister worden, „behoudens in de gevallen, dat anders is bepaald of afwijking is „toegestaan, aangebracht binnen drie dagen, nadat het gemeente-„bestuur van de verandering kennis heeft gekregen*" (art. 67, 2e lid).

Aangezien volgens het bepaalde in art. 22, 1e lid, voor de toepassing van het besluit de bevolking der gemeente geacht wordt te bestaan uit hen, die zijn opgenomen in het bevolkingsregister dier gemeente, is het zaak, dat de registers, waaruit het bevolkingsregister bestaat, bij voortduring worden bijgehouden, zoodat zij den staat der bevolking nauwkeurig doen kennen (art. 110, 1e lid).

In dit verband zijn voorschriften gegeven ten aanzien van de verplichtingen van het gemeentebestuur, met betrekking tot weigering of vordering van opneming en afvoering, (art. 110, 2e lid), het jaarlijksch onderzoek of contrôle (art. 111) en het verleenen van medewerking aan andere gemeentebesturen bij het opsporen van de verblijfplaats van een persoon (art. 113).

In het bevolkingsregister der gemeente wordt opgenomen ieder persoon, die daarvoor in aanmerking komt, overeenkomstig de voorschriften van de artikelen 23—27. Dit zijn dus de bepalingen, die in de plaats zijn getreden van die, welke het vroegere begrip „werkelijke woonplaats" omschreven.

2. De inrichting van het bevolkingsregister.

Wanneer we spreken over de inrichting van het bevolkingsregister, dan denken we in de eerste plaats aan het persoonsregister of aan het gezinsregister, aan de wijze, waarop de gegevens daarin onderling zijn gerangschikt en aan het materiaal (kaarten, bladen of folianten), dat voor het gezinsregister wordt gebezigd.

Het is begrijpelijk, dat we daaraan het eerst denken, want het persoonsregister of het gezinsregister is wel het voornaamste deel van het bevolkingsregister en de wijze van rangschikking, alsmede het materiaal, dat gebruikt wordt, zijn van grooten invloed op de praktische bruikbaarheid. Maar, zoomin als een mensch zonder armen en beenen volledig genoemd kan worden, zoomin ook kan het persoonsregister of het gezinsregister alléén een bevolkingsregister worden geheeten. Als *doel* van de bevolkingsboekhouding is immers te beschouwen: *het zoodanig registreeren van den mensch, dat de overheid steeds de beschikking heeft — of zonder veel moeite kan verkrijgen — over alle dien mensch betreffende gegevens, welke bij de vervulling van de overheidstaak van belang kunnen zijn.*

Persoonsregister.

Ter bereiking van dat doel hebben we dan allereerst noodig een persoonsregister — *òf* een gezinsregister. Er is echter een belangrijk verschil tusschen deze beide vormen van registratie. Het gezinspersoonsstelsel gaat uit van de natuurlijke persoon als ondeelbare eenheid in de samenleving en stelt de gezinssamenstelling tot op zekere hoogte daaraan ondergeschikt. Mits het persoonsregister is ingericht in overeenstemming met dit beginsel, kan dus *ieder persoon* gelijkelijk tot uitdrukking komen. Daarnaast bestaat op de kaart van een hoofd een overzicht van de gezinssamenstelling.

Gezinsregister.

Het gezinsstelsel echter gaat uit van het (niet ondeelbare) gezin als kern van geestelijk en maatschappelijk leven, waarbij dus de natuurlijke persoon ondergeschikt is aan de gezinssamenstelling.

Dit beginsel stelt aan de inrichting van het gezinsregister schijnbaar andere eischen dan aan een persoonsregister. We zeggen „schijnbaar", want in feite zijn de eischen in beide stelsels gelijk. Om dit te begrijpen moeten we ons eerst realiseeren, welke hulpmiddelen in de samenleving gangbaar zijn voor het onderkennen en aanduiden van een persoon en van een gezin. Dat zijn er twee, n.l. namen en woningen.

Maatschappel. hulpmiddelen.

Ieder mensch en elk gezin wordt aangeduid met een naam. Dit is voor de vindbaarheid niet voldoende, want om den mensch of het gezin, die beiden het vermogen hebben zich te verplaatsen, te kunnen vinden, is het noodig, dat met nauwkeurigheid kan worden aangegeven, op welk plekje van den aardbodem die mensch

of dat gezin *in den regel* is aan te treffen. Het spreekt vanzelf, dat we in de bevolkingsboekhouding met deze twee maatschappelijke hulpmiddelen rekening moeten houden, wil zij beantwoorden aan het gestelde doel. Door het eene hulpmiddel moet men tot het andere kunnen komen. Nu schijnt het een kwestie van inzicht, aan welk hulpmiddel de meeste waarde moet worden toegekend. Dit inzicht zal tot uitdrukking komen in de wijze van rangschikking onderling van de gegevens der personen in het persoonsregister en der gezinnen in het gezinsregister.

Leidt dat inzicht tot het toekennen van overwicht aan den naam, dan zal zoowel het persoonsregister als het gezinsregister ingericht worden naar de alfabetische volgorde der namen. Valt daarentegen de nadruk op de woning, dan zal het persoonsregister, zoowel als het gezinsregister, ingericht kunnen worden naar de volgorde der woningen, d.w.z. volgens wijken of straten en huisnummers. In dit verband is op te merken, dat in den loop der jaren het overwicht volkomen is verlegd van de woningen naar de namen. Het inzicht heeft, geleid door de ondervinding, meer en meer veld gewonnen, dat een *alfabetische* inrichting van het hoofdregister beter aan het doel beantwoordt dan een wijks- of straatswijze rangschikking. Dit veranderde inzicht vindt oorsprong in de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden. Personen en gezinnen waren, 90 jaren geleden meer dan thans, gebonden aan een beperkt gebied. In overeenstemming daarmede was de woning ook meer dan thans uitgangspunt, om de samenstelling van gezinnen en de namen van personen te leeren kennen. De ontwikkeling van de techniek en dientengevolge van industrie en verkeer, hebben de omstandigheden zoodanig gewijzigd, dat de namen meer en meer het steunpunt zijn geworden, waarlangs men tot de kennis van de woonplaats en het adres tracht te komen.

Beteekenis woningregister.

Uit het vorenstaande volgt echter, dat in het bevolkingsregister de genoemde maatschappelijke hulpmiddelen, als uitgangspunten voor de onderkenning en aanduiding van personen, onontbeerlijk zijn. In dit licht moet worden gezien het voorschrift van artikel 28, tweede lid, dat zoowel naast het persoonsregister als naast het gezinsregister een *woningregister* eischt. Uit dezen eisch blijkt tevens, dat wordt aangenomen, dat wijk- of straatwijze rangschikking van het persoonsregister of van het gezinsregister wel uitzondering zal zijn.

Verwijzingsregister.

Er is echter, wij wezen daarop reeds, een belangrijk verschil tusschen het persoonsstelsel, dat de persoon op den voorgrond stelt, en het gezinsstelsel, dat de gezinssamenstelling laat overheerschen. De vorenaangeduide ontwikkeling van het maatschappelijk leven heeft, mèt den naam ook de persoon zelf, meer naar voren gebracht. In het persoonsstelsel komt iedere persoon gelijkelijk tot uitdrukking, mits de persoonskaarten in alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de namen zijn gerangschikt. Het gezinsstelsel echter is voor de toepassing van dat beginsel niet geschikt. Wel kunnen de hoofden van gezinnen alfabetisch-lexicografisch volgens

hun namen tot uitdrukking komen en zijn met eenige moeite ook de gezinsleden, die dezelfde geslachtsnamen dragen (de kinderen) soms rechtstreeks te vinden, doch de andere gezinsleden, wier geslachtsnamen afwijken van die der gezinshoofden, zijn zonder meer onvindbaar. Het is dus een eisch, dat het gezinsregister wordt aangevuld met een alfabetisch-lexicografisch overzicht van de gezinsleden, wier namen afwijken van die der gezinshoofden en met de namen van hen, die niet *onmiddellijk* vindbaar zijn. Dit is te zien als de reden, dat in artikel 28, 2e lid, is voorgeschreven, dat naast het gezinsregister een verwijzingsregister moet bestaan. Een verwijzingskaart of -blad bevat van iederen persoon, die door raadpleging van het gezinsregister niet *onmiddellijk* kan worden gevonden, tenminste den geslachtsnaam, den eersten voornaam, alsmede de eerste letter van elk der volgende voornamen en het geboortejaar, alsmede de verwijzing naar de gezinskaart, waarop het hoofd beschreven is. (art. 50).

Deze eisch doet de vraag rijzen, wat onder „onmiddellijk kan worden gevonden" moet worden verstaan. O.i. is een op de gezinskaart van den vader beschreven kind, wiens geslachtsnaam in de gemeente slechts één of een paar maal voorkomt, *onmiddellijk* vindbaar in een lexicografisch gerangschikt gezinsregister. Althans zal dat kind meestentijds sneller zijn gevonden bij rechtstreeksch zoeken in het gezinsregister, dan bij raadpleging eerst van een verwijzingsregister en daarna van het gezinsregister. In dit verband meenen wij, dat kan worden volstaan met het aanleggen van verwijzingskaarten of -bladen van alle kinderen, van welker geslachtsnamen meer dan vijf gezinskaarten in het gezinsregister voorkomen.

Uit het vorenstaande volgt echter logisch, dat, indien het *persoonsregister* niet zou zijn ingericht naar de alfabetisch-lexicografische volgorde, volgens de geslachtsnamen der bevolking en de stelling, dat ieder persoon daarin gelijkelijk tot uitdrukking komt, dus niet zou opgaan, eveneens een verwijzingsregister noodig is. In dat geval is dan ook voorzien in artikel 32.

Archiefposten.

De geschiktheid van beide stelsels voor het dagelijksch gebruik is nu ongeveer gelijk. Het alfabetische gezinsregister, plus het alfabetische verwijzingsregister, is wel ongeveer gelijk te stellen met het alfabetische persoonsregister, want ieder persoon is nu vindbaar volgens zijn geslachtsnaam. Het nevens beide voorgeschreven woningregister, vormt het sluitstuk in den omloop en alle vragen kunnen nu worden beantwoord. Toch is er nog een verschil tusschen het persoonsstelsel en het gezinsstelsel, dat een nadere voorziening vereischt. Dat verschil schuilt in de wijze, waarop in beide stelsels de opneming en de afvoering van een persoon plaats vinden.

In het gezinsregister geschiedt de opneming door het *overschrijven* van de gegevens van het verhuisbiljet op een gezinskaart (-blad). Deze kaart is *voorbestemd* om, na het gebruik in het gezinsregister der levend aanwezige bevolking, over te gaan naar het

archief, zoodra de afvoering (doorhaling) heeft plaats gehad. Dat een deel der archiefposten langdurig tusschen de z.g. „levende" posten blijft staan, is een gevolg van het stelsel van gezinsboekhouding.

In het persoonsregister daarentegen, geschiedt de opneming, door het eenvoudig voegen van de persoonskaart (permanent verhuisbiljet) in de verzameling der levend aanwezige bevolking. De afvoering heeft plaats door het uitnemen en verzenden van de kaart na aanvulling. Een voorbestemde archiefinschrijving is hier dus niet aanwezig en aangezien een archief van posten van vertrokken of overleden personen niet kan worden ontbeerd, moet die archiefinschrijving *definitief* plaats vinden bij de afvoering. Hieruit laat zich het voorschrift verklaren, dat naast het persoonsregister een *archiefregister* moet worden aangelegd en bijgehouden (art. 28, 2e lid).

Dit afzonderlijke archiefregister bevat dus uitsluitend de gegevens van de vertrokken of overleden personen. Voorgeschreven is, dat van de persoonskaart, behoudens een enkele geringe afwijking, een *afschrift* moet worden gemaakt voor dat archiefregister (art. 45). Indien echter reeds een afschrift bestaat, doordat de persoon reeds vroeger in de gemeente heeft gewoond, dan kan worden volstaan met de aanvulling van dat afschrift (art. 45).

Na het vorenstaande zal het duidelijk zijn, dat er een zekere overeenstemming bestaat tusschen het bevolkingsregister, ingericht met een persoonsregister, een archiefregister en een woningregister en het bevolkingsregister, bestaande uit een gezinsregister, een verwijzingsregister en een woningregister.

Begrip „gezin". De nieuwe voorschriften hebben voorts eenheid gebracht in de aanduiding van het begrip „gezin".

Het is zeer belangrijk hieraan de noodige aandacht te wijden, omdat daardoor het gezinsregister een andere beteekenis heeft gekregen dan voorheen, ten gevolge waarvan het beter vergelijkbaar is geworden met het persoonsregister.

Volgens de vervallen voorschriften moesten op een gezinskaart *alle* personen worden vermeld, die bij het hoofd inwoonden. Alleen voor dienst- en werkboden was een uitzondering gemaakt. In vele gemeenten is van die voorschriften in min of meer ruime mate afgeweken. Zoo werden kostgangers en inwonende verwanten in vele gevallen reeds afzonderlijk beschreven.

De nieuwe voorschriften geven nu aan het begrip „gezin" een beperkten uitleg, welke gelijkelijk geldt voor beide stelsels. Onder „gezin" is te verstaan:

1. de samenwonende echtgenooten, eventueel met de inwonende, niet onder 2 vallende, *ongehuwde* kinderen;

2. de met zijn (haar) ongehuwde kinderen samenwonende man of vrouw (art. 1, 1e lid, onder *c*).

Onder kinderen is te verstaan: de eigen kinderen van het hoofd, alsmede de stiefkinderen (art. 1, 1e lid, sub *f*).

Uit deze definities volgt, dat in het algemeen, zoowel een gezinspersoonskaart (van een hoofd) als een gezinskaart, hoogstens mogen bevatten de gegevens van man, vrouw, eigen en stiefkinderen, voor zooveel ze *ongehuwd* zijn. Afzonderlijke registers voor dienstboden e.d. bestaan niet meer. Er is dus één gezinsregister, dat de gezinskaarten (bladen) van alle gezinnen bevat en waarin bovendien zijn opgenomen de afzonderlijke kaarten van hetzelfde model van alle personen, die niet tot een „gezin" behooren.

Inderdaad mogen alléén de leden van het gezin (in beperkten vorm) *tezamen* op één kaart worden vermeld. Ieder der tot een *samenwoning* (art. 1, 1e lid, sub *d*) behoorende personen en ieder afzonderlijk levend persoon (art. 1, 1e lid, sub *h*), krijgt een eigen gezinskaart, waarop hij of zij dus geheel alleen vermeld wordt. (art. 43.)

In feite zijn er in het gezinsregister dus twee soorten kaarten *van één model* te onderscheiden, n.l. (gezins)kaarten van gezinnen en (gezins)-kaarten van personen. In principe is dit hetzelfde als in het persoonsregister, waarin we (persoons-)kaarten van gezinnen en (persoons)kaarten van personen kunnen onderscheiden.

Inwonende personen.

Nu de gezinskaarten niet meer een volledig overzicht verschaffen van alle personen, die buiten het eigenlijke gezin staan, maar die toch bij het gezinshoofd inwonen, rijst uiteraard de vraag: hoe vinden we deze laatsten, indien we hun namen niet kennen? Deze vraag wordt op dezelfde wijze beantwoord als de vraag: hoe vinden we een gezin, indien we den naam van het hoofd niet kennen? Het antwoord luidt in beide gevallen: door middel van het woningregister, dat als onmisbaar element van het bevolkingsregister aangeeft, welke menschen samenkomen in een bepaalde woning. Met betrekking tot het gezin kan volstaan worden met de vermelding op de woningkaart van den naam van het hoofd van het gezin alleen, want via zijn naam is de gezinskaart te vinden in het gezinsregister, welke ons de geheele samenstelling van het gezin doet kennen. De *niet* tot het *gezin* behoorende personen moeten echter nominatief vermeld worden, omdat zij thans niet meer op de kaart van het hoofd mogen worden vermeld.

We willen de vorenstaande uiteenzetting niet besluiten, zonder de verschillende tot het bevolkingsregister behoorende en aanvullende registers, de revue te doen passeeren.

3. *Het persoonsregister.*

Een persoonsregister (art. 28, 2e lid) is de verzameling persoonskaarten (model I) van de tot de bevolking der gemeente behoorende personen (art. 1, 1e lid, sub *j*). Ook het tevoren geldende model der persoonskaart blijft gangbaar (art. 1, 1e lid, sub *i*). Een persoonsregister heeft ten doel een volledig overzicht te geven van alle tot de bevolking der gemeente behoorende personen. Omdat voor ieder persoon een kaart bestaat (art. 33) en omdat de kaart van het hoofd tevens gezinskaart is (art. 35), is het het

meest logisch de kaarten in *één* verzameling alfabetisch-lexicografisch te plaatsen volgens de geslachtsnamen der bevolking, d.w.z. vrouwen en kinderen op eigen geslachtsnaam. Indien echter het persoonsregister niet wordt ingericht naar de alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de geslachtsnamen der bevolking, maar b.v. nummeriek of door gezinswijze plaatsing van de persoonskaarten, dan moet een verwijzingsregister, als bedoeld in de artikelen 49—52, worden aangelegd en bijgehouden. (art. 32.) Dit verwijzingsregister dient dan om de personen, die in het persoonsregister niet meer onmiddellijk volgens den eigen geslachtsnaam kunnen worden gevonden, daarin te kunnen opsporen. Door een verwijzing naar het hoofd komt men te weten, waar de meer uitgebreide gegevens zijn te vinden (art. 50). Men is dus vrij voor het persoonsregister een rangschikking te kiezen, welke het meest wenschelijk lijkt. *Het meest aan te bevelen achten wij een alf. lexicografische rangschikking in* **een** *verzending.* Men zie ook onder 7. „*Het verwijzingsregister*", en raadplege de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 7 t/m 20.

4. *Het archiefregister.*

Een archiefregister (art. 28, 2e lid) wordt alleen aangelegd, indien een persoonsregister wordt gehouden. Een archiefregister heeft ten doel een volledig overzicht te verschaffen van alle personen, die, wegens vertrek of overlijden van het persoonsregister zijn afgevoerd. Het archiefregister kan worden gehouden in vastbladigen of in losbladigen vorm. De kaartvorm is hiervoor dus verboden. Dit verbod zal wel verband houden met ruimte, brandvrije berging en de mogelijkheid van zoekraken.

Een model is niet voorgeschreven. Het archiefregister bevat, behoudens de hier na te noemen uitzonderingen, de volledige gegevens van alle vertrokken of overleden personen. Art. 45 drukt het aldus uit: „Een persoonskaart wordt niet verzonden „alvorens ten behoeve van het archiefregister een afschrift van „die kaart is gemaakt, of het reeds bestaande afschrift, voor „zooveel noodig, is aangevuld of gewijzigd."

Afschrift persoonskaart.

Het afschrift moet dus ruimte laten om na terugkeer en herhaalde afvoering, de gegevens aan te vullen of te wijzigen (art. 47). Doch bovendien moet het de gegevens bevatten in *de volgorde*, waarin zij op de persoonskaart voorkomen. Dit kan het beste door het afschrift in te richten overeenkomstig de persoonskaart. Het archiefregister zal dus kunnen bestaan uit persoonsbladen, welke in alfabetisch-lexicografische volgorde worden gerangschikt in een bandje. Is het bandje vol dan wordt de helft der blaadjes overgebracht in een tweede bandje, enz. Aldus kan het losbladig archiefregister tot in lengte van jaren één alfabetisch-lexicografische verzameling van bladen van vertrokken of overleden personen bevatten.

Men is echter vrij een andere rangschikking te volgen en zeker zal men een andere rangschikking moeten volgen, wanneer het

archiefregister niet losbladig, doch vastbladig wordt ingericht. De posten zijn dan niet meer te raadplegen volgens de rangorde der namen, doch slechts volgens die van vertrek of overlijden en dus is dan een verwijzingsregister noodig, waarin de namen wèl alfabetisch-lexicografisch zijn gerangschikt (art. 48).

Het voorschrift, dat van de persoonskaart een afschrift moet worden gemaakt, lijdt in twee gevallen uitzondering.

Ten eerste wordt vrijheid gelaten de *adressen* in de *andere* gemeenten, in welker bevolkingsregisters de persoon opgenomen is geweest, niet over te nemen (art. 46, 1e lid). Wel moeten dus de namen der vorige woongemeenten, doch niet de adressen daarin, worden overgenomen.

Adressen.

Ten tweede mogen de *adressen in de eigen gemeente* worden weggelaten, behalve één, n.l. het laatste of het eerste adres in de gemeente. (art. 46, 2e lid.) Maar aan deze vergunning is een voorwaarde verbonden en deze is, dat dan alle adressen, die de persoon in de gemeente heeft gehad, langs den weg van het woningregister moeten zijn op te sporen. Het woningregister moet daarop zijn ingericht. Indien in het archiefregister de adressen binnen de gemeente niet alle worden overgenomen, moet in het woningregister steeds melding worden gemaakt van het voorgaande en/of van het nieuwe adres (art. 57). Dat „en/of" houdt verband met het vorengenoemde voorschrift van art. 46, 1e lid, houdende, dat het „laatste of het eerste" adres in de gemeente in het archiefregister moet worden vermeld. Neemt men het *laatste* adres over, dan moet van dit adres uitgaande, in het woningregister *t e r u* gzoeken mogelijk zijn, doordat daarin het *voorgaande* adres is vermeld. Dit moet systeem zijn. Neemt men daarentegen het *eerste* adres in de gemeente in het archiefregister over, dan moet van dat adres uitgaande, in het woningregister *na*sporing mogelijk zijn, doordat daarin steeds het *nieuwe* (volgende) adres is vermeld. Ook dit moet dan systeem zijn. Worden in het woningregister zoowel het voorgaande als het nieuwe (volgende) adres vermeld, dan komt het er niet op aan of men het eerste of het laatste adres in de gemeente in het archiefregister overneemt. Opsporing is dan altijd mogelijk.

Gezinssamenstelling.

Wanneer een hoofd van een gezin vertrekt of komt te overlijden, moet ook de gezinssamenstelling in het archiefregister worden overgenomen. Dit spreekt vanzelf, omdat een *afschrift* van de persoonskaart moet worden gemaakt (art. 45). Er bestaan echter voorschriften, houdende, dat bij vertrek (art. 87, sub *c*) of bij overlijden (art. 79, 1e lid) de aanteekeningen betreffende de samenstelling van het gezin, worden overgenomen op de persoonskaart van de(n) persoon, die als hoofd van het (nieuwe) gezin zal optreden (art. 99, 2e lid). Wanneer nu de gezinssamenstelling wordt overgenomen, van de kaart van het vertrokken of overleden hoofd, op die van de in de gemeente achterblijvende vrouw, dan is het overbodig, die gezinssamenstelling óók nog te vermelden in het archiefregister. Dat kan ook later nog wel, n.l. zoodra de vrouw

op haar beurt vertrekt of overlijdt. De vrijstelling is verleend bij art. 46, 3e lid.

Hulparchief-kaarten.

Wij willen hier nog terloops opmerken, dat het ons voorkomt, dat het verbod van het houden van een archiefregister op kaarten, niet in den weg staat aan het gebruik van z.g. *hulp*-archiefkaarten. (Leidsch stelsel.) Deze hulpkaarten kunnen tegelijk met het blijvende archiefblad in doorslag worden vervaardigd. (Het blijvende archiefblad is bovenste exemplaar.) De hulparchiefkaart wordt dan tijdelijk, (3—5 jaren), gevoegd tusschen de persoonskaarten, om nadien te worden vernietigd. Het Leidsche stelsel spaart arbeid bij het doen van nasporingen en bij het opbergen van de blijvende archiefblaadjes en het vermindert het gebruik van het archiefregistertje, waardoor dit minder te lijden heeft.

5. *Het woningregister.*

Een woningregister moet in elke gemeente aanwezig zijn, ongeacht of een persoonsregister, dan wel een gezinsregister wordt gehouden (art. 28, 2e lid). In het woningregister worden, met inachtneming van de plaatselijke indeeling en in volgorde der huisnummers, vermeld alle in de gemeente aanwezige gebouwen en woningen, zoodanig, dat in elk geval voor elke woning een afzonderlijke *kaart* of een afzonderlijk *blad* wordt bestemd (art. 55).

Het woningregister heeft ten doel een eenvoudig overzicht te geven van de bewoners van een huis.

Het woningregister kan beschouwd worden als een verzameling van *papieren woningen* (en gebouwen). Dezelfde kaart of hetzelfde blad blijft steeds voor dezelfde woning dienst doen. Bij vernummering wordt het nummer (desgewenscht met andere kleur inkt, of met vermelding van den datum der wijziging, doorgehaald en vervangen door het nieuwe nummer. Ook wanneer de wijk- of straataanduiding wordt veranderd, kan (desgewenscht met aanduiding van het desbetreffende Raadsbesluit) de wijk- of straatnaam op de kaart veranderd worden. Wat onder „woning" is te verstaan, zegt art. 53, 2e lid. Met betrekking tot de huisnummering geeft art. 53, 1e lid, voorschriften.

Het model van het woningregister geldt zoowel voor woningen als voor gebouwen.

„Het is niet geoorloofd het woningregister zoodanig in te richten, „dat dezelfde kaart of hetzelfde blad dienst kan doen voor verschillende „woningen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding.*) Men raadplege echter blz. 24 dier „Handleiding".

Het woningregister wordt gehouden *in kaartvorm* of in *losbladigen boekvorm*, volgens model no. IV (art. 54, 1e lid). Dit model kan aangevuld worden (art. 54, 3e lid). Wij raden aan karton of papier van uitstekende kwaliteit te gebruiken, omdat de kaarten of bladen gedurende het geheele bestaan van het huis moeten kunnen dienen.

Vastbladige woningregisters kunnen tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik blijven (art. 58). De Minister kan echter in *bijzondere* gevallen *en* onder te *stellen voorwaarden* toestaan, dat een woningregister in vastbladigen boekvorm wordt gehouden (art. 54, 2e lid). De meeste vastbladige woningregisters, welke thans onder de namen van huisregister, huisnummerregister, huizenklapper, nummerklapper, enz. in gebruik zijn, zullen echter volkomen ongeschikt blijken om aan de na te noemen voorschriften te voldoen, zoodat de overgangstermijn praktisch niet veel beteekenis zal hebben.

Uit de omstandigheid, dat vastbladige woningregisters tot 1 Jan. 41 in gebruik kunnen blijven, is af te leiden, dat woningregisters in losbladigen vorm of in kaartvorm, steeds in gebruik mogen blijven. De vorenstaande opmerking omtrent de bruikbaarheid kan ook hiervoor gelden. De na 1 Juli 1936 aan te leggen nieuwe kaarten of bladen, zullen echter in overeenstemming moeten zijn met het officieele model.

Gegevens.

Van een gezin wordt alleen de naam van het hoofd op de woningkaart (-blad) vermeld. *Niet* dus de andere *leden* van het gezin.
Doordat aan het begrip „gezin" een beperkte beteekenis is toegekend (art. 1, 1e lid, sub *c*) en derhalve de gezinskaart, zoowel als de persoonskaart, geen melding maakt van andere bij het gezinshoofd inwonende personen, dan alleen van de vrouw en de ongehuwde eigen en stiefkinderen, moeten al de andere inwonende personen, zooals dienstboden, kostgangers, ooms, tantes, neven, nichten, kamerbewoners enz., enz., voor wie afzonderlijke gezinskaarten bestaan, *nominatief* op de woningkaart worden vermeld (art. 56, 1e lid). Het model no. IV is hierop ingericht.

In een gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden moet voorts worden overwogen of van de vergunning van art. 46, 2e lid, zal worden gebruik gemaakt, d.w.z. of in het *archiefregister* alleen maar het eerste of het laatste adres zal worden overgenomen. Doet men dit, dan wordt het woningregister, in overeenstemming daarmede, zoodanig ingericht, dat daarin steeds melding wordt gemaakt van het voorgaande en/of van het nieuwe adres (art. 57). Men zie hiervoor ook onder 4. „*Het archiefregister*".

Gestichtsregistertjes.

Voor een gebouw of voor een woning, waarin in den regel een groot aantal personen is gehuisvest, kan de woningkaart of het woningblad vervangen worden door een afzonderlijk register in vast- of in losbladigen boekvorm of in kaartvorm (art. 56, 2e lid). Indien hiervan gebruik wordt gemaakt, moet echter op de kaart of op het blad van de instelling, het gesticht of het schip, naar het afzonderlijke register verwezen worden (art. 56, 3e lid). Hieruit blijkt, dat het tweede lid het oog heeft op *instellingen, gestichten of schepen*, waarin of waarop in den regel een groot aantal personen is gehuisvest. De verplichting tot nominatieve vermelding op de woningkaart van alle bewoners, die niet in gezinsverband leven, zou maken, dat voor groote gestichten, enz. een groot aantal woningkaarten of -bladen noodig zou zijn. Het afzonderlijke registertje

is dus te beschouwen als een verlengstuk van het woningregister en het is daarom aan te bevelen, het in te richten overeenkomstig de rechterhelft van model IV. Vastbladige registertjes zullen het meest praktisch blijken, mits voor elk gesticht, enz., een afzonderlijk registertje wordt bestemd en mits het wordt ingericht met een alfabet, waardoor alfabetische inschrijving van de bewoners mogelijk is. Dit registertje vervangt dan het vroegere „*gestichtsregister*".

Bijzondere aanteekeningen.

Over de beteekenis van het woningregister in de bevolkingsboekhouding, hebben wij reeds een en ander gezegd onder *2.* „*De inrichting van het bevolkingsregister*". Wij meenen echter, dat het hier de plaats is er op te wijzen, dat de *woningkaart* de gelegenheid biedt velerlei aanteekeningen, het huis betreffende, te stellen, welke uit een oogpunt van gemeentelijke zorg van belang zijn te achten. Het gebruik, dat o.a. te Assen van de woningkaart gemaakt wordt, is zeer belangwekkend. Hierbij hoede men zich voor overdrijving en make op de woningkaart, behalve de voorgeschreven gegevens voor de bevolkingsboekhouding, geen andere aanteekeningen dan die, welke op het huis zelf betrekking hebben, welke duurzame waarde hebben, en welke weinig of niet aan verandering onderhevig zijn.

In dit verband vrage men zich b.v. af, of de aanteekening van het *aantal* mannen en vrouwen, waaruit een gezin bestaat wel voldoende belang heeft. De aan het bijhouden van die aanteekeningen verbonden arbeid is vrij omvangrijk en het nut is daarmede meestentijds niet in overeenstemming. Voor een *deugdelijke* contrôle op de samenstelling van een gezin zijn de *aantallen* mannen en vrouwen, waaruit het gezin bestaat, zelfs indien die aantallen geheel betrouwbaar zouden zijn, o.i. beslist onvoldoende. Alleen een nominatieve contrôle kan voldoende zekerheid verschaffen.

Ten slotte zij opgemerkt, dat de *inrichting* van model IV toestaat, bij afvoering van een persoon of van een gezin, de desbetreffende kolom „Nieuwe woonplaats of adres" in te vullen. De invulling van deze kolom *maakt doorhaling van den naam van den persoon bij diens vertrek onnoodig*, waardoor het woningregister een net aanzien kan blijven behouden.

6. Het gezinsregister.

Een gezinsregister (art. 28, 2e lid) is de verzameling gezinskaarten (model 1 van het vervallen besluit van 12 Dec. 1922, St. 670) van de tot de bevolking der gemeente behoorende gezinnen, samenwoningen en afzonderlijk levende personen (art. 1, 1e lid sub *m.*).

Het gezinsregister heeft ten doel een volledig overzicht te verschaffen van alle tot de bevolking der gemeente behoorende personen.

Voor elk gezin en voor ieder afzonderlijk levend persoon, alsmede voor *ieder* der tot een samenwoning behoorende personen, wordt een afzonderlijke gezinskaart bestemd (art. 43, 1e lid). Onder „*gezins-*

kaart" wordt verstaan de gezinskaart of het gezinsblad volgens vorengenoemd model (art. 1, 1e lid sub *l*). Het model kan, voor zooveel noodig, in overeenstemming worden gebracht met de nieuwe voorschriften. (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 20—21.) Wat omtrent iederen persoon op de gezinskaart moet worden vermeld vindt men in art. 40. Gezinsregisters volgens vorenbedoeld model kunnen in gebruik blijven, totdat daaromtrent nader zal zijn bepaald, doch alleen voor zoover zij worden gehouden in kaartvorm of in losbladigen boekvorm (art. 39, 1e lid). De gezinsregisters gaan dus verdwijnen, om plaats te maken voor persoonsregisters, maar dat wordt nog nader bepaald. De *vastbladige* gezinsregisters echter kunnen slechts tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik blijven (art. 39, 2e lid). Vóór dien moeten zij worden vervangen door een persoonsregister en daarvoor is geen goedkeuring van den Minister noodig. (art. 39, 3e lid.) Men denke echter aan art. 29.

Rangschikking. In de wijze van rangschikking van de gezinskaarten is men volkomen vrij. Deze vrijheid kan worden gelaten, omdat toch steeds een verwijzingsregister noodig is naast het gezinsregister (art. 28, 2e lid) en dit verwijzingsregister zal dan zoodanig moeten zijn ingericht, dat, in alfabetisch-lexicografische volgorde, daarin de geslachts- en voornamen (en het geboortejaar) tot uitdrukking komen (art. 51) van hen, die door raadpleging van het gezinsregister niet onmiddellijk kunnen worden gevonden (art. 50). Men zie ook onder 2. „*De inrichting van het bevolkingsregister*".

De gegevens van iederen persoon, die in het gezinsregister wordt opgenomen, moeten worden vergeleken door een daartoe aangewezen ambtenaar (art. 42). De gezinskaarten, waarvan alle personen zijn afgevoerd, kunnen uitgenomen en afzonderlijk bewaard worden (art. 44, 1e lid). Deze archiefgezinskaarten (-bladen) kunnen, met toestemming van den Minister, en onder door dezen te stellen voorwaarden, worden overgeschreven in vaste- of in losbladige registers en daarna worden vernietigd (art. 44, 2e lid).

7. *Het verwijzingsregister.*

Een verwijzingsregister heeft ten doel een overzicht, in alfabetisch-lexicografische rangorde, te verschaffen van alle, tot de bevolking der gemeente behoorende personen, wier namen in het persoonsregister, of in het gezinsregister, of in het archiefregister, niet rechtstreeks en onmiddellijk kunnen worden gevonden.

Aanleg. Een verwijzingsregister (art. 28, 2e lid) wordt dus *altijd* aangelegd, indien een gezinsregister wordt gehouden.

Ook wordt altijd een verwijzingsregister aangelegd en bijgehouden, indien een persoonsregister wordt gebezigd, dat niet is ingericht naar de alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de geslachtsnamen der bevolking (art. 32).

Evenzoo wordt een verwijzingsregister aangelegd en bijgehouden op het archiefregister, indien de rangschikking der af-

schriften niet geschiedt naar de alfabetisch-lexicografische volgorde, volgens de geslachtsnamen der bevolking (art. 48, 1e lid).

Zoo'n verwijzingsregister wordt gehouden in kaartvorm of in losbladigen boekvorm (art. 49, 1e lid). Een model is niet voorgeschreven. Vastbladige verwijzingsregisters zijn dus niet toegestaan. Deze vorm zou zich ook slecht verstaan met het voorschrift, dat de rangschikking van de geslachts- en voornamen in het verwijzingsregister geschiedt in alfabetisch-lexicografische volgorde, overeenkomstig de door den Minister te geven aanwijzingen (art. 51, 1e lid). Zie *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.

Toch kan de Minister in *bijzondere gevallen* en onder te stellen voorwaarden toestaan, dat een verwijzingsregister in vastbladigen boekvorm wordt gehouden (art. 49, 2e lid).

Gegevens.

Wat een verwijzingskaart of -blad ten minste moet bevatten, zegt art. 50. Voornaam is hierbij, dat voor iederen persoon, die door raadpleging van het persoonsregister, van het gezinsregister of van het archiefregister *niet onmiddellijk* kan worden gevonden, een verwijzingskaart of -blad moet bestaan. Men zie onze opmerkingen, met betrekking tot de uitgebreidheid van het verwijzingsregister, onder 2. „*De inrichting van het bevolkingsregister*". Het verwijzingsregister kan, wat den vorm betreft, zoo worden ingericht, dat het tot één verzameling kan worden samengevoegd met de kaarten of bladen van het register, waarop het betrekking heeft, dus met het gezinsregister, het persoonsregister of het archiefregister. Deze samenvoeging mag echter niet leiden tot vergissingen en daarom moeten in dat geval de kaarten of bladen, in kleur en inhoud van formulier, afwijken van die van het gezins-, persoons- of archiefregister (art. 51, 2e lid).

Hoewel in een alfabetisch-lexicografisch ingericht persoonsregister of archiefregister, ieder persoon onmiddellijk op eigen geslachtsnaam kan worden gevonden, zijn er toch eenige gevallen denkbaar, dat we een persoon niet zouden kunnen vinden, omdat die geslachtsnaam in het dagelijksch leven niet wordt gebruikt. Dit geldt o.a. voor alle gehuwde vrouwen. Maar dezen vinden we wel door middel van de kaarten van de echtgenooten. Indien echter van den echtgenoot geen persoonskaart aanwezig is, zullen we vergeefs zoeken naar mevrouw Jansen. Hetzelfde is het geval met weduwen en met gescheiden vrouwen. Hiervoor wordt echter geen afzonderlijk verwijzingsregister aangelegd en bijgehouden. In zulke bijzondere gevallen wordt eenvoudig een verwijzingskaart van afwijkende kleur, (art. 51, 2e lid) geplaatst in het persoonsregister (blad in het archiefregister), op de geslachts- en voornamen van den overleden echtgenoot of van den, *niet* in het persoonsregister voorkomende, (gewezen) echtgenoot van een (verlaten) vrouw of gescheiden vrouw (art. 52, 1e lid).

Van het bestaan van zoo'n verwijzingskaart wordt aanteekening gehouden op de laatste drie regels van de derde kolom der vakken

21 (en 22) op de persoonskaart. Zie *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 16.

Het kan noodig zijn, dat in het persoonsregister, het gezinsregister en het archiefregister, een extra verwijzing moet plaats hebben naar de *vroegere* geslachts- en voornamen van iemand, wiens namen zijn veranderd. (art. 52, 2e lid). In zoo'n geval is het zelfs mogelijk, dat in het verwijzingsregister zelf een verwijzing moet worden gesteld.

C. Het centrale bevolkingsregister.

Door de Inspectie wordt een bevolkingsregister gehouden (art. 28, 1e lid). Het door de Inspectie gehouden centrale bevolkingsregister bestaat uit: 1. *een verzameling persoonskaarten*; 2. *een schakelregister* (art. 28, 3e lid). **Inrichting.**

„De bevolkingsregisters, bedoeld in artikel 1 der wet van 17 April „1887 (*Staatsblad* no. 67), worden gevormd door de gezamenlijke „in de voorgaande leden genoemde, op de boekhouding der be„volking betrekking hebbende registers" (art. 28, 4e lid).

Uit deze laatste bepaling blijkt, dat het centrale bevolkingsregister daadwerkelijk deel uitmaakt van de nationale bevolkingsboekhouding. De voorschriften, met uitzondering van die, welke wegens het bijzondere karakter van het register geen toepassing *kunnen* vinden, moeten dus geacht worden ook voor dat centrale bevolkingsregister geldend te zijn.

Volgens artikel 31 wordt in het centrale bevolkingsregister opgenomen ieder persoon, die moet worden opgenomen in *de* bevolkingsregister*s* van *Nederland* (artt. 17—21), doch die niet in het bevolkingsregister van een bepaalde gemeente kan worden opgenomen.

Hieruit volgt, dat de functie van het centrale bevolkingsregister slechts een beperkte kan zijn, en dat dit register is te beschouwen als sluitstuk van de nationale bevolkingsboekhouding. **Functie.**

Op te merken is, dat een persoonsregister, een woningregister of een archiefregister niet is voorgeschreven. Wel echter *een verzameling „persoonskaarten"* en *„een schakelregister"*.

Deze afwijkende voorschriften zijn begrijpelijk, wanneer men bedenkt, dat van een regelmatige administratie, zooals in een gemeente kan worden gevoerd, waar de personen een bepaald adres hebben en waar tusschen het gemeentebestuur en de bevolking een geregeld contact mogelijk is, in casu geen sprake kan zijn.

Het is dus niet een persoonsregister van een bepaald ingedeelde bevolking, doch „een verzameling persoonskaarten" van personen, die om de een of andere reden niet (meer) in de bevolkingsregisters van de gemeenten thuis behooren.

De vraag is nu eerst, wie worden er in dat centrale bevolkingsregister opgenomen. **Opneming.**

Wanneer we de bovenaangehaalde artikelen 17—21 (Hoofdstuk 1 van Afdeeling III) raadplegen, dan zoeken we, ondanks de verwijziging daarnaar in art. 31, vergeefs naar een bepaling, die opneming in het centrale bevolkingsregister voorschrijft. Wel wordt in die artikelenreeks steeds gesproken van „*bevolkingsregisters*" en van „*één der bevolkingsregisters*". Hieruit blijkt ten overvloede, dat de opneming in één der gemeentelijke bevolkingsregisters steeds voorgaat en dat slechts bij uitzondering een persoon in het centrale bevolkingsregister mag worden opgenomen, n.l. wanneer hij volgens de aangehaalde artikelen in Nederland thuis behoort, doch niet in eenig gemeentelijk verband is onder te brengen.

Geheel duidelijk wordt dat, wanneer we, na de onderscheidingen, die dienen om de Nederlandsche bevolking naar gemeenten in te deelen, eindelijk in artikel 24, 3e lid, de bepaling aantreffen: „Indien aan de hand van de vorenstaande bepalingen „niet kan „worden uitgemaakt in het bevolkingsregister van welke gemeente een persoon moet worden opgenomen, kan Onze Minister „een gemeente aanwijzen, of bepalen, dat de opneming geschiedt „in het centrale bevolkingsregister", enz.

De Minister bepaalt dus uiteindelijk, wie in het C.B.R. zal worden opgenomen, maar als leidende voorwaarde geldt daarbij, dat de persoon volgens de bepalingen van de artikelen 17—21 in *Nederland* thuis behoort.

Voorts kan de Minister, ingevolge artikel 27, *in bijzondere gevallen* beslissen of bepalen: „*c*. dat een persoon of een groep van „personen, tijdelijk of duurzaam wordt opgenomen in het centrale „bevolkingsregister", enz. Ook bij deze beslissing of bepaling zal de Minister rekening hebben te houden met de voorschriften van de artt. 17—21. De woorden: „In bijzondere gevallen" mogen doen verwachten, dat slechts weinig gebruik van die bepaling zal worden gemaakt.

Tijdelijke opneming.

Eindelijk treft ons nog een bepaling in artikel 26, 2e lid, luidende: „De in het eerste lid sub *d* bedoelde personen, worden voor den „tijd van uiterlijk 720 dagen opgenomen in het centrale bevolkings„register", enz.

Hier is dus een groep van personen, die zonder tusschenkomst van den Minister in het C.B.R. wordt opgenomen en wel voor den tijd van uiterlijk 720 dagen. Wat zijn dat voor personen?

Dat zijn personen, die van het bevolkingsregister der gemeente moeten worden afgevoerd, wegens vertrek naar een andere gemeente, en die, overeenkomstig het bepaalde in art. 7, daarvan aangifte hebben gedaan, doch die blijken in het bevolkingsregister van de opgegeven gemeente niet te moeten worden opgenomen en wier verblijf niet is kunnen worden opgespoord (art. 26, 1e lid, sub *d* en artt. 91 en 92). Het zijn dus personen, die na de aangifte onvindbaar zijn. Art. 92 schrijft voor, dat de (een) persoonskaart, na wijziging, zoo spoedig mogelijk aan de Inspectie moet worden

gezonden en dat als datum van afvoering geldt, de dagteekening van afgifte van de verhuiskaart.

De redeneering, welke aan dit voorschrift ten grondslag ligt, schijnt duidelijk. De persoon heeft aangifte gedaan van vertrek naar een andere gemeente, waar hij echter blijkt niet in het bevolkingsregister te moeten worden opgenomen. Hij behoort dus *blijkens zijn aangifte*, niet meer thuis in de verlaten gemeente, maar in de andere gemeente, waar hij zich *niet heeft aangemeld*, blijkt uit een naar zijn verblijf ingesteld onderzoek, dat hij daar óók niet thuis behoort. Een onderzoek moet nu zoo mogelijk inlichtingen verschaffen omtrent zijn verblijfplaats.

De bij het onderzoek eventueel verkregen gegevens, worden medegedeeld aan de gemeente van vertrek. Is de verblijfplaats niet bekend kunnen worden en kan daarna ook de gemeente van vertrek de verblijfplaats niet meer opsporen (b.v. door familie of kennissen), dan is het geval voorloopig hopeloos. Toch is er reden om aan te nemen, dat hij nog ergens in Nederland verblijft. Bovendien blijkt hij zijn verplichtingen wel te willen nakomen, anders had hij geen aangifte van vertrek gedaan. Een en ander geeft aanleiding dien persoon voorloopig nog te beschouwen als behoorende tot de bevolking van Nederland, hoewel hij niet meer tot de bevolking van een bepaalde gemeente gerekend kan worden te behooren. Volgens deze redeneering moet de persoon, ook volgens art. 31, in het centrale bevolkingsregister worden opgenomen. Dit geschiedt slechts voor den tijd van 720 dagen. Is hij dan nog niet terecht gekomen, dan mag worden aangenomen, dat hij niet meer tot de Nederlandsche bevolking behoort.

Persoonskaartenarchieven.

Men moet het centrale bevolkingsregister niet vereenzelvigen met de persoonskaartenarchieven der Inspectie (art. 106), welke uit twee verzamelingen van persoonskaarten bestaan, t.w. de kaarten van *overledenen* (art. 84, 2e lid) en de kaarten van personen, die zich *buitenslands* hebben begeven (art. 86 e.v.), waarbij dan nog komen de kaarten van de, niet onder art. 26, 1 *d* vallende, *onvindbaren.*

Deze onvindbaren zijn zij, die spoorloos zijn verdwenen *zonder aangifte van vertrek* te hebben gedaan.

Uit het vorenstaande volgt, dat regelmatig personen, die zijn opgenomen in het C.B.R., zullen worden overgeheveld in het archief van buitenslands verblijvenden en onvindbaren, b.v. na verloop van 720 dagen, indien dan nog niets omtrent den persoon is vernomen.

Het voorschrift, dat het C.B.R. o.a. bestaat uit „een verzameling persoonskaarten" brengt met zich, dat voor het doel der opneming in het C.B.R., evenals voor gemeenten, waar een persoonsregister wordt gehouden, steeds een persoonskaart moet worden afgegeven, hetgeen dan ook telkens is voorgeschreven.

Behalve uit „een verzameling persoonskaarten", bestaat het centrale bevolkingsregister uit „*een schakelregister*" (art. 28, 3e lid), waarvan we hieronder een nadere beschrijving zullen geven.

D. Het schakelregister.

Inrichting. Het doet eenigszins vreemd aan, dat alléén in art. 28, 3e lid, over een „schakelregister" wordt gesproken en wel als deel van het centrale bevolkingsregister. We hebben onder C reeds opgemerkt, dat een archiefregister voor het C.B.R. niet is voorgeschreven. Het vermoeden ligt dus voor de hand, dat het schakelregister een functie zal hebben te vervullen, overeenkomende met de taak van het archiefregister in een gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden. Inderdaad is dat het geval. De gegevens, welke in het schakelregister worden overgenomen van de persoonskaart, zijn echter veel beknopter dan die, welke in een archiefregister vermeld moeten worden. Het register bestaat uit dunne kaartjes van het formaat 8,8 × 12,5 cM. Op de kaartjes worden vermeld: de geslachtsnaam, de voornamen, de geboortetijd, alsmede de datum van vestiging of vertrek en de naam van de gemeente van vestiging of van de verlaten gemeente.

De taak van het schakelregister is veel omvangrijker en ook veel belangrijker dan men zou vermoeden. Behalve als archiefregister van het C.B.R., moet het schakelregister dienst doen als verbindings- en contrôle-orgaan in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding. Deze functies zullen we hieronder uiteenzetten. Men zie ook de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 6 en 7, waarin de functie voornamelijk als volgt is aangegeven:

„Het ter Inspectie te houden „*schakelregister*" dient in de Neder- „landsche bevolkingsboekhouding voornamelijk als verbinding „tusschen de bevolkingsregisters der gemeenten van vertrek naar „en van vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen."

Taak der Inspectie. Ingevolge het bepaalde in de artikelen 86 e.v. moet aan de Inspectie de persoonskaart of een verhuisbiljet worden gezonden van ieder, die naar het buitenland, Ned.-Indië, Suriname of Curaçao vertrekt. Bovendien ontvangt de Inspectie, krachtens de bedoelde bepalingen, een persoonskaart van ieder, die wegens onvindbaarheid van het bevolkingsregister der gemeente wordt afgevoerd, alsmede van de z.g.n. toevallig geborenen, wier verblijfplaats niet kan worden opgespoord, enz.

Artikel 88, 2e lid, schrijft voor, dat voor de ingevolge artikel 86, eerste en tweede lid, ontvangen persoonskaarten of verhuisbiljetten, *vanwege de Inspectie* ontvangbewijzen worden toegezonden. Deze ontvangbewijzen worden ter Inspectie zooveel mogelijk in dubbel getypt. Het dubbel wordt in alfabetisch-lexicografische volgorde gerangschikt in het schakelregister. Het schakelregister bevat dus van ieder, die zich buitenslands heeft begeven, of die onvindbaar is gebleken en voor wien de persoonskaart, of een verhuisbiljet is ontvangen, een kaartje op naam.

In artikel 96, 1e lid, is voorts bepaald, dat het gemeentebestuur, met gebruikmaking van model III, kennis moet geven aan de Inspectie, dat een persoon in het bevolkingsregister moet worden opgenomen, indien voor dien persoon niet een verhuisbiljet of

de persoonskaart van een andere gemeente is ontvangen. Dit komt dus hierop neer, dat van alle personen, die uit het buitenland of uit de overzeesche gewesten komen, of wier vorige verblijfplaats niet bekend is en/of, die elders reeds zijn afgevoerd als onvindbaar, aan de Inspectie kennis wordt gegeven.

Deze kennisgeving aan de Inspectie heeft de strekking, haar in staat te stellen, na te gaan of in het persoonskaartenarchief, of in het C.B.R. een persoonskaart aanwezig is. Is dat het geval, dan zendt de Inspectie de persoonskaart toe. Is geen persoonskaart ter Inspectie aanwezig, dan zendt dat bureau een bericht van ontvangst. Ook is het mogelijk, dat de Inspectie een mededeeling toezendt, waarin vermeld staat, in welk bevolkingsregister de persoon (reeds) opgenomen is, of dat een onderzoek is ingesteld, dat nog niet beëindigd is (art. 96, 2e lid). In dit samenstel van kennisgevingen, berichten van ontvangst en mededeelingen, speelt het schakelregister een groote rol.

Uit de aanwezigheid van een kaartje in het schakelregister, zal kunnen blijken, of in het persoonskaartenarchief, dan wel in het C.B.R., een persoonskaart aanwezig is (dit kan natuurlijk ook blijken door raadpleging van die persoonskaartenverzamelingen). Voordat de Inspectie nu overgaat tot verzending van de aanwezige persoonskaart, wordt op het bestaande schakelkaartje aangeteekend, wanneer en naar welke gemeente de persoonskaart wordt verzonden. Door deze aanteekening wordt nu de gemeente, waar de persoon vóór zijn vertrek naar het buitenland, Ned.-Indië, Suriname of Curaçao, of vóór zijn afvoering wegens onvindbaarheid, in het bevolkingsregister was opgenomen, *geschakeld* aan de gemeente, waar hij na zijn terugkeer, in het bevolkingsregister wordt opgenomen. Deze aaneenschakeling zal niet alleen plaats hebben, indien een persoonskaart aanwezig is, doch óók in alle andere gevallen, hetgeen mogelijk is, doordat de Inspectie, behalve persoonskaarten, ook verhuisbiljetten ontvangt.

Werking schakelregister.

Het zal vaak voorkomen, dat voor een persoon, die in de bevolkingsregisters moet worden opgenomen, ter Inspectie nòch een persoonskaart nòch een verhuisbiljet is ontvangen, zoodat ook geen schakelkaartje in het register aanwezig is.

Er zijn hierbij drie gevallen te onderscheiden: 1°. de persoon (b.v. een vreemdeling) is tevoren nooit in Nederland in de bevolkingsregisters opgenomen geweest; 2°. de persoon is van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding afgevoerd vóór de instelling van het schakelregister; 3°. de persoon is nòg opgenomen in het een of ander bevolkingsregister. Er is nog een vierde geval denkbaar, n.l., dat verzuimd is een verhuisbiljet aan de Inspectie te zenden, doch dit geval laten we buiten beschouwing.

Bij ontvangst van de kennisgeving, model III, zal ter Inspectie dus moeten worden nagegaan, welke van de vorengenoemde gevallen zich voordoet. Hierbij helpen de gegevens van model III, waarop moet worden ingevuld de laatstbekende woonplaats in Nederland. Indien de persoon tevoren *niet* of *vòòr* de instelling

van het schakelregister, in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding is opgenomen geweest, dan zal de Inspectie volstaan met de toezending van een bericht van ontvangst. Van dit bericht van ontvangst wordt dan weder een duplicaat in het schakelregister opgenomen. Wanneer een persoon in Nederland heeft gewoond en van hem is desniettemin geen schakelkaartje aanwezig, dan zal de Inspectie een onderzoek instellen, hetgeen aan het gemeentebestuur wordt medegedeeld. Uit dat onderzoek zal moeten blijken, of de persoon *nog* in het bevolkingsregister eener gemeente is opgenomen. De uitkomst van het onderzoek wordt onverwijld aan het gemeentebestuur medegedeeld (art. 96, 2e lid). Is die uitkomst aldus, dat alsnog tot opneming kan worden overgegaan, dan zal in het schakelregister een kaartje moeten worden opgenomen. Blijkt uit het onderzoek, dat de persoon elders nog opgenomen is in het bevolkingsregister, dan zullen de opneming en afvoering op de normale wijze dienen te geschieden (art. 95, 1e lid).

De duplicaten der berichten van ontvangst, of m.a.w. de schakelkaartjes van personen, voor wie een persoonskaart of een verhuisbiljet ter Inspectie niet is ontvangen, leveren nu een wapen tegen het euvel der dubbele opnemingen (art. 17, 2e lid). Maar bovendien geeft laatstbedoeld kaartje de aanwijzing, wanneer, en in het bevolkingsregister van welke gemeente, de persoon is opgenomen, bijaldien later de persoonskaart of een verhuisbiljet van de (tot dat oogenblik onbekende) vorige woonplaats alsnog wordt ontvangen.

Door middel van het schakelkaartje worden dan de vorige en de nieuwe woonplaats aaneengeschakeld en de nieuw aangelegde persoonskaart wordt eventueel alsnog vervangen door de oudere.

Verbinding en contrôle.

Het zal duidelijk zijn, dat het schakelregister, behalve als archiefregister der Inspectie, een voorname taak zal vervullen als schakel tusschen de laatste woonplaats vóór het vertrek uit Nederland en de eerste woonplaats na den terugkeer, hetgeen voor het verrichten van onderzoekingen en nasporingen van onberekenbaar groot belang zal blijken te zijn. Bovendien zullen door middel van het schakelregister vrijwel alle dubbele opnemingen (opneming in meer dan één bevolkingsregister tegelijk) worden voorkomen of achterhaald, hetgeen, met het oog op de uitvoering van verschillende wettelijke voorschriften, niet van belang ontbloot is te achten. Voorts zal het schakelregister aan de Inspectie een beeld kunnen geven van de wijze, waarop de voorschriften in de verschillende gemeenten worden toegepast. Met betrekking tot de vestiging van vreemdelingen, zal het schakelregister wellicht belangrijke diensten kunnen bewijzen. Evenzoo ten aanzien van personen, die trachten hun spoor bijster te maken.

Signaleering.

In verband met dit laatste zij nog gewezen op de mogelijkheid, bepaalde personen in het schakelregister te signaleeren, door daarin signaalkaartjes op te nemen, met verwijzing naar de instantie

(b.v. politie, justitie, belastingdienst), die bericht verwacht, zoodra de aangeduide persoon administratief „terecht" is.

„In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van de Inspectie, „zal het mogelijk zijn in het schakelregister een kaartje (signaal- „kaartje) te doen plaatsen ter waarschuwing van autoriteiten, „zoodra de gezochte persoon in eenig bevolkingsregister wordt „opgenomen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 7).

E. Het verblijfregister.

Onder „verblijfregister" wordt verstaan: „het register, waar- „van het model als bijlage no. V bij dit besluit is gevoegd" (art. 1, 1e lid, sub *p*). **Algemeen.**

„In elke gemeente wordt nevens het bevolkingsregister een „verblijfregister gehouden in vast- of in losbladigen boekvorm, „dan wel in kaartvorm" (art. 59, 1e lid).

Zoo voorheen al de vraag kon worden opgeworpen of het verblijfregister als deel van het bevolkingsregister moest worden beschouwd, de redactie van de aangehaalde bepaling en de plaats, welke de bepalingen omtrent het verblijfregister vinden in een afzonderlijke afdeeling V, laten o.i. geen twijfel, dat dit register *nevens* het bevolkingsregister, dus niet als deel van het bevolkingsregister, wordt gehouden. Ten overvloede wellicht, bepaalt het 3e lid van artikel 60: „De in het verblijfregister ingeschreven „personen worden geacht niet tot de bevolking der gemeente te „behooren". Deze bepaling sluit inmiddels volkomen aan op die van art. 22, 1e lid, luidende: „Voor de toepassing van dit besluit „wordt de bevolking eener gemeente geacht te bestaan uit hen, „die zijn opgenomen in het bevolkingsregister dier gemeente".

Men zie ook den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 26:

„**Personen, die ingeschreven zijn in het verblijfregister mogen „niet in den jaarstaat F worden verantwoord**".

De vraag rijst nu: welke beteekenis is aan het verblijfregister toe te kennen. Het antwoord op die vraag vindt men in artikel 60, 1e en 2e lid:

„1. In het verblijfregister worden in de volgorde van inschrijving „en met inachtneming, voor zooveel noodig, van het bepaalde „in artikel 19, ingeschreven de personen, bedoeld in artikel 18, „3e lid.

„2. Onze Minister kan bepalen, dat personen of groepen van „personen, bedoeld in artikel 21, eerste lid onder *a*, gedurende „bepaalden tijd in het verblijfregister worden ingeschreven".

Het valt op, dat de terminologie afwijkt, in zooverre in het besluit wordt gesproken van „*inschrijven*", telkens wanneer het betreft het *verblijfregister* en van „*opnemen*" zoodra het de bevolkingsregisters raakt.

In het algemeen kan worden gezegd, dat alleen personen, die, uit een plaats buiten Nederland gelegen, zijn gekomen, in het verblijfregister kunnen worden ingeschreven (zie art. 22, 2e lid).

De inschrijving en afvoering geschieden ambtshalve; een bewijs behoeft daarvan niet meer te worden afgegeven.

Aangezien vordering van inschrijving of weigering van afvoering met het oog op het ambtshalve karakter dier handelingen, niet bestaan, is er ook geen beroep daartegen opengesteld.

Inschrijving.

Er zijn met betrekking tot de inschrijving in het verblijfregister, ingevolge de vorenaangehaalde bepalingen van art. 60, twee groepen te onderscheiden.

1°. de personen, bedoeld in artikel 18, 3e lid, dat zijn zij, wier verblijf in Nederland als *tijdelijk* wordt beschouwd en die dientengevolge niet in de bevolkingsregisters worden opgenomen. Hieronder vallen Nederlanders en Nederlandsche onderdanen, die in een tijdvak van 90 dagen niet meer dan 30 dagen in Nederland verblijven en vreemdelingen, die in een tijdvak van 360 dagen niet meer dan 180 dagen in Nederland verblijven. Doch niet al deze tijdelijk in Nederland verblijvenden behoeven in het verblijfregister te worden ingeschreven, want het bepaalde in artikel 19 moet, voor zooveel noodig, bij de inschrijving in acht genomen worden.

In het verblijfregister worden dientengevolge niet ingeschreven de tijdelijk verblijvenden, die, wat betreft Nederlanders en Ned. onderdanen, in genoemd tijdvak van 90 opvolgende dagen niet meer dan 8 dagen in Nederland zullen verblijven of, wat betreft vreemdelingen, in het tijdvak van 360 dagen niet meer dan 30 dagen in Nederland zullen verblijven (art. 19, 2e lid).

Het vorenstaande komt, naar onze meening, kortweg hierop neer: Iemand, die niet in het bevolkingsregister wordt opgenomen, omdat hij slechts tijdelijk in Nederland verblijft, wordt ingeschreven in het verblijfregister der gemeente. Hiervan zijn uitgezonderd de personen, die slechts *zeer kort* hier zijn, zoodat in het verblijfregister moeten worden ingeschreven:

a. Nederlanders en Ned. onderdanen, die in een *tijdvak* van 90 opvolgende dagen *méér* dan 8 doch *niet meer* dan 30 dagen in Nederland zullen verblijven. (O.i. behoeven de 8 of 30 dagen *geen* aaneengesloten tijdvak te vormen.)

b. vreemdelingen, die in een *tijdvak* van 360 opvolgende dagen *méér* dan 30 doch *niet meer* dan 180 dagen in Nederland zullen verblijven. (O.i. behoeven de 30 of 180 dagen *geen* aaneengesloten tijdvak te vormen.)

De inschrijving geschiedt onverwijld in het verblijfregister der gemeente, waar de persoon zich het eerst aanmeldt of waar hij het eerst wordt aangetroffen (art. 23, 1e lid).

De persoon, die zich, ingevolge het bepaalde in artikel 3, aanmeldt, moet een zoodanige verklaring afleggen of toelichting geven, dat het gemeentebestuur in staat is te beoordeelen of inschrijving in het verblijfregister noodig is (art. 3, 3e lid). De beoordeeling berust dus bij het gemeentebestuur.

2°. De tweede groep van personen, die in het verblijfregister moet worden ingeschreven, wordt aangewezen door den Minister. Deze bewindsman kan bepalen, dat personen of groepen van personen in het verblijfregister worden ingeschreven, voor wie hij *tevoren* ingevolge art. 21, 1e lid, heeft toegestaan of bepaald, dat zij *niet* in het *bevolkingsregister* behoeven te worden opgenomen, of, dat zij van het bevolkingsregister moeten worden afgevoerd. Deze inschrijving kan slechts voor bepaalden tijd plaats hebben (art. 60, 2e lid).

Duur der inschrijving.

De inschrijving in het verblijfregister is dus in het algemeen van tijdelijken aard.

De door den Minister, ingevolge art. 60, 2e lid te bepalen tijdsduur is echter niet aan een beperking onderhevig, zoodat het o.i. mogelijk zal zijn, dat de Minister een zeer ruim tijdvak stelt.

Zoodra het tijdvak van inschrijving verstreken is, zal afvoering van het verblijfregister moeten plaats hebben. Deze afvoering moet plaats hebben bij vertrek of bij overlijden, of zoodra opneming in het bevolkingsregister plaats heeft (art. 61). Zoodra blijkt, dat iemand, ondanks zijn verklaring terzake, nog aanwezig is, wanneer het tijdvak der inschrijving in het verblijfregister verstreken is (zie onder 1°.), moet hij worden opgenomen in het bevolkingsregister. Zijn inschrijving in het verblijfregister heeft dan eigenlijk ten onrechte plaats gehad, want was het tevoren bekend geweest, dat de persoon zóó lang in Nederland zou verblijven, dan zou hij reeds bij zijn komst zijn opgenomen in het bevolkingsregister. In dit verband is te zien de bepaling, dat alsdan als datum van opneming in het bevolkingsregister geldt: de dagteekening van de inschrijving in het verblijfregister (art 19, 3e lid).

Dit voorschrift, omtrent den datum van opneming, heeft, omdat het een *bijzondere* regeling geldt, voorrang op de algemeene bepaling van art. 96, 3e lid, welke inhoudt, dat als dagteekening van opneming in het bevolkingsregister geldt de datum, waarop de kennisgeving van vestiging bij de Inspectie is ingekomen.

Het verdient aanbeveling van deze omstandigheid op de kennisgeving aan de Inspectie melding te maken.

Deze kennisgeving zal, in verband met het bepaalde in de artt. 69 en 96, 1e lid, aan de opneming steeds moeten voorafgaan.

Verlenging tijdsduur.

Inmiddels zijn er gevallen denkbaar, dat iemand terecht in het verblijfregister is ingeschreven en dat hij toch na afloop van den termijn van inschrijving nog in Nederland aanwezig is, zonder dat een goede grond bestaat om, met terugwerkende kracht, tot opneming in het bevolkingsregister over te gaan, b.v. omdat zijn verblijf nog maar enkele dagen zal duren. In deze *bijzondere* gevallen kan het gemeentebestuur het tijdvak van inschrijving in het verblijfregister (verschillend voor Nederlanders of Nederlandsche onderdanen en vreemdelingen), *eenmaal* met *ten hoogste* een gelijk tijdvak, verlengen. Van deze verlenging geeft het gemeentebestuur terstond kennis aan de Inspectie (art. 19, 4e lid).

„De kennisgeving van verlenging der inschrijving in het verblijfregister zal bij voorkeur dienen te geschieden met een formulier, dat, wat de indeeling betreft, overeenstemt met het „onder de bijlagen van het Koninklijk besluit opgenomen model „III." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 5.)

De Inspectie behoeft geen verblijfregister te houden. De kennisgevingen zullen dus wel de beteekenis hebben van een maatregel van orde.

„Memorandum".

Het verblijfregister der gemeente, dat, overeenkomstig het vorenstaande bijgehouden, het gemeentebestuur gelegenheid geeft te zien, welke personen buiten de eigenlijke bevolking in de gemeente verblijven, heeft daardoor de beteekenis van een memorandum. Wil het inderdaad waarde hebben als zoodanig, dan zal geregeld moeten worden nagegaan, of de ingeschreven personen daarin terecht (nog) zijn vermeld. Ten minste eenmaal per kwartaal, moet daarom het gemeentebestuur een onderzoek instellen. Zoo noodig brengt het gemeentebestuur het verblijfregister met den feitelijken toestand in overeenstemming (art. 62).

Niet in B.R. en verblijfregister tegelijk.

Na het vorenstaande is o.i. verklaarbaar de bepaling van artikel 22, 2e lid, luidende: „2. Eenzelfde persoon mag niet gelijk„tijdig zijn opgenomen in een bevolkingsregister en in eenig „verblijfregister". Iemand die eenmaal in een bevolkingsregister, d.w.z. in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding, opgenomen is, mag niet tegelijkertijd in *eenig* verblijfregister vermeld worden. Deed men dit toch, het zou overbodige arbeid zijn en aanleiding kunnen geven tot misverstand.

Het is evenwel niet verboden een persoon, die *niet* in één der bevolkingsregisters opgenomen is, in meer dan één gemeente tegelijk in het verblijfregister in te schrijven. Bij gebreke van een verplichting voor het publiek om aangifte te doen van vertrek, bijaldien men is ingeschreven in het verblijfregister, zal het zeer wel mogelijk zijn, dat iemand in de vertrekgemeente nog niet van het verblijfregister is afgevoerd en in de nieuwe verblijfplaats, krachtens zijn aanmelding, weer is ingeschreven in een verblijfregister. Daartegen is op zichzelf geen bezwaar. In de laatste gemeente zal men echter, in verband met het bepaalde in de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 4, bij het plaatsen in het paspoort of op het identiteitsbewijs van de aanteekening: „ingeschreven in verblijfregister van .... op ....", een dergelijke aanteekening aantreffen van het bestuur der vorige verblijfplaats.

De datum van inschrijving in die vorige verblijfplaats ware dan, met vermelding van den naam dier gemeente, te vermelden in de kolom „aanteekeningen" van het verblijfregister, opdat daarmede eventueel rekening kan worden gehouden bij de toepassing van art. 19, 3e lid (overbrenging in het bevolkingsregister). Ook in deze gemeente zal de aangehaalde aanteekening in het paspoort of op het identiteitsbewijs moeten worden gesteld. Het zal voorts aanbeveling verdienen het bestuur der vorige verblijf-

plaats van de inschrijving mededeeling te doen, opdat aldaar afvoering kan plaats hebben, zonder dat een onderzoek daartoe behoeft te worden ingesteld (art. 62).

De in het verblijfregister ingeschreven personen, zullen wel steeds behooren tot hen, van wie „op redelijke gronden kan „worden aangenomen, dat de persoon niet in het bevolkings- „register is opgenomen of opgenomen geweest" of van wie „het „bevolkingsregister, waarin de persoon opgenomen is of het laatst „opgenomen is geweest, niet is kunnen worden opgespoord" (art. 96, 1e lid). Hieruit volgt dan, dat, alvorens tot opneming van een in het verblijfregister ingeschreven persoon, in het bevolkingsregister wordt overgegaan, ingevolge het bepaalde in artikel 96, 1e lid, met model III aan de Inspectie zal moeten worden kennis gegeven, dat de persoon in het bevolkingsregister der gemeente moet worden opgenomen. Men zie ook hiervoren.

Volgorde van inschrijving.

Eindelijk zou de vraag nog kunnen worden gesteld of de bepaling, dat de personen in het verblijfregister worden ingeschreven *in de volgorde van inschrijving* (art. 60, 1e lid), wel in overeenstemming is te achten met die van artikel 59, 1e lid, waarbij is toegestaan het verblijfregister in vast- of in *losbladigen* boekvorm, dan wel in *kaartvorm* te houden. De losbladige boekvorm en de kaartvorm lijken minder geëigend voor een chronologische inschrijving. Wij meenen, dat ook de losbladige boekvorm en de kaartvorm reden van bestaan zullen blijken te hebben, in het bijzonder met het oog op de onder 2°. bedoelde, door den Minister aan te wijzen groepen van personen, die wel voor bepaalden, doch vermoedelijk voor zeer langen tijd, in het verblijfregister moeten worden ingeschreven. Inschrijving in een vastbladig verblijfregister doet deze personen op den duur uit het oog verliezen, wegens de (vele) in- en afschrijvingen, welke zullen volgen. Een losbladig- of een kaartsysteem schenkt de gelegenheid, de bladen of kaarten, waarvan alle personen zijn afgevoerd, uit te nemen en afzonderlijk te bewaren, waardoor het verblijfregister vrijwel uitsluitend de (nog) ingeschreven personen zal bevatten.

Het voorschrift van chronologische inschrijving zal wel verband houden met de overzichtelijkheid bij de kwartaalswijze contrôle en de raadpleging voor het dagelijksch gebruik. Het model, dat als bijlage no. V bij het besluit is gevoegd, kan aangevuld worden (art. 59, 2e lid). Deze bepaling heeft de strekking het verblijfregister eventueel geheel op de behoeften der praktijk van de bevolkingsboekhouding te kunnen aansluiten.

Wellicht verdient het aanbeveling een *potlood*-aanteekening op de woningkaart (-blad) te maken, ten aanzien van de in het verblijfregister ingeschreven personen.

Men zie voorts de artt. 116 en 117.

F. Aanmelding en aangifte.

Beteekenis.

Aanmelding en *aangifte* zijn twee verschillende handelingen, welke in het besluit scherp zijn te onderscheiden. Oppervlakkig

beschouwd, zou kunnen worden gezegd, dat *aanmelding* geschiedt bij *vestiging* en *aangifte* bij *vertrek* of bij *verhuizing binnen de gemeente*.

Aanmelding heeft dus plaats, wanneer het gemeentebestuur niet, of nog niet over gegevens van den persoon beschikt, of dat de gegevens, waarover het beschikt, onvoldoende zijn of nog toelichting behoeven. De aanmelding heeft de strekking het gemeentebestuur in staat te stellen te beoordeelen, of opneming in het bevolkingsregister der gemeente of van een andere gemeente, dan wel in het centrale B.R., of in het verblijfregister, noodig is. (art. 3, 3e lid).

De verplichting tot het afleggen van een verklaring van vestiging vloeit voort uit de bepalingen, welke de *aanmelding* beheerschen en ligt daarin besloten.

De persoonlijke aanmelding en de daarmede verband houdende verplichtingen, stellen het gemeentebestuur in staat, terstond in een beoordeeling te treden.

Aangifte daarentegen geschiedt slechts, wanneer de persoon reeds in het bevolkingsregister der gemeente opgenomen is en het gemeentebestuur derhalve met de voornaamste gegevens, hem betreffende, bekend is. De *aangifte* heeft de strekking het gemeentebestuur op de hoogte te brengen met feiten, tengevolge waarvan een wijziging of aanvulling van gegevens, welke reeds in het bevolkingsregister voorkomen, kan moeten plaats hebben. Hieronder is de afvoering begrepen. Men zie de artt. 7, 8 en 12.

Aanmelding.

Op wie verplichting rust.

De *aanmelding* moet geschieden *in persoon* en ter plaatse, waar het gemeentebestuur het bevolkingsregister heeft ondergebracht, en tijdens de uren, gedurende welke daarvoor door dat bestuur gelegenheid wordt gegeven (art. 3, 1e lid).

De verplichting tot (*persoonlijke*) aanmelding, rust voor de leden van een gezin of van een samenwoning, *tevens* op het hoofd (art. 13, 1e lid). De verplichting van de leden van het gezin of van de samenwoning of van het hoofd vervalt, wanneer *een van hen* de vereischte aanmelding heeft gedaan (art. 13, 2e lid).

Bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, waarin personen onder eenig bestuur inwonen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders zijn bevoegd (niet verplicht) de *aanmelding* te doen namens hem op wien de verplichting daartoe rust (art. 14, 2e lid). Dit zijn de eenige gevallen, waarin aanmelding *niet in persoon* behoeft plaats te hebben.

Opgemerkt wordt, dat de buiten de leden van een gezin of van een samenwoning staande personen (zie art. 1, 1e lid, sub *c* en *d*) niet begrepen zijn in de personen, over wie de zorg van het hoofd van het gezin of van de samenwoning, zich ingevolge artikel 13 uitstrekt.

De inwonende dienstbode en de kostganger, de *inwonende* neef,

nicht, oom, tante, zwager, schoonzuster, schoonmoeder, enz. zijn dus *persoonlijk* aansprakelijk voor het doen der aanmelding.

O.i. volgt hieruit niet, dat aan een hoofd de *bevoegdheid* zal moeten worden ontzegd om de aanmelding namens de bij hem inwonende „afzonderlijk levende personen" te doen.

Hoewel deze *bevoegdheid* nergens is vastgelegd, komt het ons voor, dat zij geacht moet worden te bestaan, nu zelfs aan hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders een dergelijke bevoegdheid is toegekend.

De *bevoegdheid* van bestuurders, van hotelhouders, enz. ontheft de inwonende personen geenszins van hun persoonlijke verplichtingen en aansprakelijkheid daarvoor.

Ook wanneer de inwonende persoon den bestuurder, hotelhouder, enz. heeft verzocht de aanmelding te doen namens hem, blijft hij o.i. aansprakelijk voor het juist en tijdig nakomen van de gegeven opdracht en voor het verschaffen van voldoende en ware inlichtingen.

Dat *aanmelding* in den regel *in persoon* moet plaats hebben, laat zich verklaren uit de wenschelijkheid van nauwkeurige inlichting van het gemeentebestuur, dat een juiste uitvoering en toepassing der bepalingen van het besluit moet bevorderen. Dit nu is meestal slechts goed mogelijk door persoonlijk contact. Aldus zal ook de bevoegdheid van anderen in beschouwing behooren te worden genomen.

Artikel 5 geeft het gemeentebestuur de macht, ondanks de bevoegdheid van anderen, dat persoonlijk contact tot stand te brengen.

Wie zich moet aanmelden.

Een zeer belangrijke vraag is, wie moet zich aanmelden?

Art. 3, 1e lid, bepaalt:

„1. Ieder, die zonder te zijn opgenomen in het bevolkings-„register, in een gemeente nachtrust of de daarvoor in de plaats „tredende rust geniet, is, behoudens het bepaalde in artikel 4, „verplicht zich binnen vijf dagen na zijn aankomst, in persoon „aan te melden bij het gemeentebestuur".

In overeenstemming met het bepaalde in de artt. 18, 1e lid en 23, 1e lid, is de verplichting tot aanmelding opgelegd aan ieder, die *„in een gemeente nachtrust,"* enz. geniet. De aanmelding behoeft maar eenmaal te geschieden en wel *„binnen vijf dagen na zijn aankomst"* in de gemeente. Iemand, die reeds in *het* bevolkingsregister der gemeente opgenomen is, behoeft zich natuurlijk niet aan te melden. Overigens moet in beginsel een ieder zich aanmelden, die in de gemeente nachtrust, enz. geniet. Vandaar, dat zich moet aanmelden: *„ieder, die zonder te zijn opgenomen in het bevolkingsregister"*. Het door ons gespatieerde, bepaalde lidwoord „**het**" geeft aan, dat zich moet aanmelden ieder, die niet is opgenomen in *het* bevolkingsregister der gemeente, waar hij nachtrust geniet.

Een andere opvatting schijnt ons niet mogelijk of althans niet wel verdedigbaar. De redactie van artikel 4, 1e lid, sub *a*, ondersteunt onze opvatting wel zeer sterk. Bovendien merken we op, dat in de artikelen 17—21 steeds wordt gesproken van „*de* bevolkingsregister*s*" of van „*een* der bevolkingsregister*s*", terwijl ook de redactie van artikel 23, 1e lid o.i. geen gelegenheid laat tot twijfel aan de juistheid van vorenstaande interpretatie.

Zoodra dus iemand, in een gemeente, waar hij niet in het bevolkingsregister is opgenomen, eenigen tijd nachtrust geniet, ligt op hem de plicht tot persoonlijke aanmelding.

Termijn van aanmelding.

Deze aanmelding moet plaats hebben „*binnen* vijf dagen na zijn aankomst".

De redactie van het laatst aangehaalde zinsdeel laat ruimte voor de vraag, of bedoeld wordt „binnen vijf dagen na zijn aankomst" *in de gemeente of in het land.* Aangezien de bepalingen van artikel 3, zoowel betrekking hebben op personen, die uit een andere gemeente, als op personen, die uit het buitenland, Ned.-Indië, Suriname of Curaçau zijn gekomen, meenen wij, dat aan die vraag geen overwegende beteekenis mag worden toegekend. Wij vinden hiervoor steun in de bepaling van artikel 18, 1e lid, luidende: „Ieder, die in Nederland nachtrust of de daarvoor in „de plaats tredende rust geniet, wordt onverwijld opgenomen „in de bevolkingsregisters" en in het bepaalde van art. 23, 1e lid, luidende: „De opneming of inschrijving, overeenkomstig het be„paalde in hoofdstuk 1, geschiedt onverwijld in het bevolkings„register of in het verblijfregister der gemeente, waar de persoon „zich het eerst aanmeldt of waar hij het eerst wordt aangetroffen".

Onverwijlde opneming of inschrijving moet dus plaats hebben, maar om aan dat voorschrift te kunnen voldoen, moet de aanmelding ook zoo spoedig mogelijk geschieden en onder dien gezichtshoek zal de bepaling „binnen vijf dagen na zijn aankomst" in beschouwing moeten worden genomen. De vraag, of die uiterste termijn moet worden gerekend van het oogenblik van aankomst in het land of van aankomst in de gemeente, heeft o.i. geen of weinig beteekenis.

Ieder, die, zonder te zijn opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, in die gemeente slaapt, moet zich dus binnen vijf dagen na zijn aankomst in Nederland, of althans na zijn aankomst in die gemeente, aanmelden.

Vrijstelling aanmelding.

Indien op dezen regel geen uitzonderingen zouden bestaan, zou een ieder, die voor eenige dagen voor zaken, voor genoegen of om andere reden, in een gemeente verblijf hield, zich moeten aanmelden.

Die uitzonderingen bestaan echter wel, n.l. voor de gevallen, dat aanmelding geen zin zou hebben. „*Behoudens het bepaalde in artikel 4*" is de aanmelding een algemeene verplichting. Van de aanmelding is nu, volgens artikel 4, vrijgesteld:

„*a*. hij, die, in overeenstemming met de bepalingen van af„deeling III, *vermeld staat* hetzij in het bevolkingsregister eener „andere gemeente, hetzij in het centrale bevolkingsregister, be„doeld in artikel 28, 3e lid".

Men lette vooral op de door ons gecursiveerde woorden: „vermeld staat", welke aan deze bepaling een geheel andere beteekenis verleenen, dan wanneer er b.v. zou hebben gestaan: opgenomen is. Twijfel omtrent de beteekenis van de bepaling is daardoor o.i. uitgesloten.

Hij, die, *in overeenstemming* met de bepalingen van afdeeling III, *vermeld staat*, d.w.z. hij, die volgens de daarvoor geldende regelen, *terecht* vermeld staat in een *ander* bevolkingsregister van Nederland, behoeft zich dus niet aan te melden. De bepalingen van Afd. III bevatten de grondslagen voor opneming en afvoering. Men moet derhalve terecht vermeld staan in een ander bevolkingsregister, om de vrijstelling van aanmelding deelachtig te zijn. Is iemand nu, in strijd met die bepalingen, *in het geheel niet*, of *ten onrechte*, nog vermeld in het bevolkingsregister van een andere gemeente, dan moet hij zich wèl aanmelden en daarbij is het dan niet alleen de vraag of hij moet worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij thans slaapt. Neen, hij is *niet opgenomen* in eenig bevolkingsregister of hij staat *ten onrechte* nog vermeld in een ander bevolkingsregister en nu moet hij zich aanmelden in *elke* gemeente, waar hij nachtverblijf heeft. Het gemeentebestuur moet met deze aanmelding terdege rekening houden, ook wanneer blijkt, dat de persoon niet in het bevolkingsregister van zijn gemeente behoort te worden opgenomen. Van de omstandigheid, dat de persoon zich aanmeldt, moet gebruik gemaakt worden om de Nederlandsche bevolkingsboekhouding zoo goed mogelijk te doen zijn. Vandaar, dat artikel 23, 2e lid, de volgende opdracht geeft aan het gemeentebestuur:

„2. Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid be„vordert elk gemeentebestuur, dat een ieder ten spoedigste wordt „opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij „voornemens is duurzaam of voor onbepaalden tijd als regel zijn „nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust te ge„nieten".

Elk gemeentebestuur *bevordert* dus een juiste opneming en het wordt daartoe in staat gesteld door de *verplichte aanmelding*, indien de persoon *niet in overeenstemming* met de desbetreffende bepalingen, in een bevolkingsregister vermeld staat, of bijaldien hij in het geheel niet in een bevolkingsregister is opgenomen.

Er is nog een tweede vrijstelling van aanmelding verleend in artikel 4, 1e lid:

„*b*. hij, die behoort tot de personen, wier opneming in de be„volkingsregisters, ingevolge het bepaalde in artikel 21, eerste „lid, onder *a*, achterwege blijft."

Dit zijn de personen of groepen van personen, omtrent wie de

Minister heeft toegestaan of bepaald, dat hun opneming duurzaam of voor bepaalden tijd achterwege blijft, dan wel, dat afvoering van de registers moet plaats hebben.

O.i. moeten ook de laatsten, dat zijn de afgevoerden, gerekend worden onder de bepaling van art. 4, 1e lid, sub *b*, te vallen.

De Minister heeft het door de bepaling van artikel 21, eerste lid, onder *a*, in de hand personen of groepen van personen van aanmelding vrij te stellen. Dit kan, met het oog b.v. op het vreemdelingenverkeer, van veel belang zijn.

Om het nog eens kort te zeggen: er zijn dus, indien men nachtrust heeft in een gemeente, slechts twee vrijstellingen van aanmelding. Die vrijstellingen gelden:

1^{0}. wanneer men in een der Nederlandsche bevolkingsregisters terecht nog vermeld staat;

2^{0}. wanneer men door den Minister is vrijgesteld van de opneming in eenig bevolkingsregister (waaronder valt hij, die krachtens bijzondere beschikking van den Minister is afgevoerd).

Gebruik en bewijs vrijstelling.

Maar ook in deze twee gevallen is men niet *geheel* vrij, want het gemeentebestuur moet te allen tijde kunnen nagaan, of het wel juist is, dat men zich niet aanmeldt. De vraag is immers niet ongegrond, of de persoon in staat is zelf te beoordeelen, of hij *terecht* in een ander bevolkingsregister vermeld staat. Trouwens, het zou ook niet uitgesloten zijn, dat iemand zou trachten misbruik te maken van de bepalingen omtrent vrijstelling van aanmelding, teneinde zich aldus stelselmatig aan opneming in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding te onttrekken, of teneinde, in strijd met de voorschriften, aan opneming in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij inderdaad duurzaam nachtverblijf heeft, te ontgaan.

De vrijstellingen van het eerste lid van art. 4, gelden slechts „behoudens het bepaalde" in het tweede lid en dat tweede lid somt nu de voorwaarden op, waaraan, *desverlangd*, moet worden voldaan, wanneer van de vrijstelling gebruik gemaakt wordt.

Het tweede lid van art. 4 bepaalt n.l.:

„2. De vrijstelling van aanmelding geldt slechts wanneer op „de eerste aanvrage van de met de uitvoering van dit besluit „belaste ambtenaren het bewijs dier vrijstelling wordt geleverd „door overlegging, binnen vijf dagen na die aanvrage, van hetzij:

„*a*. een gedagteekend bewijs van opneming in het bevolkings„register, op naam, afgegeven door of vanwege het bestuur der „gemeente tot welker bevolking de persoon behoort;

„*b*. een gedagteekend bewijs van opneming in het centrale „bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, afgegeven „door of vanwege de Inspectie;

„*c*. een gedagteekend bewijs van vrijstelling van opneming „in de bevolkingsregisters, afgegeven door of vanwege Onzen „Minister".

De strekking van de verplichting tot overlegging van een der genoemde, gedagteekende, bewijzen is duidelijk. Het bewijs der vrijstelling moet in geval van twijfel worden geleverd, anders is men, krachtens het bepaalde in artikel 2 der wet van 17 April 1887, St. no. 67, strafbaar wegens niet-aanmelding. De bewijslast rust op den persoon, die van de vrijstelling gebruik maakt. Hij, die gebruik maakt van een der aangeduide vrijstellingen moet zeker zijn, dat hij daarop aanspraak kan maken. Hij behoeft immers van de vrijstelling geen gebruik te maken en kan zich, ter voorkoming van moeilijkheden, binnen den voorgeschreven tijd aanmelden.

Is hij er zeker van, dat hij terecht „vermeld staat” in een ander bevolkingsregister, of weet hij zeker, dat de Minister een beschikking heeft genomen, waardoor hij in de bevolkingsregisters niet vermeld mag worden, dan is hij veilig en als regel zal ook niemand hem lastig vallen, wanneer hij zich niet aanmeldt.

Indien echter het gemeentebestuur in twijfel verkeert of iemand inderdaad aanspraak heeft op de vrijstelling, waarvan hij gebruik blijkt te maken, dan zal hij zijn goed recht moeten bewijzen.

Op *de eerste aanvrage* van de met de uitvoering van dit besluit *belaste ambtenaren*, moet het bewijs der vrijstelling binnen vijf dagen na die aanvrage, geleverd worden. Blijkbaar is aangenomen, dat een termijn van 5 dagen voldoende is te achten om zich zoo'n bewijs te verschaffen.

Elk gemeentebestuur zal moeten medewerken om het, onder *a* van artikel 4 bedoelde bewijs, zoo spoedig mogelijk aan den belanghebbende op zijn verzoek toe te zenden. Uiteraard kunnen hiervoor leges in rekening gebracht worden.

In dit verband kan het aanbeveling verdienen, bij eenigszins langdurig verblijf in een andere gemeente, zich tevoren van een bewijs der vrijstelling te voorzien.

Voldoet iemand niet binnen vijf dagen aan de verplichting tot overlegging, dan is hij o.i. strafbaar ,ook al verklaart hij te hebben geschreven en het stuk nog niet te hebben ontvangen. Zijn verplichting tot overlegging wordt niet opgeheven door het verzoek om toezending. Indien evenwel aangenomen kan worden, dat de persoon van goeden wille is, zal o.i. niet te snel tot vervolging behooren te worden overgegaan.

Rekening behoort te worden gehouden met de mogelijkheid, dat de persoon het bewijs niet kan leveren, omdat hij geen recht op vrijstelling had. Hij is dan o.i. evenzeer strafbaar, als wanneer hij, na de aanvrage, het bewijs levert (b.v. door overlegging van een verhuiskaart), dat hij ten onrechte van de vrijstelling gebruik heeft gemaakt, of wanneer uit een nader ingesteld onderzoek blijkt, dat een recht op vrijstelling niet bestond, ondanks het overleggen van een bewijs van opneming.

Indien de persoon, hetzij terstond bij de aanvrage, hetzij binnen

vijf dagen daarna, het bewijs wel overlegt, wil dat dus niet zeggen, dat hij vrijuit gaat en van alles af is.

Men lette erop, dat geëischt wordt *„een gedagteekend bewijs"*. Hoewel bepalingen omtrent den geldigheidsduur ontbreken, heeft dat voorschrift kennelijk de bedoeling, de „met de uitvoering van dit besluit belaste ambtenaren" in staat te stellen, zich een oordeel te vormen en conclusies te trekken.

Het gemeentebestuur weet nu zijn namen en in welk bevolkingsregister hij opgenomen is, en daardoor is het in staat na te gaan, of de persoon terecht van de vrijstelling gebruik heeft gemaakt.

Mocht de conclusie zijn, dat de persoon vermoedelijk gebruik maakt van een bewijs, dat geen waarde meer heeft, dan zullen aan het bestuur der gemeente van afgifte of aan de Inspectie nadere inlichtingen gevraagd kunnen worden. Men zie ook art. 16.

Het gemeentebestuur kan ook gebruik maken van het bepaalde in artikel 5 en den persoon schriftelijk uitnoodigen binnen 5 dagen *in persoon, naar waarheid* de inlichtingen te komen verstrekken, welke verlangd worden om de bevolkingsregisters in- of aan te vullen of bij te houden (zie art. 5, 1e lid en art. 16). Ook kan het gemeentebestuur een ambtenaar zenden, aan wien de bedoelde inlichtingen terstond mondeling moeten worden verstrekt (zie art. 5, 2e lid).

Voeren de verkregen inlichtingen tot de overtuiging, dat de persoon in het (een ander) bevolkingsregister moet worden opgenomen, dan zal het gemeentebestuur opneming behooren te *bevorderen* (art. 23, 2e lid) of te *vorderen* (art. 110). Een of ander ongeacht 's mans strafbaarheid, wegens overtreding der voorschriften.

Gevolgen van aanmelding.

Dit laatste voert ons weer terug naar de *aanmelding* zelve. We meenen te mogen aannemen, dat slechts zelden zich iemand bij het gemeentebestuur zal aanmelden, die een recht op vrijstelling kan doen gelden. Dat geval kunnen we dus gevoegelijk buiten beschouwing laten.

Hij, die zich aanmeldt, heeft wel iets te verklaren en hij mag niet met ledige handen komen. Het gemeentebestuur moet weten met wien het te doen heeft. De aanmelding alléén is dus niet voldoende. Komt een persoon van buitenslands, dan zal hij zich moeten identificeeren met een *„paspoort of ander identiteitsbewijs"*, b.v. een bewijs van Nederlanderschap, voorzien van portret, of een identiteitskaart (carte d'identité of eenzelvigheidskaart.)

„Onder „identiteitsbewijs" is te verstaan een aan een paspoort „gelijkwaardig officieel stuk, voorzien van portret, dat de identiteit „van den houder bewijst." (*Handleiding bevolkingsboekhouding.*)

De in dat stuk vermelde gegevens heeft het gemeentebestuur noodig om de persoon te kunnen *opnemen* in het bevolkingsregister (artt. 18, 23, 1e lid en 96) of *in te schrijven* in het verblijfregister (artt. 19 en 60).

„In het paspoort of op het identiteitsbewijs van *ieder* persoon, „die uit een plaats buiten Nederland is gekomen, wordt *terstond* „een der volgende aanteekeningen gesteld:

„*a*. aangemeld te .... op ....(indien geen „opneming of inschrijving in bevolkingsregister of verblijfregister „plaats heeft);

„*b*. opgenomen in bevolkingsregister van .... „op ....;

„*c*. ingeschreven in verblijfregister van .... „op ...." (*Handleiding bevolkingsboekhouding.*)

In het paspoort, enz. van *ieder* persoon, vreemdeling, Nederlander of Ned. Onderdaan, man of vrouw of kind, komt dus steeds een aanteekening, ook wanneer hij niet wordt opgenomen of ingeschreven.

Wordt de persoon opgenomen in het bevolkingsregister en is hij buiten Nederland geboren, dan zal het gemeentebestuur een afschrift van of een uittreksel uit de geboorteakte, of andere stukken kunne vorderen, welke dan binnen 3 maanden moeten worden overgelegd (zie art. 6 en de artt. 42, 63 en 74).

Indien de persoon uit een andere gemeente van Nederland is gekomen, moet hij bij de aanmelding overleggen een verhuiskaart of legitimatiebewijzen (art. 3, 2e lid). De overlegging van een verhuiskaart zal in den regel leiden tot opneming in het bevolkingsregister der gemeente.

Ieder, die weigert een hem uitgereikte verhuiskaart in te leveren bij het bestuur der gemeente, in welker bevolkingsregister hij moet worden opgenomen, wordt geacht aanmelding niet te hebben gedaan (art. 11). Hij is dan strafbaar. Men zie ook art. 91, 2e lid.

„Met „legitimatiebewijzen" wordt bedoeld de verzameling „van bewijsstukken, zooals brieven, visitekaartjes, rij- of nummer- „bewijs e.d., waarmede de houder zich kan legitimeeren."
(*Handleiding bevolkingsboekhouding.*)

Het gemeentebestuur moet daaraan de noodige gegevens omtrent namen en laatste woonplaats kunnen ontleenen, teneinde de persoonskaart of het verhuisbiljet *ambtshalve* te kunnen opvragen (zie artt. 95, 1e lid en 96).

Indien de persoon zich aanmeldt zonder verhuiskaart, zal hij moeten bewijzen wie hij is. Dit kan hij doen met legitimatiebewijzen.

Verklaring of toelichting.

Doch ook indien bij de aanmelding één der vorenbedoelde bewijzen wordt overgelegd, is dat nog niet altijd voldoende. Vandaar, dat bij de aanmelding een zoodanige verklaring wordt afgelegd of toelichting gegeven, dat het gemeentebestuur in staat is te beoordeelen of opneming in het bevolkingsregister der gemeente of van een andere gemeente, dan wel in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, of in het verblijfregister noodig is (zie art. 3, 3e lid).

Uit de aanmelding kan dus zoowel opneming in het bevolkingsregister als inschrijving in het verblijfregister voortvloeien. De beoordeeling is aan het gemeentebestuur.

Aangifte.

Mondeling of schriftelijk.

De *aangifte* behoeft nooit persoonlijk plaats te hebben. Zij kan steeds *mondeling of schriftelijk* geschieden (art. 7, 1e lid, 8, 1e lid, 12, 1e lid). De onder „aanmelding" aangehaalde bepalingen van de artt. 13 en 14, omtrent de verplichtingen van een „hoofd" en de bevoegdheid van bestuurders, hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders, gelden evenzeer voor het doen van aangifte.

De *aangifte* van *vertrek* of van *verhuizing binnen de gemeente* geschiedt mondeling of schriftelijk aan het gemeentebestuur of, voor zooveel vertrek betreft, schriftelijk aan de Inspectie.

Bij de *aangifte* van vertrek is te onderscheiden tusschen vertrek naar een andere gemeente (art. 7) en vertrek naar een plaats buiten Nederland (art. 8).

Termijnen voor aangifte.

Bij vertrek naar een andere gemeente moet de aangifte geschieden *op den dag van of uiterlijk vijf dagen* **nà** *het vertrek.*

Bij het verlaten van Nederland moet de aangifte plaats hebben *op den dag van* het vertrek of *ten hoogste vijf dagen* **tevoren.** Blijkbaar heeft hier de bedoeling voorgezeten het den naar het buitenland vertrekkenden gemakkelijk te maken, teneinde aangifte zooveel mogelijk te verzekeren.

De aangifte behoeft slechts plaats te hebben, indien het vertrek, krachtens de desbetreffende bepalingen, tot gevolg moet hebben, dat de persoon van het bevolkingsregister der gemeente of van het C.B.R. wordt afgevoerd.

Bewijs van afmelding.

De aangever van een vertrek, ongeacht of dat is een vertrek naar een andere gemeente of naar het buitenland, neemt *onmiddellijk* een verhuiskaart in ontvangst, welke hem dient als *bewijs van afmelding* (art. 9).

Ieder, die weigert een verhuiskaart in ontvangst te nemen, wordt geacht aangifte niet te hebben gedaan (art. 11). Hij is dan, na het verstrijken van den termijn van aangifte, strafbaar.

Twijfel.

Het gemeentebestuur kan echter in twijfel verkeeren omtrent de juistheid der aangifte. Het zou dan niet juist zijn, een verhuiskaart uit te reiken of toe te zenden, onmiddellijk na ontvangst van de aangifte (art. 85, 1e lid). Indien het gemeentebestuur, tengevolge van twijfel, niet tot uitreiking van een verhuiskaart overgaat, verdient het aanbeveling den aangever daarvan een bewijsje uit te reiken, opdat hij in de gemeente, waarheen hij vertrekt, kan aantoonen, dat hij aan zijn verplichting tot het doen van aangifte van vertrek heeft voldaan.

Binnenverhuizing.

Hij, die binnen de gemeente verhuist of van adres verandert, is verplicht daarvan binnen vijf dagen (bedoeld zal zijn nà de ver-

huizing) *mondeling* of *schriftelijk* aangifte te doen aan *het* gemeentebestuur (art. 12, 1e lid) met nauwkeurige opgave van het oude en van het nieuwe adres, enz. (art. 12, 2e lid).

Het is verboden eenige verklaring, toelichting of aangifte in strijd met de waarheid af te leggen of te doen afleggen, terwijl die van invloed is op den inhoud van eenig, ingevolge dit besluit op te maken of *bij te houden* stuk (art. 16, 2e lid).

De meergenoemde bestuurders, hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders zijn bevoegd zoowel een vertrek als een binnenverhuizing namens den persoon op wien de verplichting rust, aan te geven (art. 14, 2e lid).

G. Nachtrust en werkelijke woonplaats.

Voorheen: grondslag „werkelijke woonplaats".

Artikel 2, sub *a* van het thans vervallen K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, bevatte de volgende bepaling:

„Voor de toepassing van dit besluit wordt de bevolking der „gemeente geacht te bestaan uit hen:

„*a*. die werkelijke woonplaats hebben in een huis dier gemeente „of op een vaartuig of in een woonwagen, aldaar gestationeerd;"

Deze bepaling vormde den voornaamsten grondslag voor de inschrijving in de bevolkingsregisters. In de overige voorschriften zocht men echter tevergeefs naar een algemeene begripsbepaling voor de uitdrukking „werkelijke woonplaats". Wel gaf artikel 3 aan, wat onder „werkelijke woonplaats "moest worden verstaan voor bepaalde groepen der bevolking, n.l. voor dienstboden en voor personen, opgenomen of gehuisvest in gestichten en instellingen. Voor deze categorieën gold dan meestal als „werkelijke woonplaats" de woning, het gebouw, het gesticht of het schip, waarin of waarop zij „als regel nachtverblijf hebben". De daarop volgende artikelen 4, 5 en 6 gaven ook niet veel licht, want zij beheerschten de inschrijving in bijzondere gevallen, b.v. bij verblijf in meer dan een gemeente; bij opneming in een ziekenhuis; bij het verrichten van werkelijken militairen dienst; bij plaatsing in een gevangenis, enz.

Zooals opgemerkt, een definitie van het begrip „werkelijke woonplaats" ontbrak.

Gebruik in de praktijk.

Nu is het eigenaardige, dat men zich in de praktijk bij voorkeur bediende van het begrip „nachtverblijf", als grondslag voor de inschrijving in het bevolkingsregister.

Terwijl dus alleen voor dienstboden en bepaalde groepen van gestichtsbewoners het „nachtverblijf" als uitgangspunt voor de inschrijving mocht worden gebruikt, waaruit is af te leiden, dat onder „werkelijke woonplaats" in het algemeen iets anders moest worden verstaan, gold de nachtrust in de praktijk der bevolkingsboekhouding reeds vele jaren als criterium bij de beoordeeling, in het bevolkingsregister van welke gemeente, iemand behoorde te worden ingeschreven.

In hoofdstuk I „Theoretische beschouwingen" hebben wij onder B, „*Woon- en verblijfplaats*" reeds opgemerkt, dat een analyse van het begrip „werkelijke woonplaats", als voornaamste element de nachtrust, of de daarvoor in de plaats tredende rust, geeft.

„De slaap geeft aan het verblijf van het lichaam op een be- „paalde plaats een duurzaamheid, welke in wakenden toestand „meestal niet wordt bereikt. De plaats, waar de nachtrust wordt „genoten, zal meestentijds ook het middelpunt zijn, vanwaar en „waarheen het lichaam zich in een meer beperkten kring beweegt."

De aanduiding „werkelijke woonplaats", als grondslag voor de bevolkingsboekhouding, gaf overigens aanleiding tot verwarring met onderscheidene woonplaatsbepalingen, voorkomend in verschillende wetten. De veelheid van onderscheidingen, welke met betrekking tot het begrip „woonplaats" in onze wetgeving voorkomt, is te beschouwen als de oorzaak van deze verwarring. Zij gaf aanleiding tot een vaak onjuiste toepassing van de voorschriften betreffende de bevolkingsboekhouding.

Het verheugt ons daarom, dat de aanduiding „werkelijke woonplaats" in de nieuwe voorschriften niet meer voorkomt, behalve dan in de *overgangsbepaling van artikel 140*, waarover straks meer.

Thans: grondslag „nachtrust".

De „nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust" (in den vervolge aan te duiden met nachtrust), blijkt in de nieuwe voorschriften een algemeene en primaire plaats in te nemen.

In artikel 18 wordt het eenvoudige feit van het hebben van nachtrust in Nederland, voldoende geacht, om tot onverwijlde opneming in één der bevolkingsregisters te verplichten. Hierop sluit direct aan de aanmeldingsplicht, welke grondslag vindt in het hebben van nachtrust in een bepaalde gemeente (art. 3). Het is duidelijk, dat aan het voorschrift van onverwijlde opneming in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding, slechts gevolg kan worden gegeven, indien voor de aanmelding het apparaat der gemeenten wordt ingeschakeld.

Principes.

De bepalingen van Hoofdstuk 1 van Afdeeling III: „*De bevolking van Nederland*", brengen duidelijk tot uitdrukking het beginsel, dat de Nederlandsche bevolkingsboekhouding als *één geheel* moet worden beschouwd. Volgens art. 17 wordt de bevolking van Nederland geacht te bestaan uit hen, die zijn opgenomen in *de* bevolkingsregister*s*. Deze meervoudsvorm treft men in de artikelen van genoemd hoofdstuk telkens weer aan. Hieruit blijkt, dat, in overeenstemming met het opschrift, de voorschriften van dat hoofdstuk de bevolking in beschouwing nemen in haar verhouding tot het geheele land en niet tot een bepaalde gemeente. Voor dit laatste zijn bepalingen gegeven in het volgende Hoofdstuk 2, „*De bevolking der gemeente*".

Voortdurend komen personen het land binnen en doorloopend verlaten weer anderen het Nederlandsche territoir. Allereerst zal dus moeten worden vastgelegd, wie van hen in de Nederlandsche

bevolkingsboekhouding behoort te worden opgenomen en wie daarvan behoort te worden afgevoerd.

Bovengenoemd artikel 18 houdt zich nu bezig met hen, die het land binnenkomen. Als principe geldt, dat ieder, die op Nederlandsch grondgebied den nacht doorbrengt, *onverwijld* in *een* der bevolkingsregisters moet worden opgenomen. Het komt er principieel dus niet op aan in welk bevolkingsregister, maar de persoon *moet* worden opgenomen. In dit verband zij hier reeds verwezen naar artikel 23, 1e lid, waarin met verwijzing naar de voorschriften van *hoofdstuk 1*, is bepaald, dat de opneming onverwijld geschiedt in *het* bevolkingsregister *der gemeente*, waar de persoon zich het *eerst* aanmeldt of waar hij het *eerst* wordt aangetroffen. Het gemeentebestuur mag zich dus in eerste instantie niet afvragen of de persoon in de gemeente wel thuisbehoort. Overheerschend is alleen de vraag of de persoon in de nationale boekhouding moet worden opgenomen en zoo ja, dan zorgt het gemeentebestuur daarvoor door de persoon in het bevolkingsregister der gemeente op te nemen.

Het gemeentelijk bevolkingsregister fungeert derhalve als *inlaat* voor de Nederlandsche bevolkingsboekhouding.

Eerst daarna komt de vraag aan de orde, in welke gemeente de persoon thuis behoort en als dat, aan de hand van de bepalingen van hoofdstuk 2, een andere gemeente blijkt te zijn dan die, in welker bevolkingsregister hij nu opgenomen is geworden, dan „*bevordert*" het gemeentebestuur, dat de persoon in het goede bevolkingsregister opgenomen wordt (art. 23, 2e lid).

Hoe komt het gemeentebestuur te weten, dat een persoon in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding opgenomen moet worden? Daarvoor zorgt, we merkten het reeds op, de bepaling van art. 3, welke *aanmelding* voorschrijft, indien in een gemeente nachtrust wordt genoten, zonder dat men in het bevolkingsregister dier gemeente opgenomen is.

Men raadplege onder F., „*Aanmelding en aangifte*".

De daaropvolgende artikelen, betreffende de verplichtingen van de bevolking, maken een hanteering van het wapen der contrôle mogelijk. De in de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" voorgeschreven aanteekeningen in paspoort of op identiteitsbewijs, maken het al zeer gemakkelijk na te gaan, of iemand reeds elders in de nationale boekhouding opgenomen is.

De vraag is te stellen: is het voorschrift van het eerste lid van art. 18 niet wat te strak? Moet nu ieder, die in Nederland slaapt, niet alleen zich aanmelden, doch ook nog onverwijld in de bevolkingsboekhouding worden opgenomen? Juist met het oog op de *aanmeldingsplicht*, is dat strakke voorschrift principieel onontbeerlijk.

Het tweede lid van art. 18 laat echter eenige afwijkingen toe, welke die strakheid geheel wegnemen.

Tijdelijk verblijf.

Niet ieder, die nachtrust heeft op Nederlandsch gebied, behoeft te worden opgenomen in de bevolkingsboekhouding. Uitgezonderd zijn o.a. „personen, die tijdelijk in Nederland verblijven" (art. 18, 2e lid). In de artikelen 18, 19, 20 en 21, welke betrekking hebben op de opneming in en afvoering van de bevolkingsboekhouding, wordt nu niet meer gesproken van nachtrust, doch van „verblijven", „verblijf" en „tijdelijk verblijf". In verband met de primaire bepaling van het eerste lid van artikel 18, komt het ons voor, dat bij het woord „verblijf" steeds moet worden gedacht aan nachtrust, zoodat eigenlijk zou kunnen worden gelezen „nachtverblijf". Het derde lid van artikel 18 geeft aan, wat als „*tijdelijk*" (nacht)-verblijf moet worden beschouwd.

Uit de omstandigheid echter, dat het besluit het begrip „*tijdelijk*" afbakent, volgt naar onze meening, dat het (nacht)verblijf, dat *langer* duurt of zal duren dan, voor Nederlanders en Nederlandsche onderdanen, 30 dagen in een tijdvak van 90 opvolgende dagen, of, voor vreemdelingen, *langer* dan 180 dagen in een tijdvak van 360 opvolgende dagen, *als duurzaam (nacht)verblijf is te beschouwen.* Tegenover tijdelijk verblijf staat o.i. duurzaam verblijf. Zoo ook zal het genoemde aantal van 30, onderscheidenlijk 180 *dagen* naar onze meening, in verband met het gestelde in het eerste lid van artikel 18, moeten worden verstaan als aantal dagen, waarin nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust in Nederland wordt genoten. Zonder nachtrust is er, naar het ons voorkomt, geen sprake van een verblijfsdag.

Op te merken is, dat in artikel 18, 3e lid, telkens wordt gesproken van het aantal dagen, dat het verblijf „*zal duren*". Uit deze bewoordingen volgt, dat, hoewel de aanwezigheid in Nederland, blijkens de in het eerste lid bedoelde nachtrust, onomstootelijk vaststaat, toch met het *voornemen* rekening moet worden gehouden.

Onverwijlde opneming.

Het gevolg van de aanmelding, overeenkomstig het bepaalde in artikel 3, zal nu kunnen zijn, dat het gemeentebestuur oordeelt, dat de aanwezigheid hier te lande, blijkens het voornemen van den persoon, als duurzaam moet worden beschouwd en dat de persoon derhalve in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding moet worden opgenomen. Dit geschiedt dan *onverwijld* en *ter plaatse* (art. 23, 1e lid). Terstond na de opneming rijst echter de vraag, of de persoon nu in het bevolkingsregister der gemeente van aanmelding vermeld moet blijven? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet in de eerste plaats te rade worden gegaan bij de bepalingen van hoofdstuk 2, want deze handelen over „*De bevolking der gemeente*". We komen dan terecht bij artikel 23, 2e lid, dat luidt:

Bevordering juiste opneming.

„*Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid bevordert* „*elk gemeentebestuur, dat een ieder ten spoedigste wordt opgenomen* „*in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij voornemens is* „*duurzaam of voor onbepaalden tijd als regel zijn nachtrust of de* „*daarvoor in de plaats tredende rust te genieten*".

Het komt ons voor, dat aan deze bepaling overheerschende invloed moet worden toegekend.

„*Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid*" wil o.i. zeggen, dat *niet* met een beroep op de bepaling van art. 23, 2e lid, de opneming van iemand, die uit het buitenland, enz. is gekomen en die zich aanmeldt, of die bij een contrôle wordt aangetroffen, achterwege mag worden gelaten, omdat hij verklaart naar een andere gemeente te zullen gaan. Neen, indien dat geval zich voordoet, fungeert het gemeentelijk bevolkingsregister, zooals wij hiervoren reeds opmerkten, als *inlaat* en zoodra het die functie heeft verricht, staat men voor een normaal geval van iemand, die opgenomen is en naar een andere gemeente vertrekt. Het vorenstaande in acht genomen zijnde, heeft de aangehaalde bepaling een zeer algemeene en vèrstrekkende beteekenis. Zij vormt den voornaamsten grondslag voor de geheele organisatie van het stelsel van gedecentraliseerde bevolkingsboekhouding. Ieder persoon moet zijn of worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij thuis behoort. Dit is de grondgedachte in dat stelsel.

De algemeene en vèrstrekkende opdracht schuilt in de woorden: „*bevordert elk* gemeentebestuur, dat *een ieder* ten spoedigste wordt „opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar", enz.

„*Elk*" gemeentebestuur. In de praktijk zullen het er twee zijn, die in zoo'n geval voor het bevorderen in aanmerking komen: de gemeente van vertrek en de gemeente van vestiging. Indien echter een derde gemeentebestuur kennis draagt van feiten, welke, waren zij bekend aan de rechtstreeks betrokken gemeentebesturen, aanleiding zouden geven tot een overboeking, dan mag o.i. dat gemeentebestuur die feiten niet onder zich houden, doch het moet den goeden gang van zaken *bevorderen*.

Voornemen.

De vraag, waar ieder thuis behoort, wordt in dezelfde bepaling in één adem beantwoord. Ieder behoort thuis: „waar hij *voornemens* is *duurzaam* of voor *onbepaalden tijd als regel* zijn *nachtrust*, enz. te genieten.

Hieruit blijkt, dat uitgegaan is van de o.i. juiste gedachte, dat het *voornemen* moet domineeren. Het constateeren achteraf of iemand nachtverblijf heeft gehad, heeft voor de bevolkingsboekhouding geen beteekenis en kan derhalve niet bevredigen. Het *voornemen* kan op zijn waarde worden getoetst door het stellen van vragen. Uit de antwoorden zal dan moeten blijken, of de omstandigheden in overeenstemming zijn met het te kennen gegeven voornemen. Het verlaten en/of betrekken van een woning, het aanvaarden van een betrekking, enz. zijn meestal doorslaggevende argumenten, welke het *voornemen* bewijzen. Het voornemen moet gericht zijn op het *duurzaam* of voor *onbepaalden* tijd hebben van nachtverblijf. Er mag echter geen verschil van meening mogelijk zijn over de vraag of met „*duurzaam*" en „*onbepaalden tijd*" ononderbroken tijdvakken worden bedoeld. Mits iemand *als regel*, doch duurzaam of voor onbepaalden tijd in een gemeente nachtverblijf zal hebben, moet hij in het bevolkingsregister dier gemeente worden opgenomen. Het komt er dus niet op aan of hij misschien nu en dan op reis zal zijn.

Welke beteekenis moet nu worden toegekend aan de onbepaalde begrippen *„duurzaam”* en *„onbepaalden tijd”*? O.i. is, in tegenstelling met de bepalingen van art. 18, welke de bevolking van *Nederland* in beschouwing nemen, daarvoor geen vaste maatstaf aan te leggen. Elk geval is anders. In het algemeen moet wel vaststaan, dat het *vertrek* uit een gemeente niet een uitgesproken tijdelijk karakter heeft, hetgeen o.a. zou kunnen blijken uit het aanhouden van een woning.

Indien b.v. een Indisch verlofganger, in het bevolkingsregister van A is opgenomen, omdat hij, laat ons zeggen, drie maanden in Nederland zal verblijven en deze persoon vertrekt na een maand naar B., met het voornemen de andere twee maanden daar *als regel* nachtverblijf te hebben, dan is B. o.i. zijn duurzaam verblijf en zal hij te B. in het bevolkingsregister moeten worden opgenomen.

Het is zeer goed mogelijk, dat een persoon wel uit de gemeente vertrekt, maar dat van een uitgesproken voornemen om zich in een andere gemeente duurzaam te vestigen, niet blijkt, of dat twijfel rijst aan de vastheid van het voornemen. Die twijfel aan de vastheid van een voornemen mag ook weer niet te ver gedreven worden, want de voortgang van elk voornemen kan worden onderbroken door onvoorziene omstandigheden, gevolg van eigen wil of van invloeden van buitenaf komende.

Indien nu voldoende zekerheid niet kan worden verkregen, dat aan het uitgesproken voornemen gevolg zal worden gegeven, of in geval van eenig voornemen in het geheel niet blijkt, dan gelden andere maatstaven dan die van art. 23, 2e lid.

Andere maatstaven.

Het eerste lid van artikel 24 bepaalt, dat in de bedoelde twijfelgevallen, de persoon moet worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, welke daarvoor *„naar de volgorde van de onderstaande onderscheidingen”* in aanmerking komt. Die onderscheidingen zijn ingedeeld van *a*—*k*. De bepaling, dat *naar de volgorde* dier onderscheidingen tewerk moet worden gegaan, wil zeggen, dat eerst moet worden onderzocht of het gestelde onder *a* kan worden toegepast en zoo neen, dat dan eerst de bepaling onder *b* aan de beurt komt, enz.

Hoe onbepaalder de feiten zijn, hoe meer onderscheidingen geraadpleegd zullen moeten worden. Vele gevallen kunnen zich voordoen, welke een toelichting wenschelijk zouden maken. Het is echter niet mogelijk een aantal theoretische gevallen onder oogen te zien, zonder tot de bekentenis te komen, dat het mààr theoretische gevallen zijn, met alle onvolkomenheden daarvan. De praktijk zal de bruikbaarheid van de onderscheidingen moeten bewijzen.

Voorbeeld schipper.

Voor één geval willen wij, zonder ons inzicht als maatgevend te willen zien gesteld, een analyse geven. Uit dit geval zal tevens de juistheid blijken van onze meening, dat het mààr theoretisch gesteld is.

In het bevolkingsregister van welke gemeente moet een binnenschipper worden opgenomen, die de wilde vaart uitoefent en die geen huis aan den wal heeft.

Art. 23, 2e lid, is natuurlijk niet van toepassing. Hoewel het in de praktijk zeer wel anders kan zijn, nemen we gemakshalve aan, dat achtereenvolgens niet van toepassing zijn de onderscheidingen *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f* en *g*. Bij *h* moeten we voorzichtig worden. De vraag rijst hier, is hij zetschipper of schipper voor eigen rekening. Is hij zetschipper, dan valt hij o.i. onder de bepaling sub *h*, en wordt hij met zijn gezin opgenomen in het bevolkingsregister, waar zijn werkgever opgenomen is of, zoo die werkgever b.v. een vennootschap is, waar de hoofdadministratie van die instelling wordt gevoerd.

Is hij echter schipper voor eigen rekening, dan valt hij niet onder *h*. We lezen dan verder onder *i*. Indien hij (de schipper), krachtens bepaling of overeenkomst, in een bepaalde gemeente periodiek verplichtingen heeft te vervullen, b.v. hypotheekrente persoonlijk betalen, kan dat een aanwijzing zijn. Nemen wij echter aan, dat zulks niet het geval is. Dan komt *j* aan de beurt. Waar de *eigenaar* van het vaartuig is opgenomen in het bevolkingsregister, behoort ook de schipper te worden opgenomen, zegt die bepaling. Een nieuwe vraag moet dus beantwoord worden. Is deze schipper voor eigen rekening ook *eigenaar* van het vaartuig, of heeft hij het gehuurd? Heeft hij het gehuurd, dan wordt hij opgenomen in hetzelfde bevolkingsregister, waarin die eigenaar opgenomen is en zoo die eigenaar b.v. een vennootschap is, dan wel in het buitenland woont, dan wordt de schipper met zijn gezin opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar het hoofdkantoor of, zoo er maar een is, waar het kantoor gevestigd is. Is de schipper tevens eigenaar van het vaartuig, dan kan het toch nog zijn, dat hij met zijn vaartuig in vasten dienst is van een werkgever. In dat geval is hij te rubriceeren onder *h*. Indien de schipper op een eigen vaartuig en voor eigen rekening vaart, zal hij eindelijk kunnen vallen onder de bepaling van *k*. Hij zal dan vrij zijn zelf een gemeente te kiezen, mits hij een *deugdelijk* briefadres opgeeft bij iemand, die in het bevolkingsregister der gemeente is opgenomen of bij een kantoor. Maar die persoon, of de beheerder van het kantoor, moet bovendien nog instemmen met de vestiging van dat briefadres bij hem of bij zijn kantoor. Dit zal het gemeentebestuur dus moeten nagaan. Bij voorkeur zal een schriftelijke verklaring van instemming zijn te verlangen.

De vrijheid van onzen eigenaar-schipper-voor-eigen-rekening is echter niet ongelimiteerd. Hij moet zich niet maar naar een andere gemeente kunnen doen overschrijven, omdat het in zijn kraam beter te pas komt. De administratie mag niet ondergeschikt zijn aan de willekeur van een staatsburger, die met betrekking tot zijn nachtverblijf niet onder de gewone normen valt. Het 2e lid van art. 24 bepaalt daarom, dat opneming in het bevolkingsregister van een andere gemeente volgens *k*, niet kan plaats hebben dan

na 5 jaren, tenzij gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven. De schipper, die een briefadres vestigt overeenkomstig de bepaling sub *k*, moet dus in den regel gedurende 5 jaren in het bevolkingsregister van die gemeente opgenomen blijven.

Aanwijzing gemeente of C.B.R.

Na het vorenstaande rest ons nog de aandacht te vestigen op het 3e lid van art. 24. Indien aan de hand van art. 23 en van de onderscheidingen van art. 24, niet kan worden uitgemaakt, waar een persoon thuis behoort, kan de Minister *een* gemeente *aanwijzen*. Maar de Minister kan in dit geval ook bepalen, dat de opneming geschiedt in het centrale bevolkingsregister. Men zie voor de beteekenis van het Centrale B.R. onder C van dit hoofdstuk.

Overgangsbepaling.

Het schijnt ons hier de plaats, te wijzen op de overgangsbepaling van art. 140, 1e lid. Deze luidt:

„1. De inschrijving van personen, die bij het in werking treden „van de bepalingen van dit besluit werkelijke woonplaats hebben „in een gemeente krachtens de vervallen bepalingen van Ons besluit „van 12 December 1922 (Staatsblad no. 670) blijft gehandhaafd totdat „die personen wegens gewijzigde omstandigheden overeenkomstig „de bepalingen van Ons tegenwoordig besluit moeten worden af- „gevoerd".

De nieuwe voorschriften vermogen dus niet een plotselinge omwenteling teweeg te brengen. Geleidelijk moet het proces zich voltrekken. Hij, die op 1 Juli 1936, datum van in werking treden van het besluit, werkelijke woonplaats heeft in een gemeente, hetgeen behoort te blijken uit de *„inschrijving"* (let op de terminologie) in het bevolkingsregister, blijft in die gemeente ingeschreven, totdat hij, *„wegens gewijzigde omstandigheden"*, moet worden afgevoerd. Het schijnt ons niet voor betwisting vatbaar, dat de woorden *„overeenkomstig de bepalingen van Ons tegenwoordig besluit"* geacht moeten worden betrekking te hebben op „moeten worden afgevoerd" en niet op „gewijzigde omstandigheden".

De strekking van de overgangsbepaling is duidelijk. Er kunnen zich gevallen voordoen, die onder de werking van de nieuwe voorschriften zouden leiden tot opneming in een andere gemeente dan voorheen. De beteekenis wordt geheel duidelijk, wanneer we letten op de bepalingen van artikel 25 en, meer in het bijzonder, op die onder *e* en *f* van dat artikel.

Inmiddels zijn wij van meening, dat de redactie van de overgangsbepaling, zooals wij die hebben verklaard, zich niet verzet tegen een overboeking van den schipper, die onder de bepaling van *k* is te rangschikken.

Tijdelijke afwezigheid.

Hiervoren zijn behandeld afvoeringen en opnemingen, welke we ook vertrek en vestiging of kortweg overboekingen zouden kunnen noemen. Het vraagstuk is daarmede echter niet uitgeput. De samengesteldheid van het maatschappelijk leven, maakt het noodig te voorzien in bijzondere gevallen van afwezigheid, waarbij afvoering of overboeking in strijd zou zijn met ons rechtsgevoel of althans geen bevrediging zou schenken, omdat van vertrek of

vestiging, in de beteekenis van vrijwillige verandering van duurzaam verblijf, toch eigenlijk geen sprake is.

Niet afgevoerd mag worden, hij, wiens afwezigheid van tijdelijken aard is. De vraag is maar, wat moet onder „*afwezigheid van tijdelijken aard*" worden verstaan, want het begrip „tijdelijk" heeft niet in alle gevallen dezelfde beteekenis.

De beantwoording van die vraag vindt in de voorschriften behandeling in twee tempo's. Het ligt in de lijn van de indeeling van het besluit, dat de vraag eerst wordt bezien vanuit nationaal standpunt. In artikel 20 is de kwestie der afvoering geregeld op ongeveer gelijke wijze als de opneming in art. 18. Tegenover het primaire voorschrift van art. 18, dat ieder, die in Nederland nachtrust heeft, *onverwijld* in één der bevolkingsregisters moet worden opgenomen, staat nu het primaire voorschrift, dat ieder, die Nederland verlaat, van *de bevolkingsregisters* moet worden afgevoerd. Evenzoo staat tegenover de nadere bepaling van tijdelijke *aan*wezigheid in art. 18, 3e lid, de nadere bepaling van tijdelijke *af*wezigheid in het tweede lid van art. 20. In art. 20, 2e lid, wordt niet, evenals in art. 18, een definitie gegeven van „tijdelijk", doch het resultaat is toch hetzelfde.

Niet afgevoerd mag worden:

Afwezigheid buitenslands.

„*a. een persoon, die in een tijdvak van 360 opvolgende dagen* „*in den regel niet meer dan 270 dagen buiten Nederland ver-* „*blijft*". (Art. 20, 2e lid.)

Het komt ons voor, dat deze bepaling het oog heeft op personen, die, jaar in jaar uit, of althans gedurende een onbepaald aantal jaren achtereen, gewoon zijn, deels in Nederland, deels in het buitenland te verblijven. De woorden „*in den regel*" duiden daarop. De strekking van deze woorden kan o.i. geen andere zijn dan te voorkomen, dat iemand, die in een bepaald jaar eens van zijn gewoonte afwijkt, en méér dan 270 dagen buitenslands verblijft, niet maar terstond mag worden afgevoerd, want die langere afwezigheid is geen regel. Het valt op, dat hier een ruimer tijdvak en een ander aantal dagen is gesteld dan in art. 18. Ook wordt hier geen onderscheid gemaakt tusschen Nederlanders, enz. en vreemdelingen. We meenen die verschillen wel te kunnen verklaren. De in artikel 20, 2e lid, sub *a* bedoelde personen, behooren reeds tot de Nederlandsche bevolking. Bij hun opneming in de bevolkingsregisters hebben dus bijzondere normen gegolden. Of het zijn Nederlanders, die hier geboren en getogen zijn, òf het zijn Nederlanders, die in een tijdvak van 90 dagen meer dan 30 dagen in Nederland verblijf hebben gehouden (hetgeen, omgerekend, neerkomt op meer dan 120 in de 360 dagen) òf het zijn vreemdelingen, die in een tijdvak van 360 dagen meer dan 180 dagen hier te lande aanwezig zijn geweest.

Hoe het zij, nu zij eenmaal tot onze vaste bevolking behooren, is er geen goede reden hen van de bevolkingsboekhouding af te voeren, wanneer zij *in den regel méér dan 90 dagen in de 360* in Nederland zullen verblijven.

Dat in art. 20 een tijdvak van 360 dagen is gesteld, laat zich verklaren uit de gewoonte van heen en weer trekken, welke een begripsaanduiding met jaren vereischt. Dat in art. 18 daarentegen een tijdvak van 90 dagen is gesteld, waarbinnen de 30 verblijfsdagen moeten vallen, kan tweeërlei oorzaak hebben:

1º. de gemakkelijker controlemogelijkheid, en

2º. de behoefte om zoo dicht mogelijk te blijven bij de primaire norm van onverwijlde opneming in geval van nachtverblijf.

Artikel 20, 2e lid, geeft onder *b* nog een ander geval van tijdelijke afwezigheid, waarbij de gewoonte van heen en weer trekken geen rol speelt. Niet afgevoerd wordt:

„b. een persoon, die t ij d e l ij k, doch na het tijdstip van vertrek „niet meer dan 360 achtereenvolgende dagen, buiten Nederland „verblijf zal houden".

Hier hebben we dus een geval, waarin de wetgever de afwezigheid als van uitgesproken tijdelijken aard beschouwt. Gaat iemand langer dan 360 *achtereenvolgende* dagen buitenslands dan moet hij worden afgevoerd.

Zeevarenden.

Nog een derde geval noemt art. 20, waarin geen afvoering mag plaats hebben:

„c. een persoon, die vaart op een Nederlandschen bodem en wiens „verblijf buiten Nederland een ononderbroken tijdvak van 720 dagen „niet zal overschrijden, tenzij hij in Nederlandsch-Indie, Suriname „of Curaçao in een bevolkingsregister is opgenomen."

Klaarblijkelijk heeft deze bepaling het oog op zeelieden, waaronder o.i. dan ook het *marinepersoneel* is te rangschikken. Het zou niet in het belang zijn van deze categorie van meerendeels Nederlanders, indien zij, na afwezigheid van een jaar, maar konden worden afgevoerd. Er moet echter een grens getrokken worden en die grens is 720 dagen, dat is ongeveer twee jaren. Is een zeevarende langer afwezig dan twee achtereenvolgende jaren, dan kan hij niet meer met grond tot de bevolking van Nederland gerekend worden te behooren, evenmin als wanneer hij is opgenomen in een der bevolkingsregisters van de overzeesche gewesten. Trouwens, ook de omstandigheid, dat controle op overlijden of vestiging in het buitenland ontbreekt, maakt het noodig, dat de tijd, gedurende welken niet tot afvoering mag worden overgegaan, begrensd is. Op te merken is, dat deze bepaling slechts geldt voor een persoon, die vaart op een *Nederlandschen bodem.* Hij, die vaart op een vreemden bodem, is niet op Nederlandsch grondgebied en voor hem gelden o.i. dus eventueel de bepalingen onder *a* of *b* van art. 20, 2e lid.

De vraag rijst, hoe kan een gemeentebestuur weten of een zeevarende is opgenomen in een bevolkingsregister van Ned.-Indië, Suriname of Curaçao. Wij vermoeden, dat hier het oog gericht is geweest op de bepaling van art. 98, welke aan de Inspectie opdraagt, eenmaal per maand de noodige gegevens van naar Curaçao

of Suriname en eventueel (krachtens ministerieele beschikking) van naar Ned. Indië vertrokken personen, aan de hoofden der bevolkingsregisters in die gewesten te zenden. Verondersteld mag worden, dat van deze bepaling een nauwe samenwerking het gevolg kan zijn, waardoor de Inspectie straks ook zal gaan beschikken over gegevens van hen, die in de bevolkingsregisters dier gewesten zijn opgenomen, als komende uit Nederland.

Bevoegdheid Minister.

Vervolgens is er nog een bepaling van wijde strekking (art. 21, 1e lid), waarbij aan den Minister is voorbehouden, zoo noodig onder te stellen voorwaarden, toe te staan of te bepalen:

„*a. dat de opneming van een persoon of van een groep van personen* „*in de bevolkingsregisters duurzaam of voor bepaalden tijd achter-* „*wege blijft, dan wel, dat afvoering van die registers moet plaats* „*hebben*";

Adoptie.

Van deze bepaling heeft de Minister gebruik gemaakt om in de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" te bepalen, dat z.g.n. geadopteerde vreemde kinderen niet onder den naam van „adoptant" mogen worden opgenomen. Wel dus onder den eigen geboortenaam. Men raadplege die *Handleiding* op blz. 5.

„*b. dat de opneming van een persoon of van een groep van per-* „*sonen in de bevolkingsregisters moet plaats hebben, dan wel, dat* „*afvoering moet worden geweigerd*".

Al de bovenstaande voorschriften betreffende al of niet-afvoering, zijn van belang voor de bevolkingsboekhouding in algemeenen zin, d.w.z. voor de verhouding van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding, ten opzichte van hen, die zich buitenslands begeven, doch ieder gemeentebestuur zal daarmede rekening moeten houden.

Afwezigheid binnenslands.

In artikel 25 vinden we echter een andere groep van bijzondere gevallen, waarbij de verhouding tusschen de gemeenten onderling naar voren treedt.

Mogen volgens art. 20 niet worden afgevoerd zij, wier afwezigheid *ten opzichte van Nederland* als van tijdelijken aard is te beschouwen, in art. 25 vinden we aangegeven, welke personen niet mogen worden afgevoerd, omdat hun afwezigheid *ten opzichte van de gemeente* als van tijdelijken aard is aan te merken. Art. 25 geeft aan, dat niet mag worden afgevoerd „*hij, wiens afwezigheid uit de gemeente van tijdelijken aard is*".

Hij, die *niet* wordt afgevoerd kan, in verband met het bepaalde in artikel 17, 2e lid, niet in een ander bevolkingsregister worden opgenomen, want anders zou hij *gelijktijdig* in meer dan één bevolkingsregister opgenomen zijn.

Beteekenis art. 25, 1e lid.

Het eerste lid van art. 25 begint nu met op het verbod van afvoering bij tijdelijke afwezigheid, een algemeene restrictie te maken. Het kan immers voorkomen, dat iemand onder de na te noemen gevallen van tijdelijke afwezigheid zou zijn te rangschikken, maar dat toch wel vaststaat, dat hij in de gemeente niet meer zal terugkeeren. Het zou dan zelfs onjuist zijn van tijdelijke afwezigheid te spreken. Indien iemand dus *onafhankelijk* van de bepalingen

omtrent tijdelijke afwezigheid, *duurzaam verblijf krijgt* in een andere gemeente, dan geldt de bepaling omtrent tijdelijke afwezigheid niet, althans niet ten aanzien van de gemeente, waar hij in het bevolkingsregister opgenomen is. Terstond rijst de vraag: kan iemand dan worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij tijdelijk *aan*wezig zal zijn. Hoewel zeer belangrijk, vermogen wij niet een afdoend antwoord op deze vraag te geven. De beantwoording dezer vraag houdt o.i. nauw verband met het standpunt, dat de Minister te dezen aanzien zal innemen. Aan de woorden: „*onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid*" kan n.l. tweeërlei beteekenis worden toegekend. Het standpunt is o.i. te verdedigen, dat de in het tweede lid gestelde gevallen onder geen enkele voorwaarde invloed mogen uitoefenen en dat de afvoering dus eventueel geheel los moet staan, geheel „*onafhankelijk*" moet zijn, van de in het tweede lid genoemde factoren.

Indien dit standpunt wordt ingenomen, zal praktisch slechts zelden een afvoering kunnen plaats hebben naar de gemeente, waar de persoon, „tijdelijk" *aan*wezig is.

Volgens bedoeld standpunt zou b.v. H. te A., die, ter uitvoering van een bepaald werk, een jaar te B. zal verblijven en die, *als gevolg* van die opdracht, dus *afhankelijk* van dat feit, zijn woning te A. voor goed verlaat en een woning huurt te B. of te C., gedurende dat jaar niet mogen worden afgevoerd te A., omdat hij, ten opzichte van A., als tijdelijk afwezig wordt beschouwd. Zou hij evenwel *onafhankelijk* van die opdracht toch het voornemen hebben zich te B. of te C. te vestigen, dan zou wèl afvoering moeten plaats hebben.

In dit voorbeeld bestaat nog de mogelijkheid van afvoering naar B. of naar C. Indien echter iemand ter verpleging is opgenomen in een krankzinnigengesticht, waarbij dan van een voornemen om zich te B. of te C. te vestigen geen sprake meer is, dan is afvoering uitgesloten, tenzij hij behoort tot een gezin, waarvan het hoofd zelfstandig tot vestiging in een andere gemeente besluit. Zelfs dan kan nog de vraag worden opgeworpen of het feit der verpleging op het besluit van het hoofd invloed heeft uitgeoefend, in welk geval eventueel wel het hoofd, doch niet de verpleegde kan worden afgevoerd.

Een ander standpunt, dat evenzeer te verdedigen is en dat een veel soepeler toepassing van de desbetreffende bepalingen zou toestaan, is, dat aan de woorden „*onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid*" geen absolute, doch slechts een betrekkelijke waarde behoort te worden toegekend. De nadruk zou dan niet vallen op de aangehaalde woorden, doch op de woorden: *Tenzij opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente moet plaats hebben overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 23 of 24, enz.*

De restrictie: „*onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid*" krijgt dan een secondaire beteekenis. Dit is mogelijk, wanneer aan de bewoordingen van het eerste lid „*wiens afwezigheid uit de gemeente van tijdelijken aard is*", een overwegende en bepaalde be-

teekenis wordt toegekend, de beteekenis n.l., dat met de gemeente een band moet blijven bestaan. Deze band kan dan zijn het aanhouden van een woning, of het hebben van een gezin in de gemeente, waaruit blijkt, of waardoor het vermoeden voor de hand ligt, dat na afloop van de tijdelijke afwezigheid, de oorspronkelijke toestand weder zal worden hersteld. Indien echter elke band met de gemeente wordt verbroken, is er geen sprake meer van tijdelijke afwezigheid, ook niet, wanneer het verbreken van dien band het gevolg is van de in het tweede lid genoemde omstandigheden. De afvoering, welke moet plaats hebben, is dus „*onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid*", waarin alleen maar bepaald is, wat onder „*tijdelijke afwezigheid*" moet worden verstaan, een bepaling, die slechts waarde heeft, zoolang nog van tijdelijke afwezigheid kan worden gesproken.

Volgens dit standpunt zou b.v. H. te A., die, ter uitvoering van een bepaald werk, 360 dagen te B. zal verblijven en als gevolg daarvan den band met A. verbreekt, door de huur van zijn woning op te zeggen en te B. een woning te huren, terstond te A. moeten worden afgevoerd wegens vertrek naar B.

Door het verlaten van zijn woning te A. is de mogelijkheid van tijdelijke afwezigheid opgeheven. Het werk was wel oorzaak, dat hij te B. ging wonen, doch de *afvoering* moet plaats hebben „*onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid*", omdat de voorwaarden voor tijdelijke afwezigheid te A., zijn komen te ontbreken, tengevolge waarvan de definitie voor „*tijdelijke afwezigheid*" haar beteekenis heeft verloren.

Zoo zal, volgens dezelfde redeneering, van een tot de bevolking van A. behoorende persoon, die ter verpleging wordt opgenomen in een te B. gelegen krankzinnigengesticht, afvoering naar B. moeten plaats hebben, zoodra de voorwaarden, welke zich tegen de afvoering verzetten, komen te ontbreken. Die voorwaarden zijn, dat er een zoodanige band met A. bestaat en blijft voortbestaan, dat van „*tijdelijke afwezigheid*" ten opzichte van A. kan worden gesproken.

Deze laatste lezing vindt steun in een, krachtens art. 27, eerste lid, onder *b*, genomen beschikking van den Minister, waarbij wordt bepaald, „dat de personen, bedoeld onder *e* en *f* van artikel „25, tweede lid, moeten worden opgenomen in het bevolkings- „register der gemeente, waar de inrichting is gelegen, zoodra zij „daarin 360 achtereenvolgende dagen zijn opgenomen geweest. „Deze bepaling lijdt uitzondering ten aanzien van hen, die op „het tijdstip van den aanvang der verpleging of plaatsing be- „hooren tot een gezin, zoolang het verband met dat gezin geacht „kan worden voort te bestaan". (*Handleiding bevolkingsboekhouding* blz. 6.)

Definitie tijdelijke afwezigheid.

De vraag, wat is „afwezigheid van tijdelijken aard", vindt men beantwoord in een reeks van 7 bepalingen in het 2e lid van art. 25.

Onder *a* worden zekerheidshalve nog even de vorenbehandelde gevallen van *tijdelijke afwezigheid* buitenslands (art. 20, tweede lid)

en de in art. 21, eerste lid, onder *b*, bedoelde gevallen, waarbij de Minister heeft toegestaan of bepaald, „dat de opneming van „een persoon of van een groep van personen in de bevolkings-„registers moet plaats hebben, dan wel, dat afvoering moet worden „geweigerd", in herinnering gebracht.

Uitvoering werk.

Onder *b* is bepaald, dat hij, „die ter uitvoering van een bepaald „werk of van een bepaalde opdracht niet langer dan 360 achtereen-„volgende dagen buiten de gemeente verblijf zal houden", *tijdelijk afwezig is*.

Hierbij zal wel gedacht zijn aan baggermolenaars uit Sliedrecht en omgeving en soortgelijke gevallen.

In overeenstemming hiermede is te achten de bepaling onder *d*, dat de gezinsleden of de leden van de samenwoning, die de „*tijdelijke afwezigheid deelen*", ook niet mogen worden afgevoerd.

Dienstplicht.

Voorts vinden we onder *c* de bekende opsomming van dienstplichtigen, enz., die voor de vervulling van werkelijken dienst uit hun gemeente afwezig moeten zijn en waaraan zijn toegevoegd de z.g. dienstweigeraars, die geplaatst zijn in burgerlijken dienst. Deze groepen, tezamen met de gezinsleden of de leden der samenwoning (zie *d*), vallen onder het begrip „*tijdelijke afwezigheid*".

Gestichts-verpleegden.

Onder *e* wordt als van tijdelijken aard verklaard de afwezigheid: „*van hem, die wordt verpleegd in een in Nederland gelegen krank-„zinnigengesticht, een ziekenhuis, een gesticht voor zenuwlijders, „een sanatorium, dan wel in een andere inrichting tot verzorging „of verpleging*".

Deze bepaling wijkt in alle opzichten af van de vervallen voorschriften te dien aanzien. Ten eerste is op te merken, dat hier alleen sprake is van verpleegden en niet van verplegend personeel. Voor het personeel gelden dus blijkbaar de gewone bepalingen van de artt. 23 en 24. Voorts geldt de bepaling alleen voor *in Nederland* gelegen gestichten, enz. Iemand, die ter verpleging wordt opgenomen in een buitenlandsch gesticht, zal dus overeenkomstig de voorschriften, geldende voor afvoering naar het buitenland, behandeld moeten worden.

Volgens de vervallen voorschriften moest iemand, die in een ziekenhuis, een gesticht voor zenuwlijders of in een sanatorium verpleegd werd, worden ingeschreven in het bevolkingsregister der gemeente, waar die instelling lag, zoodra hij een jaar daarin was opgenomen. Gedurende een jaar werd de afwezigheid uit zijn woongemeente dus beschouwd als tijdelijk, doch daarna niet meer. Personen, die in een krankzinnigengesticht ter verpleging werden opgenomen, moesten echter terstond bij de opname reeds worden overgeschreven. De wetgever beschouwde krankzinnigheid dus blijkbaar als een ziekte, welke in den regel duurzame verpleging eischte.

De nieuwe bepaling breekt met al deze overwegingen en beschouwt elke *afwezigheid als tijdelijk*, welke noodig is voor herstel van gezondheid en waarvoor opneming in een krankzinnigen-

gesticht, een ziekenhuis, een gesticht voor zenuwlijders, een sanatorium, enz. noodig is.

De vraag kan rijzen, welke beteekenis moet worden toegekend aan de woorden „*dan wel in een andere inrichting tot verzorging* „*of verpleging*". Aan deze woorden behoort een beperkte strekking te worden toegekend. De genoemde soorten van gestichten en instellingen, alsmede het woord „verpleegd" in den eersten regel, wijzen erop, dat bedoeld worden inrichtingen tot verzorging en verpleging, welke het karakter hebben van geneeskundige instellingen. Inrichtingen dus, welke voornamelijk of geheel geneeskundige verzorging of verpleging ten doel hebben.

Tehuizen voor ouden van dagen e.d. vallen o.i. niet onder deze bepaling.

Afwijkende beschikking.

Of personen, die in z.g.n. gezinsverpleging zijn opgenomen, geacht moeten worden eveneens onder deze bepaling te vallen, is een vraag, welke wij meenen, dat bevestigend beantwoord zal moeten worden, aangezien de verpleging geschiedt door of vanwege de inrichting. In dit verband verwijzen wij naar de bepaling van artikel 27, 1e lid, sub *a*, luidende: „In bijzondere ge„vallen kan Onze Minister beslissen of bepalen: *b. dat, met be*„*trekking tot bepaalde personen of groepen van personen, van de* „*voorschriften van artikel 25 wordt afgeweken*".

Wij achten dit een belangrijke en doeltreffende bepaling, die het mogelijk zal maken *in bijzondere gevallen* een beslissing uit te lokken, welke bepaalde onbillijkheden, of ongewenschte gevolgen van de bepalingen van art. 25, kan voorkomen of herstellen, dan wel bepaalde onjuistheden kan redresseeren.

Verwezen wordt naar de op de vorige bladzijde aangehaalde ministerieele beschikking betreffende de opneming van de onder *e* en *f* bedoelde groepen van personen, voorkomende in de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

Ten aanzien van deze beschikking merken wij op, dat de overboeking van verpleegden dus nooit mag plaats hebben, zoolang zij niet 360 *achtereenvolgende* dagen verpleegd zijn geweest.

Een krankzinnige, die intusschen eenige dagen met proefverlof is geweest, moet dus na zijn terugkeer in het gesticht, weer 360 achtereenvolgende dagen verpleegd geweest zijn, om in het bevolkingsregister der gestichtsgemeente te kunnen worden opgenomen.

Hij, die op het tijdstip van aanvang der verpleging op plaatsing tot een gezin behoort, dus in het bevolkingsregister in het gezin (niet samenwoning) beschreven was, wordt niet overgeboekt naar de gestichtsgemeente, óók niet na 360 dagen. Hij wordt niet overgeboekt, „*zoolang het verband met dat gezin geacht kan worden* „*voort te bestaan*".

Dat wil o.i. zeggen, dat eerst wanneer door versterf of anderzins, het gezin geheel uit elkander is gegaan, de overboeking mag plaats hebben.

Deze bepaling houdt echter niet in, dat zoo'n persoon gedurende

den tijd van een voortbestaand gezinsverband, in het geheel niet naar een andere gemeente mag worden afgevoerd! Mits die afvoering plaats heeft „onafhankelijk" van de verpleging, zal zij, ingevolge art. 25, eerste lid, steeds kunnen plaats hebben.

Dit zal o.i. alleen mogelijk zijn, wanneer het gezin, waartoe de verpleegde behoort, naar een andere gemeente vertrekt. B.v. een gezin is opgenomen in het bevolkingsregister van A. De vrouw des huizes wordt opgenomen in een krankzinnigengesticht te B. en een half jaar na die opname vertrekt het gezin naar C. De verpleegde vrouw moet nu eveneens naar C. worden afgevoerd en daar in het bevolkingsregister worden opgenomen.

Overplaatsing verpleegde.

Indien een verpleegde, die, ingevolge de voorschriften, is opgenomen in het bevolkingsregister der gestichtsgemeente, wordt overgeplaatst naar een in een andere gemeente gelegen gesticht, zal o.i. steeds *terstond* overboeking moeten plaats hebben. In zulke gevallen kan er, ook theoretisch, geen sprake zijn van *tijdelijke* afwezigheid ten opzichte van de eerste gestichtsgemeente. De overboeking zal moeten geschieden ingevolge het bepaalde in art. 25, 1e lid en overeenkomstig het bepaalde in art. 24, 1e lid sub *a*.

Hoewel het niet aan ons is de vraag te beantwoorden, of het al dan niet billijk of wenschelijk is te achten, dat b.v. een krankzinnige voortaan niet altijd meer wordt overgeboekt, mogen wij toch op het volgende wijzen. De kosten van verpleging van een armlastige krankzinnige komen meestal voor een belangrijk deel ten laste van de gemeente, waar de patiënt woonde ten tijde van het aanvragen van de rechterlijke machtiging.

Tegenover deze verplichte uitgave staat geen inkomste uit hoofde van de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten, indien de patiënt wordt afgevoerd. Voorts ontbreekt in alle opzichten het element van vrijen wil, dat toch in principe aan een verblijfsverandering ten grondslag behoort te liggen. Overigens zijn er o.i. stellig nog moreele- en ideëele motieven aan te voeren, welke pleiten voor een regeling als de onderhavige.

Inmiddels verdient het in dit verband de aandacht, dat de overgangsbepaling van artikel 140 een al te rigoureus ingrijpen in hetgeen jaren heeft bestaan, voorkomt. De bestaande inschrijvingen blijven gehandhaafd. Wie na 1 Juli 1936 ter verpleging in een inrichting wordt opgenomen, valt onder de nieuwe bepalingen en wordt dus in vele gevallen niet overgeboekt.

Veroordeelden.

Het vorenstaande geldt evenzeer ten aanzien van de bepaling onder *f*, welke betrekking heeft op personen, die, krachtens rechterlijke uitspraak, zijn geplaatst in eenige in Nederland gelegen inrichting, waaronder o.i. vallen strafgevangenissen, huizen van bewaring, de rijkswerkinrichting, psychopatheninrichtingen (M. v. B.Z. en L. d.d. 23 Dec. '30, no. 16426, Afd. B.B.), e.d.

Ten slotte is de bepaling sub *g* belangrijk, in zooverre zij een zekere stabiliteit waarborgt in de bijzondere, onder *c—k* van artikel 24, genoemde gevallen. Zoolang in de omstandigheden, welke

de opneming, overeenkomstig die bepalingen, hebben beïnvloed, geen verandering is gekomen, mag geen afvoering plaats hebben, want de eventueele afwezigheid van de daaronder vallende groepen van personen, is als van tijdelijken aard verklaard.

Ambtshalve afvoering.

Het valt op, dat ook *k* van art. 24 in deze bepaling is aangehaald, hoewel het 2e lid van art. 24 daarvoor een bijzondere regeling inhoudt. Deze regeling heeft echter een andere strekking dan die van art. 25, 2e lid, sub *g*. De laatste wil o.i. ook voorkomen, dat de genoemde groepen *ambtshalve* worden afgevoerd.

Aan de bepalingen van artikel 25 moet naar onze meening inderdaad ook de waarde worden toegekend van het verleenen van rechtszekerheid aan de sub *a—g* bedoelde categorieën, dat door het gemeentebestuur niet tot een ongemotiveerde *ambtshalve* afvoering kan worden overgegaan.

Verplichte afvoering.

Artikel 26 geeft vervolgens een opsomming van gevallen, waarin wèl tot afvoering behoort te worden overgegaan.

a. In de eerste plaats moet worden afgevoerd de persoon, die overleden is, doch ook hij, wiens *vermoedelijk* overlijden op *redelijke* gronden kan worden aangenomen, moet niet in het bevolkingsregister vermeld blijven (zie ook art. 83).

b. Ten overvloede wordt nog eens voorgeschreven, dat de persoon, die Nederland duurzaam of voor onbepaalden tijd verlaat, moet worden afgevoerd, mits hij niet blijkt te behooren tot de *tijdelijk afwezige* personen bedoeld in art. 25.

c. Voorzien is ook in het geval, dat, ondanks de bepaling van art. 17, 2e lid, een persoon in twee bevolkingsregisters vermeld zou zijn. Hij moet dan vermeld blijven in de gemeente, waar hij *terecht* is opgenomen.

d. Afgevoerd moet ook worden iemand, die *aangifte* heeft gedaan van *vertrek naar een andere gemeente*, doch die, na die aangifte, spoorloos is verdwenen, d.w.z., die noch in de gemeente van vertrek, noch in de opgegeven gemeente van vestiging, kan worden opgespoord. Waarschijnlijk verblijft hij nog wel in Nederland en is het aan nalatigheid te wijten, dat de bepalingen omtrent vertrek en vestiging niet op regelmatige wijze kunnen worden uitgevoerd, hoewel hij blijk heeft gegeven zijn verplichtingen wel te willen nakomen. Het staat overigens o.a. krachtens de aangifte wel vast, dat hij ook niet meer in de gemeente van vertrek thuis behoort.

Aldus is te verklaren de bepaling van het 2e lid van art. 26, houdende, dat deze persoon voor den tijd van uiterlijk 720 dagen, d.i. ongeveer 2 jaren, in het centrale bevolkingsregister wordt opgenomen. De afvoering geschiedt ten spoedigste en door middel van een persoonskaart. Men zie ook art. 92. Hij wordt dus wel van het bevolkingsregister der gemeente, doch niet van de nationale bevolkingsboekhouding afgevoerd. Zoodra hij vandaag of morgen terecht komt, zal hij o.i. weer terstond in het bevolkingsregister

eener gemeente moeten worden opgenomen. Het Centrale B.R. is slechts een doorgangshuis in deze.

e. Eenigszins anders staat het met een persoon, die de gemeente heeft verlaten *zonder aangifte* daarvan te doen. Indien zijn verblijf niet is kunnen worden opgespoord (art. 93, moet hij eveneens spoedig worden afgevoerd. De waarschijnlijkheid, dat hij nog tot de bevolking van Nederland behoort, is echter veel geringer dan in het onder *d* genoemde geval. Er is dus geen directe aanleiding hem op te nemen in het centrale B.R. Het kan echter zijn, dat het gemeentebestuur nog even wil afwachten of hij misschien opduikt. *Uiterlijk* 360 dagen na zijn vertrek moet hij echter worden afgevoerd en van die afvoering wordt kennis gegeven aan de Inspectie door toezending van een persoonskaart.

Ministerieele afwijkingen.

Ten slotte verdienen nog de aandacht de bepalingen van artikel 27, waarbij aan den Minister de bevoegdheid is verleend, in *bijzondere* gevallen, van verschillende bepalingen af te wijken. Die afwijking kan zoowel plaats hebben ten aanzien van een persoon, als van groepen van personen. Wij achten deze bepalingen zeer belangrijk, omdat zij een soepele toepassing van de desbetreffende voorschriften beloven.

H. De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding.

1. *Bij vertrek.*

(Men raadplege blz. 27—30 van den „Leidraad bevolkingsstatistiek".)

In een gedecentraliseerd systeem van bevolkingsboekhouding, is het verrichten van overboekingen bij vertrek en vestiging binnenslands onvermijdelijk. Het verhuisbiljet heeft tot taak die overboeking te helpen bewerkstelligen. Deze taak is beperkt tot de nationale administratie, d.w.z. het verhuisbiljet mag geen dienst doen voor de bevolkingsboekhouding van vreemde landen.

Gedurende den tijd van overgang naar het gezinspersoonskaartenstelsel onderscheiden we twee soorten van verhuisbiljetten, n.l.:

1°. het getuigschrift van verandering van werkelijke woonplaats, waarvan het model als bijlage 4 is gevoegd bij het vervallen K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, hetwelk thans kortweg „*verhuisbiljet*" heet (art. 1, 1e lid, sub *o*);

Persoonskaart als permanent verhuisbiljet.

2°. de *persoonskaart*, bedoeld in art. 1, 1e lid, sub *i*, welke voor de overboeking de functie van een „verhuisbiljet" vervult en welke wij, in verband met het blijvende karakter van die functie, „*permanent verhuisbiljet*" zouden kunnen noemen.

De gedachte, welke aan het gebruik van de persoonskaart als „permanent verhuisbiljet", ten grondslag ligt, is eenvoudig en rationeel. Wanneer n.l. iemand meermalen verhuist van de eene gemeente naar de andere, dan moet evenveel malen een „verhuis-

biljet" worden ingevuld. Dit vergt herhaalde uitgaven voor formulieren en herhaalden arbeid voor het overschrijven. De kans op een voortdurende fouten-infectie is zeer groot en het systeem leidt ertoe, dat slechts de meest noodige, de onontbeerlijke gegevens, op het verhuisbiljet worden overgenomen, zoodat de boekhoudkundige geschiedenis van den mensch verspreid komt te liggen in even zoovele registers als die mensch woonplaatsen heeft gehad.

Gebruikt men echter een formulier van duurzame kwaliteit, dat een menschenleven mee kan, b.v. een goede kaart, dan kan dat formulier voor denzelfden persoon dienst blijven doen. De in de geboorteplaats ingevulde gegevens kunnen worden vergeleken met de geboorte-akte en een paraaf van den ambtenaar van den burgerlijken stand verleent een zekere authenticiteit aan die gegevens (art. 86, 4e lid). Telkenmale bij vertrek, kunnen de op de kaart ontbrekende gegevens worden aangevuld, waardoor de boekhoudkundige geschiedenis bijeen blijft. (art. 86, 3e lid). Het aldus *permanent* geworden verhuisbiljet levert vele voordeelen boven een gewoon verhuisbiljet.

Het „permanent verhuisbiljet", of m.a.w. de persoonskaart volgt den persoon dus als zijn schaduw. Het spreekt vanzelf, dat, wil dit principe volledig tot zijn recht komen, een oplossing moet worden gegeven aan de vraag: „Wat moet er met de persoonskaart gebeuren, wanneer een persoon verdwijnt met onbekende bestemming of wanneer hij vertrekt naar het buitenland?"

Het antwoord is eenvoudig: dan wordt de persoonskaart *ter bewaring* gezonden aan een centraal orgaan, en daarvoor is aangewezen de Rijksinspectie van de bevolkingsregisters in Den Haag. (Artt. 86, 92, 93 en 94.)

Wanneer de persoon na eenigen tijd weer opduikt of terugkeert, vraagt men zijn persoonskaart weer op aan die Inspectie (art. 96).

En wanneer de persoon nu overlijdt? Dan zendt men zijn persoonskaart aan het Centraal Bureau voor de Statistiek en dit bureau stelt na twee jaren de kaart ter beschikking van de Inspectie (art. 84).

De Inspectie krijgt aldus het beheer over een centraal archief van persoonskaarten van hen, die van de nationale bevolkingsboekhouding zijn afgevoerd, wegens vertrek, en van de overleden bevolking, hetgeen voor het doen van nasporingen van groot belang zal kunnen blijken te zijn (art. 106).

Er zijn gedurende den overgangstijd dus twee soorten verhuisbiljetten. Het gebruik van deze beide soorten, de permanente en de niet-permanente, zullen we hierna bespreken.

De invulling van het permanente verhuisbiljet, de persoonskaart, *moet* plaats hebben met de *schrijfmachine* (artt. 37 en 38). Het is in het belang van de bevolkingsboekhouding dat ook de gewone verhuisbiljetten met de schrijfmachine worden ingevuld, zie „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 25.

Steeds zullen voor de verzending de gegevens behooren te worden gecollationneerd.

Hoe is nu de gang van zaken *in normale gevallen?* zie A en B. *in bijzondere gevallen?* zie C en D.

A. *Bij aangifte van vertrek naar een andere gemeente binnenslands*

Verzending persoonskaart na aangifte.

moet, binnen 24 uur na de *ontvangst van de aangifte*, door het gemeentebestuur (B. en W.) aan de gemeente, waarheen de persoon is vertrokken, (per post) worden toegezonden de aangevulde bestaande persoonskaart. *Indien* een kaart bestaat, behoort die ook op de gemeente-secretarie te berusten (art. 69, 2e lid). Wanneer een geheel gezin vertrekt moeten evenveel kaarten worden verzonden als er leden zijn van het gezin (art. 86, 1e lid).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

Indien van een persoon géén persoonskaart aanwezig is, dan zijn de volgende mogelijkheden te onderscheiden:

1°. *Er is een kaart geweest, doch deze is verloren gegaan.*

In dit geval wordt, na bekomen toestemming van de Inspectie, een nieuwe persoonskaart aangelegd, waarop in den linkerbovenhoek wordt vermeld: „2e exemplaar" (art. 97, 2e lid).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

2°. *Er is nooit een kaart aangelegd, doch voor een of meer der andere gezinsleden bestaan wel kaarten.*

Indien nu voor een of meer, der gezamenlijk naar eenzelfde gemeente vertrekkende, gezinsleden reeds (een) kaart(en) bestaat(n) worden ook voor de andere leden van het gezin persoonskaarten aangelegd. (art. 86, 2e lid, sub *a*).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

3°. *Er bestaat geen kaart, maar de persoon vertrekt naar een der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd (de namen dezer gemeenten worden geregeld bekend gemaakt, art. 29).*

In dit geval moeten voor de vertrekkenden steeds persoonskaarten worden aangelegd (art. 86, 2e lid, sub *a*).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

Verzending verhuisbiljet.

4°. *Er is nooit een kaart aangelegd en de persoon vertrekt naar een gemeente, waar eveneens nog géén persoonsregister is ingevoerd, terwijl ook het onder 2° bedoelde geval zich niet voordoet.*

In dit geval wordt voor de vertrekkenden een gewoon verhuisbiljet ingevuld (art. 86, 2e lid, sub *b*).

„In het belang van de bevolkingsboekhouding wordt aan„bevolen ook de verhuisbiljetten met de schrijfmachine in te „vullen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.)

Deze regel geldt alleen voor het verkeer tusschen gemeenten, waar g e e n persoonsregister is ingevoerd en voor zoover het vorenstaande niet van toepassing is.

De toezending van persoonskaarten en van verhuisbiljetten geschiedt *rechtstreeks van gemeente naar gemeente.*

De toezending van persoonskaarten geschiedt ongevouwen tusschen stevig bordpapier in een geheel gesloten omslag van lichtblauwe kleur. Op den omslag wordt in duidelijk leesbare letters vermeld in den rechterbovenhoek : „Niet vouwen" en in den linkerbovenhoek : „Persoonskaarten" (art. 132).

Men zie de *„Handleiding bevolkingsboekhouding"* bij artt. 131 en 132, blz. 28.

Het is ten zeerste aan te bevelen ook de gewone verhuisbiljetten te verzenden in daarvoor bestemde *blauwe* enveloppen, voorzien van het opschrift *„verhuisbiljet"*.

B. Bij aangifte van vertrek naar een plaats buiten Nederland,

moet, binnen 24 uur na de *ontvangst* van de aangifte, door het gemeentebestuur (B. en W.) aan de *Inspectie* worden toegezonden de aangevulde bestaande persoonskaart (art. 86, 1e lid). **Verzending persoonskaart na aangifte.**

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

Indien van een persoon geen persoonskaart aanwezig is, kunnen zich de volgende mogelijkheden voordoen:

1°. *Er is een kaart geweest, doch die is verloren gegaan.*

In dit geval wordt, na bekomen toestemming van de Inspectie, een nieuwe persoonskaart aangelegd, waarop in den linkerbovenhoek wordt vermeld: „2e exemplaar" (art. 97, 2e lid).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

2°. *Er is nooit een kaart aangelegd, doch voor een of meer der andere gezinsleden bestaan wel kaarten.*

Indien nu voor een of meer, der gezamenlijk naar een plaats buiten Nederland vertrekkende, gezinsleden reeds (een) kaart(en) bestaat(n), worden ook voor de andere leden van het gezin persoonskaarten aangelegd (art. 86, 2e lid, sub *a*)..

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

3°. *Er is nooit een kaart aangelegd.* **Verzending verhuisbiljet.**

In dit geval wordt voor de(n) vertrekkende(n) een gewoon verhuisbiljet ingevuld (art. 86, 2e lid, sub *b*).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

De verzending van persoonskaarten en van verhuisbiljetten geschiedt rechtstreeks aan de Rijksinspectie van de bevolkingsregisters, Binnenhof 19. Den Haag. (Zie ook onder A.)

C. De persoonskaart of het verhuisbiljet is terugontvangen.

Indien in het geval, bedoeld onder A, (dat is dus *na aangifte*) de persoonskaart of het verhuisbiljet is *terugontvangen* met de **Onjuiste aangifte.**

mededeeling, dat de persoon niet in het bevolkingsregister van de opgegeven gemeente behoort te worden opgenomen (art. 91, 3e lid), dan moet natuurlijk worden nagegaan, waarheen de persoon dan *wel* vertrokken is (art. 92).

Wanneer, ondanks alle moeite, de verblijfplaats niet ontdekt is kunnen worden, dan moet de persoon ingevolge het bepaalde in artikel 26, 1e lid, sub *d*, van het bevolkingsregister worden afgevoerd. Niemand mag echter administratief zoek raken. De persoon heeft aangifte gedaan van vertrek naar een andere gemeente; hij is daar echter niet aangekomen. Waarschijnlijk is hij nog wel ergens in Nederland, doch het is aan zijn nalatigheid, of aan omstandigheden buiten zijn wil, te danken, dat de administratie niet te weten komt wààr hij is.

Deze persoon (meestal iemand, die is gaan zwerven) kan niet meer geacht worden te behooren tot de bevolking van de gemeente, doch vermoedelijk behoort hij nog wel tot de bevolking van Nederland. De persoon wordt, voor den tijd van uiterlijk 720 dagen, opgenomen in het *centrale bevolkingsregister* (art. 26, 2e lid).

Diensvolgens moet de persoonskaart (*indien geen persoonskaart bestaat moet er voor dat doel een worden ingevuld*), na doorhaling in vak 22) van de gemeente, waarheen hij zou zijn vertrokken, *ten spoedigste* worden toegezonden aan de *Inspectie* (art. 92).

Deze regel geldt voor alle gemeenten.

D. Bij vertrek zonder aangifte.

Verzuimde aangifte.

Indien een persoon is vertrokken *zonder aangifte* van zijn vertrek te hebben gedaan, moet een onderzoek worden ingesteld, waarheen hij is gegaan.

Dat onderzoek kan leiden tot de opsporing van de verblijfplaats.

Hierbij zijn twee mogelijkheden te onderscheiden:

1°. *De persoon verblijft in een andere gemeente binnenslands.*

In dit geval wordt de opneming in het bevolkingsregister der andere gemeente *bevorderd*, doch voordat tot ambtshalve toezending van de persoonskaart of van het verhuisbiljet wordt overgegaan (zie onder A), moet eerst de toestemming van het bestuur dier gemeente zijn verkregen (art. 90).

2°. *De persoon heeft volgens verkregen inlichtingen Nederland verlaten.*

In dit geval moet, met vermelding van het land en zoo mogelijk ook van de plaats, waarheen die persoon *volgens de inlichtingen* is vertrokken, de persoonskaart, (*indien geen persoonskaart bestaat moet er voor dat doel een worden ingevuld*) zoo spoedig mogelijk worden toegezonden aan de *Inspectie* (art. 94).

Indien het onderzoek *niet* heeft geleid tot opsporing van de verblijfplaats, dan moet de persoon, ingevolge het bepaalde in artikel 26, 1e lid, sub *e*, van het bevolkingsregister worden afgevoerd uiterlijk 360 dagen na zijn vertrek. Hier wordt dus aan het inzicht van het gemeentebestuur overgelaten of met de afvoering zal worden gewacht tot de 360 dagen verstreken zijn, dan wel, dat reeds vroeger tot afvoering zal worden overgegaan. **V.o.w.**

„*Zoo spoedig mogelijk*" echter wordt de persoonskaart (*indien geen persoonskaart bestaat moet er voor dat doel een worden ingevuld*) toegezonden aan de *Inspectie*, nadat in vak 21) de datum van verzending en in vak 22) is ingevuld: v.o.w., hetgeen beteekent: vertrokken onbekend waarheen (art. 93). In dit geval geschiedt geen opneming in het C.B.R.

Uit het vorenstaande blijkt, dat *elke afvoering van het bevolkingsregister wegens vertrek*, steeds gepaard gaat met de verzending van een persoonskaart of van een verhuisbiljet.

Dat wil echter niet zeggen, dat tegelijk met die verzending ook steeds de afvoering tot stand is gekomen.

Tegenover een afvoering wegens vertrek naar een andere gemeente, moet als regel een opneming wegens vestiging staan. Eerst wanneer de opneming is geschied, kan de afvoering geacht worden te hebben plaats gehad (art. 85, 2e lid). Hierop komen we terug bij de bespreking van verhuiskaarten en ontvangbewijzen.

2. *Bij vestiging.*

(Men raadplege blz. 27—30 van den „Leidraad bevolkingsstatistiek".)

Geen opneming zonder bewijs.

„*Behoudens in het geval van geboorte mag een persoon in het „bevolkingsregister der gemeente niet worden opgenomen, zoolang „het gemeentebestuur niet in het bezit is van zijn persoonskaart „of van een te zijnen name afgegeven verhuisbiljet of van een bericht „van ontvangst, bedoeld in artikel 96, tweede lid*" (art. 69, 1e lid).

Elke opneming in het bevolkingsregister wegens vestiging, moet dus gedekt zijn door een bewijs. Voor dat bewijs is de gemeente van vestiging afhankelijk, hetzij van het bestuur der gemeente van vertrek, hetzij van de Inspectie.

Hoe is nu de gang van zaken
- *bij vestiging uit het binnenland* (zie A).
- *bij vestiging uit een plaats buiten Nederland of onbekend vanwaar* (zie B).

A. *Bij vestiging uit een andere gemeente binnenslands*

moet van het bestuur der gemeente van vertrek worden ontvangen: de persoonskaart van den gevestigden persoon. Alléén in het geval nòch in de gemeente van vertrek, nòch in de gemeente van vestiging een persoonsregister wordt gehouden, *is het mogelijk*, dat een verhuisbiljet moet worden ontvangen, n.l. indien voor den belanghebbende tevoren nooit een persoonskaart is aangelegd (art. 86).

Indien de persoon opgenomen is in het centrale bevolkingsregister zal steeds van de Inspectie de persoonskaart moeten worden ontvangen.

Bij vestiging zijn voornamelijk twee mogelijkheden te onderscheiden:

1°. De persoon heeft in de gemeente van vertrek aangifte gedaan en dientengevolge ontvangt de gemeente van vestiging, ongeveer 24 uur nà die aangifte, (per post) de persoonskaart of het verhuisbiljet (art. 86).

2°. De persoon heeft bij vertrek geen aangifte gedaan en derhalve ontvangt de gemeente van vestiging niets.

Er kunnen zich nu verschillende gevallen voordoen. Voorop staat de aanmeldingsplicht (art. 3).

Onderzoek. Indien de persoon, te wiens name een persoonskaart of een verhuisbiljet is ontvangen, (*dat wil dus zeggen, dat hij aangifte van vertrek heeft gedaan*) zich binnen den voorgeschreven termijn van vijf dagen na de dagteekening (op de P.K. of het V.B.) van het vertrek, niet heeft aangemeld, *stelt het gemeentebestuur een onderzoek in* naar diens verblijf (art. 91, 1e lid).

Wanneer blijkt, dat de persoon in het bevolkingsregister moet worden opgenomen, wordt, onverminderd de strafbaarheid van dien persoon, indien hij weigert de hem uitgereikte verhuiskaart in te leveren (art. 11), *onverwijld* tot die opneming overgegaan. (art. 91, 2e lid).

Indien blijkt, dat de persoon *niet* in het bevolkingsregister behoort te worden opgenomen, dan wordt de persoonskaart of het verhuisbiljet terstond teruggezonden, onder mededeeling van de ter kennis gekomen gegevens, welke tot het opsporen van de verblijfplaats kunnen leiden (art. 91, 3e lid).

Aanmelding. Indien de persoon, te wiens name een persoonskaart of een verhuisbiljet is ontvangen, zich wel tijdig aanmeldt, dan is de zaak eenvoudig. Als alles accoord is, wordt hij opgenomen in het bevolkingsregister (art. 88).

Termijn afdoening. Het bestuur der gemeente van vestiging heeft echter geen tijd te verliezen met het nemen van een beslissing of tot opneming zal worden overgegaan en, in verband daarmede, met het eventueel instellen van een onderzoek, want art. 89 stelt een termijn van 14 dagen, waarbinnen de afdoening moet plaats hebben.

Tenzij het gemeentebestuur, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet heeft ontvangen, bericht heeft gezonden, dat een onderzoek wordt ingesteld, hetwelk nog niet beëindigd is, wordt de persoon *geacht overeenkomstig de bepalingen van dit besluit* te zijn opgenomen in het bevolkingsregister, wanneer 14 dagen na de afgifte van de verhuiskaart (= dagteekening vertrek op persoonskaart of verhuisbiljet), de persoonskaart of het verhuisbiljet door het bestuur der gemeente van vertrek nog niet, *ingevolge het bepaalde in artikel 91, derde lid*, is terugontvangen (art. 89, 1e lid).

Wanneer echter het gemeentebestuur een berichtje zendt, dat een onderzoek wordt ingesteld, dat nog niet beëindigd is, dan wordt de termijn met 14 dagen verlengd (art. 89, 2e lid). Na afloop van de beide gestelde termijnen, d.w.z., na afloop van 14 dagen, indien geen bericht van onderzoek is gezonden en na afloop van 28 dagen, indien wel zoo'n bericht is gezonden, zijn de bepalingen van de artikelen 85—98 opnieuw van toepassing (art. 89, 3e lid).

Ambtshalve opneming.

Indien een persoon, wiens persoonskaart of verhuisbiljet *niet* is ontvangen, in het bevolkingsregister moet worden opgenomen, moet de persoonskaart (onderscheidenlijk een verhuisbiljet) *terstond ambtshalve* worden opgevraagd (art. 95, 1e lid). Deze verplichting van het bestuur der gemeente van vestiging geldt steeds en ongeacht of de persoon zich heeft aangemeld of niet. Het gemeentebestuur mag niet een passieve houding aannemen (men zie ook art. 110).

Zoodra nu tot opneming in het bevolkingsregister wordt overgegaan, geldt de persoonskaart of het verhuisbiljet als grondslag. D.w.z. in een gemeente, waar een *persoonsregister* wordt gehouden, wordt de persoonskaart eenvoudig opgenomen in het persoonsregister (een verhuisbiljet ontvangt men daar niet). In een gemeente, waar een *gezinsregister* wordt gehouden, worden van de persoonskaart of van het verhuisbiljet zooveel mogelijk gegevens overgenomen op een *gezinskaart.*

Datum opneming en afvoering.

Als datum der *opneming* geldt die van de *afgifte* van de verhuiskaart (art. 85, 2e lid). De datum van afvoering en van opneming is altijd gelijk, omdat ook voor de afvoering de dagteekening van de afgifte van de verhuiskaart geldt (art. 85, 2e lid). De bedoelde datum moet zijn vermeld op de persoonskaart in vak 21) of op het verhuisbiljet (art. 86, 1e en 2e lid).

Berging persoonskaarten.

Na het overnemen van de gegevens kan het verhuisbiljet in het archief worden opgeborgen, want men heeft het waarschijnlijk niet meer noodig. De persoonskaart echter moet bij vertrek weer dienen als „*permanent verhuisbiljet*" en daarom moet de kaart goed worden bewaard. Het meest aan te bevelen is, de kaarten in alfabetisch-lexicografische volgorde in een daarvoor bestemde lade (bakje) te bewaren.

Teneinde bij vertrek terstond te weten, dat een persoonskaart bestaat, raden wij aan op de gezinskaart in vak 20) een teeken te plaatsen, b.v. ×. Men zij voorzichtig met het plaatsen van letters met het oog op de verplichte aanteekeningen in dat vak.

B. Bij vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen of met onbekende herkomst (*onbekend vanwaar*),

(**Men raadplege vooral blz. 28 en 29, onder punten 11, 12 en 13 van den „Leidraad bevolkingsstatistiek".**)

Onderzoek laatste woonplaats.

behoort steeds zooveel mogelijk te worden gevraagd naar de laatste gemeente in Nederland, waar de persoon opgenomen kan zijn geweest in het bevolkingsregister, want art. 95, 1e lid, bepaalt,

dat van een persoon, wiens persoonskaart of verhuisbiljet niet is ontvangen, en die moet worden opgenomen in het bevolkingsregister, de persoonskaart, onderscheidenlijk het verhuisbiljet, terstond ambtshalve moet worden opgevraagd bij het bestuur der gemeente, waar de persoon, *volgens zijn verklaring*, is opgenomen „*of het laatst opgenomen is geweest*". Het gemeentebestuur mag dus niet volstaan met aan te nemen, dat de persoon wel zal zijn afgevoerd in de vorige verblijfsgemeente.

Indien *blijkt*, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet reeds aan de Inspectie is toegezonden, of indien op *redelijke* gronden kan worden aangenomen, dat de persoon niet in het bevolkingsregister eener gemeente *is* opgenomen of opgenomen *geweest*, alsook indien het bevolkingsregister, waarin de persoon opgenomen is of het laatst opgenomen is geweest, *niet is kunnen worden opgespoord*, dàn moet het gemeentebestuur *kennisgeven* aan de *Inspectie*, dat de persoon in het bevolkingsregister der gemeente moet *worden* opgenomen (art. 96, 1e lid). Eerst dus een onderzoek instellen en leidt dat tot geen resultaat, dan kennisgeven aan de Inspectie. Die kennisgeving geschiedt met een voorgeschreven model (model III, dienstkaart). Kennisgevingen aan de Inspectie zullen wel altijd moeten worden gezonden ten aanzien van personen, die uit een plaats buiten Nederland zijn gekomen, (vreemdelingen, Indische verlofgangers, enz.) doch ook in alle andere gevallen, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet niet kan worden verkregen, wegens onvindbaarheid van de laatste woonplaats, moet de Inspectie worden ingeschakeld.

Kennisgeving, model III.

De beteekenis van de kennisgeving, model III, vinden we als volgt uiteengezet in het 2e lid van art. 96: „*Binnen 24 uur na de* „*ontvangst van de in het eerste lid bedoelde kennisgeving, zendt de* „*Inspectie aan het bestuur der gemeente, dat de kennisgeving heeft* „*gezonden, hetzij de persoonskaart, hetzij een bericht van ontvangst,* „*vermeldende de namen en dagteekening der geboorte van den persoon,* „*hetzij een mededeeling, in welk bevolkingsregister de persoon is* „*opgenomen, of, dat een onderzoek is ingesteld, dat nog niet is be-* „*eindigd. De uitkomst van dat onderzoek wordt onverwijld aan* „*het gemeentebestuur medegedeeld*".

Deze bepaling veronderstelt vier mogelijkheden:

1⁰. De Inspectie beschikt over de persoonskaart en zendt die toe;

2⁰. De Inspectie beschikt over geen enkel gegeven en zendt een bericht van ontvangst;

3⁰. De Inspectie beschikt over gegevens, waaruit blijkt, dat de persoon nog in een bevolkingsregister vermeld staat en deelt dat mede;

4⁰. De Inspectie heeft reden om een nader onderzoek in te stellen en doet daarvan mededeeling.

Het schakelregister der Inspectie speelt in al deze gevallen een groote rol (men zie onder D van dit hoofdstuk en blz. 6 van de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*"). Het spreekt vanzelf, dat

de mededeeling, dat een onderzoek is ingesteld, gevolgd zal worden door een „bericht van ontvangst", indien dat onderzoek geen resultaat oplevert.

Alleen bij ontvangst van de persoonskaart of van een bericht van ontvangst mag tot opneming in het bevolkingsregister worden overgegaan (art. 69, 1e lid).

In een gemeente, waar een persoonsregister is ingevoerd, geldt het bericht van ontvangst tevens als toestemming tot het aanleggen van een persoonskaart (art. 97, 1e lid).

Wat nu betreft de datum der opneming in deze gevallen, de voorschriften voorkomen alle mogelijke geschillen door de bepaling van art. 96, 3e lid, welke inhoudt, dat als dagteekening van opneming geldt de datum, waarop de *kennisgeving* bij de Inspectie is *ingekomen*.

Die datum moet daartoe door de Inspectie op de persoonskaart of op het bericht van ontvangst worden vermeld. Men zie de toelichting op de artt. 19, 3e lid en 96, 3e lid.

I. De taak van de verhuiskaart in de bevolkingsboekhouding.

Beteekenis verhuiskaart.

De verhuiskaart, „*de kaart, waarvan het model als bijlage no. II* „*bij dit besluit is gevoegd*" (art. 1, 1e lid, sub *k*), heeft in de bevolkingsboekhouding een andere beteekenis dan de persoonskaart of het verhuisbiljet. De persoonskaart (als permanent verhuisbiljet) en het verhuisbiljet hebben tot taak de overboeking te helpen bewerkstelligen. Zij moeten de noodige gegevens verschaffen aan de organen, die belast zijn met de zorg voor de nationale boekhouding. De verhuiskaart heeft daarbij deels een aanvullende, deels een controleerende taak. Maar bovendien verricht de verhuiskaart nog eenige andere functies, welke hierna besproken zullen worden.

Afgifte verhuiskaart.

Hij, die aangifte doet van vertrek, hetzij naar een andere gemeente binnenslands, hetzij naar een plaats buiten Nederland gelegen, neemt *onmiddellijk* een verhuiskaart in ontvangst. Deze verhuiskaart dient hem als *bewijs van afmelding* (art. 9). Ook bij vertrek naar het buitenland, enz. wordt dus een verhuiskaart uitgereikt of toegezonden (art. 85, 1e lid).

Als bewijs van afmelding heeft de verhuiskaart voor den persoon ook waarde in het buitenland, in de overzeesche gewesten en bij terugkeer in Nederland. In dit laatste geval kan zij de administratie een te waardeeren aanwijzing geven.

Ieder, die weigert een verhuiskaart in ontvangst te nemen, wordt geacht aangifte niet te hebben gedaan (art. 11).

Dit wil *niet* zeggen, dat het gemeentebestuur nu niet heeft te zorgen, dat de bevolkingsboekhouding in overeenstemming wordt gebracht met de werkelijkheid. Het gemeentebestuur heeft, wat dat betreft, zeer vèrstrekkende opdrachten (zie artt. 91, 2e lid en 110).

Bij weigering van het in ontvangst nemen van een bewijs van afmelding (verhuiskaart), wordt de persoon in gebreke gesteld en dat kan voor hem strafrechtelijke gevolgen hebben.

De aangever moet *onmiddellijk* een verhuiskaart in ontvangst nemen (art. 9) en het gemeentebestuur moet den aangever, *onmiddellijk na ontvangst van de aangifte*, kosteloos een verhuiskaart *uitreiken* of *toezenden* (art. 85, 1e lid).

Onmiddellijk na ontvangst van de aangifte, d.w.z. het gemeentebestuur mag de uitreiking of toezending van een verhuiskaart niet uitstellen, want teveel belangen zijn daarmede verbonden.

Rekening moet echter worden gehouden met den dag, waarop de aangifte ontvankelijk is (artt. 7, 1e lid en 8, 1e lid).

Uitreiken en toezenden.

Onderscheid wordt gemaakt tusschen uitreiken en toezenden. Is het gemeentebestuur nu vrij om de verhuiskaart, hetzij uit te reiken, hetzij toe te zenden? O.i. niet. In de artikelen 7 en 8 is de gelegenheid opengesteld om *mondeling* of *schriftelijk* aangifte van vertrek te doen. Wij meenen, dat de redactie van art. 85, 1e lid, daarmede rekening houdt. Bij *mondelinge* aangifte zal o.i. onmiddellijk een verhuiskaart moeten worden *uitgereikt* en bij *schriftelijke* aangifte zal onmiddellijk een verhuiskaart moeten worden *toegezonden*.

Nu kan het gebeuren, dat het gemeentebestuur in twijfel verkeert omtrent de juistheid der aangifte. In dat geval geldt de algemeene regel van *onmiddellijke* uitreiking of toezending van een verhuiskaart niet (artt. 9 en 85, 1e lid).

Deze bevoegdheid van het gemeentebestuur, om naar eigen inzicht af te wijken van den algemeenen regel, rust o.i. weer op de verplichting opgelegd in artikel 110. Het spreekt vanzelf, dat het gemeentebestuur, in geval van twijfel, terstond een onderzoek zal moeten doen instellen. Wanneer dat onderzoek aanleiding geeft, om alsnog een verhuiskaart uit te reiken of toe te zenden, dan zal o.i. de verhuiskaart *alsnog* moeten worden gedateerd *op den datum van ontvangst van de aangifte*. Wij vinden voor deze meening steun in de bepalingen van de artikelen 33, bij 21) en 40, bij 17), houdende, dat op de persoonskaart, onderscheidenlijk op de gezinskaart, moeten worden vermeld dag, maand en jaar, waarop de aangifte van vertrek uit de gemeente *is ingekomen*. In de „*Handleiding Bevolkingsboekhouding*" teekent de Minister bij deze laatste bepalingen aan: „*Bij schriftelijke* „*aangifte geldt de datum van ontvangst, welke kan blijken uit den* „*afdruk van een datumstempel op het geschrift*". De redactie van de verhuiskaart zelve laat te dien aanzien evenmin twijfel, waar zij aangeeft: „*Dagteekening van ontvangst der aangifte en van uitreiking*".

Inlevering verhuiskaart.

Zooals opgemerkt, dient de verhuiskaart den aangever als bewijs van afmelding (art. 9) en als zoodanig heeft de verhuiskaart voor hem belang bij de *aanmelding* ingevolge artikel 3, 2e lid.

Bij die aanmelding moet hij de verhuiskaart overleggen, d.w.z. inleveren (zie ook het model der verhuiskaart).

Geen opneming volgens verhuiskaart.

De ingeleverde verhuiskaart is geen grondslag voor de opneming, aangezien in artikel 69, 1e lid, nadrukkelijk is bepaald, dat een persoon in het bevolkingsregister der gemeente niet mag worden opgenomen *zoolang* het gemeentebestuur niet in het bezit is van zijn persoonskaart of van een te zijnen name afgegeven verhuisbiljet of van een bericht van ontvangst der Inspectie.

Terugzending verhuiskaart.

Indien de persoonskaart of het verhuisbiljet is ontvangen en de persoon is opgenomen in het bevolkingsregister, dient de verhuiskaart om dat te bewijzen. Daartoe wordt de verhuiskaart, na voorzien te zijn van een duidelijken afdruk van den gemeentestempel, *zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen 14 dagen na de afgifte*, gezonden aan het bestuur der gemeente van vertrek (art. 88, 1e lid).

In art. 85, 1e lid, is bepaald, dat als datum van afvoering *en* van opneming, de datum van afgifte van de verhuiskaart geldt. Er mag tusschen vertrek en vestiging dus geen hiaat bestaan. Evenwel wordt, volgens datzelfde artikel, de persoon steeds geacht nog tot de bevolking der gemeente van vertrek te behooren, zoolang hij niet is opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente van vestiging en dat zal blijken uit de ontvangst van de afgestempelde verhuiskaart.

Het is dus zaak, dat het bestuur van de gemeente van vertrek goed toeziet, dat de verhuiskaart tijdig wordt terugontvangen, n.l. binnen 14 dagen of, in geval bericht is ontvangen, dat een onderzoek wordt ingesteld (art. 89, 1e lid) binnen 28 dagen. Is na afloop van die termijnen nog geen bericht ontvangen en ook geen verhuiskaart, dan wordt de persoon geacht te zijn opgenomen, overeenkomstig de bepalingen van het besluit, in het bevolkingsregister der gemeente van vestiging (art. 89, 1e en 3e lid). In dat geval zal in de gemeente van vertrek echter aanteekening moeten worden gehouden, dat het gemeentebestuur de verhuiskaart niet heeft teruggezonden en dus niet voldaan heeft aan het bepaalde in art. 88, eerste lid.

Deze aanteekening moet dienen om bij het jaarlijksch verslag aan de Inspectie een opgave te kunnen verstrekken van de nalatige gemeentebesturen (art. 114, 2e lid). Bij de desbetreffende vraag 11 in het model-verslag wordt opgemerkt, dat deze vraag verband houdt met het bepaalde in artikel 118, derde lid, waarover straks meer (zie bijlage E. op blz. 41 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*").

2e exemplaar.

Nu kan het voorkomen, dat een verhuiskaart in het ongereede is geraakt of niet is ingeleverd. Het bestuur der gemeente van vestiging heeft dan tot taak een nieuwe verhuiskaart aan te leggen en te verzenden, ten einde het bestuur der gemeente van vertrek het bewijs te leveren, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet is ontvangen en dat de persoon is opgenomen. Op deze nieuwe

verhuiskaart moet dan worden vermeld „2e exemplaar" (art. 88, 3e lid).

Bijsluiten verhuiskaart.

Dit deel van de taak van de verhuiskaart brengt mede, dat in alle gevallen, dat een persoonskaart of een verhuisbiljet ambtshalve wordt opgevraagd of ambtshalve wordt toegezonden, steeds een verhuiskaart moet worden bijgesloten door het bestuur der gemeente van vertrek (art. 90, 2e lid).

Wanneer blijkt, dat de persoon zich niet in de gemeente vestigt en de persoonskaart of het verhuisbiljet dus moet worden teruggezonden, zal *de* verhuiskaart (niet een 2e exemplaar) *zoo mogelijk* moeten worden bijgevoegd (art. 91, 3e lid). Dit impliceert, dat de verhuiskaart moet worden *ingenomen*.

Bewijs van afvoering.

Indien ieder gemeentebestuur de desbetreffende bepalingen nauwgezet naleeft, zal voor elke afvoering naar een andere gemeente steeds een verhuiskaart, voorzien van twee stempels, aanwezig moeten zijn. (Men raadplege punt 8 op blz. 27 en 28 van den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*".) M.a.w. elke afvoering wegens vertrek naar een andere gemeente zal dan zijn gedekt door een bewijs, dat de persoon ook werkelijk in die andere gemeente in het bevolkingsregister is opgenomen. Het aantal der naar andere gemeenten *vertrokken en afgevoerde* personen kan daarmede worden *bewezen*. Er kunnen echter ook nog personen worden afgevoerd wegens vertrek met onbekende bestemming of wegens vertrek naar het buitenland of naar de gebieden over zee. In deze gevallen heeft men steeds te maken met de Inspectie, die daarvan opgave krijgt door middel van een persoonskaart of een verhuisbiljet, ingevolge de bepalingen der artikelen 86, 1e en 2e lid, 92, 1e lid, 93, 1e lid, 94, 1e lid. Ook buiten het in art. 92 bedoelde geval (zie ook art. 26, 2e lid) is het mogelijk, dat de persoon wordt opgenomen in het bij de Inspectie berustende centrale bevolkingsregister.

Hierbij is de bepaling van artikel 88, tweede lid, voor de gemeentebesturen van belang, want krachtens die bepaling worden voor de ingevolge artikel 86, 1e en 2e lid, door de Inspectie ontvangen persoonskaarten of verhuisbiljetten, vanwege de Inspectie *ontvangbewijzen toegezonden*.

Deze ontvangbewijzen der Inspectie completeeren nu de verzameling bewijsstukken, welke de afvoering wegens vertrek dekken.

De vraag zou kunnen worden opgeworpen of de Inspectie ook zoo'n ontvangbewijs moet afgeven in geval de persoonskaart *niet* ingevolgde het bepaalde in art. 86, 1e en 2e lid, of ingevolge de bepalingen der artikelen 93, 1e lid of 94, 1e lid, wordt ontvangen, doch wegens opneming in het C.B.R., b.v. ingevolge art. 92.

Het zal goed zijn, dat in het laatstgenoemde geval het gemeentebestuur een verhuiskaart bijsluit, welke dan wel door de Inspectie afgestempeld zal worden teruggezonden, doch óók wanneer het gemeentebestuur geen verhuiskaart mocht bijvoegen,

zal de Inspectie wel zorgen, dat ook die afvoeringen belegd worden met een ontvangbewijs.

Het resultaat van de vorenstaande regeling zal dus zijn, dat *alle afvoeringen* in het bevolkingsregister der gemeente *wegens vertrek*, gedekt zijn door, hetzij afgestempelde verhuiskaarten, hetzij ontvangbewijzen der Inspectie.

Toezending aan C.B.S.

Artikel 118, 3e lid, schrijft nu voor, dat vóór den 15den Januari de verhuiskaarten en andere ontvangbewijzen voor de in het afgeloopen jaar wegens vertrek verzonden persoonskaarten en/of verhuisbiljetten, worden toegezonden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Deze verhuiskaarten en ontvangbewijzen (waaronder niet vallen de berichten van ontvangst, bedoeld in art. 96, 2e lid) stellen het Centraal Bureau voor de Statistiek in de gelegenheid, de jaarlijks door de gemeentebesturen verstrekte cijfers omtrent vestiging en vertrek zoo noodig te toetsen.

In dit verband zal het duidelijk zijn, dat het noodig is te weten, in welke gevallen verhuiskaarten niet zijn terugontvangen, m.a.w. welke gemeentebesturen niet hebben voldaan aan het bepaalde in art. 88, 1e lid. Een opgave daarvan zal aan het C.B.S. wel worden verstrekt door de Inspectie, welke laatste over de gegevens de beschikking krijgt door het voorschrift van artikel 114, 2e lid, dat is uitgewerkt in vraag 11 van het verslag van het jaarlijksch onderzoek, waarvan het model is opgenomen in bijlage E. op blz. 41 en 42 van de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

Bevolkingsstatistiek.

Overigens raadplege men den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", onder F., „Staat der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister", blz. 24—30.

In het bijzonder wordt de aandacht gevestigd op punt 14, (blz. 30) luidende:

„Bij de inzending tegelijk met den jaarstaat F, dient er op „te worden gelet, dat alle verhuiskaarten in volgorde van de „maanden liggen en zijn voorzien van twee stempelafdrukken, „t.w. den stempel der gemeente van welker bevolkingsregister „de persoon is afgevoerd en den stempel der gemeente in welker „bevolkingsregister de persoon is opgenomen.

„De totalen der groepen *b* 1, *b* 2 en *b* 3 moeten steeds overeen„stemmen met de totalen der aan het C.B.S. in te zenden verhuis„kaarten. De totalen der groepen *b* 4, *b* 5, *b* 6, *b* 7 en *b* 8 moeten „steeds overeenstemmen met de totalen der van de Inspectie „ontvangen en aan het C.B.S. in te zenden ontvangbewijzen „betreffende vertrokken personen."

HOOFDSTUK V.

HET VERSTREKKEN VAN INLICHTINGEN.

De artikelen 103 tot en met 108 bevatten regelen, met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen uit de gemeentelijke bevolkingsregisters en uit het centrale bevolkingsregister, hetwelk berust bij de Inspectie van de bevolkingsregisters.

De artikelen 103 tot en met 105 hebben uitsluitend betrekking op de bevolkingsregisters der gemeenten.

Artikel 106 slaat op het register van de Inspectie.

De artikelen 107 en 108 houden voorschriften in, waarmede de beheerders van de gemeentelijke bevolkingsregisters en van het centrale bevolkingsregister rekening moeten houden.

De bepalingen ten aanzien van de gemeentelijke bevolkingsregisters onderscheiden een viertal categorieën, aan welke inlichtingen of opgaven kunnen worden verstrekt; te weten:

a. particulieren;

b. openbare diensten, aan welke de gegevens kosteloos moeten worden verstrekt;

c. openbare diensten, welke de gegevens uitsluitend tegen betaling kunnen verkrijgen;

d. voor zoover de te verstrekken gegevens bestemd zijn voor een wetenschappelijk of philanthropisch doel.

Ten opzichte van het verstrekken van inlichtingen aan particulieren, bevat het besluit slechts één bepaling, namelijk artikel 103, volgens hetwelk het geven van inlichtingen en het doen van opgaven, behoudens het bepaalde in artikel 104, aan de beslissing van het gemeentebestuur blijft overgelaten. De algemeene redactie, alsmede de gemaakte uitzondering, duiden er op, dat dit artikel kennelijk slaat op het geven van inlichtingen of opgaven aan particulieren. Terecht wordt bepaald, dat de gemeentebesturen ten deze de vrije hand wordt gelaten. Hoewel in den regel de gemeentebesturen gevolg zullen geven aan desbetreffende verzoeken van particulieren, is het denkbaar, dat er omstandigheden kunnen zijn, dat een gemeentebestuur, al of niet toevallig bekend met het wellicht niet verheven doel, waarvoor de gegevens worden aangevraagd, het niet noodig of niet wenschelijk oordeelt de gevraagde gegevens te verstrekken.

Uitdrukkelijk laat het besluit in artikel 104, lid 1, uitkomen, dat inlichtingen of opgaven, door of namens hoofden van openbare diensten gevraagd, niet geweigerd mogen worden. Wel wordt aangegeven in welke gevallen de gegevens kosteloos of tegen betaling moeten worden verstrekt. Voor kostelooze beschikbaarstelling komen in aanmerking: de departementen van algemeen bestuur, de provinciale besturen, de Inspectie van de bevolkingsregisters, de gemeentebesturen, de burgerlijke stand, het Openbaar Ministerie en de Rijksstatistiek. Vervallen is dus de verplichting

tot kostelooze verstrekking van inlichtingen of opgaven ten behoeve van de uitvoering van de wetten inzake sociale verzekering en de daarop gegronde wettelijke voorschriften.

Ofschoon thans de gemeentelijke statistiek niet wordt genoemd, kan aangenomen worden, dat deze valt onder het *betrekkelijk* ruime begrip „gemeentebestuur".

Vanzelfsprekend blijft gehandhaafd de kostelooze verstrekking, welke krachtens wettelijke voorschriften moet geschieden. Gewezen moge b.v. worden op het bepaalde in artikel 105 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, artikel 69 der Wet op de Personeele Belasting 1896, artikel 52ter der Wet op de Vermogensbelasting, artikel 18 der Wet tot heffing van een belasting naar het vermogen van Instellingen van de Doode Hand, artikel 374*k* van het Burgerlijk Wetboek (ten behoeve van Voogdijraden), enz. Ook de Rijksverzekeringsbank heeft krachtens de Ongevallenwet 1921 en de Land- en Tuinbouw Ongevallenwet 1922 recht op kostelooze verkrijgbaarstelling van gegevens. Bovendien heeft de Pensioenraad, krachtens het bepaalde in het Koninklijk besluit van 23 December 1925, Staatsblad no. 482, recht op kostelooze verstrekking van gegevens, indien deze noodig zijn voor de uitbetaling van pensioenen.

De vraag zal zich thans voordoen of circulaires van den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij verzocht is voor bepaalde doeleinden kosteloos inlichtingen of opgaven te verstrekken, nog van kracht kunnen zijn. De beantwoording zal ontkennend moeten luiden. Het nieuwe besluit regelt: behalve natuurlijk de ter zake geldende wettelijke bepalingen of bepalingen in andere Koninklijke besluiten, uitputtend de gevallen van kostelooze verstrekking, alsmede de gevallen van verstrekking tegen goedkooper tarief. In alle andere gevallen zal dus het voor particulieren geldende tarief toepassing moeten vinden. In verband hiermede moet naar ons oordeel de circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 29 Augustus 1922, no. 9883, Afd. B.B., houdende verzoek om aan instellingen, welke zich de bescherming van meisjes ten doel stellen, gratis inlichtingen uit de bevolkingsregisters te geven, als vervallen worden beschouwd. Deze instellingen zullen thans in aanmerking kunnen komen voor het gereduceerde tarief, hetwelk kan worden vastgesteld voor inlichtingen, bestemd voor een philanthropisch doel.

Ook mag hier niet onvermeld blijven de aanschrijving van genoemden Minister van 29 December 1934, no. 29224, Afd. B.B., waarin gewezen wordt op de wenschelijkheid om geen leges voor het verstrekken van inlichtingen aan consulaten van vreemde mogendheden in rekening te brengen, omdat het in overeenstemming is met het internationaal gebruik, dat inlichtingen, gevraagd voor administratieve doeleinden — derhalve niet ten behoeve van een bepaald persoon — kosteloos worden verstrekt. Deze aanschrijving zal onverminderd van kracht moeten blijven, omdat hier het algemeen erkend beginsel zou kunnen gelden, dat het nationaal recht ondergeschikt is aan het internationaal recht.

Op het bepaalde in lid 2 van artikel 104 maakt het derde lid een uitzondering. In bijzondere gevallen en in verband met den omvang van het werk, kan de Minister van Binnenlandsche Zaken bepalen, dat voor de verstrekking van inlichtingen of opgaven een door hem vast te stellen bedrag in rekening kan worden gebracht. Deze bepaling is rationeel. Het is toch niet denkbeeldig, dat de gevraagde gegevens van zoodanigen omvang kunnen zijn, dat de gemeenten zich daarvoor extra-uitgaven moeten getroosten. Dat deze extra-uitgaven kunnen worden vergoed is alleszins billijk te achten.

Het ligt niet in de bedoeling van den Minister — blijkens het medegedeelde in de *„Handleiding bevolkingsboekhouding"* — op dit punt een algemeene regeling vast te stellen. De gemeenten zullen zich dus voor elk geval, waarin zij een vergoeding noodzakelijk achten, tot genoemden Minister moeten wenden.

Artikel 105, lid 1, verplicht de gemeentebesturen een bedrag te vorderen voor het verstrekken van inlichtingen en opgaven aan andere openbare diensten, dan die, welke in artikel 104, lid 2, voor kostelooze verstrekking in aanmerking komen. Deze bepaling geldt evenzeer voor openbare instellingen en -bedrijven. In de praktijk zal de vraag zich voordoen, welke diensten als openbare diensten moeten worden aangemerkt. In de *„Handleiding bevolkingsboekhouding"*, vastgesteld bij de beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Juni 1936, nr. 16300, Afd. Binnenlandsch Bestuur, worden als voorbeelden aangegeven: de Posterijen, Telegrafie en Telefonie, de Raden van Arbeid, enz. Daarbij wordt tevens vermeld, dat artikel 105, lid 1, niet alleen slaat op Rijks- of provinciale instellingen en bedrijven, maar ook op gemeentelijke instellingen en bedrijven, voor zoover deze niet behooren tot de normale diensten van de gemeenten, zooals de gemeente-secretarie. Bedoeling van genoemde bepaling is dus blijkbaar een zekere commercieele zelfstandigheid aan het bevolkingsregister te geven. Het electriciteitsbedrijf, waterleidingbedrijf, gasbedrijf, telefoonbedrijf, enz. eener gemeente zullen derhalve in den vervolge geen aanspraak meer kunnen maken op kostelooze verstrekking van gevraagde inlichtingen uit het bevolkingsregister.

In het eerste lid van artikel 105 wordt tevens een aanwijzing gegeven, omtrent het te vorderen bedrag. Voor een enkele inlichting mag slechts in maximum 5 cent worden gevorderd, terwijl tevens de gelegenheid moet worden geopend om een abonnement te verkrijgen voor 100, 500, 1000 of 10.000 inlichtingen. Daarenboven wordt voorgeschreven, dat het abonnement blijvend geldig moet zijn. Hieruit volgt, dat dit dus niet aan een bepaalden tijdsduur mag worden gebonden. Het abonnementstarief moet verder zoodanig worden ingericht, dat, naar gelang van de grootte van het aantal inlichtingen, afnemende bedragen in rekening worden gebracht.

In bovenbedoelde *„Handleiding bevolkingsboekhouding"*, geeft de

Minister de bedoeling van deze bepaling weer. Naar zijn oordeel verdient het aanbeveling, bij de samenstelling van de tarieven, rekening te houden met het feit, dat de openbare diensten, instellingen en bedrijven werkzaam zijn in het algemeen belang, en daarom de te vorderen bedragen niet al te hoog te stellen. Zij het wellicht ten overvloede, dient hier te worden vermeld, dat de voorschriften, waaraan het abonnementstarief gebonden is, alleen betrekking hebben op de openbare diensten, instellingen en bedrijven.

Voor het verstrekken van gegevens aan particulieren zijn de gemeenten geheel vrij in het bepalen van de hoegrootheid der te vorderen bedragen, al zal de billijkheid medebrengen, dat ook te dien aanzien een abonnementstarief met afloopende bedragen wordt vastgesteld.

Hierbij moge worden aangeteekend, dat uit het bepaalde in de artikelen 104 en 105 kan worden geconcludeerd, dat het besluit, zij het indirect, een betaling vordert voor verstrekking van gegevens aan particulieren en dat deze verstrekking niet tegen de aangegeven tariefsvergoeding mag plaats hebben. Het minimum bedrag, dat aan particulieren in rekening behoort te worden gebracht voor een inlichting op opgave, zal o.i. behooren te liggen boven het maximum van vijf cent, dat aan openbare diensten, instellingen en bedrijven kan worden berekend.

Hoewel over het verstrekken van gegevens aan particulieren of particuliere instellingen Hoofdstuk 1 van Afdeeling VII zwijgt, en de gemeenten daardoor de volle vrijheid hebben deze gegevens al of niet te verstrekken, en bovendien vrij zijn in het bepalen van de legesbedragen, maakt artikel 105, lid 2, hierop een uitzondering. Volgens deze bepaling zal de gemeenteraad in de desbetreffende verordening hebben te bepalen of en in hoeverre het tarief voor de openbare diensten, instellingen en bedrijven tevens zal gelden voor inlichtingen of opgaven, bestemd voor een wetenschappelijk of philanthropisch doel. De gemeenten blijven dus vrij een gereduceerd tarief vast te stellen. Dit tarief kan òf gelijk zijn aan dat, voor particulieren bepaald, òf lager dan dit tarief, doch hooger dan het tarief, voor de openbare diensten, òf gelijk aan laatstgenoemd tarief. Vermoedelijk zal dit laatste wel de bedoeling zijn. Te meer, omdat de verzoeken van de Regeering, om b.v. voor instellingen, welke zich de bescherming van jonge vrouwen ten doel stellen, kostelooze inlichtingen te verstrekken — gelijk hiervoren reeds is medegedeeld — wel als vervallen zullen moeten worden beschouwd.

Ten einde te voorkomen, dat particulieren door tusschenkomst van de openbare diensten, bedrijven en instellingen of instellingen met een wetenschappelijk- of philanthropisch doel, hetzij kosteloos, hetzij tegen het door deze betaalde lage tarief, inlichtingen uit het bevolkingsregister verkrijgen, bepaalt het derde lid van artikel 105, dat deze diensten, instellingen, bedrijven, enz. de ontvangen gegevens niet aan derden zullen mogen verstrekken. Hieruit volgt dus, dat de gevraagde gegevens alleen mogen worden

gebruikt voor de functionneering van deze diensten, instellingen, bedrijven, enz.

Tot dusver werden de vergoedingen, te vorderen voor het verstrekken van inlichtingen of opgaven uit het bevolkingsregister, geregeld in de verordening op de heffing van leges ter secretarie. Hierin behoeft uiteraard geen verandering te komen, al zal het geen bezwaar ontmoeten, indien deze vergoedingen bij afzonderlijke verordening worden vastgesteld.

De regeling van de vergoeding zou als volgt kunnen luiden. De daarbij aangegeven bedragen zijn, hoewel aan de praktijk ontleend, uiteraard als voorbeelden aan te merken. Behalve toch het maximum bedrag van 5 cent, genoemd in artikel 105, lid 1, bevat het besluit bevolkingsboekhouding geen bepaling voor het vaststellen van bedragen.

Voorbeeld voor heffing van leges voor het verstrekken van inlichtingen of opgaven uit het bevolkingsregister.

Voor het verstrekken van inlichtingen of opgaven uit het bevolkingsregister zijn de volgende bedragen verschuldigd:

a. door particulieren of particuliere instellingen, niet vallende onder *c*, voor een inlichting of opgave . . . . . . 25 cent
voor een abonnement, geldende voor een jaar, voor:
100 inlichtingen of opgaven . . . . f 20.—
500 inlichtingen of opgaven . . . . „ 75.—
1.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 100.—
10.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 500.—

b. door openbare diensten, instellingen of bedrijven:
voor een inlichting of opgave . . . . 5 cent
voor een niet aan een tijdsduur gebonden abonnement voor:
100 inlichtingen of opgaven . . . . f 4.—
500 inlichtingen of opgaven . . . . „ 15.—
1.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 20.—
10.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 100.—

c. door particulieren of particuliere instellingen, welke de gegevens hebben aangevraagd, voor een wetenschappelijk- of philanthropisch doel:
voor een inlichting of opgave . . . . 3 cent
voor een niet aan een tijdsduur gebonden abonnement voor:
100 inlichtingen of opgaven . . . . f 2.50
500 inlichtingen of opgaven . . . . „ 10.—
1.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 15.—
10.000 inlichtingen of opgaven . . . . „ 100.—

Het wordt niet noodig geacht, in de verordening mededeeling te doen van de kostelooze verstrekking aan de diensten, genoemd in artikel 104, lid 2, aangezien dan tevens zouden moeten worden vermeld de vrijstellingen, welke krachtens wetten of andere Koninklijke besluiten verplicht zijn. Ook het verbod van het verstrekken van gegevens aan derden, bedoeld in artikel 105,

lid 3, kan in de verordening gevoegelijk achterwege blijven, omdat de regeling in het besluit bevolkingsboekhouding reeds voldoende is.

Blijkens het bepaalde in artikel 106, vinden de voorschriften, vervat in de artikelen 104 en 105, overeenkomstige toepassing met betrekking tot het verstrekken van gegevens uit het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, lid 3, hetwelk berust bij de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters. Aan den Minister wordt de beslissing overgelaten of en in hoeverre in andere gevallen inlichtingen of opgaven uit dat bevolkingsregister worden verstrekt, in welke gevallen geen kosten zullen worden in rekening gebracht en, zoo geen gratis verstrekking wordt toegestaan, welke bedragen zullen worden gevorderd.

In de artikelen 107 en 108 wordt aangegeven, welke gegevens uit het bevolkingsregister niet mogen worden verstrekt. Deze betreffen namelijk: het verblijf, vroeger of tegenwoordig, in een krankzinnigengesticht, strafgevangenis, huis van bewaring, rijkswerkinrichting, tuchtschool of reclasseeringsinstelling. Deze bepaling geldt uiteraard niet voor personen, die aldaar hebben vertoefd of vertoeven ter uitoefening van een functie aan die instellingen. Ook omtrent buitenechtelijke geboorten, buitenechtelijke samenwoning of ontheffing of ontzetting uit de ouderlijke macht, is geheimhouding opgelegd, tenzij die gegevens worden gevraagd voor een philanthropisch- of wetenschappelijk doel.

Deze voorschriften zijn rationeel. Hierdoor wordt voorkomen, dat personen in hun maatschappelijke positie kunnen worden geschaad.

Men zie ook de toelichtingen op de artikelen.

RAADGEVINGEN VOOR HET GEBRUIK VAN KAARTEN IN HET ALGEMEEN.

1. Plaats de kaarten nooit op een hellend vlak. De het laagst geplaatste kaarten stuwen op of klemmen vast.
2. Laat kaarten zoodanig in bak of lade verzinken, dat er niet onwillekeurig op geleund kan worden.
3. Verdeel bak of lade door vaste schotjes in vakken, die minder diep zijn dan de kaarten hoog. Wegzakken van kaarten is dan onmogelijk.
4. Laat de vaste schotjes een paar cm lager zijn dan de kaart of laat de schotjes in het midden van een uitholling voorzien.
5. Beveilig de voorste en achterste kaart(en) door een plaat geslepen spiegelglas, zink, triplex of door een blanco kaart of kartonnetje.
6. Indien ladekasten worden gebruikt voor de berging van kaarten ga men niet hooger dan 1.40 m (bovenzijde bovenste lade) en niet lager dan 0.65 m (bovenzijde onderste lade). Eisch laden op kogelsleden.
7. Eenheid in de afmetingen van al Uw kaartsystemen beteekent: eenheid in het bergingsmaterieel en dus bezuiniging. Houd bij het ontwerpen van kleine kaartmodellen rekening met de normale afmetingen van kasten, laden of bakken.
8. Bevorder zooveel mogelijk stofvrije berging der kaarten.
9. Deel het kaartenregister naar eigen inzicht in door middel van een index van leerbord, voorzien van stalen beschrijfbare tabs of z.g. vensterruiters.
10. Neem nooit een kaart uit de verzameling zonder er een uitstekend karton (wachter) voor in de plaats te stellen. Laat nooit de vóór- of achterstaande kaart uitsteken.
11. Voorzie de kartonnen wachters van een aanduiding omtrent den persoon of de afdeeling, die de kaart in gebruik heeft genomen.
12. Laat steeds één en dezelfde persoon verantwoordelijk zijn voor de juiste opberging der uitgenomen kaarten. Een ieder worde daarom de verplichting opgelegd de uitgenomen kaarten te deponeeren op een vaste plaats in een bakje (alfabetiseerbakje).
13. Ruiters worden gemakkelijk zandruiters. Zorg bij het gebruik van doornruitertjes, dat de doorntjes de kaarten niet te zeer beschadigen. Gebruik bij voorkeur kleefruiters.
14. Kaarten behoeven niet dik te zijn om duurzaam en gemakkelijk hanteerbaar te zijn.
15. Inkeepingen in den bovenrand der kaart bevorderen de slijtage.
16. Gebruik voor het aanhechten van een vervolgkaart geen schoenmakersring, doch een smalle gegomde linnen strook.

AANWIJZINGEN VOOR ALFABETISCH-LEXICOGRAFISCHE RANGSCHIKKING.

(Artikel 12 Dienstplichtbesluit.)

1. Het rangschikken van de namen der ingeschrevenen in het alphabetisch register geschiedt naar de regelen, in de volgende leden vervat.

2. De ingeschrevenen worden in het alphabetisch register vermeld in lexicographische volgorde van hun geslachtsnamen en, bij gelijkheid van deze, van hun voornamen. Zijn ook de voornamen gelijk, dan geschiedt de vermelding in volgorde van de geboortedatums en, bij gelijkheid ook van deze, in de volgorde, waarin de ingeschrevenen zijn vermeld in het inschrijvingsregister.

3. De ingeschrevenen worden vermeld onder de letter, waarmede de geslachtsnaam begint. Hierbij blijven echter buiten aanmerking de hieronder genoemde woorden en letters, indien deze niet met een ander deel van den geslachtsnaam tot één woord zijn verbonden, nòch den geheelen geslachtsnaam vormen:

a, aan, aan de, aan den, aan der, aan het, aan t, af, al, am, auf, auf dem, auf der, auf ter, aus m;

bin, boven d, bij, bij de, bij den, bij het, bij t;

d, da, dal, dalla, das, de, de die le, de l, de la, de las, de van der, deca, degli, dei, del, della, den, der, des, di, do, don, dos, du;

el;

het;

im, in, in de, in den, in der, in het, in t;

l, la, las, le, les, lo, los;

of, onder, onder de, onder den, onder het, onder t, op, op de, op den, op gen, op het, op t, op ten, over, over de, over den, over het, over t;

s;

t, te, ten, ter, thoe, thor, to, toe, tot;

uit, uit de, uit den, uit het, uit t, uit te de, uit ten, unter, uijt, uijt de, uijt den, uijt te de, uijt ten;

van, van de, van den, van der, van het, van t, van ter, ver, vom, von, von dem, von der, voor, voor de, voor den, vor, vor der;

zu, zum, zur. [1])

---

[1]) De eerste zin heeft in het algemeen tot strekking om bij z.g.n. dubbele namen voor het alphabetiseeren steeds te beginnen bij den eersten naam, ook indien de familie, waartoe de ingeschrevene behoort, meer onder den tweeden naam bekend mocht staan of indien, om historische of andere welke redenen ook, het eene deel van den geslachtsnaam voor de familie van grooter beteekenis mocht zijn dan het andere. Uit den aard der zaak kan te eener of anderer tijd het geval zich voordoen, dat in een naam woorden of letters voorkomen, die niet in het derde lid zijn vermeld maar naar hun aard wèl onder den in dat lid neergelegden regel zouden behooren te vallen. In een dergelijk geval zal die regel buiten toepassing moeten blijven en zullen de bedoelde woorden of letters derhalve ten volle in aanmerking moeten worden gebracht, althans zoolang de bepaling niet in dit opzicht zal zijn aangevuld.

(Toel. Dienstplichtbesluit)

4. Met de in het derde lid bedoelde, afzonderlijk en aan het begin van den geslachtsnaam staande woorden en letters wordt bij het onderling rangschikken van de onder een zelfde letter te vermelden namen rekening gehouden in dien zin, dat bij overigens gelijke geslachtsnamen het eerst worden vermeld die, waarbij bedoelde woorden en letters niet, en daarna die, waarbij zij wèl voorkomen, de laatste in de volgorde, waarin zij in het derde lid vermeld zijn.

5. Wanneer een naam of het eerste woord van een naam gelijk is aan de eerste letters van een anderen naam, wordt de kortste naam of de naam, waarvan het eerste woord het kortst is, het eerst vermeld. Dit geldt ten aanzien zoowel van voornamen als van geslachtsnamen. Woorden en letters, als in het derde lid bedoeld, blijven hierbij buiten aanmerking.

6. In alle gevallen, waarin in één woord de j onmiddellijk op de i volgt, worden deze twee letters te zamen, evenals de y, beschouwd als de voorlaatste letter van het alphabet.

7. Ten aanzien van ingeschrevenen, wier namen niet uit een eigenlijken geslachtsnaam en een of meer voornamen bestaan, wordt dat deel van den naam, dat het meest met een geslachtsnaam overeenkomt, als geslachtsnaam en het overige deel als voornaam of voornamen beschouwd.

8. Ten aanzien van ingeschrevenen, wier geheele naam uit slechts één woord bestaat, wordt dit woord als geslachtsnaam beschouwd. [1])

9. Voor de toepassing van de regelen, in dit artikel voorkomende, maakt het geen verschil, of in een naam hoofd- of kleine letters zijn gebezigd. Evenmin maakt het verschil, of eenig teeken boven, onder of naast een letter geplaatst is. Indien eenig teeken tusschen woorden of letters is geplaatst, worden die woorden of letters geacht afzonderlijk te staan.

10. Adellijke titels, hetzij Nederlandsche of buitenlandsche, hebben geen invloed bij het rangschikken van de namen. [2])

11. Elke ingeschrevene wordt in het alphabetisch register vermeld onder den geslachtsnaam en de voornamen, onder welke hij in het inschrijvingsregister is vermeld.

---

[1]) Dit lid heeft betrekking op personen van vreemde afkomst. (*Toel. Dienstplichtbesluit*)

[2]) Adellijke titels, ofschoon zij bij den naam behooren en ook in de dienstplichtregisters vermeld dienen te worden, maken geen deel van den naam uit en zullen daarom ten opzichte van het rangschikken van namen buiten aanmerking moeten blijven. (*Toel. Dienstplichtbesluit*)

WET

van den 17den April 1887, (Staatsblad no. 67), tot vaststelling van bepalingen betreffende het houden van bevolkingsregisters.

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is wettelijke bepalingen vast te stellen ter bevordering van het aanleggen en bijhouden van bevolkingsregisters;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Onverminderd de bevoegdheid in art. 140 der gemeentewet aan den gemeenteraad toegekend, worden door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur voorschriften gegeven omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters en het doen der daartoe vereischte opgaven aan hen, die met het houden der bevolkingsregisters zijn belast.

Toelichting.

a. De Hooge Raad verklaarde bij zijn arresten van 13 Januari 1879 en 22 November 1886, de besluiten inzake de bevolkingsregisters niet verbindbaar. In verband hiermede is een wettelijke basis geschapen, omdat tegen overtredingen geldige strafbepalingen onmisbaar werden geacht. (Zie Hoofdstuk II, „Geschiedenis van de Nederlandsche Bevolkingsboekhouding", onder B, „*Beknopt algemeen overzicht*".

b. Art. 140 (thans 174) der gemeentewet luidt: „Hij (de Raad) „maakt, in overeenstemming met algemeene of provinciale voor- „schriften, de noodige verordeningen tot verdeeling der gemeente „in wijken en tot opmaking van volledige staten der bevolking „en harer huizing".

De aanhaling van dit artikel is zeer merkwaardig. In de Mem. v. Antw. op het wetsontwerp zeide de Regeering:

„De bedoeling is niet alleen, op het nut van zoodanige ver- „ordeningen de aandacht te vestigen, maar, met het oog op de „2de zinsnede van artikel 126 (thans 151) den Raad tot het maken „der verordeningen te verplichten, wanneer een algemeene maat- „regel van bestuur of provinciaal reglement eene verdeeling der „gemeente in wijken of het *opmaken van staten der bevolking* en „der huizen vorderen mocht. Bestaan te dien aanzien zulke al- „gemeene of provinciale voorschriften niet, dan is de Raad na- „tuurlijk vrij."

O.i. heeft de aangehaalde bepaling van de gemeentewet, althans voor wat betreft het maken van verordeningen „*tot opmaking van volledige staten der bevolking en harer huizing*", niet de minste beteekenis, nu wet en algemeene maatregelen van bestuur in die materie voorzien. Wij meenen, dat voor de praktische toepassing van de bevoegdheid, aan den *gemeenteraad* voorbehouden, nooit gebruik zal kunnen worden gemaakt van het gemeentelijk deel van het nationale bevolkingsregister. De volledige staten der bevolking en harer huizing, zouden eventueel moeten komen *nàást* het gemeentelijk bevolkingsregister, dat van algemeen Rijksbelang is.

c. Men zie voor de uit deze wet voortgevloeide algemeene maatregel van bestuur, Hoofdstuk II, „Geschiedenis van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding", onder A, „*Historisch overzicht in jaartallen*".

Artikel 2.

Overtreding van de door Ons krachtens het voorgaande artikel uit te vaardigen besluiten wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

De in dit artikel bedoelde strafbare feiten worden als overtredingen beschouwd.

Toelichting.

In het algemeen duurt o.i. een overtreding van de verplichting tot aanmelden of aangifte, of tot het afleggen van een verklaring, enz., voort, tot dat de verplichting is nagekomen, dat is dus ook na het verstrijken van de voorgeschreven termijnen. Zoolang het strafbare feit nog niet tot het verleden behoort of nog wordt gepleegd, kan van verjaring van het recht van strafvordering bezwaarlijk worden gesproken.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Amsterdam, den 17den April 1887.

WILLEM.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.

Uitgegeven den *twintigsten* April 1887.

De Minister van Justitie,
DU TOUR VAN BELLINCHAVE.

BESLUIT BEVOLKINGSBOEKHOUDING, STAATSBLAD 1936, No. 342.

BESLUIT *van den 31sten Maart 1936 (Staatsblad no. 342) tot vaststelling van voorschriften omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters en het doen der daartoe vereischte opgaven.*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 12 December 1935, n°. 29327, Afd. B.B.;

Gelet op de wet van 17 April 1887 (*Staatsblad* n°. 67) en op artikel 174 van de gemeentewet;

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Januari 1936, n°. 55);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 Maart 1936, n°. 985, Afd. B.B.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Juli 1936 het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 141), sedert gewijzigd, regelende de verplichting der ingezetenen tot het doen van aangifte voor de bevolkingsregisters, en Onze besluiten van 12 December 1922 (*Staatsblad* n°. 670), sedert gewijzigd, tot vaststelling van voorschriften omtrent het houden van bevolkingsregisters, en van 27 September 1930 (*Staatsblad* n°. 392), sedert gewijzigd, tot tijdelijke afwijking en wijziging van de voornoemde besluiten, te vervangen door de volgende:

Voorschriften omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters en het doen der daartoe vereischte opgaven aan hen, die met het houden der bevolkingsregisters zijn belast.

AFDEELING I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

1. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder: **Definities.**

a. „*Onze(n) Minister*": de Minister van Binnenlandsche Zaken; **Minister.**

b. „*Inspectie*": de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters; **Inspectie.**

Gezin. *c.* „*gezin*":

1. de samenwonende echtgenooten, eventueel met de inwonende, niet onder 2 vallende, *ongehuwde* kinderen;
2. de met zijn (haar) *ongehuwde* kinderen samenwonende man of vrouw;

Samenwoning. *d.* „*samenwoning*": elk geval, waarin personen op andere wijze, dan onder *c* bedoeld, een huishouding vormen;

Hoofd. *e.* „*hoofd*":

1. in het geval bedoeld onder *c*, 1, de man;
2. in het geval bedoeld onder *c*, 2, de man of de vrouw;
3. in het geval bedoeld onder *d*, indien het betreft de huishouding van één man en één vrouw, de man, en indien het betreft de huishouding van één of meer mannen en/of één of meer vrouwen, de man of de vrouw, die als zoodanig is aangewezen. In het geval een aanwijzing, als hiervoren bedoeld, niet heeft plaats gehad, wordt voor de toepassing van dit besluit, de oudste in leeftijd voor „hoofd" gehouden;

Kinderen. *f.* „*kinderen*": de eigen kinderen van het hoofd alsmede de stiefkinderen;

Stiefkind. *g.* „*stiefkind*": de in een gezin levende persoon, die in den eersten graad van bloedverwantschap in de nederdalende linie staat tot die(n)gene der tegenwoordige echtgenooten, die niet het hoofd is, dan wel tot den man of de vrouw met wie(n), hetzij het hoofd of diens echtgenoote, hetzij een vorige echtgenoot(e) van het hoofd gehuwd is geweest;

Afz. levend persoon. *h.* „*afzonderlijk levend persoon*": ieder, die niet deel uitmaakt van een gezin of van een samenwoning;

Persoonskaart (= P.K.) *i.* „*persoonskaart*": de gezinspersoonskaart, waarvan het model als bijlage n°. I bij dit besluit is gevoegd, alsmede het tevoren geldend model dier kaart;

Persoonsregister. *j.* „*persoonsregister*": de verzameling persoonskaarten van de tot de bevolking der gemeente behoorende personen;

Verhuiskaart. *k.* „*verhuiskaart*": de kaart, waarvan het model als bijlage n°. II bij dit besluit is gevoegd;

Gezinskaart. *l.* „*gezinskaart*": de gezinskaart of het gezinsblad, waarvan het model als bijlage 1 is gevoegd bij Ons tevoren geldend besluit van 12 December 1922 (*Staatsblad* n°. 670);

Gezinsregister. *m.* „*gezinsregister*": de verzameling gezinskaarten van de tot de bevolking der gemeente behoorende gezinnen, samenwoningen en afzonderlijk levende personen;

Bevolkingsregister (= B.R.) *n.* „*bevolkingsregister*": de verzameling van de op de boekhouding der bevolking betrekking hebbende registers;

Verhuisbiljet. *o.* „*verhuisbiljet*": het getuigschrift van verandering van werkelijke woonplaats, waarvan het model als bijlage 4 is gevoegd bij Ons tevoren geldend besluit van 12 December 1922 (*Staatsblad* n°. 670);

p. *„verblijfregister”:* het register, waarvan het model als bijlage n°. V bij dit besluit is gevoegd. **Verblijfregister.**

2. Van de volgende bepalingen van dit besluit zijn die, welke aangeduid zijn met:

(*p*) alléén van toepassing, indien een persoonsregister wordt gehouden;

(*g*) alléén van toepassing, indien een gezinsregister wordt gehouden.

Toelichting.

a. *„Onze(n) Minister”.* Voor de bevoegdheden van den Minister zie men de artikelen: 4.2*c*; 10; 18.2*b*; 21.1.2; 24.3; 27.1; 29; 33 bij 4) 6) 23) 35)*b*; 35 bij 33 en 34); 38.1.2; 39.3; 40 bij 20); 44.2; 49.2; 51.1; 54.2; 60.2; 72.3; 78.2; 98.2; 104.3; 106; 111.3; 112; 114.2; 116.2; 119; 120.2.3; 121.1.2; 122.1; 123.2.4; 124; 125.2; 129; 137; 104.2.

b. *„Inspectie”.* Bureau Binnenhof 19 te 's-Gravenhage (Departement van Binnenlandsche Zaken). Telefoon interc. letter T. Voor de bevoegdheden en verplichtingen van de Inspectie zie men de artikelen: 4.2*b*; 7.2; 8.2; 10; 19.4; 28.1.3; 63.2; 64; 65.1; 67.1; 69.2; 72.2: 73.3; 74.3; 75.3.4; 81; 82.2; 83.2; 84.2; 86.1; 88.2; 92.1; 93.1; 94.1; 96.1.2.3; 97.2.3.4; 98.1; 104.2; 106.1; 113; 114.1; 115; 116.1.2; 117.1.2; 120.1; 123.3.4.5; 126.1.2.3; 128.1.2; 131; 135.1.

c. *„gezin”.*

„De inwonende *ongehuwde* kinderen vormen met hun ouders „een gezin. De ongehuwde dochter, die met haar kind inwoont „bij haar ouders, wordt echter *niet* tot het gezin gerekend. Zij „vormt met haar kind samen een afzonderlijk gezin.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4.)

Onder het begrip „gezin” zijn te rangschikken:

1. man en vrouw (indien zij gehuwd zijn en samenwonen);
2. man en vrouw en inwonende *ongehuwde* kinderen (hieronder vallen ook stiefkinderen, zie *f* en *g*);
   (De inwonende *gehuwde* of gehuwd geweest zijnde kinderen behooren dus niet tot het gezin van de ouders.)
3. man (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) en inwonende *ongehuwde* kinderen;
4. vrouw (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) en inwonende *ongehuwde* kinderen.

De ongehuwde dochter, die met haar onwettig kindje bij haar ouders inwoont, valt onder 4. In de definitie is door de woorden: „niet onder 2 vallende” alle misverstand te dien aanzien uitgesloten.

Op te merken is, dat in de definitie onder *c* 1 wordt gesproken van „met de *inwonende*, niet onder 2 vallende, *ongehuwde* kinderen”, terwijl onder *c* 2 staat: „de met zijn (haar) *ongehuwde* kinderen *samenwonende*” enz. Door dit verschil in terminologie is het o.i. niet aan twijfel onderhevig, dat b.v. een oude vader, die met zijn *ongehuwde* kinderen samenwoont, met hen een gezin vormt, waarvan hij als hoofd (zie onder *e*) optreedt.

Elk gezin vormt een *huishouding.* (zie *d*).

Men raadplege de toelichting op *h*.

d. „samenwoning".

„Het aantal gevallen, dat onder het begrip „samenwoning" „valt, zal gering zijn. Een „gezin" kan niet tevens een „samen-„woning" zijn. Broers en zusters of vrienden en vriendinnen, die „een huishouding vormen, zijn te beschouwen als een „samen-„woning". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4).

Onder het begrip „samenwoning" zijn te rangschikken: samenwonende mannen en/of vrouwen, b.v. broers en/of zusters, vrienden en/of vriendinnen, doch alleen indien zij één *huishouding* vormen en dan nog slechts indien zij *„op andere wijze dan onder c bedoeld"* een huishouding vormen. „Op andere wijze dan onder *c* bedoeld" wil dus zeggen, dat een *„gezin" niet* tevens een *„samenwoning"* kan zijn en ook niet deel van een *„samenwoning"* kan uitmaken. Elk *„gezin"* blijft dus onder alle omstandigheden een eenheid vormen. Een *„samenwoning"* kan derhalve bestaan uit gehuwde en ongehuwde mannen en vrouwen, voor zoover er geen gezinsverband bestaat.

Met de noodige voorbeelden zullen wij een en ander onder *h.* toelichten.

e. „hoofd". Alleen voor een samenwoning van meer dan twee personen is aanwijzing van een hoofd aan te bevelen (zie onder *h*). Deze aanwijzing kan o.i. plaats hebben door een eenvoudige verklaring van de samenwonenden, welke steeds herroepen kan worden. Noodzakelijk is een dergelijke verklaring niet, omdat in het geval een aanwijzing niet heeft plaats gehad, „de oudste in leeftijd voor *„hoofd"* gehouden" wordt.

De aanwijzing heeft alleen beteekenis voor de toepassing van het besluit.

f. „kinderen". Pleegkinderen vallen hier niet onder; deze zijn te beschouwen als „afzonderlijk levende personen" (zie onder *h*), voor zoover zij niet tot een samenwoning behooren (zie onder *d*). Opgemerkt wordt, dat de definitie, in verband met de redactie van *c*, o.i. slechts beteekenis heeft voor zooveel betreft de *ongehuwde* kinderen.

g. „stiefkind". „De in een gezin levende persoon", d.w.z. de *ongehuwde* persoon, „die in den eersten graad van bloedverwantschap in de nederdalende linie staat" enz. Men zie artt. 345—352 Burgerlijk Wetboek.

Bloedverwantschap bestaat o.a. tusschen personen, die van elkander afstammen (vader en zoon of dochter; moeder en zoon of dochter). Dit is de rechte linie. Van den stamvader (stammoeder) kan men in de rechte linie afdalen naar de nakomelingen. Dit is rechte nederdalende linie. Vader en zoon of dochter en moeder en zoon of dochter bestaan elkander in den eersten graad. De zoon of dochter staat dus tot den vader of moeder „in den eersten graad van bloedverwantschap in de nederdalende linie".

Onder de definitie vallen dus:

1. het wettig of onwettig (al dan niet erkend) kind van de vrouw van het hoofd;
2. het wettig of onwettig (al dan niet erkend) kind van de vrouw uit een *vorig* huwelijk van het hoofd;
3. het wettig of onwettig *erkend* kind van den man, met wien het vrouwelijke hoofd gehuwd is of is geweest;

4. het wettig of onwettig *erkend* kind van den man, met wien de tegenwoordige vrouw van het hoofd gehuwd is geweest;
5. het wettig of onwettig *erkend* kind van den man, met wien een vroegere vrouw van het mannelijk hoofd gehuwd is geweest.

h. „afzonderlijk levend persoon". In verband met het bepaalde in artikel 43, n.l. dat voor elk gezin en voor ieder afzonderlijk levend persoon, alsmede voor ieder der tot een samenwoning behoorende personen, een afzonderlijke gezinskaart bestemd wordt en in verband met de bepaling van artikel 56, n.l. dat op een woningkaart (-blad) tenminste vermeld worden de geslachtsnaam enz. van het hoofd van een gezin, van ieder persoon, die tot een samenwoning behoort en van ieder afzonderlijk levend persoon, is het noodig, dat duidelijk voor oogen staat wat onder „gezin" (zie *c*), wat onder „samenwoning" (zie *d*) en wat onder „afzonderlijk levend persoon" is te verstaan. Voor de invulling van de achterzijde van een persoonskaart heeft alleen het begrip „gezin" beteekenis.

Allereerst is op te merken, dat voor de toepassing van de beide genoemde artikelen eigenlijk geen verschil bestaat tusschen een persoon, die tot een samenwoning behoort en een afzonderlijk levend persoon. De waarde van de definitie voor „samenwoning" schuilt dus voornamelijk in het collectieve optreden naar buiten door de aanwijzing van een „hoofd" (zie *e*).

Met eenige voorbeelden zullen we de voornaamste mogelijkheden toelichten:

man + vrouw (gehuwd)	= gezin	indien samenwonend
man + vrouw (gehuwd) + ongehuwd kind + ongehuwd stiefkind	= gezin	
man (gehuwd of gehuwd geweest) + ongehuwd kind	= gezin	
man (ongehuwd) + ongehuwd door hem erkend kind	= gezin	
vrouw (gehuwd of gehuwd geweest) + ongehuwd kind	= gezin	
vrouw (ongehuwd) + al dan niet erkend ongehuwd kind	= gezin	

man + vrouw (gehuwd) + kinderen, waarvan één een inwonend kindje heeft . . . . . . = *twee* gezinnen;

gezin + gezin = *geen* samenwoning (zie *d*), doch *twee* gezinnen met twee hoofden;

gezin + dienstbode = *geen* samenwoning, doch gezin + afzonderlijk leven persoon;

gezin + dienstbode + kostganger + oom. = *geen* samenwoning, doch gezin + 3 afzonderlijk levende personen;

broer(s) (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) + zuster(s) (ongehuwd, gehuwd, of gehuwd geweest) = samenwoning;

broer (gehuwd of gehuwd geweest) + kind + zuster (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) = *geen* samenwoning, doch gezin + afzonderlijk levend persoon;

broer (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest + zuster (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) + kind = *geen* samenwoning, doch afzonderlijk levend persoon + gezin;

broer + kind + broer(s) + zuster(s) = gezin + samenwoning; vriend (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) + vriendin (ongehuwd, gehuwd of gehuwd geweest) = samenwoning;

vriend + vriendin = samenwoning; de vriendin krijgt een kind; het zijn nu: afzonderlijk levend persoon + gezin;

gesticht met echtparen = *geen* samenwoning. Elk echtpaar vormt een gezin, waarvan de man hoofd is.

i. „persoonskaart". Zie artt. 33 t/m 38.

Het model der gezinspersoonskaart heeft in 1934 eenige wijzigingen ondergaan, waardoor een meer logische en rationeele indeeling is verkregen. De kaarten van het tevoren geldend model blijven in gebruik. Dat gebruik richt zich naar de aan de vakken gegeven bestemming, d.w.z., dat bij de toepassing van de voorschriften rekening moet worden gehouden met de omstandigheid, dat die voorschriften thans zijn berekend op het nieuwe model.

De totaalnummering der vakken is gehandhaafd, hoewel enkele daarvan zijn komen te vervallen. De vakken 20), 24) en 25) van het oude model zijn vervallen. De aanteekeningen, welke plaats vonden in de vervallen vakken worden gesteld in het vergroote vak 35) op het nieuwe model. De vakken 18) en 19), (welke nummers eveneens zijn vervallen) bestemd voor het beroep, enz. nemen een meer juiste plaats in naast de primaire gegevens van den persoon. De vakken „verplichte" en „onverplichte" aanteekeningen (7 en 23) hebben op het nieuwe model aan de voorzijde der kaart een plaats gekregen. Tengevolge van de verplaatsing van de vakken 7), 18) en 23) en het vervallen der vakken 19), 20), 24) en 25) is een geringe vernummering noodig geworden, welke echter de oorspronkelijke hoofdindeeling ongemoeid heeft gelaten. Men raadplege de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 7—20.

j. „persoonsregister".

Voor „persoonsregister" zie men de artt. 28, 29, 32 t/m 38; voor: „bevolking der gemeente" raadplege men de artt. 22 e.v.

De bewoordingen van deze definitie (*de* verzameling), alsmede de bepalingen der artt. 32 en 51, 2e lid, en het ontbreken van voorschriften omtrent het houden van afzonderlijke registers voor dienstboden en gestichtsbewoners, wijzen er op, dat alle persoonskaarten tot één verzameling moeten worden samengevoegd en deze verzameling is *het* persoonsregister. Deze verzameling behoeft echter niet lexicografisch gerangschikt te worden. Men raadplege de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 7—20.

k. „verhuiskaart". Zie artt. 3, 2e lid, 9 en 11; 85, 88, 89, 90, 91, 92 en art. 118, 3e lid. Men zie voorts den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 27, punt 8 en blz. 30, punt 14.

l. „gezinskaart". Zie artt. 40 t/m 44 en het onder de bijlagen opgenomen (ongewijzigde) model.

„Het model kan, voor zooveel noodig, in overeenstemming „worden gebracht met de nieuwe voorschriften. Opgemerkt wordt, „dat verschillende z.g.n. afzonderlijke- of bijregisters niet in over„eenstemming zijn met bedoeld model.

„Deze afwijkende modellen kunnen wel in gebruik blijven. De „na 1 Juli 1936 aan te leggen kaarten of bladen moeten echter „overeenstemmen met het voorgeschreven formulier.

„Aan te bevelen is slechts één formaat voor alle gezinskaarten „te gebruiken en deze in één verzameling samen te voegen.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, art. 39, 1e lid, blz. 20—21.)

Opgemerkt zij, dat in het K.B. voorschriften omtrent het houden van afzonderlijke registers voor dienstboden en gestichtsbewoners ontbreken, terwijl telkenmale alleen wordt gesproken van gezinskaart. Voor dienstboden, kostgangers, gestichtsbewoners e.d. zal dus steeds een afzonderlijke gezinskaart van het voorgeschreven model gebruikt moeten worden.

Zie ook *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21—24, en de toel. op *m.* „*gezinsregister*”.

m. „*gezinsregister*”. Voor „gezinsregister” zie men artt. 28 en 39 t/m 44; Voor „bevolking der gemeente” zie art. 22 e.v. De bewoordingen van deze definitie (*de* verzameling) wijzen er op, dat de gezinskaarten van afzonderlijk levende personen, met die van gezinnen en samenwoningen, *één* verzameling zullen moeten vormen. Afzonderlijke registers voor dienstboden en voor gestichten zijn, behoudens bij wijze van overgang, (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21) niet meer toegestaan (zie ook onder *j* en *l*).

n. „*bevolkingsregister*”. Zie artt. 28, 109 en 138. Het verblijfregister valt niet onder het begrip „bevolkingsregister”.

o. „*verhuisbiljet*”. Zie artt. 86, 88, 89, 90, 91, 95, 96 en het onder de bijlagen opgenomen ongewijzigde model.

„Het model kan, voor zooveel noodig, in overeenstemming „worden gebracht met de nieuwe voorschriften.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4.)

„In het belang van de bevolkingsboekhouding wordt aanbevolen „ook de verhuisbiljetten met de schrijfmachine in te vullen.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.)

Men zie ook blz. 21 Handleiding bevolkingsboekhouding bij 2) en 3).

p. „*verblijfregister*”. Zie artt. 19, 22, 23; 59 t/m 62 en 109.

2. Voor de met (*p*) = (persoonsregister) aangeduide artikelen zie men: artt. 28, 2e lid, 45 t/m 48, 70, 1e lid, 71, 1e lid, 73, 1e lid, 74, 1e lid, 75, 2e lid, 86, 4e lid, 87, sub *a*.

Voor de met (*g*) = (gezinsregister) aangeduide artikelen zie men: artt. 28, 2e lid, 70, 1e, 2e en 3e lid, 71, 2e lid, 73, 1e lid, 74, 1e lid, 75, 2e lid, 77 sub *a* en sub *c*, 86, 2e lid, 87, sub *d*, 99, 3e lid.

De niet met (*p*) of (*g*) aangeduide artikelen zijn dus voor alle gemeenten geldend. Deze onderscheiding zal moeten gelden zoolang het persoonskaartenstelsel niet algemeen is ingevoerd.

Artikel 2.

1. Indien de in dit besluit bepaalde verrichtingen op een Zondag vallen of de daarin gestelde termijnen of tijdvakken op een Zondag afloopen, treedt de eerstvolgende werkdag voor dien Zondag in de plaats. **Zondagen.**

2. Met den Zondag worden gelijkgesteld de Nieuwjaarsdag, de Goede Vrijdag, de Christelijke tweede Paasch- en Pinksterdagen, de beide Kerstdagen, de Hemelvaartsdag en Onze verjaardag.

Toelichting.

Krachtens pauselijk decreet van 2 Juli 1911 zijn de 2e Kerst- 2e Paasch- en 2e Pinksterdag voor de Roomsch-Katholieke kerk geen feestdagen meer.

AFDEELING II.

De verplichtingen van de bevolking.

Artikel 3.

Aanmelding in persoon.

1. Ieder, die zonder te zijn opgenomen in het bevolkingsregister in een gemeente nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet, is, behoudens het bepaalde in artikel 4, verplicht zich binnen vijf dagen na zijn aankomst, in persoon aan te melden bij het gemeentebestuur. Deze aanmelding geschiedt ter plaatse, waar het gemeentebestuur het bevolkingsregister heeft ondergebracht, en tijdens de uren, gedurende welke daarvoor door dat bestuur gelegenheid wordt gegeven.

Overlegging pasp., verhuisk., enz.

2. Bij de aanmelding, bedoeld in het eerste lid, wordt overgelegd een paspoort of ander identiteitsbewijs, indien de persoon uit een plaats buiten Nederland, een verhuiskaart of legitimatiebewijzen, indien de persoon uit een andere gemeente van Nederland is gekomen.

Verklaring of toelichting.

3. Bij de aanmelding wordt een zoodanige verklaring afgelegd of toelichting gegeven, dat het gemeentebestuur in staat is te beoordeelen of opneming in het bevolkingsregister der gemeente of van een andere gemeente, dan wel in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, of in het verblijfregister, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit noodig is.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*” en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*”.

1. Men zie de artt. 18, 1e lid en 23, 1e lid en voorts de artt. 13 en 14.

2. Men zie de artt. 7, 8, 9, 11, 16 en 85 en voorts de artt. 95 en 96.

„Onder „identiteitsbewijs” is te verstaan een aan een paspoort „gelijkwaardig officieel stuk, voorzien van portret, dat de identiteit „van den houder bewijst. In het paspoort of op het identiteits- „bewijs van *ieder* persoon, die uit een plaats buiten Nederland „is gekomen, wordt *terstond* een der volgende aanteekeningen „gesteld:

„*a.* aangemeld te .... op .... „(indien geen opneming of inschrijving in bevolkingsregister of „verblijfregister plaats heeft);

„*b.* opgenomen in bevolkingsregister van .... „op ....;

„*c.* ingeschreven in verblijfregister van .... „op ....

„Met „legitimatiebewijzen” wordt bedoeld de verzameling „van bewijsstukken, zooals brieven, visitekaartjes, rij- of nummer- „bewijs e.d., waarmede de houder zich kan legitimeeren”. (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4).

3. Men zie art. 16, benevens de artt. 9, 10, 85.1, 110.2 en 123.

Artikel 4.

Vrijstelling aanmelding.

1. Van de aanmelding, bedoeld in artikel 3, eerste lid, is, behoudens het bepaalde in het volgend lid, vrijgesteld:

a. hij, die, in overeenstemming met de bepalingen van afdeeling III, vermeld staat hetzij in het bevolkingsregister eener andere gemeente, hetzij in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid;

b. hij, die behoort tot de personen, wier opneming in de bevolkingsregisters, ingevolge het bepaalde in artikel 21, eerste lid, onder *a*, achterwege blijft.

Wanneer vrijstelling geldt.

2. De vrijstelling van aanmelding geldt slechts wanneer op de eerste aanvrage van de met de uitvoering van dit besluit belaste ambtenaren het bewijs dier vrijstelling wordt geleverd door overlegging, binnen vijf dagen na die aanvrage, van hetzij:

a. een gedagteekend bewijs van opneming in het bevolkingsregister, op naam, afgegeven door of vanwege het bestuur der gemeente tot welker bevolking de persoon behoort;

b. een gedagteekend bewijs van opneming in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, afgegeven door of vanwege de Inspectie;

c. een gedagteekend bewijs van vrijstelling van opneming in de bevolkingsregisters, afgegeven door of vanwege Onzen Minister.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Men zie de toel. op art. 21, 1e lid, onder *a*.

2. De onder *a*, *b* en *c* bedoelde bewijzen zijn niet vrij van leges.

Onder: „met de uitvoering van dit besluit belaste ambtenaren" zijn o.i. te verstaan alle ambtenaren, zoowel bij de gemeenten als bij de Inspectie, aan wie door de bevoegde instanties werkzaamheden betreffende de uitvoering van het besluit zijn opgedragen. Voor het opmaken van proces-verbaal kan de ambtenaar desnoodig de tusschenkomst inroepen van politieambtenaren.

Men vergelijke art. 5, 2e lid.

Artikel 5.

Verplichting verstrekken inlichtingen.

1. Onverminderd de overige in dit besluit opgelegde verplichtingen, is een ieder gehouden op schriftelijke uitnoodiging van of vanwege het gemeentebestuur binnen vijf dagen na de dagteekening daarvan, in persoon, ter plaatse en binnen de op de uitnoodiging aan te geven uren, naar waarheid de inlichtingen te verstrekken, welke overeenkomstig de bepalingen van dit besluit ten aanzien van zijn persoon of van leden van het gezin of van de samenwoning, waartoe hij behoort, verlangd worden om de bevolkingsregisters in- of aan te vullen of bij te houden.

2. Een ieder is verplicht aan de door of vanwege het gemeentebestuur daartoe aangewezen ambtenaren, op hun verzoek, terstond de in het eerste lid bedoelde inlichtingen mondeling te verstrekken.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

1. De verplichting van „*een ieder*" om inlichtingen te verstrekken, reikt niet verder dan „*zijn persoon*" of de „*leden van het gezin of van de samenwoning, waartoe hij behoort*". „*Binnen vijf dagen*" na de dagteekening van de „*schriftelijke uitnoodiging*" van of „*vanwege*" het gemeentebestuur, moet hij „*in persoon*" de „*verlangde*" inlichtingen verstrekken. De uitnoodiging zal b.v. vanwege het gemeentebestuur door den afdeelingchef geteekend kunnen worden. De verlangde inlichtingen moeten strekken „*om de bevolkingsregisters* (meervoud) *in — of aan te vullen of bij te houden*". Men zie ook de artt. 15 en 16.

2. Vast moet staan, dat de met het inwinnen van inlichtingen aan de woningen belaste ambtenaren (b.v. bij de huis-aan-huiscontrôle, art. 111) „*terstond*" en „*mondeling*" de inlichtingen zullen krijgen, die zij verzoeken. Men zie ook art. 4, 2e lid. Er is o.i. geen bezwaar tegen, dat ook omtrent andere personen inlichtingen worden verzocht, doch een verplichting tot beantwoording van de gestelde vragen, bestaat dan niet.

De ambtenaar, die met het inwinnen van inlichtingen belast is, behoeft daarvoor niet door het gemeentebestuur te zijn aangewezen. Ook wanneer hem door den afdeelingchef een opdracht is gegeven, is hij o.i. bevoegd.

Worden de inlichtingen niet „terstond" of niet „naar waarheid" gegeven, dan stelt de persoon zich aan strafvervolging bloot. Men zie ook art. 16.

Het is aan te bevelen, den ambtenaar te voorzien van een bewijs, waarmede hij zich desverlangd kan legitimeeren.

Artikel 6.

Overleggen geboorteakte.

1. Hij, die buiten Nederland geboren is, is verplicht binnen drie maanden na de vordering door of vanwege het bestuur der gemeente tot welker bevolking hij behoort, aan dit bestuur een afschrift van of een uittreksel uit zijn geboorte-akte of uit zijn doopakte, of, bij gemis van het een of het ander, een akte van bekendheid over te leggen.

Vertaling.

2. Het gemeentebestuur kan eischen, dat van de in het voorgaande lid bedoelde stukken een vertaling van een beëedigd vertaler wordt overgelegd.

Teruggave stukken.

3. De in dit artikel bedoelde stukken worden zoo spoedig mogelijk teruggegeven.

Toelichting.

Alleen hij, die buiten Nederland geboren is, heeft de verplichting tot overlegging van een afschrift van of uittreksel uit zijn geboorte-akte, enz. De „vordering" kan o.i. zoowel mondeling als

schriftelijk „door" of „vanwege" het gemeentebestuur plaats hebben. De doopakte of de akte van bekendheid mag o.i. niet strekken ter vervanging van de geboorte-akte. Alleen wanneer geen geboorteakte bestaat, kan genoegen genomen worden met een van die stukken. De akte van bekendheid heeft de strekking, gegevens te verschaffen omtrent namen, geboortetijd en -plaats. Van hen, die in Nederland geboren zijn, kan het gemeentebestuur rechtstreeks inlichtingen vragen aan den ambt. v. d. burg. stand (art. 63, 2e lid).

„Steeds vrage men bij eerste inschrijving overlegging van een „(vertaalde) geboorteakte". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 11.)

„Zoo ook zij men voorzichtig bij het inschrijven van vreem- „delingen overeenkomstig hun paspoort. In vele gevallen is in het „paspoort alleen de z.g.n. „roepnaam" vermeld. Men vrage dus „nadrukkelijk naar de juiste namen en eische overlegging van een „geboorteakte e.d.". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*. blz. 11.)

De *verplichting* tot overlegging van stukken rust voor de leden van een gezin of van een samenwoning *tevens* op het hoofd (art. 13, 1e lid).

Bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, waarin personen onder eenig bestuur inwonen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders zijn bevoegd de gevorderde stukken te overleggen, namens hem op wien de verplichting daartoe rust (art. 14, 2e lid). Men zie ook art. 16.

Men raadplege ook de artt. 42, 63, 3e lid en 74, 2e lid.

2. De kosten der vertaling door een beëedigd vertaler, zullen o.i. moeten worden gedragen door den persoon zelf. Is hij onvermogend, dan zal hij met een bewijs van onvermogen wellicht een kostelooze vertaling kunnen verkrijgen. O.i. behoort een vertaling slechts te worden geëischt, indien zonder deze de noodige gegevens niet aan het geschrift kunnen worden ontleend.

3. De teruggave moet „zoo spoedig mogelijk" geschieden. Desnoodig kan het gemeentebestuur het stuk dus eenigen tijd onder zijn berusting houden.

Artikel 7.

1. Ieder, die krachtens de bepalingen van dit besluit moet worden opgenomen in het bevolkingsregister van een andere gemeente, dan die, in welker bevolkingsregister hij opgenomen is, doet daarvan op den dag van of uiterlijk vijf dagen nà zijn vertrek mondeling of schriftelijk aangifte aan het bestuur van laatstbedoelde gemeente, met opgave van zijn laatste adres, alsmede van den naam van de eerstbedoelde gemeente en van zijn adres aldaar. **Aangifte vertrek binnenland.**

2. Hij, die is opgenomen in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, doet de in het voorgaande lid bedoelde aangifte binnen het daarin aangegeven tijdvak schriftelijk aan de Inspectie. **Centraal B.R.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

Men zie de artt. 23—27 en voorts de artt. 13 en 14.

Een aangifte, welke vóór den dag van het vertrek binnenkomt kan o.i. niet in behandeling worden genomen, vóórdat de dag van het vertrek is aangebroken. De uitreiking of toezending van een verhuiskaart zal dus *niet eerder* mogen plaats hebben, dan op den dag van het vertrek, maar dan moet het ook onmiddellijk geschieden. (artt. 9 en 85, 1e lid).

„*Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst welke* „*kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift.*" (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 23 bij 17).

Hij, die meer dan vijf dagen nà zijn vertrek, aangifte doet, is in overtreding en kan ingevolge het bepaalde in art. 2 der wet van 17 Apr 87, St. 67, vervolgd worden.

O.i. is het gemeentebestuur, in verband met het bepaalde in de artikelen 109 en 110, niet bevoegd een te vroege of te late aangifte buiten beschouwing te laten (men zie ook art. 10).

„*Tenzij het gemeentebestuur omtrent de juistheid der aangifte in twijfel verkeert*" wordt *onmiddellijk* na *ontvangst* van de aangifte *kosteloos* een verhuiskaart uitgereikt of toegezonden (art. 85, 1e lid), welke door den aangever *onmiddellijk* in ontvangst wordt genomen (art. 10). Men zie ook de toel. op art. 10 en de artt. 16, 110.2 en 123.

2. Men zie Hoofdstuk IV, onder C, „*Het Centrale bevolkingsregister*".

In art. 9 wordt, met betrekking tot de in ontvangstneming van een verhuiskaart, alleen verwezen naar het *eerste* lid van art. 7. Ook in art. 85, 1e lid wordt alleen naar het eerste lid van art. 7 verwezen. Hieruit blijkt, dat de Inspectie niet verplicht is een verhuiskaart uit te reiken of toe te zenden.

Artikel 8.

Aangifte vertrek buitenslands.

1. Ieder, die Nederland verlaat en volgens de bepalingen van dit besluit van de bevolkingsregisters behoort te worden afgevoerd, doet daarvan op den dag van zijn vertrek, of ten hoogste vijf dagen tevoren, mondeling of schriftelijk aangifte aan het bestuur der gemeente in welker bevolkingsregister hij is opgenomen, met opgave van zijn laatste adres, het land en de plaats, waarheen hij vertrekt, en zijn adres aldaar.

Centraal B. R.

2. Hij, die is opgenomen in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, doet de in het voorgaande lid bedoelde aangifte binnen het daarin aangegeven tijdvak schriftelijk aan de Inspectie.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. De bepalingen, waaruit blijkt of men, wegens het *verlaten van Nederland*, behoort te worden afgevoerd van *de* bevolkingsregisters, zijn voornamelijk vervat in de artikelen 20, 21 en 26. Men zie de artt. 13 en 14.

Op te merken is, dat de aangifte reeds kan geschieden „ten hoogste vijf dagen" *vóór* het vertrek. Men vergelijke art. 7 en de toelichting daarop. De afvoering moet plaats hebben op den datum van aangifte.

De aangever, bedoeld in art. 8, 1e lid, neemt, tenzij het gemeentebestuur omtrent de juistheid der aangifte in twijfel verkeert, onmiddellijk een verhuiskaart in ontvangst, welke *hem dient als bewijs van afmelding* (art. 9). Men zie ook de toel. op art. 10 en de artt. 16, 110.2, en 123.

Het schijnt voor te komen, dat de afvoering wegens vertrek naar het buitenland afhankelijk wordt gesteld van het overleggen door aangever, van een bewijs, dat hij aan zijn belastingplicht heeft voldaan. Een zoodanige praktijk is onjuist en in strijd met den eisch van een nauwkeurige bevolkingsboekhouding (art. 110.1) en met de overige bepalingen van het besluit.

In art. 85, 1e lid, wordt aan het gemeentebestuur de opdracht gegeven onmiddellijk na ontvangst van de aangifte *kosteloos* een verhuiskaart uit te reiken of *toe te zenden*. De vraag kan worden gesteld, of het gemeentebestuur bij ontvangst van een schriftelijke aangifte uit het buitenland, verplicht is daarheen een verhuiskaart te zenden. O.i. laten de bewoordingen van de artt. 9 en 85, 1e lid, geen twijfel, dat die vraag *bevestigend* beantwoord moet worden. De verhuiskaart dient den aangever „*als bewijs van afmelding*" (art. 9) en dat bewijs moet hem *kosteloos* worden uitgereikt of toegezonden (art. 85, 1e lid).

„Indien een woonadres in het buitenland niet of niet juist kan worden opgegeven, is dat geen reden om de afvoering te weigeren". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, art. 40, bij 18, blz. 23).

Buitenlandsche autoriteiten eischen vaak van personen, die uit Nederland komen, een *verhuisbiljet*. Wij merken op, dat het verhuisbiljet alleen bestemd is voor de Nederlandsche administratie en dat dit model o.i. in geen geval in handen mag komen van anderen, dan Nederlandsche gemeentebesturen en de Inspectie. Aan het verlangen naar meer uitgebreide gegevens dan op de *verhuiskaart* vermeld zijn, kan o.i. worden voldaan door het tegen betaling, overeenkomstig de legesverordening, verstrekken van een *uittreksel uit het bevolkingsregister*. (Men raadplege de toel. op art. 98, 1e lid en Hoofdstuk IV, onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*".)

2. Men zie Hoofdstuk IV, onder C. „*Het Centrale bevolkingsregister*". De toelichting op het 2e lid van art. 7 is van toepassing op het onderhavige 2e lid.

Artikel 9.

De aangever, bedoeld in de artikelen 7, eerste lid, en 8, eerste lid, neemt, tenzij het gemeentebestuur omtrent de juistheid der aangifte in twijfel verkeert, onmiddellijk een verhuiskaart in ontvangst, welke hem dient als bewijs van afmelding. **Bewijs van afmelding.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

De verplichting tot het in ontvangst nemen van een verhuiskaart bestaat niet, indien de aangifte overeenkomstig het *tweede lid* van de artt. 7 en 8 aan de Inspectie is gedaan. Op de Inspectie rust geen verplichting tot uitreiking of toezending van een verhuiskaart (vgl. art. 85, 1e lid).

Deze bepaing houdt niet alleen een *plicht* in, doch ook een *recht*.

Alleen indien *„het gemeentebestuur omtrent de juistheid der aangifte in twijfel verkeert"* behoeft niet *onmiddellijk* na ontvangst van de aangifte een verhuiskaart te worden uitgereikt of toegezonden. In dat geval zal ook den aangever, die schriftelijk aangifte deed, o.i. mededeeling behooren te worden gedaan, dat de uitreiking van een verhuiskaart wordt aangehouden. Krijgt hij die mededeeling niet, dan heeft hij geen zekerheid, dat de aangifte door het gemeentebestuur is ontvangen en zal hij zijn aangifte moeten herhalen, wil hij zich voor strafvervolging hoeden.

Het niet voldaan hebben aan belastingplicht, is geen reden voor twijfel aan de juistheid der aangifte (zie toel. op art. 8.)

Het gemeentebestuur zal voorts met grooten spoed een onderzoek moeten doen instellen en een beslissing nemen, want mocht het onderzoek leiden tot weigering van afvoering (zie toel. artt. 10 en 110, 2e lid), dan wordt dit *binnen drie dagen* bij aangeteekend schrijven ter kennis gebracht van den belanghebbende, die dan in beroep kan gaan bij den Minister (art. 123).

Indien na het onderzoek, een verhuiskaart alsnog wordt uitgereikt of toegezonden, zal deze o.i. moeten worden gedateerd op den dag, waarop de aangifte is *ontvangen* (zie artt. 85, 1e en 2e lid, 86, 1e lid en de artt. 33 bij 21) en 40 bij 17) en de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 15 en 23.)

Artikel 10.

Bezwaarschrift.

Hij, die meent dat het gemeentebestuur of de Inspectie in strijd met de bepalingen van dit besluit opneming in of afvoering van het bevolkingsregister vordert of weigert, is, met inachtneming van het bepaalde in artikel 123, bevoegd, bij een met redenen omkleed bezwaarschrift in beroep te gaan bij Onzen Minister.

Toelichting.

Ingevolge het bepaalde in art. 110, 2e lid, is het gemeentebestuur *verplicht* opneming in of afvoering van het bevolkingsregister te *weigeren* of te *vorderen*, wanneer uit de omstandigheden is op te maken, dat die opneming of afvoering *niet* of *wel* moet plaats hebben. De weigering of de vordering wordt binnen *drie* dagen bij *aangeteekend* schrijven ter kennis gebracht van den belanghebbende (art. 123, 1e lid).

De procedure, welke bij het beroep door belanghebbende *of* zijn *gemachtigde* moet worden gevolgd, is vervat in de leden 2—5 van art. 123. Hoewel in art. 110 de Inspectie niet is genoemd en een *verplichting* tot weigering of vordering voor haar dus niet bestaat, blijkt uit de bepalingen van de artt. 10 en 123, dat de Inspectie wel *bevoegd* is tot weigering of vordering. *Weigering* veronderstelt o.i. een voorafgaande aanmelding of aangifte. *Vordering* zal meestentijds (niet altijd) een rechtstreeks van het gemeentebestuur uitgaande handeling zijn.

De termijn van *drie dagen*, waarbinnen de weigering of vordering ter kennis van belanghebbende moet worden gebracht, heeft in dit verband o.i. tweeërlei strekking. Bij aanmelding of aangifte zal twijfel kunnen rijzen of opneming of afvoering wel in overeenstemming zou zijn met de bepalingen van het besluit. Deze twijfel geeft aanleiding tot een *voorloopige* weigering, welke gevolgd wordt door een nader onderzoek. De voorloopige weigering (bij de aan-

melding of aangifte) zal dan *binnen drie dagen* moeten worden gevolgd door een definitieve beslissing. De termijn van drie dagen is derhalve naar onze meening te rekenen van het tijdstip van aanmelding of aangifte af.

Bij een vordering gaat het initiatief van het gemeentebestuur uit, hoewel de vordering het gevolg kan zijn van een aanmelding. Hoe het zij, het gemeentebestuur zal, hetzij bij die aanmelding, hetzij los van eenige aanmelding of aangifte, wel eerst een *voorloopige* vordering doen. Voldoet de persoon daaraan, dan komt de zaak zonder wrijving in orde. Weigert de persoon aan de vordering te voldoen, dan zal o.i. *binnen drie dagen* na de *voorloopige* vordering, de definitieve moeten volgen, welke bij aangeteekend schrijven ter kennis van den belanghebbende moet worden gebracht. Indien meer personen tegelijk als belanghebbenden zijn te beschouwen, zal het aanbeveling verdienen, in verband met het bepaalde in art. 13, het *hoofd* een kennisgeving te zenden.

Zooals reeds opgemerkt, kan het beroep worden ingesteld door den belanghebbende of zijn gemachtigde en wel binnen acht dagen, nadat de weigering of vordering te zijner kennis is gekomen (art. 123, 2e lid). Men zie ook art. 12 in verband met het bepaalde in art. 100, 3e lid.

Artikel 11.

Weigering aangifte of aanmelding.

Ieder, die weigert een verhuiskaart in ontvangst te nemen, alsmede ieder, die weigert een hem uitgereikte verhuiskaart in te leveren bij het bestuur der gemeente, in welker bevolkingsregister hij moet worden opgenomen, wordt geacht aangifte of aanmelding niet te hebben gedaan.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

Door de weigering een verhuiskaart in ontvangst te nemen of in te leveren en het daaraan verbonden gevolg, dat de persoon geacht wordt aangifte of aanmelding niet te hebben gedaan, stelt de persoon zich aan strafvervolging bloot. De weigering zal een vordering van het gemeentebestuur ten gevolge *kunnen* hebben. Men zie echter art. 91 en de toelichting op art. 10. Hij, die bij de aanmelding verklaart de verhuiskaart verloren te hebben, is niet weigerachtig. Het gemeentebestuur zal voor de in het ongereede geraakte of niet ingeleverde verhuiskaart eventueel een nieuwe moeten aanleggen (art. 88, 3e lid).

Bij weigering tot het in ontvangst nemen van een verhuiskaart zal, na afloop van de in art. 123 gestelde termijnen, de afvoering en opneming ambtshalve kunnen plaats hebben, ingevolge het bepaalde in de artt. 90, 93 en 94.

Artikel 12.

Aangifte verhuizing.

1. Ieder, die binnen de gemeente verhuist of van adres verandert, is verplicht daarvan binnen vijf dagen, mondeling of schriftelijk aangifte te doen aan het gemeentebestuur.

2. Deze aangifte geschiedt ter plaatse, waar het gemeentebestuur het bevolkingsregister heeft ondergebracht en, voor het geval de aangifte mondeling geschiedt, tijdens de uren, gedu-

rende welke daarvoor door dat bestuur gelegenheid wordt gegeven, met nauwkeurige opgave van het oude en van het nieuwe adres en, indien hij bij anderen inwoont, van den naam van het hoofd.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

1. Ingevolge het bepaalde in artikel 194 der gemeentewet, houdende, dat de bepalingen van plaatselijke verordeningen in wier onderwerp door een algemeenen maatregel van bestuur wordt voorzien, van *rechtswege* ophouden te gelden, zijn met ingang van 1 Juli 1936 de voorschriften der politieverordeningen, welke de aangifte van verhuizing binnen de gemeente regelden, vervallen.

Het onderscheid, dat wordt gemaakt tusschen „verhuizen" en „van adres veranderen" houdt o.i. verband met de bepalingen van art. 24, 1e lid. „Verhuizen" is het daadwerkelijk verlaten van een woning en intrek nemen in een andere woning. „Van adres veranderen" kan b.v. ook een schipper, die een wal- of briefadres heeft.

De *mondelinge* of *schriftelijke* aangifte moet plaats hebben „*binnen vijf dagen*". Hier is ruimte voor de opvatting, dat de vijf dagen kunnen worden gerekend van het oogenblik van het betrekken van de nieuwe woning of het kiezen van het nieuwe adres af, bijaldien er een tijdsruimte ligt tusschen het verlaten van het oude en het verkrijgen van een nieuw adres.

In den regel zal het verlaten van een adres wel terstond gevolgd worden door het verkrijgen van een nieuw adres. O.i. begint de termijn van vijf dagen echter te loopen van het oogenblik van het verlaten van het oude adres. De aangifte mag niet met de waarheid in strijd zijn (art. 16). Men zie de artt. 100, 101 en 102.

2. Op te merken is, dat, hoewel ook *schriftelijke* aangifte is toegestaan, het tweede lid een bepaling bevat gelijk aan die van art. 3, 1e lid, n.l. dat de aangifte „geschiedt ter plaatse, waar het gemeentebestuur het bevolkingsregister heeft ondergebracht". Deze bepaling ontbreekt in de artt. 7 en 8.

Bij verzuim of weigering van aangifte kunnen de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister *ambtshalve* aangebracht worden. De personen op wie de verplichting rust (zie ook art. 13) zijn dan echter strafbaar (zie art. 100, 2e lid). Men raadplege ook art. 14, 2e lid.

Indien de juistheid der aangifte in twijfel wordt getrokken, moet een onderzoek worden ingesteld en in overeenstemming met de uitkomsten van dat onderzoek, moeten de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister worden aangebracht (art. 101, 3e lid), doch niet, dan nadat eventueel de weigering of vordering binnen drie dagen bij *aangeteekend* schrijven ter kennis is gebracht van den belanghebbende, voor wien dan beroep openstaat op den Minister, overeenkomstig het bepaalde in art. 123.

Voor de bepaling van het hoofdadres, bij geval een persoon in de gemeente meer dan één adres tegelijk heeft, zie men art. 101 Men raadplege ook de toelichting op art. 10.

Artikel 13.

1. De verplichting tot aanmelding, aangifte of overlegging van stukken, bedoeld in de voorgaande artikelen, rust, voor de leden van een gezin of van een samenwoning, tevens op het hoofd. **Verplicht. hoofd.**

2. De verplichting van de leden van het gezin of van de samenwoning of van het hoofd vervalt, wanneer een van hen de vereischte aanmelding, aangifte of overlegging heeft gedaan. **Verplicht. vervalt.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

1. Voor de definitie van „hoofd" zie men art. 1, 1e lid sub *e* en de toelichting daarop. De verplichting tot „aanmelding" (art. 3), „aangifte" (artt. 7, 8 en 12) of „overlegging van stukken" (artt. 3, 4 en 6), rust dus zoowel op het hoofd als op de leden van een „gezin" (art. 1, 1e lid sub *c*) of van een „samenwoning" (art. 1, 1e lid, sub *d*) individueel. De niet tot een gezin of samenwoning behoorende „afzonderlijk levende personen" (art. 1, 1e lid, sub *h*), zooals *inwonende* dienstboden, kostgangers, verwanten e.d. zijn *persoonlijk* aansprakelijk. Het hoofd van een gezin, enz. is niet aansprakelijk voor het doen van aangifte, enz. voor zijn dienstbode, enz.

Hoewel zulks nergens is bepaald, meenen wij, dat aan een „hoofd" bezwaarlijk de *bevoegdheid* kan worden ontzegd, de aanmelding, aangifte, enz. namens deze inwonende, niet tot het gezin behoorende personen, te doen, nu een dergelijke bevoegdheid wel is toegekend aan bestuurders van instellingen, enz., aan hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders. Men zie de toel. op art. 14.

2. Indien van een gezin of van een samenwoning hetzij het hoofd, hetzij een der leden aan de verplichting heeft voldaan, vervalt de verplichting van dengeen, die eveneens aansprakelijk was.

In verband met het bepaalde in artikelen 10 en 123, verdient het aanbeveling, ingeval van weigering of vordering, alleen het hoofd als aansprakelijk persoon te beschouwen.

Artikel 14.

1. Bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, waarin personen onder eenig bestuur inwonen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders doen, behoudens het bepaalde in het derde lid, aan het bestuur der gemeente, waar die instelling, dat gesticht, schip, hotel, pension of huis is gelegen, mededeeling van den geslachtsnaam en de voornamen van ieder persoon, die daarin langer dan veertien dagen wordt of is opgenomen of gehuisvest, alsmede van ieder zoodanig persoon, die daaruit vertrekt. **Verplicht. bestuurders, hotelhouders, enz.**

2. De in het eerste lid bedoelde bestuurders, hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders zijn bevoegd de aanmelding, de overlegging of de aangifte bedoeld in de artikelen 3, 6, 7, 8 en 12 te doen namens hem op wien de verplichting daartoe rust. **Bevoegdheid.**

3. De verplichting, in het eerste lid opgelegd aan bestuurders, hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders, geldt **Volledige opgave.**

niet voor de gevallen, bedoeld in artikel 4. Nochtans zijn dezen gehouden op aanvrage van het gemeentebestuur een volledige opgave te verstrekken van alle personen, die op dat oogenblik in de instelling, het gesticht, schip, hotel, pension of huis zijn opgenomen of gehuisvest.

Termijn.

4. De mededeeling, bedoeld in het eerste lid, geschiedt uiterlijk vijf dagen na de opneming of de huisvesting of na het vertrek.

Maandelijksche kennisgeving.

5. Indien in de inwoning geen wijziging is gekomen, geven de in het eerste lid bedoelde bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders, indien als regel meer dan tien personen inwonen, daarvan eenmaal per maand kennis.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder F, „*Aanmelding en aangifte*".

1. „Het verdient aanbeveling de bestuurders van instellingen, „gestichten of schepen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en „kamerverhuurders, op hun verzoek en tegen betaling van de „kosten van gemeentewege te voorzien van formulieren (staten), „bestemd voor het doen van de in dit artikel bedoelde mede„deelingen, aangiften, opgaven en kennisgevingen".

(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4.)

De in het eerste lid bedoelde mededeeling geschiedt uiterlijk vijf dagen na de opneming of de huisvesting of na het vertrek (4e lid). De mededeeling heeft in het algemeen slechts plaats ten aanzien van ieder, die langer dan veertien dagen *wordt* opgenomen of gehuisvest. Het kan echter gebeuren, dat in den beginne niet het voornemen bestaat langer dan 14 dagen te blijven. Zoodra de persoon langer dan 14 dagen *is* opgenomen, zal dan alsnog mededeeling moeten plaats hebben.

Op te merken is, dat ten aanzien van in instellingen, gestichten of op schepen, opgenomen of gehuisveste personen, wordt gesproken van „onder eenig bestuur *inwonen*". Hier is dus geen sprake van samenwoning, doch van inwoning. De verplichting tot het doen van mededeeling van opgenomen of gehuisveste personen, geldt niet ten aanzien van hen, die ingevolge het bepaalde in artikel 4 zijn vrijgesteld van aanmelding. De bestuurders, enz. zullen dus steeds moeten informeeren of de persoon zich op een vrijstelling kan beroepen.

2. De bestuurders enz. zijn *bevoegd* (niet verplicht) de aanmelding, enz., bedoeld in de aangehaalde artikelen te doen namens hem op wien de verplichting daartoe rust.

Het kan dus gebeuren, dat b.v. de Directeur van een instelling weigert de aanmelding of aangifte, enz. namens de inwonenden te doen. Deze houding ontheft hem niet van de verplichting mededeeling te doen van den geslachtsnaam en de voornamen (1e lid). De inwonenden blijven zelf aansprakelijk voor het nakomen van hun verplichtingen.

Hiertegen kan geen bezwaar bestaan, tenzij de inwonenden, wegens hun jeugd of om andere redenen, bezwaarlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld of tenzij zij hun verplichtingen niet *kunnen* nakomen. In zulke gevallen bestaat er o.i. een *moreele* verplichting

van den bestuurder de aanmelding of aangifte, enz. te doen namens den inwonende. Doet hij dat nochtans niet, dan zal het gemeentebestuur de opneming, afvoering, enz. ambtshalve behooren te bevorderen, waarbij het gemeentebestuur gesteund wordt door de *volledige opgave*, welke, ingevolge het derde lid, op aanvrage moet worden verstrekt. z.a.

De bevoegdheid tot het doen van aanmelding, enz. brengt met zich de verplichting tot het afleggen van de noodige verklaringen en tot het geven van toelichting, zoodra van die bevoegdheid gebruik wordt gemaakt. De belanghebbende zal zijn lasthebber derhalve voldoende moeten inlichten en van alle benoodigde stukken moeten voorzien. O.i. is de gemachtigde niet aansprakelijk voor het verstrekken van onjuiste gegevens, tenzij hij *opzettelijk* eenige verklaring, enz. in strijd met de waarheid aflegt (zie art. 16). In geval de gemachtigde geen voldoende inlichtingen kan verstrekken, terwijl die wel van den belanghebbende zelf zouden zijn te verkrijgen, zal art. 5 kunnen worden toegepast.

3. Het gemeentebestuur heeft, teneinde tot ambtshalve afdoening te kunnen komen, niet voldoende aan de gegevens, welke ingevolge het bepaalde in het eerste lid worden medegedeeld. Het derde lid schenkt de gelegenheid meer gegevens te verkrijgen. Op *aanvrage* van het gemeentebestuur moeten bestuurders, enz. een *volledige opgave* verstrekken van alle personen, die, op dat oogenblik zijn opgenomen of gehuisvest in de instelling, enz. Onder „*volledige opgave*" zal o.i. niet alleen moeten worden verstaan een eenvoudige nominatieve opgave, doch een opgave, waarin alle gegevens, noodig voor het bijhouden der bevolkingsregisters, worden verstrekt.

Hoe het zij, onwillige bestuurders, enz. zullen zoo noodig langs dezen weg tot rede gebracht kunnen worden.

4. Men zie de „toelichting" op lid 2. Alleen in geval de opneming of huisvesting, in afwijking van het oorspronkelijk voornemen, langer dan 14 dagen blijkt te duren, zal van den termijn van uiterlijk 5 dagen kunnen worden afgeweken.

Men houde in het oog, dat het hier een aanvullende verplichting betreft. De volle verantwoordelijkheid voor het doen van aanmelding, aangifte, enz., binnen de gestelde termijnen blijft rusten op den belanghebbende zelf.

5. Alléén indien als regel meer dan tien personen inwonen, behoort eenmaal per maand kennis te worden gegeven, dat in de inwoning geen wijziging is gekomen. Deze verplichting van bestuurders, enz. kan voorkomen, dat de mededeelingen, bedoeld in het eerste lid, vergeten worden. Door deze bepaling is een doorloopende en gemakkelijke contrôle geschapen op die instellingen, waar de kans op veranderingen vrij groot is. Zij is te beschouwen als een maatregel van orde.

Artikel 15.

Algemeene verplichting hoofd.

Onverminderd het in de voorgaande artikelen bepaalde is ieder hoofd verplicht aan het bestuur der gemeente, tot welker bevolking hij behoort, onverwijld kennis te geven van alle hem, of de leden van het gezin of van de samenwoning betreffende feiten of omstandigheden, uit hoofde waarvan wijziging of aanvulling van de bevolkingsregisters noodig is.

Toelichting.

De in dit artikel neergelegde verplichtingen van hoofden van gezinnen of van samenwoningen is van verre strekking.

Onverminderd de verplichting tot aanmelding bij vestiging, tot aangifte bij vertrek of verhuizing en tot overlegging van stukken, is ieder hoofd verplicht onverwijld kennis te geven aan het bestuur van zijn gemeente, van *alle feiten of omstandigheden* hem of de leden van het gezin of de samenwoning betreffende, uit hoofde waarvan *wijziging* of *aanvulling* van *de* bevolkingsregisters noodig is. Deze verplichting komt hierop neer, dat voor de bevolkingsregisters eveneens aangifte zal moeten worden gedaan van geboorte, van overlijden, van huwelijk en van huwelijksontbinding. Ook echter bij naamsverandering, bij wijziging van beroep of kerkgenootschap, enz. zal het hoofd *onverwijld* kennis moeten geven.

Het komt er niet op aan in welk bevolkingsregister (men lette op den meervoudsvorm!) de wijziging of aanvulling moet worden aangebracht; indien het feit betrekking heeft op hemzelf of op de leden van zijn gezin of samenwoning moet hij onverwijld kennisgeven aan het bestuur van de gemeente tot welker bevolking hij behoort (zie art. 22, 1e lid). Het gemeentebestuur zal dan wel zorgen, dat de wijziging of aanvulling wordt aangebracht in het desbetreffende bevolkingsregister (art. 67).

De kennisgeving kan o.i. zoowel mondeling als schriftelijk geschieden. Het niet nakomen van de verplichting kan strafvervolging met zich brengen.

Artikel 16.

Vervalsching.

1. Het is verboden, eenig stuk, dat ingevolge de bepalingen van dit besluit kan moeten worden overgelegd, vertoond of ingeleverd, valschelijk op te maken of te vervalschen of te doen vervalschen of zoodanig stuk op een valschen naam of voornaam of met aanwijzing eener valsche hoedanigheid te doen afgeven, met het oogmerk het te gebruiken of door anderen te doen gebruiken als ware het echt en onvervalscht en als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid.

Gebruik vervalscht stuk.

2. Evenzoo is het verboden opzettelijk gebruik te maken van eenig, in het eerste lid bedoeld valsch of vervalscht stuk als ware het echt en onvervalscht en als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid, alsmede in verband met de uitvoering van dit besluit, opzettelijk eenige verklaring, toelichting of aangifte in strijd met de waarheid af te leggen of te doen afleggen, terwijl die van invloed is op den inhoud van eenig, ingevolge dit besluit op te maken of bij te houden stuk.

Toelichting.

Het euvel van z.g.n. fictieve aangiften en aanmeldingen moet kunnen worden tegengegaan. Voor allerlei doeleinden werd de bevolkingsboekhouding *misbruikt*. In strijd met de waarheid werden aangiften van vertrek, van vestiging, van verhuizing binnen de gemeente, enz. gedaan, teneinde: een huwelijk te kunnen sluiten in een bepaalde gemeente; een (verhoogde) steunuitkeering te kunnen ontvangen; een proeve van rijvaardigheid gemakkelijker te kunnen afleggen; een onwettige samenwoning te camoufleeren;

enz., enz., teveel om op te sommen. Soms ook deed men zich onder valschen naam inschrijven. Tegen deze overtreders kon slechts moeilijk worden opgetreden. Bij het *misdrijf* van valschheid in geschriften, bedoeld in art. 225 e.v. van het Wetboek van Strafrecht, moet o.a. blijken, dat uit het gebruik van het geschrift nadeel *kan* ontstaan. Tegen het alfeggen van een onware verklaring of aangifte kon niet met succes worden opgetreden.

De in art. 16 omschreven gevallen van vervalsching of gebruik van vervalschte stukken, zijn als overtredingen te beschouwen. Nadeel behoeft uit het gebruik dier stukken niet voort te vloeien. In zooverre zijn de bepalingen te zien als aanvullingen van het strafwetboek.

Hij, die opzettelijk *eenige* verklaring, toelichting of aangifte *in strijd met de waarheid* aflegt, enz. is strafbaar, wanneer die verklaring, enz. van invloed is op den inhoud van eenig, ingevolge het besluit op te maken of bij te houden stuk. Wanneer de inhoud van het bevolkingsregister, tengevolge van een onware aangifte of aanmelding, wijziging ondergaat, is de aangever dus strafbaar.

Ook de ambtenaar, die medewerkt om een afvoering of opneming in strijd met de waarheid tot stand te brengen en daartoe b.v. een verhuiskaart valschelijk opmaakt, stelt zich o.i. bloot aan een strafvervolging, ingevolge het bepaalde in het eerste lid.

Vervolging vindt plaats krachtens art. 2 van de wet van 17 April '87, St. 67.

Het komt ons voor, dat niet in alle gevallen van twijfel aan de juistheid van de aanmelding of aangifte een onderzoek behoeft te worden ingesteld. Meestal zal kunnen worden volstaan met een waarschuwing aan den belanghebbende, onder verwijzing naar de desbetreffende strafbepaling. Blijkt daarna van de opzettelijke onjuiste aanmelding, enz., dan zal alsnog terstond tot vervolging behooren te worden overgegaan.

AFDEELING III.

Hoofdstuk 1.

De bevolking van Nederland.

Artikel 17.

1. Voor de toepassing van dit besluit wordt de bevolking van Nederland geacht te bestaan uit hen, die zijn opgenomen in de bevolkingsregisters. **Bevolking Nederland.**

2. Eenzelfde persoon mag niet gelijktijdig in meer dan één bevolkingsregister zijn opgenomen. **Dubbele opneming.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder A, „*Organisatie van de bevolkingsboekhouding*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Personen, die niet zijn opgenomen in de bevolkingsregisters, ook al zijn zij ingeschreven in een verblijfregister behooren niet tot de bevolking van Nederland.

De bevolking van Nederland is gelijk aan de som der bevolkingscijfers van de gemeenten (zie art. 21, 1e lid), benevens het aantal der in het Centrale B.R. opgenomen personen.

Men zie ook den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", onder G, „Vaststelling van het bevolkingscijfer", blz. 30.

Men zie voor de beteekenis van *de* bevolkingsregisters art. 28, 4e lid.

2. Men zie, voor het geval van dubbele opneming, de bepaling van art. 26, 1e lid, sub *c*. Voorts zijn in verband met de bepaling belangrijk de artt. 69 en 96.

Inschrijving in meer dan een verblijfregister tegelijk is niet verboden (zie echter de toel. op art. 22, 2e lid).

Artikel 18.

Indien nachtrust, onverwijlde opneming B.R.

1. Ieder, die in Nederland nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet, wordt onverwijld opgenomen in één der bevolkingsregisters.

Afwijkingen.

2. Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, worden in de bevolkingsregisters niet opgenomen:

Tijdelijk verblijf.

a. personen, die tijdelijk in Nederland verblijven;

Exterritorialiteit.

b. de door Onzen Minister aan te duiden personen of groepen van personen, aan wie, krachtens internationaal recht of gebruik het recht van exterritorialiteit toekomt.

Onze Minister kan op verzoek van den belanghebbende toestaan, dat van het voorschrift onder *b* wordt afgeweken.

Wat tijdelijk verblijf is.

3. Als tijdelijk verblijf, bedoeld onder *a* van het voorgaande lid, wordt beschouwd:

Nederlanders 30 in 90 dagen.

a. het verblijf, dat in het tijdvak van 90 opvolgende dagen, aansluitende aan het tijdstip van aankomst in Nederland, niet meer dan 30 dagen zal duren, indien het betreft een Nederlander of een Nederlandsch onderdaan;

Vreemdelingen 180 in 360 dagen.

b. het verblijf, dat in het tijdvak van 360 opvolgende dagen, aansluitend aan het tijdstip van aankomst in Nederland, niet meer dan 180 dagen zal duren, indien het betreft een vreemdeling.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder A, „*Organisatie van de bevolkingsboekhouding*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Men zie de artt. 3 en 23, 1e lid.

2. Voor het recht van exterritorialiteit wordt verwezen naar blz. 4 en 5 van de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*". De bepalingen omtrent het recht van exterritionaliteit zijn het meest van belang voor de residentie, waar de gezantschapsgebouwen gevestigd zijn.

Op te merken is echter, dat, in afwijking van vroeger, de opneming van exterritorialen ook verboden is, wanneer zij daartegen geen bezwaar hebben en zelfs wanneer zij het zouden verzoeken. Een desbetreffend verzoek kan alleen de Minister inwilligen.

„Behoudens afwijking overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, „1e lid, sub *a*, van het besluit, moeten consuls e. d. derhalve zoo„noodig in de bevolkingsregisters worden opgenomen", zie „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 5.

3. Voor *Nederlanders* (zie de wet van 12 Dec. 1892, St. 268, sedert gewijzigd) en *Nederlandsche onderdanen* (zie de wet van 10 Feb. 1910, St. no. 55, sedert gewijzigd) wordt als *tijdelijk verblijf* beschouwd het verblijf, dat in *het tijdvak* van 90 *opvolgende* dagen, aansluitende aan het tijdstip van aankomst in Nederland, *niet meer dan* **30** *dagen* zal duren.

Voor *vreemdelingen* (zie de wet van 13 Aug. 1849, St. 39, sedert gewijzigd) wordt als *tijdelijk verblijf* beschouwd het verblijf, dat in *het tijdvak* van 360 *opvolgende* dagen, aansluitend aan het tijdstip van aankomst in Nederland, *niet meer dan* **180** *dagen* zal duren.

Indien iemand dus op 21 April in Nederland aankomt, begint op dien datum het tijdvak van 90 opvolgende dagen (voor Nederlanders, enz.) of van 360 opvolgende dagen (voor vreemdelingen) te tellen. Hierover zal o.i. geen verschil van meening mogelijk zijn. De vraag is echter op te werpen of het aantal van „*niet meer dan* **30** *dagen*", onderscheidenlijk „*niet meer dan* **180** *dagen*" ook als een *tijdvak* is te beschouwen, m.a.w. of die 30 of 180 dagen moeten aaneensluiten dan wel, dat *het aantal* dier dagen den doorslag geeft, ongeacht of ze op elkander volgen of door trips naar het buitenland onderbroken worden.

Het bepaalde in artikel 19, 2e lid kan aanleiding geven tot de opvatting, dat ook de in art. 18, 3e lid genoemde aantallen van 30 en 180 dagen als *tijdvakken* moet worden gerekend, m.a.w. dat, zoodra onderbreking, zij het ook voor één dag, plaats heeft, na de terugkeer het tijdvak van 90 onderscheidenlijk van 360 dagen *opnieuw* begint te tellen.

Dit is natuurlijk niet de bedoeling. Voor deze, onze opvatting, pleit, dat zoowel onder *a* als onder *b* van het derde lid van art. 18, een *tijdvak* is genoemd, *waarin* de dagen van verblijf moeten vallen. Was het de bedoeling geweest, dat de verblijfsdagen ook als een *aaneensluitend* tijdvak werden beschouwd, dan zou o.i. gevoegelijk het grootere *tijdvak* weggelaten kunnen zijn en had de wetgever kunnen volstaan met de volgende redactie: „het verblijf, dat aansluitende aan het tijdstip van aankomst in Nederland niet meer dan 30 opvolgende dagen zal duren". Aan deze opvatting is nog toe te voegen, dat, o.i. uit de redactie van artikel 19, eerste lid blijkt, dat met het meervoudige woord „tijdvakken" wordt gedoeld op de onderscheidingen van *a* en *b* in het derde lid van artikel 18. Dezelfde verwijzing ligt o.i. ten grondslag aan het meervoudige woord „tijdvakken" in het tweede lid van artikel 19, doch de nadere uitwerking dier verwijzing heeft logisch gevoerd tot de omscheiding *a* **of** *b*, tengevolge waarvan het meervoudige woord „tijdvakken" in deze bepaling een min juiste beteekenis zal hebben verkregen.

Wij zijn derhalve op goede gronden de meening toegedaan, dat een onderbreking van het verblijf hier te lande geen invloed kan hebben op den aanvang van het tijdvak van 90, onderscheidenlijk 360 opvolgende dagen, bedoeld onder *a* en *b*.

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*" onder F, punten 11, 12 en 13, blz. 28 en 29 en zie „*Handleiding bevolkingsboekhouding*, onder art. 3, 2e lid, blz. 4.

De praktijk zal wel leeren, dat zich vele ingewikkelde gevallen kunnen voordoen, welke het moeilijk zullen maken den knoop door te hakken. Wij mogen daarom in overweging geven, in geval

van onzekerheid de beslissing van den Minister te vragen, opdat, ten aanzien van de toepassing van de bepalingen van het derde lid van dit artikel, een vaste lijn gevolgd kan worden.

Artikel 19.

Inschrijving verblijfregister.

1. Ieder, die, wegens tijdelijk verblijf in Nederland, niet in een der bevolkingsregisters wordt opgenomen, wordt, overeenkomstig de in artikel 18, derde lid, gemaakte onderscheidingen, voor den tijd van zijn verblijf, doch uiterlijk gedurende de daar genoemde tijdvakken, ingeschreven in het verblijfregister.

Afwijkingen.

2. Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, behoeft in het verblijfregister niet te worden ingeschreven de persoon, die, in de onder *a* of *b* van het derde lid van artikel 18 genoemde tijdvakken, niet meer dan 8, onderscheidenlijk 30 dagen, in Nederland zal verblijven.

Overbrenging in B.R.

3. Behoudens het bepaalde in het vierde lid, wordt de persoon, die, na afloop van het in het eerste lid bedoelde tijdvak van inschrijving in het verblijfregister, nog in Nederland verblijft, opgenomen in een der bevolkingsregisters. Als datum van opneming in het bevolkingsregister geldt alsdan de dagteekening van de inschrijving in het verblijfregister.

Verlenging inschrijv. verblijfreg.

4. In bijzondere gevallen kan het in het eerste lid bedoelde tijdvak van inschrijving in het verblijfregister, éénmaal met ten hoogste een gelijk tijdvak door het gemeentebestuur worden verlengd. Van deze verlenging geeft het gemeentebestuur terstond kennis aan de Inspectie.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder E, „*Het verblijfregister*".

1. Van de aanmelding, ingevolge art. 3, zal gebruik moeten worden gemaakt om de inschrijving in het verblijfregister *ambtshalve* te bewerkstelligen. „Overeenkomstig de in art. 18, derde lid gemaakte onderscheidingen" in Nederlanders (en Nederl. onderdanen) en vreemdelingen, geschiedt de inschrijving *voor den tijd van het verblijf*, doch uiterlijk gedurende de daar genoemde *tijdvakken* (zie toel. op art. 18, 3e lid).

Nederlanders (en Ned. Onderdanen) worden, behoudens het bepaalde in het tweede lid, voor den tijd van hun verblijf, doch uiterlijk gedurende 90 dagen in het verblijfregister ingeschreven.

Vreemdelingen worden, eveneens behoudens het bepaalde in het tweede lid, voor den tijd van hun verblijf, doch uiterlijk gedurende 360 dagen ingeschreven. De tijdvakken te rekenen van het tijdstip van aankomst in Nederland af. Men zie het 2e lid. De bepalingen omtrent „Het verblijfregister" zijn vervat in de artikelen 59—62.

2. Een Nederlander, die in het tijdvak van 90 opvolgende dagen niet meer dan 8 dagen en een vreemdeling ,die in het tijdvak van 360 opvolgende dagen niet meer dan 30 dagen hier te lande zal verblijven, *behoeft* niet in het verblijfregister te worden ingeschreven. Het gemeentebestuur kan nochtans tot de inschrijving ook van deze personen overgaan. Men raadplege de toelichting op art. 22, 2e lid.

3. Een Nederlander, die na afloop van het tijdvak van 90 dagen en een vreemdeling, die na afloop van het tijdvak van 360 dagen *nog* in Nederland verblijft, wordt opgenomen in een der bevolkingsregisters. Dit zal wel meestal zijn het bevolkingsregister der gemeente, waar de persoon in het verblijfregister ingeschreven is. Deze bepaling sluit o.i. niet uit, dat reeds eerder tot opneming in het bevolkingsregister kan worden overgegaan, n.l. wanneer blijkt, dat het aantal verblijfsdagen in het genoemde tijdvak overschreden is, of wanneer de persoon van voornemen verandert en zoo lang hier te lande verblijf zal houden, dat hij alsnog onder de bepalingen van art. 18 is te rangschikken.

Voor de contrôle op het aantal verblijfsdagen in andere gemeenten, zie men de aanteekeningen in het paspoort, enz. (zie toel. op art. 3).

Klaarblijkelijk is echter aangenomen, dat wanneer iemand, na afloop van de tijdvakken van 90, onderscheidenlijk 360 dagen, nog in Nederland verblijft, het aantal verblijfsdagen van 30, resrespectievelijk 180, wel zal zijn of worden bereikt. De opneming in het bevolkingsregister geschiedt dan met terugwerkende kracht, met dien verstande, dat als datum van opneming geldt de dagteekening van de inschrijving in het verblijfregister.

Hoewel dit is te beschouwen als een ambtshalve opneming, bedoeld in de artt. 95 en 96 (men zie ook art. 69.) zijn o.i. toch de artt. 10, 110, 2e lid en 123 zoo noodig van toepassing. De bepaling van art. 96, 3e lid, betreffende den datum der opneming, is, in verband met het bijzondere van het onderhavige geval, o.i. niet toepasselijk.

4. Welke de bijzondere gevallen zijn, waarin het gemeentebestuur het tijdvak van inschrijving in het verblijfregister (voor Nederlanders uiterlijk 90 dagen en voor vreemdelingen uiterlijk 360 dagen) met *ten hoogste* een gelijk tijdvak kan verlengen, staat nergens. Het ligt echter voor de hand, dat deze bepaling in verband staat met het voorschrift van het derde lid. Het is immers zeer wel mogelijk, dat ondanks het feit, dat de persoon, na afloop van het tijdvak van 90 of van 360 dagen, nog hier te lande verblijft, toch inderdaad aanmerlijk minder dan 30 of 180 verblijfsdagen heeft gehad.

Het tijdvak, waarvoor de verlenging geldt moet door het gemeentebestuur worden bepaald en zal dienen te worden aangeteekend in het verblijfregister en in het paspoort of op het identiteitsbewijs.

„De kennisgeving van verlenging der inschrijving in het verblijf-„register zal bij voorkeur dienen te geschieden met een formulier, „dat, wat de indeeling betreft, overeenstemt met het onder de „bijlagen van het Koninklijk besluit opgenomen model III" (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 5.)

Artikel 20.

1. Ieder overledene en ieder, die Nederland verlaat, wordt onverwijld van de bevolkingsregisters afgevoerd. **Afvoering B. R.'s.**

2. Met afwijking van het bepaalde in het eerste lid, wordt van de bevolkingsregisters niet afgevoerd: **Afwijkingen.**

In regel niet meer dan 270 in 360 dg. buitenslands.

a. een persoon, die in een tijdvak van 360 opvolgende dagen *in den regel* niet meer dan 270 dagen buiten Nederland verblijft;

Niet meer dan 360 dg. buitenslands.

b. een persoon, die *tijdelijk*, doch na het tijdstip van vertrek niet meer dan 360 achtereenvolgende dagen, buiten Nederland verblijf zal houden;

Zeevarenden 720 dagen.

c. een persoon, die vaart op een Nederlandschen bodem en wiens verblijf buiten Nederland een ononderbroken tijdvak van 720 dagen niet zal overschrijden, tenzij hij in Nederlandsch-Indië Suriname of Curaçao in een bevolkingsregister is opgenomen.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Men vergelijke de bepalingen van art. 26, 1e lid, sub *a* en *b*. Voorts zie men betreffende „*wijzigingen bij overlijden*" de artt. 76—84 en de toel. op art. 15.

Met betrekking tot *vertrek buitenslands*, zie men het 2e lid en de artt. 8, (26, 1e lid, sub *a*), 85, 86 en 94.

2. Men vergelijke art. 25.

Artikel 21.

Minister kan toestaan of bepalen:

1. Onze Minister kan, in afwijking van het bepaalde in de artikelen 18, 19 en 20, en zoo noodig, onder te stellen voorwaarden, toestaan of bepalen:

Geen opneming; wel afvoering.

a. dat de opneming van een persoon of van een groep van personen in de bevolkingsregisters duurzaam of voor bepaalden tijd achterwege blijft, dan wel, dat afvoering van die registers moet plaats hebben;

Wel opneming; geen afvoering.

b. dat de opneming van een persoon of van een groep van personen in de bevolkingsregisters moet plaats hebben, dan wel, dat afvoering moet worden geweigerd.

Schriftelijke verklaring.

2. Aan een persoon, die, ingevolge een beschikking als bedoeld in het voorgaande lid, onder *a*, niet in de bevolkingsregisters wordt opgenomen of van de bevolkingsregisters is afgevoerd, kan, op zijn verzoek en tegen betaling der kosten, door of vanwege Onzen Minister, een schriftelijke verklaring terzake worden uitgereikt.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Een soepele regeling is met het oog op de belangen van vreemdelingen en evenzeer met betrekking tot die van de bevolkingsboekhouding zeer wenschelijk. De Minister heeft de bevoegdheid, zoowel ten aanzien van opneming in als van afvoering van *de* bevolkingsregisters, afwijking toe te staan of te bepalen. Zoo noodig kunnen daarbij voorwaarden worden gesteld.

In één geval heeft de Minister reeds gebruik gemaakt van die bevoegdheid:

„Een vreemd kind, aan hetwelk door een Nederlander zonder „toestemming van de Koningin en derhalve in strijd met het „Nederlandsch recht zijn geslachtsnaam is verleend, ook al is die „naamsverandering rechtsgeldig volgens het landsrecht van het „kind, mag niet onder dien naam in de bevolkingsregisters worden „opgenomen. Voor zooveel die opneming plaats had nà 21 Fe- „bruari 1935, moet voor 1 Augustus 1936 afvoering plaats hebben, „tenzij de voogd of verzorger verklaart genoegen te nemen met „de vermelding van het kind alleen onder de(n) oorspronkelijke(n) „na(a)m(en).

„Het vóór dien datum, onder den naam van „adoptant" inge- „schreven kind kan ook bij een volgende opneming onder dien „naam geboekt worden, mits van de z.g.n. „adoptie", onder aan- „haling van den oorspronkelijken geslachtsnaam, aanteekening „wordt gehouden in vak 35) van de persoonskaart en/of in vak 20) „van de gezinskaart. Gelijke aanteekening geschiedt zoo spoedig „mogelijk ten aanzien van de bestaande inschrijvingen". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 5.)

Men zie, omtrent hetgeen hieraan vooraf is gegaan, de circulaires van den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 21 Februari 1935, no. 5306, Afd. BB, en d.d. 30 Juli 1935, no. 19587, Afd. BB.

Het is niet aan twijfel onderhevig, dat deze vreemde „geadopteerde" kinderen van de bevolkingsregisters moeten worden afgevoerd en dat hun opneming duurzaam achterwege blijft, tenzij de voogd of verzorger erin toestemt, dat het kind onder den geboortenaam wordt vermeld.

Ook indien op verzoek of met goedvinden van den Nederlander, zijn geslachtsnaam aan een vreemd kind wordt verleend door een buitenlandsche autoriteit, is deze bepaling o.i. van toepassing.

Men zie, in verband met de bepaling onder *a*, de bevoegdheid aan den Minister toegekend in art. 60, 2e lid.

2. De schriftelijke verklaring van vrijstelling van opneming kan noodig zijn om het bewijs te leveren, dat men is vrijgesteld van de aanmelding, bedoeld in art. 3. Men zie art. 4, 1e lid, sub *b* en 2e lid, sub *c*.

Hoofdstuk 2.

De bevolking der gemeente.

Artikel 22.

1. Voor de toepassing van dit besluit wordt de bevolking eener gemeente geacht te bestaan uit hen, die zijn opgenomen in het bevolkingsregister dier gemeente. **Bevolking gemeente.**

2. Eenzelfde persoon mag niet gelijktijdig zijn opgenomen in een bevolkingsregister en in eenig verblijfregister. **Niet in B.R. en verblijfreg. tegelijk.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder A, „*Organisatie van de bevolkingsboekhouding*".

1. Vergelijk de toel. op art. 17, 1e lid. Voorts zie men de artt. 60, 3e lid en 85, 2e lid en den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 24—30.

2. In het verblijfregister (zie artt. 3, 3e lid, 19 en 59—62) worden alleen *ingeschreven* personen, die niet in een der bevolkingsregisters

opgenomen zijn. Men raadplege ook Hoofdstuk IV, onder E, *„Het verblijfregister"*.

Inschrijving in meer dan één verblijfregister tegelijk is niet verboden. Zie ook de toel. op de artt. 17, 2e lid en 23, 2e lid, benevens de *„Handleiding bevolkingsboekhouding"*, blz. 4.

Artikel 23.

Opneming of inschr. onverwijld.

1. De opneming of inschrijving, overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 1, geschiedt onverwijld in het bevolkingsregister of in het verblijfregister der gemeente, waar de persoon zich het eerst aanmeldt of waar hij het eerst wordt aangetroffen.

Bevordering opn. in andere gem. volgens nachtrust.

2. Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid bevordert elk gemeentebestuur, dat een ieder ten spoedigste wordt opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij voornemens is duurzaam of voor onbepaalden tijd als regel zijn nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust te genieten.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, *„Nachtrust en werkelijke woonplaats"* en de toelichting op de artikelen 3, 4, 18 en 19. Van belang zijn de aanteekeningen onder F 10, 11, 12 en 13 van den *„Leidraad bevolkingsstatistiek"*, zie blz. 28 en 29.

1. Deze bepaling betreft personen, die niet in de nationale bevolkingsboekhouding zijn opgenomen, dus hen, die uit een plaats buiten Nederland zijn gekomen, of die als vertrokken onbekend waarheen (v.o.w.) elders zijn afgevoerd. Elke gemeente dient als *„inlaat"* voor het nationale register, ongeacht of de persoon duurzaam in de gemeente zal blijven. Indien de persoon, ingevolge het bepaalde in art. 19 niet in de bevolkingsregisters, doch wel in het verblijfregister moet worden ingeschreven, zorgt daarvoor eveneens het bestuur der gemeente, waar de persoon zich *het eerst* aanmeldt of waar hij het eerst wordt aangetroffen.

De ambtenaar, belast met de uitvoering van de Vreemdelingenwet, is bij de opneming of inschrijving niet meer betrokken.

De circulaire d.d. 14 Oct. 1932, No. 18441, Afd. B. B., van den Min. van Binn. Zaken, betreffende de inschrijving van vreemdelingen in het bevolkingsregister, is o.i. vervallen.

Nauwe samenwerking tusschen gemeentebestuur en Vreemdelingendienst, lijkt ons echter zeer aan te bevelen.

Men denke aan het plaatsen van een aanteekening in het paspoort of op het identiteitsbewijs (zie blz. 4 *„Handleiding bevolkingsboekhouding"*. De opneming wordt steeds vooraf gegaan door een onderzoek, ingevolge art. 95 en/of door het zenden van een kennisgeving, model III, aan de Inspectie, bedoeld in art. 96, 1e lid. Men zie ook art. 69, 1e lid. Voor vordering of weigering van opneming zie men de artt. 10, 110, 2e lid, en 123.

2. Deze opdracht is van zeer algemeene strekking. Het *bevorderen* der opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente geschiedt door *„elk"* gemeentebestuur, ongeacht of de persoon daar in het bevolkingsregister is opgenomen of niet. Indien hij (nog) niet is opgenomen in de nationale bevolkkingsboekhouding, neemt het gemeentebestuur het bepaalde in het eerste lid in acht, d.w.z. het zorgt zelf voor de opneming in het B.R. van zijn gemeente en bevordert daarna, zoo noodig, de op-

neming in het B.R. van de gemeente waar de persoon zich vestigt of zal vestigen.

De inschrijving in het *verblijfregister* eener andere gemeente behoeft het gemeentebestuur niet te bevorderen (zie ook de toel. op artt. 17, 2e lid, 19 en 22, 2e lid en Hoofdstuk IV, onder E, „*Het verblijfregister*".)

Het bevorderen van een spoedige opneming in het bevolkingsregister van een andere gemeente geschiedt het best langs den weg van de artt. 7, 85 en 86. Indien de persoon reeds vertrokken is, zal art. 90 toepassing moeten vinden.

Men zie ook de artt. 30 en 31.

Overigens bevat deze bepaling het voornaamste criterium voor de opneming in een gemeentelijk bevolkingsregister. Daar, waar de persoon *voornemens* is *duurzaam* of voor *onbepaalden tijd als regel* zijn *nachtrust* te genieten moet hij worden opgenomen in het B.R. Hieronder zijn de normale gevallen van vertrek en vestiging te rangschikken.

Voor bijzondere gevallen zie men de artt. 24 en 25 en de overgangsbepaling van art. 140.

Artikel 24.

1. In geval voldoende zekerheid, dat, behoudens onvoorziene omstandigheden, aan het in het tweede lid van artikel 23 bedoelde voornemen, gevolg zal worden gegeven, niet kan worden verkregen, alsmede wanneer van eenig voornemen niet blijkt, wordt de persoon, naar de volgorde van de onderstaande onderscheidingen, opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente: **Bij onzekerheid volgorde ondersch.**

a. waar hij als regel zijn nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet; **Nachtrust als regel.**

b. waar hij binnen een tijdvak van 360 opvolgende dagen de meeste malen nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust zal genieten; **Meeste malen in 360 dagen.**

c. waar hij een inrichting van onderwijs bezoekt en — zij het bij tusschenpoozen — zijn nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet; **Inrichting onderwijs.**

d. waar het gezin, of de samenwoning waartoe hij behoort of geacht kan worden te behooren, is opgenomen in het bevolkingsregister; **Gezin of samenwoning.**

e. waar hij in een huis, keet, of ander gebouw de voortdurende beschikking heeft over een slaapgelegenheid; **Beschikking slaapgelegenheid.**

f. waar hij naar de huurwaarde het hoogst in de personeele belasting is aangeslagen; **Personeele belast.**

g. waar hij uit hoofde van zijn betrekking verplicht is te wonen, of, indien deze verplichting niet bestaat, waar hij zijn hoofdberoep of zijn beroep uitoefent of geacht kan worden uit te oefenen; **Betrekking of beroep.**

h. waar zijn werkgever is opgenomen in het bevolkingsregister, of waar de hoofdadministratie van de instelling, in welker dienst hij is, wordt gevoerd; **Werkgever.**

Periodieke verplichtingen. *i.* waar hij, krachtens bepaling of overeenkomst periodiek verplichtingen heeft te vervullen;

Eigenaar vaartuig of wagen. *j.* waar de eigenaar van het vaartuig, waarop, of van den wagen, waarin hij als regel nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet, is opgenomen in het bevolkingsregister of waar deze zijn hoofdkantoor of zijn kantoor gevestigd heeft;

Briefadres bij pers. of kantoor. *k.* aan welker bestuur hij daartoe, met opgave van een deugdelijk briefadres bij een tot de bevolking der gemeente behoorend persoon, of bij een in die gemeente gevestigd kantoor, den wensch te kennen geeft, mits evenbedoelde persoon of de beheerder van het kantoor instemt met de vestiging van het briefadres.

Verand. briefadres na 5 jaren. 2. Indien de persoon in het bevolkingsregister eener gemeente werd opgenomen krachtens het bepaalde onder letter *k* van het voorgaande lid, dan kan — tenzij gewijzigde omstandigheden daartoe aanleiding geven — de opneming overeenkomstig dezelfde bepaling in het bevolkingsregister eener andere gemeente niet plaats hebben, dan nadat vijf jaren zijn verloopen sedert zijn opneming in het bevolkingsregister van de eerstbedoelde gemeente tot stand kwam.

Minister kan aanwijzen of bepalen opneming in Centrale B. R. 3. Indien aan de hand van de vorenstaande bepalingen niet kan worden uitgemaakt in het bevolkingsregister van welke gemeente een persoon moet worden opgenomen, kan Onze Minister een gemeente aanwijzen, of bepalen, dat de opneming geschiedt in het centrale bevolkingsregister bedoeld in artikel 28, derde lid.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*". Men lette er op, dat de gevallen moeten worden beoordeeld **naar de volgorde** van de onderscheidingen. Met betrekking tot de onderscheidingen sub *c*—*k*, wordt verwezen naar de bepaling van art. 25, 2e lid, onder g. Voorts zie men nog de overgangsbepaling van art. 140.

1. De hier genoemde onderscheidingen worden slechts toegepast, in geval niet voldoende zekerheid kan worden verkregen, dat aan het *voornemen*, bedoeld in art. 23, 2e lid, gevolg zal worden gegeven. De twijfel kan rijzen bij de aanmelding zoowel als bij de aangifte. Ook wanneer van *eenig voornemen* niet blijkt zijn de onderscheidingen van toepassing. Dit geval zal zich menigmaal voordoen met personen, die een zwervend leven leiden.

a. Het verschil met de bepaling van art. 23, 2e lid schuilt in het ontbreken van de voorwaarde: „duurzaam of voor onbepaalden tijd" en in het uitgeschakeld zijn van het „voornemen". De *feiten* gelden hier als maatstaf en niet de plannen.

b. Klaarblijkelijk heeft deze bepaling het oog op personen, die deels in de eene en deels in een andere gemeente verblijven. Uit het woord „zal" blijkt, dat met het voornemen wel degelijk rekening moet worden gehouden.

c. Het *bezoeken* alleen van een inrichting van onderwijs is niet voldoende. Daarmede zal gepaard moeten gaan het hebben van nachtrust in de gemeente, zij het ook bij tusschenpoozen. De meeste in een universiteitsstad wonende studenten zullen o.i. onder

deze bepaling vallen, behoudens in de gevallen, dat wordt aangetoond, dat de onderscheiding sub *b* van toepassing is, hetgeen, met het oog op vacantiereizen e.d. niet gemakkelijk zal zijn.

d. Bij de beoordeeling of iemand *geacht* kan worden te behooren tot een gezin of tot een samenwoning, zal o.i. rekening moeten worden gehouden met de onderlinge verhoudingen.

e. De slaapgelegenheid moet o.i. steeds voor denzelfden persoon worden opengehouden. Een hotel of pension, waar men wel steeds terecht kan, doch waar niet een vaste slaapgelegenheid beschikbaar wordt gehouden, valt hier niet onder.

f. Deze bepaling zal tot haar recht kunnen komen, ingeval iemand in twee of meer gemeenten een woning ter beschikking heeft en niet volgens een der voorgaande onderscheidingen in een gemeente is onder te brengen.

g. De verplichting om in een bepaalde gemeente te wonen, zal moeten blijken uit een instructie, reglement, overeenkomst, enz. Onder hoofdberoep is o.i. te verstaan het beroep, dat het voornaamste deel van den tijd vergt en, indien dat niet is na te gaan, het beroep, dat het grootste deel van het inkomen oplevert.

h. Blijkbaar worden met deze bepaling personen bedoeld, die in loondienst zijn. Iemand, die voor eigen rekening werkt of die zonder bepaald dienstverband voor verschillende werkgevers en/of instellingen werkzaamheden verricht, is o.i. niet onder deze onderscheiding te rangschikken.

Men denke o.a. aan zetschippers en schipperknechts.

i. De bepaling of overeenkomst kan van burgerrechtelijken aard zijn. De periodiek in een bepaalde gemeente te vervullen verplichtingen zouden b.v. kunnen bestaan in het persoonlijk komen betalen van hypotheekrente (schippers).

j. Een woonwagenbewoner, die den wagen heeft gehuurd, zal onder deze bepaling kunnen worden gerangschikt, indien hij niet onder een der andere onderscheidingen is te brengen.

k. De hier gelaten vrijheid om zelf een „woonplaats" te kiezen, indien geen der andere onderscheidingen kan worden toegepast, wordt aanmerkelijk beperkt door de bepaling van het tweede lid. Het zal wenschelijk zijn, de instemming met de vestiging van een briefadres vast te leggen, door een onderteekende verklaring, waarin tot uitdrukking komt, dat die instemming voor ten minste vijf jaren geldt.

2. De gewijzigde omstandigheden kunnen van zeer uiteenloopenden aard zijn. De belanghebbende zal moeten aantoonen, dat de omstandigheden gewijzigd zijn, tenzij het gemeentebestuur zelf van meening is, dat de persoon ten onrechte krachtens *k* in het bevolkingsregister is opgenomen. Een gewijzigde omstandigheid kan gelegen zijn in het feit, dat de persoon bij wien het briefadres is gevestigd, uit de gemeente vertrekt of dat het kantoor wordt opgeheven.

3. De opneming in het centrale BR zal wel een bijzonderheid blijven. De beslissing van den Minister kan zoowel door een persoon als door een gemeentebestuur worden gevraagd. Ook in geval van een geschil zal de Minister o.i. bevoegd zijn deze bepaling toe te

passen, indien niet kan worden uitgemaakt in het bevolkingsregister van welke gemeente de persoon moet worden opgenomen. Tegen de beslissing van den Minister bestaat geen beroep.

Men zie ook de artt. 30 en 31.

Artikel 25.

Niet afvoeren bij tijdel. afwezigheid.

1. Tenzij — onafhankelijk van het gestelde in het tweede lid — opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente moet plaats hebben overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 23 of 24, dan wel wegens vertrek van het gezin, waartoe hij behoort, of geacht kan worden te behooren, wordt van het bevolkingsregister niet afgevoerd, hij, wiens afwezigheid uit de gemeente van tijdelijken aard is.

Wat tijdelijke afwezigheid is.

2. Als zoodanig wordt aangemerkt de afwezigheid:

Buitenslands en bepaling Min.

a. van hem, op wien een der bepalingen van artikel 20, tweede lid of van artikel 21, eerste lid, onder *b*, van toepassing is;

Werk of opdracht.

b. van hem, die ter uitvoering van een bepaald werk of van een bepaalde opdracht niet langer dan 360 achtereenvolgende dagen buiten de gemeente verblijf zal houden;

Militaire dienst

c. van dienstplichtigen bij de land- of zeemacht, het personeel der Koninklijke marine-reserve, het reserve-personeel der landmacht, zoomede van hen, die, krachtens vrijwillige verbintenis, gehouden zijn tot het vervullen van werkelijken dienst met tusschenpoozen, tijdens den duur van het verblijf in werkelijken dienst, en van hen, die, ingevolge de bepalingen van de Dienstweigeringswet van den militairen dienst zijn ontheven, tijdens den duur van hun plaatsing in burgerlijken dienst;

Leden gezin of samenw.

d. van de gezinsleden of de leden van de samenwoning der onder *b* en *c* aangeduide personen, voor zoover zij in de daarbedoelde tijdelijke afwezigheid deelen;

Verpleegden.

e. van hem, die wordt verpleegd in een in Nederland gelegen krankzinnigengesticht, een ziekenhuis, een gesticht voor zenuwlijders, een sanatorium, dan wel in een andere inrichting tot verzorging of verpleging;

Rechterlijke uitspraak.

f. van hem, die krachtens rechterlijke uitspraak, is geplaatst in eenige in Nederland geleger inrichting;

Bijz. gevallen.

g. van hem, die in het bevolkingsregister is opgenomen krachtens een der bepalingen sub *c*—*k* van het eerste lid van artikel 24, zoolang in de omstandigheden, welke die opneming hebben beinvloed, geen verandering is gekomen.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*” en zie de overgangsbepaling van art. 140.

2. *a.* Deze bepaling betreft tijdelijke afwezigheid buiten Nederland, benevens de gevallen, dat de Minister een beschikking omtrent op-

neming of niet-afvoering heeft genomen. Men zie ook art. 26, 1e lid, sub *b* en de toelichting daarop.

b. De woorden: „achtereenvolgende dagen" stellen buiten twijfel, dat b.v. iemand, die twee, drie of zelfs meer jaren achtereen ter uitvoering van een bepaald werk buiten de gemeente verblijf zal houden, doch die de vacantie- of de Zondagen in de gemeente doorbrengt, niet mag worden afgevoerd. Alleen indien de band zoo zwak is, dat hij 360 dagen achtereen niet in de gemeente zal terugkeeren, moet hij, hetzij terstond, hetzij na afloop van dat tijdvak worden afgevoerd. Wanneer het werk of de opdracht wordt uitgevoerd buiten Nederland, is deze bepaling o.i. niet van toepassing, doch zal bij de artikelen 20 en 21 te rade gegaan moeten worden.

Deze bepaling lijkt ons van veel belang voor personen, wier arbeid medebrengt, dat zij vaak langdurig afwezig zijn, terwijl zij toch maatschappelijke belangen in de gemeente houden. Wij denken b.v. aan de baggermolenaars uit Sliedrecht en omgeving.

Men zie ook de bepaling onder *d*.

Het schijnt ons niet noodzakelijk, dat voor de toepassing van deze bepaling als eisch wordt gesteld, dat in de gemeente een woning beschikbaar blijft. Hoewel het aanhouden van een woning een duidelijke aanwijzing kan vormen, dat de afwezigheid inderdaad slechts van tijdelijken aard zal zijn, kunnen evenzeer andere aanwijzingen het voornemen tot terugkeer onomstootelijk maken.

c. Ook de z.g.n. „dienstweigeraars" worden thans niet meer afgevoerd tijdens hun afwezigheid voor het vervullen van burgerlijken dienst. Zij, die ter vervulling van werkelijken dienst buitenslands verblijven zijn o.i. te behandelen overeenkomstig het bepaalde in art. 20. Het bepaalde sub *c* van art. 20 kan met betrekking tot marine-personeel van belang zijn. Men zie ook de bepaling onder *d*.

d. Alleen gezinsleden en de leden van de samenwoning worden eventueel als tijdelijk afwezig aangemerkt, dus niet de afzonderlijk levende persoon, b.v. een dienstbode, die met het gezin medegaat.

e. Verplegend personeel valt niet onder deze bepaling.

Bij verpleging in het buitenland, zie men artt. 20 en 21 en ook onder *a*.

De genoemde soorten van inrichtingen wijzen erop, dat met de woorden: „andere inrichting tot verzorging of verpleging", bedoeld worden gestichten en instellingen, welke geheel of voornamelijk geneeskundige verpleging of verzorging ten doel hebben en die dus het karakter hebben van geneeskundige instellingen. O.i. vallen hieronder niet inrichtingen tot opvoeding of geestelijke verzorging, tehuizen voor ouden van dagen, e.d. Wel zal daaronder vallen een inrichting voor de verpleging of verzorging van drankzuchtigen.

Personen, opgenomen in z.g.n. gezinsverpleging vallen o.i. evenzeer onder deze bepaling.

Belangrijk is o.i. de volgende, ingevolge art. 27, 1e lid, sub *b*, door den Minister gegeven aanvulling van deze bepaling (zie blz. 6 „*Handleiding bevolkingsboekhouding*"):

„In verband met het gestelde in artikel 27, eerste lid, onder „b, wordt bepaald, dat de personen, bedoeld onder e en f van „artikel 25, tweede lid, moeten worden opgenomen in het be„volkingsregister der gemeente, waar de inrichting is gelegen, „zoodra zij daarin 360 achtereenvolgende dagen zijn opgenomen „geweest.

„Deze bepaling lijdt uitzondering ten aanzien van hen, die op „het tijdstip van den aanvang der verpleging of plaatsing be„hooren tot een gezin, zoolang het verband met dat gezin geacht „kan worden voort te bestaan."

Men denke eraan, dat krachtens het bepaalde in artikel 27, 2e lid, *aanteekening moet worden gehouden van de vorenstaande beschikking op de persoonskaart en/of op de gezinskaart* van ieder persoon, die ingevolge die beschikking wordt afgevoerd of wordt opgenomen; dus zoowel in de vertrek-gemeente als in de gemeente van vestiging.

Het woord „verpleging" in de laatste alinea van de beschikking, slaat o.i. op de gevallen sub e en het woord „plaatsing" op de gevallen sub f van dit artikel. De voorwaarde, dat de persoon 360 „*achtereenvolgende* "dagen is opgenomen geweest, maakt het o.i. onmogelijk personen af te voeren, die in den loop van het jaar met verlof (proefverlof) naar „huis" gaan. In het algemeen zijn echter van afvoering uitgesloten personen, die tot een gezin behooren. Wanneer echter door versterf van de gezinsleden of door het anderszins uiteengaan van het gezin, b.v. wegens echtscheiding of bij huwelijksontbinding na 5-jarige scheiding van tafel en bed, geen gezinsverband meer bestaat, zal terstond afvoering naar de gestichtsgemeente moeten plaats hebben.

Een persoon, die, ingevolge de voorschriften is opgenomen in het B.R. van de gestichtsgemeente, zal o.i., in verband met het bepaalde in het eerste lid van art. 25, bij duurzame overplaatsing naar een gesticht in een andere gemeente *terstond* in het B.R. dezer gemeente moeten worden opgenomen.

Van een gezin, bestaande uit man en vrouw, waarvan de vrouw in een krankzinningengesticht wordt opgenomen, moet o.i. geacht worden, dat het gezinsverband voortbestaat, òòk indien de man bij anderen gaat inwonen en òòk, indien de man naar een andere gemeente vertrekt. In dit laatste geval, moet, ingevolge het bepaalde in het eerste lid, zijn vrouw geacht worden mede te vertrekken naar die andere gemeente.

f. Men zie de onder *e* aangehaalde bepaling uit de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

De machtiging van den Kantonrechter, krachtens welke een krankzinnige in een gesticht wordt opgenomen is niet een rechterlijke uitspraak als hier bedoeld.

Onder deze bepaling vallen o.i. strafgevangenissen, huizen van bewaring, psychopatheninrichtingen, de Rijkswerkinrichtingen, tuchtscholen, e.d.

Met betrekking tot de in tuchtscholen e.d. opgenomen personen, is te onderscheiden tusschen kinderen, die krachtens uitspraak van den Kinderrechter daarin zijn geplaatst, èn kinderen, die, na ter beschikking van de Regeering te zijn gesteld (de zgn. Regeeringskinderen), hetzij vanwege de Regeering, hetzij vanwege den Voogdijraad, enz. in een tuchtschool zijn opgenomen.

Het kind, dat bij uitspraak van den Kinderrechter in een tuchtschool is geplaatst, valt o.i. onder de bepaling sub *f*.

De vraag of een in een tuchtschool opgenomen kind, van hetwelk beide ouders uit de ouderlijke macht zijn ontzet, geacht moet worden tot het „gezin" te behooren, meenen wij ontkennend te moeten beantwoorden. Deze kinderen moeten o.i. na 360 dagen naar de gestichtsgemeente worden afgevoerd. Bij ontheffing uit de ouderlijke macht meenen wij, dat er aanleiding kan zijn een tegengesteld standpunt in te nemen.

Een persoon, die bij den aanvang der verpleging of plaatsing niet in een der bevolkingsregisters van Nederland opgenomen is, moet terstond in het B. R. der gestichtsgemeente worden opgenomen (men denke aan art. 96, 1e lid).

g. In de hierbedoelde bijzondere gevallen kan niet gemakkelijk tot ambtshalve afvoering worden overgegaan. Uit een nauwgezet onderzoek zal moeten blijken, dat wijziging is gekomen in de omstandigheden, welke de opneming krachtens de aangehaalde bepalingen hebben beïnvloed. Deze bepaling schept zoowel voor de belanghebbenden als voor de administratie een zekere mate van rechtszekerheid.

Artikel 26.

1. Van het bevolkingsregister der gemeente wordt afgevoerd: **Afvoering bij:**

a. de persoon, die is overleden of wiens overlijden op redelijke gronden kan worden aangenomen; **Overlijden.**

b. de persoon, die *Nederland* duurzaam of voor onbepaalden tijd verlaat of heeft verlaten, zonder dat hij blijkt te behooren tot de in artikel 25, tweede lid, sub *a*, bedoelde personen; **Vertrek buitenslands.**

c. de persoon, die, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit, terecht in het bevolkingsregister eener andere gemeente of in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, is opgenomen; **Opneming in ander B. R.**

d. de persoon, die, ingevolge het bepaalde in artikel 7, aangifte heeft gedaan van vertrek, doch die blijkt in de aangegeven gemeente niet in het bevolkingsregister te moeten worden opgenomen en wiens verblijf niet is kunnen worden opgespoord; **Onvindbaarheid na aangifte.**

e. de persoon, die de gemeente heeft verlaten zonder daarvan aangifte te hebben gedaan en wiens verblijf niet is kunnen worden opgespoord, uiterlijk 360 dagen na het vertrek. **Vertr. zonder aangifte (onbekend waarheen).**

2. De in het eerste lid sub *d* bedoelde personen worden voor den tijd van uiterlijk 720 dagen opgenomen in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid. **Opneming in Centrale B. R. bij onvindbaarheid na aangifte.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. *a*. Men zie ook art. 20, 1e lid en voorts de bepalingen der artikelen 76—84. In het bijzonder wordt de aandacht gevestigd op art. 83, dat voorschriften bevat omtrent vermoedelijk overlijden. Zie „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 16—19.

b. Men zie ook art. 20 en voorts de artt. 85, 86, 87, 98, 110 en 123. Uit de bepalingen van art. 20, 2e lid, is af te leiden, wat onder

„duurzaam" of „voor onbepaalden tijd" in verschillende gevallen moet worden verstaan. Verwezen wordt voorts naar de toelichting op art. 25, 1e lid, sub *a*. Voordat tot afvoering kan worden overgegaan van iemand, omtrent wien de Minister krachtens art. 21, 1e lid *b*, heeft bepaald, dat de opneming in *de* bevolkingsregisters moet plaats hebben, dan wel, dat afvoering moet worden geweigerd, zal, tenzij in de beschikking in die gevallen is voorzien, o.i. eerst aan den Minister wijziging van zijn beschikking ten aanzien van dien persoon moeten worden verzocht, óók al verlaat de persoon *Nederland* duurzaam. Immers, de Minister beschikt krachtens art. 21, 1e lid, sub *b*, voor de geheele *nationale* bevolkingsboekhouding en de artt. 25, 1e lid, sub *a* en 26, 1e lid, sub *b*, bevatten bepalingen omtrent het bevolkingsregister der *gemeente*.

„Zonder dat hij blijkt te behooren". Een onderzoek in elk geval behoeft niet te worden ingesteld; indien hij „blijkt" te behooren tot de bedoelde categorie, mag geen afvoering plaats hebben. Het zal o.i. kunnen blijken uit een aanteekening ter zake op de persoonskaart of op de gezinskaart. Hoewel art. 21 niet een bepaling bevat als art. 27, 2e lid, zal de Minister een dergelijke aanteekening wel voorschrijven. Zie „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 28 en 29.

c. Deze bepaling betreft, behalve de normale afvoering, gevolg van opneming in een andere gemeente, óók de, ingevolge art. 17, 2e lid, verboden dubbele opneming. Waar de persoon ten *onrechte* is opgenomen moet hij worden afgevoerd. Men zie art. 69.

d. Men zie de artt. 85, 86, 87, 91, 3e lid en vooral ook 92. Er is aangifte gedaan, doch de persoon is daarna spoorloos verdwenen. De afvoering geschiedt volgens de dagteekening van afgifte van de verhuiskaart. De persoon wordt opgenomen in het Centr. B.R. Men mag met de afvoering niet wachten. Men leze de toelichting op lid 2. Zie „*Leidraad bevolkingsstatistiek*" blz. 28, punt 10.

e. Er is *geen* aangifte gedaan en de persoon is spoorloos verdwenen. Het gemeentebestuur kan met de afvoering wachten tot *uiterlijk* 360 dagen na het *vertrek*. Niet de datum van ontdekking van het vertrek, doch van het vertrek zelf overheerscht. „Uiterlijk" 360 dagen na het vertrek kan de terugkomst worden afgewacht. Men kan echter ook terstond tot afvoering overgaan. Dit zal afhangen van de omstandigheden en van de verkregen inlichtingen. Het gemeentebestuur is dus tot op zekere hoogte vrij. Men neme echter de bepaling van art. 25, 2e lid, sub *g*, in acht.

2. Alleen hij, die, nadat hij aangifte van vertrek naar een andere gemeente gedaan heeft, spoorloos verdwijnt, wordt voor den tijd van ongeveer 2 jaren opgenomen in het C.B.R. Daartoe wordt, ingevolge het bepaalde in art. 92 steeds een persoonskaart aan de Inspectie toegezonden. Verwezen wordt naar de toelichting onder *d* van het eerste lid, naar de toel. op art. 92 en naar den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 28, punt 10.

Is de persoon na 2 jaren nog niet terecht gekomen, dan wordt hij natuurlijk van het C.B.R. ambtshalve afgevoerd. Zijn persoonskaart gaat dan over naar het archief der Inspectie. Duikt de persoon intusschen weer op, dan zal zoo spoedig mogelijk opneming in een gemeente moeten plaats hebben, overeenkomstig de bepalingen van de artt. 23 en 24. Men raadplege ook Hoofdstuk IV, sub C, „*Het centrale bevolkingsregister*".

Artikel 27.

1. In bijzondere gevallen kan Onze Minister beslissen of bepalen: **Min. beslist of bepaalt:**

a. dat tijdelijk of duurzaam, in stede van het bepaalde in het tweede lid van artikel 23, een der onderscheidingen van het eerste lid van artikel 24 ten aanzien van een persoon of van een groep van personen moet worden toegepast; **toepassing art. 24 i.p.v. art. 23**

b. dat, met betrekking tot bepaalde personen of groepen van personen, van de voorschriften van artikel 25 wordt afgeweken; **afwijking van art. 25.**

c. dat een persoon of een groep van personen, tijdelijk of duurzaam wordt opgenomen in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid. **opneming Centr. B. R.**

2. Van een beschikking als bedoeld in het eerste lid wordt aanteekening gehouden op de persoonskaart en/of op de gezinskaart. **Aanteekening beschikking.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Verwezen wordt naar de bevoegdheid in het tweede lid van de overgangsbepaling (art. 140) aan den Minister voorbehouden.

a. Deze bepaling heeft kennelijk de strekking het mogelijk te maken „*in bijzondere gevallen*" af te wijken van een verklaring van iemand omtrent zijn „*voornemen*", indien redelijkerwijs kan worden aangenomen, dat deze verklaring ten doel heeft een band met een bepaalde gemeente tot stand te brengen, welke in werkelijkheid niet bestaat. In dit verband is deze bevoegdheid van den Minister te zien als een aanvulling van het bepaalde in art. 24, 1e lid. Bij de uitspraak in beroep, volgens art. 123, zal de Minister door de onderhavige bepaling, behalve het recht ook de billijkheid in het oog kunnen houden.

b. Voor de in art. 25, 2e lid, sub *e* en *f*, bedoelde groepen van personen is door den Minister een afwijkende regeling getroffen. Zie „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 6 en de toelichting op art. 25.

c. Deze bepaling heeft niet alleen waarde als aanvulling op het gestelde onder *a*, (waarin alléén naar het 1e lid van art. 24 is verwezen), doch óók als uitbreiding van de bevoegdheid aan den Minister toegekend in art. 24, 3e lid. De laatstbedoelde bepaling toch laat opneming in het C.B.R. alleen toe in incidenteele gevallen, waarin de beslissing van den Minister wordt gevraagd. Zie ook de toel. op art. 31.

AFDEELING IV.

De bevolkingsregisters.

HOOFDSTUK 1.

A l g e m e e n e b e p a l i n g e n.

Artikel 28.

1. In elke gemeente van Nederland en door de Inspectie wordt een bevolkingsregister gehouden. **B. R. in elke gem. en bij Inspectie.**

2. Ongeacht de tot het archief behoorende deelen, bestaat het bevolkingsregister der gemeente uit:

Indien persoonsregister.

(*p*) 1. een persoonsregister;

2. een archiefregister;

3. een woningregister.

Indien gezinsregister.

(*g*) 1. een gezinsregister;

2. een verwijzingsregister;

3. een woningregister.

Centr. B. R.

3. Het door de Inspectie gehouden centrale bevolkingsregister bestaat uit:

1. een verzameling persoonskaarten;

Schakelregister.

2. een schakelregister.

Wet 17 April 87 St. 67.

4. De bevolkingsregisters, bedoeld in artikel 1 der wet van 17 April 1887 (*Staatsblad* n°. 67), worden gevormd door de gezamenlijke in de voorgaande leden genoemde, op de boekhouding der bevolking betrekking hebbende registers.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder B. „*De gemeentelijke bevolkingsregisters*".

1. Men zie ook Hoofdstuk IV, onder C, „*Het centrale bevolkingsregister*".

2. (*p*) beteekent: alléén van toepassing, indien een (*p*)ersoonsregister wordt gehouden.

(*g*) beteekent: alléén van toepassing, indien een (*g*)ezinsregister wordt gehouden. (Zie art. 1, 2e lid.)

Ook de tot het archief behoorende deelen, worden tot het bevolkingsregister gerekend. Men vergelijke het 4e lid en zie ook de artt. 109, 2e lid en 138.

Voor de verdere beteekenis van „bevolkingsregister", zij verwezen naar het 4e lid van dit artikel en naar art. 1, 1e lid, sub *n*.

(*p*) De hier genoemde drie registers moeten aanwezig zijn in elke gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden.

(*g*) De genoemde drie registers moeten aanwezig zijn in elke gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden.

Men zie voorts de beschrijvingen der verschillende registers onder Hoofdstuk IV. Het is o.i. niet verboden ook nog andere registers aan te houden.

3. Men zie de beschrijving omtrent deze registers onder Hoofdstuk IV. In de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 6, komt de volgende beschrijving van „Het schakelregister" voor:

„Het ter Inspectie te houden „*Schakelregister*" dient in de Neder„landsche bevolkingsboekhouding voornamelijk als verbinding „tusschen de bevolkingsregisters der gemeenten van vertrek naar „en van vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen.

„Het schakelregister is samengesteld uit dunne kaartjes van „een formaat van 8,8 × 12,5 cm. Deze kaartjes bevatten de namen „van personen voor wie, ingevolge het bepaalde in artikel 86, 1e „en 2e lid, een persoonskaart of een verhuisbiljet ter Inspectie is „ontvangen (vertrek naar een buiten Nederland gelegen plaats).

„Voorts de namen van hen, voor wie ter Inspectie een persoons- „kaart is ontvangen ingevolge het bepaalde in de artikelen 92, „93 of 94 (vertrek onbekend waarheen).

„In het algemeen worden, met aanduiding van de gemeente „van laatste inschrijving, in het schakelregister vermeld alle per- „sonen — met uitzondering van de overledenen —, die van de „Nederlandsche bevolkingsregisters zijn afgevoerd.

„Evenzoo worden — met uitzondering van de geborenen — „in het schakelregister vermeld alle personen, die in de Neder- „landsche bevolkingsregisters worden opgenomen (gekomen uit „buitenland, Ned.-Indië, Suriname, Curaçao en onbekend vanwaar).

„Van de kennisgevingen, welke ingevolge het bepaalde in ar- „tikel 96, 1e lid, bij de Inspectie binnenkomen, worden, voor „zooveel noodig, kaartjes aangelegd. Indien ten aanzien van den „in een der bevolkingsregisters opgenomen persoon in het schakel- „register reeds een kaartje aanwezig is, n.l. van den tijd, dat hij „van een der bevolkingsregisters werd afgevoerd, dan wordt op „dat kaartje aangeteekend, in welke gemeente hij thans weer in „het bevolkingsregister is opgenomen. Aldus worden de laatste „en de nieuwe woonplaats in Nederland aaneengeschakeld.

„Door middel van het schakelregister zal het dus mogelijk „worden na te gaan of hernieuwde opneming in een der bevolkings- „registers heeft plaats gehad.

„In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van de Inspectie, zal „het mogelijk zijn in het schakelregister een kaartje (signaalkaartje) „te doen plaatsen ter waarschuwing van autoriteiten, zoodra de „gezochte persoon in eenig bevolkingsregister wordt opgenomen."

4. Deze bepaling is te zien als een definitie van het tweemaal in art. 1 der wet meervoudig gebruikte woord „*bevolkingsregisters*". Men zie ook de toel. op het 2e lid.

Vergelijk de definitie voor het enkelvoudig gebruikte woord „*bevolkingsregister*" in art. 1, 1e lid, sub *n*. Door de bepaling van dit lid staat o.i. onomstootelijk vast, dat ook het centrale bevolkingsregister onder de wet valt.

Artikel 29.

Bekendm. gem. persoonsregister.

De namen der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd, worden door Onzen Minister ter kennis gebracht van alle gemeentebesturen.

Toelichting.

De „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" bevat de volgende aanwijzing (blz. 7.):

„De namen der gemeenten, waar een persoonsregister is in. „gevoerd, zullen, behoudens uitzonderingen, zooveel mogelijk twee- „maal per jaar ter kennis worden gebracht van de gemeentebesturen- „In overweging wordt gegeven de namen dier gemeenten op kleine „kaartjes te vermelden en deze steeds te raadplegen bij een aan- „gifte van vertrek naar een andere gemeente. (Zie bijlage A.)"

Men zie voor de invoering van een persoonsregister art. 39, 2e en 3e lid. Voor bijlage A van de Handleiding zie men blz. 29.

Bij beschikking d.d. 18 Juli 1936, no. 17837, Afd. B.B. zijn aan de lijst, opgenomen in bijlage A toegevoegd 32 gemeentenamen.

Artikel 30.

Wie wordt opgenomen in B. R. gem.

In het bevolkingsregister der gemeente wordt, met inachtneming van de bepalingen van dit besluit, opgenomen ieder persoon, die daarvoor, overeenkomstig de voorschriften van Hoofdstuk 2 van Afdeeling III, in aanmerking komt.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*". Men zie ook art. 22, 1e lid.

Hoofdstuk 2 van Afd. III (artt. 22—27), betreft de bevolking der gemeente, doch in art. 23, 1e lid wordt verwezen naar Hoofstuk 1 (artt. 17—21), betreffende de bevolking van Nederland, zoodat practisch de geheele Afdeeling III van toepassing is.

Zie ook „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 24—30.

Artikel 31.

Wie in Centr. B. R.

In het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, wordt, met inachtneming van de bepalingen van dit besluit, opgenomen ieder persoon, die, overeenkomstig de voorschriften van Hoofdstuk 1 van Afdeeling III, moet worden opgenomen in de bevolkingsregisters van *Nederland*, doch die niet in het bevolkingsregister van een bepaalde gemeente kan worden opgenomen.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*", benevens onder C, „*Het centrale bevolkingsregister*".

Deze bepaling is te beschouwen als een algemeene aanwijzing, waarmede voornamelijk de Minister rekening zal hebben te houden, aangezien, behoudens de gevallen van ambtshalve opneming in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in art. 26, 2e lid, de opneming in het C.B.R. slechts plaats vindt bij ministerieele beschikking (zie artt. 24, 3e lid en 27, 1e lid, sub c).

Men zie ook den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 28, punt 10.

Hoofdstuk 2.

Het persoonsregister.

Artikel 32.

Rangschikking.

Indien het persoonsregister niet is ingericht naar de alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de geslachtsnamen der bevolking, wordt een verwijzingsregister, als bedoeld in hoofdstuk 5 van deze afdeeling, aangelegd en bijgehouden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk III „*Het gezinspersoonskaartenstelsel*".

Het persoonsregister kan zoodanig worden ingericht, dat de persoonskaarten gezinswijze bijeen komen: de gezinnen kunnen

dan onderling worden gescheiden door z.g.n. afstelkaarten. Ook zouden de kaarten der gezinnen b.v. straatsgewijze of wijksgewijze of volgens een numeriek systeem (*Tilburg*) kunnen worden gerangschikt.

Indien men van de lexicografische orde afwijkt, is echter een verwijzingsregister noodig. Men komt dan eigenlijk in strijd met de logica van het systeem, dat in feite een volledig gezinsregister geeft, met daarin verwerkt, een volledig verwijzingsregister.

De „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" bevat op blz. 7 de volgende aanwijzingen:

„Voor de alfabetisch-lexicografische rangschikking wordt ver-„wezen naar de bepalingen van artikel 12 van het Dienstplicht-„besluit."

(Deze bepalingen zijn in dit werk opgenomen op blz 129.)

„Bij voorkeur moet deze rangschikking worden gevolgd. De „kaarten van gehuwde vrouwen, van weduwen, gescheiden- en „verlaten vrouwen worden dan gerangschikt volgens haar eigen „geslachtsnaam.

„Voor weduwen en gescheiden- en verlaten vrouwen behoort in „dat geval een verwijzingskaart van beknopten inhoud te worden „geplaatst op den naam van den (gewezen) man (art. 52, 1e lid). „Voorts wordt een verwijzingskaart geplaatst op den vroegeren „naam, in het geval iemands geslachtsnaam is veranderd (art. 52, „2e lid). Op de persoonskaart wordt, ten blijke, dat een verwijzings-„kaart is aangelegd, een V (= verwijzingskaart) geplaatst, ge-„volgd door den naam, waarop de verwijzingskaart is gesteld. „Voor deze aanduiding worden gebruikt de drie laatste regels van „de derde kolom der vakken 21) en 22). De verwijzingskaart wordt „steeds met de persoonskaart mede gezonden."

Artikel 33.

Omtrent iederen persoon wordt op de persoonskaart het volgende vermeld: **Wat op P.K. vermeld wordt.**

Toelichting.

Men raadplege art. 141 en de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" blz. 7—20, waarvan de voornaamste aanwijzingen tusschen den tekst van dit artikel worden opgenomen:

„De kaarten worden in twee kleuren verstrekt, t.w.

„chamois voor een *man*,

„lichtgrijs voor een *vrouw*.

N.B. Het tevoren geldend model blijft gangbaar (zie art. 1, 1e lid, sub i.).

De tekst verwijst naar de vakken van het nieuwe model.

„Gebruik van andere persoonskaarten dan die, welke van Rijks-„wege worden uitgegeven, is verboden. De kaarten worden door het „Rijk kosteloos verstrekt, behoudens het bepaalde onder art. 125, „2e lid.

„De verstrekking van persoonskaarten geschiedt door tusschen-„komst van de Inspectie, Binnenhof 19, Den Haag (art. 126).

„*Schrijfmachine*.

„De invulling der kaarten geschiedt met een schrijfmachine „welke voorzien is van duidelijke letter- en cijferteekens en van „een diepzwart inktlint (zie artt. 37 en 38).

„*Liniatuur*.

„De liniatuur van de kaarten is geregeld naar den normalen regel- „afstand van schrijfmachines. Het zuiverste werk wordt echter „verkregen door den regelafstand uit te schakelen en de steekwals „te gebruiken.

„*Wijze van invulling*.

„Aan de invulling der kaarten behoort de grootst mogelijke „zorg te worden besteed. Men bedenke, dat de kaart voor het „geheele leven wordt aangelegd en dat de kaart wellicht deel moet „uitmaken van een ander bevolkingsregister.

„Het is daarom een eisch, dat zooveel mogelijk:

„*a*. op de bovenste lijn van een vak wordt begonnen;

„*b*. steeds *op* en niet onder of boven een lijn wordt getypt;

„*c*. onmiddellijk rechts van de linkerlijn van elk vak wordt „aangevangen en niet over de rechterstreep van een vak wordt „gegaan (uitgezonderd in vak 28—29);

„*d*. niet wordt gespatieerd;

„*e*. geen letters over elkander worden getypt;

„*f*. eerst een regel wordt volgeschreven, alvorens op een tweeden „te beginnen;

„*g*. nooit *uitsluitend* hoofdletters wordt gebruik (uitgezonderd „in vak 22);

„*h*. onderscheid wordt gemaakt tusschen ij en y;

„*i*. achter afkortingen geen punten worden geplaatst;

„*j*. voor weggelaten cijfers geen weglatingsteeken wordt ge- „plaatst;

„*k*. *behalve in vak 4*, de data steeds worden afgekort, b.v. 23 Jul 94 „(namen van maanden 3 letters: Jan Feb Mrt Apr Mei Jun Jul „Aug Sep Oct Nov Dec).

„In *geen geval* mag worden afgekort of geradeerd in de vakken „3, 4 en 8, dat is in de gegevens, welke moeten overeenstemmen „met de geboorteakte en waarvoor de ambt. v. d. burg. stand, na „vergelijking, zijn paraaf stelt (zie art. 37, vierde lid). Doorhalingen „en/of wijzigingen in deze vakken zijn slechts toegestaan, voor „zoover ze duidelijk zijn aangebracht en gewaarmerkt.

„In de overige vakken zal bij voorkeur zoo weinig mogelijk „geradeerd moeten worden.

„Bij het aanleggen van een kaart worden alleen de gegevens „overgenomen, die uit het in gebruik zijnde gezinsregister blijken. „M.a.w. het is niet noodig (wel toegestaan) ter completeering „van de kaart nasporingen te doen in eigen oude registers. (Zie art. 141.)

N.B. zie voor vak 1): art. 71 en voor vak 2): art. 36.

bij 3) sub *a: geslachtsnaam;* **Geslachtsnaam.**

Toelichting.

„Ter voorkoming van vergissingen wordt de geslachtsnaam „getypt met hoofdletters èn kleine letters, zooals ook met pen- „schrift zou geschieden.

„*Voorzetsels en lidwoorden*, welke tot den geslachtsnaam behooren, „worden vermeld in de volgorde, waarin de geslachtsnaam wordt „uitgesproken, dus: van den Berg.

„*Adellijke titels en praedicaten* worden altijd tusschen ( ) ge- „plaatst nà den geslachtsnaam of nà de voornamen,

„b.v.: geslachtsnaam (graaf)
„geslachtsnaam (baron)
„geslachtsnaam (ridder)
„voornamen (jonkheer).

Voor de vermelding van inlandsche titulaturen; vreemde adellijke titels en praedicaten; academische titels; toevoegingen aan den geslachtsnaam; verandering, wijziging of toevoeging van geslachtsnamen; enz. raadplege men de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 9—11.

bij 3) sub *b: de voornamen;* **Voornamen.**

Toelichting.

„*Voornamen* moeten overeenstemmen met de geboorteakte en „mogen niet worden vertaald of afgekort. Het komt voor, dat „van Nederlanders, die eenigen tijd in het buitenland hebben „gewoond, de voornamen (soms zelfs ook de geslachtsnaam) zijn „omgezet in een vreemde taal. De vreemde bescheiden, die zij bij „terugkeer in Nederland overleggen zijn te dien aanzien dus niet „altijd betrouwbaar.

„Zoo ook zij men voorzichtig bij het inschrijven van vreemde- „lingen overeenkomstig hun paspoort. In vele gevallen is in het „paspoort alleen de z.g.n. „roepnaam" vermeld. Men vrage dus „nadrukkelijk naar de juiste namen en eische overlegging van een „geboorteakte e.d. Zie artt. 3, 2e lid en 6.

– bij 4) *dag, maand, eeuw en jaar van geboorte, alsmede de geboortegemeente:* **Geboortetijd en -gemeente.**

Desgewenscht kan *mede* het onderdeel der gemeente, waarin de geboorte plaats had, vermeld worden.

Indien de geboortegemeente buiten *Nederland* is gelegen, wordt de naam van het land steeds vermeld.

Onze Minister wijst de gemeenten aan, bij welker naam die der provincie steeds overeenkomstig de aan te geven afkorting moet worden vermeld.

Toelichting.

„*Dag, maand, eeuw en jaar van geboorte;*

„De naam van de maand mag in dit vak niet worden afgekort.

„De vermelding van het eeuwcijfer is noodig, omdat ook over „100 jaar moet kunnen worden gezien in welke eeuw de persoon „geboren was. De invulling geschiedt aldus: 29 Februari 1936. „De vermelding van het eeuwcijfer in dit vak maakt het mogelijk „in *alle andere* vakken dat eeuwcijfer weg te laten.

„*Geboortegemeente*;

„In dit vak moet de *officieele* naam van de geboortegemeente „voluit worden vermeld. Indien de geboortegemeente is geannexeerd „kan aan den naam der opgeheven gemeente worden toegevoegd „(thans gem ....). Men zie de lijst van opgeheven gemeenten, „bijlage B." Zie blz. 32—34 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

„Op den volgenden regel kan (niet moet) het onderdeel (= ond) „der gemeente, waar de geboorte plaats had, worden ingevuld „(b.v. voor Friesche gemeenten). Op dezen derden regel wordt „*altijd* het land van geboorte voluit vermeld, *indien de persoon „buiten Nederland geboren is.*

„Voor de aanwijzing der gemeenten, bij welker naam die der „provincie moet worden vermeld, zie bijlage B", blz. 31 der „*Handleiding*".

Nationaliteit. bij 5) *nationaliteit;*

De aanduiding geschiedt voor een Nederlander door „Ned", voor een Nederlandsch onderdaan, bedoeld bij de wet van 10 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 55), sedert gewijzigd, door „Ned Ond" en voor ieder ander door „Vr" (vreemd). Bij wijziging der aanduiding wordt de reden daarvan aangegeven.

Toelichting.

„Voor vreemdelingen en voor personen zonder nationaliteit, „(ook voor Nederlanders, die hun nationaliteit verloren hebben) „wordt vermeld: Vr. Wijzigingen in den vorigen staat moeten „duidelijk worden aangegeven b.v. Ned. wet S 317/22 of Vr. art. 5 „wet 92. Het is wenschelijk *in bijzondere gevallen* het artikel van „de wet, waaraan het Nederlanderschap is ontleend, bij te voegen. „Evenzoo het artikel, op grond waarvan de Nederlandsche na„tionaliteit verloren is.

„Een korte, doch duidelijke uiteenzetting in ingewikkelde ge„vallen kan veel arbeid besparen aan briefwisseling inzake onder„zoek naar het Nederlanderschap, ook voor het nageslacht.

„Aangezien het in verschillende gemeenten blijkbaar op prijs „wordt gesteld ten aanzien van vreemdelingen te beschikken over „gegevens omtrent de *vermoedelijke* nationaliteit, wordt in over„weging gegeven de aanduiding daarvan eventueel met de schrijf„machine te stellen in vak 24)."

Kerkgenootschap. bij 6) *kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel;*

De aanduiding geschiedt als volgt:

Advent — Nederlandsche Vereeniging van Zevendedags-Adventisten;

AfgIsr — Afgescheiden Israëlietische Gemeente;

AngEpisc	— Gemeente der Anglicaansche Episcopale Kerk;
Ap	— Apostolische Gemeente;
ChrAfg	— Christelijk Afgescheiden Gemeente;
ChrEv	— Christelijk Evangelische Gemeente;
ChrGer	— Christelijk Gereformeerde Kerk;
DEv	— Duitsch-Evangelische Gemeente;
DG	— Doopsgezinde Gemeente;
EngPresb	— Engelsche Presbyteriaansche Gemeente;
EvBrGem	— Evangelische Broedergemeente (Hernhutters);
EvGem	— Evangelische Gemeente;
EvL	— Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap;
GedChr	— Gemeente van Gedoopte Christenen;
Geen	— niet aangesloten bij een kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel;
GerGem	— Gereformeerde Gemeente;
GerK	— Gereformeerde Kerken;
GerKHV	— Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband;
Ger o/hKr	— Gereformeerde Gemeente Onder het Kruis;
HAZ	— Gemeente der Herstelde Apostolische Zendingskerk;
HAZEA	— Hersteld Apostolische Zendingsgemeente in de Eenheid der Apostelen;
HEvL	— Hersteld Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap;
LdH	— Leger des Heils;
Moh	— Mohammedaansch Kerkgenootschap;
NH	— Nederlandsch (of Nederduitsch) Hervormd Kerkgenootschap;
NI	— Nederlandsch Israëlietisch Kerkgenootschap;
OBisCl	— Kerkgenootschap der Oud-Bisschoppelijke Cleresie;
OGerGem	— Oud Gereformeerde Gemeente;
OGerK	— Oud Gereformeerde Kerk;
PI	— Portugeesch Israëlietisch Kerkgenootschap;
Rem	— Remonstrantsche Broederschap;
RK	— Roomsch Katholiek Kerkgenootschap;
SchGem	— Schotsche Gemeente;
ThGem	— Theosophische Gemeente;
VrEv	— Vrije Evangelische Gemeente;
VrGer	— Vrije Gereformeerde Gemeente;
WGem	— Waalsche Gemeente;
ZendGem	— Zendingsgemeente.

Onze Minister vult deze lijst zoo noodig aan.

Toelichting.

De volgende aanduidingen moeten luiden:
ChrGer — Christelijke Gereformeerde Kerk;
NH — Nederlandsche Hervormde Kerk.

„De aanduidingen op reeds bestaande kaarten, welke niet vol-„doen aan de nieuwe afkortingen behoeven niet te worden ge-„wijzigd. Bij het aanleggen van nieuwe kaarten moet met de „nieuwe afkortingen echter rekening worden gehouden.

„In verband met te dien aanzien reeds gestelde vragen wordt „de aandacht erop gevestigd, dat de aanduidingen alleen betrekking „hebben op kerkgenootschappen en vereenigingen met godsdienstig „doel. Voor hen, die niet zijn aangesloten bij een kerkgenootschap „of een vereeniging zal dus „geen" vermeld moeten worden.

„Wijziging in de aanduiding zal in het algemeen slechts mogen „geschieden op persoonlijke of schriftelijke verklaring van de(n) „belanghebbende.

„De vermelding van niet in de lijst voorkomende kerkgenoot-„schappen of vereenigingen met godsdienstig doel, zal steeds „zoodanig moeten geschieden, dat misverstand omtrent den naam „uitgesloten is."

Ambt, beroep, enz.

bij 7) *ambt, beroep, bedrijf, betrekking* of *bediening;*

Bij de uitoefening van eenig beroep of bedrijf tevens te vermelden h = hoofd, indien het voor eigen rekening of voor rekening van een ander *als hoofd* wordt uitgeoefend en o = ondergeschikt, indien de persoon onder leiding van anderen werkt.

Toelichting.

N.B. Deze gegevens komen op het oude model der kaart in de vakken 18) en 19).

De gegevens van vak 7) van het oude model der kaart worden op het nieuwe model vermeld in vak 23).

„Dit vak blijft oningevuld op de kaarten van kinderen beneden „14 jaar en van studeerenden boven dien leeftijd.

„Voor alle andere personen wordt, hetzij het beroep, hetzij „ „zonder" vermeld.

„Het beroep moet zoodanig worden omschreven, dat een ieder „terstond een indruk krijgt van de werkzaamheden, die de persoon „verricht, b.v. reiziger in sigaren, timmerman in kistenfabriek, „sjouwer in kolenmijn. Voor een juiste wijze van aanduiding van „het beroep wordt verwezen naar den „*Leidraad bevolkingsstatis-„tiek*" blz. 11 en 12.

„Van een buitengewoon dienstplichtige moet telkenmale, dat „het gemeentebestuur hetzij direct of indirect met hem bemoeienis „heeft het beroep worden gecontroleerd. Blijkt dit beroep niet „overeen te stemmen met de aanteekening daaromtrent in het „bevolkingsregister, dan wordt gezorgd, dat de noodige wijzigingen „worden aangebracht en dat die veranderingen ook worden ver-„meld in het register van dienstplichtigen. (Zie bijlage C.: RMI)", blz. 36 en 37 der „*Handleiding*".

bij 8) eerste regel: *de voornamen, dag, maand en jaar van geboorte en geboortegemeente van den vader;* **Ouders.**

tweede regel: *geslachtsnaam, de voornamen, dag, maand en jaar der geboorte en geboortegemeente van de moeder;*

De geslachtsnaam wordt door een komma van de voornamen afgescheiden;

Toelichting.

„*Ouders*: eigen vader en (of) eigen moeder.

„Van den *vader* wordt *geen* geslachtsnaam vermeld, omdat deze „reeds overeenkomstig de geboorteakte in vak 3) is geplaatst. „Indien de geslachtsnaam van den vader volgens diens geboorte„akte afwijkt van dien, vermeld in vak 3) moet in vak 2) nà de „aanduiding „vader" die afwijkende geslachtsnaam worden in„gevuld.

„Van de moeder worden de gegevens alleen ingevuld, indien „vaststaat, dat de vrouw van het gezinshoofd inderdaad de moeder „is. Dit zal o.a. kunnen blijken uit den huwelijksdatum.

„De geboortetijd van vader en/of moeder wordt altijd vermeld. „bv. 8 Jan 74, 25 Sep 83 enz.

„Voor de vermelding van de geboortegemeenten der ouders, „zie bijlage B." blz. 31 en 32 der „*Handleiding*".

bij 9) t/m 17) van de(n) eerste(n) en van de(n) volgende(n) echtgenoot(e)(n) onderscheidenlijk: **Burgerlijke staat.**

Toelichting.

„*De bekende echtgenoot(e) en gewezen echtgenoot(e)(n);*

„Zooveel mogelijk alle bekende huwelijken vermelden. Indien „een derde huwelijk moet worden ingevuld dan geschiedt dat in „vak 35). In beide rubrieken wordt dan duidelijk naar elkander „verwezen.

„Voor *ongehuwden* blijft deze rubriek oningevuld. Het kan voor„komen, dat van een persoon wel bekend is, *dàt* hij (zij) gehuwd „is, doch *niet met wie(n)*. In dat geval wordt in vak 13) met uit„wischbaar potlood een „H" = gehuwd, geplaatst. De ontbrekende „gegevens worden zoo spoedig mogelijk opgespoord. In alle andere „gevallen worden de bekende gegevens zooveel mogelijk in de „desbetreffende vakken ingevuld.

„Bij het aanleggen van een persoonskaart voor iemand, die zijn „woonplaats laatstelijk buiten Nederland had, wordt de juistheid „der verklaring omtrent den burgerlijken staat zooveel mogelijk „nagegaan. In geval van twijfel wordt een aanteekening in vak „35) opgenomen, welke b.v. kan luiden: „beweert weduwnaar „te zijn"; „beweert ongehuwd te zijn", enz."

bij 9) en 10) *geslachtsnaam en voornamen;*

De namen worden door een komma van de voornamen afgescheiden;

Toelichting.

„Na den geslachtsnaam volgt een komma en terstond daar„achter de voornamen voluit. Indien de eerste regel is volgeschreven

„worden de voornamen vervolgd *geheel vooraan* op den tweeden „regel."

bij 11) en 12) nà „op": *dag, maand en jaar der geboorte;*

nà „te": *geboortegemeente;*

Toelichting.

„Nà „op": *dag, maand en jaar der geboorte;* afgekort: 16 Sep 00; „nà „te": *geboortegemeente;* (Zie blijage B.)" blz. 31 en 32 der „*Handleiding*".

bij 13) nà „op": *dag, maand en jaar der huwelijksvoltrekking;*

nà „te": *gemeente, waar het huwelijk voltrokken werd;*

Toelichting.

„Na „op": *dag, maand en jaar der huwelijksvoltrekking; afgekort:* „29 Dec 35;

„nà „te": *gemeente, waar het huwelijk voltrokken werd.* (Zie bijlage „B.)", blz. 31—32 der „*Handleiding*".

„Indien het huwelijk nog bestaat, doch de gegevens van de(n) „echtgenoot(e) niet bekend zijn, dan hier met uitwischbaar potlood „in te vullen een „H" = gehuwd."

bij 14), 15) en 16) nà „op":

dag, maand en jaar der huwelijksontbinding en bij nietigverklaring, datum waarop het vonnis in de registers van den burgerlijken stand is ingeschreven;

nà „door":

O bij overlijden van de(n) echtgenoot(e);

S bij echtscheiding en bij ontbinding na 5-jarige scheiding van tafel en bed;

A bij ander huwelijk, enkel in het geval, bedoeld bij artikel 550 Burgerlijk Wetboek;

N bij nietigverklaring;

nà „te":

de plaats van overlijden van de(n) echtgenoot(e) of de gemeente, waar het vonnis der huwelijksontbinding of de nietigverklaring in de registers van den burgerlijken stand is ingeschreven;

Toelichting.

Nà „op": *dag, maand en jaar der huwelijksontbinding, enz;* Afgekort: „29 Feb 36.

„Nà „door": een hoofdletter (O, S, A of N) plaatsen. Indien de „namen, enz. van de(n) gewezen echtgenoot(e) niet bekend zijn, „*doch vaststaat, dat het huwelijk is ontbonden*, kan worden volstaan „met invulling alleen van deze kolom. Het verdient wel aan-„beveling de voornaamste gegevens alsdan te doen opsporen.

„Nà „te": *plaats van overlijden van de(n) echtgenoot(e) enz,* zie „bijlage B." blz. 31—32 der „*Handleiding*".

Art. 550 B.W. luidt: „Indien, op de derde dagvaarding, noch „de afwezige, noch iemand voor hem is opgekomen, die behoorlijk

„van zijn aanwezen doet blijken, kan de regtbank aan den achter-„gebleven echtgenoot vergunnen een ander huwelijk aan te gaan. „De bepalingen van artikel 525 zijn te dezen toepasselijk."

bij 17) *dag, maand en jaar van de aangifte van het vertrek van de(n) echtgenoot(e) uit het gezin;*

Indien de echtgenoot naar een andere gemeente is vertrokken, tevens te vermelden den naam dier gemeente.

Toelichting.

„*Dag, maand en jaar van de aangifte van het vertrek van de(n) echt-„genoot(e) uit het gezin;*

„Met *uitwischbaar* potlood invullen op de kaarten van *beide* „echtgenooten. Bij vertrek uit het gezin, doch verblijf in dezelfde „gemeente, alleen te vermelden de dagteekening der aangifte, „b.v.: 1 Jul 36.

„Bij vertrek uit het gezin naar een andere gemeente te ver-„melden: de dagteekening der aangifte en daaronder: op de ééne „kaart de plaats waarheen de echtgenoot(e) is vertrokken en op „de andere kaart de plaats, waar de niet vertrokken echtgenoot(e) „is achtergebleven,

„b.v. Mevrouw X te Y vertrekt naar Z. Haar echtgenoot blijft „dus te Y.

„Op de kaart van Mevr. X wordt nu ingevuld: A 10 Aug 36 Y; „op de kaart van haar echtgenoot wordt nu ingevuld: A 10 Aug 36 Z.

„Bij terugkeer in het gezin wordt de potloodaanteekening op „*beide* kaarten verwijderd."

N.B. De vakken 18) en 19) van het oude model der kaart zijn op het nieuwe model vervallen. De gegevens van deze vakken vinden op het nieuwe model vermelding in vak 7). Vak 20) van het oude model is eveneens vervallen op het nieuwe model. De gegevens worden op het nieuwe model vermeld in vak 35).

Vertrek en verhuizing.

bij 21) *dag, maand en jaar, waarop de aangifte van vertrek uit- of van verhuizing binnen de gemeente is ingekomen.*

Deze dagteekening wordt steeds vermeld vóór de gemeente, waarheen de persoon is vertrokken en bij verhuizing binnen de gemeente vóór het nieuwe adres.

Toelichting.

„Afgekort en *zonder* tusschenslag op *één regel*, b.v. 31Aug37.

„Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke „kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het ge-„schrift".

bij 22) *de gemeente, waarheen de persoon is vertrokken en de achtereenvolgende adressen in die gemeente;*

Eventueel te vermelden: naam en/of voorgeschreven kenmerk van vaartuig of wagen, met aanduiding van brief- of waladres.

Toelichting.

„*Bronvermelding.* Desgewenscht kan de bovenste regel van „vakken 21) en 22) worden gebruikt voor de z.g.n. *bronvermelding*,

„d.i. voor de aanduiding van het register, waaruit de gegevens zijn „overgenomen, b.v. oud A-122 (= oud deel A, folio 122) of oud „III — 32 (= oud deel III, folio 32). Het woord „oud" kan worden „weggelaten, indien daardoor geen misverstand kan ontstaan. „Deze bronvermelding vindt niet plaats, indien de gegevens zijn „overgenomen van een lexicografisch gerangschikte gezinskaart.

„*Toevallige geboorte.* In geval van *toevallige geboorte* wordt op „den bovensten regel van vakken 21) en 22) vermeld:

„toev. geb. (zie hiervoor art. 72, eerste lid) en daaronder de „gemeente in welker bevolkingsregister het kind bij de geboorte „wordt (is) opgenomen."

Bij het aanleggen van een persoonskaart wordt vermeld:

1. indien de persoon niet sedert zijn geboorte in het bevolkingsregister der gemeente opgenomen is: *de plaats, vanwaar hij is gekomen;*
2. *de gemeente, waarin de kaart wordt aangelegd;*
3. *het adres in de gemeente op het tijdstip van het aanleggen;*

Toelichting.

„*Aanleggen van een kaart.* Evenals het verhuisbiljet moet de „persoonskaart achtereenvolgens bevatten:

„1e. de gemeente, vanwaar de persoon is gekomen;

„2e. dagteekening en gemeente van vestiging (dat is de gemeente „van aanleg);

„3e. het laatste adres in de gemeente;

„4e. dagteekening waarop en gemeente waarheen vertrokken;

„5e. adres in de gemeente waarheen vertrokken.

„*Adressen.* Het adres, bedoeld bij 3e en 5e, moet, met het oog „op een zuinig gebruik van de beschikbare ruimte, *zoo mogelijk*, „worden geplaatst *achter* den gemeentenaam.

„*Straatnamen* mogen worden afgekort.

„Indien de juiste straatnaam of het juiste huisnummer in de „gemeente, waarheen de persoon vertrekt, niet met zekerheid kan „worden aangegeven, vulle men die (dat) niet in, doch voege de „aanduiding op een stukje papier bij of vermelde het adres met „potlood. Zooveel mogelijk moet echter in de gemeente van vertrek „de invulling definitief plaats hebben.

„*Namen van personen*, gestichten, inrichtingen, tehuizen, ge„bouwen, e.d. mogen *in geen geval* aan het adres worden toegevoegd.

„*Gemeentenamen.* Alle gemeentenamen in vak 22) moeten worden „*onderstreept* en bij voorkeur in hoofdletters worden getypt, ten„einde deze tusschen de adressen te doen uitkomen. Voor de toe„gestane afkorting van gemeentenamen, zie bijlage B." (blz. 32 der „*Handleiding*").

„*Voorbeelden:*

„In de gemeente Amsterdam worden twee persoonskaarten aan„gelegd voor personen, die beiden naar Rotterdam vertrekken. „De eene persoon X is te Amsterdam geboren en nooit uit die ge-

„meente vertrokken geweest. De tweede persoon Y is elders ge-„boren en indertijd te Amsterdam gevestigd, komende uit Den Haag.

„De vakken 21) en 22) worden als volgt ingevuld:

	X		Y
	AMSTERDAM		DEN HAAG
	Vliegenierstr 325 I	15Mrt30	AMSTERDAM
„10Sep37	ROTTERDAM		Vliegenierstr 325 I
	Rastraat 650 b	10Sep37	ROTTERDAM
			Rastraat 650 b

of

	A'DAM
	Vliegenierstraat 325 I
„10Sep37	R'DAM Rastraat 650 b

„In geval van vertrek naar een plaats buiten Nederland gelegen „zal, behalve de vermelding van die nieuwe woonplaats en een „aanduiding van het land overeenkomstig de afkortingen in bijlage „B, ook het woonadres in die plaats moeten worden opgenomen.

Men raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 28, punten 11 en 12.

„*Verwijzingskaarten.*

„De laatste 3 regels van de derde kolom van vakken 21) en 22) „worden gebruikt voor de aanteekening V (= verwijzingskaart), „gevolgd door den naam, waarop de verwijzingskaart is geplaatst. „(Zie opm. art. 32). De verwijzingskaart wordt bij vertrek mede-„gezonden."

Verplichte aanteekeningen.

bij 23) *door Onzen Minister te bepalen gegevens betreffende de uitvoering van wettelijke voorschriften;*

Toelichting.

N.B. De gegevens van vak 23) van het nieuwe model der kaart worden op het oude model vermeld in vak 7).

„De gegevens, welke steeds in vak 23) op de persoonskaaart „moeten worden vermeld, zijn opgenomen in bijlage C." blz. 36—38 der „*Handleiding*".

N.B. Vak 23) op het oude model der kaart is op het nieuwe model vak 24).

Onverplichte aanteekeningen.

bij 24) *elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht;*

Toelichting.

N.B. De gegevens van vak 24) van het oude model der kaart (overlijden) worden op het nieuwe model vermeld in vak 35).

„In dit, voor het huishoudelijk gebruik van de gemeentebe-„sturen bestemde vak, kunnen b.v. aanteekeningen worden ge-„plaatst, omtrent de vermoedelijke nationaliteit, b.v. Duitscher, „Franschman, enz., drankwetvergunning, bij- of toenaam, enz. enz.

„Deze aanteekeningen mogen, tenzij zij geacht kunnen worden „van meer algemeen belang te zijn, slechts met *uitwischbaar* pot-„lood worden aangebracht, opdat een ander gemeentebestuur „naar eigen inzicht van dit vak gebruik zal kunnen maken."

N.B. Vak 25) is op het nieuwe model der kaart vervallen. Zie voor vakken 27) t/m 34): art. 35.

Bijzonderheden. bij 35) *a. erkenning, wettiging, ontkenning wettigheid, voornaamsverandering, naamsverandering, naamstoevoeging of aannemen van een geslachtsnaam of voornamen;*

Vermeld wordt van een Koninklijk besluit: dagteekening en nummer, en van een akte of vonnis: dagteekening en door wie(n) de akte is verleden of het vonnis is gewezen.

Indien een onwettig kind vóór het opmaken van de geboorteakte reeds erkend is, wordt daarvan eveneens aanteekening gehouden.

Toelichting.

N.B. Deze gegevens vinden op het oude model der kaart vermelding in vak 20).

„De aanteekeningen moeten kort en duidelijk zijn. B.v. bij wet„tiging: „Jansen gewettigd door huwelijk.".

„bij naamswijziging: „KB 19 Jul 30 Nr 575 Jansen gewijzigd „in Pietersen.".

„De ingevolge artikel 73, eerste lid, op de kaart van een kind, „waarvan geen geboorteaangifte bij den burgerlijken stand heeft „plaats gehad, te stellen aanteekening kan b.v. luiden:

„ „Geboorteaangifte BS verzuimd." Deze aanteekening wordt „doorgehaald zoodra het geboorteregister is aangevuld, of de „machtiging, bedoeld in het derde lid, van art. 29 B.W. is verleend."

Overlijden. *b. gemeente en dag, maand en jaar van overlijden, nummer der overlijdensakte en naam van den geneesheer, die de verklaring, bedoeld in artikel 5 van de wet van 1 Juni 1865* (Staatsblad n°. *60*) *heeft onderteekend, of die de doodschouw heeft verricht, alsmede de doodsoorzaak;*

De vermelding geschiedt op de door Onzen Minister te bepalen wijze.

Toelichting.

N.B. Deze gegevens vinden op het oude model der kaart vermelding in vak 24).

„Voor de aanteekeningen betreffende het overlijden in vak 35) „van de persoonskaart moet onderstaand formulier worden gevolgd:

„Overleden te ....
„op .... akte Nr. ....
„naam geneesheer ....
„doodsoorzaak (briefje A) ....

„Indien vak 35) is volgeschreven, wordt de bovenbedoelde aan„teekening betreffende het overlijden duidelijk aangebracht op „een plaats, bij voorkeur aan de achterzijde der kaart, welke zich „daartoe leent."

Art. 5 der wet, regelende de uitoefening der Geneeskunst, luidt: „De geneeskundigen onderteekenen bij het overlijden van elk „hunner lijders ten behoeve van den ambtenaar van den burger„lijken stand eene verklaring van dit overlijden, en doen daarbij „naar hunne overtuiging, doch met inachtneming van den door

„hen afgelegden eed of belofte van geheimhouding, zoo nauw- „keurig mogelijk opgave van de oorzaak van den dood.

„Zij geven de in het vorige lid bedoelde verklaring niet af dan „na zich door persoonlijke schouwing overtuigd te hebben van „het overlijden."

Vervolg andere vakken.

c. elke aanteekening, welke ingevolge dit artikel of ingevolge artikel 35 moet worden gesteld en waarvoor in het aangewezen vak of in de daartoe bestemde rubriek geen ruimte meer beschikbaar is.

In de betreffende vakken of in de rubrieken wordt alsdan duidelijk naar elkander verwezen.

Toelichting:

„In het algemeen dient vak 35) als reservevak. Indien b.v. een „derde huwelijk moet worden vermeld, dan zal op de onderste lijn „van vakken 9 t/m 17 moeten worden aangeteekend: „vervolg „zie 35)". In vak 35) wordt dan duidelijk aangebracht: „vervolg „van 9) — 17)", waaronder, in de volgorde als aangegeven onder „9) — 17), de gegevens betreffende het huwelijk worden vermeld."

Artikel 34.

Blauwe streep.

Indien op een persoonskaart de rubriek 26 of vak 35 is ingevuld, wordt de ruimte aan de voorzijde in den linkerbovenhoek tusschen de verticale lijnen blauw gemaakt.

Toelichting.

„De aan de voorzijde aan te brengen *blauwe streep* bedoelt slechts „den ambtenaar te waarschuwen, dat ook aan de achterzijde der „kaart gegevens zijn vermeld." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 17.)

Artikel 35.

Wat omtrent kinderen vermeld wordt op P. K.

Op de persoonskaart van het hoofd van een gezin wordt in rubriek 26 omtrent ieder der kinderen vermeld:

Toelichting.

Men zie art. 141 en de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 17—19.

„Deze rubriek *alléén* invullen op de kaart van het hoofd van „een gezin. De persoonskaart van het hoofd wordt hierdoor *tevens* „gezinskaart.

„Bij het aanleggen van een kaart worden alle bekende eigen „kinderen en stiefkinderen, zoo gehuwde als ongehuwde, over- „leden of vertrokken, vermeld. De gezinspersoonskaart mag *niet* „*minder* gegevens bevatten dan de gezinskaart.

„De kinderen worden vermeld in volgorde van geboorte. Een „kind dat herhaaldelijk is af- en ingeschreven mag *slechts eenmaal* „worden vermeld." („*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 17 en 18.)

bij 27). Zie nà 33) en 34).

bij 28) en 29) *geslachtsnaam en de voornamen;*

De geslachtsnaam alléén te vermelden voor het eerste kind en voorts telkens wanneer de geslachtsnaam van een kind afwijkt; *de voornamen steeds doen inspringen.*

Toelichting.

„Zie opmerkingen onder artikel 33 bij 3) *a* en *b*. De verdikte „streepjes in de blauwe liniatuur geven de grens aan waarbinnen „de *voor*namen moeten blijven. Alleen de geslachtsnaam moet „buiten die grens uitspringen tot de vertikale zwarte lijn.

„Men vange steeds aan op de lijn van het Romeinsche volg- „nummer.

„*Voorbeeld:*

„I .... van den Berg, Johannes Cornelis
„.................................... —— Philippus ....
„II .... Gerardus Bartholomeus Adri-
„.................................... —— anus Anthonius ....

„Afwijkingen in den geslachtsnaam moeten worden onderstreept, „b.v. Buys (normaal) Buis (afwijking)." („*Handleiding bevolkingsboekhouding*", blz. 18).

bij 30) en 31) nà „op": *dag, maand en jaar der geboorte;* nà „te": *geboortegemeente;*

Toelichting.

„Nà „op": *dag, maand en jaar der geboorte;* afgekort: 27 Jan 33; „nà „te": *geboortegemeente*; zie bijlage B.", blz. 31 en 32 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*"

bij 32) *verhouding tot het hoofd, door aanduiding: z = zoon, d = dochter, sz = stiefzoon, sd = stiefdochter;*

Toelichting.

„Steeds den bovensten regel te gebruiken." („*Handleiding bevolkingsboekhouding*".)

Zie voor de definitie van stiefkind art. 1, 1e lid, sub g.

bij 33) en 34) *elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht, of door Onzen Minister wordt voorgeschreven;*

Toelichting.

„Invullen met *uitwischbaar potlood.*

„In dit vak kunnen b.v. aanteekeningen worden gesteld omtrent „*kerkgenootschap* of *nationaliteit* der kinderen, in geval een dezer „afwijkt van die der ouders.

„In bepaalde gevallen kan het wenschelijk zijn het *beroep* der „kinderen te vermelden.

„Met het oog op het verzamelen van gegevens voor het opmaken „van een verklaring betreffende vrijstelling van den dienstplicht „wegens broederdienst kan het aanbeveling verdienen, in dit vak „een aanteekening te stellen omtrent de verhouding tot den „militairen dienst, zie bijlage C." (blz. 36 en 37 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*").

Indien het kind niet meer tot het gezin behoort, bovendien: **Wat omtrent kinderen bij afwezigh. huwel. of overl.**

bij 27) *A* (*indien het kind afwezig is*);

H (*indien het kind gehuwd is*);

O (*indien het kind overleden is*).

Aan de letter wordt toegevoegd dag, maand en jaar van aangifte van verhuizing of vertrek, die van het huwelijk, dan wel die van overlijden.

Wanneer het kind naar elders vertrokken, dan wel elders overleden is, wordt tevens de naam dier gemeente vermeld. Bij huwelijk van een kind wordt ook vermeld met wie(n) het gehuwd is.

Toelichting.

„Uit dit vak moet blijken hoe het gezin is samengesteld. De „aanteekeningen zijn te onderscheiden in twee soorten, t.w.:

„*a.* betreffende *tijdelijke* afwezigheid van een kind uit het gezin, „waarbij het dus mogelijk is, dat het kind door terugkeer te eeniger „tijd weer in het gezin wordt opgenomen.

„Deze *tijdelijke* afwezigheid wordt aangeteekend met *uitwischbaar potlood.*

„*b.* betreffende *definitieve* afvoering van het kind uit het gezin.

„Deze definitiëve afvoering wordt aangeteekend met de *schrijfmachine* of met *inkt.*

„Indien het kind (*tijdelijk*) afwezig is uit het gezin wordt mèt „den datum van vertrek of van adresverandering en met ver„melding van de plaats, waarheen vertrokken, in *uitwischbaar* „*potloodschrift* aangeteekend:

„A 17 Jan 37 in het geval het kind in dezelfde gemeente blijft wonen;

„A 17 Jan 37 in het geval het kind de gemeente heeft verlaten.
„Nergenshuizen

„*Bij terugkeer in het gezin wordt deze hulpaanteekening verwijderd.*

„Definitieve afvoering uit het gezin vindt plaats bij overlijden „of bij huwelijk. De aanteekening (met schrijfmachine of met inkt) „geschiedt met den datum van overlijden of van het huwelijk en, „indien het overlijden of het huwelijk plaats vond in een andere „gemeente dan die, tot welker bevolking het kind behoorde, met „vermelding van de gemeente, waar het overlijden plaats vond „of waar het huwelijk werd gesloten.

„Bij huwelijk van een kind wordt vermeld met wie(n) het gehuwd is.

„*Voorbeelden:*

„O 23 Jul 36 of O 23Jul36 Nergenshuizen } indien het kind buiten de woonplaats is overleden.

„H 14 Oct 37 met „A A Zondervan of H 14Oct37 te Nergenshuizen met A A Zondervan } indien het kind buiten de woonplaats is gehuwd.

„Zoo noodig (en mogelijk) kan de naam van de(n) echtgenoot(e) „geheel of gedeeltelijk vervolgd worden op de tweede lijn in vak 28).

„Zie voor aanwijzingen omtrent het overbrengen van de ge„zinsaanteekeningen op de kaart van een ander hoofd, bij art. 99 „op blz. 25 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

Artikel 36.

Verwijzing op P. K. gezinslid.

1. Op de persoonskaart van een gezinslid, dat geen hoofd is, wordt bij 2) verwezen naar het hoofd op wiens persoonskaart dat gezinslid is vermeld.

Die verwijzing geschiedt door een der woorden: *vader*, *moeder* of *man*. Voor stiefkinderen vindt de verwijzing plaats door bij 2) te vermelden: geslachtsnaam, den eersten voornaam en de eerste letter van elk der volgende voornamen van het hoofd.

Doorhaling verwijzing.

2. De in lid 1 bedoelde verwijzing wordt doorgehaald met uitwischbaar potlood, indien de persoon niet meer tot het gezin behoort, zonder dat blijkt, dat hij tot een ander gezin is komen te behooren. Is dit laatste wel het geval, dan geschiedt de doorhaling met inkt; de in lid 1 bedoelde verwijzing moet dan opnieuw plaats hebben.

Toelichting.

„De kaarten van de vrouwen en van de kinderen behooren even„als verwijzingskaarten te verwijzen naar de gezinspersoonskaart „van het hoofd. Hierom en ook om op elke kaart terstond te kunnen „zien of de persoon in een gezinsverband leeft, moet op de kaarten „van gezinsleden (niet op die van het hoofd) in vak 2) worden „verwezen naar het hoofd op wiens gezinspersoonskaart dat ge„zinslid is vermeld.

„Op de kaart van een gehuwde vrouw, die bij haar man woont, „wordt daarom in vak 2) vermeld: man.

„Wie de man is, blijkt uit vak 9) 10) en (derde echtgenoot) uit vak 35).

„Op de kaart van een kind, dat bij den vader inwoont, wordt „in vak 2) vermeld: vader. Wie de vader is, blijkt uit vak 8).

„Indien de geslachtsnaam van den vader afwijkt van dien van „het kind, wordt, teneinde het opzoeken van de kaart van den „vader te vergemakkelijken, achter de aanduiding „vader" de „afwijkende geslachtsnaam ingevuld, b.v.: „vader: de Ruiter" „(indien het kind zelf de Ruijter heet). Ook afwijkende voor„namen worden op gelijke wijze aangegeven.

„Om dezelfde reden worden in vak 2) op de kaart van een stief„kind vermeld: de geslachtsnaam, de eerste voornaam en de eerste „letter van elk der volgende voornamen van den stiefvader.

„Op de kaart van een kind, dat bij de moeder inwoont (b.v. „indien de vader onbekend of overleden is of indien de echtgenooten „gescheiden zijn of leven) en dus op de gezinspersoonskaart van „de moeder is vermeld, wordt in vak 2) aangeteekend: moeder. „Wie de moeder is, blijkt uit vak 8).

„De aanteekening in vak 2) wordt bij *tijdelijke* afwezigheid van „het kind uit het gezin (zie bij 27) met uitwischbaar potlood door- „gehaald teneinde bij terugkeer in het gezin weder te kunnen dienen.

„Bij *definitieve* afvoering (bij huwelijk of bij overlijden, enz. „van het gezinshoofd) wordt de aanduiding met inkt doorgehaald „en, zoo noodig, vervangen door een andere, b.v. „man" of „ „moeder" enz." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 19—20.)

Artikel 37.

1. De invulling der gegevens op de persoonskaart bij 3) tot en met 5), 8) tot en met 13) en bij 28) tot en met 32) en de daarin aan te brengen wijzigingen of aanvullingen geschieden door middel van een schrijfmachine, voorzien van duidelijke letter- en cijferteekens. **Invulling met: schrijfmachine.**

2. Slechts in uitwischbaar potloodschrift mogen gesteld worden: **Potlood.**

de aanteekeningen bij 17) en bij 27), indien het niet betreft huwelijk en overlijden, alsmede die bij 24), 33) en 34).

3. De overige gegevens met de daarin aan te brengen wijzigingen of aanvullingen, kunnen geheel of gedeeltelijk in duidelijk leesbaar handschrift in inkt, in machineschrift of door afstempeling worden vermeld. **Overige gegevens.**

4. In de gegevens, welke moeten overeenstemmen met de geboorteakte, mag niet worden geradeerd. **Radeeren.**

Toelichting.

1. Het verdient o.i. aanbeveling steeds alle gegevens op de kaart in te vullen met de schrijfmachine, behalve natuurlijk die, welke met uitwischbaar potlood *moeten* gesteld worden (zie 2e lid). Men zie de toelichting op art. 38. Op te merken is, dat ontheffing van de verplichting tot invullen met een schrijfmachine niet meer mogelijk is. In elke gemeente *moet* dus een schrijfmachine zijn.

2. Men gebruike zacht potlood; geen anilinepotlood. Verwezen wordt naar de toelichting op de desbetreffende vakken in de artt. 33 en 35.

3. Afstempeling meenen wij alleen te kunnen aanbevelen voor de vakken 23) (oud 7) en 33) en 34). De stempel van overlijden plaatse men in vak 35) (zie art. 33 bij 35) onder *b*.

4. De gegevens, welke moeten overeenstemmen met de geboorteakte, zijn: geslachtsnaam en de voornamen (vak 3), dag, maand en jaar van geboorte en geboortegemeente (vak 4) en de namen der ouders (vak 8) tot aan het woordje „geb.").

Artikel 38.

1. Het voor het beschrijven der persoonskaarten te bezigen inktlint moet zijn diepzwart van kleur en overigens voldoen aan de door Onzen Minister te stellen eischen. **Inktlint.**

2. Onze Minister kan nadere voorschriften geven ten aanzien van de eischen, waaraan het schrijfmachineschrift moet voldoen. **Schrijfmachineschrift.**

Toelichting.

1. „Voor het typen van persoonskaarten mogen, ter voorkoming

„van verbleeken, uitsluitend inktlinten worden gebruikt, welke „koolstof bevatten. Tweekleurige inktlinten mogen niet gebruikt „worden.

„Het verdient aanbeveling te eischen, dat bij elk inktlint een „afschrift gevoegd is van een verklaring, afgegeven door den Rijks- „vezeldienst te Delft, betreffende de samenstelling van de inkt, „waarin het lint gedrenkt is." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 20.)

2. „Niet alle schrijfmachines zijn even geschikt voor het invullen „van persoonskaarten. Men gebruike bij voorkeur de nieuwste „machine, die ter secretarie aanwezig is. De meeste schrijfmachines „zijn met geringe kosten te voorzien van een papierklem of kaarten- „klem, die de kaart zoodanig tegen de rol aandrukt, dat z.g.n. „schaduwletters niet meer kunnen voorkomen. De machine moet „bij voorkeur zijn voorzien van letter- en cijferteekens van *normale* „afmetingen. Bijzonder klein of bijzonder groot schrift is niet aan „te bevelen." *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 20.)

Verwezen wordt naar de toel. op art. 37, 1e lid.

HOOFDSTUK 3.

Het gezinsregister.

Artikel 39.

Kaartvorm of losbl. boekvorm.

1. Gezinsregisters volgens het bij het in werking treden van dit besluit geldende model kunnen, voor zoover zij worden gehouden in kaartvorm of in losbladigen boekvorm, in gebruik blijven totdat daaromtrent nader zal zijn bepaald.

Vastbladig tot 1 Jan 41.

2. Vastbladige registers kunnen tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik blijven.

Vervanging door persoonsreg.

3. Vervanging of vernieuwing van een gezinsregister geschiedt slechts door een persoonsregister en, behoudens het bepaalde in het tweede lid, onder goedkeuring van Onzen Minister en onder door dezen te stellen voorwaarden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder B 1. „*Algemeen*" en onder 6, „*Het gezinsregister*".

1. „Het model voor de gezinskaart (-blad) is als bijlage Nr. 1 gevoegd bij het tevoren geldend besluit van 12 December 1922, „*Staatsblad* Nr. 670. Het model kan, voor zooveel noodig, in over- „eenstemming worden gebracht met de nieuwe voorschriften.

„Opgemerkt wordt, dat verschillende z.g.n. afzonderlijke- of bij- „registers niet in overeenstemming zijn met bedoeld model.

„Deze afwijkende modellen kunnen wel in gebruik blijven. De „na 1 Juli 1936 aan te leggen kaarten of bladen moeten echter „overeenstemmen met het voorgeschreven formulier.

„Aan te bevelen is slechts één formaat voor alle gezinskaarten „te gebruiken en deze in één verzameling samen te voegen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 20—21.)

De woorden: „totdat daaromtrent nader zal zijn bepaald" slaan ongetwijfeld op de a.s. algemeene invoering van het per-

soonskaartenstelsel. Dit zal bij algemeenen maatregel van bestuur moeten plaats hebben. Wij meenen, dat bezwaarlijk kan worden voorspeld, wanneer de algemeene invoering zal plaats hebben, aangezien deze afhankelijk is van den toestand van 's Rijks financiën.

Het schijnt ons echter geenszins uitgesloten, dat ook bij min gunstige financieele omstandigheden, economische en sociale overwegingen tot een algemeene invoering zouden kunnen leiden.

2. „*Vervanging van vastbladige gezinsregisters* door een persoons„register geschiedt voorloopig geheel voor rekening van de ge„meente. Het ligt in het voornemen, zoodra tot algemeene in„voering van het persoonsregister wordt overgegaan, de voor aan„schaffing der kaarten gemaakte kosten, alsnog te vergoeden op „den voet van den dan geldenden kostprijs.

„Het verdient aanbeveling, alvorens een aanvrage tot invoering „van een persoonsregister tot den Minister te richten, terzake „overleg te plegen met de Inspectie." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

Men zie ook de toel. op art. 125.

De in de „Handleiding bevolkingsboekhouding" bedoelde „aanvrage" aan den Minister, houdt o.i. verband met het bepaalde in artikel 29 (z.a). Volgens de redactie van het derde lid is n.l. voor de vervanging van een vastbladig gezinsregister, de *goedkeuring* van den Minister niet noodig.

Hoewel vastbladige gezinsregisters in gebruik kunnen blijven tot 1 Jan 41, komt het ons voor, dat de aanpassing van dat register aan de nieuwe voorschriften (men zie o.a. de artt. 43 en 50), zooveel bezwaren zal medebrengen, dat het aanbeveling zal verdienen met de vervanging niet te wachten. Een spoedige vervanging kan tevens een kosten- en arbeidsbesparing beteekenen.

3. „De besturen der gemeenten, waar een gezinsregister in los„bladigen vorm of in kaartvorm in gebruik is, zullen bij het ver„zoek om goedkeuring moeten doen blijken van de wenschelijkheid „van vervanging door een persoonsregister. De kosten der kaarten „komen eveneens voorloopig geheel voor rekening van de ge„meente." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

Men zie ook de toel. op het 2e lid en op art. 125.

Opgemerkt wordt, dat zoowel *vervanging* als *vernieuwing* van het gezinsregister verboden is, tenzij door een persoonsregister. Voor de vervanging van een vastbladig register is geen *goedkeuring* noodig. Men zie echter de toel. op het 2e lid.

De wenschelijkheid der vernieuwing kan blijken uit velerlei omstandigheden. Men plege tevoren overleg met de Inspectie.

Artikel 40.

Omtrent iederen persoon wordt op de gezinskaart het volgende vermeld: **Wat op gezinsk. vermeld wordt.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder B, 1. „*Algemeen*" en onder 6. „*Het gezinsregister*".

Men zie vooral ook de artt. 42 en 43 en het onder de bijlagen opgenomen model der gezinskaart.

„Gezinskaart": de gezinskaart of het gezinsblad, waarvan het „model als bijlage 1 is gevoegd bij Ons tevoren geldend besluit „van 12 December 1922 (Staatsblad no. 670)." (Art. 1, 1e lid, sub *l*.)

Geslachtsnaam.

bij 2) *geslachtsnaam;*

Voor personen, die gehuwd of gehuwd geweest zijn, wordt, tenzij die gegevens reeds elders op de kaart zijn vermeld, achter of onder den geslachtsnaam tusschen haakjes vermeld de geslachtsnaam van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e).

Toelichting.

„De aanteekeningen op art. 33 bij 3) onder *a*, zijn van overeen„komstige toepassing." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

De voornaamste zijn:

„*Voorzetsels en lidwoorden*, welke tot den geslachtsnaam be„hooren, worden vermeld in de volgorde, waarin de geslachtsnaam „wordt uitgesproken, dus: van den Berg."

„*Adellijke titels en praedicaten* worden altijd tusschen ( ) ge„plaatst nà den geslachtsnaam of nà de voornamen,
„b.v. geslachtsnaam (graaf)
„geslachtsnaam (baron)
„geslachtsnaam (ridder)
„voornamen (jonkheer)."

Voor inlandsche adellijke titels; vreemde adellijke titels en praedicaten; academische titels; toevoegingen aan den geslachtsnaam; verandering, wijziging of toevoeging van geslachtsnaam, zie men de *Handleiding*, bij art. 33, blz. 9, 10 en 11.

„De vermelding tusschen ( ) van den geslachtsnaam van de(n) „andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) kan geleidelijk plaats hebben, „met dien verstande, dat met de aanvulling zooveel mogelijk „systematisch tewerk wordt gegaan.

„In verband hiermede zal ook op de verhuisbiljetten voortaan „steeds de geslachtsnaam van de(n) andere(n) (gewezen) echt„genoot(e) tusschen ( ) vermeld moeten worden." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

O.i. behoeft alleen de naam van de *laatste* echtgenoot(e) vermeld te worden.

Voornamen.

bij 3) *de voornamen;*

Voor personen, die gehuwd of gehuwd geweest zijn, worden, tenzij die gegevens reeds elders op de kaart zijn vermeld, achter of onder de voornamen, tusschen haakjes vermeld de voornamen van de(n) (gewezen) echtgenoot(e).

Toelichting.

„De aanteekeningen op art. 33 bij 3) onder *b* zijn van overeen„komstige toepassing." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

De voornaamste zijn:

„*Voornamen* moeten overeenstemmen met de geboorteakte „en mogen niet worden vertaald of afgekort. Het komt voor, dat „van Nederlanders, die eenigen tijd in het buitenland hebben

„gewoond, de voornamen (soms zelfs de geslachtsnaam) zijn om- „gezet in een vreemde taal. De vreemde bescheiden, die zij bij „terugkeer in Nederland overleggen zijn te dien aanzien dus niet „altijd betrouwbaar.

„Zoo ook zij men voorzichtig bij het inschrijven van vreemde- „lingen overeenkomstig hun paspoort. In vele gevallen is in het „paspoort alleen de z.g.n. „roepnaam" vermeld. Men vrage dus „nadrukkelijk naar de juiste namen en eische overlegging van een „geboorte-akte e.d. Zie art. 3, 2e lid en 6."

„De vermelding tusschen ( ) van de voornamen van de(n) „andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) kan geleidelijk plaats hebben, „met dien verstande, dat met de aanvulling zooveel mogelijk „systematisch tewerk wordt gegaan.

„In verband hiermede zullen ook op de verhuisbiljetten voortaan „steeds de voornamen van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) „tusschen ( ) vermeld moeten worden." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21.)

O.i. behoeven alleen de voornamen van de *laatste* echtgenoot(e) vermeld te worden.

Geslacht.

bij 4) *geslacht: voor mannen: m, voor vrouwen: v;*

bij 5) *verhouding tot het hoofd door aanduiding:* v = vrouw, z = zoon, d = dochter, sz = stiefzoon, sd = stiefdochter.

De hoedanigheid van hoofd wordt aangeduid door h.

Toelichting.

„In verband met het bepaalde in artikel 43 en de definities van „artikel 1, eerste lid, sub *c*, *d*, *e*, *f*, *g* en *h* moeten de personen, die „niet tot het gezin behooren, op afzonderlijke kaarten of bladen „(volgens model 1 van het vervallen K.B. van 12 December 1922, „*St.* 670) beschreven worden. Dit kan geleidelijk plaats hebben, „d.w.z. dat langzamerhand het bevolkingsregister aan de nieuwe „voorschriften kan worden aangepast. Bij elke wijziging, die na „het inwerkingtreden van het besluit in het bevolkingsregister „wordt aangebracht, zal uiteraard terstond met de gewijzigde „voorschriften rekening moeten worden gehouden." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 21—22.)

Geboortetijd en -gemeente.

bij 6) *dag, maand en jaar van geboorte;*

Toelichting.

„Afgekort: 26 Jul 22" (*Handleiding*, blz. 22).

bij 7) *geboortegemeente;*

De bepalingen van artikel 33 bij 4) zijn van toepassing.

Toelichting.

„De aanteekeningen op artikel 33 bij 4) onder „geboortege- „meente" zijn van overeenkomstige toepassing." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 22.)

De bepalingen van artikel 33 bij 4) luiden:

„Desgewenscht kan *mede* het onderdeel der gemeente, waarin „de geboorte plaats had, vermeld worden.

„Indien de geboortegemeente buiten *Nederland* is gelegen, wordt „de naam van het land steeds vermeld.

„Onze Minister wijst de gemeenten aan, bij welker naam die „der provincie steeds overeenkomstig de aan te geven afkorting „moet worden vermeld."

De „aanteekeningen" der *Handleiding* (blz. 12) luiden:

„In dit vak moet de *officieele* naam van de geboortegemeente „voluit vermeld worden. Indien de geboortegemeente is geannexeerd „kan aan den naam der opgeheven gemeente worden toegevoegd „(thans gem. ....). Men zie de lijst van opgeheven gemeenten, „bijlage B", zie blz. 32 en 33.

„Op den volgenden regel kan (niet moet) het onderdeel der ge- „meente, waar de geboorte plaats had, worden ingevuld (b.v. voor „Friesche gemeenten). Op dezen regel wordt *altijd* het land van „geboorte voluit vermeld, *indien de persoon buiten Nederland „geboren is.*

„Voor de aanwijzing der gemeenten, bij welker naam die der „provincie moet worden vermeld, zie bijlage B", blz. 31.

Burgerlijke staat. bij 8) *burgerlijke staat door aanduiding:*

H = gehuwd;

W = weduwstaat;

S = gescheiden van echt of huwelijk ontbonden na 5-jarige scheiding van tafel en bed;

N = nietigverklaring;

A = ander huwelijk, enkel in het geval, bedoeld bij artikel 550 van het Burgerlijk Wetboek.

Voor ongehuwden wordt geen aanduiding gesteld.

Toelichting.

Men raadplege ook de toel. op art. 33, bij 14, 15 en 16).

„Bij de opneming van een persoon, die zijn woonplaats laat- „stelijk buiten Nederland had, wordt de juistheid der verklaring „omtrent den burgerlijken staat zooveel mogelijk nagegaan. In „geval van twijfel wordt een aanteekening in kolom 20) opgenomen, „welke b.v. kan luiden: „beweert weduwnaar te zijn"; „beweert „ongehuwd te zijn", enz." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 22.)

bij 9) *dag, maand en jaar waarop, en gemeente waar het huwelijk voltrokken werd;*

dag, maand en jaar der huwelijksontbinding en bij nietigverklaring, datum, waarop het vonnis is ingeschreven, benevens de gemeente, waar het vonnis der huwelijksontbinding of der nietigverklaring is ingeschreven in de registers van den burgerlijken stand;

Toelichting.

„Deze gegevens moeten steeds ingevuld worden, ook indien het „huwelijk niet in de gemeente zelve gesloten werd.

„Dag, maand en jaar afgekort: 12 Dec 36.

„Indien in de desbetreffende kolom geen ruimte meer aanwezig „is voor de voorgeschreven aanteekeningen aangaande huwelijks- „ontbinding, dan worden deze aanteekeningen met een renvooi „gesteld in kolom 20)." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 22.)

bij 10) *kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel.* **Kerkgenootschap.**

Aan te duiden overeenkomstig de in artikel 33 bij 6) genoemde afkortingen.

Toelichting.

Zie toel. op art. 33 bij 6).

bij 11) *nationaliteit;* **Nationaliteit.**

Aan te duiden als aangegeven in artikel 33, bij 5).

Toelichting.

De bepaling van artikel 33, bij 5) luidt:

„De aanduiding geschiedt voor een Nederlander door „Ned", „voor een Nederlandsch onderdaan, bedoeld bij de wet van 10 „Februari 1910 (Staatsblad no. 55), sedert gewijzigd, door „Ned „Ond" en voor ieder ander door „Vr" (vreemd). Bij wijziging „der aanduiding wordt de reden daarvan aangegeven."

De *Handleiding bevolkingsboekhouding* bepaalt onder art. 33 bij 5) (op blz. 12) het volgende:

„Voor vreemdelingen en voor personen zonder nationaliteit, „(ook voor Nederlanders, die hun nationaliteit verloren hebben) „wordt vermeld: Vr. Wijzigingen in den vorigen staat moeten „duidelijk worden aangegeven b.v. Ned wet S 317/22 of Vr. art. 5 „wet 92. Het is wenschelijk in bijzondere gevallen het artikel van „de wet, waaraan het Nederlanderschap is ontleend, bij te voegen. „Evenzoo het artikel, op grond waarvan de Nederlandsche na- „tionaliteit verloren is.

„Een juiste aanduiding in ingewikkelde gevallen kan veel arbeid „besparen aan briefwisseling inzake onderzoek naar het Neder- „landerschap, ook voor het nageslacht.

„Aangezien het in verschillende gemeenten blijkbaar op prijs „wordt gesteld ten aanzien van vreemdelingen te beschikken over „gegevens omtrent de *vermoedelijke* nationaliteit, wordt in over- „weging gegeven de aanduiding daarvan eventueel met de schrijf- „machine te stellen in vak 24).

De hierbedoelde aanteekening kan op de gezinskaart in kolom 20) gesteld worden.

bij 12) en 13) *ambt, beroep, bedrijf of betrekking;* **Ambt, beroep, enz.**

Aan te duiden als aangegeven in artikel 33, bij 7).

Toelichting.

In artikel 33 bij 7) is dit aldus aangegeven:

„Bij de uitoefening van eenig beroep of bedrijf tevens te ver- „melden h = hoofd, indien het voor eigen rekening of voor re- „kening van een ander *als hoofd* wordt uitgeoefend en o = onder- „geschikt, indien de persoon onder leiding van anderen werkt."

In de *Handleiding bevolkingsboekgouding* is te dezen aanzien op blz. 13 het volgende bepaald:

„Dit vak blijft oningevuld op de kaarten van kinderen beneden „14 jaar en van studeerenden boven dien leeftijd.

„Voor alle andere personen wordt hetzij het beroep, hetzij „„zonder" vermeld.

„Het beroep moet zoodanig worden omschreven, dat een ieder „terstond een indruk krijgt van de werkzaamheden, die de persoon „verricht, b.v. reiziger in sigaren, timmerman in kistenfabriek, „sjouwer in kolenmijn. Voor een juiste wijze van aanduiding van „het beroep wordt verwezen naar den Leidraad bevolkings-„statistiek", bladz. 11 en 12.

„Van een buitengewoon dienstplichtige moet telkenmale, dat „het gemeentebestuur, hetzij direct of indirect met hem bemoeienis „heeft, het beroep worden gecontroleerd. Blijkt dit beroep niet „overeen te stemmen met de aanteekening daaromtrent in het „bevolkingsregister, dan wordt gezorgd, dat de noodige wijzigingen „worden aangebracht en dat die veranderingen ook worden ver-„meld in het register van dienstplichtigen. (Zie bijlage C.: RMI.)" blz. 36 en 37 der *Handleiding*.

Adres en verhuizing.

bij 14) *achtereenvolgende adressen in de gemeente met vermelding daarvóór van dag, maand en jaar, waarop de aangifte van verhuizing binnen de gemeente is ingekomen;*

Eventueel te vermelden: naam en/of voorgeschreven kenmerk van vaartuig of wagen, met aanduiding van brief- of waladres.

Toelichting.

„Men verzuime niet in deze kolom bij elke adresverandering aan „te teekenen den datum, waarop de aangifte is ingekomen. Bij „schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke kan „blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift."

„Bij verhuizing van een kind uit het gezin naar een ander adres „in de gemeente, moet dit kind van de gezinskaart van den vader „(of de moeder) worden afgevoerd en overgebracht op een af-„zonderlijke gezinskaart. Op de gezinskaart van den vader (of van „de moeder) behoort in dit geval te worden aangeteekend: (in „kolom 17) de dagteekening, en (in kolom 18): Naar eigen Gk. „of Naar eigen Pk. "(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 22 en 23.)

Opneming.

bij 15) *dag, maand en jaar van opneming in het bevolkingsregister overeenkomstig den datum van afgifte der verhuiskaart of bij opneming, als komende uit een plaats buiten Nederland, van de aangifte;*

Toelichting.

„De dagteekening van afvoering in de eene en van opneming „in de andere gemeente is gelijk.

„In verband met het bepaalde in artikel 96, 3e lid, zal bij op-„neming van een persoon, die komt uit een plaats buiten Nederland, „de datum van opneming in den regel niet samenvallen met dien „der persoonlijke aangifte, ingevolge artikel 3. De bepaling van „art. 96, 3e lid, is echter overheerschend." (*Handleiding bevolkings-boekhouding*, blz. 23.)

bij 16) *gemeente vanwaar gekomen, benevens het laatste adres in die gemeente;*

Toelichting.

„In geval van opneming als komende uit een plaats buiten

„Nederland zal kunnen worden volstaan met vermelding van de „plaats buiten Nederland, waar de persoon het laatst heeft ge- „woond, benevens een aanduiding van het land overeenkomstig „de afkortingen in bijlage B." (zie blz. 23 en 34 der *Handleiding bevolkingsboekhouding*.)

Men raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 28, punten 11 en 12.

bij 17) *dag, maand en jaar waarop de aangifte van vertrek is ingekomen;* **Vertrek.**

Toelichting.

„Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke „kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 23.)

bij 18) *gemeente, waarheen de persoon is vertrokken, benevens het adres in die gemeente;*

Toelichting.

„In geval van vertrek naar een plaats buiten Nederland zal, „behalve vermelding van die nieuwe woonplaats en een aanduiding „van het land overeenkomstig de afkortingen in bijlage B, ook „het woonadres in die plaats moeten worden opgenomen.

„Indien een woonadres in het buitenland niet of niet juist kan „worden opgegeven, is dat geen reden om de afvoering te weigeren." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 23. Zie ook blz. 34.)

bij 19) *gemeente en dag, maand en jaar van overlijden en nummer der overlijdensakte;* **Overlijden.**

Toelichting.

„De gemeente van overlijden moet steeds worden vermeld, óók „indien deze dezelfde is als die tot welker bevolking de persoon „behoorde.

„Dag, maand en jaar afgekort: 29 Feb 36.

„Het nummer der overlijdensakte wordt aldus aangeduid: „akte Nr. ...." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 23.)

bij 20) *door Onzen Minister ingevolge artikel 33 bij 23) te bepalen gegevens, de vermelding, bedoeld in artikel 33 bij 35) sub a en voorts elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht.* **Verpl. en onverpl. aanteekeningen.**

Toelichting.

Door den Minister te bepalen gegevens:

„De gegevens, welke steeds in kolom 20) op de gezinskaart ten „aanzien van ieder persoon moeten worden vermeld, zijn opge- „nomen in bijlage C." (zie blz. 23 en 36—38 der *Handleiding bevolkingsboekhouding*.)

Art. 33 bij 35) sub *a*, luidt:

„*erkenning, wettiging, ontkenning wettigheid, voornaamsverandering,* „*naamsverandering, naamstoevoeging of aannemen van een geslachts-* „*naam of voornamen*".

„Vermeld wordt van een Koninklijk besluit: dagteekening en „nummer, en van een akte of vonnis: dagteekening en door wie(n) „de akte is verleden of het vonnis is gewezen.

„Indien een onwettig kind vóór het opmaken van de geboorte-„akte reeds erkend is, wordt daarvan eveneens aanteekening gehouden".

Men zie voorts blz. 17 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

Artikel 41.

Wijze van afvoering.

Zoodra een persoon overeenkomstig de bepalingen van dit besluit van het gezinsregister wordt afgevoerd, wordt hetzij bij 1) vóór den geslachtsnaam een A = afgevoerd gestempeld, hetzij de geslachtsnaam doorgehaald.

Toelichting.

„Indien de geslachtsnaam wordt doorgehaald moet dat steeds „zoodanig geschieden, dat die naam goed leesbaar blijft. De door-„haling moet niet horizontaal doch schuins plaats hebben, b.v.

~~Jansen~~

(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.)

Artikel 42.

Vergelijking gegevens.

De gegevens van iederen persoon, die in het gezinsregister wordt opgenomen, worden vergeleken met de persoonskaart, met het verhuisbiljet of met een afschrift van of een uittreksel uit de geboorteakte, door een ambtenaar, daartoe door of vanwege het gemeentebestuur aangewezen.

Toelichting.

Men zie art. 6, art. 71 (*g*) en art. 74, 2e lid. Op te merken is, dat in dit artikel wordt gesproken van „door of vanwege het gemeentebestuur aangewezen" en in art. 71 (*g*) van „door het gemeentebestuur aangewezen". Wij mogen in overweging geven de aanwijzing steeds „door het gemeentebestuur" bij besluit te doen plaats hebben.

Men zie ook blz. 11 der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*".

Artikel 43.

Afzonderlijke gezinskaarten.

1. Voor elk gezin en voor ieder afzonderlijk levend persoon, alsmede voor ieder der tot een samenwoning behoorende personen, wordt een afzonderlijke gezinskaart bestemd.

Vervolgkaart.

2. Wanneer een gezinskaart is volgeschreven, wordt daaraan een vervolgkaart gehecht, zoodanig, dat de kaarten niet onopzettelijk kunnen worden gescheiden, dat bij opberging andere kaarten niet kunnen worden beschadigd en dat geen gegevens verloren gaan of onleesbaar worden.

Verwijzing vervolgkaart.

3. De in het voorgaande lid bedoelde kaarten, evenals het volgeschreven blad en het vervolgblad in een vastbladig register, moeten duidelijk naar elkander verwijzen.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder B, 1. „*Algemeen*" en onder 6. „*Het gezinsregister*".

1. Voor de definities omtrent „gezin", „afzonderlijk levend persoon" en „samenwoning" zie men art. 1 en de toelichting daarop. Voorts wordt verwezen naar de begripsbepalingen omtrent „gezinskaart" en „gezinsregister" in art. 1, benevens naar de toelichting. Men zie vooral ook de bepalingen der „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" op art. 39, 1e lid, blz. 20 en 21.

Het bepaalde in dit lid geeft aanleiding, dat voor alle niet tot het „gezin" behoorende personen, die op de gezinskaart van het hoofd beschreven zijn, afzonderlijke gezinskaarten (bladen) aangelegd moeten worden. Dit zal dus steeds moeten gebeuren voor dienstboden, kostgangers en andere inwonende verwanten en niet-verwante personen.

Dit voorschrift stelt eischen, waaraan in den regel met vastbladige registers niet zal kunnen worden voldaan. Meer personen op een blad, is, behalve in het geval er een gezin bestaat, niet toegestaan.

De bepaling van art. 39, 2e lid, houdende, dat vastbladige registers tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik kunnen blijven, zal in dit verband niet veel beteekenis hebben, tenzij belangrijke kosten worden gemaakt voor het aanschaffen van suppletoire registers.

2. „Het aaneenhechten kan geschieden met een z.g.n. schoen- „makersring. Het meest aanbevelenswaardig is echter de kaarten „aan den bovenrand te verbinden door middel van een gegomde „(linnen) strook. Verschillende voor dat doel zeer geschikte pleister- „soorten (ook doorzichtige) zijn in den handel verkrijgbaar." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.)

O.i. behoeft een vervolgkaart niet te worden aangelegd, voordat zij in gebruik wordt genomen.

Men zie ook de toel. op art. 130.

3. De „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" geeft onder art. 130 (blz. 27) de volgende aanwijzingen voor persoonskaarten:

„Op de eerste kaart kan, zooveel mogelijk rechts bovenaan, „aan de voorzijde worden vermeld: „zie vervolgkaart" en op de „tweede kaart: „vervolgkaart van ...." De vervolgkaart moet „steeds *achter* de eerste kaart worden bevestigd".

In vastbladige registers kan worden vermeld: „vervolg, zie deel .... folio ...." en op het vervolgblad: „vervolg van deel .... folio ...." Wij geven in overweging de verwijzing in vaste registers met roode inkt aan te brengen.

Artikel 44.

1. De gezinskaarten, waarvan alle personen zijn afgevoerd, kunnen uitgenomen en afzonderlijk bewaard worden. **Uitnemen gezinsk.**

2. Onze Minister kan, desgewenscht onder te stellen voorwaarden, toestemming verleenen, dat de in lid 1 bedoelde kaarten in vaste of in losbladige registers overgeschreven worden en dat die kaarten worden vernietigd, nadat alle daarop voorkomende gegevens zijn overgenomen en nauwkeurig vergeleken. **Overschr. kaartenarchief.**

Toelichting.

1. Men zie art. 109, 2e lid.

2. Het zal aanbeveling verdienen de kaartenarchieven periodiek over te schrijven in vaste of in losbladige registers, met het oog op de plaatsruimte, maar vooral ook in verband met de mogelijkheid van zoekraken van kaarten. De in het register der levend aanwezige bevolking verkeerd geplaatste kaart komt wel weer terecht, doch in een omvangrijke archiefverzameling is de kans op terugvinden uiterst gering. De vereischte toestemming van den Minister zal wel verband houden met het belang, dat aan een goede regeling verbonden is. Wij wijzen op de moeilijkheid, welke gelegen is in de omstandigheid, dat de af te sluiten periode geen volledig beeld geeft van de in dat tijdvak vertrokken of overleden personen, omdat in het gezinsstelsel steeds vele archiefposten tusschen de „levende" posten vermeld blijven staan. Wil het overgeschreven archiefdeel een behoorlijk afgesloten geheel vormen, dan zal daarin o.i. moeten worden voorzien.

Hoofdstuk 4.

Het archiefregister.

Artikel 45.

Afschrift P.K. (*p*) 1. Een persoonskaart wordt niet verzonden, alvorens ten behoeve van het archiefregister een afschrift van die kaart is gemaakt, of het reeds bestaande afschrift, voor zooveel noodig, is aangevuld of gewijzigd.

Vast- of losbladig. (*p*) 2. Het archiefregister kan worden gehouden in vastbladigen- of in losbladigen boekvorm.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk III, „*Het gezinspersoonskaartenstelsel*" en Hoofdstuk IV onder B, 1. „*Algemeen*" en 4. „*Het archiefregister*".

De artikelen van dit hoofdstuk zijn alleen van belang voor gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd.

1. De verplichting tot het maken van een *afschrift* van de persoonskaart is in art. 46 ten aanzien van bepaalde gegevens beperkt.

„Het reeds bestaande afschrift." Uit deze woorden blijkt, dat, wanneer voor de persoon reeds tevoren een archiefblad is aangelegd, dit niet mag worden vernietigd bij terugkeer in de gemeente. Men zie de toel. op art. 47.

2. Een archiefregister in kaartvorm is na 1 Juli 1936 verboden. Het woord „*kan*" mag o.i. althans niet aldus worden opgevat, dat het ook zou zijn toegestaan een archiefregister op kaarten te houden.

Uit een oogpunt van archiefinrichting is de kaartvorm ook niet aan te bevelen. Kaarten eischen een plaatsing onder het directe bereik van de handen en binnen den gezichtshoek. De hiervoor benoodigde ruimte is in een archiefbergplaats schaars. De verkeerd geplaatste kaart vindt men bovendien niet gemakkelijk terug in een verzameling, welke betrekkelijk weinig wordt geraadpleegd.

Een archiefregister op losse blaadjes, analoog aan het persoonsregister, geeft het voordeel, dat die blaadjes tot in lengte van dagen in lexicografische volgorde kunnen worden gehouden en rechtstreeksch zoeken is gewaarborgd. Een vastbladig archief-

register neemt minder plaatsruimte in: is iets goedkooper in aanschaffing, doch duurder in gebruik, doordat het dwingt tot het aanleggen en bijhouden van een verwijzingsregister (zie art. 48) en tot het zoeken via dit verwijzingsregister. Dit laatste beteekent verdubbeling van zoektijd voor archiefposten.

In Leiden, waar het persoonskaartenstelsel in 1930 het eerst is ingevoerd, heeft men het volgend systeem toegepast. Het persoonsarchiefblad als bovenste exemplaar wordt op de schrijfmachine met doorslagen vervaardigd. De doorslagen zijn bestemd voor kennisgeving van het vertrek of overlijden aan de Inspectie der Directe Belastingen, aan diensten en instellingen en abonné's en voor het register van vertrokken personen. Als laatste doorslag wordt een hulp-archief-persoonskaart gemaakt. Deze hulp-archiefpersoonskaart van goedkoop karton, wordt nu gedurende 3 à 5 jaren in het persoonsregister opgenomen, waardoor gedurende die jaren het rechtstreeksch zoeken gewaarborgd is. Nadien is het aantal vragen naar de vertrokken of overleden personen gering; de hulp-archiefkaarten worden dan uitgenomen en vernietigd. Dit Leidsche stelsel heeft nog eenige andere voordeelen dan alleen het rechtstreeksch zoeken te bevorderen. De definitieve archiefbladen behoeven niet dagelijks in de bandjes opgeborgen te worden. Men kan ze eenigen tijd verzamelen in chronologische orde en lexicografeeren wanneer daarvoor eens tijd is. Het gebruik van de bandjes is natuurlijk uiterst gering, zoodat de levensduur daardoor belangrijk wordt verlengd.

Het spreekt vanzelf, dat het Leidsche stelsel vooral van belang is voor de grootere gemeenten. In verschillende andere gemeenten wordt dit stelsel toegepast.

Artikel 46.

(*p*) 1. Het in artikel 45, eerste lid bedoelde afschrift vermeldt de gegevens in de volgorde, waarin zij op de persoonskaart voorkomen, met dien verstande, dat vrijheid wordt gelaten de adressen in de gemeenten, in welker bevolkingsregisters de persoon opgenomen is geweest, niet over te nemen. **Volgorde gegevens.**

(*p*) 2. De adressen in de gemeente worden steeds overgenomen, tenzij, in overeenstemming met het bepaalde in artikel 57, in het woningregister melding wordt gemaakt van het voorgaande en/of van het nieuwe adres, in welk geval kan worden volstaan met de vermelding alleen van het laatste of van het eerste adres in de gemeente. **Adressen.**

(*p*) 3. Indien de gegevens betreffende de samenstelling van het gezin reeds ingevolge het bepaalde in de artikelen 79, 87 en 99, tweede lid, zijn overgenomen op de persoonskaart van het nieuwe, nog in het persoonsregister opgenomen hoofd, behoeven die gegevens niet in het afschrift te worden vermeld. **Gezinsverband.**

Toelichting.

1. Alleen de *adressen in* de vorige woonplaatsen *behoeven* niet te worden overgenomen; de vorige woonplaatsen zelf dus wel.

2. Door op de *woningkaart* steeds het *voorgaande* adres te vermelden, is het mogelijk van het *laatste* adres uitgaande, alle opvolgende adressen, die iemand in de gemeente heeft gehad, op te

sporen. Op het archiefblad kan men dan volstaan met de vermelding alleen van dit laatste adres. Indien men op de woningkaart steeds melding maakt van het *nieuw*-verkregen adres, is het mogelijk, uitgaande van het *eerste* adres in de gemeente, eveneens alle opvolgende adressen te vinden. Op het archiefblad kan dan met de vermelding van alleen het eerste adres in de gemeente worden volstaan. Vermeldt men op de woningkaart zoowel het vorige als het nieuw verkregen adres, dan komt het er niet op aan of men op het archiefblad het laatste of het eerste adres overneemt. Steeds voert dat adres tot het beoogde doel: de verzameling van alle woonadressen in de gemeente. Dit voorschrift beoogt arbeidsbesparing bij het maken van afschriften voor het archiefregister.

3. Ook deze bepaling beoogt arbeidsbesparing. Indien b.v. het hoofd van een gezin komt te overlijden, dan moeten volgens artikel 79, in verband met artikel 99, de gezinsgegevens worden overgebracht op de persoonskaart van het nieuwe hoofd, de weduwe. De gezinsgegevens blijven dus in het persoonsregister berusten, hoewel de persoonskaart van het overleden hoofd aan het C.B.S. wordt gezonden. Het is derhalve overbodig de gezinsgegevens over te nemen op het archiefblad. Later, wanneer ook de weduwe komt te overlijden of vertrekt, worden die gezinsgegevens natuurlijk wèl op haar archiefblad overgenomen.

Artikel 47.

Ruimteherh. opnem. en afvoering. (*p*)

Achter of onder elke inschrijving in het archiefregister wordt ruimte gelaten voor verwijzing naar hernieuwde opneming in het persoonsregister en voor vermelding van herhaalde afvoering.

Toelichting.

Een archiefregister, bestaande uit persoons-archiefblaadjes (ongeveer) ingericht als de persoonskaart, leent zich uiteraard het best voor de voldoening aan dit voorschrift. Indien een persoon, voor wien, wegens vertrek, in 1936 een archiefblad is aangelegd, in 1937 in de gemeente terugkeert, zal het aanbeveling verdienen dat blad in het archiefregister te laten, doch de vakken 21 en 22 zoover in overeenstemming te brengen met de persoonskaart, dat uit het archiefblad duidelijk blijkt, dat de persoon weer in de gemeente is teruggekomen. Het is o.i. niet toegestaan bij terugkeer een archiefblad te vernietigen.

Artikel 48.

Rangschikking. (*p*)

1. Op het archiefregister wordt een verwijzingsregister aangelegd en bijgehouden, indien de rangschikking der afschriften niet geschiedt naar de alfabetisch-lexicografische volgorde volgens de geslachtsnamen der bevolking.

Verwijz. reg. (*p*)

2. De bepalingen van hoofdstuk 5 van deze afdeeling zijn op dit verwijzingsregister van overeenkomstige toepassing.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder B, 4. „*Het archiefregister*".

1. Een verwijzingsregister zal wel altijd moeten worden aangelegd, indien een *vastbladig* archiefregister wordt gehouden.

Men verwarre het verwijzingsregister niet met de verwijzingsblaadjes voor weduwen, gescheiden of verlaten vrouwen, bedoeld in art. 52.

Bedoeld zal zijn „volgens de geslachtsnamen der" *vertrokken* of *overleden* „bevolking".

2. Men zie de toel. op de artt. 49—52.

Hoofdstuk 5.

Het verwijzingsregister.

Artikel 49.

1. Een verwijzingsregister wordt gehouden in kaartvorm of in losbladigen boekvorm. **Kaartvorm of losbl. boekvorm.**

2. Onze Minister kan in bijzondere gevallen en onder te stellen voorwaarden toestaan, dat een verwijzingsregister in vastbladigen boekvorm wordt gehouden. **Vastbladig.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder B, 7. „*Het verwijzingsregister*".

1. Vastbladige verwijzingsregisters (klappers) mogen na 1 Juli 1936 niet meer worden gebruikt. Dit verbod zal wel verband houden met de praktische onmogelijkheid om te *blijven* voldoen aan den eisch van alfabetisch-lexicografische rangschikking der geslachtsnamen, gesteld in art. 51, 1e lid.

2. In *bijzondere* gevallen kan de Minister, onder te stellen voorwaarden toestaan, dat het verwijzingsregister in vastbladigen vorm wordt gehouden. Of zich een *bijzonder* geval voordoet, staat geheel ter beoordeeling aan den Minister.

Indien het *archiefregister* in vastbladigen boekvorm wordt gehouden, kan het aanbeveling verdienen, het daarop in kaart- of in losbladigen vorm bijgehouden verwijzingsregister over te schrijven op bladen, welke met het volgeschreven archiefdeel in een band worden samengevoegd. Ook hiervoor zal toestemming van den Minister noodig zijn.

Artikel 50.

Een verwijzingskaart of -blad bevat van iederen persoon, die door raadpleging van het persoonsregister, van het gezinsregister of van het archiefregister niet onmiddellijk kan worden gevonden, tenminste den geslachtsnaam, den eersten voornaam alsmede de eerste letter van elk der volgende voornamen en het geboortejaar, alsmede de verwijzing naar de persoonskaart, de gezinskaart of het archiefblad, waarop het hoofd beschreven is. **Wat in verwijz.-register vermeld wordt.**

Toelichting.

Er is verschil van meening mogelijk ten aanzien van de vraag of uit de woorden „niet *onmiddellijk* kan worden gevonden" voortvloeit, dat *alle* personen, die niet als hoofd van een gezin of van een samenwoning of als afzonderlijk levend persoon aan den kop van een gezinskaart prijken, moeten worden geklapperd. M.a.w. het is een vraag of vrouwen en alle kinderen in het verwijzingsregister moeten worden opgenomen. Het lijdt geen twijfel, dat alle

gehuwde vrouwen, weduwen en stiefkinderen, kortom, *alle personen, die een anderen naam dragen dan het hoofd* op een verwijzingskaart (blad) moeten worden beschreven.

Wat nu de kinderen betreft zijn wij van meening, dat in een lexicografisch ingericht gezinsregister onderscheid is te maken, tusschen min of meer algemeene namen en weinig voorkomende namen. Indien b.v. in de gemeente slechts een-, twee- of driemaal de naam „van Poeteren" voorkomt, zal bezwaarlijk kunnen worden gezegd, dat de kinderen door raadpleging van het gezinsregister niet „onmiddellijk" kunnen worden gevonden. Het eerst raadplegen van het verwijzingsregister zou, dunkt ons, meer tijd vergen, dan het rechtstreeksch zoeken in het gezinsregister. Waar is de grens? Wij meenen, op grond van ervaring, in overweging te mogen geven de grens te stellen bij vijf gelijke geslachtsnamen. Indien dus zes of meer gezinskaarten aanwezig zijn, waarop eenzelfde geslachtsnaam voorkomt, zullen o.i. *alle* kinderen van dien naam in het verwijzingsregister moeten worden opgenomen.

Indien het gezinsregister niet lexicografisch, doch b.v. alfabetisch of wijksgewijze of chronologisch is ingericht, moeten onvoorwaardelijk *alle* personen, dus ook de hoofden, in het verwijzingsregister, opgenomen worden.

Artikel 51.

Rangschikking.

1. De rangschikking van de geslachts- en voornamen in het verwijzingsregister geschiedt in alfabetisch-lexicografische volgorde, overeenkomstig de door Onzen Minister te geven aanwijzingen.

Samenvoeging verwijz.reg. met andere registers.

2. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid is het geoorloofd de kaarten of bladen van het verwijzingsregister en die van het persoonsregister, van het gezinsregister of van het archiefregister tot één verzameling samen te voegen, mits de kaarten of bladen van het verwijzingsregister in kleur en inhoud van formulier afwijken van die van het persoons-, gezins- of archiefregister.

Toelichting.

1. „Voor de alfabetisch-lexicografische rangschikking van de ge„slachts- en voornamen in het verwijzingsregister moeten steeds „de bepalingen van artikel 12 van het Dienstplichtbesluit gevolgd „worden." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.)

Art. 12 van het Dienstplichtbesluit is in dit werk opgenomen op blz. 129.

2. Een lexicografisch gerangschikt gezinsregister, waarin het verwijzingsregister is verwerkt, krijgt ongeveer het aanzien van een persoonsregister. De verwijzingskaarten moeten wel even groot zijn als de gezins- of persoonskaarten.

In de gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd, is het reeds een algemeen gevolgde gewoonte, dat de verwijzingskaarten voor weduwen e.d. tusschen de persoonskaarten worden geplaatst (zie art. 52).

Artikel 52.

Verwijz.kaart weduwe, enz.

1. Indien de persoonskaart, de gezinskaart of het archiefblad van een weduwe is geplaatst in alfabetisch-lexicografische volg-

orde naar haar geslachts- en voornamen, wordt een verwijzingskaart of verwijzingsblad geplaatst op de geslachts- en voornamen van den overleden echtgenoot.

Hetzelfde geschiedt ten aanzien van gescheiden of gehuwde vrouwen, wier (gewezen) echtgenoot niet in het bevolkingsregister is opgenomen.

Verwijz.kaart naamsverander.

2. In het persoonsregister, in het gezinsregister, in het verwijzingsregister en in het archiefregister wordt eveneens een verwijzingskaart of verwijzingsblad opgenomen op de vroegere geslachts- en voornamen van hem, wiens geslachts- en/of voornamen is/zijn veranderd.

Toelichting.

1. Dit voorschrift sluit logisch aan op dat van art. 50. De persoon, die onder een hoofd beschreven is, moet op de eigen naam ook vindbaar zijn (art. 50). Is echter de persoon op eigen naam onmiddellijk te vinden, maar doet zich het geval voor, dat die naam niet of algemeen niet wordt gevoerd (gehuwde vrouwen, weduwen, gescheiden vrouwen) dan moet die persoon ook vindbaar zijn op den naam, waaronder zij leeft en waarmede men haar kent of gekend heeft. Derhalve moet zij dan onder dezen naam in het verwijzingsregister worden vermeld. In het gezinsregister kan de weduwe Jansen, geboren Pietersen, dus op twee wijzen worden vermeld, n.l. op den naam Jansen of op den naam Pietersen. In het eerste geval moet in het verwijzingsregister een kaart worden opgenomen ten name van Pietersen en in het tweede geval ten name van Jansen.

Voor verlaten vrouwen en gescheiden vrouwen geldt dit voorschrift slechts, indien de echtgenoot of de gewezen echtgenoot niet in het bevolkingsregister is opgenomen. Is hij daarin opgenomen dan is de verlaten of gescheiden vrouw ook volgens den mansnaam vindbaar, zie art. 40, bij 2) en 3).

2. De naamsverandering kan worden verkregen door erkenning of wettiging, door naamstoevoeging e.d. De naam, waaronder een persoon een tijd van zijn leven bekend is geweest, mag in de administratie niet verloren gaan. Bij navraag moet via dien naam nasporing mogelijk zijn.

Het volgend geval is ons bekend. Mej. Pietersen was tot haar veertigste jaar, natuurlijk, alleen door de moeder erkende dochter en heette dus Mej. Pietersen. In haar een en veertigste jaar werd zij bij het huwelijk van haar moeder alsnog gewettigd en ging nu Mej. Jansen heeten. Maar Mej. Pietersen alias Jansen, bleef voor haar kennissen liever Mej. Pietersen; dies bleef zij zich zoo noemen.

Toen zij kort daarna overleed, werd haar overlijden ten onrechte aangegeven als van Mej. Pietersen. In het bevolkingsregister was Mej. Pietersen echter niet bekend, want de gezinskaart stond op naam van Mej. Jansen. Door onderzoek is de zaak in orde gekomen. Had men echter op den naam Pietersen een verwijzingskaart geplaatst dan was terstond gebleken, dat beide namen op de zelfde persoon betrekking hadden.

Hoofdstuk 6.

Het woningregister.

Artikel 53.

Huisnummering. 1. Het gemeentebestuur draagt zorg, dat aan een volledige nummering van alle in de gemeente aanwezige gebouwen en woningen, zoo bewoonde als onbewoonde, geregeld de hand wordt gehouden.

Begrip woning. 2. Onder woning wordt, met uitzondering van wagens en vaartuigen, begrepen, elke besloten ruimte, welke ter bewoning wordt gebezigd, ongeacht of die ruimte al dan niet verplaatsbaar dan wel al dan niet bestemd is tot tijdelijke of blijvende huisvesting van personen.

Toelichting.

1. Het zal aanbeveling verdienen de huisnummering en -vernummering bij plaatselijke verordening nader te regelen. Hierbij zullen zoowel de afmetingen en de kleuren der nummers, als de wijze van plaatsing, het onderhoud en het dragen der kosten in beschouwing zijn te nemen.

Het is niet voldoende, dat periodiek, b.v. eenmaal per jaar de nummering in orde wordt gebracht; aan een *volledige* nummering moet *geregeld de hand worden gehouden.*

2. Zie toel. op art. 55.

Artikel 54.

Kaartvorm of losbladige boekvorm. 1. Het woningregister wordt gehouden in kaartvorm of in losbladigen boekvorm, overeenkomstig het model, dat als bijlage n°. IV bij dit besluit is gevoegd.

Vastbladig. 2. Onze Minister kan in bijzondere gevallen en onder te stellen voorwaarden toestaan, dat een woningregister in vastbladigen boekvorm wordt gehouden.

Aanvulling model. 3. Het in het eerste lid bedoelde model kan aangevuld worden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder B, 1. „*Algemeen*" en onder 5. „*Het woningregister*".

1. Uit de omstandigheid, dat vastbladige woningregisters, hoewel niet meer toegestaan, tot 1 Jan 41 in gebruik kunnen blijven (art. 58), meenen wij te mogen concludeeren, dat woningregisters in *kaartvorm* of in *losbladigen boekvorm*, *steeds* in gebruik mogen blijven, ook al wijkt het model eenigszins af van het thans voorgeschrevene. Het komt ons echter voor, dat de meeste modellen zonder veel bezwaar met model IV in overeenstemming gebracht zullen kunnen worden. De kaarten of bladen, welke nà 1 Juli 1936 aan het woningregister worden toegevoegd, zullen echter aan de voorschriften moeten voldoen, zoodat de eventueele voorraad oude modellen o.i. behoort te worden vernietigd.

De indeeling van het officieele model opent de gelegenheid bij

vertrek den naam niet meer door te halen. De invulling van de kolom: „Nieuwe woonplaats of adres" is voldoende aanduiding, dat de persoon (het gezin) vertrokken is. Doorhaling geeft een slordig aanzicht en maakt de administratie onoverzichtelijk.

Er is uiteraard geenerlei bezwaar, *nààst* het woningregister op kaarten of in losbladigen boekvorm, voor dagelijksch gebruik een vastbladig huisnummer-registertje bij te houden. Men zie de toel. op art. 28, 2e lid.

Het gemak, dat zoo'n registertje kan opleveren, is vaak het extra werk wel waard. Het voorgeschreven woningregister moet echter voortdurend worden bijgehouden (zie art. 110, eerste lid).

2. Voor het in de toel. op het eerste lid bedoelde huisnummer-registertje *nààst* het woningregister, is o.i. geen toestemming van den Minister noodig. In *bijzondere* gevallen kan de Minister afwijking toestaan. Men zal het bijzondere van het geval dienen aan te toonen.

3. In vele gemeenten blijkt men prijs te stellen op het maken van on- of weinig veranderlijke aanteekeningen, de woning betreffende, op de woningkaart, b.v. datum en no. van de bouwvergunning, soort gebouw, aantal kamers, enz., no. stemdistrict, kadastraal no., hinderwetvergunning, enz. Men is geheel vrij naar plaatselijk inzicht soortgelijke aanteekeningen te stellen.

Artikel 55.

In het woningregister worden, met inachtneming van de plaatselijke indeeling en in volgorde der huisnummers, vermeld alle in de gemeente aanwezige gebouwen en woningen, zoodanig, dat in elk geval voor elke woning een afzonderlijke kaart of een afzonderlijk blad wordt bestemd. **Elke woning afz. kaart of blad.**

Toelichting.

„Met inachtneming van de plaatselijke indeeling", d.w.z. wijks- of straatsgewijze. Er is o.i. geen enkele reden, voor „gebouwen" andere kaarten te bezigen dan voor een „woning". Op een woningkaart, bestemd voor een gebouw, kan een aanduiding omtrent de bestemming van het gebouw worden gesteld. In bepaalde gevallen kan het aanbeveling verdienen op een woningkaart een aanteekening te stellen omtrent huisnummers, opengelaten met het oog op toekomstige bebouwing. De overigens blanco kaart kan dan b.v. de volgende aanduiding in potlood bevatten: „Nos. 101—115 open grond".

Het is het meest aan te bevelen het woningregister in zuiver numerieke orde der huisnummers (1, 2, 3, 4, 5 enz.) te rangschikken. Het komt ons echter voor, dat de redactie van dit artikel zich niet verzet tegen een rangschikking, volgens even (2, 4, 6, 8, 10) en oneven (1, 3, 5, 7, 9) nummers.

Voor elke „woning" moet een afzonderlijke kaart worden bestemd. Men zie de definitie van art. 53, 2e lid. Nochtans kan het aanbeveling verdienen ook voor woonwagens en woonschepen en ook voor andere vaartuigen een woningkaart aan te leggen. Verwezen wordt naar de toel. op art. 56, 3e lid.

„Het is niet geoorloofd het woningregister zoodanig in te richten, „dat dezelfde kaart of hetzelfde blad dienst kan doen voor ver„schillende woningen.

„M.a.w. bij verhuizing van een gezin van de A-straat naar de „B-straat mag niet de woningkaart (-blad) na wijziging van straat-„naam en huisnummer worden verplaatst, doch de gegevens „omtrent de bewoners moeten, voor zooveel noodig, worden over-„geboekt van de eene kaart (-blad) op de andere.

„Indien nochtans plaatselijk inzicht of plaatselijke organisatie „het wenschelijk maken van de tot nog toe gevolgde methode niet „af te wijken, zou dat kunnen door het invoeren van een woning-„archiefregister of van woning-archiefkaarten. Telkens wanneer „tengevolge van verhuizing van een gezin de woningkaart (-blad) „moet worden verplaatst, moet dan op een ten name van de ver-„laten woning gestelde woning-archiefkaart (-blad) een (verkorte) „inschrijving worden gedaan van het hoofd, dat de woning heeft „verlaten, alsmede van alle andere daarvoor in aanmerking ko-„mende personen, die het perceel (voorheen) hebben bewoond „en verlaten." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 24.)

Artikel 56.

Wat op woningk. vermeld wordt.

1. Op een woningkaart of -blad worden tenminste vermeld de geslachtsnaam, de eerste voornaam en de eerste letter van elk der volgende voornamen van:

a. het hoofd van het gezin;

b. ieder persoon, die tot een samenwoning behoort;

c. ieder afzonderlijk levend persoon.

Afz. register instellingen.

2. Voor een gebouw of voor een woning, waarin in den regel een groot aantal personen is gehuisvest, kan de woningkaart of het woningblad vervangen worden door een afzonderlijk register in vast- of in losbladigen boekvorm of in kaartvorm.

Verwijzing.

3. Bij toepassing van het bepaalde in het tweede lid, wordt op de kaart of op het blad van de instelling, het gesticht of het schip naar het afzonderlijke register verwezen.

Toelichting.

Men zie Hoofdstuk IV onder B, 1. „*Algemeen*".

1. Het zal in vele gevallen niet wel mogelijk blijken met vastbladige woningregisters aan dit voorschrift te voldoen. Men zie het voorschrift van art. 43, 1e lid, waarmede de onderhavige bepaling in overeenstemming is en de definities van art. 1, 1e lid, onder *c*, *d*, *e* en *h*.

Zie art. 102.

2. Deze bepaling heeft het oog op gestichten en instellingen, welker bevolking zoo groot is, dat vermelding van alle inwonenden op de woningkaart (-blad), zou verplichten tot het gebruik van een belangrijk aantal woningkaarten. Het overzicht zou, in geval van veel mutaties, binnenkort verloren gaan.

Men kan nu voor elk gesticht, enz. een afzonderlijk gestichtsklappertje aanleggen, waarin de gegevens in alfabetische volgorde worden vermeld, als aangegeven in het eerste lid. Vaak zal het wenschelijk blijken ook den geboortetijd der bewoners in het registertje aan te teekenen. Het is toegestaan een register in

losbladigen- of in kaartvorm te gebruiken. De inrichting zal o.i. moeten overeenstemmen met de indeeling van model IV. Het gebruik van kaartjes meenen wij te moeten ontraden. Na het vertrek mogen de kaartjes, bladen of registertjes in geen geval worden vernietigd. Zij vormen een deel van het bevolkingsregister der gemeente.

3. Uit deze bepaling blijkt, dat het woord „vervangen" in het eerste lid niet zoodanig moet worden opgevat, dat voor het gebouw enz. geen woningkaart (-blad) noodig zou zijn. De verwijzing op de woningkaart (-blad) kan aldus plaats hebben: „Zie gestichtsregister Bethesda" of „zie gestichtsregister I" enz.

Op te merken is, dat, hoewel vaartuigen in het tweede lid van art. 53 nadrukkelijk van nummering zijn uitgezonderd en ook krachtens art. 55 geen woningkaart voor een schip behoeft te worden aangelegd, in dit lid van de gedachte wordt uitgegaan, dat voor een schip een afzonderlijk registertje kan worden aangelegd. In dat geval bestaat dus de verplichting zulks aan te teekenen op de (woning)-kaart of op het blad van het schip. Hier is waarschijnlijk gedacht aan wachtschepen, groote woonarken, enz.

Artikel 57.

Het woningregister wordt ingericht in overeenstemming met het gebruik, dat daarvan wordt gemaakt, met dien verstande, dat, indien in het archiefregister de adressen binnen de gemeente niet alle worden overgenomen, in het woningregister steeds melding moet worden gemaakt van het voorgaande en/of van het nieuwe adres. **Inricht. woningreg. naar gebruik.**

Toelichting.

De redactie van dit artikel doet eenigszins vreemd aan, nu de „inrichting" van het woningregister bij model IV is vastgesteld. Kennelijk is de bedoeling, dat het gebruik van de beide kolommen: „*Vorige woonplaats of adres*" en „*Nieuwe woonplaats of adres*" niet verplicht is. Men zie hiervoor de toel. op art. 46, tweede lid. Wij meenen in overweging te mogen geven het model geheel te volgen.

Artikel 58.

Vastbladige woningregisters kunnen tot uiterlijk 1 Januari 1941 in gebruik blijven. **Vastbladig tot 1 Jan. 1941.**

Toelichting.

Men zie de toel. op art. 54. Onder vastbladige woningregisters moeten o.i. worden verstaan woningregisters, welke de gelegenheid bieden te voldoen aan het bepaalde in art. 56, eerste lid. De vaak zeer primitieve huisnummerlijsten zijn o.i. niet als „woningregisters" aan te merken.

AFDEELING V.

Het verblijfregister.

Artikel 59.

1. In elke gemeente wordt nevens het bevolkingsregister een verblijfregister gehouden in vast- of in losbladigen boekvorm, dan wel in kaartvorm. **Vast- of losbladig of kaartvorm.**

Aanvulling model. 2. Het model, dat als bijlage n°. V bij dit besluit is gevoegd, kan aangevuld worden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder *E*, „*Het verblijfregister*" en onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. Het verblijfregister wordt „*nevens*" het bevolkingsregister gehouden. Men zie ook art. 109. In verband met het voorschrift van art. 60, eerste lid, dat de inschrijving geschiedt „in de volgorde van inschrijving", zal ook bij toepassing van een losbladig- of een kaartsysteem de chronologische volgorde bewaard moeten blijven.

Een losbladig- of een kaartregister schenkt de gelegenheid, de bladen of kaarten, waarvan alle personen zijn afgevoerd, naar het archief over te brengen.

2. Men zie de definitie van art. 1, 1e lid, onder *p*.

Artikel 60.

Wie in verblijfreg. ingeschr. worden. 1. In het verblijfregister worden in de volgorde van inschrijving en met inachtneming, voor zooveel noodig, van het bepaalde in artikel 19 ingeschreven de personen, bedoeld in artikel 18, 3e lid.

2. Onze Minister kan bepalen, dat personen of groepen van personen, bedoeld in artikel 21, eerste lid onder *a*, gedurende bepaalden tijd in het verblijfregister worden ingeschreven.

Behooren niet tot bevolking. 3. De in het verblijfregister ingeschreven personen worden geacht niet tot de bevolking der gemeente te behooren.

Toelichting.

1. Men zie de toelichting op art. 19 en op art. 18, 3e lid.

Het is o.i. niet verboden Nederlanders, die korter dan 8 en vreemdelingen, die korter dan 30 dagen in Nederland verblijven, ook in het verblijfregister in te schrijven.

De inschrijving in het verblijfregister heeft o.i. geen andere beteekenis, dan de verklaringen, afgelegd ingevolge het bepaalde in art. 3, tweede lid, in verband met de bepalingen van de artt. 18 en 23, gedurende eenigen tijd te controleeren (zie art. 62).

De inschrijving geschiedt ambtshalve. Aanmelding of aangifte uitsluitend voor het verblijfregister is niet voorgeschreven. Het gemeentebestuur moet dus zorgen van de aanmelding voor het bevolkingsregister gebruik te maken, ter verkrijging van gegevens voor de ambtshalve inschrijving in het verblijfregister. Art. 123 is niet van toepassing (zie ook art. 10).

Er bestaat geen voorschrift tot het afgeven van een bewijs van inschrijving of van afvoering van het verblijfregister, terwijl ook omtrent het verstrekken van inlichtingen uit het verblijfregister niets is bepaald (zie artt. 103 e.v.). Hierin zal in de legesverordening eventueel moeten worden voorzien. Men bedenke, dat het verblijfregister niet als deel van het bevolkingsregister is te beschouwen. In het verblijfregister zullen als regel slechts worden ingeschreven zij, die uit een plaats buiten Nederland zijn gekomen, want iemand kan niet gelijktijdig in een bevolkingsregister zijn opgenomen en in „*eenig*" verblijfregister (art. 22, 2e lid).

Iemand, die hier te lande tijdelijk verblijft, kan wel gelijktijdig in twee verblijfregisters zijn ingeschreven. Zoodra echter opneming in het bevolkingsregister plaats heeft, moet afvoering van het (de) verblijfregister(s) plaats hebben.

„In het paspoort of op het identiteitsbewijs van *ieder* persoon, „die uit een plaats buiten Nederland is gekomen, wordt *terstond* „een der volgende aanteekeningen gesteld:

„*c*. ingeschreven in verblijfregister van ....

„op ...." (Aant. op art. 3, 2e lid, *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 4).

2. De inschrijving in het verblijfregister is steeds van tijdelijken aard en geldt altijd voor bepaalden tijd. Men zie art. 19 en lette vooral op het bepaalde in het 4e lid van dat artikel.

3. Deze bepaling is in overeenstemming met die van art. 22, 1e lid, omdat het verblijfregister geen deel uitmaakt van het bevolkingsregister. Men zie ook den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 26.

Artikel 61.

Afvoering.

Afvoering van het verblijfregister, met vermelding bij 15) van de reden en bij 14) van dag, maand en jaar, geschiedt zoodra, al dan niet nà aangifte, het vertrek of overlijden van den ingeschrevene is gebleken of zoodra opneming in het bevolkingsregister plaats heeft.

Toelichting.

De afvoering geschiedt ambtshalve. Men zie ook de toel. op art. 60. De woorden „al dan niet nà aangifte" moeten o.i. niet aldus worden opgevat, dat de persoon eenige verplichting zou hebben aangifte te doen voor het verblijfregister. Alleen voor het bevolkingsregister geschiedt aangifte van vertrek (zie artt. 7 en 8)

Zoodra het vertrek of overlijden „is gebleken" moet de afvoering plaats hebben. Een periodiek onderzoek is voorgeschreven in art. 62.

Artikel 62.

Driemaandel. onderzoek.

Tenminste eenmaal per kwartaal stelt het gemeentebestuur een onderzoek in of de in het verblijfregister ingeschreven personen daarin terecht (nog) zijn vermeld en brengt zoo noodig dat register met den feitelijken toestand in overeenstemming.

Toelichting.

De contrôle op de inschrijvingen in het verblijfregister moet intensief geschieden, teneinde het nationale bevolkingsregister op peil te houden. Men zie ook artt. 109, 111, 116, 1e lid en 117.

AFDEELING VI.

Het bijhouden van de bevolkingsregisters.

Hoofdstuk 1.

Inleidende bepalingen.

Artikel 63.

Ambt v. d. B. S. doet mededeeling gegevens.

1. De ambtenaar van den burgerlijken stand, die in één of meer van de onder zijn berusting zijnde registers, bedoeld in artikel 13 van het Burgerlijk Wetboek, melding heeft gemaakt

van een feit, tengevolge waarvan wijziging of aanvulling van eenig bevolkingsregister noodig is, doet binnen 24 uur aan het bestuur van zijn gemeente mededeeling van de gegevens, welke wenschelijk of noodig zijn om die wijziging of aanvulling aan te brengen.

Ambt. v. d. B. S. verstrekt gegevens op verzoek.

2. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid, verstrekt de ambtenaar van den burgerlijken stand binnen drie dagen nadat het daartoe strekkend verzoek bij hem is binnengekomen aan een gemeentebestuur of aan de Inspectie kosteloos alle gegevens, noodig voor het bijhouden van de bevolkingsregisters.

Overeenstemming gegevens B. R. en B. S.

3. In het bevolkingsregister voorkomende gegevens, welke niet overeenstemmen met die, vermeld in de registers van den burgerlijken stand, worden met de laatstbedoelde in overeenstemming gebracht, tenzij duidelijk blijkt, dat deze gegevens onjuist zijn. In dit geval wordt een korte verklarende aanteekening gesteld op de persoonskaart en/of op de gezinskaart.

Toelichting.

1. Deze bepaling is zeer ruim gesteld. De a. v. d. b. s. verstrekt de noodige gegevens *eigener beweging*. Welke gegevens „wenschelijk of noodig" zijn, beoordeelt de a. v. d. b. s. Hij vindt daarvoor de richtlijnen in het samenstel van bepalingen van dit besluit. Vrijwel elk feit, waarvan de a. v. d. b. s. melding maakt in een der onder hem berustende registers van geboorten, van huwelijken en echtscheidingen en van overlijden, zal „wijziging of aanvulling" van **eenig** bevolkingsregister noodig maken. Doch ook, indien de a. v. d. b. s. in een ander onder zijn berusting zijnd register, bedoeld in art. 13 B.W., melding maakt van een feit, kan het gebeuren, dat dientengevolge noodzakelijk het een of ander gegeven in de bevolkingsboekhouding moet worden gewijzigd, gesteld of aangevuld. Geboorte, erkenning, naams- en voornaamsverandering of toevoeging, huwelijk, wettiging, huwelijksontbinding en overlijden zijn de meest voorkomende feiten, waarvan de kennis voor de bevolkingsboekhouding van belang is.

De a. v. d. b. s. verstrekt de gegevens binnen 24 uur, nadat hij van een feit heeft melding gemaakt in een der registers van den burgerlijken stand, aan het bestuur van *zijn* gemeente. Hij behoeft dus niet na te gaan wèlk deel van de nationale bevolkingsboekhouding gewijzigd of aangevuld moet worden. De a. v. d. b. s. overweegt alleen, *dàt* wijziging of aanvulling van *eenig* bevolkingsregister noodig is of noodig kan zijn en daarvan doet hij mededeeling aan zijn gemeentebestuur. Deze mededeeling zal, ter voorkoming van verzuimen en van twijfel of zij is geschied, bij voorkeur schriftelijk moeten plaats hebben. Het gemeentebestuur heeft nu de taak te zorgen, dat de wijziging of aanvulling wordt aangebracht in het bevolkingsregister, dat daarvoor in aanmerking komt, (zie art. 67).

Men zie ook art. 118, 2e lid en den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", en voorts de artt. 71, 86, 4e lid, en 134.

In de op 11 Juli 1936 te Amsterdam gehouden ledenvergadering van de Ned. Vereeniging van ambtenaren van den burgerlijken stand (Nevabs), werd het volgende behandeld.

„Practische vraagpunten. De 2e secretaris bracht ter sprake „de taak van den ambtenaar v.d.b.s. in verband met de nieuwe „bevolkingsvoorschriften. (Art. 63).

„De vraag rijst, welke ambtenaar v.d.b.s. bedoeld wordt, die „kennis geeft, wanneer er b.v. een wijziging in den geslachtsnaam „plaats vindt bij erkenning van een kind, in die gevallen, als dat „kind is geboren in een andere gemeente, dan waar deze erkenning „heeft plaats gevonden. Het ligt voor de hand, dat dit geschieden „moet door dien ambtenaar, die de akte heeft verleden. Wanneer „echter moet worden kennis gegeven voor het maken der ver- „eischte kantmelding, dan zal *die* ambtenaar, belast met het maken „der kantmelding, als regel zich op het standpunt plaatsen, dat „hij ontheven is om krachtens de bevolkingsvoorschriften hiervan „opgaven te doen. Toch kan dat aanleiding tot verwarring geven, „waardoor een wijziging in het bevolkingsregister achterwege zou „blijven. De a.v.d.b.s., die de erkenningsakte opmaakt, *mist* eigen- „lijk de gegevens voor de kennisgeving aan bevolking, omdat hem „in vele gevallen niets bekend is omtrent de woonplaats van het „bedoelde kind. Uit de gedachtenwisseling bleek het gewenscht, „dat de ambt. v.d.b.s. bij het opmaken van een bedoelde akte „tevens informeert naar de woonplaats en kennis geeft aan het „betreffende gemeentebestuur en dit *tevens* vermeldt bij zijn amb- „telijke mededeeling aan zijn ambtgenoot elders, dat door *hem* is „zorggedragen voor de opgaven, bedoeld in het Koninklijk besluit.

„Echter blijven nog moeilijkheden, wanneer een notaris een „erkenningsakte heeft opgemaakt. Dan kan de a.v.d.b.s., die mel- „ding maakt op den kant der akte, *wel met zekerheid* vaststellen, „dat door *hem* aan bevolking bericht moet worden gezonden, „omdat notarissen in het nieuwe Koninklijke besluit niet worden „genoemd. (Als bij een notaris erkenning van een in Indië of in „het buitenland geboren kind heeft plaats gehad, zal vermoedelijk „langs ambtelijken weg wel *geen* opgaven aan de bevolkings- „registers geschieden!)

„Ook werd een beroep gedaan op de bevolkingsambtenaren, „om wederkeerig aan den ambtenaar v.d.b.s. opgaven te verstrek- „ken, welke voor diens registers gewenscht zijn. Gedacht moet „worden aan de mogelijkheid, dat bevolking nu rechtstreeks van „het betreffende Departement bericht krijgt, dat bij Koninklijk „besluit een naamsverandering heeft plaats gehad. De practijk „heeft uitgewezen, dat velen, die een uittreksel van het Koninklijk „besluit ontvangen hebben, dit *nimmer* aanbieden bij den burger- „lijken stand. De inschrijving en kantmeldingen blijven achter- „wege. Door een doeltreffende samenwerking met bevolking kan „worden bereikt, dat belanghebbenden er op gewezen kunnen „worden, waardoor aan de administratieve voorschriften van den „burgerlijken stand ook kan worden voldaan."

(*Weekblad van den Ned. Bond van Gemeente-ambtenaren van 30 Juli 1936, Nr. 1827.*)

2. De verstrekking van de hierbedoelde gegevens geschiedt rechtstreeks aan de instantie, die ze verzoekt. De termijn van drie dagen, waarbinnen de gegevens moeten worden verstrekt is te beschouwen als een bepaling van orde. Burgerlijke stand en bevolkingsboekhouding zijn twee administratieve instellingen, welker nauwe samenwerking van zeer groot algemeen belang is.

Een voortdurende en intensieve wisselwerking is noodig, wil de administratie der bevolking in algemeenen zin op een hoog peil staan. Hiervoor is noodig een stelsel van wederkeerigheid in de verstrekking van gegevens, dat men vindt uitgewerkt in de onderhavige bepalingen en in die van de artikelen 104, tweede lid en 106, welke kostelooze verstrekking van gegevens, ten behoeve van den burgerlijken stand door de gemeentebesturen en door de Inspectie voorschrijven. Het verstrekken van gegevens aan de Inspectie, houdt o.i. niet alleen verband met het door haar te houden centrale bevolkingsregister, bedoeld in art. 28, doch ook met de meer verstrekkende taak als centraal orgaan, welke haar is toebedeeld.

3. In het algemeen genomen moeten de authentieke gegevens van den burgerlijken stand als grondslag en als maatstaf dienen. Daarom zij men zeer voorzichtig met de toepassing van de restrictie: *„tenzij duidelijk blijkt, dat deze gegevens onjuist zijn"*. Een kind, welks geboorteakte de Ru*ij*ter vermeldt, terwijl de vader volgens diens geboorteakte de Ru*i*ter heet, mag o.i. niet onder den naam de Ru*i*ter worden ingeschreven, zoolang zijn geboorteakte niet is gewijzigd. Wij meenen, dat in zoo'n geval **niet duidelijk blijkt,** dat het gegeven: „ de Ru*ij*ter" *onjuist* is. Ook de geboorteakte van den vader kan onjuist zijn. Aan den rechter is de beoordeeling opgedragen en niet aan het gemeentebestuur. Indien echter de rechtbank een bepaalde uitspraak heeft gedaan en wijziging van de geboorteakte van het kind heeft bevolen, terwijl deze wijziging ten aanzien van een ander kind is verzuimd, dan kan er sprake zijn van een onjuisten naam van laatstbedoeld kind. Een ander geval, waarbij het gemeentebestuur wèl in een beoordeeling treedt, kan gelegen zijn in een onjuiste aangifte van een overlijden of van een geboorte.

Indien b.v. een akte van overlijden is opgemaakt van iemand, van wien later blijkt, dat hij nog leeft, dan zijn de gegevens van den burgerlijken stand onjuist en moet het bevolkingsregister in overeenstemming worden gebracht met den feitelijken toestand. Zoo zal b.v. ook in het geval van een toevallige geboorte, waarbij het kind wordt aangegeven als wettig, terwijl later blijkt, dat het huwelijk van de moeder reeds zoolang door echtscheiding is ontbonden, dat het kind als onwettig moet worden beschouwd, het bevolkingsregister in overeenstemming moeten worden gebracht met de feiten. De gegevens van den burgerlijken stand blijken dan onjuist te zijn.

Artikel 64.

Mededeeling gegevens door hoofden Depart. en griffiers

De hoofden der departementen van algemeen bestuur, de griffiers van den Hoogen Raad, van de gerechtshoven, van de arrondissements-rechtbanken en van de kantongerechten, doen van alle te hunner kennis komende feiten, uit hoofde waarvan wijziging of aanvulling van de bevolkingsregisters noodig is, onverwijld mededeeling aan het bestuur der gemeente, welker bevolkingsregister moet worden gewijzigd of aangevuld. Is die gemeente niet bekend, dan geschiedt de mededeeling aan de Inspectie.

Toelichting.

Hierbij is b.v. te denken aan de gegevens, welke de hoofden

der departementen van algemeen bestuur verkrijgen ten aanzien van in het buitenland, op zee, of in de overzeesche gewesten plaats gehad hebbende feiten.

De door buitenlandsche autoriteiten toegezonden akten van geboorte, huwelijk, echtscheiding en overlijden, welke tot nog toe veelal bij de departementen bleven berusten, zullen voortaan hun weg moeten vinden naar de bevolkingsboekhouding. De Inspectie zal in de meeste gevallen wel het centrale punt worden, waar de gegevens zich zullen verzamelen.

Het schakelregister der Inspectie zal in dit arsenaal een belangrijke wegwijzer worden. Ook gegevens omtrent wijziging van nationaliteit, welke, in verband met de bepalingen van de wet van 12 December 1892, Staatsblad no. 268, voor wijziging of aanvulling van de bevolkingsregisters van belang zijn (wij denken b.v. aan de artikelen 5, 6, 7, 8, 9 en 10), zullen voortaan *onverwijld* moeten worden medegedeeld. De vorenstaande zijn slechts voorbeelden. Het voorschrift is van wijdere strekking.

De opdracht aan de griffiers van de verschillende rechterlijke instanties heeft een overeenkomstige strekking. Men zie ook art. 65.

Ook hier bestaat een stelsel van wederkeerigheid (zie art. 104, 2e lid).

Artikel 65.

Kennisgev. voogdij, curateele, ontz./onth. O. M. door griffier.

1. Van elke rechterlijke beslissing en van elk vonnis, waarbij over een persoon een voogd, curator, toeziende voogd of toeziende curator is benoemd, of waarbij van een persoon beide ouders of een hunner van de ouderlijke macht zijn ontheven of ontzet, wordt door den griffier van de rechterlijke instantie, welke de beschikking heeft genomen of welke het vonnis heeft gewezen, kennis gegeven aan het bestuur der gemeente, waar de onder curateele of onder voogdij gestelde persoon in het bevolkingsregister is opgenomen of, indien die gemeente niet bekend is, aan de Inspectie. De kennisgeving vermeldt bovendien den datum van de beschikking of van het vonnis, alsmede den geslachtsnaam, de voornamen en de woonplaats van dien voogd, curator, toezienden voogd of toezienden curator of van dengene, die van de ouderlijke macht is ontheven of ontzet.

Kennisgeving eindiging.

2. De in het eerste lid bedoelde griffier doet overeenkomstige kennisgeving van eindiging der voogdij, voor zoover deze niet door meerderjarigheid eindigt, of van de curateele of van de ontheffing of ontzetting van de ouderlijke macht.

Toelichting.

Men zie voor de wijze, waarop de gegevens in het bevolkingsregister moeten worden vermeld, bijlage C van de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" onder „Andere aanteekeningen", blz. 38.

Voorts raadplege men de artt. 33 bij 23) en 40 bij 20) en de blz. 16, 23 en 25 der „*Handleiding*".

Artikel 66.

Vermeld. gegev. op P. K. of gezinskaart.

De gegevens der in het vorig artikel bedoelde kennisgevingen worden vermeld in het daarvoor bestemde vak van de persoonskaart of in vak 20 van de gezinskaart.

Toelichting.

Zie toel. op art. 65.

Artikel 67.

Doorzending gegevens d. B. en W.

1. Indien de wijziging of aanvulling behoort te worden aangebracht in het bevolkingsregister eener andere gemeente dan wel in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, zendt het gemeentebestuur de noodige gegevens zoo spoedig mogelijk aan het bestuur dier gemeente dan wel aan de Inspectie. Indien niet bekend is in welk bevolkingsregister de persoon is opgenomen, worden de gegevens eveneens doorgezonden aan de Inspectie.

Wijzig. of aanvul. binnen drie dagen.

2. Wijzigingen of aanvullingen van het bevolkingsregister worden, behoudens in de gevallen, dat anders is bepaald of afwijking is toegestaan, aangebracht binnen drie dagen, nadat het gemeentebestuur van de verandering kennis heeft gekregen.

Toelichting.

1. Het gemeentebestuur, dat krachtens de bepalingen van de artikelen 63, 64, 65 en 66 gegevens ontvangt, heeft in de eerste plaats te zorgen, dat het onder zijn berusting zijnd bevolkingsregister zoo noodig wordt aangevuld of gewijzigd overeenkomstig de voorschriften (zie ook de artt. 109 en 110, 1e lid). De zorg van elk gemeentebestuur strekt zich echter ook uit over de geheele Nederlandsche bevolkingsboekhouding. Vandaar dat de gegevens *zoo spoedig mogelijk* moeten worden gezonden aan het bestuur eener andere gemeente of aan de Inspectie, indien een ander bevolkingsregister (het C.B.R.) moet worden gewijzigd of aangevuld. Men zie o.a. ook de artt. 70, 77, 87 en 99.

Bij onbekende bestemming van de gegevens is de Inspectie het orgaan, dat de gegevens verzamelt en zoo mogelijk verwerkt.

2. Deze bepaling van orde eischt, dat alle wijzigingen of aanvullingen, waaronder dus óók vallen: geboorte, huwelijk, huwelijksontbinding, vertrek, vestiging, verhuizing binnen de gemeente en overlijden, binnen drie dagen zijn bijgewerkt.

Artikel 68.

Bij volkstelling geldt besluit ook.

Opneming in- of afvoering van het bevolkingsregister geschiedt, ook indien die plaats vindt bij gelegenheid van een volkstelling, slechts overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

Toelichting.

Wij achten dit een zeer belangrijke bepaling, omdat hiermede een eind wordt gemaakt aan de ongewenschte gevolgen, welke het voorschrift van ambtshalve af- en inschrijving bij een volkstelling vaak met zich bracht. De wijze, waarop dat voorschrift in belangrijk veel gemeenten werd toegepast, leidde tot een onderbreking van de demografische geschiedenis van duizenden, waarvan de gemeenschap dagelijks de nadeelige gevolgen ondervindt.

De voorschriften der volkstelling zullen, met betrekking tot opneming of afvoering voortaan dus moeten worden uitgevoerd met volledige inachtneming van de bepalingen van dit besluit.

Ook andere ambtshalve opnemingen en afvoeringen, welke niet geheel overeenkomstig dit besluit worden tot stand gebracht

zijn voortaan niet meer rechtsgeldig (zie art. 69). Men raadplege ook Hoofdstuk IV, onder G, „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*", onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding* en onder I, „*De taak van de verhuiskaart in de bevolkingsboekhouding*".

Artikel 69.

1. Behoudens in het geval van geboorte mag een persoon in het bevolkingsregister der gemeente niet worden opgenomen, zoolang het gemeentebestuur niet in het bezit is van zijn persoonskaart of van een te zijnen name afgegeven verhuisbiljet of van een bericht van ontvangst, bedoeld in artikel 96, tweede lid. **Geen opneming in B. R. zonder P.K., verhuisbiljet, enz.**

2. Voor ieder persoon mag slechts één persoonskaart bestaan, welke in het bezit moet zijn van het bestuur der gemeente in welker bevolkingsregister de persoon is of moet worden opgenomen, dan wel van de Inspectie. **Wie in bezit moet zijn van P.K.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*".

1. Krachtens deze bepaling moet elke opneming in het bevolkingsregister gedekt zijn door een officieel bewijs, t.w. een verhuisbiljet of een persoonskaart, in geval de persoon uit een andere gemeente komt, of van een bericht van ontvangst van de Inspectie, afgegeven ingevolge een ontvangen kennisgeving, model III, in geval de persoon uit een plaats buiten Nederland is gekomen of de vorige woonplaats niet is kunnen worden opgespoord. Alleen in geval van geboorte geschiedt de opneming ambtshalve en zonder bewijs. Het bewijs is echter steeds te leveren aan de hand van het geboorteregister. Men zie ook de artt. 72, 73 en 74, welke een bijzondere regeling voorschrijven in geval van de geboorte geen akte in de gemeente aanwezig is.
Men zie de artt. 85, 86, 89, 95, 96 en 135.

2. Dat de persoonskaart in het bezit moet zijn van de gemeente, waar de persoon in het bevolkingsregister *is* opgenomen, is duidelijk. Bij vertrek en vestiging vindt er wisseling plaats. Hieraan zijn de woorden „of moet worden opgenomen" toe te schrijven. „Dan wel van de Inspectie" slaat zoowel op het C.B.R., dat zij moet houden, als op de kaarten-archieven van de naar het buitenland, enz. afgevoerde personen.

HOOFDSTUK 2.

§ 1. *Wijzigingen bij geboorte.*

Artikel 70.

1. Onmiddellijk nadat de in artikel 29 of 33 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde aangifte is geschied, wordt (voor) ieder kind, behalve wanneer dit als levenloos is aangegeven, door het gemeentebestuur **Na aangifte B.S., kind:**

(p) een persoonskaart aangelegd en na de in artikel 71 bedoelde waarmerking en, zoo noodig na verdere invulling, opgenomen in het persoonsregister. **Opnemen in persoonsregister.**

Opnemen in gezinsregister. (g) opgenomen in het gezinsregister door vermelding van de vereischte gegevens bij 2) tot en met 11) op de (een) gezinskaart.

Vermelden in gezinsverband. 2. De gegevens omtrent het kind worden tevens vermeld:

bij 28) tot en met 32) op de persoonskaart:

van den vader, indien het kind wettig is;

van de moeder, indien het kind onwettig is.

(g) bij 2) tot en met 11) op de gezinskaart:

van den vader, indien het kind wettig is;

van de moeder, indien het kind onwettig is,

tenzij zulks reeds is geschied ingevolge het bepaalde in het eerste lid.

Afvoeren van gezinsverband. 3. Indien het kind niet wordt opgenomen in een gezin, wordt op de in het tweede lid bedoelde kaart

de in artikel 35 bij 27) bedoelde aanteekening gesteld betreffende het afwezige kind.

(g) hetzij vóór den naam van het kind een A gestempeld, hetzij de geslachtsnaam doorgehaald, en in vak 20) verwezen naar de gezinskaart, waarop het kind is vermeld.

Toelichting.

1. Men zie art. 63, eerste en derde lid. Het geboorteregister is grondslag, hoewel ook volgens art. 15 op het hoofd verplichtingen rusten tot het doen van aangifte van geboorte bij het gemeentebestuur.

Men raadplege ook den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 4—7.

Art. 29 B.W. luidt: „De aangiften van geboorten zullen „moeten worden gedaan aan den plaatselijken ambtenaar van den „burgerlijken stand, binnen drie dagen na de bevalling, Zondagen „en daarmede gelijkgestelde dagen niet medegerekend.

„Met den Zondag worden ten deze gelijkgesteld de Nieuwjaars„dag, de Christelijke tweede Paasch- en Pinksterdagen, de beide „Kerstdagen, de Hemelvaartsdag en de verjaardag des Konings.

„Na den in het eerste lid genoemden termijn kan de aangifte „slechts geschieden met magtiging van het openbaar ministerie „bij de arrondissements-rechtbank.

„De Ambtenaar van den burgerlijken stand zal van de aangifte „dadelijk eene akte opmaken.

„Hij is bevoegd om te vorderen dat het kind aan hem worde „vertoond."

Art. 33 B.W. luidt:

„Die een pas geboren kind gevonden heeft, is gehouden daarvan „aangifte te doen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand „der plaats, alwaar hetzelve is ontdekt; mitsgaders de kleederen „en andere goederen aan te duiden en te vertoonen, welke nevens „het kind mogten zijn gevonden, en eindelijk op te geven alle „de omstandigheden opzigtelijk den tijd wanneer, en de plaats „waar het kind ontdekt is.

„De daarvan op te maken akte moet daarenboven vermelden „den vermoedelijken ouderdom des kinds, zijne kunne, de bij-

„zondere kenteekenen welke hetzelve mogt hebben, de namen „welke men behoudens de bij artikel 63 bedoelde toestemming „des Konings aan hetzelve zal geven, mitsgaders het gesticht „waarin, of den persoon bij wien, hetzelve is verbleven; deze akte „moet in de registers van geboorten worden ingeschreven.

„De ambtenaar van den burgerlijken stand zal het bij artikel 64 „bedoelde verzoek aan den Koning indienen."

Het aanleggen van een persoonskaart of het opnemen op een gezinskaart geschiedt door het gemeentebestuur.

(*p*) en (*g*). Uit het samenstel van bepalingen van dit artikel blijkt, dat ieder kind steeds moet worden opgenomen in het B.R. der gemeente, waarin, hetzij de vader, of de moeder opgenomen is. Men zie het 2e en 3e lid en art. 72.

„Behalve wanneer dit als levenloos is aangegeven". Men zie art. 52 B.W. en de modellen C 18 en C 19 op blz. 47 van den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", benevens de aanwijzingen voor de invulling van telkaarten voor als levenloos aangegeven kinderen, op blz. 22.

Voorts zie men art. 69, 1e lid.

(*p*.) In een gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden (art. 1, 2e lid), wordt voor het als levend aangegeven kind een persoonskaart aangelegd, welke, onmiddellijk na het aanleggen, door den ambtenaar v. d. b. s. wordt vergeleken met de geboorteakte en, na verbetering zoo noodig van de daarop gestelde gegevens, wordt gewaarmerkt (art. 71, *p*). De vergelijking en waarmerking betreft slechts de gegevens van de vakken 3, 4 en 8, waarin niet mag worden geradeerd (art. 37, 4e lid) „Zoo noodig na verdere aanvulling", d.w.z. indien de kaart niet reeds terstond volledig is ingevuld. De vorenbedoelde handelingen geschieden *altijd*, dus óók, indien het kind niet tot de bevolking der gemeente behoort (zie art. 72). De opneming in het persoonsregister geschiedt o.i. *niet*, indien het kind bij de geboorte *niet* tot de bevolking der gemeente behoort. (zie hierboven en art. 72).

(*g*.) In een gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden (art. 1, 2e lid), wordt het als levend aangegeven kind vermeld op *de* gezinskaart van het hoofd of op *een* gezinskaart, indien het niet tot een „gezin" gaat behooren. Men zie art. 71 (*g*). Deze opneming geschiedt o.i. *niet*, indien het kind bij de geboorte *niet* tot de bevolking der gemeente behoort (zie hierboven en art. 72); alsdan wordt een *persoonskaart* aangelegd.

2. Deze bepaling geldt voor *alle* gemeenten en is van verre strekking.

De strekking van de bepalingen van dit lid is, dat uit de persoonskaart en/of uit de gezinskaart van den vader (of de moeder) steeds blijkt, welke kinderen hij (zij) heeft. „De gegevens omtrent het kind worden *tevens* vermeld" op de persoonskaart van vader of moeder volgens de gegeven onderscheidingen. Indien een gezinsregister wordt gehouden, zal dus ook op de eventueel van den vader (of moeder) aanwezige persoonskaart de geboorte moeten worden vermeld. Deze vermelding is geen opneming in den zin van het eerste lid.

In verband met het bepaalde in art. 67, zal het gemeentebestuur de gegevens van het kind moeten toezenden aan het bestuur der gemeente, waar de persoonskaart van den vader (of moeder) berust

(dan wel aan de Inspectie), opdat aldaar aan het voorschrift van dit lid kan worden voldaan. Het wettig kind van een verlaten vrouw wordt dus „*tevens*" vermeld op de kaart van den vader. Het wettig kind van een weduwe zal uiteraard alleen op haar kaart vermelding behoeven te vinden. Van een ontkenning behoort o.i. aanteekening te worden gedaan op de kaart van hem, waarop het kind blijkt ten onrechte te zijn vermeld.

(g.) In de gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, moeten de gegevens altijd ook op de gezinskaart van den vader (of moeder), volgens de gegeven onderscheidingen, worden aangebracht „tenzij zulks reeds is geschied ingevolge het bepaalde in het eerste lid". Dit is reeds geschied, indien het kind terstond in het „gezin" van den vader (of moeder) wordt opgenomen.

Het gemeentebestuur is, in verband met het bepaalde in art. 67, verplicht de gegevens van het kind toe te zenden aan het bestuur der gemeente, waar de vader (of moeder) in het bevolkingsregister is opgenomen (dan wel aan de Inspectie), teneinde de voorgeschreven vermelding te kunnen doen. Men zie ook het derde lid.

3. Op de persoonskaart van den vader (of moeder) wordt met potlood aangeteekend: A, gevolgd door den datum van geboorte. Uit de bepaling van dit lid bij (g) blijkt, duidelijker dan uit de overige voorschriften van dit artikel, dat een kind bij de geboorte steeds moet worden opgenomen in het B.R. der gemeente, tot welker bevolking hetzij de vader, of de moeder behoort. Het is mogelijk, dat het kind niet bij den vader of de moeder komt wonen. Indien het kind in de gemeente *blijft*, waar die vader of moeder is opgenomen in het B. R. dan zal de administratieve afdoening moeten plaats hebben, als aangegeven in het 1e, 2e en 3e lid. Vertrekt het kind naar een andere gemeente, dan zal de behandeling moeten geschieden volgens het 1e en 2e lid en daarna volgens de artt. 85 e.v.

(g.) Men zie art. 41. De verwijzing in kolom 20) van de gezinskaart zal kunnen luiden: „Zie gezinskaart van ....
De voorgeschreven verwijzing in vak 20) duidt erop, dat alleen gedacht is aan afwezigheid van het kind *binnen* de gemeente. In geval van afwezigheid *buiten* de gemeente, is er sprake van een *vertrek*.

Men raadplege de toelichting op het eerste en tweede lid en op artikel 72.

Artikel 71.

Waarmerk. P. K. door A. v. d. B. S.

De in het eerste lid van artikel 70 bedoelde

(p) persoonskaart wordt onmiddellijk na het aanleggen daarvan door den ambtenaar van den burgerlijken stand vergeleken met de geboorteakte en, na verbetering zoo noodig van de daarop gestelde gegevens, gewaarmerkt. Op de persoonskaart wordt door hem bij 1) het aktenummer, alsmede dag, maand en jaar van waarmerking vermeld.

Vergelijking gegevens gezinskaart.

(g) gegevens van het kind worden door een ambtenaar, daartoe door het gemeentebestuur aangewezen, vergeleken en, zoo noodig in overeenstemming gebracht met de geboorteakte.

Toelichting.

(*p.*) Men zie art. 37, 4e lid, benevens de toel. op art. 33. Het no. van de akte en dag, maand en jaar van waarmerking (b.v. 13 Jan 37), kunnen met penschrift worden gesteld (art. 37). De datum van waarmerking zal wel altijd een andere zijn dan dien der geboorte. De waarmerking door den a. v. d. b. s. geschiedt door het stellen van een paraaf. Men zie art. 134.

(*g.*) Men zie de toelichting op art. 42 en raadplege ook art. 6.

Artikel 72.

1. Wordt bij de geboorteaangifte verklaard, dat het hoofd behoort tot de bevolking van een andere gemeente, dan wordt door het bestuur van de geboortegemeente terstond een persoonskaart aangelegd. De kaart wordt, nadat aan het bepaalde in artikel 71 is voldaan en nadat daarop bij 22) is aangeteekend: „toev. geb." = toevallige geboorte, onverwijld toegezonden aan het bestuur van eerstbedoelde gemeente, dat de ontvangst bevestigt. **Bij toevallige geboorte aanleggen P.K.**

2. Indien niet kan worden vastgesteld in het bevolkingsregister van welke gemeente het kind behoort te worden opgenomen, wordt, tenzij het kind de geboortegemeente niet heeft verlaten, de persoonskaart, ingevuld overeenkomstig het bepaalde in het voorgaande lid, onmiddellijk toegezonden aan de Inspectie, nadat daarop bij 21) de datum van verzending en bij 22): v. o. w. (= vertrokken onbekend waarheen) is ingevuld. **Indien v. o. w., P. K. aan Inspectie.**

3. Het model van het bericht van ontvangst, bedoeld in het eerste lid, wordt vastgesteld door Onzen Minister. **Model bericht van ontvangst P. K.**

Toelichting.

1. Dit artikel, dat voor *alle* gemeenten geldt, heeft het oog op de z.g.n. „*toevallig*" in de gemeente geboren kinderen, die in het bevolkingsregister eener andere gemeente opgenomen moeten worden, n.l. in dat, waarin ook het hoofd opgenomen is. Voor ieder „*toevallig*" in de gemeente geboren kind wordt terstond een persoonskaart aangelegd. Ce gegevens moeten vóór de verzending van de kaart, steeds en in elke gemeente door den a. v. d. b. s. worden gewaarmerkt (geparafeerd). Men zie ook art. 134. Deze persoonskaart strekt ter vervanging van de kennisgeving, welke voorheen krachtens het bepaalde in art. 14 van het vervallen K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, werd verzonden. Het bestuur der gemeente, in welker bevolkingsregister het kind wordt opgenomen, moet de ontvangst van de persoonskaart bevestigen met het in het derde lid bedoelde model.

Er is o.i. sprake van een „*toevallige*" geboorte, in alle gevallen, dat noch de vader, noch de moeder tot de bevolking der gemeente behoort. Ieder kind moet, naar onze meening, bij de geboorte geacht worden te behooren tot de bevolking der gemeente, waar die vader en/of die moeder in het B.R. is (zijn) opgenomen. Er is o.i. geen goeden grond aanwezig, ten aanzien van een „toevallige" geboorte anders te handelen dan t.a.v. een geboorte in de gemeente, in welker B.R. de vader en/of de moeder is (zijn) opgenomen. Diensvolgens zal, in verband met het bepaalde in art. 70, steeds opneming

moeten plaats hebben in het B.R. der gemeente, tot welker bevolking vader en/of moeder behoort (en), óók indien het kind in de gemeente van toevallige geboorte blijft en óók, wanneer het kind naar een andere gemeente wordt overgebracht. Terstond na de opneming kan, overeenkomstig de bepalingen van de artt. 85 e.v. afvoering plaats vinden naar de gemeente, waar het kind duurzaam of voor onbepaalden tijd zal blijven.

In vak 21) van de persoonskaart wordt niets ingevuld. Vak 22) van de kaart van een kind, dat „*toevallig*" te Leiden is geboren en dat, volgens de aangifte, te Haarlem in het bevolkingsregister moet worden opgenomen, ziet er als volgt uit:

toev. geb.
HAARLEM

De voldoening aan deze bepaling ontheft o.i. niet van die van art. 70, 2e en 3e lid. Men raadplege ook art. 136, 1e lid.

2. Deze bepaling gaat uit van de logische veronderstelling, dat het bestuur der gemeente, dat de kaart heeft ontvangen deze terugzendt aan de geboortegemeente, zoodra blijkt, dat het kind daar niet moet worden opgenomen (zie 3e lid).

„Tenzij het kind de geboortegemeente niet heeft verlaten", d.w.z. het gemeentebestuur heeft het dan nog in de hand een juiste opneming te bevorderen. Eventueel zal art. 70 eerste lid, nog toepassing moeten vinden. Indien echter opsporing onmogelijk blijkt, wordt de kaart *onmiddellijk* aan de Inspectie overgemaakt, nadat de voorgeschreven aanteekening is gesteld. De vakken 21) en 22) der kaart van een te Leiden „*toevallig*" geboren kind, dat te Haarlem niet wordt opgenomen en v.o.w. is, ziet er bij de verzending aan de Inspectie als volgt uit:

toev. geb.
HAARLEM
29Jul36 v.o.w.

De kaart van het „toevallig" in Nederland geboren kind, welks ouders buiten Nederland wonen, moet o.i. terstond aan de Inspectie worden gezonden. De invulling van vak 22) luidt dan:

toev. geb.
BRUSSEL

Het zal wenschelijk zijn, dat, in verband met een juiste vaststelling van de geboortestatistiek ook de Inspectie de ontvangst bericht met een model A^4, bedoeld in het derde lid, hoewel het kind niet wordt opgenomen in het centrale bevolkingsregister.

3. „Voor het model van het bericht van ontvangst zie men „model A^4, gevoegd bij den Leidraad bevolkingsstatistiek." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.)

„*9. Bericht van ontvangst van een persoonskaart voor een zgn.* „„*toevallige*" *geboorte* (*ter voldoening aan art. 72, eerste lid van het* „*besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, no 342*).

„Het „Bericht van ontvangst", (model A^4), wordt onmiddellijk „na het binnenkomen van een persoonskaart voor een zgn. „toe„vallig" buiten de gemeente geboren kind, ingevuld en verzonden „aan het bestuur van de geboortegemeente. Van de verzending „wordt aanteekening gehouden.

„Van dit model A[4] moet zoowel formulier I als formulier II „worden ingevuld (indien gewenscht in doorslag).

„Het bestuur der *geboortegemeente* behoudt van dit „Bericht „van ontvangst" formulier I en zendt onmiddellijk formulier II „aan het C.B.S." (*Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 6.) Men zie ook artikel 118, 3e lid en art. 136, 1e lid.

Artikel 73.

Bij verzuimde aangifte toch opnemen B. R.

1. Wanneer het gemeentebestuur kennis krijgt van een geboorte, waarvan niet binnen den in artikel 29, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalden termijn aangifte is gedaan, worden de gegevens van het kind niettemin vermeld

(*p*) op een persoonskaart welke, nadat daarop bij 35) van het verzuim is melding gemaakt, wordt opgenomen in het persoonsregister.

(*g*) op de (een) gezinskaart en wordt bij 20) melding gemaakt van het vorenbedoelde verzuim.

Vermelding in gezinsv. en toev. geboorte.

2. De artikelen 70, tweede en derde lid en 72 zijn van toepassing.

Indien elders geboren kennis geven aan Inspectie.

3. Indien de geboorte, waarvan de in het eerste lid bedoelde aangifte is verzuimd, plaats vond in een andere Nederlandsche gemeente dan die waar het kind wordt opgenomen in het bevolkingsregister, wordt door het gemeentebestuur van die opneming kennis gegeven aan de Inspectie onder opgave van de geslachtsnaam, voornamen, dag, maand en jaar der geboorte en geboortegemeente.

Toelichting.

1. Men zie art. 75 en de toel. op art. 70. De opneming geschiedt dus ondanks de verzuimde aangifte. De gegevens zal het gemeentebestuur moeten verkrijgen van hen, op wien de verplichting tot aangifte rust (zie art. 15). „De vermelding kan luiden: „geboorteaangifte verzuimd."" (*Handleiding bevokingsboekhouding*, blz. 17 en 25.)

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*" onder 4, „Tardieve aangifte van geboorte", blz. 4 en blz. 25.

2. Zie toel. op art. 70, 2e en 3e lid en op art. 72.

3. Hieruit blijkt, dat óók in een andere dan de geboortegemeente, in geval van verzuim, ambtshalve opneming moet plaats hebben. Ter voorkoming van dubbele opneming blijkbaar, moet echter kennis gegeven worden aan de Inspectie.

Men zie ook art. 75.2. In verband met de bevolkingsstatistiek vrage men inlichtingen aan het C.B.S.

Artikel 74.

Opnem. buitenslands geb. kind.

1. Zoodra het gemeentebestuur kennis krijgt van de geboorte buiten Nederland van een kind, dat overeenkomstig de bepalingen van dit besluit in het bevolkingsregister van zijn gemeente moet worden opgenomen, worden de gegevens van het kind vermeld

(p) op een persoonskaart, welke wordt opgenomen in het persoonsregister;

(g) bij 2) tot en met 11) op de (een) gezinskaart.

Vergel. gegevens met geboorteakte. 2. Het gemeentebestuur zorgt, dat de gegevens worden vergeleken met een der in artikel 6 bedoelde bescheiden, en doet op de wijze als aangegeven in artikel 71 de gegevens waarmerken door den daartoe aangewezen ambtenaar.

Vermelding in gezinsv. en kennisg. aan Inspectie. 3. De artikelen 70, tweede en derde lid en 73, derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Toelichting.

1. Deze bepaling omvat alleen de buitenslands geboren kinderen, waarvan één of beide ouders tot de bevolking der gemeente behooren. In alle andere gevallen is er o.i. geen sprake van opneming wegens geboorte, doch wel wegens vestiging en is de bepaling van art. 96, 1e lid, van toepassing.

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 5 en 25.

2. Zie toel. op art. 6. „Op de wijze als aangegeven in artikel 71", d.w.z. „dag, maand en jaar van waarmerking" worden in vak 1) van de persoonskaart vermeld in de gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden. De waarmerking geschiedt echter niet door den a. v. d. b. s. doch door den „daartoe aangewezen ambtenaar". Voor de waarmerking zal dus ook in deze gemeenten een ambtenaar moeten worden aangewezen.

In de gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, zal de waarmerking *óók* moeten plaats hebben, met vermelding van den datum daarvan en wel o.i. in vak 20) en door den ambtenaar, bedoeld in art. 42.

3. Men zie de toel. op art. 73, 2e en 3e lid.

Van deze opneming wordt steeds aan de Inspectie kennis gegeven (zie toel. op art. 73, 3e lid).

Artikel 75.

Bij tardieve aang. vergel. en waarm. gegevens. 1. Wanneer aanvulling van het geboorteregister heeft plaats gehad, wordt, indien het in het eerste lid van artikel 73 bedoelde kind nog tot de bevolking van de geboortegemeente behoort, de bepaling van artikel 71 alsnog toegepast.

Doorzend. gegev. geb. akte. 2. Is het kind inmiddels opgenomen in het bevolkingsregister van een andere gemeente, dan zendt het bestuur der geboortegemeente de vereischte gegevens, zooals die in de geboorteakte zijn vermeld, aan het bestuur der gemeente, tot welker bevolking het kind behoort, na daarvan de noodige aanteekening te hebben gehouden in

(p) het archiefregister;

(g) het gezinsregister.

Aan Inspectie. 3. Indien de persoonskaart van het kind bij de Inspectie berust, worden de gegevens door het gemeentebestuur aan haar doorgezonden.

Wie waarmerkt. 4. In de gevallen, bedoeld in het tweede en derde lid, geschiedt de waarmerking aan de hand van de verstrekte gegevens door den daartoe aangewezen ambtenaar of door de Inspectie.

Toelichting.

1. De gegevens worden dus in *alle* gemeenten alsnog vergeleken met de geboorteakte en indien een persoonskaart is aangelegd, gewaarmerkt door den a. v. d. b. s. Men zie art. 63, 1e lid en raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*" blz. 5 en 25.

2. O.i. volgt deze verplichting reeds uit het bepaalde in art. 67, 1e lid. Dit voorschrift strekt in zooverre ten overvloede. Het houden van de noodige aanteekening zal niet alleen bestaan in de verbetering van het gegeven, doch ook in het doorhalen van de aanteekening „geboorteaangifte verzuimd" (zie *Handleiding*, blz. 17). Het spreekt vanzelf, dat, indien het kind reeds uit de gemeente, waar het zou zijn opgenomen, vertrokken is, de gegevens behooren te worden doorgezonden.

3. Indien het kind naar een plaats buiten Nederland is vertrokken en er is geen *persoonskaart*, doch een verhuisbiljet aan de Inspectie verzonden (zie art. 86), dan behoeven de gegevens niet aan de Inspectie te worden doorgegeven.

4. Men vergelijke art. 74, 2e lid en de toel. daarop.

§ 2. *Wijzigingen bij overlijden.*

Artikel 76.

Van het overlijden van een persoon wordt, overeenkomstig het bepaalde in artikel 33 bij 35) onder *b*, op de persoonskaart aanteekening gehouden. **Aanteekening overlijden P. K.**

Toelichting.

Steeds, wanneer een persoonskaart bestaat, moet daarop, óók in een gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, in vak 35) met onderstaand formulier van het overlijden aanteekening worden gedaan:

„Overleden te ....
„op .... akte Nr. ....
„naam geneesheer ....
„doodsoorzaak (briefje A) ...."

(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 17.)

Wij merken op, dat op de persoonskaart van den *overledene* de vakken 14), 15) en 16) *niet* moeten worden ingevuld. Zie art. 77. Voorts zie men de artt. 15 en 63, 1e lid.

Artikel 77.

Onverminderd het bepaalde in artikel 76, zorgt het gemeentebestuur, dat van het overlijden aanteekening wordt gedaan: **Aanteek. overl. P. K. echtgen.**

a. voor het geval de overledene gehuwd was:

op de persoonskaart van den anderen echtgenoot bij 14), 15) en 16);

(g) op de gezinskaart, bij den anderen echtgenoot bij 9); **Op gezinskaart echtgen.**

b. voor het geval de overledene gezinslid was:

op de persoonskaart van het hoofd bij 27); **Op P. K. hoofd.**

Op gezinskaart. (g) *c.* overeenkomstig het bepaalde in artikel 40 bij 19) op de gezinskaart.

Toelichting.

Het gemeentebestuur *zorgt*, dat van het overlijden aanteekening wordt gedaan, enz. (zie hiervoor ook art. 67, 1e lid en de toel. daarop).

Men lette er op, dat het eerste deel van *a* en *b* van toepassing is voor *alle* gemeenten en het tweede deel, aangeduid met (g), *bovendien*, zoo noodig, voor gemeenten, waar een gezinsregister wordt gehouden. Zie de artt. 33, 35, 36 en 99, indien een persoonsregister, en de artt. 40, 41, 43 en 99, indien een gezinsregister wordt gehouden.

Men zie ook art. 20, 1e lid en art. 26, 1e lid sub *a*.

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 16—19.

Artikel 78.

Kennisgev. overl. aan gem. van opneming.

1. Wanneer een persoon komt te overlijden in een andere gemeente, dan die tot welker bevolking hij behoorde, geeft het bestuur der gemeente, waar het overlijden plaats had, uiterlijk op den tweeden dag nà dien, waarop de bij artikel 50, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek bedoelde akte is opgemaakt, van dat overlijden kennis aan het bestuur van de gemeente in welker bevolkingsregister de overledene is opgenomen, met verzoek, indien een persoonskaart van den overledene bestaat, deze onverwijld toe te zenden.

Verzoek toez. P. K.

Model kennisgeving.

2. Het model der kennisgeving, bedoeld in het eerste lid, alsmede dat van het bericht, bedoeld in de artikelen 79, tweede lid en 81, worden vastgesteld door Onzen Minister.

Toelichting.

1. Dit artikel ,dat voor alle gemeenten geldt, heeft in de eerste plaats het oog op de personen, die in de gemeente overlijden, doch tot de bevolking van een andere gemeente behooren. De kennisgeving van overlijden strekt ter vervanging van die, welke voorheen krachtens het bepaalde in art. 15 van het vervallen K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, werd verzonden (zie 2e lid). Men zie ook art. 15 en raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 16—19 en blz. 25—26.

Art. 50, 1e lid B.W. luidt:

„De akten van overlijden zullen worden opgemaakt door den „ambtenaar van den burgerlijken stand der plaats, alwaar de „persoon overleden is, en op de verklaring van den aangever. „Tot de aangifte is bevoegd wie van het overlijden uit eigen weten„schap kennis draagt."

Men raadplege art. 63, 1e lid en art. 67, 1e lid. Voor de wijze van verzending van de persoonskaarten zie men art. 132.

2. „*Kennisgeving overlijden.*

„Voor het model der kennisgeving, enz. zie men model C[20], „gevoegd bij den Leidraad bevolkingsstatistiek." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.)

„*8. Kennisgeving van overlijden* (*art. 78, tweede lid, besluit be-„volkingsboekhouding, Staatsblad 1936, no. 342*).

„Indien een in de gemeente overledene behoorde tot de be-„volking van een *andere* gemeente, dan wordt door het bestuur „der gemeente, waar het overlijden plaats had, zoo spoedig mo-„gelijk doch uiterlijk op den tweeden dag na dien waarop de over-„lijdensakte is opgemaakt, kennis gegeven aan het bestuur van „de gemeente, in welker bevolkingsregister de overledene is op-„genomen. Tot dat doel moet de groene kennisgeving van over-„lijden, model C^{20}, worden gebruikt. Op het model (zie bijlage) „is aangegeven hoe nader gehandeld dient te worden." (*Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 17).

Model C 20 kan op de schrijfmachine in doorslag ingevuld worden.

Artikel 79.

1. Vóórdat het bestuur der gemeente, tot welker bevolking de overleden persoon behoorde, tot de ingevolge artikel 78 gevraagde toezending overgaat, geschieden voor zooveel noodig de in de artikelen 45, eerste lid, 76, 77 en 99, tweede lid bedoelde verrichtingen. **Werkzaamh. vóór verzending P. K.**

2. Indien geen persoonskaart bestaat alsmede indien de persoon niet tot de bevolking der gemeente behoorde wordt daarvan aan het bestuur der gemeente van overlijden kennis gegeven. **Kennisgeving niet opgenomen of geen P.K.**

Toelichting.

1. Steeds wordt door elke gemeente de bestaande persoonskaart binnen 24 uur na ontvangst van het verzoek (art. 135) toegezonden aan het bestuur der gemeente van overlijden.

Tevoren wordt op de persoonskaart in vak 35) het formulier gesteld, bedoeld in art. 76 (zie toel. daarop). Vóór de verzending geschieden de aanteekeningen omtrent huwelijksontbinding, enz.

In gemeenten, waar een persoonsregister wordt gehouden, wordt vóór de verzending een afschrift gemaakt voor het archiefregister. Een en ander is noodig, omdat men de kaart niet meer terugontvangt. Zie de toel. op art. 80.

2. „Deze kennisgeving geschiedt met model C^{20}, gevoegd bij „den Leidraad bevolkingsstatistiek." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.) Zie toel. op art. 78, 2e lid.

Ook indien een persoonskaart bestaat, wordt aan de gemeente van overlijden het formulier II van model C^{20} toegezonden. (mèt de Pk.) Men zie ook artikel 118, 3e lid en blz. 17 van den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*".

Artikel 80.

Onmiddellijk na de ontvangst ingevolge artikel 78 van de persoonskaart worden daarop, vanwege het bestuur der gemeente van overlijden, overeenkomstig het bepaalde in artikel 33 bij 35) onder *b*, de nog ontbrekende aanteekeningen gesteld. **Op P.K. ontbrekende aant. stellen**

Toelichting.

De nog ontbrekende aanteekeningen zijn: „naam geneesheer" en „doodsoorzaak (briefje A)". Zie art. 76 en de toel. op art. 79.

Het heeft o.i. geen nut en het zou zeker in strijd zijn met de bedoeling, wanneer de persoonskaart na de aanvulling weer werd

terug gezonden aan de gemeente tot welker bevolking de persoon behoorde. Dat het in strijd zou zijn met de bedoeling blijkt uit de voorschriften van art. 79 (zie de toel.). O.i. behoort de kaart door het bestuur der gemeente van overlijden rechtstreeks aan het C.B.S. te worden gezonden (zie art. 84).

Artikel 81.

Indien gem. v. opneming onbek. kennisg. Inspectie

Kan niet vastgesteld worden tot de bevolking van welke gemeente de overledene behoorde, dan wordt daarvan met gebruikmaking van het model, bedoeld in artikel 78, 2e lid, door het bestuur der gemeente van overlijden kennis gegeven aan de Inspectie.

Toelichting.

Men raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 17 en 25.

Indien de overledene blijkt te zijn opgenomen in het C.B.R. zal o.i. de Inspectie de persoonskaart aan het bestuur der gemeente van overlijden moeten toezenden ter voldoening aan het bepaalde in de artt. 80 en 84.

Blijkt de persoonskaart te berusten in het archief der Inspectie en behoort de persoon dus niet tot de bevolking van Nederland (art. 17) dan zal de Inspectie toch voor de noodige aanvulling moeten zorg dragen. Toezending van de Pk. aan het C.B.S. vindt dan niet plaats.

Overeenkomstig de noot op formulier II van model C[29], wordt alleen dàt formulier aan de Inspectie ingezonden. Dit formulier bevat de mededeeling, dat de persoon niet behoorde tot de bevolking der gemeente, welke bij het overlijden is opgegeven. De Inspectie zal, na het maken van een aanteekening in het schakelregister, dat formulier II terstond moeten *doorzenden* aan het C.B.S., aangezien zij blijkbaar alleen is ingeschakeld om van het geval kennis te kunnen nemen.

Artikel 82.

Kennisgev. overl. aan gem. v. opn. echtgen.

1. Wanneer een persoon is overleden, wiens (wier) echtgenoot(e) behoort tot de bevolking van een andere gemeente, wordt door het bestuur der gemeente tot welker bevolking de overledene behoorde, van dit overlijden kennis gegeven aan het bestuur der gemeente, waar de echtgenoot(e) is opgenomen in het bevolkingsregister, opdat de gegevens omtrent den burgerlijken staat op zijn (haar) persoonskaart en/of gezinskaart kunnen worden gewijzigd.

Kennisgeving aan Inspectie.

2. Indien de persoonskaart van de(n) echtgenoot(e) van de(n) overledene berust bij de Inspectie, wordt de in het eerste lid bedoelde kennisgeving aan haar toe- of doorgezonden.

Toelichting.

1. O.i. vloeit deze verplichting reeds voort uit het bepaalde in art. 67, 1e lid. Men zie ook art. 99.

In verband met het bepaalde in artikel 67, 1e lid, meenen wij, dat de kennisgeving aan de Inspectie behoort te worden gezonden, indien niet bekend is in welk bevolkingsregister de echtgenoot(e) van de(n) overledene is opgenomen.

Artikel 83.

1. Zoodra het gemeentebestuur kennis krijgt van het vermoedelijk overlijden in een andere gemeente of buiten Nederland van een tot de bevolking van zijn gemeente behoorende persoon, wordt een onderzoek ingesteld en zooveel mogelijk alsnog een op officieele gegevens steunende afdoening overeenkomstig het bepaalde in deze paragraaf bevorderd. **Bij vermoedelijk overlijden onderzoek instellen.**

2. Indien ten aanzien van het overlijden zekerheid niet kan worden verkregen, wordt daarvan zoo spoedig mogelijk mededeeling gedaan aan de Inspectie. De persoonskaart wordt daarbij toegezonden. **Indien geen zekerheid overl. meded. aan Inspectie.**

3. Op het archiefblad of op de gezinskaart wordt van de in het tweede lid bedoelde omstandigheid aanteekening gehouden. **Aant. onzekerh. op P.K. of gezinsk.**

Toelichting.

1. Men zie art. 20, 1e lid en de redactie van art. 26, 1e lid sub *a* en de toelichting daarop.

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 17, punt 7, blz. 18, punt 9 en blz. 25, punt 4.

2. Zie de toelichting op art. 64. Het schakelregister (zie hoofdstuk IV, onder D) zal ook hierbij diensten kunnen bewijzen.

Artikel 84.

1. Vóór den achtsten van elke maand worden de persoonskaarten van hen, die in de voorafgaande maand overleden zijn, door het gemeentebestuur aan het Centraal Bureau voor de Statistiek toegezonden. **Toez. P.K. overl. C. B. S.**

2. De in het eerste lid bedoelde persoonskaarten worden uiterlijk na twee jaren door het Centraal Bureau voor de Statistiek alfabetisch-lexicografisch gerangschikt ter beschikking gesteld van de Inspectie. **P.K. overl. bij Inspectie.**

Toelichting.

1. Deze bepaling heeft de strekking het C.B.S. in de gelegenheid te stellen de noodige statistische bewerkingen met de persoonskaarten van overledenen te verrichten.

Voor de wijze van verzending van persoonskaarten aan het C.B.S., Oostduinlaan 2 te 's-Gravenhage, zie men art. 132.

2. „*Inlichtingen uit Centraal Archief.*

„Verzoeken om inlichtingen uit het centrale archief betreffende „overledenen kunnen, ook indien de persoonskaarten nog bij het „Centraal Bureau voor de Statistiek berusten, worden gericht „tot de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, Binnenhof 19, „te 's-Gravenhage." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.) Men zie ook art. 106.

§ 3. *Wijzigingen bij vertrek en vestiging.*

Artikel 85.

1. Aan den aangever, bedoeld in de artikelen 7, eerste lid en 8, eerste lid, wordt, tenzij het gemeentebestuur omtrent de juistheid der aangifte in twijfel verkeert, onmiddellijk na ontvangst **Bij aangifte vertrek uitreiken verhuiskaart.**

van de aangifte kosteloos een verhuiskaart uitgereikt of toegezonden.

Datum afvoering en opneming.

2. Als datum van afvoering en van opneming geldt die van afgifte van de verhuiskaart, met dien verstande evenwel, dat, behoudens de in dit besluit voorgeschreven of toegestane afwijkingen, afvoering geacht wordt niet te hebben plaats gehad, alvorens opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente of in het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid, is geschied.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder I, „*De taak van de verhuiskaart in de bevolkingsboekhouding*".

1. Men zie ook de toel. op de artt. 7, 8, 9, 10 en 11.

Het model der verhuiskaart (bijlage II) is op toezending ingericht.

De verzending aan aangever kan o.i. geschieden als dienststuk ten laste van het Dept. v. Binnenl. Zaken (zie circulaire Min. v. B.Z. en L., d.d. 7 Dec. 23., no. 1148, Afd. A. S. C. en d.d. 30 Oct. 33, no. 20258, Afd. B.B.).

„Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke „kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het ge- „schrift." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, art. 33, bij 21), blz. 15)

2. Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G, „*Aanmelding en aangifte*" en de artt. 10, 110 en 123. Tusschen opneming en afvoering is geen tijdsverschil. Gedurende den tijd, dat nog geen opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente is tot stand gekomen, behoort de persoon nog tot de bevolking der gemeente van vertrek (zie art. 88). „Voorgeschreven of toegestane afwijkingen" vindt men in de artt. 93 en 94.

Men lette op het bepaalde in art. 89.

Artikel 86.

Binnen 24 uur toezend. P.K. aan gem. best. of Inspectie.

1. Binnen 24 uur na de ontvangst van de in artikel 85 bedoelde aangifte zendt het gemeentebestuur de persoonskaart, zoo deze bestaat, van den vertrokken persoon, nadat daarop het laatste adres in de gemeente, voor zooveel nog noodig, is vermeld en voorts de datum van afgifte van de in het voorgaande artikel bedoelde verhuiskaart, alsmede de gemeente, waarheen de persoon is vertrokken en het adres aldaar, zijn ingevuld, aan het bestuur van de laatstbedoelde gemeente, indien deze in Nederland en aan de Inspectie, indien deze buiten Nederland is gelegen.

Indien geen P.K. bestaat: (*g*)

2. Bij vertrek van een persoon voor wien geen persoonskaart bestaat, wordt, ter voldoening aan het bepaalde in het eerste lid, door het bestuur der gemeente van vertrek naar de in het bevolkingsregister voorkomende gegevens:

P. K. invullen.

a. een persoonskaart ingevuld en verzonden, bijaldien die persoon vertrekt naar een gemeente, waar een persoonsregister is ingevoerd, of, bijaldien die persoon, met een of meer gezinsleden, voor wie reeds een persoonskaart bestaat, tegelijk vertrekt naar eenzelfde gemeente;

b. een verhuisbiljet ingevuld en verzonden. **Verhuisbiljet.**

3. Vóór de verzending worden de op de persoonskaart ontbrekende en in het bevolkingsregister voorkomende gegevens zooveel mogelijk en in de juiste volgorde op die persoonskaart vermeld. **Aanvulling P. K.**

(*p*) 4. Een persoonskaart, welke een in de gemeente geboren persoon betreft, wordt niet verzonden alvorens de gegevens door den ambtenaar van den burgerlijken stand, overeenkomstig het bepaalde in artikel 71 zijn vergeleken met de geboorte-akte en gewaarmerkt. **Waarmerk. P. K. vóór verzending.**

5. Het in het eerste lid genoemde tijdvak kan worden verlengd tot tweemaal 24 uur, indien dat noodig is in verband met het bepaalde in het vierde lid. **Verlenging tijdvak i.v.m. waarmerk.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*" en den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 24—30.

1. Elke afvoering wegens vertrek gaat gepaard met de verzending van een persoonskaart of van een verhuisbiljet.

Men zie de toel. op art. 85. Voor de invulling van de vakken 21) en 22) van de persoonskaart, zie men art. 33, bij 21) en 22) en de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 16.

2. (g.) Alleen van toepassing indien een gezinsregister wordt gehouden. Zie Hoofdstuk IV onder H.

a. „Gebruik van andere persoonskaarten dan die, welke van „rijkswege worden uitgegeven is verboden." (art. 125, 1e lid). Zie ook art. 1, 1e lid, sub *i*.

Voor de verstrekking van persoonskaarten zie men de toelichting op art. 125 en art. 126.

Voor de invulling raadplege men de artt. 33—38 en voor de verzending, artt. 131 en 132.

Men zie voorts art. 29 en de *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 28 en 29.

b. Voor het model verhuisbiljet wordt verwezen naar art. 1, 1e lid, onder *o*, en het onder de bijlagen opgenomen *ongewijzigde* model. Men zie vooral ook bijlage C der Handleiding bevolkingsboekhouding, onder „*Verplichte aanteekeningen*" (blz. 36) en onder „*Andere aanteekeningen*" (blz. 37), waarin is aangegeven, welke aanteekeningen op het verhuisbiljet moeten worden vermeld.

„*Invulling verhuisbiljet.*

„In het belang van de bevolkingsboekhouding wordt aan- „bevolen ook de verhuisbiljetten met de schrijfmachine in te vullen." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*. blz. 25.)

O.i. moeten dag, maand en jaar van geboorte op het verhuisbiljet aldus worden vermeld: 21 Apr 06. (zie art. 40 bij 6).

3. Voor de verzending wordt in *elke* gemeente de persoonskaart zooveel mogelijk aangevuld. Deze bepaling heeft een andere strekking dan die van art. 141. Indien een gezinsregister wordt gehouden zal de aanwezige persoonskaart, met betrekking tot be-

roep, verplichte aanteekeningen, enz. niet altijd geheel worden bijgehouden.

Voor de verzending moet de kaart echter geheel worden bijgewerkt. Zij mag niet minder gegevens bevatten dan in het gangbare bevolkingsregister voorkomen.

4. Waar een persoonsregister wordt gehouden mag geen persoonskaart van een in die gemeente geboren persoon de gemeente verlaten, vóórdat door den a. v. d. b. s. de gegevens zijn vergeleken met het geboorteregister en gewaarmerkt in vak 1). Men zie het 5e lid, in verband met art. 134.

Verwezen wordt naar de toel. op het volgend lid.

5. Dit lid is van toepassing voor *alle* gemeenten. Daaruit blijkt, dat ook voor gemeenten, waar een gezinsregister wordt gehouden uitstel van verzending geldt, indien de kaart voor de verzending met het geboorteregister wordt vergeleken. Wij meenen deze *onverplichte* voorafgaande vergelijking en waarmerking in het belang van de bevolkingsboekhouding ten stelligste te moeten aanbevelen. Men zie art. 134.

Artikel 87.

Aanteekening vertrek op:

Onverminderd het bepaalde in artikel 86, wordt van de afvoering van het bevolkingsregister steeds aanteekening gehouden op de wijze als aangegeven:

P. K. hoofd. *(p)*

a. in artikel 35 bij 27) op de persoonskaart van het hoofd bij vertrek van een kind uit zijn gezin;

P. K. andere echtgenoot.

b. in artikel 33 bij 17) op de persoonskaarten der beide echtgenooten bij vertrek van een hunner uit het gezin;

P. K. vrouw (gezinsverband).

c. in artikel 99, tweede lid, bij vertrek van het hoofd uit het gezin;

Archiefregister.

d. in artikel 45;

Gezinskaart. *(g)*

in artikel 40 bij 17) en bij 18) en in artikel 41 op de gezinskaart.

Toelichting.

Men zie de toelichting op de aangehaalde artikelen.

(*p.*) Alleen van toepassing, indien een persoonsregister wordt gehouden. Indien de persoon van voornemen blijkt te zijn veranderd en in de gemeente blijft, zal het archiefblad weer moeten worden verwijderd, evenals de eventueel gestelde potlood-aanteekeningen in vakken 17) en 27). Voor het weder overbrengen van het „gezinsverband", zie men de toelichting op art. 99.

Op de kaart van den persoon zelve, zijn datum waarop en plaats en adres waarheen vertrokken, in zoo'n geval met inkt door te halen. Er bij te vermelden is dan: ingetr. op .... (= ingetrokken op).

(*g.*) Alleen van toepassing, indien een gezinsregister wordt gehouden. De op de gezinskaart gestelde aanteekening zal uiteraard moeten worden doorgehaald, indien de persoon later van voor-

nemen verandert en in de gemeente blijft. Het verdient dan aanbeveling bij de doorhaling te vermelden: „ingetrokken op ...."

Artikel 88.

Terugzending verhuiskaart als bew. van opneming.

1. Ten bewijze, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet is ontvangen en dat de persoon is opgenomen in het bevolkingsregister, wordt de, ingevolge artikel 3, tweede lid ingeleverde verhuiskaart, na voorzien te zijn van een duidelijken afdruk van den gemeentestempel, zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen 14 dagen na de afgifte, gezonden aan het bestuur der gemeente van vertrek.

Toezend. ontvangbew. d. Inspectie.

2. Voor de ingevolge artikel 86, eerste en tweede lid, door de Inspectie ontvangen persoonskaarten of verhuisbiljetten worden vanwege de Inspectie ontvangbewijzen toegezonden.

2e exemplaar verhuiskaart.

3. Indien een verhuiskaart in het ongereede is geraakt of niet is ingeleverd, wordt voor het, in het eerste lid aangegeven doel, door het bestuur der gemeente, waar de persoon in het bevolkingsregister is opgenomen, een nieuwe verhuiskaart, waarop duidelijk wordt vermeld: „2e exemplaar", aangelegd en verzonden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV onder I, „*De taak van de verhuiskaart in de bevolkingsboekhouding*".

1. Men zie de artt. 3, 2e lid, 91, 118, 3e lid en art. 114, 2e lid en raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", onder F 8, blz. 27 en voorts blz. 24—30.

De bepaling van dit lid kan, ten aanzien van den termijn van terugzending, uitzondering lijden in de gevallen, bedoeld in art. 89.

2. Men zie art. 118, 3e lid. De toezending van een ontvangbewijs door de Inspectie is niet aan een termijn gebonden, doch zal steeds zoo spoedig mogelijk dienen te geschieden.

3. Zie art. 11 en voorts de artt. 10, 110 en 123.

Bedoeld is hier, dat het 2e exempl. in de gemeente van vestiging wordt aangelegd.

In de gemeente, waar het 2e exemplaar wordt ontvangen, zal dit, in verband met de bepaling van artt. 118, 3e lid en 119 en den daarop gegronden „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", alsnog van een afdruk van den gemeentestempel moeten worden voorzien.

Artikel 89.

Termijn voor afdoening 14 dagen.

1. Tenzij het gemeentebestuur, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet heeft ontvangen, bericht heeft gezonden, dat een onderzoek wordt ingesteld, hetwelk nog niet beëindigd is, wordt de persoon geacht overeenkomstig de bepalingen van dit besluit te zijn opgenomen in het bevolkingsregister, wanneer 14 dagen na de afgifte van de verhuiskaart de persoonskaart of het verhuisbiljet door het bestuur der gemeente van vertrek nog niet ingevolge het bepaalde in artikel 91, derde lid, is terugontvangen.

Verleng. termijn. 2. De termijn van 14 dagen wordt bij ontvangst van het bericht, bedoeld in het voorgaande lid, met 14 dagen verlengd.

Na afloop termijnen opnieuw. 3. Na afloop van de in de beide voorgaande leden gestelde termijnen zijn de bepalingen van deze paragraaf omtrent vertrek en vestiging opnieuw van toepassing.

1. De procedure der overboeking moet snel verloopen. Door de nieuwe regeling ontvangt de gemeente van vestiging reeds binnen tweemaal 24 uur (hoogstens driemaal 24 uur, zie art. 86.5) na de aangifte de persoonskaart of het verhuisbiljet. Het gemeentebestuur kan de, voor aanmelding voorgeschreven vijf dagen, rustig afwachten, doch moet dan terstond een onderzoek instellen naar het verblijf van den persoon (art. 91, 1e lid). Dit onderzoek kan aanvangen met een oproeping (zie ook art. 5) en gevolgd worden, zoo noodig, met een onderzoek ter plaatse (zie de artt. 4, 2e lid en 5, 2e lid). Is het gemeentebestuur overtuigd, dat de persoon moet worden opgenomen, dan geschiedt dit *ambtshalve* (art. 91, 2e lid). Een vordering is daarvoor niet noodig, ook niet indien de persoon weigert zijn verhuiskaart in te leveren. Hij is dan alleen strafbaar wegens het niet doen van aanmelding (zie ook artt. 10 en 11) . Immers hij heeft zelf aangifte gedaan, dat hij naar deze gemeente vertrok, anders zou het gemeentebestuur de persoonskaart of het verhuisbiljet niet ontvangen kunnen hebben (zie art. 90, 1e lid), tenzij op verzoek of met toestemming van het gemeentebestuur zelve en in dit geval heeft het gemeentebestuur zich reeds overtuigd, dat de zaak in orde is, of heeft het reeds tevoren een vordering (art. 110, 2e lid en art. 123) gedaan. Normaal *kan* dus binnen 14 dagen de verhuiskaart teruggezonden zijn of, indien het gemeentebestuur van meening is, dat de persoon niet in het bevolkingsregister behoort te worden opgenomen, kan binnen dien termijn de persoonskaart of het verhuisbiljet zijn teruggezonden (art. 91, 3e lid)

Het is een algemeen belang niet alleen, dat de overboeking snel tot stand komt, doch ook en vooral, dat de gemeente van vertrek weet, wat er met een openstaande „vertrekpost" moet gebeuren. De slechte gewoonte, welke helaas in enkele gemeenten werd gevolgd, om maanden te wachten met de afdoening en intusschen geen antwoord te geven op verzoeken om bespoediging of zelfs in het geheel geen bericht van opneming in te zenden, is nu onmogelijk geworden. Wanneer binnen 14 dagen *na de afgifte van de verhuiskaart* nog geen enkel bericht is ingekomen bij het bestuur der gemeente van vertrek, dan kan dit bestuur de persoon als afgevoerd beschouwen, want hij is „*overeenkomstig de bepalingen van dit besluit*" opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waarheen hij volgens zijn verklaring is vertrokken. Inmiddels moet het ook niet mogelijk zijn, dat de verplichting tot terugzending van de verhuiskaart (art. 88) om die reden maar wordt verwaarloosd. Hierin voorziet zoo noodig art. 114, 2e lid.

2. Het kan gebeuren, dat het onderzoek, bedoeld in art. 91, 1e lid, meer tijd vergt dan normaal. Ook kan het zijn, dat de persoon zich wel heeft aangemeld doch, dat het gemeentebestuur, ingevolge het bepaalde in art. 110, 2e lid, en met toepassing van art. 123, de opneming meent te moeten weigeren. Voor dit laatste is, met het oog op de in art. 123 gestelde termijnen, iets meer tijd noodig dan 14 dagen.

Het gemeentebestuur kan nu aan de automatische totstandkoming van de opneming ontkomen, door een bericht te zenden aan het bestuur der gemeente van vertrek, houdende, „*dat een onderzoek wordt ingesteld, hetwelk nog niet beëindigd is*". Dit bericht, dat o.i. dus ook behoort te worden gezonden, ingeval van weigering, verlengt den termijn van 14 dagen tot 28 dagen. Dit is echter het maximum. Binnen dien tijd moet het gemeentebestuur een beslissing nemen en, hetzij de verhuiskaart afgestempeld terugzenden (art. 88), hetzij de persoonskaart of het verhuisbiljet retourneeren (art. 91, 3e lid). Doet het dit niet, dan komt eveneens automatisch de overboeking tot stand.

Opgemerkt zij, dat indien, ingeval van een weigering, de persoon in beroep gaat (artt. 10 en 123), hangende de beslissing van den Minister, de bepaling van art. 89 o.i. buiten werking is. Het zal dan wenschelijk zijn het bestuur der vertrekgemeente omtrent het beroep in te lichten ter voorkoming van misverstard.

Gaat de persoon niet in beroep en is de weigering onherroepelijk geworden, dan behoort de persoonskaart of het verhuisbiljet uiteraard binnen de 28 dagen te worden teruggezonden, wil men niet, dat de weigering wordt teniet gedaan door de werking van art, 89. Het is na de terugzending natuurlijk nog mogelijk, dat er tusschen de beide betrokken gemeenten over deze aangelegenheid een geschil rijst, dat ingevolge art. 124 door den Minister wordt beslecht.

3. Schijnbaar is deze bepaling, in verband met de voorschriften der beide voorgaande leden, niet strikt noodig. Indien een opneming „*overeenkomstig de bepalingen van dit besluit*" is tot stand gekomen, dan volgt daaruit, dat de afvoering daarna, zoo noodig, eveneens weer overeenkomstig de bepalingen van het besluit moet geschieden.

O.i. is dit voorschrift echter van wijdere strekking. Oók wanneer de persoonskaart of het verhuisbiljet is *teruggezonden* aan de gemeente van vertrek, is, na het verstrijken van de termijnen de aangelegenheid beëindigd. D.w.z. de afvoering is dan ingetrokken en de afgegeven verhuiskaart heeft haar geldigheid verloren.

Op te merken is, dat niet de bepalingen van het geheele besluit doch „*van deze paragraaf*" opnieuw van toepassing zijn.

„Opnieuw van toepassing" wil o.i. zeggen, dat *zoo noodig* een nieuwe verhuiskaart moet worden opgemaakt en dat de Pk of het Vb van een nieuwen vertrekdatum moet worden voorzien, enz. M.a.w. de zaak wordt behandeld, alsof er niets aan vooraf gegaan ware. Dit geschiedt dus óók, indien de overboeking automatisch en van rechtswege tot stand kwam.

Hoewel de persoon altijd aan dezen gang van zaken debet is, hetzij door zijn aangifte van vertrek, hetzij door zijn niet-aanmelding hetzij door het niet in beroep gaan bij een weigering, zal toch het gemeentebestuur moeten nagaan of ook de bepalingen van Afdeeling II, „De verplichtingen van de bevolking", geacht kunnen worden *opnieuw* van toepassing te zijn, m.a.w. of eventueel een nieuwe aangifte kan worden geëischt, dan wel, dat de zaak verder ambtelijk behoort te worden behandeld. Aldus zijn o.i. op te vatten de woorden: „*van deze paragraaf*".

Artikel 90.

Ambtsh. toezend. P.K. of verh.biljet op verzoek of met toestemming.

1. Voor een persoon, die, zonder aangifte te hebben gedaan, als bedoeld in artikel 7, eerste lid, in het bevolkingsregister eener andere gemeente moet worden opgenomen, wordt slechts op verzoek of met toestemming van het bestuur van laatstbedoelde gemeente, de persoonskaart of een verhuisbiljet ambtshalve toegezonden.

Insluiten verhuiskaart.

2. Bij ambtshalve toezending van een persoonskaart of van een verhuisbiljet wordt een verhuiskaart ingesloten.

Toelichting.

1. Deze bepaling heeft kennelijk ten doel het ongemotiveerd heen en weer zenden van persoonskaart of verhuisbiljet te voorkomen. „*Op verzoek of met toestemming*" van het bestuur der gemeente van vestiging kan de toezending geschieden. Dit gemeentebestuur is dus in staat zich tevoren van het feit der vestiging te overtuigen. Het verzoek of de toestemming strekt o.i. tevens als bewijs van aangifte voor de gemeente van vertrek. In dit verband zal het bestuur der gemeente van vestiging rekening moeten houden met de bepalingen van de artt. 110, 2e lid en 123. Men zie ook de artt. 10 en 11.

Blijkt de persoon de aangifte te hebben verzuimd en zich overigens tegen de overschrijving niet te verzetten, dan zal o.i. krachtens deze bepaling steeds *ambtshalve* afvoering en opneming kunnen plaats hebben. Men zie ook art. 95.

2. Het verzoek of de toestemming geldt o.i. als bewijs van aangifte. Als datum van afvoering en van opneming zal dus moeten gelden de datum, waarop dat verzoek of die toestemming bij het bestuur der gemeente van vertrek is ingekomen. De verhuiskaart moet dan dezen datum dragen.

Deze bepaling is imperatief, zoodat naar onze meening de verhuiskaart niet aan den belanghebbende mag worden toegezonden.

Artikel 91.

Onderzoek verblijf bij niet aanmeld.

1. Indien de persoon, te wiens name een persoonskaart of een verhuisbiljet is ontvangen, zich binnen den voorgeschreven termijn niet heeft aangemeld, stelt het gemeentebestuur een onderzoek in naar diens verblijf.

Opneming als gevolg van onderz.

2. Wanneer blijkt, dat de persoon in het bevolkingsregister der gemeente moet worden opgenomen, wordt, onverminderd het bepaalde in artikel 11, onverwijld tot die opneming overgegaan.

Terugzend. P. K. of verhuisbiljet.

3. Indien blijkt, dat de persoon niet in het bevolkingsregister behoort te worden opgenomen, wordt de persoonskaart of het verhuisbiljet terstond teruggezonden, onder mededeeling van de ter kennis gekomen gegevens, welke tot het opsporen van de verblijfplaats kunnen leiden. De verhuiskaart wordt zoo mogelijk bijgevoegd.

Toelichting.

1. Uit den datum op de persoonskaart of op het verhuisbiljet blijkt, wanneer de verhuiskaart is afgegeven. Binnen vijf

dagen na de afgifte moet de verhuiskaart door den belanghebbende worden ingeleverd. O.i. geldt deze termijn van vijf dagen als maatstaf. Er is wellicht ruimte voor de opvatting, dat onder de woorden: „zich binnen den voorgeschreven termijn niet heeft aangemeld" behoort te worden verstaan de termijn van vijf dagen, waarbinnen de persoon zich, krachtens het bepaalde in art. 3, 1e lid, na zijn aankomst in de gemeente moet aanmelden. Aangezien een contrôle op het oogenblik der aankomst in de gemeente ontbreekt, meenen wij, dat met die aankomst bezwaarlijk rekening kan worden gehouden. Het zal zich meermalen voordoen, dat iemand na de aangifte van zijn vertrek eerst eenige dagen elders gaat logeeren, alvorens in de gemeente van vestiging nachtrust te verkrijgen. Die tijdelijke afwezigheid ontheft den persoon o.i. niet van de verplichting tot inlevering van de verhuiskaart binnen den voorgeschreven termijn van vijf dagen na de afgifte.

Het bestuur der gemeente van vestiging kan echter, met het oog op het bepaalde in de artt. 88 en 89, niet een afwachtende houding aannemen en moet daarom een onderzoek instellen naar het verblijf, zoodra vaststaat, dat de persoon zich „binnen den voorgeschreven termijn" van vijf dagen na de afgifte van de verhuiskaart, niet heeft aangemeld.

2. Het in het eerste lid bedoelde onderzoek kan leiden tot aanmelding en/of tot inlevering van de verhuiskaart. Ook wanneer de verhuiskaart niet wordt ingeleverd, zal tot de opneming moeten worden overgegaan, wanneer „blijkt", dat de persoon, overeenkomstig de bepalingen van de artt. 23—27, in het bevolkingsregister moet worden opgenomen. Dit zal dus ook mogelijk zijn, indien de persoon nog niet in de gemeente aanwezig is, doch uit het ingestelde onderzoek van de vestiging voldoende blijkt.

De opneming geschiedt dan *„onverwijld" ambtshalve* met toepassing van het bepaalde in art. 88, 3e lid. Vordering tot opneming ingevolge het bepaalde in art. 110, 2e lid, is niet noodig, omdat de vestiging voorafgegaan is door een *aangifte van vertrek* naar deze gemeente.

Zelfs wanneer de persoon *weigert* de hem uitgereikte verhuiskaart in te leveren, geschiedt de opneming ambtshalve en o.i. zonder toepassing van art. 123, wanneer blijkt, dat de opneming moet plaats hebben. De opneming is wederom niet het gevolg van een vordering ingevolge art. 110, 2e lid, doch van een aangifte van vertrek naar deze gemeente van den persoon zelf. Ook dan, wanneer de weigering tot inlevering van de verhuiskaart, het gevolg is van een verandering van voornemen van den persoon, kan hij o.i. zonder meer ambtshalve worden opgenomen. (Zie ook art. 85, 2e lid.) De woorden „onverminderd het bepaalde in art. 11", bevestigen de voorenstaande opvatting. De weigering tot het inleveren van een uitgereikte verhuiskaart heeft immers krachtens art. 11 tot gevolg, dat de persoon geacht wordt aanmelding niet te hebben gedaan. Deze bepaling kan echter geen invloed uitoefenen op het tot stand komen van de opneming wanneer blijkt, dat die moet plaats hebben. Aan de bepaling van art. 11 is dus alleen het gevolg verbonden, dat de persoon, wegens het niet doen van aanmelding, vervolgd kan worden (art. 2 der wet van 17 Apr. 87, St. 67).

3. Uit de bewoordingen van dit lid blijkt, dat gedoeld wordt op het geval, dat geen aanmelding heeft plaats gehad, terwijl uit het, overeenkomstig het eerste lid, ingestelde onderzoek blijkt, dat de persoon zich niet alleen niet in de gemeente gevestigd heeft,

doch ook niet is aangetroffen. Wordt de persoon wèl aangetroffen, dan kunnen zich twee gevallen voordoen.

a. de persoon verklaart van voornemen te zijn veranderd en zich in een andere gemeente te zullen vestigen en het gemeentebestuur is mede van meening, dat hij niet in het bevolkingsregister behoort te worden opgenomen.

In dit geval is o.i. de bepaling van dit lid toepasselijk.

b. de persoon meldt zich alsnog aan of althans hij doet bij het onderzoek blijken, dat zijn aangifte van vertrek z.i. juist is en hij dienovereenkomstig meent te moeten worden opgenomen in het bevolkingsregister, terwijl het gemeentebestuur een andere meening is toegedaan.

In dit laatste geval kan o.i. de persoonskaart of het verhuisbiljet niet zonder meer worden teruggezonden. Men staat dan voor een geval van weigering van opneming, bedoeld in art. 110, 2e lid, hetgeen alleen met inachtneming van het bepaalde in art. 123 (men zie ook art. 10) kan worden opgelost.

Dat de verhuiskaart „zoo mogelijk" moet worden bijgevoegd, slaat o.i. op het onder *a* bedoelde geval en op het geval de persoon niet binnen den termijn van acht dagen in beroep is gegaan (art. 123, 2e en 5e lid). Men denke aan de bepalingen van art. 89.

Zie „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 27, onder punt 6.

Artikel 92.

Indien verblijfpl. onbek. P.K. aan Inspectie.

1. Is de verblijfplaats niet bekend kunnen worden en kan deze ook door het bestuur der gemeente, in welker bevolkingsregister de persoon opgenomen is, niet worden opgespoord, dan zendt het bestuur van laatstbedoelde gemeente de (een) persoonskaart ten spoedigste aan de Inspectie, nadat op die kaart de aanduiding betreffende de gemeente, waarheen de persoon zou zijn vertrokken, is ingevuld en doorgehaald.

Datum afvoering.

2. Als datum van afvoering geldt de dagteekening van afgifte van de verhuiskaart.

Toelichting.

1. Dit lid is te beschouwen als een voortzetting van het bepaalde in het derde lid van art. 91. Uit de bepaling blijkt, dat steeds het bestuur der gemeente van vertrek, dat is „het bestuur der gemeente, in welker bevolkingsregister de persoon opgenomen is", nog een nader onderzoek naar de verblijfplaats moet instellen. Wordt de verblijfplaats opgespoord dan zal, overeenkomstig het bepaalde in art. 23, 2e lid, de opneming in het bevolkingsregister eener andere gemeente alsnog moeten worden *bevorderd*. Is de verblijfplaats niet bekend *kunnen* worden, dan moet de persoon toch worden afgevoerd (art. 26, 1e lid, sub *d*) en daartoe wordt het, ingevolge art. 91, 3e lid, terugontvangen verhuisbiljet, *vervangen* door *een* persoonskaart. Dit is noodig, omdat de kaart bestemd is voor het Centr. B. R., dat uit een verzameling persoonskaarten bestaat.

De persoonskaart moet in overeenstemming gebracht worden met de feiten, d.w.z. de persoon *heeft aangifte gedaan* van vertrek naar een andere gemeente, waar hij zich niet gevestigd heeft. De datum dier aangifte blijkt uit vak 21) van de persoonskaart. Deze datum blijft, in verband met het bepaalde in het 2e lid, staan.

De naam der gemeente en het adres aldaar, waar de persoon, volgens zijn aangifte, zich zou vestigen moeten echter worden doorgehaald. De persoonskaart wordt nu, zonder verdere aanvulling, *ten spoedigste* gezonden aan de Inspectie, ten einde daar ingevolge het bepaalde in art. 26, 2e lid, voor den tijd van uiterlijk 720 dagen in het centrale bevolkingsregister (C.B.R.) te worden opgenomen (men zie de toel. op dat artikel). Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 28, punt 10. Ter Inspectie wordt van die opneming in het C.B.R. op de persoonskaart aanteekening gehouden. De persoon is uiteraard van de opneming in het C.B.R. onkundig. Van deze opneming zal hem meestal eerst blijken door de toepassing van de artt. 95 of 96. Men vergelijke de toel. op art. 93.

2. Men zie de toel. op het eerste lid. De datum van aangifte in vak 21) van de persoonskaart wordt *niet* doorgehaald. Zie ook art. 93.

Indien mocht blijken, dat de persoon intusschen (zonder nadere aangifte) naar het buitenland vertrokken is, zal, met toepassing van art. 93, 1e lid, o.i. de onderhavige bepaling gelden.

Artikel 93.

1. Voor een persoon, die, zonder aangifte te hebben gedaan als bedoeld in de artikelen 7, eerste lid of 8, eerste lid, van het bevolkingsregister moet worden afgevoerd en wiens verblijf niet is kunnen worden opgespoord, wordt zoo spoedig mogelijk de (een) persoonskaart aan de Inspectie gezonden. **Bij vertrek zonder aangifte en onbek. waarh. P. K. aan Inspectie.**

2. Als datum van afvoering wordt bij 21) de datum van verzending van de persoonskaart vermeld. Bij 22) wordt ingevuld „v.o.w." = vertrokken onbekend waarheen. **Datum afvoering.**

Toelichting.

1. Men zie ook de toel. op art. 26, 1e lid, sub *e*.

„*Zoo spoedig mogelijk*" moet *de* persoonskaart aan de Inspectie worden gezonden. Indien geen persoonskaart bestaat moet er voor dat doel *een* worden aangelegd (men zie ook art. 86, 1e lid).

De aangehaalde woorden duiden erop, dat de termijn van „*uiterlijk 360 dagen na het vertrek*" genoemd in art. 26, 1e lid, sub *e*, bedoeld is als uiterste termijn, waarbinnen de afvoering moet plaats hebben. M.a.w. binnen 360 dagen na het vertrek vindt de ambtshalve afvoering plaats. Men zie ook de toel. op het volgend lid. De kaarten van de hierbedoelde, *zonder aangifte* vertrokken personen, worden *niet* in het Centr. B.R. opgenomen, doch in het persoonskaartenarchief der Inspectie. Zij worden ook vermeld in het schakelregister.

Men raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 29, punt 13.

2. Het gemeentebestuur heeft, ingevolge art. 26, 1e lid, sub *e*, de gelegenheid om de afvoering tot stand te brengen binnen 360 dagen na het *vertrek*. De datum van vertrek zal (ongeveer) blijken uit het ingestelde onderzoek.

Door de toepassing van het bepaalde in art. 111 zal het gemeentebestuur steeds binnen het jaar van het vertrek kennis kunnen krijgen. De datum van verzending der persoonskaart aan de Inspectie geldt echter als datum van afvoering en deze wordt ingevuld in vak 21). De aanduiding v.o.w. kan zoowel onder als achter het laatste adres in de gemeente worden vermeld. Deze

aanduiding wordt in het geval van art. 92, *niet* op de persoonskaart geplaatst. Hieruit blijkt dus voor de Inspectie, welke persoon in het C.B.R. moet worden opgenomen en welke niet. De aanduiding v.o.w. komt slechts op de kaart te staan, wanneer uit het ter zake ingesteld onderzoek niet is kunnen blijken, waarheen de persoon is gegaan, m.a.w. in den waren zin des woords moet hij „*vertrokken onbekend waarheen*" zijn. Voor andere gevallen zie men art. 90 of art. 94.

Artikel 94.

Bij vertrek zonder aangifte buitensl. P.K. aan Inspect.

1. Voor een persoon, die, zonder aangifte te hebben gedaan als bedoeld in artikel 8, eerste lid, volgens verkregen inlichtingen Nederland heeft verlaten en die, ingevolge de bepalingen van dit besluit van het bevolkingsregister moet worden afgevoerd, wordt aan de Inspectie zoo spoedig mogelijk de (een) persoonskaart toegezonden, nadat daarop zijn vermeld het land en zoo mogelijk de plaats, waarheen de persoon volgens die inlichtingen is vertrokken.

Datum afvoering.

2. Als datum van afvoering geldt de dagteekening van verzending van de kaart.

Toelichting.

1. Men vergelijke de toel. op art. 93. In dit geval is er geen sprake van „vertrokken onbekend waarheen". Volgens verkregen inlichtingen heeft de persoon Nederland verlaten, doch hij deed daarvan geen aangifte. „*Zoo spoedig mogelijk*" wordt de persoonskaart of de tot dat doel speciaal aangelegde persoonskaart gezonden aan de Inspectie, waar de persoon echter *niet* in het C.B.R. wordt opgenomen. O.i. mag in dit geval niet worden gewacht met de verzending tot 360 dagen na het vertrek, zooals voor de gevallen van art. 93 is toegestaan. Wie, wegens het verlaten van Nederland, van het (de) bevolkingsregister(s) moet worden afgevoerd, blijkt uit art. 26, 1e lid, sub *b*, in verband met art. 20, 2e lid.

Op de persoonskaart wordt vermeld het land „*en zoo mogelijk de plaats*", waarheen de persoon volgens de verkregen inlichtingen vertrokken is. Vermelden die inlichtingen, zonder nadere aanduiding alléén, dat de persoon naar het buitenland vertrokken is, of naar een der overzeesche gewesten, dan zal, in de plaats van het land, vermeld kunnen worden in vak 22): „buitenland" of „overz. gewesten".

Men raadplege den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 11 en 12.

2. Deze datum zal steeds zoo dicht mogelijk moeten liggen bij het tijdstip van vertrek. Men zie ook art. 111.

Artikel 95.

Ambtsh. opvragen P.K. of verh.bilj.

1. Indien een persoon, wiens persoonskaart of verhuisbiljet niet is ontvangen, in het bevolkingsregister eener gemeente moet worden opgenomen, wordt, met opgave van het adres in de gemeente, de persoonskaart onderscheidenlijk een verhuisbiljet, terstond ambtshalve opgevraagd bij het bestuur der gemeente in welker bevolkingsregister de persoon, volgens zijn verklaring, is opgenomen of het laatst opgenomen is geweest.

2. Het bestuur van de laatstbedoelde gemeente zorgt, met inachtneming van het bepaalde in artikel 90, tweede lid, voor spoedige toezending van de persoonskaart of van een verhuisbiljet, dan wel, zoo mogelijk van gegevens, welke kunnen leiden tot het opsporen van het bevolkingsregister, waarin de persoon opgenomen is.

Voldoening aan verzoek (insluiten verhuiskaart).

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*".

1. Men zie ook art. 90, benevens de bepalingen van art. 110, 2e lid en art. 123. Dit artikel is toepasselijk zoowel bij vestiging uit een andere gemeente als bij vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen. Deze *ambtshalve* aanvrage zal meestal het gevolg zijn van een aanmelding, welke *niet* vooraf gegaan is door een aangifte van vertrek. De ambtshalve aanvrage van het gemeentebestuur strekt dan ter vervanging van de aangifte door den belanghebbende. Men zou kunnen zeggen, dat het bestuur der gemeente van vestiging de aangifte van vertrek doet namens den belanghebbende. De verplichting tot ambtshalve aanvrage vloeit o.i. voort uit het bepaalde in art. 23, 2e lid, dat de *bevordering* van een juiste opneming aan de gemeentebesturen opdraagt.

O.i. mag de afdoening niet aan den betrokkene worden overgelaten of opgedragen.

Geschiedt de aanvrage binnen den termijn van 5 dagen, bedoeld in art. 7, 1e lid, dan is o.i. de persoon niet te beschouwen als nalatig en derhalve niet vervolgbaar.

Een ambtshalve aanvrage, welke na verloop van dien termijn wordt gedaan, stelt den persoon o.i. niet vrij van strafvervolging. Of op dezen grond tot vervolging zal worden overgegaan, is ter beoordeeling van het bestuur der gemeente van vertrek. Dit staat echter niet in den weg aan de tot standkoming van opneming en afvoering.

Indien de persoon het met de opneming niet eens is, zal het opvragen van de persoonskaart of van het verhuisbiljet o.i. niet „*terstond*" kunnen plaats hebben, doch zal de opneming, ingevolge het bepaalde in art. 110, 2e lid, moeten worden *gevorderd* overeenkomstig art. 123. Eerst na afloop van de in dit laatste artikel omschreven procedure kan dan de ambtshalve aanvrage geschieden.

Ongetwijfeld moet de ambtshalve aanvrage ook plaats hebben, indien het iemand betreft, die, thans uit een plaats buiten Nederland gekomen, tevoren in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding opgenomen is geweest. Dit blijkt uit de woorden: „*het laatst opgenomen is geweest*". Het bestuur der gemeente van vestiging zal ook meestentijds niet de zekerheid hebben, dat de persoon in het bevolkingsregister van de vorige woonplaats afgevoerd is. Men zie ook art. 96, 1e lid.

2. De „*spoedige toezending*" van de persoonskaart is gebonden aan een termijn van 24 uur, tenzij bijzondere redenen zich daartegen verzetten (art. 135, 1e lid). De bijzondere reden kan gelegen zijn in de toepassing van art. 86, 4e en 5e lid. In overeenstemming met het bepaalde in art. 90, 2e lid, gaat de ambtshalve toezending van de persoonskaart of van het verhuisbiljet gepaard met de insluiting van een verhuiskaart, teneinde de gemeente van vestiging in staat te stellen te voldoen aan art. 88, 1e lid. Indien de persoon

om eenigerlei reden is afgevoerd, zal steeds moeten worden opgegeven *waarheen* (zie ook art. 113). Eventueel zal hieruit kunnen blijken, dat art. 96, 1e lid, moet worden toegepast door het bestuur der gemeente van vestiging.

Artikel 96.

Kennisg. aan Inspectie vestig. uit buitenland, enz. met model III.

1. Indien blijkt, dat de persoonskaart of het verhuisbiljet reeds ingevolge het bepaalde in een der artikelen 86, eerste en tweede lid, 92, eerste lid, 93, eerste lid of 94 aan de Inspectie is toegezonden, of indien op redelijke gronden kan worden aangenomen, dat de persoon niet in het bevolkingsregister eener gemeente is opgenomen of opgenomen geweest, alsook indien het bevolkingsregister waarin de persoon opgenomen is of het laatst opgenomen is geweest, niet is kunnen worden opgespoord, geeft het gemeentebestuur met gebruikmaking van een formulier, waarvan het model als bijlage n°. III bij dit besluit is gevoegd, kennis aan de Inspectie, dat de persoon in het bevolkingsregister der gemeente moet worden opgenomen.

Toez. P. K. of bericht v. ontv. door Inspectie.

2. Binnen 24 uur na de ontvangst van de in het eerste lid bedoelde kennisgeving zendt de Inspectie aan het bestuur der gemeente, dat de kennisgeving heeft gezonden, hetzij de persoonskaart, hetzij een bericht van ontvangst, vermeldende de namen en dagteekening der geboorte van den persoon, hetzij een mededeeling, in welk bevolkingsregister de persoon is opgenomen, of, dat een onderzoek is ingesteld, dat nog niet is beëindigd. De uitkomst van het onderzoek wordt onverwijld aan het gemeentebestuur medegedeeld.

Datum opneming.

3. In geval van toezending van de persoonskaart of van een bericht van ontvangst door de Inspectie geldt als dagteekening van opneming in het bevolkingsregister de datum, waarop de in het eerste lid bedoelde kennisgeving bij de Inspectie is ingekomen en welke door haar wordt vermeld op de persoonskaart bij 21) of op het bericht van ontvangst.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder H, „*De taak van het verhuisbiljet in de bevolkingsboekhouding*", sub 2 B.

Dit artikel vindt meestal eerst toepassing, nadat art. 95, hetzij geen resultaat heeft opgeleverd, hetzij heeft gevoerd tot de overtuiging, dat de persoon is opgenomen in het Centrale B.R. of dat hij van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding is afgevoerd. „*Op redelijke gronden kan worden aangenomen, dat de persoon niet in het bevolkingsregister eener gemeente is opgenomen of opgenomen geweest*", indien het betreft een vreemdeling, die verklaart nooit hier te lande te zijn geweest. Een redelijke grond *kan* ook gelegen zijn in het feit, dat iemand een bewijs van afmelding (zie art. 9), d.i. dus een verhuiskaart, overlegt, welke hem is afgegeven, wegens vertrek naar een plaats buiten Nederland.

Hoe het zij, in verband met het bepaalde in art. 69, 1e lid, mag niemand in het bevolkingsregister worden opgenomen, zoolang niet ingevolge de artt. 86 of 95, de persoonskaart of een verhuisbiljet is ontvangen of, zoolang niet een „*bericht van ontvangst*" als bedoeld in het volgende lid, den weg voor de opneming heeft vrij-

gemaakt. Is dus geen persoonskaart of geen verhuisbiljet van een andere gemeente ontvangen, dan zal steeds een „*kennisgeving*" model III aan de Inspectie moeten worden gezonden, houdende, dat de persoon in het bevolkingsregister der gemeente „*moet worden*" opgenomen. De persoon wordt dus nog niet opgenomen. Dit geschiedt eerst nadat het derde lid toepassing heeft gevonden (z.a.) Het komt voor, dat de belanghebbende voor het inklaren van goederen behoefte heeft aan de spoedige afgifte van een bewijs van opneming. Dit persoonlijke belang mag o.i. niet in den weg staan aan een strikte uitvoering van de bepalingen, welke gegeven zijn in het belang van een juiste bevolkingsboekhouding.

Expresse of telegrafische behandeling, met betaald antwoord, voor rekening van den belanghebbende, is eventueel aan te bevelen. Ook telefonische behandeling zal wellicht bij uitzondering bij de Inspectie geen bezwaren ontmoeten, mits deze terstond gevolgd wordt door een expresse toezending van de kennisgeving. Wij meenen, dat dit noodig zal zijn met het oog op de bepaling van het derde lid omtrent de dagteekening van opneming, welke gebonden is aan den datum, waarop de kennisgeving bij de Inspectie „*is ingekomen*".

Ook bij overbrenging uit het verblijfregister (art. 19, 3e lid) is deze bepaling van toepassing. Men zie echter de toel. op het 3e lid.

Men raadplege vooral ook den „*Leidraad bevolkingsstatistiek*", blz. 28 en 29, punten 10, 11, 12 en 13.

2. Binnen 24 uur „*na de ontvangst*" van model III zendt de Inspectie *hetzij* de persoonskaart, welke in het Centr. B.R. of in het persoonskaartenarchief berust, *hetzij* een bericht van ontvangst, *hetzij* een mededeeling in *welk* bevolkingsregister de persoon is opgenomen, *hetzij* een mededeeling, dat een onderzoek is ingesteld, dat nog niet beëindigd is.

De ontvangst van de persoonskaart of van een bericht van ontvangst beteekent, dat de opneming in het bevolkingsregister der gemeente is tot stand gekomen (zie art. 69, alsmede het volgend lid).

In het schakelregister der Inspectie wordt hiervan aanteekening gehouden.

Het is mogelijk, dat de Inspectie voorheen reeds een „bericht van ontvangst" of de persoonskaart heeft toegezonden aan een andere gemeente, hetgeen uit het schakelregister moet blijken. In dat geval staat meestal wel vast, dat de persoon nog in het bevolkingsregister dier gemeente zal zijn opgenomen. De Inspectie doet daarvan mededeeling, hetgeen met zich brengt, dat het gemeentebestuur zich moet wenden tot het bestuur der gemeente, tot welker bevolking de persoon (ten onrechte) nog behoort, teinende een normale overboeking te verkrijgen (artt. 90, 1e lid en 95, 1e lid).

Ook is het mogelijk, dat de Inspectie reden heeft om aan te nemen, dat de persoon nog in een of ander bevolkingsregister opgenomen is, zonder dat dit nog uit het schakelregister behoeft te blijken. De Inspectie is dan bevoegd een onderzoek in te stellen, waarvan zij eveneens mededeeling doet. Voor de medewerking van de gemeentebesturen zie men art. 113. Zoolang dat onderzoek niet beëindigd is, wordt de persoon niet opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente. De mededeeling van de uitkomst van het onderzoek zal b.v. kunnen geschieden door de toezending alsnog van een bericht van ontvangst, uit welke toezending dan blijkt, dat tegen de opneming geen bezwaar bestaat, althans, dat

het onderzoek niet heeft geleid tot de aanwijzing van een gemeente in welker bevolkingsregister de persoon nog opgenomen is. Men zie ook art. 97, 1e lid.

3. Met deze bepaling wordt voorkomen, dat in het schakelregister der Inspectie een andere datum van vestiging wordt aangeteekend dan in het bevolkingsregister der gemeente.

De datum van ontvangst van de kennisgeving, model III, wordt ter Inspectie vermeld op het formulier, dat daarop is ingericht.

„In verband met het bepaaldë in artikel 96, 3e lid, zal bij opneming van een persoon, die komt uit een plaats buiten Nederland, „de datum van opneming in den regel niet samenvallen met dien „der persoonlijke aangifte ingevolge artikel 3. De bepaling van „art. 96, 3e lid, is echter overheerschend." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 23.)

Deze datum „*geldt als dagteekening van opneming*" in de normale gevallen, alsook in het geval na een ingesteld onderzoek alsnog een bericht van ontvangst wordt toegezonden. Wanneer een mededeeling van de Inspectie is ontvangen, dat de persoon nog in een bevolkingsregister opgenomen is, zal als datum van opneming moeten gelden die der afvoering in de andere gemeente. Men zie hiervoor de toel. op art. 90, 2e lid.

Bij toepassing van art. 19, 3e lid (overbrenging van het verblijfregister in het bevolkingsregister) behooren wel het eerste en het tweede lid van art. 96 te worden nageleefd. O.i. is het onderhavige derde lid, met betrekking tot den datum der opneming dan niet toepasselijk, omdat het bijzondere voorschrift van art. 19, 3e lid alsdan overheerscht (zie ook de toel. op art. 19.3.)

Artikel 97.

Bericht v. ontv. tevens toest. aanleggen P. K.

1. Het bericht van ontvangst, bedoeld in het tweede lid van artikel 96, geldt voor de gemeente, waar een persoonsregister is ingevoerd, tevens als toestemming tot het aanleggen van een persoonskaart.

Verloren gegane P. K.

2. Indien een persoonskaart verloren is gegaan, wordt, na bekomen toestemming van de Inspectie een nieuwe persoonskaart aangelegd, waarop in den linkerbovenhoek wordt vermeld: „2e exemplaar".

Teruggevonden P. K.

3. Wordt de verloren gewaande persoonskaart teruggevonden of blijkt een reeds vroeger aangelegde persoonskaart te bestaan, dan wordt deze, zoo noodig aangevuld, toegezonden aan het bestuur der gemeente in welker bevolkingsregister de persoon is opgenomen of aan de Inspectie.

Toez. 2e exempl. aan Inspectie.

4. Het later aangelegde exemplaar wordt, nadat de oorspronkelijke kaart is aangevuld met de ontbrekende en op het tweede exemplaar voorkomende gegevens, en nadat daarop met rooden inkt is vermeld: „kaart teruggevonden", onmiddellijk toegezonden aan de Inspectie.

Toelichting.

1. Zie de artt. 69, 2e lid, 126, 2e lid en 127. In een gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, wordt in dit geval geen persoonskaart aangelegd.

2. Deze toestemming behoort o.i. te worden gevraagd door het bestuur der gemeente, waar de kaart het laatst heeft berust, dat zal dus meestal zijn, de gemeente, waar de persoon (nog) in het bevolkingsregister vermeld staat (zie art. 85, 2e lid). In deze gemeente (de verzendgemeente) beschikt men ook over de gegevens van het archiefregister of van het gezinsregister, welke noodig zijn om het 2e exemplaar te kunnen invullen. Ter Inspectie wordt van de zoekgeraakte kaarten aanteekening gehouden in het schakelregister. Uit deze aanteekeningen zal kunnen blijken of in bepaalde gemeenten veel kaarten zoek raken, hetgeen o.v. een aanwijzing kan zijn, dat er bij de verzending iets hapert.

3. Het vroeger aangelegde exemplaar komt in de plaats van het later aangelegde (zie volgend lid). In vele gemeenten is gedurende de proefneming verzuimd, de bestaande persoonskaart te zenden aan de gemeente van vestiging. Het is wenschelijk, dat nazending alsnog plaats vindt. Vóór de verzending worden de op de persoonskaart ontbrekende en in het bevolkingsregister voorkomende gegevens, zooveel mogelijk en in de juiste volgorde, op die persoonskaart vermeld (art. 86, 3e lid).

De toezending aan de Inspectie geschiedt uiteraard slechts indien ook de later aangelegde kaart bij haar berust.

4. Zie de toel. op het voorgaande lid. De toezending van het vervallen exemplaar aan de Inspectie, geschiedt met het oog op het bepaalde in art. 69, 2e lid, en teneinde de Inspectie in de gelegenheid te stellen ook van het terugvinden aanteekening te houden in het schakelregister (zie de toel. 1e lid).

Artikel 98.

1. De Inspectie zendt eenmaal per maand de noodige gegevens van naar Curaçao of Suriname vertrokken personen aan de hoofden der bevolkingsregisters in die gewesten. **Gegevens Curaçao of Suriname.**

2. Onze Minister bepaalt of en in hoeverre de in het eerste lid bedoelde opgave zal geschieden ten aanzien van naar Nederlandsch-Indië vertrokken personen. Het desbetreffende besluit wordt ter kennis gebracht van de gemeentebesturen. **Ned.-Indië.**

Toelichting.

1. De Inspectie is in staat aan dit voorschrift te voldoen, doordat zij, ingevolge het bepaalde in art. 86, van de personen, die zich buitenslands begeven, de persoonskaart of een verhuisbiljet ontvangt. Het voorschrift is een gevolg van een door den Minister van Koloniën terzake aan den Minister van Binnenl. Zaken gedaan verzoek.

„In verband met het in dit lid bepaalde, behoeven geen verhuis- „biljetten of uittreksels uit het bevolkingsregister meer te worden „afgegeven aan personen, die naar Curaçao of Suriname vertrekken."

(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25.)

2. Een besluit als hier bedoeld, is door den Minister nog niet genomen. „Of en in hoeverre" houdt waarschijnlijk verband met de omstandigheid, dat in Ned.-Indië slechts in bepaalde plaatsen bevolkingsregisters worden gehouden, terwijl niet steeds bij het vertrek bekend zal zijn, in welke plaats de persoon zich in Ned.-Indië zal vestigen.

Dat het desbetreffende besluit van den Minister ter kennis zal worden gebracht van de gemeentebesturen, zal wel verband houden met deze omstandigheden, welke een bijzondere medewerking van de gemeentebesturen kunnen noodig maken.

Men zie art. 20, 2e lid, sub *c* en raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 28, punt 11.

§ 4. *Wijzigingen bij huwelijk en huwelijksontbinding.*

Artikel 99.

Aanvull. en wijz. B. R. bij huw. en huw.ontb.

1. Het gemeentebestuur zorgt, dat bij huwelijk en bij huwelijksontbinding steeds de noodige aanvullingen en wijzigingen in het bevolkingsregister worden aangebracht overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 33, bij 9) tot en met 17), 35, bij 27) en 36, bij 2), indien een persoonsregister, en overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 40, bij 8) en bij 9), 41, 43 en 50, indien een gezinsregister wordt gehouden.

Overnemen gezinsgegevens.

2. Onverminderd het bepaalde in het voorgaande lid, zorgt het gemeentebestuur, dat bij huwelijk en bij huwelijksontbinding, de aanteekeningen betreffende de samenstelling van het gezin, voor zooveel noodig, worden overgenomen op de persoonskaart of op de gezinskaart van de persoon, die als hoofd van het nieuwe gezin zal optreden.

Verwijzing bij huwelijk. (g)

3. Bij huwelijk van een gezinslid wordt op de gezinskaart bij 20) verwezen naar de(n) andere(n) echtgenoot(e).

Toelichting.

Men raadplege den *Leidraad bevolkingssstatistiek*, blz. 12 en 13.

1. Deze bepaling strekt tot het aanbrengen van „*aanvullingen en wijzigingen*" in het bevolkingsregister der gemeente, welke noodig zijn als gevolg van een huwelijk of van een huwelijksontbinding. Men zie voor de gegevens, welke door den ambtenaar v. d. b. s. der eigen gemeente moeten worden verstrekt, art. 63 en voor de gegevens, welke van andere gemeenten moeten worden ontvangen, art. 67, 1e lid. De wijzigingen of aanvullingen worden aangebracht binnen drie dagen, nadat het gemeentebestuur van de verandering kennis heeft gekregen (art. 67, 2e lid).

Bij *huwelijk* van in het gezin der ouders opgenomen kinderen geschieden de volgende handelingen, indien beiden tot de bevolking blijven behooren:

In het persoonsregister:

Op de persoonskaart van den jongen man worden in de vakken 9 t/m 13 vermeld de gegevens van zijn vrouw, alsmede datum en plaats van het huwelijk. In vak 2) wordt de aanduiding „vader" of „moeder" doorgehaald met inkt.

Op de persoonskaart van de jonge vrouw worden in de vakken 9 t/m 13 vermeld de gegevens van haar man, alsmede datum en plaats van het huwelijk. In vak 2) wordt de aanduiding „vader" of moeder" doorgehaald met inkt en vervangen door de aanduiding „man".

Op de persoonskaart van den vader (of de moeder) van den jongen man wordt in vak 27) met de schrijfmachine vermeld: H, plus datum huwelijk, plus naam en voorletters van zijn vrouw.

Op de persoonskaart van den vader (of de moeder) van de jonge vrouw wordt in vak 27) met de schrijfmachine vermeld: H, plus datum huwelijk, plus naam en voorletters van haar man.

In het gezinsregister:

Op de gezinskaart van den vader (of de moeder) van den jongen man, wordt in kolom 8) vermeld: H en in kolom 9) datum en plaats van het huwelijk.

De bepalingen van art. 40 bij 2) en bij 3) zijn niet aangehaald, zoodat in die vakken de geslachtsnaam en de voornamen van zijn vrouw niet behoeven te worden vermeld.

In kolom 20) wordt echter naar de andere echtgenoote verwezen (zie 3e lid) Dit kan b.v. geschieden door de verwijzing: „*zie Groen, Cornelia G.B.M.*"

Vervolgens wordt de geslachtsnaam schuins doorgehaald of in kolom 1) wordt een A = afgevoerd, gestempeld.

Op de gezinskaart van den vader (of de moeder) van de jonge vrouw worden overeenkomstige aanteekeningen gesteld. Vervolgens wordt een nieuwe gezinskaart aangelegd, waarop beide echtgenooten vermelding vinden, met aanduiding van datum en plaats van het huwelijk. Het is aan te bevelen in den kop van de gezinskaart, ten aanzien van ieder der echtgenooten te vermelden: zie G.K. vader (of moeder) Johannes C.

Voor de jonge vrouw wordt een verwijzingskaart (-blad) aangelegd.

Hoewel volgens dit voorschrift in een gemeente, waar een gezinsregister wordt gehouden, alleen dat register behoeft te worden bijgewerkt, verdient het o.i. aanbeveling de eventueel aanwezige persoonskaarten eveneens terstond aan te vullen of te wijzigen. Men zie artt. 77, onder *a* en *b* en 86, 3e lid en raadplege de toelichting op de in den tekst aangehaalde artikelen.

Hoewel nietigverklaring niet onder huwelijksontbinding is te rangschikken, zullen toch de noodige veranderingen moeten worden aangebracht, aangezien ook de op nietigverklaring betrekking hebbende bepalingen van art. 33 en van art. 40, zijn aangehaald.

„Bij de opneming van een persoon, die zijn woonplaats laatstelijk „buiten Nederland had, wordt de juistheid der verklaring omtrent „den burgerlijken staat zooveel mogelijk nagegaan." Zie *Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 13 en 14, bij 9 t/m 17) en blz. 22, bij 8).

„Bij overlijden van het hoofd (man) worden de aanteekeningen „betreffende de samenstelling van het gezin, „*voor zooveel noodig*" „overgenomen op de persoonskaart of op de gezinskaart van de „persoon, die als hoofd van het nieuwe gezin zal optreden (b.v. „de vrouw).

„Hetzelfde geldt bij andere huwelijksontbindingen en bij vertrek van het hoofd (art. 87). Bij huwelijk van een vrouw, die „hoofd is, moeten eveneens de gezinsgegevens voor zooveel noodig „worden overgenomen op de kaart van hem, die als hoofd van „het nieuwe gezin optreedt. In het algemeen is het wenschelijk „alle gegevens, óók die van de overleden, gehuwde of afwezige „kinderen over te nemen, opdat de oude kaart niet meer behoeft „te worden geraadpleegd. „*Voor zooveel noodig*" sluit echter in, „dat volstaan kan worden met het overnemen van die gegevens „alleen, welke betrekking hebben op de nog in het gezin aanwezige „kinderen. Indien van deze bepaling gebruik gemaakt wordt, zal „het noodig zijn in het archiefregister een volledig afschrift van

„de gezinssamenstelling op het blad van het overleden of vertrokken hoofd te maken.

„Indien kinderen worden overgebracht in het gezinsverband op „de kaart van een ander hoofd, b.v. bij (nieuw) huwelijk van de „moeder op de kaart van den stiefvader, of bij vertrek of overlijden van den vader op de kaart van de moeder, wordt in vak „33—34) op de *persoonskaart* of in vak 20) op de *gezinskaart* van „het gewezen hoofd naar de kaart van het nieuwe hoofd verwezen „door met inkt of met de schrijfmachine te vermelden: „*zie* „*Zondervan, Jan G. B.*”. Indien de gezinssamenstelling later weer „op de eerste kaart moet worden hersteld, omdat die persoon „wederom als hoofd optreedt, wordt de aanteekening doorgehaald.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 25—26.)

3. Deze bepaling geldt alleen voor gemeenten, waar een gezinsregister wordt gehouden. Men zie de toel. op het eerste lid.

§ 5. *Wijzigingen bij adresverandering binnen de gemeente.*

Artikel 100.

Wijz. B. R. bij aangifte adresverandering.

1. Bij aangifte van een adresverandering binnen de gemeente worden, met vermelding van den datum, waarop de aangifte bij het gemeentebestuur inkwam, de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister aangebracht.

Ambtsh. wijziging.

2. Onverminderd het bepaalde in artikel 2 der wet van 17 April 1887 (*Staatsblad* n°. 67) kunnen bij verzuim of bij weigering van aangifte de wijzigingen ambtshalve worden aangebracht.

Afwijking aangifte.

3. In geval van twijfel aan de juistheid der aangifte, stelt het gemeentebestuur een onderzoek in en brengt in overeenstemming met de uitkomsten van dat onderzoek de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister aan. Het bepaalde in artikel 123 is van toepassing.

Toelichting.

1. Men zie art. 12. De noodige wijzigingen worden aangebracht overeenkomstig het bepaalde in artikel:

a. 33 bij 21) en bij 22), indien een *persoonsregister* wordt gehouden; (Men zie bij verhuizing van een kind, art. 35 bij 27).

b. 40 bij 14), indien een *gezinsregister* wordt gehouden. Men zie bij verhuizing van een kind de aanteekening der Handleiding op art. 40 bij 14). Overigens raadplege men art. 102 en de toelichting op de bovenaangehaalde bepalingen.

De datum, waarop de aangifte bij het gemeentebestuur inkwam, moet in het gezinsregister worden vermeld vóór het adres. Indien de wijziging wordt aangebracht, zonder dat een aangifte voorafging (zie 2e lid), zal als dagteekening moeten worden genomen de datum, waarop de verhuizing ter kennis kwam van het gemeentebestuur; niet dus de datum, waarop de verhuizing plaats had.

2. Art. 2 der wet van 17 Apr. 87, St. 67, bevat de strafsanctie op overtreding van de bepalingen van dit besluit. Opmerkelijk is, dat deze bepaling der wet is aangehaald en dat niet verwezen is naar art. 12 van dit besluit. Vermoedelijk heeft men hier nadrukkelijk tot uitdrukking willen brengen, dat ook binnenverhuizingen thans onder de uit deze wet voortvloeiende voorschriften zijn begrepen, tengevolge waarvan de desbetreffende bepalingen in de plaatselijke

politieverordeningen zijn komen te vervallen. Het verzuim of de weigering is dus strafbaar volgens de wet. De tusschenkomst van den kantonrechter is echter niet noodig om het bevolkingsregister in overeenstemming te brengen met de werkelijkheid, want ook zonder aangifte kunnen de wijzigingen „*ambtshalve*" worden aangebracht.

Het komt ons voor, dat deze bepaling wel sterk rekening houdt met plaatselijke omstandigheden en met het inwendig administratieve karakter van een binnenverhuizing.

Tegen de ambtshalve wijzigingen bestaat geen beroep. Men zie echter het volgend lid.

3. Men zie art. 12 en art. 16.

Het komt voor, dat opzettelijk een onjuiste aangifte wordt gedaan, b.v. om een hoogere steunuitkeering te verkrijgen. Hiertegenover mag het gemeentebestuur niet machteloos staan. Het in te stellen onderzoek moet echter deugdelijk zijn en de persoon mag, indien van zijn aangifte zal worden afgeweken, niet aan de willekeur van de administratie worden overgeleverd. Het bepaalde in art. 123, te weten de beroepsprocedure, is daarom van toepassing.

De vraag is te stellen of, in afwijking van de aangifte, de noodige wijzigingen behooren te worden aangebracht, terstond nadat de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn geworden en of eerst daarna art. 123 toepassing vindt, dan wel, dat met het aanbrengen van de wijzigingen moet worden gewacht, tot de in art. 123 gestelde termijnen zijn verstreken of de Minister een beslissing heeft genomen. De vorm, waarin de bepalingen van dit lid zijn gegoten, pleit voor een opvatting, dat de wijziging terstond wordt aangebracht, met eventueele wijziging, indien de Minister anders beslist. Wij meenen echter, dat wil de toepasselijkheid van art. 123 niet ten deele een fictie worden, de afwijkende wijzigingen eerst mogen worden aangebracht nà de toepassing van dat artikel.

Het gemeentebestuur zal dus binnen drie dagen na den uitslag van het onderzoek, bij aangeteekend schrijven ter kennis van den aangever moeten brengen, dat van zijn aangifte zal worden afgeweken. (Men zie art. 123.)

Artikel 101.

Hoofdadres.

Indien een persoon in de gemeente tegelijkertijd twee of meer adressen heeft, bepaalt het gemeentebestuur welk adres als hoofdadres in het bevolkingsregister zal worden vermeld.

Toelichting.

Van deze beslissing van het gemeentebestuur staat geen beroep open. Er is o.i. geen bezwaar tegen ook van het andere adres op de persoonskaart in vak 24), of op de gezinskaart in kolom 20), aanteekening te houden. Het hoofdadres wordt echter vermeld in vak 22) op de persoonskaart en in vak 14) op de gezinskaart.

Artikel 102.

Aanbreng. wijz. naar behoefte.

De wegens adresverandering noodige wijzigingen kunnen, met inachtneming van het bepaalde in artikel 56, in het bevolkingsregister worden aangebracht naar behoefte, met dien verstande, dat de wijziging tenminste wordt aangebracht op de persoonskaart of op de gezinskaart van het hoofd van het gezin, dat verhuisd is, alsmede op de kaart van ieder der tot een samenwoning behoorende personen en van ieder afzonderlijk levende persoon.

Toelichting.

Van de in art. 56 voorgeschreven vermeldingen in het woningregister mag niet worden afgeweken. In dit verband en met het oog op de andere restricties van het onderhavige artikel, komt het ons voor, dat deze bepaling alleen van belang is te achten voor gemeenten, waar een persoonsregister wordt gehouden. Hoewel ook het gezinsregister nadrukkelijk wordt genoemd, schijnt ons een toepassing van deze bepaling op dat register tot geen resultaat te kunnen leiden.

De strekking van de bepaling is eenvoudig deze, dat bij toepassing van een persoonsregister, ongeacht de rangschikking van de kaarten onderling, volstaan kan worden met het aanbrengen van de aanteekening der verhuizing alleen op de gezinspersoonskaart van het hoofd van het gezin. Op de kaarten van vrouwen en kinderen *behoeven* de adressen in de gemeente dus niet te worden vermeld.

Wij meenen de toepassing van dit artikel ten sterkste te moeten ontraden, o.a. met het oog op het snel en rechtstreeks kunnen verstrekken van inlichtingen. De tijdwinst, welke op den dagelijkschen recherche-arbeid kan worden verkregen, weegt stellig op tegen het tijdverlies, dat wordt geleden bij het aanbrengen van de binnenverhuizingen op de kaarten van *alle* leden van het gezin.

AFDEELING VII.

Hoofdstuk 1.

Het verstrekken van inlichtingen.

Artikel 103.

Bevoegdheid gemeentebestuur.

Het geven van inlichtingen en het doen van opgaven uit het bevolkingsregister blijft, behoudens het bepaalde in artikel 104, aan de beslissing van het gemeentebestuur overgelaten.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk V: „*Het verstrekken van inlichtingen*".

„Volgens dit artikel zijn de gemeentebesturen bevoegd ook „aan particulieren inlichtingen te verstrekken. Een verplichting „daartoe bestaat niet." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 26.)

Uit de wettelijke bevoegdheid van de Kroon om bindende regels te geven „omtrent het aanleggen, inrichten en bijhouden van bevolkingsregisters", vloeit o.i. voort de bevoegdheid om ook voorschriften te geven omtrent het gebruik, dat van de bevolkingsregisters zal worden gemaakt, in het bijzonder voor zooveel betreft den publieken dienst.

O.i. is het gemeentebestuur bevoegd een inlichting of een opgave incidenteel en zonder opgave van redenen te weigeren, al doet het deze in het algemeen ook aan particulieren verstrekken. Men zie ook artt. 107 en 108.

Te onderscheiden is tusschen „inlichtingen" en „opgaven". Onder „inlichtingen" is o.i. te verstaan het aan de hand van het bevolkingsregister verifieeren of aanvullen van door anderen verstrekte gegevens. Zoo zal het verstrekken van een adres van iemand, wiens naam door den aanvrager is opgegeven, te beschouwen zijn als een inlichting.

Onder „opgave" is dan te verstaan: het op algemeen of bijzonder verzoek van particulieren of hoofden van diensten, enz., doch

overigens eigener beweging, verstrekken van gegevens uit het bevolkingsregister, ten aanzien van niet met name of met adres aangeduide personen of groepen van personen.

Opgemerkt wordt, dat hier niet gesproken wordt van het verblijfregister.

Bepalingen, overeenkomende met die van de artt. 103 en 104, zijn voor het eerst opgenomen in het K.B. van 11 Aug. 1920.

Artikel 104.

1. Alle inlichtingen of opgaven door of namens hoofden van openbare diensten uit het bevolkingsregister gevraagd, worden door het gemeentebestuur verstrekt. **Inlicht. of opgaven openb. diensten.**

2. De verstrekking geschiedt kosteloos, indien de inlichtingen of opgaven gevraagd worden ten behoeve van de departementen van algemeen bestuur, de provinciale besturen, de Inspectie, de gemeentebesturen, den burgerlijken stand, het Openbaar Ministerie en de Rijksstatistiek. **Kostel. verstrek.**

3. Onze Minister kan in bijzondere gevallen en in verband met den omvang van het werk bepalen, dat de verstrekking van de in het voorgaande lid bedoelde inlichtingen of opgaven niet kosteloos geschiedt. Het bedrag der vergoeding wordt alsdan door hem vastgesteld. **In bijz. gevallen niet kosteloos.**

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk V: „*Het verstrekken van inlichtingen*".

1. „Op grond van lid 1 van dit artikel kan aan openbare diensten „het geven van inlichtingen en het verstrekken van opgaven niet „worden onthouden." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 26.) Men zie ook de toel. op art. 103.

2. Aan deze opsomming van openbare diensten moet o.i. een beperkte strekking worden toegekend. De departementen van algemeen bestuur, de provinciale besturen en de gemeentebesturen moeten, ter uitoefening van de algemeene bestuurstaak, inlichtingen of opgaven kosteloos kunnen krijgen. De Inspectie (men zie ook art. 117), die onder het departement van binnenlandsche zaken ressorteert, is afzonderlijk genoemd. Haar taak in de organisatie der bevolkingsboekhouding maakt het noodig, dat ook zij inlichtingen of opgaven kosteloos ontvangt. Een soortgelijk argument bestaat ten aanzien van den burgerlijken stand. Het Openbaar Ministerie en de Rijksstatistiek (men zie ook artt. 118 en 119), zijn instellingen van zoo algemeen zedelijk en wetenschappelijk belang, dat geenerlei belemmering aan een goede functionneering daarvan, van overheidswege in den weg mag worden gelegd. Inlichtingen of opgaven, gevraagd door de politie zijn o.i. meestentijds te rangschikken onder die, gevraagd „ten behoeve" van het O.M. Hoewel ook de laatstgenoemde instellingen elk onder een departement ressorteeren, zijn zij toch genoemd, waaruit moge blijken, van de beperkte strekking der opsomming, welke o.i. als limitatief is te beschouwen.

Indien de bevoegdheid van de Kroon om voorschriften te geven omtrent het gebruik, dat van het bevolkingsregister zal worden gemaakt, wordt erkend (zie toel. op art. 103), zal haar zeker het

recht om *kostelooze* verstrekking aan alle of eenige *openbare* diensten voor te schrijven, bezwaarlijk kunnen worden ontzegd.

Ingevolge de volgende wettelijke voorschriften moeten inlichtingen eveneens *kosteloos* worden verstrekt: Wet op de personeele belasting (art. 69); Wet op de Vermogensbelasting 1892 (art. 52ter); Wet op de Inkomstenbelasting 1914 (art. 105); Wet op de Verdedigingsbelasting (art. 2); Wet tot heffing van eene belasting naar het vermogen van Instellingen van de Doode Hand, 1934 (art. 18); Ongevallenwet 1921 (art. 109); Land- en Tuinbouwongevallenwet 1922 (art. 120); Arbeidswet 1919 (art. 67); Burgerlijk Wetboek (art. 374k).

Verschillende andere wettelijke bepalingen houden voorschriften in omtrent verplichte verstrekking van inlichtingen, welke echter *niet kosteloos* moeten worden gegeven.

3. „Bedoeling van lid 3 is, dat voor elk bijzonder geval, waarin „de gemeente het billijk acht, dat een vergoeding wordt betaald, „de tusschenkomst van den minister wordt ingeroepen. Te dien „aanzien zullen dus geen algemeene regelen worden gesteld." (*Handleiding bevolkingsboekhouding.*)

Het spreekt vanzelf, dat de in dezen aan den minister gegeven bevoegdheid niet verder strekt dan de in lid 2 genoemde openbare diensten. Met betrekking tot een openbaren dienst, welke, krachtens de bepaling eener wet, kosteloos inlichtingen kan vragen, mist o.i. de minister de bevoegdheid een bedrag van vergoeding vast te stellen. Wel zal de Minister in een bijzonder geval tusschenkomst kunnen verleenen.

Uit de woorden „in verband met den omvang van het werk", valt af te leiden, dat alleen in geval van massale verstrekking van gegevens aan een der genoemde openbare diensten, de tusschenkomst van den minister kan worden gevraagd. Bij het vaststellen van het bedrag der vergoeding zal o.i. rekening kunnen worden gehouden met de bepalingen van art. 105.

Artikel 105.

Inl. of opgaven volgens tarief.

1. Het verstrekken van inlichtingen of opgaven aan andere openbare diensten dan die, genoemd in het tweede lid van artikel 104, alsmede aan openbare instellingen en -bedrijven, geschiedt volgens een door den gemeenteraad vast te stellen tarief, dat zoodanig is ingericht, dat per inlichting of opgave ten hoogste vijf cent en voor een geldig blijvend abonnement voor 100, 500, 1000 of 10 000 inlichtingen of opgaven, afnemende bedragen in rekening worden gebracht.

Tarief wetensch. of philanthr. doel.

2. De gemeenteraad bepaalt of en in hoeverre het in het voorgaande lid bedoelde tarief tevens zal gelden voor inlichtingen of opgaven, bestemd voor een wetenschappelijk of philanthropisch doel.

Verbod verstr. aan derden.

3. De in de beide voorgaande leden bedoelde inlichtingen of opgaven mogen door den aanvrager niet aan derden verstrekt worden.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk V, „*Het verstrekken van inlichtingen*".

1. Men zie art. 139. Opgemerkt wordt, dat over inlichtingen of

opgaven uit het verblijfregister niet wordt gesproken (zie artt. 59—62). In de legesverordening zal daarom o.i. het verblijfregister afzonderlijk moeten worden genoemd.

„Onder de openbare diensten, instellingen en bedrijven, bedoeld „in dit artikel, moeten worden verstaan de Posterijen, Telegrafie „en Telefonie, de Raden van Arbeid, enz. Hierbij is niet alleen te „denken aan Rijks- of provinciale instellingen of bedrijven, maar „ook aan gemeentelijke instellingen of bedrijven, voor zoover deze „niet behooren tot de normale diensten van de gemeenten, zooals „de gemeentesecretarie". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 26.)

De vrijdom van leges heeft meermalen aanleiding gegeven tot het vragen van inlichtingen of opgaven in een omvang, waarop de normale bezetting van de gemeentesecretarie niet berekend is.

Het is klaarblijkelijk de strekking van dit artikel het heffen van leges voor inlichtingen of opgaven uit het bevolkingsregister te stimuleeren. Er is in het algemeen niets tegen, dat openbare instellingen, diensten en bedrijven, welke over eigen middelen beschikken, voor de aan haar bewezen diensten betalen. Het gebruik van gas, electriciteit en water door den dienst van het bevolkingsregister, zal meestentijds eveneens moeten worden betaald. Erkend moet worden, dat de steeds zwaardere eischen, welke in verband met het verstrekken van inlichtingen, aan de bevolkingsboekhouding worden gesteld, tegenwicht behooren te vinden in eenige vergoeding van de arbeidskosten. De dienst van het bevolkingsregister wordt daardoor meer rendabel, hetgeen een betere outilleering tengevolge kan hebben. Aangezien aan het werk dier openbare diensten, enz. zeer stellig een algemeen belang niet kan worden ontzegd, moet het ook niet mogelijk zijn zoodanig hooge bedragen aan leges in rekening te brengen, dat het gebruik maken van het bevolkingsregister praktisch onmogelijk wordt. Dit is te zien als de reden, dat de leges voor deze openbare diensten slechts tot bepaalde bedragen mogen worden geheven.

„Aangezien de in art. 105, lid 1, bedoelde diensten, instellingen „en bedrijven werkzaam zijn in het algemeen belang, verdient het „aanbeveling bij de samenstelling van de tarieven hiermede re„kening te houden, door de te vorderen bedragen niet al te hoog „te stellen. Bij te hooge bedragen zal het algemeen belang niet „zijn gediend". (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 26.)

Men zie het model-tarief in Hoofdstuk V.

O.i. bevat deze bepaling niet een bevoegdheid, doch een *verplichting* van den gemeenteraad tot het vaststellen van een tarief. De raad is uiteraard vrij om van particulieren leges te doen heffen tot een bedrag, vereischt om een matige winst aan de gemeente te verzekeren (art. 287 gemeentewet). Ook aan particuliere instellingen zullen abonnementen kunnen worden verstrekt, doch tegen een hooger tarief dan aan openbare diensten, enz. Het kosteloos verstrekken van inlichtingen en opgaven is o.i., behoudens in de gevallen bedoeld in art. 104, (zie ook de toelichting daarop) niet meer verdedigbaar. De Kroon zal met haar goedkeuringsrecht hierop invloed kunnen uitoefenen. De verplichting tot legesheffing is, o.i. terecht, slechts opgelegd voor zooveel het betreft den publieken dienst. Het door ons buiten twijfel geachte recht van de Kroon om *kostelooze* verstrekking van inlichtingen aan alle of eenige *openbare* diensten voor te schrijven, sluit in zich de bevoegdheid tot het geven van richtlijnen, volgens welke leges kunnen worden geheven van *openbare* diensten, die niet voor kostelooze

verstrekking in aanmerking komen. Het *meerdere* (kostelooze verstrekking) sluit in zich het *mindere* (verstrekking volgens tarief).

Men zie ook de toel. op artt. 103 en 104.

Twijfel aan de rechtsgeldigheid van deze voorschriften is, in dat verband, o.i. niet gerechtvaardigd.

Het schijnt ons mogelijk een verschillend tarief vast te stellen voor inlichtingen en voor opgaven. Aan particulieren zullen zelfs leges kunnen worden in rekening gebracht in den vorm van toenemende bedragen, naarmate het aantal gegevens, dat omtrent een persoon wordt gevraagd, grooter is. Ook per abonnement kan eenige progressie worden toegepast. Het komt ons niet aanbevelenswaardig voor een dergelijk systeem toe te passen op abonnementen voor openbare diensten, enz. Evenwel zal een „inlichting", die opgaven omtrent meer dan een persoon vereischt, *niet* als één inlichting kunnen worden aangemerkt.

Onder inlichtingen of opgaven uit het bevolkingsregister zijn o.i. ook die te verstaan, welke verstrekt worden uit de tot het archief behoorende deelen (zie art. 28, 2e lid en art. 109).

2. Deze bepaling is te beschouwen als een tegemoetkoming aan instellingen, enz. met een wetenschappelijk of philanthropisch doel. Of het goedkoope tarief zal gelden bepaalt de gemeenteraad en in hoeverre het zal kunnen worden toegepast eveneens. Het zal dus b.v. mogelijk zijn te bepalen, dat aan deze instellingen enz. uitsluitend inlichtingen worden verstrekt ad 5 cent per stuk, of per abonnement van 100 stuks. Het is evenwel ook mogelijk het geheele tarief op dergelijke instellingen toepasselijk te verklaren. Of de inlichting of opgave gevraagd wordt voor een wetenschappelijk- of philanthropisch doel zal het gemeentebestuur moeten beoordeelen.

3. Voor hen, die mochten twijfelen aan de beteekenis van het eerste lid, moet hier wel duidelijk zijn, dat aan particulieren en particuliere instellingen nòch gratis inlichtingen enz. behooren te worden verstrekt, nòch het goedkoope tarief van toepassing behoort te zijn. Er is geen goede grond aan te voeren de openbare diensten enz. achter te stellen bij particulieren. De bepaling van dit lid wil klaarblijkelijk de gemeente beschermen tegen mogelijke concurrentie van de zijde van diensten, enz., die inlichtingen of opgaven tegen het lage tarief deelachtig kunnen worden.

Artikel 106.

Inl. of opgaven uit Centr. B. R. en archiev. Inspectie.

Met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 104 en 105, beslist Onze Minister of en in hoeverre inlichtingen of opgaven kunnen worden verstrekt uit het centrale bevolkingsregister, bedoeld in artikel 28, derde lid en uit de persoonskaarten-archieven der Inspectie.

Kosten.

Hij regelt in welke gevallen de inlichtingen of opgaven kosteloos worden gegeven en stelt voor de andere gevallen het bedrag der kosten vast.

Toelichting.

1. Het is te verwachten, dat in de toekomst van de gegevens, waarover de Inspectie beschikt, veelvuldig gebruik zal worden gemaakt, zoowel door particulieren als door overheidsinstellingen.

De Inspectie heeft sedert 1 Juli 1936 niet alleen gegevens omtrent allen, die wegens het verlaten van ons land van de bevolkingsboekhouding zijn afgevoerd en van allen, die wegens vestiging in Nederland in de bevolkingsregisters zijn opgenomen, doch bovendien groeit met den dag een centraal archief van persoonskaarten van overleden personen, dat een schat van gegevens bevat.

De minister beslist, met inachtneming van de artt. 104 en 105; d.w.z. aan de daarin genoemde openbare diensten, instellingen en bedrijven zullen geen inlichtingen of opgaven kunnen worden onthouden en zij zullen, naar de gemaakte onderscheidingen, kosteloos of tegen laag tarief moeten worden verstrekt. Of inlichtingen zullen worden verstrekt aan particulieren en in hoeverre inlichtingen aan hen kunnen worden gegeven, is aan het toezicht en de prudentie van den minister overgelaten.

2. Deze bepaling is niet in strijd te achten met het bepaalde in art. 105, doch als een aanvulling van art. 104. Volgens verschillende wettelijke bepalingen immers, zijn de gemeentebesturen verplicht kosteloos inlichtingen te verstrekken, b.v. aan de inspecties der belastingen, aan de voogdijraden, aan de Rijksverzekeringsbank, enz. De bedoelde wettelijke bepalingen bevatten uiteraard geen voorschriften, ten aanzien van kostelooze verstrekking van inlichtingen uit het centrale B.R., enz. door de Inspectie. De minister heeft, door de in dit lid gegeven bevoegdheid, de gelegenheid dergelijke diensten eveneens vrijstelling van leges te verleenen.

Verwacht mag worden, dat de minister de desbetreffende beschikking zal doen publiceeren.

Artikel 107.

Geheimhouding.

Tenzij de inlichting of opgave wordt gevraagd voor ambtelijk gebruik, is geheimhouding verplicht omtrent vroeger of tegenwoordig verblijf in een krankzinnigengesticht, in een strafgevangenis of in een huis van bewaring, in een rijkswerkinrichting, in een tuchtschool of in een reclasseeringsinstelling, voor zooveel betreft hen, die behooren tot de bevolking voor wie de inrichting of instelling bestemd is.

Toelichting.

Alleen ten aanzien van het (vroeger of tegenwoordig) verblijf in een der genoemde instellingen en dan nog slechts voor zoover het iemand betreft, die daarin als verpleegde is opgenomen of opgenomen geweest, is geheimhouding opgelegd. Bij overtreding van deze verplichting is de ambtenaar o.i. strafbaar ingevolge art. 2 der wet van 17 April 1887, St. no. 67. Men zie echter ook art. 272 Wetb. v. Strafrecht.

Zie art. 129.

Artikel 108.

Buitenechtel. geboorte of samenw. en ontzett./onth. O. M.

Het is verboden aan bijzondere personen of instellingen uit het bevolkingsregister inlichtingen of opgaven te verstrekken omtrent buitenechtelijke geboorten of -samenwoning en omtrent ontheffing of ontzetting van de ouderlijke macht, tenzij aan het gemeentebestuur voldoende blijkt, dat de inlichtingen of opgaven voor een philanthropisch of wetenschappelijk doel gevraagd

worden, of tenzij dit in bijzondere gevallen door het gemeentebestuur noodzakelijk of wenschelijk wordt geacht.

Toelichting.

Het komt ons voor, dat deze goedbedoelde bepaling niet steeds tot het beoogde resultaat zal leiden. De openbaarheid der registers van den burgerlijken stand maakt het mogelijk langs dien weg, ten aanzien van buitenechtelijke geboorten, inlichtingen te verkrijgen. Indien inlichtingen uit het bevolkingsregister worden gevraagd, waarbij den ambtenaar blijkt, dat de te verstrekken gegevens een buitenechtelijke samenwoning aan het licht zouden kunnen brengen, zal hij goed doen steeds te vragen voor welk doel de inlichtingen bestemd zijn. Wordt hem de toelichting geweigerd of blijkt hem, dat hij door het geven van inlichtingen in strijd zou handelen met de strekking van dit artikel, dan is hij o.i. verplicht *elke inlichting zonder meer te weigeren*, ingevolge de in art. 103 aan het gemeentebestuur verleende bevoegdheid. Een weigering, met verwijzing naar de bepaling van art. 108, zou het doel doen voorbij streven. De aanvrage kan dan schriftelijk worden gericht tot het gemeentebestuur met uiteenzetting van de redenen. In welke gevallen door het gemeentebestuur ontheffing zal worden verleend van het verbod, wegens noodzakelijkheid of wenschelijkheid, is bezwaarlijk aan te geven. Het kan b.v. door het gemeentebestuur in een bepaald geval wenschelijk worden geacht, aan een a.s. huwelijkscandidaat een inlichting te verstrekken, omtrent een buitenechtelijke geboorte uit zijn aanstaande vrouw, bijaldien hij blijkt daaromtrent nog niet op de hoogte te zijn.

Men zie art. 129.

HOOFDSTUK 2.

De zorg voor en het toezicht op de bevolkingsregisters.

§ 1. *De gemeentebesturen.*

Artikel 109.

Zorg aanl., inr. en bijhouden B.R.

1. De zorg voor het aanleggen, inrichten en bijhouden van het bevolkingsregister der gemeente en van het verblijfregister, is opgedragen aan het gemeentebestuur.

Gemeentebest. bewaart B. R.; brandgev., vocht.

2. De oude en de nieuwe deelen van het bevolkingsregister der gemeente berusten bij het gemeentebestuur en worden zorgvuldig bewaard. Het gemeentebestuur treft de noodige voorzieningen ter bescherming van de archieven van dat bevolkingsregister tegen brandgevaar en tegen vocht.

Toelichting.

1. Men zie de artt. 28, 59 en 67, 2e lid en 110. De zorg strekt zich ook uit over de archieven (zie volgend lid). In verband met het bepaalde in artikel 151 der gemeentewet is onder gemeentebestuur te verstaan het college van burgemeester en wethouders.

2. De bescherming van de *archieven* van het bevolkingsregister tegen brandgevaar en tegen vocht is een nationaal belang van de eerste orde. Bestaan van de registers van den burgerlijken stand dubbelen, van de bevolkingsregisters ontbreken die.

Elk gemeentelijk bevolkingsregister bevat een belangrijke ver-

zameling schakels in de ketens van opeenvolgende woonplaatsen van de bevolking, welke onontbeerlijk zijn voor de mogelijkheid van nasporing van personen, die, zij het nog zoo kort, in de gemeente hebben gewoond.

Het ontbreken van één zoo'n schakel maakt, dat nasporing onmogelijk is.

Brand- en vochtvrije berging van het archiefregister is noodzakelijk, omdat reconstructie niet wel mogelijk is. Het persoonsregister, dat alleen de kaarten bevat van de levend aanwezige bevolking, is, zoo noodig, wel te reconstrueeren. Het gezinsregister, dat zoowel „levende" posten als archiefposten bevat, behoort, eer dan het persoonsregister, brandvrij te worden geborgen met het oog op die archiefposten.

De voorschriften verzetten zich niet tegen een bewaring van de archieven van het bevolkingsregister in een gemeentelijk archiefdepôt. Uiteraard komt aan het gemeentebestuur het oordeel toe òf en zoo ja, welke deelen daarin eventueel zullen worden ondergebracht.

Men zie de achter het „besluit" opgenomen „*Wenken voor de berging van het persoonsregister*".

Artikel 110.

1. De in artikel 28, tweede lid, genoemde registers worden bij voortduring bijgehouden, zoodat zij den staat der bevolking nauwkeurig doen kennen. **Bij voortduring bijhouden B. R.**

2. Met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 123 en onverminderd het bepaalde in artikel 23, eerste lid, is het gemeentebestuur verplicht: **Gemeentebest. is verplicht:**

a. opneming in of afvoering van het bevolkingsregister der gemeente te weigeren wanneer uit de omstandigheden is op te maken, dat die opneming of die afvoering in strijd is te achten met de bepalingen van dit besluit; **Opneming of afvoer. te weigeren.**

b. opneming in of afvoering van het bevolkingsregister der gemeente te vorderen, wanneer uit de omstandigheden is op te maken, dat die opneming of die afvoering ingevolge de bepalingen van dit besluit moet plaats hebben. **Opneming of afvoer. te vorderen.**

Toelichting.

1. Men zie art. 67, 2e lid, art. 23, 2e lid en voorts de bepalingen van de artt. 109 en 111.

2. Voorheen stond de administratie vrijwel machteloos tegenover onwilligen. De bevoegdheid, of wil men, de verplichting, tot afwijking van den gewonen regel, dat opneming of afvoering plaats vindt op grond van een aanmelding of een aangifte, mag uiteraard niet leiden tot willekeur. De in artikel 123 voorgeschreven procedure heeft de bedoeling, op weinig omslachtige wijze de belangen van personen en van bevolkingsboekhouding te waarborgen.

De verwijzing naar art. 23, 1e lid, heeft ten doel te voorkomen, dat opneming in het bevolkingsregister der gemeente van iemand, die nog niet in de nationale bevolkingsboekhouding vermeld staat, zou worden geweigerd op grond, dat hij in de gemeente niet zou thuis behooren (zie de toel. op dat artikel).

Vordering vindt niet plaats in de gevallen, bedoeld in art. 91 (zie toel. daarop).

De weigering of vordering richt zich tot den persoon (men zie art. 10 en de artt. 9, 13, 85, 1e lid, 89 en 123).

Indien de persoon buiten het geding staat of is komen te staan, b.v. doordat tegenover een vordering van het eene gemeentebestuur een weigering van het andere gemeentebesuur staat, is er o.i. sprake van een geschil (zie art. 124).

De verplichting tot weigering of vordering strekt zich niet uit tot de inschrijving in of afvoering van het verblijfregister. (Men zie de artt. 59—62 en voorts artt. 3, 3e lid, 19 en 23, 1e lid).

Het oordeel omtrent de omstandigheden berust in eerste instantie bij het gemeentebestuur. De persoon verstrekt daartoe de noodige inlichtingen (zie de artt. 3, 3e lid en 5).

Artikel 111.

Jaarl. onderzoek schriftelijk of langs woningen.

1. Het gemeentebestuur doet tenminste eenmaal per jaar, hetzij schriftelijk, hetzij langs de woningen der bevolking, onderzoeken of de in het bevolkingsregister der gemeente opgenomen personen terecht daarin (nog) zijn opgenomen en of alle daarvoor in aanmerking komende personen in het bevolkingsregister zijn opgenomen.

Aanbrengen wijzigingen.

2. Het gemeentebestuur zorgt, in verband met den uitslag van het onderzoek, dat, met inachtneming van de regelen van dit besluit, de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister onverwijld worden aangebracht.

Toest. afwijking.

3. Onze Minister kan aan een gemeentebestuur tot wederopzegging toestemming verleenen tot afwijking van het bepaalde in het eerste lid.

Toelichting.

1. Aan het gemeentebestuur is de keuze overgelaten of de jaarlijksche contrôle zal zijn een *schriftelijke* dan wel een *huis-aan-huis-contrôle.* Ook de schriftelijke contrôle zal huis-aan-huis moeten plaats hebben. Deze bepaling laat geen twijfel meer, dat *tenminste eenmaal per jaar* een eenvoudige volkstelling moet worden gehouden.

De huis-aan-huis-contrôle kan b.v. geschieden door het medenemen van *uittreksels* uit de gezinskaarten en uit de kaarten van afzonderlijk levende personen, enz. in daarvoor geëigenden losbladigen vorm en het aan de woningen der bevolking verifieeren van den inhoud (zie art. 5, 2e lid, benevens de artt. 13 en 15). Ook is het mogelijk, den daarmede belasten ambtenaar, de noodige gegevens langs de woningen te doen verzamelen op het hem daartoe verstrekte blanco materiaal (b.v. een blocnote). (Zie art. 5, 2e lid).

In beide gevallen zullen de verkregen inlichtingen ter secretarie met het bevolkingsregister moeten worden vergeleken.

Een contrôle, waarbij alleen of voornamelijk wordt nagegaan of het *aantal* mannen en vrouwen met de werkelijkheid overeenstemt, is onvoldoende en o.i. in strijd met het voorschrift.

De schriftelijke contrôle kan b.v. plaats hebben door het aan de hoofden toezenden van, hetzij tevoren ter secretarie ingevulde formulieren, bevattende een uittreksel van het gezin en van de inwoning, hetzij oningevulde formulieren, waarop door het hoofd, de gezinssamenstelling en de inwoning kunnen worden vermeld.

Het verdient aanbeveling bij het verzoek om verbetering of om invulling, te verwijzen naar de bepalingen der artt. 5, 13 en 15 en een portvrije retour-enveloppe bij te sluiten. Men zie de toel. op art. 85, 1e lid.

Ook de aldus binnengekomen gegevens zullen met het bevolkingsregister behooren te worden vergeleken.

Een nauwkeurige jaarlijksche contrôle is van bijzonder belang voor een goede bevolkingsboekhouding. Ook in de kleinste gemeenten, waar men de bevolking geheel kent, blijkt een contrôle steeds tot verrassingen te leiden.

Men zie de artt. 100, 112 en 114 en vergelijke art. 62.

2. Het aanbrengen van wijzigingen bepaalt zich o.i. niet tot het opnemen of afvoeren alleen, doch ook tot veranderingen in de gegevens, b.v. in het beroep, adres, enz.

3. In het eerste lid wordt een keuze gelaten tusschen twee stelsels. Een *gemengde contrôle*, b.v. deels schriftelijk en deels langs de woningen, zal, in verband met bepaalde plaatselijke omstandigheden, aanbeveling kunnen verdienen. Dit is o.i. geen „afwijking", waarvoor toestemming van den Minister noodig is.

Het is echter ook mogelijk, dat de keuze uitgaat naar een ander contrôle-systeem, dan de genoemde twee. Wij denken hierbij aan het Rotterdamsche systeem van z.g.n. *„administratieve contrôle"*, dat weliswaar een bijzondere organisatie vereischt, doch ook bijzondere voordeelen kan bieden bij wijze van „up-to-date-contrôle."

De Minister kan voor deze en dergelijke afwijkingen *„tot wederopzegging"* toestemming verleenen. Het zal aanbeveling verdienen bij het verzoek om afwijking omstandig aan te geven, hoe men zich denkt de contrôle te houden.

Geheele of gedeeltelijke ontheffing is o.i., met het oog op het imperatieve karakter van de bepaling van het eerste lid, niet mogelijk.

Artikel 112.

Het gemeentebestuur herinnert de bevolking minstens eenmaal per jaar en alsdan in de maand April aan haar in afdeeling II bedoelde verplichtingen. Deze herinnering geschiedt bij openbare kennisgeving, waarvan het formulier wordt vastgesteld door Onzen Minister. **Openb. kennisgev. in April (formul.).**

Toelichting.

„Openbare kennisgeving.

„Voor het vastgestelde formulier der openbare kennisgeving zie men bijlage D." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 27 en 39).

Minstens eenmaal per jaar en alsdan in de maand *April*, dat is dus gedurende of kort voor den grooten verhuistijd, moet de publicatie plaats hebben.

Het verdient o.i. aanbeveling deze „openbare kennisgeving" op regelmatige tijden ook in de pers te publiceeren, teneinde de bevolking aan de nieuwe voorschriften te gewennen. Ook het uitreiken van exemplaren in den vorm van een strooibiljet kan van veel nut zijn.

Artikel 113.

Elk gemeentebestuur verleent op verzoek van andere gemeentebesturen of van de Inspectie, zooveel mogelijk medewerking bij het opsporen van de verblijfplaats van een persoon. **Medewerking opsporen verblijfpl.**

Toelichting.

De hier gevorderde medewerking zal zich ook uitstrekken tot het inwinnen van inlichtingen bij ter plaatse wonende verwanten.

Men zie de artt. 23, 2e lid, 72, 2e lid, 79, 2e lid, 81, 89, 91, 3e lid, 92, 93 en 96, 2e lid.

Artikel 114.

Verslag jaarl. onderz. voor 31 Dec.

1. Het gemeentebestuur doet jaarlijks vóór 31 December aan de Inspectie verslag van het in artikel 111 bedoelde onderzoek.

Model verslag.

2. Het in het eerste lid bedoelde verslag geschiedt met een formulier, waarvan het model door Onzen Minister wordt vastgesteld. Het verslag gaat vergezeld van een opgave van de gemeentebesturen, die niet voldaan hebben aan het bepaalde in artikel 88, eerste lid, alsmede van de opmerkingen, waartoe de toepassing van dit besluit aanleiding mocht geven.

Toelichting.

1. Men zie de toel. op art. 111.

2. „*Jaarlijksche controle*".

„Voor het vastgestelde model van het verslag inzake de jaar„lijksche contrôle zie men bijlage E." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 27 en 41.)

Het verslag moet vergezeld gaan van een opgave van de gemeentebesturen, die niet voldaan hebben aan het bepaalde in art. 88, 1e lid, d.w.z. van de gemeentebesturen, die de verhuiskaarten niet hebben teruggezonden. Hieromtrent bevat het verslag een vraag (11), waarbij is aangeteekend: „(Deze vraag houdt verband met het bepaalde in artikel 118, derde lid)". Uit deze aanteekening blijkt, dat de opgave noodzakelijk wordt geacht voor het vaststellen van het bevolkingscijfer der gemeente. Men zie den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, onder F. 2 en F. 14, blz. 24 en 30.

In dit verband schijnt het niet noodig een opgave te doen van de gemeentebesturen, die de verhuiskaart niet *binnen den gestelden termijn* hebben teruggezonden. Ook de gemeentebesturen, welke de teruggezonden verhuiskaart niet van een duidelijken afdruk van den gemeentestempel hebben voorzien, zullen o.i. niet behoeven te worden opgegeven, omdat het meestal wel mogelijk zal zijn dat verzuim tevoren te doen herstellen. Opgave is o.i. alleen noodig van de gemeentebesturen, die, ondanks dat de vestiging in de gemeente een voldongen feit is geworden, de verhuiskaart in het geheel niet terugzenden, óók niet, nadat herhaalde verzoeken tot hen gericht zijn.

De desbetreffende cijfers van vertrek in jaarstaat F, zijn dan niet geheel gedekt door dubbel afgestempelde verhuiskaarten, waardoor een contrôle op de juiste rubriceering en een contrôle op de tegenover het vertrek staande vestigingen in andere gemeenten, niet mogelijk zou zijn. Dit een en ander mogelijk te maken, schijnt de strekking te zijn van bedoeld voorschrift. Men vergelijke de toel. op art. 118, 3e lid.

§ 2. *De Inspectie van de Bevolkingsregisters.*

Artikel 115.

Waar gevestigd.

Er is een Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters gevestigd te 's-Gravenhage.

Toelichting.

„Inspectie".

„De Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters is gevestigd „Binnenhof 19 te 's-Gravenhage, telefoon letter T, Departement „van Binnenlandsche Zaken." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 27.)

„Het kan voorkomen, dat vragen rijzen omtrent de wijze van „uitvoering van de voorschriften inzake bevolkingsboekhouding, „welke min of meer spoedige voorlichting wenschelijk maken. „Hoewel uiteraard de beslissing in geschillen, welke zich naar „aanleiding van de toepassing dier voorschriften kunnen voor-„doen, overeenkomstig het bepaalde in artikel 124 aan den Minister „blijft voorbehouden, is er nochtans geen bezwaar tegen, dat in „voorkomende gevallen rechtstreeks de voorlichting van de Rijks-„inspectie van de Bevolkingsregisters wordt gevraagd. De Inspectie „zal zich dan zoo noodig met den Minister in verbinding kunnen „stellen ter verkrijging van een beslissing." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 3.)

Reeds sedert 1 Januari 1929 bestaat een Inspectie van de Bevolkingsregisters. In het K.B. van 27 Sep. 1930, St. 392, wordt voor het eerst van de Inspectie melding gemaakt.

Deze Inspectie is ontstaan uit de behoefte van den Directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek aan deskundige voorlichting. De oorspronkelijke instelling was dan ook gegrond op het bepaalde in artikel 33, vierde lid van het K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670 en de Inspecteur trad op als de gemachtigde van den Directeur van het C.B.S.

Hoewel na 1 Januari 1929 een belangrijke wijziging is gekomen in de verhouding van de Inspectie tot het C.B.S. (de Inspectie is thans ondergebracht bij het Departement van Binnenl. Zaken en het C.B.S. bij het Depart. van Handel, Nijverheid en Scheepvaart), treedt de Directeur van het C.B.S. op als onbezoldigd Hoofd der Inspectie. Men zie art. 120, 1e lid. Aan de Rijksinspectie is één Inspecteur verbonden. Men zie ook art. 116, 2e lid.

Artikel 116.

1. De Inspectie is, behalve met de in dit besluit bepaald aangeduide werkzaamheden, belast met het doorloopend onderzoek van en het geregeld toezicht ter plaatse op de bevolkingsregisters en de verblijfregisters der gemeenten en met het toezicht op de juiste naleving van de bepalingen van dit besluit. **Taak der Inspectie.**

2. De Inspectie dient desgevraagd Onzen Minister en den directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek van advies in alle aangelegenheden de uitvoering van dit besluit betreffende. **Inspectie advis. Min. en Dir. C.B.S.**

Toelichting.

1. Men zie de toel. op art. 1, 1e lid, sub *b* en voorts de artt. 117 en 131.

2. Men zie de artt. 120—122 en de toel. op art. 115.

Artikel 117.

1. Door het gemeentebestuur worden aan de Inspectie kosteloos alle inlichtingen omtrent de inrichting, het bijhouden van en **Bevoegdheden Inspectie.**

het toezicht op het bevolkingsregister en het verblijfregister der gemeente verstrekt.

Inzage bescheiden.

2. Aan de ambtenaren der Inspectie wordt desverlangd terstond inzage verleend van de in het eerste lid bedoelde registers en van alle bescheiden, hulp- en bijregisters, welke betrekking hebben op het bijhouden dier registers.

Toelichting.

1. Deze bepaling heeft een andere strekking dan die van art. 104, 2e lid. Men zie ook artt. 114 en 131.

§ 3. *Het Centraal Bureau voor de Statistiek.*

Artikel 118.

Verstrekken inl. voor bevolkingsstatistiek.

1. De gemeentebesturen verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek kosteloos alle inlichtingen, voor zoover deze noodig zijn voor de verkrijging van juiste gegevens ten behoeve van de bevolkingsstatistiek.

Medewerk. ambt. v. d. B. S.

2. De ambtenaren van den burgerlijken stand verleenen, voor zooveel noodig, daarbij hun medewerking.

Inzending verhuisk. en andere ontvangbew. aan C. B. S.

3. Vóór den 15den Januari worden de verhuiskaarten en andere ontvangbewijzen voor de in het afgeloopen jaar wegens vertrek verzonden persoonskaarten en/of verhuisbiljetten toegezonden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek. De berichten van ontvangst, bedoeld in artikel 72 en de kennisgevingen, bedoeld in artikel 78 worden geleidelijk en onmiddellijk na afdoening toegezonden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Toelichting.

1. De bedoelde „inlichtingen" zijn o.i. van anderen aard dan die van art. 104, 2e lid, welke rechtstreeks uit het bevolkingsregister geput worden. De opdracht aan de gemeentebesturen tot het verstrekken van „alle inlichtingen" heeft een veel verder gaande strekking.

2. Men zie de toel. op art. 63. De hier verlangde medewerking van de ambtenaren v. d. b. s. zal bedoeld zijn als een hulpverleening aan de gemeentebesturen bij de uitvoering van de opdracht, bedoeld in het eerste lid. Ook rechtstreeksche medewerking voor de verkrijging van juiste gegevens ten behoeve van de bevolkingsstatistiek zal, indien gevraagd, o.i. behooren te worden verleend.

3. Men zie de toel. op de artt. 72, 78, 88 en 114, 2e lid en raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, onder F, punt 2 en F, punt 14. op blz. 24 en 30. Onder „andere ontvangbewijzen" zijn te verstaan de in art. 88, 2e lid bedoelde ontvangbewijzen, welke vanwege de Inspectie worden toegezonden, wegens door haar ontvangen personskaarten of verhuisbiljetten.

Voor de „berichten van ontvangst, bedoeld in artikel 72" (toevallige geboorte), zie men den *Leidraad bevolkingsstatistiek* onder A, punt 9, op blz. 6 en model A 4. Voor de „kennisgevingen, bedoeld in artikel 78" (overlijden buiten de woonplaats), zie men dien *Leidraad* onder C, punt 8, op blz. 17 en model C 20.

„Bij de inzending, tegelijk met den jaarstaat F, dient er op

„te worden gelet, dat alle verhuiskaarten in volgorde van de maan-„den liggen en zijn voorzien van twee stempelafdrukken, t.w. den „stempel der gemeente van welker bevolkingsregister de persoon „is afgevoerd en den stempel der gemeente in welker bevolkings-„register de persoon is opgenomen. De totalen der groepen *b* 1, „*b* 2 en *b* 3 moeten steeds overeenstemmen met de totalen der „aan het C.B.S. in te zenden verhuiskaarten. De totalen der groepen „*b* 4, *b* 5, *b* 6, *b* 7 en *b* 8 moeten steeds overeenstemmen met de „totalen der van de Inspectie ontvangen en aan het C.B.S. in te „zenden ontvangbewijzen betreffende vertrokken personen."
(*Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 30.)

Artikel 119.

De formulieren en voorschriften worden door Onzen Minister vastgesteld, na overleg, voor zooveel noodig, met Onze Ministers van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Sociale Zaken. **Vaststell. formul. en voorschriften bevolking statist.**

Toelichting.

Het voorschrift van overleg, „voor zooveel noodig", met de genoemde Ministers zal verband houden met de omstandigheid, dat het C.B.S. ressorteert onder het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, terwijl de Minister van Sociale Zaken de zorg heeft voor Volksgezondheid. Men zie, in verband met dit laatste, den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 18, onder punt 12.

„De formulieren en voorschriften betreffende de bevolkings-„statistiek zijn vastgesteld bij Beschikking d.d. 22 Juni 1936, „Nr. 16301, Afd. B.B. en opgenomen in den daarbij behoorenden „Leidraad bevolkingsstatistiek". (*Handleiding bevolkingsboekhouding* blz. 27.)

Deze *Leidraad bevolkingsstatistiek* is in dit werk vervat, gedrukt op geel papier. De bladzijden zijn genummerd van 3—58.

De raadpleging van dezen „*Leidraad*" is vooral ten zeerste aan te bevelen in alle gevallen van toevallige geboorte, (vermoedelijk) overlijden buiten de woonplaats, vestiging uit een plaats buiten Nederland en vertrek naar een plaats buiten Nederland gelegen, alsmede in andere gevallen, wanneer niet met zekerheid vaststaat hoe moet worden gehandeld. Ook voor de bevolkingsboekhouding bevat de „*Leidraad*" tal van belangrijke vingerwijzingen.

Hoofdstuk 3.

De commissie van advies.

Artikel 120.

1. Er is een vaste commissie van advies inzake bevolkingsboekhouding, bestaande uit vijf als zoodanig niet bezoldigde leden en drie plaatsvervangende leden, waarvan als lid-voorzitter optreedt het hoofd der Inspectie of de door dezen daartoe aan te wijzen inspecteur dier Inspectie. **Samenstell. commissie van advies.**

2. De secretaris en de andere leden en plaatsvervangende leden der commissie worden benoemd en ontslagen door Onzen Minister. **Benoeming en ontslag.**

3. Het reglement van orde voor de vergaderingen der commissie wordt aan de goedkeuring van Onzen Minister onderworpen. **Reglement van orde.**

Vergaderingen. 4. De commissie vergadert tenminste eenmaal per jaar en voorts zoo vaak de voorzitter zulks noodig oordeelt.

Toelichting.

1. Met het oog op de vele vraagstukken, welke in de praktijk van de bevolkingsboekhouding om uniforme oplossing vragen, nu meer en meer die boekhouding een factor van groote beteekenis in de geheele overheidsadministratie gaat vormen, is een geregeld en vast contact tusschen personen uit de praktijk der bevolkingsboekhouding en het centrale orgaan, de Rijksinspectie, van algemeen belang. De behoefte aan onderling overleg en centrale voorlichting heeft zich in de praktijk reeds jaren lang geopenbaard door de vorming van adviesclubs in de vakvereenigingen.

Bij beschikking d.d. 10 Juni 1936, no. 15301, Afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken, zijn, met ingang van 1 Juli 1936 benoemd:

a. tot lid:

1. *G. Sydzes*, Referendaris, chef van het Bevolkingsregister der gemeente Amsterdam.

2. *D. B. Gohres*, Administrateur, Chef der Afd. Bevolking en Verkiezingen der gemeentesecretarie van Rotterdam.

3. *J. Robertson*, Referendaris, Chef van de IIe Afd. der gemeentesecretarie van Utrecht.

b. tot lid, tevens secretaris:

K. de Boer, Secretaris der gemeente Hardinxveld.

c. tot plaatsvervangend lid:

1. *H. P. M. Teunissen*, Referendaris, Chef van de Afd. Bevolking, Verkiez. en Milit. Zaken der gemeentesecretarie van Nijmegen.
2. *M. Jager*, Afdeelingschef ter gemeentesecretarie van Assen.
3. *E. M. J. A. Prick*, Secretaris der gemeente Vaals.

Op 1 Juli 1936 heeft het Hoofd der Inspectie, Prof. Dr. H. W. Methorst de commissie namens den Minister geinstalleerd en het voorzitterschap tot wederopzegging overgedragen aan den Inspecteur van de bevolkingsregisters.

Artikel 121.

Taak der commissie. 1. De commissie dient Onzen Minister van advies in alle zaken, rakende de bevolkingsboekhouding en de uitvoering der bepalingen van dit besluit.

Bevoegdheid. 2. Zij is bevoegd Onzen Minister ook ongevraagd van advies te dienen.

Toelichting.

1. Uit de redactie van het tweede lid blijkt, dat de commissie den Minister in den regel van advies zal dienen op verzoek. In deze bepaling ligt o.i. niet een verplichting voor den Minister opgesloten de commissie te hooren in alle zaken, rakende de bevolkingsboekhouding en de uitvoering der bepalingen van dit besluit.

Artikel 122.

Verplichting der commissie in geval van geschillen. 1. In geval de commissie door Onzen Minister wordt geroepen om te adviseeren in zake een geschil omtrent de toepassing van dit besluit, gerezen tusschen twee of meer gemeentebesturen

of tusschen een of meer gemeentebesturen en een of meer personen, is de commissie verplicht de belanghebbenden of hun gemachtigden in de gelegenheid te stellen binnen 14 dagen hun belangen schriftelijk voor te staan.

2. Bij het advies der commissie worden de bescheiden, in het vorig lid bedoeld, indien deze zijn ingekomen, overgelegd. **Overlegging bescheiden.**

Toelichting.

1. Men zie de artt. 10, 110, 2e lid, 123 en 124.
2. Men zie art. 123.

Hoofdstuk 4.

Geschillen.

Artikel 123.

1. Indien, in verband met het bepaalde in artikel 110, tweede lid, opneming in of afvoering van het bevolkingsregister wordt geweigerd of gevorderd, wordt dit binnen drie dagen bij aangeteekend schrijven ter kennis gebracht van den belanghebbende. **Weigering of vordering bij aangeteekend schrijven.**

2. Tegen de in het voorgaande lid bedoelde weigering of vordering van het gemeentebestuur of van de Inspectie kan de belanghebbende of zijn gemachtigde binnen acht dagen nadat die weigering of vordering te zijner kennis is gekomen, bij een met redenen omkleed bezwaarschrift in beroep komen bij Onzen Minister. **Bezwaarschrift binnen 8 dagen.**

3. Het bezwaarschrift wordt ingediend bij het gemeentebestuur, dat de weigering of de vordering heeft gedaan, of, zoo de weigering of de vordering geschiedde door de Inspectie, bij de Inspectie. **Indienen bij gem. bestuur (ev. Insp.)**

4. Het gemeentebestuur of de Inspectie zendt het bezwaarschrift, voorzien van de dagteekening van indiening en begeleid van de noodige inlichtingen, binnen drie dagen aan Onzen Minister, die, zoo noodig, ook ten aanzien van de dagteekening der opneming of afvoering beslist. **Doorz. bezwaarschrift binnen 3 dagen aan Minist.**

5. Indien binnen acht dagen, na de verzending van de in het eerste lid bedoelde kennisgeving, een bezwaarschrift bij het gemeentebestuur of bij de Inspectie niet is ingekomen, gaat het gemeentebestuur of de Inspectie, met inachtneming van de bepalingen van afdeeling VI, hoofdstuk 2, paragraaf 3, onverwijld over tot opneming in of afvoering van het bevolkingsregister. **Opn. of afv. 8 dg. na aangeteekende kennisgeving.**

Toelichting.

1. Men zie de artt. 10, 89 en 110 en de toelichtingen daarop. De Inspectie heeft niet den *plicht* te vorderen of te weigeren, doch, blijkens de leden 2, 3, 4 en 5, wel het *recht*. Zij heeft zich eventueel aan de procedure van dit artikel te houden. In artikel 100, 3e lid, (*adresverandering binnen de gemeente*) is art. 123 aangehaald. Hoewel over verhuizing of adresverandering binnen de gemeente, in dit artikel niet wordt gesproken, moet het toch krachtens art. 100, 3e lid, geacht worden eventueel van toepassing te zijn.

Zoowel een opneming als een afvoering kan worden geweigerd of gevorderd. *Weigering* veronderstelt een voorafgaande aanmelding of aangifte. *Vordering* zal meestal (niet altijd) rechtstreeks

van het gemeentebestuur uitgaan. Als *„belanghebbende"* is, in geval het betreft een lid van een gezin of van een samenwoning, o.i. te beschouwen het hoofd (art. 13). Het *„aangeteekend schrijven"* zal o.i. niet de redenen behoeven te bevatten, welke tot de weigering of vordering aanleiding gaven. In de meeste gevallen zal het wenschelijk zijn de redenen wel aan te geven, opdat de belanghebbende, bij het opstellen van zijn bezwaarschrift, daarmede rekening zal kunnen houden. In elk geval zullen o.i. in het aangeteekend schrijven de bepalingen van de leden 2, 3, 4 en 5 behooren te worden vermeld.

„Binnen drie dagen" moet de weigering of vordering ter kennis worden gebracht. Dat wil niet zeggen, dat de belanghebbende het aangeteekend schrijven binnen drie dagen moet hebben ontvangen. De termijn voor zijn beroep gaat eerst in op het oogenblik, dat de weigering of vordering *te zijner kennis is gekomen* (zie 2e lid). Het gemeentebestuur moet de weigering of vordering o.i. te zijner kennis brengen *binnen drie dagen*, nadat de aanmelding of de aangifte is ingekomen en de twijfel aan de juistheid van de verklaringen is gerezen (artt. 3, 9, 10 en 85, 1e lid) of binnen drie dagen, nadat het van bepaalde feiten kennis heeft gekregen, ook indien geen aanmelding of aangifte voorafging, of binnen drie dagen, nadat de mogelijkheid van vordering of weigering ontstaat, b.v. bij onbekendheid met het adres. Bij vertrek naar het buitenland zal het zich nog wel eens kunnen voordoen, dat het adres onbekend is. De weigering zal dan misschien in het geheel niet kunnen plaats hebben. Zoo mogelijk, behoort echter, naar onze meening, ook bij verblijf in het buitenland, van de vordering of weigering te worden kennis gegeven. Het zal aanbeveling verdienen een weigering van afvoering naar het buitenland, terstond schriftelijk aan den belanghebbende uit te reiken. O.i. kan hiertegen geen bezwaar zijn, omdat het voorschrift van verzending der kennisgeving bij *„aangeteekend schrijven"* kennelijk alleen de bedoeling heeft het gemeentebestuur te vrijwaren voor een ontkenning der ontvangst. Aan de waarde van de kennisgeving doet de wijze, waarop zij wordt uitgereikt, o.i. niets af.

Wij zijn van meening, dat de rechtsgeldigheid der kennisgeving bij persoonlijke uitreiking, niet kan worden betwijfeld.

In de gemeente van vestiging vindt geen vordering plaats, indien uit de ontvangst van een persoonskaart of een verhuisbiljet blijkt, dat de persoon in de gemeente van vertrek aangifte heeft gedaan van zijn vertrek naar de eerstbedoelde gemeente; ook niet, indien de persoon mocht weigeren zich aan te melden en de verhuiskaart in te leveren. In dit geval geschiedt de opneming ambtshalve (zie de toel. op art. 91).

Indien de opneming in dit laatste geval *geweigerd* wordt, moet de procedure van art. 123 wel gevolgd worden. Wanneer het bestuur der gemeente van vertrek het met deze weigering niet eens is, zal het, zoodra het van die weigering kennis krijgt, doch niet voordat de weigering onherroepelijk of althans rechtsgeldig is geworden (5e lid), een geschil aanhangig kunnen maken ingevolge art. 124. Er is dan geen sprake meer van een vordering. De persoon staat dan buiten het geding. Na de beslissing op een bezwaarschrift, bedoeld in het 3e lid, is uiteraard geen geschil meer aanhangig te maken volgens art. 124.

Zoo kan ook de vordering van een gemeentebestuur, nadat zij onherroepelijk of althans rechtsgeldig is geworden, gevolgd worden

door een geschil bedoeld in art. 124, doch niet door een weigering. De persoon is ook dan weer uitgeschakeld. Gaat de persoon van de vordering in beroep, dan kan, omdat de Minister reeds beslist ingevolge art. 123, niet opnieuw een geschil over dezelfde aangelegenheid worden aanhangig gemaakt krachtens art. 124. De Minister zal in bovenbedoelde gevallen, alvorens een beslissing krachtens art. 123 te nemen, zoo noodig, vermoedelijk wel het andere belanghebbende gemeentebestuur hooren.

2. *Wanneer* de weigering of vordering ter kennis van den belanghebbende is gekomen zal, in geval van twijfel, kunnen blijken uit den datumstempel op de kennisgeving der posterijen. De termijn voor het beroep gaat, voor den belanghebbende of zijn gemachtigde, eerst in, nadat de weigering of vordering *te zijner kennis is gekomen*. De mogelijkheid, dat de persoon eerst *geruimen tijd* na de verzending van de kennisgeving, daarvan kennis krijgt, staat echter niet in den weg aan een afdoening dezer aangelegenheid. Het gemeentebestuur kan immers niet weten *wanneer* de belanghebbende kennis krijgt van de weigering of vordering. Het gemeentebestuur mag geen afwachtende houding aannemen. Indien binnen *acht* dagen, *na de verzending* van de in het eerste lid bedoelde kennisgeving, een bezwaarschrift bij het gemeentebestuur niet is ingekomen, gaat het gemeentebestuur over tot opneming of afvoering (zie 5e lid). Deze opneming of afvoering is echter niet onherroepelijk. De persoon kan desondanks nog zijn bezwaarschrift indienen, mits maar vaststaat, dat dit geschiedt „*binnen acht dagen, nadat die weigering of vordering te zijner kennis is gekomen* (men zie ook het 4e lid).

Het bezwaarschrift is o.i. zegelvrij.

3. De persoon, die een bezwaarschrift rechtstreeks aan den Minister inzendt, is o.i. in zijn beroep niet ontvankelijk. Indien het echter zoo tijdig is ingediend, dat het binnen den beroepstermijn, nog aan het gemeentebestuur kan worden toegezonden, zal het wellicht aanbeveling verdienen, den persoon ter wille te zijn.

De indiening van het bezwaarschrift kan o.i. ook per post geschieden.

4. Uit de door het gemeentebestuur op het bezwaarschrift vermelde dagteekening van indiening (dagteekening van ontvangst), *kan* blijken of de termijnen in acht zijn genomen.

De aanteekening op het stuk kan luiden: „ingediend bij het gemeentebestuur van .... op ....".

Binnen drie dagen geschiedt de toezending aan den Minister, waarbij de noodige inlichtingen tegelijkertijd door het gemeentebestuur worden verstrekt. De beslissing van den Minister is niet aan een termijn gebonden en zij is onherroepelijk. „*Ook ten aanzien van de dagteekening der opneming of afvoering*" kan de Minister „*zoo noodig*" beslissen. Deze bepaling is noodig met het oog o.a. op de omstandigheid, dat het gemeentebestuur de opneming of afvoering, ingevolge het 5e lid, tot stand kan brengen, voordat de persoon in beroep kon komen (zie het 3e lid).

5. Men zie de toelichting op het 2e en 4e lid. De artikelen 85—98 omtrent „*Wijziging bij vertrek en vestiging*" moeten in acht genomen worden.

Ook wanneer de persoon weigert, of althans nalaat, het aangeteekend schrijven in ontvangst te nemen, is het gemeentebestuur

o.i. verplicht acht dagen *na de verzending* de opneming of afvoering tot stand te brengen. Voor de mogelijkheid om daarna nog in beroep te komen, zie men de toel. op het tweede lid.

Op te merken is, dat hier niet gesproken wordt van *handhaving* van een opneming, bijaldien een afvoering wordt geweigerd. Het spreekt echter o.i. vanzelf, dat daaromtrent niets is bepaald, omdat er geen enkele handeling behoeft plaats te hebben, indien de persoon niet in beroep komt. Op de beslissing van den Minister heeft dit geen invloed, want deze is niet gebonden aan een uitspraak omtrent opneming of afvoering. Hij is bij de beslissing geheel vrij.

Men zie ook art. 27, eerste lid, onder *a* en *c*.

Artikel 124.

Beslechting door Minister.

Alle geschillen omtrent de toepassing van of voortvloeiend uit de toepassing van dit besluit worden beslecht door Onzen Minister.

Toelichting.

Men zie de artt. 10, 89, 110, 2e lid en 123. Een geschil kan ook buiten vordering of weigering om ontstaan.

AFDEELING VIII.

Overige bepalingen.

HOOFDSTUK 1.

Het persoonskaartenmateriaal.

Artikel 125.

Verbod gebruik andere dan Rijkskaarten.

1. Gebruik van andere persoonskaarten dan die, welke van rijkswege worden uitgegeven, is verboden.

Kostel. verstrekk.

2. De kaarten worden door het Rijk kosteloos verstrekt, voor zoover Onze Minister niet het voorbehoud maakt, dat de kosten voorloopig geheel of ten deele door de gemeente moeten worden gedragen.

Toelichting.

1. Men zie de toel. op de artt. 1, 1e lid, sub *i*, 33 (aanvang) en 39, 2e en 3e lid.

Het karton is samengesteld uit gedeeltelijk nieuwe linnen en gedeeltelijk nieuwe katoenen lompen. Het heeft een bijzonder groote breeklengte en een zeer hoog vouwgetal. Het is bestand tegen den tand des tijds (gerekend wordt op tenminste 400 of 500 jaar). Na vele mislukte proeven is men erin geslaagd dit karton, dat indertijd uit Amerika moest worden ingevoerd, hier te lande te vervaardigen. Elke partij karton wordt gecontroleerd door den Rijksvezeldienst te Delft. De kaarten worden gedrukt ter Algemeene Landsdrukkerij.

2. „De persoonskaarten, benoodigd voor de vervanging of vernieuwing van een gezinsregister door een persoonsregister (art. 39, „3e lid), alsmede die, benoodigd voor aanvulling van den voorraad materiaal in de gemeente, waar een persoonsregister wordt „gehouden, worden voorloopig slechts tegen betaling der kosten „aan de gemeente geleverd.

„In alle andere gevallen worden de kaarten door de Inspectie „rechtstreeks en kosteloos verstrekt, met dien verstande, dat de „Inspectie bevoegd is te beoordeelen of en in hoeverre aan het „verzoek zal worden voldaan.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding* „blz. 27).

Artikel 126.

1. De verstrekking van persoonskaarten geschiedt door tusschenkomst van de Inspectie.

Verstrekking door Inspectie.

2. De Inspectie is bevoegd de verstrekte aantallen te doen controleeren met de verbruikte en met de ter plaatse aanwezige hoeveelheden persoonskaarten.

Controle op aantallen.

Desgewenscht geeft het gemeentebestuur de noodige toelichting.

3. Bij de aanvrage van persoonskaarten worden desverlangd de verschreven en/of onbruikbare kaarten aan de Inspectie teruggezonden.

Verschreven en/of onbruikb.kaarten.

Toelichting.

1. Te adresseeren: Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, Binnenhof 19 te 's-Gravenhage.

Men zie de toel. op art. 125.

3. De verschreven en/of onbruikbare kaarten zullen tot dit doel moeten worden bewaard. Het verdient aanbeveling onbruikbare kaarten, zooals misdrukken e.d. steeds aan de Inspectie te zenden.

Hoofdstuk 2.

Het overschrijven van persoonskaarten en het aanleggen van vervolgkaarten.

Artikel 127.

Vervanging of vernieuwing van een persoonskaart geschiedt slechts in de gevallen genoemd in en volgens de regelen van dit besluit.

Vervanging of vernieuwing.

Toelichting.

Men zie de artt. 97, 2e, 3e en 4e lid (verloren kaart), 128 (vernieuwing) en 129 (vervanging).

Artikel 128.

1. Indien een persoonskaart onbruikbaar is geworden, wordt deze niet dan met toestemming van de Inspectie overgeschreven.

Overschrijv. met toest. Inspectie.

2. De overgeschreven persoonskaart wordt, nadat daarop met rooden inkt is vermeld: „kaart vernieuwd”, toegezonden aan de Inspectie.

Overgeschr. P. K. aan Inspectie.

Toelichting.

1. Hier is sprake van *vernieuwing* van een *onbruikbaar* geworden kaart. Persoonskaarten moeten bij voorkeur nooit vernieuwd

worden, omdat het juist een van de belangrijkste waarden van die kaart is, dat de gegevens nooit worden overgeschreven en dus oorspronkelijk zijn. Of een kaart als onbruikbaar (b.v. wegens ernstige beschadiging) moet worden beschouwd, beoordeelt o.i. in eerste instantie het gemeentebestuur. Bij de aanvrage om vernieuwing behoeft de kaart o.i. niet te worden ingezonden. Aan de vereischte toestemming van de Inspectie is echter de bevoegdheid van de Inspectie verbonden de kaart ter inzage te vragen. Na bekomen toestemming wordt de kaart „*overgeschreven*", d.w.z. *alle* gegevens, zonder uitzondering moeten worden overgenomen. Men zie ook de artt. 37, 38 en 131.

2. Op de *nieuw* aangelegde kaart wordt geen aanteekening omtrent het overschrijven geplaatst. Zie art. 131.

Artikel 129.

Vervanging P. K. met toest. Min.

In bijzondere gevallen kan door of vanwege Onzen Minister, onder daarbij te stellen voorwaarden, worden toegestaan of bevolen, dat een persoonskaart wordt overgeschreven zonder dat alle gegevens worden overgenomen.

Toelichting.

Aangezien daaromtrent niets is bepaald, meenen wij, dat toestemming tot „*vervanging*" (art. 127) van een kaart, zoowel door het gemeentebestuur als door den belanghebbende, aan den Minister kan worden verzocht.

„Door of vanwege den Minister". De Minister kan dus b.v. de Inspectie een machtiging geven. In dit verband raden wij aan het desbetreffend verzoek steeds aan de Inspectie te adresseeren.

„In bijzondere gevallen" wil o.i. zeggen, dat van de geboden gelegenheid slechts bij uitzondering gebruik mag worden gemaakt. Een bijzonder geval kan gelegen zijn in een op de kaart voorkomende onteerende aanteekening. Deze aanteekening kan dan worden weggelaten. Men zie ook de toelichting op de artt. 107 en 108.

Welke voorwaarden de Minister zal stellen, zal afhangen van het geval, doch aan te nemen is, dat de voorwaarde, dat de overgeschreven (de oude) kaart bij de Inspectie moet worden ingeleverd, wel niet zal ontbreken.

Artikel 130.

Aanleggen en hechten vervolgk.

1. Zoodra een vak, benevens de ruimte bij 35) op een persoonskaart zijn volgeschreven, wordt daaraan een vervolgkaart gehecht, zoodanig, dat de beide kaarten niet onopzettelijk kunnen worden gescheiden, dat bij opberging andere kaarten niet kunnen worden beschadigd en dat geen gegevens verloren gaan of onleesbaar worden.

Verwijzing.

2. Beide kaarten moeten duidelijk naar elkander verwijzen.

Toelichting.

1. „Op de eerste kaart kan, zooveel mogelijk rechts bovenaan „aan de voorzijde worden vermeld „zie vervolgkaart" en op de „tweede kaart in vak 3): „vervolgkaart van ....

„De vervolgkaart moet steeds *achter* de eerste kaart worden

„bevestigd. Het aaneen hechten kan het best geschieden door „een smalle gegomde linnen strook aan de bovenzijde der kaarten „te plakken. Verschillende voor dit doel zeer geschikte (ook door„zichtige) pleistersoorten zijn in den handel verkrijgbaar.”
(*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 27, zie ook blz. 24.)

Men zie ook de toel. op art. 43, 2e lid.

De meest praktische wijze van aaneen hechten door middel van een doorzichtige pleisterstrook is de volgende gebleken:

De bovenkant der voorzijde van de kaart, die vervolgd moet worden, wordt gelegd tegen den onderkant der voorzijde van de blanco vervolgkaart, zoodanig, dat tusschen beide kaarten een ruimte blijft van ongeveer 1 m.m. De aldus liggende kaarten worden vervolgens door de pleister aaneengehecht.

Men zal zien, dat ook voor bewerking in de schrijfmachine deze hechting bijzonder praktisch is.

Een vervolgkaart zal o.i. niet vroeger behoeven te worden aangehecht, dan wanneer dat noodig is om vervolggegevens te vermelden. Men denke aan het reservevak 35 en zie daarvoor ook art. 33, bij 35) onder *c* en art. 34.

2. Zie toel. op het eerste lid.

HOOFDSTUK 3.

Het bewaren en het verzenden van persoonskaarten.

Artikel 131.

Het gemeentebestuur waakt tegen beschadiging van persoonskaarten door onoordeelkundige berging en/of verzending, en richt zich naar de aanwijzingen door de Inspectie te geven. **Beschadiging P.K.**

Toelichting.

Dit hoofdstuk betreft het *bewerkte* materiaal, z.g.n. „materieel”, d.w.z. de ingevulde kaarten.

„Ter voorkoming van beschadiging van persoonskaarten bij de „verzending wordt aanbevolen *uitsluitend* bordpapieren omslagen „met vier kleppen te gebruiken. Omslagen met twee kleppen, „alsmede losse stukjes bord en kartonnen omslagen geven onvol„doenden waarborg tegen beschadiging.” (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 28.)

Klaarblijkelijk wordt bedoeld het gebruik van z.g.n. stroobord of van leerbord te bevorderen en dat van z.g.n. kartotheek- of ander daarmede vergelijkbaar kartonsoort tegen te gaan.

Ter voorkoming van beschadiging van persoonskaarten door onoordeelkundige berging, zie men de op blz. 128 opgenomen: „*Raadgevingen voor het gebruik van kaarten in het algemeen*” en de achter het „besluit” opgenomen „*Wenken voor de berging van het persoonsregister*”.

De „aanwijzingen door de Inspectie te geven” kunnen zoowel de berging als de verzending raken.

Men zie ook de artt. 132 en 133.

Artikel 132.

De verzending van persoonskaarten geschiedt ongevouwen tusschen stevig bordpapier in een geheel gesloten omslag van **Verzending P. K. tusschen bord in blauw omslag.**

lichtblauwe kleur. Op den omslag wordt in duidelijk leesbare letters vermeld in den rechterbovenhoek: „Niet vouwen" en in den linkerbovenhoek „Persoonskaarten".

Toelichting.

„Drukknoopenveloppes e.d. mogen niet gebezigd worden. De „omslag moet vóór de verzending zoodanig worden gesloten, dat „het geheim der gegevens van de persoonskaarten verzekerd zij." (*Handleiding bevolkingsboekhouding*, blz. 28.)

Men zie ook art. 131 en de toelichting daarop, benevens art. 133.

Artikel 133.

Afstaan P. K.

Een persoonskaart wordt door het gemeentebestuur slechts afgestaan en verzonden overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

Toelichting.

Men zie de artt. 71, 72, 1e lid, 75, 1e lid, 78, 1e lid, 79, 83, 2e lid, 84, 86, 1e en 4e lid, 89, 90, 91, 3e lid, 92, 93, 94, 95, 96, 2e lid, 97 3e en 4e lid, 128 en 129 en voorts de artt. 131 en 132.

Zoowel het afstaan als het verzenden mag slechts overeenkomstig de bepalingen van het besluit plaats hebben. Men zie ook art. 69, 2e lid.

Artikel 134.

Termijn terugzending P. K. door A. v. d. B. S.

Binnen 24 uur, nadat hem de persoonskaart is afgestaan, zendt de ambtenaar van den burgerlijken stand deze aangevuld en zoo noodig gewaarmerkt aan het gemeentebestuur terug.

Toelichting.

Men zie de artt. 63, 71, 72, 1e lid, 75, 1e lid en 86, 4e lid. De waarmerking geschiedt in vak 1) van de persoonskaart (zie art. 71). De aanvulling zal moeten plaats hebben in overeenstemming met de voorschriften van art. 33 bij 3), bij 4), bij 8) en bij 35) onder *a*, en van de artt. 37, 1e lid en 4e lid en 38.

Artikel 135.

Termijn toezend. P. K. door gem. best. en Inspectie.

1. Tenzij bijzondere redenen zich daartegen verzetten, voldoen een gemeentebestuur en de Inspectie, binnen 24 uur na ontvangst, aan een verzoek om toezending van persoonskaarten.

Mededeeling P. K. niet aanwezig.

2. Is de gevraagde persoonskaart niet aanwezig, dan wordt dit onverwijld medegedeeld aan het gemeentebestuur, hetwelk de persoonskaart heeft gevraagd. Daarbij geschiedt mededeeling van die gegevens, welke tot opsporing van de persoonskaart kunnen leiden.

Toelichting.

1. Een bijzondere reden kan voor een gemeentebestuur zijn gelegen in de toepassing van art. 86, 4e lid (zie het 5e lid), art. 97, 2e lid, art. 110, 2e lid, art. 128 en van art. 129. Men zie ook art. 69, 2e lid.

Voor de Inspectie kan de reden gelegen zijn in het instellen van

een onderzoek (art. 96, 2e lid) en in art. 129. De Inspectie moet van dat onderzoek mededeeling doen.

Het is, behoudens in het geval, bedoeld in art. 86, 4e en 5e lid, wenschelijk, dat het gemeentebestuur kennis geeft van het uitstel der toezending en van de reden daarvan.

2. De bedoeling van deze bepaling is onmiskenbaar het voorschrift van art. 69, 2e lid, houdende, dat „voor ieder persoon slechts „één persoonskaart mag bestaan, welke in het bezit moet zijn van „het bestuur der gemeente in welker bevolkingsregister de persoon „is of moet worden opgenomen, dan wel van de Inspectie", tot haar recht te doen komen. „Opsporing van de persoonskaart" is o.i. synoniem met opsporing van de gemeente, in welker bevolkingsregister de persoon is opgenomen.

Indien een persoonskaart verloren is gegaan (zie art. 97, 2e lid), zal het bestuur der gemeente, dat de kaart het laatst in bezit heeft gehad, moeten zorgen voor het aanleggen van een „2e exemplaar".

Artikel 136.

1. Door het gemeentebestuur wordt aanteekening gehouden, voor wien, voor welke gemeente en wanneer een verhuiskaart is afgegeven en voor wien de persoonskaart of een verhuisbiljet is verzonden, alsmede voor welke personen persoonskaarten of verhuisbiljetten ambtshalve zijn verzonden. **Register afgevoerde personen.**

2. Evenzoo wordt door het gemeentebestuur aanteekening gehouden door wien, uit welke gemeente en wanneer een verhuiskaart is ingeleverd en voor wien de persoonskaart of een verhuisbiljet is ontvangen, dan wel voor welke personen aan andere gemeenten persoonskaarten of verhuisbiljetten zijn opgevraagd. **Register opgenomen personen.**

Toelichting.

Men raadplege den *Leidraad bevolkingsstatistiek*, blz. 24—30 en 56—58, benevens de toel. op de artt. 85, 86 en 88.

1. Deze bepaling strekt tot verplicht gebruik van een register van „*afgevoerde personen*". Het vroegere, in alle gemeenten gebruikte, registertje van „vertrokken personen" steunde niet op eenig voorschrift en was uit de behoefte der praktijk geboren. Het is aan te bevelen het register van *afgevoerde personen* te voorzien van een, met den staat *F* overeenstemmende, rubriceering (zie *Leidraad bevolkingsstatistiek*) van de vertrokken personen. Opgemerkt zij, dat de aan het register van *afgevoerde personen* in dit lid gestelde eischen, veel verder gaan dan die, waaraan de vroegere praktijkregistertjes voldeden. O.a. zal ook aanteekening moeten worden gehouden van ambtshalve verzonden persoonskaarten of verhuisbiljetten. Men denke hierbij aan toevallige geboorte (art.72) en aan overlijden (artt. 79 en 84). Het is uiteraard mogelijk de verzending van kaarten voor deze personen in afzonderlijke registertjes aan te teekenen. In grootere gemeenten verdient het overweging het register van afgevoerde personen in losbladigen vorm te houden, waartoe een doorslag van de verhuiskaart op een daarop ingericht formulier goede diensten zal kunnen bewijzen. Het maken van meer doorslagen, voor kennisgeving aan openbare diensten en aan abonnés, is stellig mogelijk. Het komt ons zelfs voor, dat een doorslag van de verhuiskaart, in stede van de vele andere soorten kennisgevingen van vertrek aan de Inspecties der Directe Belastingen, indien al-

gemeen toegepast, voor den belastingdienst van veel belang zou kunnen zijn.

2. Hiermede wordt ingevoerd een register van „*opgenomen personen*", ter vervanging van het praktijkregistertje van ingekomen personen. De in de toel. op het voorgaande lid gemaakte opmerkingen, gelden evenzeer voor de bepalingen van dit lid.

Indien men ook hiervoor een losbladig systeem (eventueel met doorslagen) wenscht te gebruiken, verdient het overweging de kennisgeving, model III (zie art. 96, 1e lid), als grondslag te nemen.

AFDEELING IX.

Slot- en overgangsbepalingen.

Artikel 137.

Uitvoeringsvoorschriften.

Door Onzen Minister worden ter uitvoering van het in dit besluit bepaalde aan de gemeentebesturen de noodige voorschriften gegeven.

Toelichting.

De hierbedoelde uitvoerings-voorschriften zijn vervat in de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*", behoorende bij de beschikking dd. 22 Juni 1936, nr. 16300, Afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Deze „*Handleiding*" is in dit werk opgenomen, gedrukt op geel papier. De bladzijden zijn genummerd 3—43.

Artikel 138.

Gestichtsreg. van vóór 1921 afstaan aan gemeentebest.

De afzonderlijke registers, bedoeld in artikel 1 van het, bij Ons besluit van 11 Augustus 1920 (*Staatsblad* n°. 698) ingetrokken Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 142) worden, voor zoover dit nog niet is geschied, door de tegenwoordige beheerders of bewaarders, vóór of uiterlijk op 31 December 1940, hetzij in originali, hetzij in afschrift kosteloos afgestaan aan het bestuur der gemeente waar het gebouw, gesticht of schip, tijdens de werking van laatstgenoemd besluit gelegen was, teneinde in het archief der gemeente te worden bewaard.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk II, onder *B.*, „*Beknopt algemeen overzicht*".

Tot 1921 zijn door gestichtsbesturen afzonderlijke bevolkingsregisters aangehouden voor de gestichtsbevolking (men zie het K.B. van 27 Juli '87, St. 142). Die gestichtsbevolking werd toenmaals niet ingeschreven in de gemeentelijke bevolkingsregisters. Deze toestand werd beëindigd bij het aangehaalde K.B. van 1920, doch verzuimd is toen in het K.B. voor te schrijven, dat deze afzonderlijke registers moesten worden overgebracht naar de archieven der gemeenten, zeer ten ongerieve van de bevolkingsadministratie. Het nasporen van personen, die in een gesticht, kazerne e.d. hebben verbleven, stuit dientengevolge herhaaldelijk op welhaast onoverkomenlijke bezwaren. Wel is bij circulaire d.d. 20 November 1920, Nr. 13168, Afd. B.B., van den Minister van Binnenlandsche Zaken, alsnog verzocht de afzonderlijke bevolkingsregisters, hetzij in

originali, hetzij in afschrift te doen toekomen aan het bestuur der gemeente, doch in verschillende gevallen blijkt daaraan niet te zijn voldaan. Ook in het daarop volgend K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, is verzuimd een bepaling op te nemen.

De strekking van de onderhavige bepaling is daarin thans te voorzien.

De tegenwoordige beheerders of bewaarders kunnen voor eigen rekening afschriften van de registers doen maken. Wanneer het *afschrift* wordt afgestaan, zal dat een volkomen getrouwe copie van *alle in- en afschrijvingen*, aanteekeningen, enz. moeten bevatten, kortom, het zal een *afschrift* moeten zijn.

Reeds bij K.B. van 1 Feb. 1862, St. 20, zijn afzonderlijke registers voorgeschreven voor personen, behoorende tot de land- en zeemacht. Bij K.B. van 10 April 1862, St. 40, zijn afzonderlijke voorschriften gegeven voor de bijhouding van registers voor de verpleegden in de Rijksgestichten Ommerschans en Veenhuizen. Bij K.B. van 23 Sep. 1877, St. 185, zijn die voorschriften gewijzigd samengevoegd in één K.B. „regelende de inschrijving in registers „van personen, samenwonende in gebouwen of schepen onder „bestuur of toezicht van het openbaar gezag."

Art. 1 van het aangehaalde K.B. van 27 Juli 1887, St. 142, luidt: „Overeenkomstig de regelen in dit besluit vermeld, worden „in afzonderlijke registers ingeschreven:

„1e. *a.* de personen, die bij de zee- of landmacht als vrijwilligers „of ter opleiding in werkelijken dienst zijn met bestemming om „gedurende ten minste twee achtereenvolgende jaren in werkelijken „dienst te blijven, voor zooverre zij in een gebouw of schip, tot „militair einde in gebruik, nachtverblijf hebben;

„*b.* de personen, opgenomen in een invalidenhuis;

„*c.* de personen, opgenomen in een krankzinnigengesticht of „bewaarplaats;

„*d.* de personen, opgenomen in de bijzondere strafgevangenissen „voor mannen te *Leeuwarden* en te *'s-Hertogenbosch*, voor vrouwen „te *Gorinchem* en te *Eindhoven*, voor jongens te *'s-Hertogenbosch*, „voor meisjes te *Montfoort*, alsmede de personen, die gevangenis-„straf, hechtenis of detentie van één jaar of langer in de gewone „strafgevangenissen of huizen van bewaring ondergaan;

„*e.* de personen, opgenomen in de Rijkswerkinrichtingen voor „mannen te *Veenhuizen* en te *Hoorn*, voor vrouwen te *Leiden*, „die in de Rijksopvoedingsgestichten voor jongens te *Alkmaar*, „aan den Kruisberg bij *Doetinchem* en te *Veldzicht*, gemeente „Avereest, en voor meisjes te *Montfoort*;

„2e. de personen, die nachtverblijf hebben in een der gebouwen, „gestichten of schepen, bewoond door de personen, onder nr. 1. „bedoeld, voor zooverre zij belast zijn met bestuur, beheer, onder-„wijs, verzorging, bewaking of bediening dier personen of van de „gebouwen, gestichten, of schepen of de daarin gevestigde in-„richtingen;

„3e. alle overige personen, die nachtverblijf hebben in een der „gebouwen, gestichten of schepen bewoond door de personen „onder nos. 1 en 2. bedoeld, voor zooverre zij behooren tot de huis-„houding van een dier personen".

Artikel 139.

Geen heffing voor opn., afv., wijz. of aanvulling.

Door het gemeentebestuur worden terzake van opneming in of afvoering van, dan wel van wijzigingen of aanvullingen van het bevolkingsregister of van het verblijfregister geen gelden geheven.

Toelichting.

Terzake van de aangegeven handelingen en de daaruit voortvloeiende stukken mogen geen leges geheven worden. Indien echter iemand een *bewijs* verzoekt, waaruit blijkt, dat hij opgenomen is in het bevolkingsregister of dat hij daarvan is afgevoerd, of dat een bepaalde wijziging of aanvulling is aangebracht, kunnen steeds leges worden geheven (men zie de artt. 103, 104 en 105). Hetzelfde geldt voor de in- of afschrijvingen in het verblijfsregister.

Artikel 140.

Handhaving inschrijving. (overgangsbepaling).

1. De inschrijving van personen, die bij het in werking treden van de bepalingen van dit besluit werkelijke woonplaats hebben in een gemeente krachtens de vervallen bepalingen van Ons besluit van 12 December 1922 (*Staatsblad* n°. 670) blijft gehandhaafd tot dat die personen wegens gewijzigde omstandigheden overeenkomstig de bepalingen van Ons tegenwoordig besluit moeten worden afgevoerd.

Afwijking door Minister.

2. Onze Minister is bevoegd van de bepaling van het vorig lid afwijking toe te staan of te gelasten.

Toelichting.

Men raadplege Hoofdstuk IV, onder G., „*Nachtrust en werkelijke woonplaats*".

1. De bepalingen, welke volgens het K.B. van 12 Dec. 1922, St. 670, de „werkelijke woonplaats" en dus de inschrijving in het bevolkingsregister beheerschten, zijn van andere samenstelling. Zij rusten op beginselen, welke niet steeds gelijk zijn aan de desbetreffende bepalingen van het besluit van 1936.

Ter voorkoming van plotseling ingrijpende veranderingen (men zie b.v. art. 25, 2e lid, onder *e* en *f*), is blijkbaar deze overgangsbepaling gegeven, welke een rustige overgang van de oude naar de nieuwe voorschriften waarborgt.

Van iemand, die onder de oude voorschriften *wel* en onder de nieuwe *niet* in het bevolkingsregister der gemeente behoort te zijn opgenomen, mag derhalve geen afvoering plaats hebben zoolang de omstandigheden, die indertijd bij zijn inschrijving golden, niet gewijzigd zijn.

2. Deze bepaling is in overeenstemming met die van art. 27, 1e lid en als een juiste aanvulling daarvan te beschouwen.

Artikel 141.

Overnemen gegevens op P. K.

Op de persoonskaarten welke na het in werking treden van dit besluit worden aangelegd van personen, die in een gezinsregister staan ingeschreven, behoeven slechts de in dat register voorkomende gegevens te worden overgenomen.

Toelichting.

Men zie de artt. 33, 35, 39 en 86.3.

De onderhavige bepaling heeft de strekking buiten kijf te stellen, dat het opsporen van in het gangbare gezinsregister ontbrekende gegevens, niet noodig is. Het persoonskaartenstelsel zal slechts op den duur en wel te beginnen met de jonggeborenen en de nog bij de ouders inwonende kinderen, volledig kunnen zijn. Overgenomen worden dus slechts de gegevens, zooals die op de gezinskaart voorkomen. Men *behoeft* niet te gaan zoeken in oude registers. Wat op de gezinskaart staat wordt echter *geheel* overgenomen. Het verdient aanbeveling ruimte te laten voor latere aanvulling, indien vaststaat, dat de vroegere gegevens ter beschikking zijn. Men kan dan later desgewenscht de gegevens completeeren. Men zie ook de „*Handleiding bevolkingsboekhouding*" onder art. 33 „*Wijze van invulling*", blz. 8 en onder art. 35, rubriek 26, blz. 17 en 18.

De strekking van art. 86, 3e lid is een andere (z.a.).

Artikel 142.

Dit besluit kan worden aangehaald onder den naam van „besluit bevolkingsboekhouding", onder bijvoeging van jaar en nummer van het *Staatsblad*, waarin het is geplaatst. **Besl. bevolkingsboekhouding St. 1936, Nr. 342.**

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1936.

WILHELMINA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
J. A. DE WILDE.

De Minister van Justitie.
VAN SCHAIK.

INHOUD.

Artikelen:

AFDEELING I.

Algemeene bepalingen . . . . 1— 2

AFDEELING II.

De verplichtingen van de bevolking . . . . 3— 16

AFDEELING III.

Hoofdstuk 1. De bevolking van Nederland . . . . 17— 21
Hoofdstuk 2. De bevolking der gemeente . . . . . 22— 27

AFDEELING IV.

De bevolkingsregisters.

Hoofdstuk 1. Algemeene bepalingen . . . . 28— 31
Hoofdstuk 2. Het persoonsregister . . . . 32— 38
Hoofdstuk 3. Het gezinsregister . . . . 39— 44
Hoofdstuk 4. Het archiefregister . . . . 45— 48
Hoofdstuk 5. Het verwijzingsregister . . . . 49— 52
Hoofdstuk 6. Het woningregister . . . . 53— 58

AFDEELING V.

Het verblijfregister.

Het verblijfregister . . . . 59— 62

AFDEELING VI.

Het bijhouden van de bevolkingsregisters.

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen . . . . 63— 69
Hoofdstuk 2. Wijzigingen:
§ 1. bij geboorte . . . . 70— 75
§ 2. bij overlijden . . . . 76— 84
§ 3. bij vertrek en vestiging . . . . 85— 98
§ 4. bij huwelijk en huwelijksontbinding 99
§ 5. bij adresverandering binnen de gemeente . . 100—102

Artikelen:

AFDEELING VII.

Hoofdstuk 1. Het verstrekken van inlichtingen . . . 103—108
Hoofdstuk 2. De zorg voor en het toezicht op de bevolkingsregisters.
§ 1. De gemeentebesturen . . . . 109—114
§ 2. De Inspectie van de Bevolkingsregisters . . 115—117
§ 3. Het Centraal Bureau voor de Statistiek. . . 118—119
Hoofdstuk 3. De commissie van advies . . . . . . 120—122
Hoofdstuk 4. Geschillen . . . . 123—124

AFDEELING VIII.

Overige bepalingen.

Hoofdstuk 1. Het persoonskaartenmateriaal . . . . 125—126
Hoofdstuk 2. Het overschrijven van persoonskaarten en het aanleggen van vervolgkaarten 127—130
Hoofdstuk 3. Het bewaren en verzenden van persoonskaarten . . . . 131—136

AFDEELING IX.

Slot- en overgangsbepalingen . . . . 137—142
Bijlagen.

BIJLAGE I.

Model bedoeld in art. 1, eerste lid, sub *i* van het K. B.

	1) Vergel. met geb.akte (dagt. en paraaf) No.	2) Gezinsv.

Gesl.nm. / Voorn.	Geboren		
3) a b	4) op gem. ond./land 5) Nat.	6) Kerkel. gez.	7) Beroep (h-o)

8) Zoon (Dochter)		
van	geb. op	te
en van	geb. op	te

Gehuwd met					
9) Geslachtsnaam en	10) Voornamen	11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I		op te	op te	op door te	
II		op te	op te	op door te	

21) Dagt aangifte	22) Gemeente en adres	21)	22)	21)	22)

23) Verplichte aant.	24) Onverpl. aant.

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)

27) A. H. O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en	29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh.	33-34) Aanteekeningen
I			op te		
II			op te		
III			op te		
IV			op te		
V			op te		
VI			op te		
VII			op te		
VIII			op te		
IX			op te		
X			op te		
XI			op te		
XII			op te		

35)

BIJLAGE II.

Model bedoeld in art. 1, eerste lid, sub *k* van het K.B.
GEEL KARTON. AFMETINGEN: 125 × 176 mm.

VERHUISKAART

BINNEN **VIJF** DAGEN INLEVEREN BIJ BESTUUR NIEUWE WOONPLAATS

Het gemeentebestuur van ....
verklaart, dat door/namens onderstaande persoon, laatst ingeschreven aan het adres ...., aangifte is gedaan van het vertrek naar ....
aan het adres ....

Geslachtsnaam ....
Eerste voornaam en eerste letters van volgende voornamen ....
Dag, maand en jaar van geboorte ....
Beroep ....

Naar bovengenoemde gemeente zijn mede vertrokken:
de echtgenoote [1]) en ...... kinderen [1]), benevens de volgende inwonende personen [1]):

Geslachtsnaam en voorletters	Dag, maand en jaar van geboorte	Beroep
1.	....	....
2.	....	....
3.	....	....

Van het bevolkingsregister worden afgevoerd .... mannelijke en .... vrouwelijke personen.

Dagteekening van ontvangst der aangifte en van uitreiking ....

Persoonskaart(en)/Verhuisbiljet heden verzonden

Stempel der gemeente.

Persoonskaart(en)/Verhuisbiljet ontvangen; personen, opgenomen in het bevolkingsregister.

Stempel der gemeente.

[1]) Doorhalen wat niet toepasselijk is.

DIENST

—

Departement van Binnenlandsche Zaken.

—

AAN HET GEMEENTEBESTUUR

(Afdeeling Bevolking)

van

Volgnummer 1161.

Gemeentebestuur van

BIJLAGE III.

Model bedoeld in art. 96, eerste lid van het K.B.
GROEN KARTON. AFMETINGEN 125 × 176 mm.

KENNISGEVING

Het gemeentebestuur van

....

geeft, ingevolge art. 96 van het besluit bevolkingsboekhouding, kennis aan de Inspectie, dat de onderstaande personen in het bevolkingsregister moeten worden opgenomen:

Stempel der gemeente.

Geslachtsnaam en voornamen	1. Dag, maand en jaar van geboorte 2. Beroep	1. Laatstbekende woonplaats in Nederland 2. Thans gekomen van 3. Adres in de gemeente
....	....	1. ....
....	....	2. ....
....	....	3. ....
....	....	1. ....
....	....	2. ....
....	....	3. ....
....	....	1. ....
....	....	2. ....
....	....	3. ....
....	....	1. ....
....	....	2. ....
....	....	3. ....
....	....	1. ....
....	....	2. ....
....	....	3. ....

Verzonden op:

Ingekomen bij Inspectie:

DIENST

—

Departement van Binnenlandsche Zaken.

—

DE RIJKSINSPECTIE VAN DE BEVOLKINGSREGISTERS

286

Binnenhof 19

Volgnummer 1161.

Gemeentebestuur van

....

....

's-GRAVENHAGE.

BIJLAGE IV.

Model, bedoeld in art. 54, derde lid, van het K.B. (Desgewenscht aan te vullen).

Straat / Wijk .... Huisnummer ....

Hoofd van gezin of samenwoning (naam, voornaam en voorletters)	Datum aangifte		Vorige woonplaats of adres 1)	Nieuwe woonplaats of adres 1)
	in	uit		
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				

1) Volstaan kan worden met een van beide rubrieken.

Inwonenden (verwanten, kostgangers, dienstpersoneel, enz.).

Inw. bij no.	Naam, voornaam en voorletters	Betrekking 2)	Datum aangifte		Vorige woonplaats of adres 1)	Nieuwe woonplaats of adres 1)
			in	uit		

2) Familiebetrekking of
db = dienstbode.
k = kostganger.

BIJLAGE V.

Model, bedoeld in artikel 1, eerste lid, sub *p* van het K.B.

Volgno.	Dag, maand en jaar van inschrijving	Geslachtsnaam en voornamen	Geslacht	Geboren	Nationaliteit	Kerk. gezindte	Beroep	Gehuwd met: (Geslachts- en voornamen)	Huwelijk		Plaats vanwaar gekomen	Adres in de gemeente	Dag, maand en jaar van afvoering	Reden van de afvoering.	Aanteekeningen
									Gesloten	Ontbonden					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
......	......	......	......	Op	......	......	......	......	Op	Op .... door	......	......	......	......	......
......	......	......	......	Te	......	......	......	......	Te	Te	......	......	......	......	......

BIJLAGE VI.

(Ongewijzigd model.)

MODEL No. 1 van het K.B. 12 Dec. 1922 S. 670 (Artikel 1. 1e lid onder l.)

Volgnummer.	Geslachtsnaam. (Geslachtsnaam der vrouw).	Voornamen (voluit geschreven).	Geslacht. M. mannelijk. V. vrouwelijk.	Betrekking der leden tot het hoofd van het huisgezin. (Art. 24, 3e lid, sub c.)	Geboorte.		Burgerlijke staat voor ongehuwden met O, voor de gehuwden met H, voor weduwstaat met W, voor gescheidenen van echt met S, voor huwelijksontbinding na vijfjarige scheiding van tafel en bed met T.		Kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel (te onderscheiden volgens art. 24, 3e lid, sub f).	Nationaliteit door in te vullen: Nederlander, Duitscher, Franschman, enz.	Ambt, beroep of bedrijf. Bij het bedrijf vermelden, of de persoon daarin als hoofd (hetzij voor eigen, hetzij voor anderer rekening) werkzaam is, met H, dan wel als ondergeschikte met O. (Art. 24, 3e lid, sub h).		Woonplaats door aanduiding van wijk, dorp, gehucht of buurtschap, straat en nummer van het huis, dan wel naam en voorgeschreven kenmerk van het vaartuig of den woonwagen met de gebruikelijke ligplaats of standplaats. (Art. 24, 3e lid, sub i.)	Inschrijving in het bevolkingsregister.		Afschrijving uit het bevolkingsregister.		Dagteekening en jaar van overlijden [2].	Aanmerkingen. (Art. 24, 5e lid.)
					Dagteekening en jaar der geboorte.	Plaats [1] van geboorte.	Tijdens de inschrijving.	Veranderingen en hare dagteekening.			Tijdens de inschrijving.	Veranderingen en hare dagteekening.		Dagteekening en jaar van inschrijving.	Plaats [1] vanwaar de persoon is gekomen.	Dagteekening en jaar van afschrijving.	Plaats [1], waarheen de persoon is vertrokken.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

[1]) Te vermelden: den naam der gemeente van Nederland — eventueel ook het daarbij betrokken onderdeel — benevens dien der provincie. Is de plaats buiten Nederland gelegen, dan bij te voegen den naam van het Rijksgebied buiten Nederland dan wel dien van het vreemde land.

[2]) Ingeval van overlijden buiten de woonplaats, tevens den naam der plaats van overlijden met nadere aanduiding als in noot 1 aangegeven.

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1922 (*Staatsblad* no. 670.)

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

CH. RUYS DE BEERENBROUCK.

BIJLAGE VII

(Ongewijzigd model.)

MODEL No. 4 van het K.B. 12 Dec. 1922 S. 670 (Artikel 1, 1e lid onder o).

GETUIGSCHRIFT VAN VERANDERING VAN WERKELIJKE WOONPLAATS.

De volgende persoon heeft, overeenkomstig art. 16 van het Koninklijk besluit van .... (*Staatsblad* no. ....) verklaard, dat $\frac{\text{hij}}{\text{zij}}$ en $\frac{\text{zijn}}{\text{haar}}$ gezin de gemeente .... (met straat en huisnummer, dan wel met $\frac{\text{zijn}}{\text{haar}}$ woonwagen of vaartuig, genaamd of gemerkt........................) verlaat om zich te vestigen in de gemeente .... (met straat en huisnummer, dan wel in dien woonwagen of dat vaartuig).

Geslachtsnaam. (Geslachtsnaam der vrouw.)	Voornamen (voluit geschreven).	Geslacht M. (mannelijk). V. (vrouwelijk).	Betrekking tot het hoofd van het huisgezin.	Dagteekening en jaar van geboorte.	Geboorteplaats (met aanwijzing van de gemeente en provincie van Nederland of het Rijksgebied buiten Nederland, dan wel het vreemde land).	Burgerlijke staat. O. (ongehuwd) H. (gehuwd) W. (weduwenstaat) S. (gescheiden van echt) T. (huwelijk ontbonden na vijfjarige scheiding van tafel en bed).	Kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel (zie art. 24, 3de lid, sub f).	Nationaliteit (zie art. 24, 3de lid, sub g).	Ambt, beroep of bedrijf. Bij het bedrijf vermelden of de persoon daarin als hoofd (hetzij voor eigen, hetzij voor anderer rekening) werkzaam is, met H., dan wel als ondergeschikte, met O.	Aanmerkingen.

Bovenvermelde persoon kwam zich in deze gemeente vestigen uit .... op den ....

Handteekening van belanghebbende. Afgegeven door het bestuur der gemeente .... den ....

De Secretaris, *De Burgemeester,*

Behoort bij Koninklijk besluit van 12 December 1922 (*Staatsblad* no. 670).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

CH. RUYS DE BEERENBROUCK.

1) Vergel. met geb.akte (dagt. en paraaf)
No.

2) Gezinsv.

3) a Geslnm. van Poel van Asteren
b Voorn. Willem Frederik Philip

4) Geboren op 23 Juli 1894
gem. 's-Hertogenbosch
ond./land
5) Nat. Ned

6) Kerkel. gez. RK

7) Beroep (h-o) scheepstimmerman (o)

8) Zoon van Philip geb. op 8 Oct 66 te Nunen c.a. NB
en van Sijpesteyn, Ida geb. op 22 Aug 74 te 's-Bosch

Gehuwd met: 9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen	11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I Janssen, Susanna	op te	op te	op door O te	
II van der Duin, Gijsberdina Roelfina Willy	op 14 Oct 94 te H.I.Ambacht	op 3 Jul 19 te R'dam	op door te	—

21) Dagt. aangifte	22) Gemeente en adres	21)	22)	21)	22)
oud C.122					
	ROTTERDAM				
24Mei25	H.I.AMBACHT C 122				
27Sep34	DEN HAAG Velpstr 153				

23) Verplichte aant.

24) Onverpl aant.

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)

27) A. H. O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh.	33-34) Aanteekeningen
I O. 15 Jan 26	Janssen, Gerrit	op 18 Feb 17 te Leiden	sz	
II A. 19 Sep 33 Rotterdam	van Poel van Asteren, Willem Frederik Philip	op 9 Jan 22 te Rotterdam	z	
III	van Poel van Asperen, Alfons Bernard Matthijs	op 15 Mei 24 te Rotterdam	z	
IV	van Poel van Asteren, Boudewijn Jan	op 3 Aug 27 te H.I.Ambacht	z	
V	Gijsberdina Roelfina Willy	op 26 Jun 29 te H.I.Ambacht	d	
VI	Gijsbertus Theodorus Ludovicus	op 1 Apr 32 te H.I.Ambacht	z	
VII		op te		
VIII		op te		
IX		op te		
X		op te		
XI		op te		
XII		op te		

35)

BIJLAGE IX

1) Vergel. met geb.akte (dagt. en paraaf)	No. 14 — 27 Sep 34
2) Gezinsv.	man
3) Geslnm.	van der Duin
Voorn.	Gijsberdina Roelfina Willy
4) Geboren op	14 October 1894
gem.	Hendrik Ido Ambacht
ond./land	
5) Nat.	Ned
6) Kerkel. gez.	NH
7) Beroep (h-o)	zonder
Dochter van	Jan — geb. op 17 Dec 71 te Kralingen(thans R'dam)
en van	van den Bergh, Cornelia Jacoba — geb. op 2 Nov 72 te Hem.Oldephaert c.a.

Gehuwd met	9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen	11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I	van Poel van Asteren, Willem Frederik Philip	op 23 Jul 94 te 's-Bosch	op 3 Jul 19 te R'dam	op door te	—
II		op te	op te	op door te	

21) Dagt. aangifte	22) Gemeente en adres	21)	22)	21)	22)
oud C-122					
	ROTTERDAM				
24Mei25	H.I.AMBACHT C 122				
27Sep34	DEN HAAG Velpstr 153				

23) Verplichte aant.	24) Onverpl. aant.

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)

27) A. H. O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh.	33-34) Aanteekeningen
I		op te		
II		op te		
III		op te		
IV		op te		
V		op te		
VI		op te		
VII		op te		
VIII		op te		
IX		op te		
X		op te		
XI		op te		
XII		op te		

35)

BIJLAGE X

1) Vergel. met geb.akte (dagt. en paraaf) No.	2) Gezinsv.

3) Geslnm. a / Voorn. b	4) Geboren	6) Kerkel. gez.	7) Beroep (h-o)
a Gillmann b Arnoldina Hubertina	op 21 April 1906 gem. Wiesenfeld ond./land Duitschland 5) Nat. Vr	EvL	kantoorbediende (o)

8) van geb. op te
en
van geb. op te

Gehuwd met: 9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen	11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I Spring, Jakob Friedrich Kurt II	op te op te	op te op te	op door te op door te	ℒ 24 Mei 30 Buer Dl.

21) Dagt. aangifte	22) Gemeente en adres	21)	22)	21)	22)
	BUER Dl				
24Mei30	NIJMEGEN Reestr 351				
9Apr34	LEIDEN				
	Hooge Woerd 516b				

23) Verplichte aant.	24) Onverpl. aant.
	Duitsche

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)

27) A. H. O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh.	33-34) Aanteekeningen
I		op te		
II		op te		
III		op te		
IV		op te		
V		op te		
VI		op te		
VII		op te		
VIII		op te		
IX		op te		
X		op te		
XI		op te		
XII		op te		

35)

BIJLAGE XI

In de vakken 3, 4 en 1e gedeelte van 8, mag niet geradeerd worden.

◁—— blauw maken, indien gegevens op achterzijde zijn vermeld

1) Vergel. met geb.akte (dagt. en paraaf)
No. paraaf ambt. v. d. b. s., die gegevens heeft vergeleken en datum, waarop

2) Gezinsv. alleen invullen op kaart vrouw of kind; b.v. „man" beteekent: zie kaart man

3) Gesl.nm. a Voorzetsels en lidwoorden vóór den geslachtsn
Niet spatieeren. Niet uitsluitend hoofdletters
Titel tusschen ( ) achter geslachtsnaam

Voorn. b Alle voornamen voluit. Niet spatieeren.
Niet uitsluitend hoofdletters. Praedicaat Jonkheer tusschen ( ) achter geslachtsnaam

4) Geboren
op Geboortedatum hier steeds *voluit* vermelden
gem. Geboortegem. *voluit* vermelden (off. naam)
ond./land onderdeel der gem. dan wel *vreemd* land
5) Nat. In te vullen: Ned; Ned Ond of Vr

6) Kerkel. gez. Zie afkortingen art. 33, bij 6) K.B. 31 Mrt 36

7) Beroep (h-o) Niet invullen voor personen beneden 14 jaar. Boven 14 jaar vermelden welk beroep of „zonder"; h of o *kleine* letter

8) van Alléén voornamen (alle voluit) geslachtsnaam is vermeld in vak 3)
en
van Geslachtsnaam, (komma) voornamen (voorzetsels en lidw. vóór geslachtsnaam)

geb. op maand in 3 letters te Geb. gem. zoo noodig afkorten
geb. op eeuwc. weglaten te

9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen
Gehuwd met
I Geslachtsnaam, (komma) daarachter voornamen
◁—— hier vervolgen, indien 1e regel vol
II is bestemd voor ev. 2e huwelijk

11-12) Geboren
op mnd. 3 letters, geen eeuwc.
te gem. zoo noodig afkorten
op
te

13) Huwelijk gesloten
op mnd. 3 letters, geen eeuwc.
te gem. zoo noodig afkorten
op
te

14-15-16) Huwelijk ontbonden
op zie opm. vak 13 door O S
te A of N
op door
te

17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
met *potlood* invullen *op beide* kaarten.
Indien niet naar andere gemeente, alleen dagt. aangifte

21) Dagt. aangifte
Datum en
Datum en
zonder tusschenslag, maand 3 letters; eeuwcijfer weglaten

22) Gemeente en adres
Gemeente, vanwaar gekomen
Naam gem. van vestiging
Laatste adres
Naam gem. waarheen vertrokken
Adres aldaar

21) 22)
◁—— (indien uit buitenland gekomen, tevens naam land vermelden, volgens aangegeven afkortingen)
◁—— (= gemeente, waar kaart wordt aangelegd)
◁—— (desgewenscht kunnen ook vorige adressen worden overgenomen)

Gemeentenamen in vak 22 steeds in hoofdletters en onderstreepen
Adres *zoo mogelijk* vermelden *achter* gemeentenaam
Straatnamen mogen worden afgekort
Indien adres in nieuwe woonplaats niet met zekerheid bekend, dan met potlood invullen of afzonderlijk bijvoegen
Namen van personen, huizen, gestichten, enz., mogen in *geen geval* vermeld worden

Laatste 3 regels van deze kolom kunnen gebruikt worden voor aant. V (= verwijzingskaart); gevolgd door naam

23) Verplichte aant.
Voorbeeld: BD + DNL + PK + Pas 12 Mei 36 +
Indien voor de aanteekeningen een stempelafdruk wordt gebruikt, mogen de te bezigen lettertypen niet grooter zijn dan de kapitale letters van gewoon schrijfmachineschrift (Zie bijlage C der Handleiding)

24) Onverpl. aant.
Elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht, b.v. omtrent drankwetvergunning, uitgereikte arbeidskaart, bij- of toenamen, enz., *met uitwischbaar potlood;* de vermoedelijke nationaliteit, mag met schrijfmachine vermeld worden.

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)

27) A. H. O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh.	33-34) Aanteekeningen
I		op te		
II		op te		
III		op te		
IV		op te		
V		op te		
VI		op te		
VII		op te		
VIII		op te		
IX		op te		
X		op te		
XI		op te		
XII		op te		

Alleen in te vullen op de kaart van het hoofd van een gezin

Vermelden alle *bekende* eigen kinderen en stiefkinderen, zoowel gehuwde als ongehuwde, overleden of vertrokken, in volgorde van geboorte

Een kind, dat herhaaldelijk is af- en ingeschreven, slechts éénmaal vermelden

(27) A = Tijdelijke afwezigheid; aanteekenen met uitwischbaar potlood; bij terugkeer verwijderen.
H of O = Definitieve afvoering; met schrijfm. of met inkt te vermelden.
H = huwelijk en O = overlijden.
Indien dit buiten de gemeente geschiedt, dan naam gem. vermelden
Bij huwelijk vermelden met wie(n) gehuwd

(28-29) Geslachtsnaam, (komma) voornamen
De geslachtsnaam alléén te vermelden voor het eerste kind
Afwijkende geslachtsnamen eveneens vermelden
De verdikte blauwe streepjes geven de grens aan, waarbinnen de *voor*namen moeten blijven, zoodat de geslachtsnaam uitspringt
Steeds aanvangen op de lijn van het Romeinsche cijfer

(30-31) Bij geboortedatum maand en jaar afkorten
b.v. 27 Jan 33
na „te" geboortegemeente

(32) z of d
sz of sd
steeds bovenste regel gebruiken

(33-34) Elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht
Invullen met uitwischbaar potloodschrift

B.v. aanteekeningen omtrent kerkgenootschap of nationaliteit der kinderen, indien deze afwijkt van die der ouders

35)

Hier in te vullen *a.* erkenning, wettiging, ontkenning wettigheid, enz.
B.v. Jansen, gewettigd door huwelijk
b. gemeente, en dag, maand en jaar van overlijden, enz.
Hiervoor moet onderstaand formulier worden gevolgd

Overleden te
op akte nr.
naam geneesheer
doodsoorzaak (briefje A)

c. vervolg van elk volgeschreven vak

WENKEN VOOR DE BERGING VAN HET PERSOONSREGISTER.

Het formaat van de persoonskaart is vastgesteld op 17 × 23½ cm. Dit formaat geldt als internationaal standaardformaat. Het is berekend op de normale wagenbreedte van een schrijfmachine en op de openingswijdte van een postbus. Verreweg de meeste lessenaars, kasten en bakken, in gebruik bij de gemeenten voor de berging van kaartsystemen der bevolking, zijn op een kaartbreedte van 23½ cm. ingericht. Verschillende buitenlandsche fabrikaten van stalen kasten zijn in dit standaardformaat uitgevoerd.

De commissie voor de normalisatie, die zich ook bezig houdt met het vaststellen van normen voor papierformaten, geeft er zich rekenschap van, dat het meerbedoelde kaartformaat IV burgerrecht heeft verkregen.

Voor de kwaliteit en samenstelling van het karton der persoonskaarten, mogen wij verwijzen naar de toelichting op artikel 125 van het besluit.

Behalve de bepaling van art. 109, 2e lid, welke behelst, dat de oude en de nieuwe deelen van het bevolkingsregister der gemeente zorgvuldig moeten worden bewaard en voorts, dat het gemeentebestuur de noodige voorzieningen behoort te treffen ter bescherming van de *archieven* van dat bevolkingsregister tegen brandgevaar en tegen vocht, vinden we in de voorschriften geen bepaalde richtlijnen voor de berging van het bevolkingsregister.

Alleen met betrekking tot de *berging van persoonskaarten*, treffen we in artikel 131 een bepaling aan, die op het eerste gezicht eenigszins vreemd aandoet, doch welke, wanneer we de beteekenis van het persoonskaartenstelsel als nationaal systeem goed begrijpen, als eenvoudig en rationeel zal moeten worden erkend.

„*Het gemeentebestuur waakt tegen beschadiging van persoons-*
„*kaarten door onoordeelkundige berging en/of verzending, en richt*
„*zich naar de aanwijzingen door de Inspectie te geven.*"

Het gemeentebestuur is dus vrij in de keuze der berging van de persoonskaarten en van het persoonsregister, mits het *waakt* tegen beschadiging der kaarten door onoordeelkundige berging.

In dit verband zouden wij ons kunnen bepalen tot het aangeven van normen voor een oordeelkundige berging. Wij geven er echter de voorkeur aan het vraagstuk der berging eenigszins algemeener te bezien, omdat wij de ondervinding hebben, dat te dezen aanzien veel misverstand bestaat, terwijl de deskundige voorlichting niet altijd onbevangen genoemd kan worden.

In het laatste tiental jaren zijn zoowel de mogelijkheden als de inzichten, inzake de berging van kaarten, aanzienlijk gewijzigd. Deze veranderingen vinden oorzaak in factoren van zeer verschillenden aard, welke hierna zullen worden aangegeven.

Op blz. 128 hebben wij een aantal „*Raadgevingen voor het gebruik van kaarten in het algemeen*" opgenomen. Deze raadgevingen

raken niet alleen het gebruik van kaarten, doch ook de wijze van berging. Het gebruik en de berging zijn niet geheel los van elkander te zien. De invoering van kaartsystemen in de bevolkingsboekhouding ging gepaard met vrees voor het verkeerd plaatsen van kaarten. Aan deze vrees is het voornamelijk toe te schrijven, dat verschillende „systemen" in den handel zijn gebracht, welke erop berekend waren het terugvinden van een verkeerd geplaatste kaart te vergemakkelijken. Wij denken hier aan de systemen, waarbij de bovenrand der kaart voor elke letter van het alfabet is voorzien van een andere kleur of van een inkeeping of van een uitgebouwde tab.

De theorie luidt dan, dat een verkeerd weggezette kaart zich „gemakkelijk" laat terugvinden, doordat zij, of door de kleur zich onderscheidt van de andere kaarten, of een der door de inkeepingen ontstane geultjes afsluit, of buiten het gelid der tabs van een bepaalde letter uitsteekt. Deze theorie gaat natuurlijk niet op, wanneer een kaart verkeerd wordt geplaatst tusschen de kaarten van de letter, waartoe zij behoort. Tot de „systemen" zouden we ook nog kunnen rekenen de overmatig groote kaarten, welke uit hoofde van dezelfde vrees, alle gegevens aan één zijde bevatten. Geen dezer „systemen" *voorkomt* echter het verkeerd wegzetten. Het is in dit verband merkwaardig, dat men, voor zooveel ons bekend, niet een systeem heeft bedacht of althans niet in den handel heeft gebracht, dat het verkeerd plaatsen van een kaart tot op zekere hoogte wèl kan voorkomen. Wij bedoelen een systeem, waarbij voor elke letter of deel van een letter van het alfabet, aan de *onderzijde* der kaarten op verspringende plaatsen een inkeeping wordt aangebracht, welke inkeeping past op een in de lessenaar of lade voor elke letter, enz. aangebrachte vaste rail of richel. Het verkeerd plaatsen in een andere letter of in een ander deel van dezelfde letter is dan onmogelijk.

Voor de toepassing van ons systeem zou men inderdaad de lessenaar of lade daarop moeten inrichten. Gezien echter het feit, dat ook de andere systemen vaak een bijzonder ingerichte lessenaar eischen, komt het ons voor, dat dit geen bezwaar zou hebben ontmoet.

Inmiddels is de vorenbedoelde vrees voor kaarten langzamerhand plaats gaan maken voor een beheerscht gebruik ervan en hiermede gaat gepaard het afschaffen of althans het niet meer toepassen van (de eigenschappen van) de bijzondere „systemen". Het vorenstaande houdt nauw verband met de keuze der berging Het systeem van kaarten met gekleurde bovenranden eischt een berging der kaarten op een hellend vlak, opdat door den schubsgewijzen stand der kaarten elke afwijking in kleur terstond tot haar recht komt. De overmatig groote kaarten staan niet toe verschillende rijen boven elkander te bergen.

In het algemeen kan gezegd worden, dat de bovenbedoelde theorie, waarop de systemen zijn gebouwd, een overzichtelijke berging eischt en deze is alleen te bereiken door gebruik te maken van zgn. *troglessenaars*. Nu is het toepassen van troglessenaars

voor de berging van kaarten ongetwijfeld ook zeer sterk bevorderd door eenige der grootste gemeenten, waar men een andere wijze van berging dan in troglessenaars, niet durfde toepassen, uit vrees, dat oponthoud in den dagelijkschen dienst zou kunnen worden ondervonden. Deze vrees hield verband met de overweging, dat bij gebruik van ladekasten, door het opentrekken van één lade, de naast bovenliggende èn de naast onderliggende laden gesloten moeten blijven, tengevolge waarvan duizenden kaarten van raadpleging zijn uitgesloten. Dit kan dan inderdaad oponthoud veroorzaken. Met open troglessenaars worden deze bezwaren ondervangen.

Daarnevens heeft ook de omstandigheid, dat de constructie van houten ladekasten veel te wenschen overliet en krimpen, trekken of uitzetten van het hout vaak moeilijkheden gaf, stellig medegewerkt om het gebruik van troglessenaars te bevorderen. De troglessenaar werd dan ook beschouwd als de ideale berging voor het bevolkingsregister op kaarten.

Terstond moeten we opmerken, dat de troglessenaar o.i. verre van een ideale berging voor kaarten is, wanneer haar bodem hellend is gemaakt. Door haar gewicht glijden de kaarten naar beneden en stuwen onderaan omhoog. Hierdoor worden de uitstekende kaarten gemakkelijk beschadigd. Ook het zoeken ondervindt bezwaren, dewijl de kaarten klemmen en samenpakken. Deze berging is derhalve beslist af te keuren.

Met betrekking tot de troglessenaars, waarvan de bodem een amphitheatergewijze indeeling in vakken heeft, willen wij slechts opmerken, dat die wel bruikbaar zijn, doch dat met dezen bouw onnoodig veel ruimte verloren gaat. Betrekkelijk veel ruimte is te winnen door den bodem tot één horizontaal vlak te doen ombouwen. De amphitheatergewijze indeeling heeft geen andere dan alleen denkbeeldige en op onjuiste theorieën gegronde voordeelen.

De trog met vlakken bodem is dus van deze soort van berging nog de beste.

Hij eischt echter veel ruimte, stelt de kaarten bloot aan stofinval, laat te veel en te lang dag- of zonlicht toetreden en is, indien in hout uitgevoerd, brandgevaarlijk.

Wat betreft de ruimte, is het duidelijk, dat een berging van één laag kaarten op het vloeroppervlak, de zgn. „*horizontale*" berging, als bijzonder luxueus is te beschouwen, gezien het feit, dat kaarten toch reeds zooveel ruimte vergen. Bij het gebruik van een aantal dezer troglessenaars gaan naast de ruimte, welke zij eischen, een min of meer belangrijke rol spelen de afstanden, die de ambtenaren moeten afleggen om van de eene naar de andere lessenaar te loopen. Hoewel niet geheel juist, wordt dit wel eens genoemd de „zoeklijn".

Dat stof, maar vooral zonlicht, op de duurzaamheid der kaart en op het schrift invloed uitoefenen, behoeft, dunkt ons, geen verder betoog. Ten aanzien van het brandgevaar zij opgemerkt, dat de constructie van de meeste troglessenaars zoodanig is, dat reeds bij een geringe aantasting door vuur de wanden zullen uiteenvallen.

Dat de kaarten dan een gemakkelijke prooi van vlammen en/of van het bluschwater worden ligt voor de hand.

Het vorenstaande bevat de redenen, waarom wij geen bewondering kunnen koesteren voor die bergingswijze, vooral niet nu er betere systemen bestaan.

Het betere systeem is o.i. te vinden in de toepassing van de *„vertikale"* berging in ladekasten. Het is eigenlijk onnoodig te zeggen, dat bij berging van meer rijen kaarten boven elkander, een geringer vloeroppervlak noodig is, dat de „zoeklijn" korter wordt en dat stof- en lichtinval worden verminderd.

De vraag houten of stalen kasten, kan, met het oog op de mogelijkheden, welke de staalconstructie biedt geen moeilijkheden geven. De stalen kast met laden op zwaar kogelslede-loopwerk, heeft een belangrijke voorsprong op de houten ladekast, welke laatste, ook wat dikte van materiaal en duurzaamheid betreft, het tegen de stalen kast moet verliezen. Een gewone stalen kast van 1 m.m., 1¼ m.m. of 3 m.m. gewalst staalplaat is niet brandvrij. Het is echter onzinnig te beweren, dat een houten kast meer brandveiligheid zou geven dan een stalen kast. Staal brandt niet. Hout, dat in de vlammen staat, moge geen warmte geleiden, het gaat, en dat is erger, medehelpen om het vuur te versterken door zelf warmte te ontwikkelen. Zooals wij reeds opmerkten is de constructie van houten kasten nog vaak zoodanig, dat de wanden reeds bij een geringe aantasting door het vuur, uiteenzijgen. Staal verdient stellig de voorkeur boven hout, zelfs wanneer de kosten daarvan iets hooger mochten zijn.

Men zij bij de aanschaffing van stalen kasten echter zeer voorzichtig en neme uitsluitend kasten van gunstig bekend staande fabrieken op dit gebied.

Er is Nederlandsch fabrikaat, dat in alle opzichten de concurrentie met het buitenlandsche kan doorstaan. In menig opzicht is het Nederlandsche zelfs verkieselijk. Het koopen van een stalen kast is steeds een zaak van vertrouwen.

Een belangrijke vraag, die gesteld kan worden, is, hoe behoort een stalen kast voor de berging van het persoonsregister te zijn ingericht.

Met deze vraag komen we op een terrein, dat zoo uitgebreid is, en waarop zoovele voetangels en klemmen liggen, dat het niet mogelijk is, daarvan binnen dit bestek ook maar een oppervlakkige beschrijving te geven. Wij moeten daarom volstaan met een bespreking van de voornaamste eischen en van de meest gebruikte modellen.

Hierboven hebben we reeds opgemerkt, dat het aanbeveling verdient uitsluitend stalen kasten aan te schaffen, welker laden voorzien zijn van zwaar kogelslede-loopwerk. Dergelijke kasten worden meestal geleverd in diepten van 45 c.m., 65 c.m. en 71 c.m. In een kast van 45 c.m. diepte kunnen in één enkelvoudige lade ongeveer 1000 persoonskaarten geborgen worden. Bij deze geringe diepte is het zeer wel mogelijk de lade op dubbele breedte te

doen uitvoeren, zoodanig, dat twee rijen persoonskaarten naast elkander geborgen kunnen worden. In dit laatste geval bergt men dus per lade rond 2000 kaarten. In een kast van 65 of van 71 c.m. diepte, kan men per enkelvoudige lade bergen een aantal kaarten, varieerend tusschen 1800 en 2200. Bij deze grootere diepte der kast, is het in het algemeen niet wenschelijk, de lade op dubbele breedte te nemen, omdat de belasting der lade dan te zwaar wordt, hetgeen bij veelvuldig gebruik op den duur leidt tot ontwrichting van het loopwerk. Alleen in kleinere gemeenten, waar het gebruik betrekkelijk gering is, kan bij de grootere diepte der kast genoegen worden genomen met laden op dubbele breedte. In de grootere en in de grootste gemeenten neme men uitsluitend enkelvoudige laden. Voor de meest wenschelijke indeeling der laden in vakken, zie men blz. 128. Ten aanzien van de wijze, waarop de laden in een kast kunnen worden vervat, zijn verschillende oplossingen denkbaar. Daar is allereerst het bureau-ministre, waarin, hetzij aan één zijde één, twee of drie laden zijn aangebracht, hetzij aan beide zijden een aantal laden is geconstrueerd. Wij kunnen dit model voor de berging van het persoonsregister niet aanbevelen. Teveel bezwaren zijn daaraan verbonden. Alleen de ambtenaar, die aan het bureau zit, kan, mits de lichtval goed is, gemakkelijk in de laden zoeken. Voor anderen, die niet aan het bureau zitten, liggen de laden te laag. Het is wenschelijk, dat het persoonsregister zoo dicht mogelijk bij het loket wordt opgesteld. Dit is, bij gebruik van een bureau-ministre, niet altijd mogelijk, althans men beperkt de gelegenheid om de ambtenaren op de meest juiste wijze in het kantoor te plaatsen. Voorts snijdt men voor nu en voor de toekomst de mogelijkheid af meer dan één ambtenaar tegelijk met de bevolkingsboekhouding te belasten.

Er zijn nog meer bezwaren tegen dit model op te sommen, doch wij meenen hiermede te kunnen volstaan.

Naar onze meening is het meest aan te bevelen een stalen kast, met, naar de grootte der gemeente, twee, drie of vier boven elkander liggende laden. Een drieladige kast is zoodanig te construeeren, dat de ambtenaar zonder te bukken de kaarten in elk der drie laden kan raadplegen. Bij een vierladige kast is dit niet meer mogelijk. De rompbuiging is echter zoo gering, dat daarvan geen hinder zal worden ondervonden. Bij een vierladige kast mag de bovenzijde der bovenste lade niet hooger zijn dan 1.40 m. en de bovenzijde der onderste lade niet lager dan 0.65 m. Het voetstuk van een zoodanige kast kan dan worden ingericht op de berging van de oude registers of op de berging van het archiefregister. Dit met vleugeldeuren in te richten onderkastje, kan desgewenscht worden voorzien van twee of drie uittrekbare schuiven (op kogelsledeloopwerk), waarop bij voldoende diepte der kast, twee rijen archiefbandjes achter elkander geplaatst kunnen worden.

Vaak wordt tusschen twee rijen laden een uittrekblad aangebracht, waarop de ambtenaar stukken kan neerleggen om daarop, staande voor de kast, notities te maken. Voor de kleinere en kleinste gemeenten, waar men slechts een of twee kasten in gebruik heeft,

lijkt ons zoo'n uittrekplank, welke invloed heeft op de hoogte en op de kosten der kast, overbodig. Voor grootere en vooral voor de grootste gemeenten, meenen wij echter het gebruik van uittrekplanken te mogen aanbevelen. Evenwel neme men nooit een uittrekplank, welke over de volle breedte der kast loopt, omdat deze in uitgetrokken stand het zoeken in alle daaronder liggende laden bemoeilijkt. Bij voorkeur zullen dus steeds twee of drie kleine uittrekplankjes naast elkander geconstrueerd moeten worden.

Hiervoren hebben we reeds opgemerkt, dat het gebruik van ladekasten voor de grootste gemeenten voorheen als onpraktisch werd beschouwd, met het oog op het isoleeren van de naastboven en de naast-onderliggende laden, in geval van zoeken in een der tusschenliggende laden. Aan deze moeilijkheid is in 1927 in Den Haag voor het eerst een afdoende oplossing gegeven. Daar zijn toen n.l. stalen kasten ingevoerd met vier boven elkander liggende enkelvoudige laden, welke zoodanig zijn geconstrueerd, dat de eerste en de derde lade van bovenaf aan de eene (voor)zijde kunnen worden uitgetrokken en de tweede en de vierde lade aan de andere (achter)zijde uittrekbaar zijn. Elke lade is daardoor afzonderlijk voor raadpleging der kaarten beschikbaar, zonder dat groepen kaarten kunnen worden geïsoleerd. Indien kasten worden gemaakt van drie of vier boven elkander liggende laden, welke in series van twee, drie of vier naast elkander, in één blok vervat worden, is het mogelijk hierbij twee methoden toe te passen.

Men kan n.l. een kast vervaardigen, waarvan de geheele bovenste (horizontale) en de geheele derde rij der serie aan de eene zijde en de geheele tweede en de geheele onderste rij der serie aan de andere zijde uittrekbaar is. Ook kan men van de eerste vertikale rij de eerste en derde, van de tweede rij de tweede en vierde, van de derde rij weder de eerste en derde en van de vierde rij de tweede en vierde lade aan een zijde uittrekbaar maken. Aan de andere zijde der kast komen de laden dan uiteraard in wisselende orde. Deze, in het bijzonder voor de grootste gemeenten aan te bevelen kasten, kunnen natuurlijk niet tegen een muur geplaatst worden. Steeds moeten aan beide zijden voldoende uittrekruimte en loopruimte beschikbaar gehouden worden. De kasten moeten worden geplaatst op een waterpas vloeroppervlak, daar anders de laden eigener beweging openglijden. Behalve in Den Haag, vindt men deze kasten thans in Leiden, Hilversum en Enschede, terwijl naar wij meenen, in Amsterdam met de kasten proeven worden genomen.

Het meest aan te bevelen model is, afgescheiden van de al- of niet-toepassing van de Haagsche indeeling der laden, o.i. een blok van twee series, omdat deze het gemakkelijkst verplaatsbaar is. Grootere blokken zijn door hun gewicht tamelijk onhandelbaar.

In zoo'n kast van twee series van vier boven elkander liggende laden kunnen, bij een diepte van 65 à 71 c.m., ongeveer 16000 kaarten geborgen worden.

Het benoodigde vloeroppervlak is, ongeacht de uittrekruimte

en de loopruimte, slechts ten hoogste 55 × 71 c.m. = ± 0.4 m². De prijs is te berekenen op rond 1 cent per kaart.

De in de onderkast voor archiefbandjes beschikbare ruimte is afhankelijk van de grootte dier bandjes en van de indeeling, welke aan die onderkast wordt gegeven.

In verschillende gemeenten worden de kaarten in de laden geplaatst in losse stalen bakjes, welke elk ± 1000 kaarten kunnen bevatten. Bij het verrichten van periodieke werkzaamheden kan zoo'n bakje met 1000 kaarten gemakkelijk uit de lade worden gelicht en op de lessenaar voor den ambtenaar geplaatst worden. Het nut dezer losse bakjes is onderhevig aan plaatselijk inzicht en gebruik. De bakjes verhoogen uiteraard de kosten per kast en zij vergrooten de benoodigde ruimte. Zij leveren niet de meest voordeelige berging.

In gemeenten, waar geen persoonsregister is ingevoerd, doch waar de aanwezige persoonskaarten toch goed bewaard moeten worden, is het gebruik van deze stalen bakjes voor de berging dier kaarten, stellig aan te bevelen.

Ter voorkoming van desillusie wordt in overweging gegeven niet over te gaan tot de aanschaffing van *bijzondere*, van de hierboven besproken modellen, geheel afwijkende bergingssystemen, alvorens terzake overleg te hebben gepleegd met de Inspectie.

Wij meenen met het vorenstaande te kunnen volstaan, voor zooveel betreft de wijze van berging van het persoonsregister.

Nadrukkelijk moge echter nog worden aangeraden, ook het woningregister op kaarten op dezelfde wijze te bergen als het persoonsregister en daartoe kaarten te nemen van een formaat, gelijk aan dat van de persoonskaarten, n.l. 17 × 23½ c.m. en deze woningkaarten te doen uitvoeren in zgn. „keerdruk", d.w.z. recto en verso in tegengestelde richting gedrukt. Deze, ook bij de persoonskaarten toegepaste keerdruk, maakt het mogelijk de achterzijde eener kaart te raadplagen zonder haar geheel uit de verzameling te lichten.

MODELLEN VAN DE VUGA

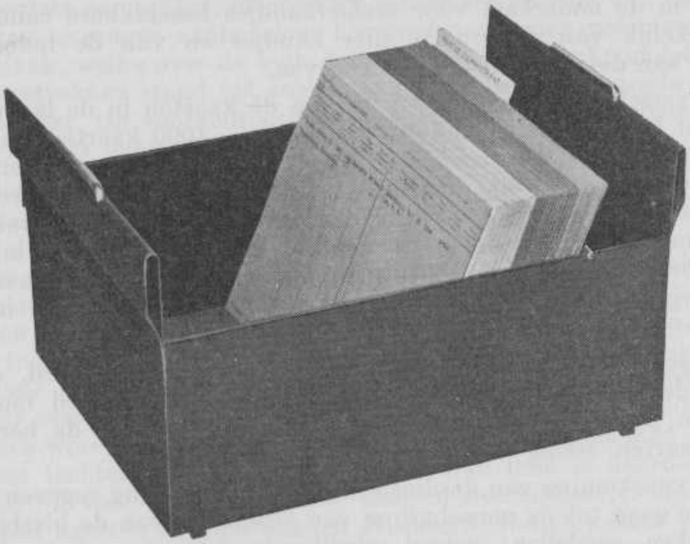

Stalen bakje voor de berging van ± 1000 kaarten.

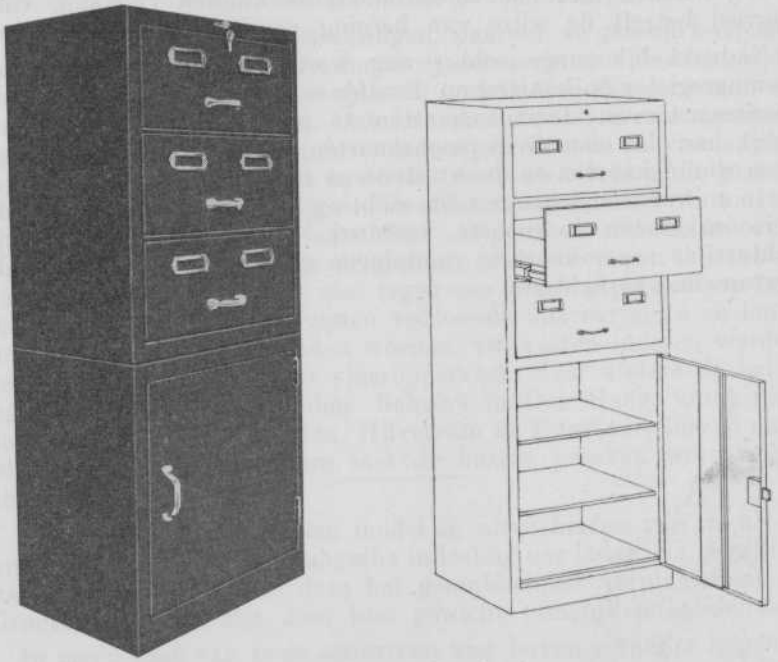

Drieladige stalen kast

voor de berging van twee rijen persoonskaarten naast elkaar.
Onderkast ingericht voor de berging van het archiefregister.

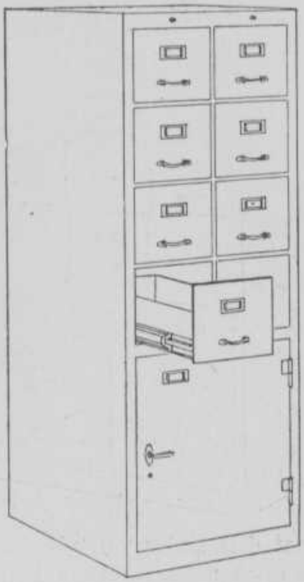

Stalen kast met twee series van vier enkelvoudige laden.
Onderkast ingericht voor de berging van het archiefregister.
Een ideale kast voor grootere gemeenten.

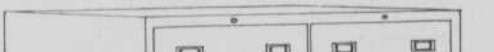

Stalen kast met twee series van vier tweevakkige laden.
Twee uittrekplanken. Onderkast ingericht voor de
berging van het archiefregister.

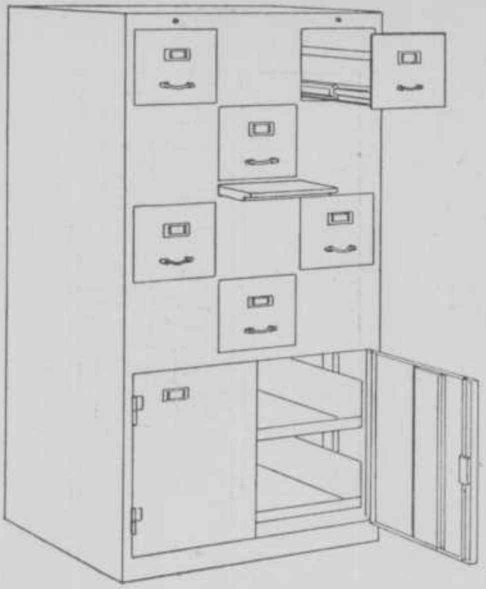

Stalen kast met drie series van vier enkelvoudige laden,

waarbij van de eerste serie de bovenste en de derde lade, van de tweede serie de tweede en de vierde lade en van de derde serie weder de bovenste en de derde lade aan deze zijde uittrekbaar zijn. De andere laden zijn uittrekbaar aan de achterzijde der kast. Van de drie uittrekplankjes is de middelste aan deze zijde en zijn de beide andere aan de achterzijde uitschuifbaar. De onderkast is ingericht voor de berging van het archiefregister. Deze kast is bijzonder aan te bevelen voor de grootste gemeenten.

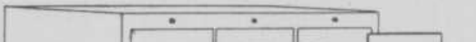

Stalen kast met drie series van vier enkelvoudige laden,

waarbij de bovenste en de derde lade van elke serie aan deze zijde en de tweede en vierde lade aan de achterzijde der kast uittrekbaar zijn. Inrichting alsvoren.

HANDLEIDING BEVOLKINGSBOEKHOUDING

TEKSTUITGAVE VOORZIEN VAN MARGINALE AANTEEKENINGEN

DEPARTEMENT VAN
BINNENLANDSCHE ZAKEN.

No. 16300.

AFDEELING
BINNENLANDSCH BESTUUR.

's-Gravenhage, 22 Juni 1936.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Gelet op de artikelen 18, tweede lid, sub *b*, 21 eerste lid, sub *a*, 29, 33 bij 4), bij 35) onder *b*, 35 bij 33) en 34), 38, 40 bij 20), 51 eerste lid, 66, 72 derde lid, 78 tweede lid, 112, 114, tweede lid, 119, 125 en 137 van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, *Staatsblad* n⁰. 342;

Heeft goedgevonden:

vast te stellen de in onderstaande handleiding opgenomen voorschriften, aanwijzingen en formulieren ter uitvoering van de bepalingen van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342;

te bepalen, dat die voorschriften, aanwijzingen en formulieren in werking treden op 1 Juli 1936.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
J. A. DE WILDE.

HANDLEIDING BEVOLKINGSBOEKHOUDING

(Behoort bij beschikking d.d. 22 Juni 1936, nr. 16300, Afd. B.B., van den Minister van Binnenlandsche Zaken).

ALGEMEEN.

Het kan voorkomen, dat vragen rijzen omtrent de wijze van uitvoering van de voorschriften inzake bevolkingsboekhouding, welke min of meer spoedige voorlichting wenschelijk maken. Hoewel uiteraard de beslissing in geschillen, welke zich naar aanleiding van de toepassing dier voorschriften kunnen voordoen, overeenkomstig het bepaalde in artikel 124 aan den Minister blijft voorbehouden, is er nochtans geen bezwaar tegen, dat in voorkomende gevallen rechtstreeks de voorlichting van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters (Departement van Binnenlandsche Zaken, Binnenhof 19, Telefoon interc. letter T.) wordt gevraagd. De Inspectie zal zich dan zoo noodig met den Minister in verbinding kunnen stellen ter verkrijging van een beslissing.

AFDEELING I VAN HET BESLUIT.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1, lid 1, sub c. „gezin".

De inwonende *ongehuwde* kinderen vormen met hun ouders een gezin. De ongehuwde dochter, die met haar kind inwoont bij haar ouders, wordt echter *niet* tot het gezin gerekend. Zij vormt met haar kind samen een afzonderlijk gezin.

sub d. „samenwoning".

Het aantal gevallen, dat onder het begrip „samenwoning" valt, zal betrekkelijk gering zijn. Een „gezin" kan niet tevens een „samenwoning" zijn. Broers en zusters of vrienden en vriendinnen, die een huishouding vormen, zijn te beschouwen als een „samenwoning".

sub e. „verhuisbiljet".

Het model kan, voor zooveel noodig, in overeenstemming worden gebracht met de nieuwe voorschriften.

AFDEELING II VAN HET BESLUIT.

De verplichtingen van de bevolking.

Artikel 3, 2e lid. Onder „identiteitsbewijs" is te verstaan een aan een paspoort gelijkwaardig officieel stuk, voorzien van portret, dat de identiteit van den houder bewijst.

In het paspoort of op het identiteitsbewijs van *ieder* persoon, die uit een plaats buiten Nederland is gekomen, wordt *terstond* een der volgende aanteekeningen gesteld:

a. aangemeld te .... op .... (indien geen opneming of inschrijving in bevolkingsregister of verblijfregister plaats heeft);

b. opgenomen in bevolkingsregister van .... op ....;

c. opgenomen in verblijfregister van .... op ....

Met „legitimatiebewijzen" wordt bedoeld de verzameling van bewijsstukken, zooals brieven, visitekaartjes, rij- of nummerbewijs e.d., waarmede de houder zich kan legitimeeren.

Artikel 14. Het verdient aanbeveling de bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders op hun verzoek en tegen betaling van de kosten van gemeentewege te voorzien van formulieren (staten), bestemd voor het doen van de in dit artikel bedoelde mededeelingen, aangiften, opgaven en kennisgevingen.

AFDEELING III VAN HET BESLUIT.

Hoofdstuk 1.

De bevolking van Nederland.

Artikel 18, 2e lid, sub b. Het recht van exterritorialiteit komt toe aan:

1e. Vreemde Staatshoofden;

2e. de diplomatieke vertegenwoordigers van vreemde Staten bij het Nederlandsche Hof en de leden hunner gezinnen;

3e. de leden van de gezantschappen en de leden hunner gezinnen;

4e. de militaire en bijzondere attaché's en de leden hunner gezinnen;

5e. het hooger gezantschapspersoneel (de leden hunner gezinnen niet);

6e. de bediening van de diplomatieke vertegenwoordigers, voor zoover zij bij die vertegenwoordigers inwonen en niet de Nederlandsche nationaliteit bezitten;

7e. de buitenlandsche leden van het Permanente Hof van Arbitrage, zoolang zij ter uitoefening hunner ambtsbezigheden in Nederland verblijven;

8e. de buitenlandsche vertegenwoordigers der leden van den Volkenbond en de andere Volkenbondsautoriteiten, zoolang zij zich ter uitoefening hunner werkzaamheden in Nederland bevinden;

9e. de buitenlandsche rechters en ambtenaren van het Permanente Hof van Internationale Justitie.

In geval van twijfel omtrent de aanwezigheid van een der gevallen, hiervoren sub 1—9 genoemd, is het gewenscht, dat het gemeentebestuur terzake in overleg trede met den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Behoudens afwijking overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, 1e lid, sub *a* van het besluit, moeten consuls e.d. derhalve zoo noodig in de bevolkingsregisters worden opgenomen.

Artikel 19, 4e lid.

De kennisgeving van verlenging der inschrijving in het verblijfregister zal bij voorkeur dienen te geschieden met een formulier, dat, wat de indeeling betreft, overeenstemt met het onder de bijlagen van het Koninklijk besluit opgenomen model III.

Artikel 21, 1e lid, sub a.

Een vreemd kind, aan hetwelk door een Nederlander zonder toestemming van de Koningin en derhalve in strijd met het Nederlandsch recht zijn geslachtsnaam is verleend, ook al is die naamsverandering rechtsgeldig volgens het landsrecht van het kind, mag niet onder dien naam in de bevolkingsregisters worden opgenomen. Voor zooveel die opneming plaats had nà 21 Februari 1935 moet voor 1 Augustus 1936 afvoering plaats hebben, tenzij de voogd of verzorger verklaart genoegen te nemen met de vermelding van het kind alleen onder de(n) oorspronkelijke(n) na(a)m(en). Het vóór dien datum onder den naam van „adoptant" ingeschreven kind kan ook bij een volgende opneming onder dien naam geboekt worden, mits van de z.g.n. „adoptie" onder aanhaling van den oorspronkelijken geslachtsnaam aanteekening wordt gehouden in vak 35) van de persoonskaart en/of in vak 20) van de gezinskaart. Gelijke aanteekening geschiedt zoo spoedig mogelijk ten aanzien van de bestaande inschrijvingen.

Hoofdstuk 2.

De bevolking der gemeente.

Art. 25, 2e lid en 27, 1e lid, sub b.

In verband met het gestelde in artikel 27, eerste lid, onder b, wordt bepaald, dat de personen, bedoeld onder *e* en *f* van artikel 25, tweede lid, moeten worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar de inrichting is gelegen, zoodra zij daarin 360 achtereenvolgende dagen zijn opgenomen geweest.

Deze bepaling lijdt uitzondering ten aanzien van hen, die op het tijdstip van den aanvraag der verpleging of plaatsing behooren tot een gezin, zoolang het verband met dat gezin geacht kan worden voort te bestaan.

AFDEELING IV VAN HET BESLUIT.

De BEVOLKINGSREGISTERS.

Hoofdstuk 1.

Algemeene bepalingen.

Het schakelregister.

Artikel 28, 3e lid, sub 2.

Het ter Inspectie te houden „*Schakelregister*" dient in de Nederlandsche bevolkingsboekhouding voornamelijk als verbinding tusschen de bevolkingsregisters der gemeenten van vertrek naar en van vestiging uit een plaats buiten Nederland gelegen.

Het schakelregister is samengesteld uit dunne kaartjes van een formaat van 8,8 × 12,5 cm. Deze kaartjes bevatten de namen van personen voor wie, ingevolge het bepaalde in artikel 86, 1e en 2e lid, een persoonskaart of een verhuisbiljet ter Inspectie is ontvangen (vertrek naar een buiten Nederland gelegen plaats).

Voorts de namen van hen, voor wie ter Inspectie een persoonskaart is ontvangen ingevolge het bepaalde in de artikelen 92, 93 of 94 (vertrek onbekend waarheen).

In het algemeen worden, met aanduiding van de gemeente van laatste inschrijving, in het schakelregister vermeld alle personen — met uitzondering van de overledenen —, die van de Nederlandsche bevolkingsregisters zijn afgevoerd.

Evenzoo worden — met uitzondering van de geborenen — in het schakelregister vermeld alle personen, die in de Nederlandsche bevolkingsregisters worden opgenomen (gekomen uit buitenland, Ned.-Indië, Suriname, Curaçao en onbekend vanwaar).

Van de kennisgevingen, welke ingevolge het bepaalde in artikel 96, 1e lid, bij de Inspectie binnenkomen, worden, voor zooveel noodig, kaartjes aangelegd. Indien ten aanzien van den in een der bevolkingsregisters opgenomen persoon in het schakelregister reeds een kaartje aanwezig is, n.l. van den tijd, dat hij van een der bevolkingsregisters werd afgevoerd, dan wordt op dat kaartje aangeteekend, in welke gemeente hij thans weer in het bevolkingsregister is opgenomen. Aldus worden de laatste en de nieuwe woonplaats in Nederland aaneengeschakeld.

Door middel van het schakelregister zal het dus mogelijk worden na te gaan of hernieuwde opneming in een der bevolkingsregisters heeft plaats gehad.

In bijzondere gevallen, ter beoordeeling van de Inspectie, zal het mogelijk zijn in het schakelregister een kaartje (signaalkaartje) te doen plaatsen ter waarschuwing van autoriteiten, zoodra de gezochte persoon in eenig bevolkingsregister wordt opgenomen.

De namen der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd, zullen, behoudens uitzonderingen, zooveel mogelijk twee maal per jaar ter kennis worden gebracht van de gemeentebesturen. In overweging wordt gegeven de namen dier gemeenten op kleine kaartjes te vermelden en deze steeds te raadplegen bij een aangifte van vertrek naar een andere gemeente. (Zie bijlage A.) **Artikel 29.**

Hoofdstuk 2.

Het persoonsregister.

Rangschikking. **Artikel 32.**

Voor de alfabetisch-lexicografische rangschikking wordt verwezen naar de bepalingen van artikel 12 van het Dienstplichtbesluit.

Bij voorkeur moet deze rangschikking worden gevolgd. De kaarten van gehuwde vrouwen, van weduwen, gescheiden- en verlaten vrouwen worden dan gerangschikt volgens haar eigen geslachtsnaam.

Voor weduwen en gescheiden- en verlaten vrouwen behoort in dat geval een verwijzingskaart van beknopten inhoud te worden geplaatst op den naam van den (gewezen) man (art. 52, 1e lid). Voorts wordt een verwijzingskaart geplaatst op den vroegeren naam, in het geval iemands geslachtsnaam is veranderd (art. 52, 2e lid). Op de persoonskaart wordt, ten blijke, dat een verwijzingskaart is aangelegd, een V (= verwijzingskaart) geplaatst, gevolgd door den naam, waarop de verwijzingskaart is gesteld. Voor deze aanduiding worden gebruikt de drie laatste regels van de derde kolom der vakken 21) en 22). De verwijzingskaart wordt steeds met de persoonskaart mede gezonden (zie opm. onder „verwijzingskaarten”, blz. 16).

Kaartenmateriaal. **Artikelen 33, 125 en 126.**

De kaarten worden in twee kleuren verstrekt, t.w.

chamois voor een *man*,

lichtgrijs voor een *vrouw*.

Gebruik van andere persoonskaarten dan die, welke van Rijkswege worden uitgegeven, is verboden. De kaarten worden door het Rijk kosteloos verstrekt, behoudens het bepaalde onder art. 125, 2e lid.

De verstrekking van persoonskaarten geschiedt door tusschenkomst van de Inspectie, Binnenhof 19, Den Haag (art. 126). Zie ook blz. 21 en 27.

Schrijfmachine.

De invulling der kaarten geschiedt met een schrijfmachine, welke voorzien is van duidelijke letter- en cijferteekens en van een diepzwart inktlint (zie artt. 37 en 38).

Liniatuur.

De liniatuur van de kaarten is geregeld naar de normale regelafstand van schrijfmachines. Het zuiverste werk wordt echter verkregen door den regelafstand uit te schakelen en de steekwals te gebruiken.

Artikel 33. *Wijze van invulling.*

Aan de invulling der kaarten behoort de grootst mogelijke zorg te worden besteed. Men bedenke, dat de kaart voor het geheele leven wordt aangelegd en dat de kaart wellicht deel moet uitmaken van een ander bevolkingsregister.

Het is daarom een eisch, dat zooveel mogelijk:

a. op de bovenste lijn van een vak wordt begonnen;

b. steeds *op* en niet onder of boven een lijn wordt getypt;

c. onmiddellijk rechts van de linkerlijn van elk vak wordt aangevangen en niet over de rechterstreep van een vak wordt gegaan uitgezonderd in vak 28—29), zie blz. 18)

d. niet wordt gespatieerd;

e. geen letters over elkander worden getypt;

f. eerst een regel wordt volgeschreven, alvorens op een tweeden te beginnen;

g. nooit *uitsluitend* hoofdletters worden gebruikt (uitgezonderd in vak 22), zie blz. 16);

h. onderscheid wordt gemaakt tusschen ij en y;

i. achter afkortingen geen punten worden geplaatst;

j. voor weggelaten cijfers geen weglatingsteeken wordt geplaatst;

k. *behalve in vak 4*, de data steeds worden afgekort, b.v. 23 Jul 94 (namen van maanden 3 letters: Jan Feb Mrt Apr Mei Jun Jul Aug Sep Oct Nov Dec).

In *geen geval* mag worden afgekort of geradeerd in de vakken 3, 4 en 8, dat is in de gegevens, welke moeten overeenstemmen met de geboorteakte en waarvoor de ambt. v. d. burg. stand, na vergelijking, zijn paraaf stelt (zie art. 37, vierde lid). Doorhalingen en/of wijzigingen in deze vakken zijn slechts toegestaan, voor zoover ze duidelijk zijn aangebracht en gewaarmerkt.

In de overige vakken zal bij voorkeur zoo weinig mogelijk geradeerd moeten worden.

Bij het aanleggen van een kaart worden alleen de gegevens overgenomen, die uit het in gebruik zijnde gezinsregister blijken. M.a.w. het is niet noodig (wel toegestaan) ter completeering van de kaart nasporingen te doen in eigen oude registers.

Zie artikel 71*(p)*. **bij 1)**

Zie artikel 36. **bij 2)**

geslachtsnaam; Ter voorkoming van vergissingen wordt de geslachtsnaam getypt met hoofdletters èn kleine letters, zooals ook met penschrift zou geschieden. **Artikel 33 bij 3) sub a.**

Voorzetsels en lidwoorden, welke tot den geslachtsnaam behooren, worden vermeld in de volgorde, waarin de geslachtsnaam wordt uitgesproken, dus: van den Berg.

Adellijke titels en praedicaten worden altijd tusschen ( ) geplaatst nà den geslachtsnaam of nà de voornamen,

b.v.: geslachtsnaam (graaf)
geslachtsnaam (baron)
geslachtsnaam (ridder)
voornamen (jonkheer).

Evenzoo worden de volgende inlandsche adellijke titels en praedicaten tusschen ( ) geplaatst nà den naam:

geslachtsnaam (Mas)
" (Radèn)
" (Radèn Mas)
" (Radèn Pandji)
" (Radèn Masitio)
" (Adipati)
" (Pangeran)
" (Teungkoe)

Hieronder volgen enkele omschrijvingen van de voornaamste inlandsche titulatuur.

Sultan (vorstelijk hoofd van belangrijk zelfbesturend landschap)

Soesoehoenan (zelfbestuurder van Soerakarta)

Ratoe (titel voor eerste gemalin van den vorst en volwassen dochters bij deze gemalin)

Pangéran Adipati (titel van eenige hoofden en van Rijksbestuurders van Soerakarta en Jogjakarta)

Toemenggoeng (eerste ambtstitel voor een regent op Java)

Adipati (hoogere ambtstitel voor een regent op Java)

Kan(g)djeng (Javaansch praedicaat)

Radèn Mas (titel voor zoons, kleinzoons en achterkleinzoons van Javaansche vorsten)

Radèn (titel voor mannelijke afstammelingen uit Javaansche vorstenkringen)

Mas (laagste adellijke titel, beleefdheidstitel)

Radèn Ajoe (titel voor de vrouw van een Pangeran, Radèn Mas en Radèn (ook Regentenvrouw)

Radèn Adjeng (titel voor ongehuwde vrouwelijke afstammelingen uit Javaansche vorstenhuizen)

Ario (adellijke titel, die wel eens wordt toegevoegd aan dien van Pangeran, Adipati, Radèn Mas en Radèn).

Voorts zijn er nog de volgende minder voorkomende titels:

Ngabèhi
Penghoeloe } Midden-Sumatra
Datoe

Tengkoe (Toeankoe) Noord-Sumatra

Karaèng
Aroèng } Zuid-Celebes
Daèng

Vreemde adellijke titels en praedicaten. Het komt voor, dat in een vreemd land een bepaalde adelsaanduiding een onafscheidelijk deel van den geslachtsnaam vormt, b.v. het Duitsche „von". In dat geval mag het evenals ons voorzetsel „van", vóór den geslachtsnaam worden geplaatst.

In het algemeen moet met de vermelding van vreemde adellijke titels en praedicaten omzichtig worden gehandeld. Indien, bij uitzondering, vermelding plaats vindt, dan zal dat moeten geschieden in overeenstemming met de voorschriften, gegeven voor de Nederlandsche adellijke titels. Het zal dan aanbeveling verdienen in vak 35) een aanteekening te stellen omtrent overgelegde adelsbewijzen.

Academische titels mogen in dit vak niet vermeld worden.

Nederlandsche academische titels kunnen in vak 7) (beroep) worden vermeld, b.v. Mr. in de rechten, Dr. in de Economie, Prof. in het Staatsrecht, enz. *Vreemde* academische titels neme men slechts bij uitzondering op. In geval van vermelding van een vreemden academ. titel, moet steeds goed tot uitdrukking komen aan welke universiteit die titel is verkregen.

Toevoegingen aan den geslachtsnaam als: „zich noemende en schrijvende" of „bijgenaamd" e.d. mogen niet worden opgenomen, tenzij zij werkelijk tot den geslachtsnaam behooren, hetgeen uit de geboorteakte kan blijken. Het kan echter aanbeveling verdienen een aanteekening omtrent zoo'n afwijking op te nemen in vak 35).

Men zij voorzichtig met de vermelding van vreemde *samengestelde* namen.

Verschillende nadere aanduidingen van de afstamming komende na een der woorden „false" of „recte" behooren niet gerekend te worden tot den geslachtsnaam. Ook komt het voor, dat een gehuwde vrouw wordt aangeduid met den geslachtsnaam van haar man en toevoeging van een uitgang, b.v. „in". Voorts wordt de Duitsche umlaut soms vervangen door een e, tengevolge waarvan b.v. de naam niet wordt geschreven: Bölger of Müller, doch Boelger of Mueller. De laatste schrijfwijze is onjuist. Steeds vrage men bij eerste inschrijving overlegging van een (vertaalde) geboorteakte. In geval van twijfel vrage men om inlichtingen aan de Inspectie.

Verandering, wijziging of toevoeging van geslachtsnaam.

De vroegere geslachtsnaam wordt zoodanig met inkt doorgehaald, dat deze leesbaar blijft. Indien het een verandering betreft tengevolge van een gemaakte fout, wordt volstaan met een renvooi en waarmerking op den bovenrand der kaart. Indien het een naamswijziging of -toevoeging betreft, wordt gehandeld als aangegeven in artikel 33 bij 35) sub *a.*

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 63, derde lid, is de geboorteakte grondslag voor de schrijfwijze van den geslachtsnaam, tenzij duidelijk blijkt, dat de gegevens van de geboorteakte onjuist zijn. Men zij echter zeer voorzichtig met afwijkingen en houde het bevolkingsregister in overeenstemming met de gegevens van den burgerlijken stand, zoolang niet *duidelijk* blijkt, dat die gegevens *onjuist* zijn.

Personen, aan wie door een Nederlander zonder toestemming van de Koningin en derhalve in strijd met het Nederlandsch recht zijn geslachtsnaam is verleend, mogen niet onder dien naam in het bevolkingsregister worden opgenomen (zie aanteekening bij art. 21, 1e lid, sub *a*, op blz. 5).

Voornamen moeten overeenstemmen met de geboorteakte en mogen niet worden vertaald of afgekort. Het komt voor, dat van Nederlanders, die eenigen tijd in het buitenland hebben gewoond, de voornamen (soms zelfs ook de geslachtsnaam) zijn omgezet in een vreemde taal. De vreemde bescheiden, die zij bij terugkeer in Nederland overleggen zijn te dien aanzien dus niet altijd betrouwbaar. **bij 3) sub b.**

Zoo ook zij men voorzichtig bij het inschrijven van vreemdelingen overeenkomstig hun paspoort. In vele gevallen is in het paspoort alleen de z.g.n. „roepnaam" vermeld. Men vrage dus nadrukkelijk naar de juiste namen en eische overlegging van een geboorte-akte e.d. Zie artt. 3, 2e lid en 6, alsmede blz. 2.

dag, maand, eeuw en jaar van geboorte; **bij 4)**

De naam van de maand mag in dit vak niet worden afgekort. De vermelding van het eeuwcijfer is noodig, omdat ook over 100 jaar moet kunnen worden gezien in welke eeuw de persoon

geboren was. De invulling geschiedt aldus: 29 Februari 1936. De vermelding van het eeuwcijfer in dit vak maakt het mogelijk in *alle andere* vakken dat eeuwcijfer weg te laten.

geboortegemeente;

In dit vak moet de *officieele* naam van de geboortegemeente voluit worden vermeld. Indien de geboortegemeente is geannexeerd kan aan den naam der opgeheven gemeente worden toegevoegd (thans gem. ....). Men zie de lijst van opgeheven gemeenten, bijlage B.

Op den volgenden regel kan (niet moet) het onderdeel (= ond) der gemeente, waar de geboorte plaats had, worden ingevuld (b.v. voor Friesche gemeenten). Op dezen derden regel wordt *altijd* het land van geboorte voluit vermeld, *indien de persoon buiten Nederland geboren is.*

Voor de aanwijzing der gemeenten, bij welker naam die der provincie moet worden vermeld, zie bijlage B.

bij 5) *nationaliteit;*

Voor vreemdelingen en voor personen zonder nationaliteit, (ook voor Nederlanders, die hun nationaliteit verloren hebben) wordt vermeld: Vr. Wijzigingen in den vorigen staat moeten duidelijk worden aangegeven b.v. Ned wet S 317/22 of Vr. art. 5 wet 92. Het is wenschelijk *in bijzondere gevallen* het artikel van de wet, waaraan het Nederlanderschap is ontleend, bij te voegen. Evenzoo het artikel, op grond waarvan de Nederlandsche nationaliteit verloren is.

Een korte, doch duidelijke uiteenzetting in ingewikkelde gevallen kan veel arbeid besparen aan briefwisseling inzake onderzoek naar het Nederlanderschap, ook voor het nageslacht.

Aangezien het in verschillende gemeenten blijkbaar op prijs wordt gesteld ten aanzien van vreemdelingen te beschikken over gegevens omtrent de *vermoedelijke* nationaliteit, wordt in overweging gegeven de aanduiding daarvan eventueel met de schrijfmachine te stellen in vak 24).

bij 6) *kerkgenootschap, enz.;*

De aanduidingen op reeds bestaande kaarten, welke niet voldoen aan de nieuwe afkortingen behoeven niet te worden gewijzigd. Bij het aanleggen van nieuwe kaarten moet met de nieuwe afkortingen echter rekening worden gehouden.

In verband met te dien aanzien reeds gestelde vragen wordt de aandacht erop gevestigd, dat de aanduidingen alleen betrekking hebben op kerkgenootschappen en vereenigingen met godsdienstig doel. Voor hen, die niet zijn aangesloten bij een kerkgenootschap of een vereeniging zal dus „geen" vermeld moeten worden.

Wijziging in de aanduiding zal in het algemeen slechts mogen

geschieden op persoonlijke of schriftelijke verklaring van de(n) belanghebbende.

De vermelding van niet in de lijst voorkomende kerkgenootschappen of vereenigingen met godsdienstig doel, zal steeds zoodanig moeten geschieden, dat misverstand omtrent den naam uitgesloten is.

ambt, beroep, enz.; **bij 7) ambt,**

Dit vak blijft oningevuld op de kaarten van kinderen beneden 14 jaar en van studeerenden boven dien leeftijd.

Voor alle andere personen wordt hetzij het beroep, hetzij „zonder" vermeld.

Het beroep moet zoodanig worden omschreven, dat een ieder terstond een indruk krijgt van de werkzaamheden, die de persoon verricht, b.v. reiziger in sigaren, timmerman in kistenfabriek, sjouwer in kolenmijn. Voor een juiste wijze van aanduiding van het beroep wordt verwezen naar blz. 10 e.v. van den Leidraad bevolkingsstatistiek.

Van een buitengewoon dienstplichtige moet telkenmale, dat het gemeentebestuur hetzij direct of indirect met hem bemoeienis heeft het beroep worden gecontroleerd. Blijkt dit beroep niet overeen te stemmen met de aanteekening daaromtrent in het bevolkingsregister, dan wordt gezorgd, dat de noodige wijzigingen worden aangebracht en dat die veranderingen ook worden vermeld in het register van dienstplichtigen. (Zie bijlage C: RMI.)

ouders: eigen vader en (of) eigen moeder. **bij 8)**

Van den *vader* wordt *geen* geslachtsnaam vermeld, omdat deze reeds overeenkomstig de geboorteakte in vak 3) is geplaatst. Indien de geslachtsnaam van den vader volgens diens geboorteakte afwijkt van dien, vermeld in vak 3), moet in vak 2) nà de aanduiding „vader" die afwijkende geslachtsnaam worden ingevuld.

Van de moeder worden de gegevens alleen ingevuld indien vaststaat, dat de vrouw van het gezinshoofd inderdaad de moeder is. Dit zal o.a. kunnen blijken uit den huwelijksdatum.

De geboortetijd van vader en/of moeder wordt altijd vermeld. bv. 8 Jan 74 25 Sep 83 enz.

Voor de vermelding van de geboortegemeenten der ouders, zie bijlage B.

de bekende echtgenoot(e) en gewezen echtgenoot(e)(n); **bij 9) t/m 17)**

Zooveel mogelijk alle bekende huwelijken vermelden. Indien een derde huwelijk moet worden ingevuld dan geschiedt dat in vak 35). In beide rubrieken wordt dan duidelijk naar elkander verwezen.

Voor *ongehuwden* blijft deze rubriek oningevuld. Het kan voorkomen, dat van een persoon wel bekend is, *dàt* hij (zij) gehuwd

is, doch *niet met wie(n)*. In dat geval wordt in vak 13) met uitwischbaar potlood een „H" = gehuwd, geplaatst. De ontbrekende gegevens worden zoo spoedig mogelijk opgespoord. In alle andere gevallen worden de bekende gegevens zooveel mogelijk in de desbetreffende vakken ingevuld.

Bij het aanleggen van een persoonskaart voor iemand, die zijn woonplaats laatstelijk buiten Nederland had, wordt de juistheid der verklaring omtrent den burgerlijken staat zooveel mogelijk nagegaan. In geval van twijfel wordt een aanteekening in vak 35) opgenomen, welke b.v. kan luiden: „beweert weduwnaar te zijn"; „beweert ongehuwd te zijn", enz.

bij 9) en 10) Na den geslachtsnaam volgt een komma en terstond daarachter de voornamen voluit. Indien de eerste regel is volgeschreven worden de voornamen vervolgd *geheel vooraan* op den tweeden regel.

bij 11) en 12) na „op": *dag, maand en jaar der geboorte;* afgekort: 16 Sep 00;

nà „te": *geboortegemeente ;* (Zie bijlage B.)

bij 13) na „op": *dag, maand en jaar der huwelijksvoltrekking;* afgekort: 29 Dec 35;

nà „te": *gemeente, waar het huwelijk voltrokken werd.* (Zie bijlage B.)

Indien het huwelijk nog bestaat, doch de gegevens van de(n) echtgenoot(e) niet bekend zijn, dan hier met uitwischbaar potlood in te vullen een „H" = gehuwd.

bij 14), 15) en 16) na *„op": dag, maand en jaar der huwelijksontbinding, enz;* Afgekort: 29 Feb 36.

na *„door"*: een hoofdletter (O, S, A, of N) plaatsen. Indien de namen, enz. van de(n) gewezen echtgenoot(e) niet bekend zijn, *doch vaststaat, dat het huwelijk is ontbonden*, kan worden volstaan met invulling alleen van deze kolom. Het verdient wel aanbeveling de voornaamste gegevens alsdan te doen opsporen.

na *„te": plaats van overlijden van de(n) echtgenoot(e) enz*, zie bijlage B.

bij 17) *dag, maand en jaar van de aangifte van het vertrek van de(n) echtgenoot(e) uit het gezin ;*

Met *uitwischbaar* potlood invullen op de kaarten van *beide* echtgenooten. Bij vertrek uit het gezin doch verblijf in dezelfde gemeente alleen te vermelden de dagteekening der aangifte, b.v.: 1 Jul 36.

Bij vertrek uit het gezin naar een andere gemeente te vermelden: de dagteekening der aangifte en daaronder: op de éene kaart de plaats waarheen de echtgenoot(e) is vertrokken en op de andere kaart de plaats, waar de niet vertrokken echtgenoot(e) is achtergebleven,

b.v. Mevrouw X te Y vertrekt naar Z. Haar echtgenoot blijft dus te Y.

Op de kaart van Mevr. X wordt nu ingevuld: A 10 Aug 36 Y; op de kaart van haar echtgenoot wordt nu ingevuld: A 10 Aug 36 Z.

Bij terugkeer in het gezin wordt de potloodaanteekening op *beide* kaarten verwijderd.

dag, maand en jaar, waarop de aangifte van vertrek uit- of van verhuizing binnen de gemeente is ingekomen; **bij 21)**

Afgekort en *zonder* tusschenslag op *één regel*, b.v. 31Aug37.

Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift.

de gemeente, waarheen de persoon is vertrokken en de achtereenvolgende adressen in die gemeente; **bij 22)**

Bronvermelding. Desgewenscht kan de bovenste regel van vakken 21) en 22) worden gebruikt voor de zgn. *bronvermelding*, d.i. voor de aanduiding van het register, waaruit de gegevens zijn overgenomen, b.v. oud A-122 (= oud deel A, folio 122) of oud III — 32 (= oud deel III, folio 32). Het woord „oud" kan worden weggelaten, indien daardoor geen misverstand kan ontstaan. Deze bronvermelding vindt niet plaats, indien de gegevens zijn overgenomen van een lexicografisch gerangschikte gezinskaart.

Toevallige geboorte. In geval van *toevallige geboorte* wordt op den bovensten regel van vakken 21) en 22) vermeld:

toev. geb. (zie hiervoor art. 72, eerste lid) en daaronder de gemeente in welker bevolkingsregister het kind bij de geboorte wordt (is) opgenomen.

Aanleggen van een kaart. Evenals het verhuisbiljet moet de persoonskaart achtereenvolgens bevatten:

1e. de gemeente, vanwaar de persoon is gekomen;

2e. dagteekening en gemeente van vestiging (dat is de gemeente van aanleg);

3e. het laatste adres in de gemeente;

4e. dagteekening waarop en gemeente waarheen vertrokken;

5e. adres in de gemeente waarheen vertrokken.

Adressen. Het adres, bedoeld bij 3e en 5e, moet, met het oog op een zuinig gebruik van de beschikbare ruimte, *zoo mogelijk*, worden geplaatst *achter* den gemeentenaam.

Straatnamen mogen worden afgekort.

Indien de juiste straatnaam of het juiste huisnummer in de gemeente, waarheen de persoon vertrekt, niet met zekerheid kan worden aangegeven, vulle men die (dat) niet in, doch voege de aanduiding op een stukje papier bij of vermelde het adres met potlood. Zooveel mogelijk moet echter in de gemeente van vertrek de invulling definitief plaats hebben.

Namen van personen, gestichten, inrichtingen, tehuizen, gebouwen, e.d. mogen *in geen geval* aan het adres worden toegevoegd.

Gemeentenamen. Alle gemeentenamen in vak 22) moeten worden *onderstreept* en bij voorkeur in hoofdletters worden getypt, teneinde deze tusschen de adressen te doen uitkomen. Voor de toegestane afkorting van gemeentenamen, zie bijlage B.

Voorbeelden:

In de gemeente Amsterdam worden twee persoonskaarten aangelegd voor personen, die beiden naar Rotterdam vertrekken. De eene persoon X is te Amsterdam geboren en nooit uit die gemeente vertrokken geweest. De tweede persoon Y is elders geboren en indertijd te Amsterdam gevestigd, komende uit Den Haag.

De vakken 21) en 22) worden als volgt ingevuld:

	X		Y
	AMSTERDAM		DEN HAAG
	Vliegenierstr 325 I	15Mrt30	AMSTERDAM
10Sep37	ROTTERDAM		Vliegenierstr 325 I
	Rastraat 650 b	10Sep37	ROTTERDAM
			Rastraat 650 b

of

	A'DAM
	Vliegenierstr 325 I
10Sep37	R'DAM Rastraat 650 b

In geval van vertrek naar een plaats buiten Nederland gelegen, zal, behalve de vermelding van die nieuwe woonplaats en een aanduiding van het land overeenkomstig de afkortingen in bijlage B, ook het woonadres in die plaats moeten worden opgenomen.

Verwijzingskaarten.

De laatste 3 regels van de derde kolom van vakken 21) en 22) worden gebruikt voor de aanteekening V (= verwijzingskaart), gevolgd door den naam, waarop de verwijzingskaart is geplaatst. (Zie opm. art. 32, blz. 7). De verwijzingskaart wordt bij vertrek medegezonden.

bij 23) *door Onzen Minister te bepalen gegevens betreffende de uitvoering van wettelijke voorschriften;*

De gegevens, welke steeds in vak 23) op de persoonskaart moeten worden vermeld, zijn opgenomen in bijlage C.

bij 24) *elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht;*

In dit, voor het huishoudelijk gebruik van de gemeentebesturen bestemde vak, kunnen b.v. aanteekeningen worden geplaatst, omtrent de vermoedelijke nationaliteit, b.v. Duitscher, Franschman, enz., drankwetvergunning, bij- of toenaam, enz. enz.

Deze aanteekeningen mogen, tenzij zij geacht kunnen worden van meer algemeen belang te zijn, met *uitwischbaar* potlood worden

aangebracht, opdat een ander gemeentebestuur naar eigen inzicht van dit vak gebruik zal kunnen maken.

Zie onder artikel 35. **bij 27) t/m 34)**

a. erkenning, wettiging, ontkenning wettigheid, enz.; **bij 35)**

De aanteekeningen moeten kort en duidelijk zijn. B.v. bij wettiging: „Jansen gewettigd door huwelijk.".

bij naamswijziging: „KB 19 Jul 30 Nr 575 Jansen gewijzigd in Pietersen.".

De ingevolge artikel 73, eerste lid, op de kaart van een kind, waarvan geen geboorteaangifte bij den burgerlijken stand heeft plaats gehad, te stellen aanteekening kan b.v. luiden:

„Geboorteaangifte BS verzuimd." Deze aanteekening wordt doorgehaald zoodra het geboorteregister is aangevuld, of de machtiging, bedoeld in het derde lid van art. 29 B.W. is verleend.

b. gemeente en dag, maand en jaar van overlijden, enz.

Voor de aanteekeningen betreffende het overlijden in vak 35) van de persoonskaart moet onderstaand formulier worden gevolgd:

Overleden te ....
op .... akte Nr. ....
naam geneesheer ....
doodsoorzaak (briefje A) ....

Indien vak 35) is volgeschreven wordt de bovenbedoelde aanteekening betreffende het overlijden duidelijk aangebracht op een plaats, bij voorkeur aan de achterzijde der kaart, welke zich daartoe leent.

c. elke aanteekening, welke ingevolge dit artikel of ingevolge art. 35 moet worden gesteld, enz.

In het algemeen dient vak 35) als reservevak. Indien b.v. een derde huwelijk moet worden vermeld, dan zal op de onderste lijn van vakken 9 t/m 17 moeten worden aangeteekend: „vervolg zie 35)". In vak 35) wordt dan duidelijk aangebracht: „vervolg van 9) — 17)", waaronder, in de volgorde als aangegeven onder 9) — 17), de gegevens betreffende het huwelijk worden vermeld.

De aan de voorzijde aan te brengen *blauwe streep* bedoelt slechts den ambtenaar te waarschuwen, dat ook aan de achterzijde der kaart gegevens zijn vermeld. **Artikel 34.**

Deze rubriek *alléén* invullen op de kaart van het hoofd van een gezin. De persoonskaart van het hoofd wordt hierdoor *tevens* gezinskaart. **Artikel 35, rubriek 26.**

Bij het aanleggen van een kaart worden alle bekende eigen kinderen en stiefkinderen, zoo gehuwde als ongehuwde, overleden of vertrokken, vermeld. De gezinspersoonskaart mag *niet minder* gegevens bevatten dan de gezinskaart.

De kinderen worden vermeld in volgorde van geboorte. Een kind dat herhaaldelijk is af- en ingeschreven mag *slechts eenmaal* worden vermeld.

bij 27) Zie nà 33) en 34).

bij 28) en 29) *geslachtsnaam en de voornamen ;*

Zie opmerkingen onder artikel 33 bij 3) *a* en *b* op blz. 9 t/m 11. De verdikte streepjes in de blauwe liniatuur geven de grens aan waarbinnen de *voor*namen moeten blijven. Alleen de geslachtsnaam moet buiten die grens uitspringen tot de vertikale zwarte lijn.

Men vange steeds aan op de lijn van het Romeinsche volgnummer.

Voorbeeld:

I .... van den Berg, Johannes Cornelis
.... —— Philippus ....
II .... Gerardus Bartholomeus Adri-
.... —— anus Anthonius ....

Afwijkingen in den geslachtsnaam moeten worden onderstreept, b.v. Buys (normaal) Buis (afwijking).

bij 30) en 31) nà „op": *dag, maand en jaar der geboorte;* afgekort: 27 Jan 33; nà „te": *geboortegemeente;* zie bijlage B.

bij 32) *verhouding tot het hoofd, enz. ;*

Steeds den bovensten regel te gebruiken.

bij 33) en 34) *elke aanteekening, welke door het gemeentebestuur wenschelijk wordt geacht, enz. ;*

Invullen met *uitwischbaar potlood.*

In dit vak kunnen b.v. aanteekeningen worden gesteld omtrent *kerkgenootschap* of *nationaliteit* der kinderen, in geval een dezer afwijkt van die der ouders.

In bepaalde gevallen kan het wenschelijk zijn het *beroep* der kinderen te vermelden.

Met het oog op het verzamelen van gegevens voor het opmaken van een verklaring betreffende vrijstelling van den dienstplicht wegens broederdienst kan het aanbeveling verdienen, in dit vak een aanteekening te stellen omtrent de verhouding tot den militairen dienst, zie bijlage C.

bij 27) *Indien het kind niet meer tot het gezin behoort, bovendien AH of O. Dagteekening.*

Uit dit vak moet blijken hoe het gezin is samengesteld. De aanteekeningen zijn te onderscheiden in twee soorten, t.w.:

a. betreffende *tijdelijke* afwezigheid van een kind uit het gezin, waarbij het dus mogelijk is, dat het kind door terugkeer te eeniger tijd weer in het gezin wordt opgenomen.

Deze *tijdelijke* afwezigheid wordt aangeteekend met *uitwischbaar potlood.*

b. betreffende *definitieve* afvoering van het kind uit het gezin.

Deze definitieve afvoering wordt aangeteekend met de *schrijfmachine* of met *inkt.*

Indien het kind *tijdelijk* afwezig is uit het gezin wordt mèt den datum van vertrek of van adresverandering en met vermelding van de plaats, waarheen vertrokken, in *uitwischbaar potloodschrift* aangeteekend:

A 17 Jan 37	in het geval het kind in dezelfde gemeente blijft wonen;
A 17 Jan 37 Nergenshuizen	in het geval het kind de gemeente heeft verlaten.

Bij terugkeer in het gezin wordt deze hulpaanteekening verwijderd.

Definitieve afvoering uit het gezin vindt plaats bij overlijden of bij huwelijk. De aanteekening (met schrijfmachine of met inkt) geschiedt met den datum van overlijden of van het huwelijk en, indien het overlijden of het huwelijk plaats vond in een andere gemeente dan die, tot welker bevolking het kind behoorde, met vermelding van de gemeente, waar het overlijden plaats vond of waar het huwelijk werd gesloten.

Bij huwelijk van een kind wordt vermeld met wie(n) het gehuwd is.

Voorbeelden:

O 23 Jul 36	of	O 23Jul36 Nergenshuizen	indien het kind buiten de woonplaats is overleden.
H 14 Oct 37 met A A Zondervan	of	H 14Oct37 te Nergenshuizen met A A Zondervan	indien het kind buiten de woonplaats is gehuwd.

Zoo noodig (en mogelijk) kan de naam van de (n)echtgenoot)e) geheel of gedeeltelijk vervolgd worden op de tweede lijn in vak 28).

Zie voor aanwijzingen omtrent het overbrengen van de gezinsaanteekeningen op de kaart van een ander hoofd bij art. 99 op blz. 25.

De kaarten van de vrouwen en van de kinderen behooren evenals verwijzingskaarten te verwijzen naar de gezinspersoonskaart van het hoofd. Hierom en ook om op elke kaart terstond te kunnen zien of de persoon in een gezinsverband leeft, moet op de kaarten van gezinsleden (niet op die van het hoofd) in vak 2) worden verwezen naar het hoofd op wiens gezinspersoonskaart dat gezinslid is vermeld. **Artikel 36. bij 2)**

Op de kaart van een gehuwde vrouw, die bij haar man woont wordt daarom in vak 2) vermeld: man.

Wie de man is, blijkt uit vak 9) 10) en (derde echtgenoot) uit vak 35).

Op de kaart van een kind, dat bij den vader inwoont, wordt in vak 2) vermeld: vader. Wie de vader is blijkt uit vak 8).

Indien de geslachtsnaam van den vader afwijkt van dien van het kind, wordt, teneinde het opzoeken van de kaart van den vader te vergemakkelijken, achter de aanduiding „vader" de afwijkende geslachtsnaam ingevuld, b.v.: „vader: de Ruiter" (indien het kind zelf de Ruijter heet). Ook afwijkende voornamen worden op gelijke wijze aangegeven.

Om dezelfde reden worden in vak 2) op de kaart van een stiefkind vermeld de geslachtsnaam, de eerste voornaam en de eerste letter van elk der volgende voornamen van den stiefvader.

Op de kaart van een kind, dat bij de moeder inwoont (b.v. indien de vader onbekend of overleden is of indien de echtgenooten gescheiden zijn of leven) en dus op de gezinspersoonskaart van de moeder is vermeld, wordt in vak 2) aangeteekend: moeder. Wie de moeder is blijkt uit vak 8).

De aanteekening in vak 2) wordt bij *tijdelijke* afwezigheid van het kind uit het gezin (zie bij 27) met uitwischbaar potlood doorgehaald teneinde bij terugkeer in het gezin weder te kunnen dienen.

Bij *definitieve* afvoering (bij huwelijk of bij overlijden, enz. van het gezinshoofd) wordt de aanduiding met inkt doorgehaald en, zoo noodig, vervangen door een andere, b.v. „man" of „moeder" enz.

Artikel 38. *Inktlint.*

Voor het typen van persoonskaarten mogen, ter voorkoming van verbleeken, uitsluitend inktlinten worden gebruikt, welke koolstof bevatten. Tweekleurige inktlinten mogen niet gebruikt worden.

Het verdient aanbeveling te eischen, dat bij elk inktlint een afschrift gevoegd is van een verklaring, afgegeven door den Rijksvezeldienst te Delft, betreffende de samenstelling van de inkt, waarin het lint gedrenkt is. Zie ook blz. 8 bij „schrijfmachine".

Schrijfmachineschrift.

Niet alle schrijfmachines zijn even geschikt voor het invullen van persoonskaarten. Men gebruike bij voorkeur de nieuwste machine, die ter secretarie aanwezig is. De meeste schrijfmachines zijn met geringe kosten te voorzien van een papierklem of kaartenklem, die de kaart zoodanig tegen de rol aandrukt, dat zgn schaduwletters niet meer kunnen voorkomen. De machine moet bij voorkeur zijn voorzien van letter- en cijferteekens van *normale* afmetingen. Bijzonder klein of bijzonder groot schrift is niet aan te bevelen. Zie ook blz. 8 bij „schrijfmachine".

Hoofdstuk 3.

Het gezinsregister.

Artikel 39, 1e lid. Het model voor de gezinskaart (-blad) is als bijlage Nr. 1 gevoegd bij het tevoren geldend besluit van 12 December 1922, *Staatsblad* Nr. 670. Het model kan, voor zooveel noodig, in over-

eenstemming worden gebracht met de nieuwe voorschriften. Opgemerkt wordt, dat verschillende zgn. afzonderlijke- of bijregisters niet in overeenstemming zijn met bedoeld model.

Deze afwijkende modellen kunnen wel in gebruik blijven. De na 1 Juli 1936 aan te leggen kaarten of bladen moeten echter overeenstemmen met het voorgeschreven formulier.

Aan te bevelen is slechts één formaat voor alle gezinskaarten te gebruiken en deze in één verzameling samen te voegen.

Vervanging van vastbladige gezinsregisters door een persoonsregister geschiedt voorloopig geheel voor rekening van de gemeente. Het ligt in het voornemen, zoodra tot algemeene invoering van het persoonsregister wordt overgegaan, de voor aanschaffing der kaarten gemaakte kosten, alsnog te vergoeden op den voet van den dan geldenden kostprijs. **2e lid.**

Het verdient aanbeveling, alvorens een aanvrage tot invoering van een persoonsregister tot den Minister te richten, terzake overleg te plegen met de Inspectie. Zie ook blz. 7 en 27.

De besturen der gemeenten, waar een gezinsregister in losbladigen vorm of in kaartvorm in gebruik is zullen bij het verzoek om goedkeuring moeten doen blijken van de wenschelijkheid van vervanging door een persoonsregister. De kosten der kaarten komen eveneens voorloopig geheel voor rekening van de gemeente. Zie ook blz. 7 en 27. **3e lid.**

geslachtsnaam; **Artikel 40. bij 2)**

De aanteekeningen op art. 33 bij 3) onder *a* zijn van overeenkomstige toepassing.

De vermelding tusschen ( ) van den geslachtsnaam van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) kan geleidelijk plaats hebben met dien verstande, dat met de aanvulling zooveel mogelijk systematisch tewerk wordt gegaan.

In verband hiermede zal ook op de verhuisbiljetten voortaan steeds de geslachtsnaam van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) tusschen ( ) vermeld moeten worden.

de voornamen; **bij 3)**

De aanteekeningen op art. 33 bij 3) onder *b* zijn van overeenkomstige toepassing.

De vermelding tusschen ( ) van de voornamen van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) kan geleidelijk plaats hebben, met dien verstande, dat met de aanvulling zooveel mogelijk systematisch tewerk wordt gegaan.

In verband hiermede zullen ook op de verhuisbiljetten voortaan steeds de voornamen van de(n) andere(n) (gewezen) echtgenoot(e) tusschen ( ) vermeld moeten worden.

verhouding tot het hoofd door aanduiding, enz; **bij 5)**

In verband met het bepaalde in artikel 43 en de definities van

artikel 1, eerste lid, sub *c*, *d*, *e*, *f*, *g* en *h* moeten de personen, die niet tot het gezin behooren, op afzonderlijke kaarten of bladen (volgens model 1 van het vervallen K.B. van 12 December 1922, *St.* 670) beschreven worden. Dit kan geleidelijk plaats hebben, d.w.z. dat langzamerhand het bevolkingsregister aan de nieuwe voorschriften kan worden aangepast. Bij elke wijziging, die na het inwerking treden van het besluit in het bevolkingsregister wordt aangebracht, zal uiteraard terstond met de gewijzigde voorschriften rekening moeten worden gehouden.

bij 6) *dag, maand en jaar der geboorte.*;

afgekort: 26 Jul 22

bij 7) *geboortegemeente*;

De aanteekeningen op artikel 33 bij 4) onder „geboortegemeente" zijn van overeenkomstige toepassing.

bij 8) *burgerlijke staat door aanduiding, enz.*;

Bij de opneming van een persoon, die zijn woonplaats laatstelijk buiten Nederland had, wordt de juistheid der verklaring omtrent den burgerlijken staat zooveel mogelijk nagegaan. In geval van twijfel wordt een aanteekening in kolom 20) opgenomen, welke b.v. kan luiden: „beweert weduwnaar te zijn"; „beweert ongehuwd te zijn", enz.

bij 9) *dag, maand en jaar, waarop, en gemeente waar het huwelijk voltrokken werd*;

Deze gegevens moeten steeds ingevuld worden, ook indien het huwelijk niet in de gemeente zelve gesloten werd.

Dag, maand en jaar afgekort: 12 Dec 36.

Indien in de desbetreffende kolom geen ruimte meer aanwezig is voor de voorgeschreven aanteekeningen aangaande huwelijksontbinding, dan worden deze aanteekeningen met een renvooi gesteld in kolom 20).

bij 10) *kerkgenootschap*;

Zie handleiding onder art. 33 bij 6).

bij 11) *nationaliteit*;

Zie handleiding onder art. 33 bij 5).

bij 12) en 13) *ambt, beroep, enz.*;

Zie handleiding onder art. 33 bij 7).

bij 14) *achtereenvolgende adressen in de gemeente, enz.*;

Men verzuime niet in deze kolom bij elke adresverandering aan te teekenen den datum waarop de aangifte is ingekomen. Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift.

Bij verhuizing van een kind uit het gezin naar een ander adres in de gemeente, moet dit kind van de gezinskaart van den vader (of de moeder) worden afgevoerd en overgebracht op een afzonderlijke gezinskaart. Op de gezinskaart van den vader (of van de moeder) behoort in dit geval te worden aangeteekend: (in kolom 17) de dagteekening, en (in kolom 18) naar eigen Gk of naar eigen Pk

dag, maand en jaar van opneming, enz.; **bij 15)**

De dagteekening van afvoering in de eene en van opneming in de andere gemeente is gelijk.

In verband met het bepaalde in artikel 96, 3e lid, zal bij opneming van een persoon, die komt uit een plaats buiten Nederland, de datum van opneming in den regel niet samenvallen met dien der persoonlijke aangifte ingevolge artikel 3. De bepaling van art. 96, 3e lid, is echter overheerschend.

gemeente vanwaar gekomen, benevens het laatste adres in die gemeente; **bij 16)**

In geval van opneming als komende uit een plaats buiten Nederland zal kunnen worden volstaan met vermelding van de plaats buiten Nederland, waar de persoon het laatst heeft gewoond, benevens een aanduiding van het land overeenkomstig de afkortingen in bijlage B.

dag, maand en jaar, waarop de aangifte van vertrek is ingekomen; **bij 17)**

Bij schriftelijke aangifte geldt de datum van ontvangst, welke kan blijken uit den afdruk van een datumstempel op het geschrift.

gemeente, waarheen de persoon is vertrokken, benevens het adres in die gemeente; **bij 18)**

In geval van vertrek naar een plaats buiten Nederland zal, behalve vermelding van die nieuwe woonplaats en een aanduiding van het land overeenkomstig de afkortingen in bijlage B, ook het woonadres in die plaats moeten worden opgenomen.

Indien een woonadres in het buitenland niet of niet juist kan worden opgegeven, is dat geen reden om de afvoering te weigeren.

gemeente en dag, maand en jaar van overlijden en nummer der overlijdensakte; **bij 19)**

De gemeente van overlijden moet steeds worden vermeld, óók indien deze dezelfde is als die tot welker bevolking de persoon behoorde.

Dag, maand en jaar afgekort: 29 Feb 36.

Het nummer der overlijdensakte wordt aldus aangeduid: akte Nr. ....

door Onzen Minister ingevolge art. 33 bij 23 te bepalen gegevens, enz.; **bij 20)**

De gegevens, welke steeds in kolom 20) op de gezinskaart ten aanzien van ieder persoon moeten worden vermeld zijn opgenomen in bijlage C.

Artikel 41. *Doorhalen van namen.*

Indien de geslachtsnaam wordt doorgehaald moet dat steeds zoodanig geschieden, dat die naam goed leesbaar blijft. De doorhaling moet niet horizontaal doch schuins plaats hebben, b.v.

~~Jansen~~

Artikel 43, 2e lid. *Vervolgkaarten.* (Zie ook blz. 27.)

Het aaneenhechten kan geschieden met een zgn schoenmakersring. Het meest aanbevelenswaardig is echter de kaarten aan den bovenrand te verbinden door middel van een gegomde (linnen) strook. Verschillende voor dat doel zeer geschikte pleistersoorten (ook doorzichtige) zijn in den handel verkrijgbaar.

Hoofdstuk 5.

Het verwijzingsregister.

Artikel 51, 1e lid. Voor de alfabetisch-lexicografische rangschikking van de geslachts- en voornamen in het verwijzingsregister moeten steeds de bepalingen van artikel 12 van het Dienstplichtbesluit gevolgd worden.

Hoofdstuk 6.

Het woningregister.

Artikel 55. Het is niet geoorloofd het woningregister zoodanig in te richten, dat dezelfde kaart of hetzelfde blad dienst kan doen voor verschillende woningen.

M.a.w. bij verhuizing van een gezin van de A-straat naar de B-straat mag niet de woningkaart (-blad) na wijziging van straatnaam en huisnummer worden verplaatst, doch de gegevens omtrent de bewoners moeten, voor zooveel noodig worden overgeboekt van de eene kaart (-blad) op de andere.

Indien nochtans plaatselijk inzicht of plaatselijke organisatie het wenschelijk maken van de tot nog toe gevolgde methode niet af te wijken, zou dat kunnen door het invoeren van een woningarchiefregister of van woning-archiefkaarten. Telkens wanneer tengevolge van verhuizing van een gezin de woningkaart (-blad) moet worden verplaatst, moet dan op een ten name van de verlaten woning gestelde woning-archiefkaart (-blad) een (verkorte) inschrijving worden gedaan van het hoofd, dat de woning heeft verlaten, alsmede van alle andere daarvoor in aanmerking komende personen, die het perceel (voorheen) hebben bewoond en verlaten.

AFDEELING VI VAN HET BESLUIT.

Het bijhouden van de bevolkingsregisters.

HOOFDSTUK 1.

Inleidende bepalingen.

Curateele, voogdij, enz. **Artikelen 65 en 66.**

Zie bijlage C.

HOOFDSTUK 2.

Wijzigingen in het bevolkingsregister.

Toevallige geboorte. **Artikel 72, 3e lid.**

Voor het model van het bericht van ontvangst zie men model A 4, gevoegd bij den Leidraad bevolkingsstatistiek.

Geboorteaangifte verzuimd. **Artikel 73, 1e lid.**

De vermelding kan luiden: „geboorteaangifte verzuimd".

Kennisgeving overlijden. **Artikel 78, 2e lid.**

Voor het model der kennisgeving, enz. zie men model C20, gevoegd bij den Leidraad bevolkingsstatistiek.

Deze kennisgeving geschiedt met model C20, gevoegd bij den Leidraad bevolkingsstatistiek. **Artikel 79, 2e lid.**

Inlichtingen uit Centraal Archief. **Artikel 84, 2e lid.**

Verzoeken om inlichtingen uit het centrale archief betreffende overledenen kunnen, ook indien de persoonskaarten nog bij het Centraal Bureau voor de Statistiek berusten, worden gericht tot de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, Binnenhof 19, te 's-Gravenhage.

Invulling verhuisbiljet. **Artikel 86, 2e lid, sub b.**

In het belang van de bevolkingsboekhouding wordt aanbevolen ook de verhuisbiljetten met de schrijfmachine in te vullen.

Curaçao en Suriname. **Artikel 98, 1e lid.**

In verband met het in dit lid bepaalde behoeven geen verhuisbiljetten of uittreksels uit het bevolkingsregister meer te worden afgegeven aan personen, die naar Curaçao of Suriname vertrekken.

Bij overlijden van het hoofd (man) worden de aanteekeningen betreffende de samenstelling van het gezin, „*voor zooveel noodig*" overgenomen op de persoonskaart of op de gezinskaart van de persoon, die als hoofd van het nieuwe gezin zal optreden (b.v. de vrouw). **Artikel 99, 2e lid.**

Hetzelfde geldt bij andere huwelijksontbindingen en bij vertrek van het hoofd (art. 87). Bij huwelijk van een vrouw, die hoofd is, moeten eveneens de gezinsgegevens voor zooveel noodig

worden overgenomen op de kaart van hem, die als hoofd van het nieuwe gezin optreedt. In het algemeen is het wenschelijk alle gegevens, óók die van de overleden, gehuwde of afwezige kinderen over te nemen, opdat de oude kaart niet meer behoeft te worden geraadpleegd. „*Voor zooveel noodig*" sluit echter in, dat volstaan kan worden met het overnemen van die gegevens alleen, welke betrekking hebben op de nog in het gezin aanwezige kinderen. Indien van deze bepaling gebruik gemaakt wordt, zal het noodig zijn in het archiefregister een volledig afschrift van de gezinssamenstelling op het blad van het overleden of vertrokken hoofd te maken.

Indien kinderen worden overgebracht in het gezinsverband op de kaart van een ander hoofd, b.v. bij (nieuw) huwelijk van de moeder op de kaart van den stiefvader, of bij vertrek of overlijden van den vader op de kaart van de moeder, wordt in vak 33—34) op de *persoonskaart* of in vak 20) op de *gezinskaart* van het gewezen hoofd naar de kaart van het nieuwe hoofd verwezen door met inkt of met de schrijfmachine te vermelden: „*zie Zondervan, Jan G. B.*". Indien de gezinssamenstelling later weer op de eerste kaart moet worden hersteld, omdat die persoon wederom als hoofd optreedt, wordt de aanteekening doorgehaald.

AFDEELING VII VAN HET BESLUIT.

Hoofdstuk 1.

Het verstrekken van inlichtingen.

Artikel 103. Volgens dit artikel zijn de Gemeentebesturen bevoegd ook aan particulieren inlichtingen te verstrekken. Een verplichting daartoe bestaat niet.

Artikel 104. Op grond van lid 1 van dit artikel kan aan openbare diensten het geven van inlichtingen en het verstrekken van opgaven niet worden onthouden.

Bedoeling van lid 3 is, dat voor elk bijzonder geval, waarin de gemeente het billijk acht, dat een vergoeding wordt betaald, de tusschenkomst, van den Minister wordt ingeroepen. Te dien aanzien zullen dus geen algemeene regelen worden gesteld.

Artikel 105. Onder de openbare diensten, instellingen en bedrijven, bedoeld in dit artikel, moeten worden verstaan de Posterijen, Telegrafie en Telefonie, de Raden van Arbeid, enz. Hierbij is niet alleen te denken aan Rijks- of provinciale instellingen of bedrijven, maar ook aan Gemeentelijke instellingen, of bedrijven, voor zoover deze niet behooren tot de normale diensten van de gemeenten, zooals de gemeente-secretarie.

Aangezien de in artikel 105, lid 1, bedoelde diensten, instellingen en bedrijven werkzaam zijn in het algemeen belang, verdient het aanbeveling bij de samenstelling van de tarieven hiermede rekening te houden, door de te vorderen bedragen niet al te hoog te stellen. Bij te hooge bedragen zal het algemeen belang niet zijn gediend.

HOOFDSTUK 2.

De zorg voor en het toezicht op de bevolkingsregisters.

Openbare kennisgeving. **Artikel 112.**

Voor het vastgestelde formulier der openbare kennisgeving zie men bijlage D.

Jaarlijksche controle. **Artikel 114, 2e lid.**

Voor het vastgestelde model van het verslag inzake de jaarlijksche controle zie men bijlage E.

Inspectie. **Artikel 115.**

De Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters is gevestigd Binnenhof 19 te 's-Gravenhage, telefoon letter T, Departement van Binnenlandsche Zaken.

Leidraad bevolkingsstatistiek. **Artikel 119.**

De formulieren en voorschriften betreffende de bevolkingsstatistiek zijn vastgesteld bij Beschikking d.d. 22 Juni 1936 Nr. 16301, Afd. B.B. en opgenomen in den daarbij behoorenden Leidraad bevolkingsstatistiek.

AFDEELING VIII VAN HET BESLUIT.

Overige bepalingen.

HOOFDSTUK 1.

Het persoonskaartenmateriaal.

De persoonskaarten, benoodigd voor de vervanging of vernieuwing van een gezinsregister door een persoonsregister (art. 39, 3e lid), alsmede die, benoodigd voor aanvulling van den voorraad materiaal in de gemeente, waar een persoonsregister wordt gehouden, worden voorloopig slechts tegen betaling der kosten aan de gemeente geleverd. **Artikel 125.**

In alle andere gevallen worden de kaarten door de Inspectie rechtstreeks en kosteloos verstrekt, met dien verstande, dat de Inspectie bevoegd is te beoordeelen of en in hoeverre aan het verzoek zal worden voldaan.

HOOFDSTUK 2.

Het aanleggen van vervolgkaarten.

Op de eerste kaart kan, zooveel mogelijk rechts bovenaan aan de voorzijde worden vermeld „zie vervolgkaart" en op de tweede kaart in vak 3): „vervolgkaart van .... **Artikel 130.**

De vervolgkaart moet steeds *achter* de eerste kaart worden bevestigd. Het aaneen hechten kan het best geschieden door een smalle gegomde linnen strook aan de bovenzijde der kaarten te plakken. Verschillende voor dit doel zeer geschikte (ook doorzichtige) pleistersoorten zijn in den handel verkrijgbaar. Zie ook blz. 27.

Hoofdstuk 3.

Het verzenden van persoonskaarten.

Artikelen 131 en 132.

Ter voorkoming van beschadiging van persoonskaarten bij de verzending wordt aanbevolen *uitsluitend* bordpapieren omslagen met vier kleppen te gebruiken. Omslagen met twee kleppen, alsmede losse stukjes bord en kartonnen omslagen geven onvoldoenden waarborg tegen beschadiging.

Drukknoopenveloppes e.d. mogen niet gebezigd worden. De omslag moet vóór de verzending zoodanig worden gesloten, dat het geheim der gegevens van de persoonskaarten verzekerd zij.

Behoort bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Juni 1936, nr. 16300, Afd. B.B.

BIJLAGE A.

Lijst van namen der gemeenten, waar een persoonsregister is ingevoerd benevens de data der invoering. **Artikel 29.**

Almkerk	1 Mei 35
Arnhem	1 Sep 33
Assen	1 Dec 30
Baarderadeel . .	1 Dec 30
Barendrecht . . .	15 Jul 34
Beers	15 Nov 35
Beesel	1 Dec 30
Bergen L	15 Nov 35
Blankenham . . .	1 Dec 30
Borgharen L . .	15 Nov 35
Breskens	15 Jul 34
Bunde	1 Oct 34
Callantsoog . . .	1 Dec 30
Diessen	1 Dec 30
Diever	1 Dec 30
Doornspijk	1 Dec 30
Dwingeloo	15 Apr 36
Elst	15 Jul 34
Emmen	15 Apr 36
Empel en Meerwijk	15 Jul 34
Enkhuizen	15 Jul 34
Enschede	1 Feb 33
Eysden	1 Mei 35
Fijnaart ca . . .	1 Dec 30
Grathem	1 Mei 35
Grave	1 Feb 33
Grevenbicht . . .	1 Feb 33
Halsteren	1 Dec 30
Hasselt	15 Jul 34
Hedel	15 Jul 34
Heel en Panheel .	15 Jul 34
’s-Heer Arendskerke	15 Jul 34
Heinenoord . . .	1 Dec 30
Herwen en Aerdt .	1 Dec 30
Heythuyzen . . .	1 Oct 34
Hilvarenbeek . . .	1 Feb 33
Hoeven	1 Jan 31
Holten	1 Dec 30
Hoogeveen	15 Nov 35
Hoogezand	1 Dec 30
Hoogkerk	1 Dec 30
Horn L	15 Apr 36
Houten U	1 Feb 33
Hunsel	15 Jul 34
Huybergen	15 Apr 36
Itteren	15 Nov 35
Jabeek	15 Nov 35
Kamperveen . . .	1 Mei 35
Kerkrade	1 Dec 30
Koedijk	1 Dec 30
Krimpen a/d IJssel	1 Oct 34
Kwadijk	1 Dec 30
Landsmeer	1 Dec 30
Leiden	1 Dec 30
Limbricht	1 Sep 33
Maartensdijk U. .	1 Dec 30
Maasdam	1 Oct 34
Maassluis	15 Jul 34
Marum	1 Dec 30
Meppel	1 Dec 30
Meyel	15 Nov 35
Midwoud	15 Apr 36
Monster	1 Dec 30
Nieuwe Tonge . .	15 Nov 35
Nieuwstadt . . .	1 Oct 34
Noordwijk	1 Dec 30
Noordwijkerhout .	15 Nov 35
Oegstgeest	1 Jan 32
Ohé en Laak . .	1 Oct 34
Oostzaan	15 Nov 35
Opperdoes	1 Feb 33
Oud Valkenburg .	15 Nov 35
Papendrecht . . .	1 Dec 30
Poederoyen . . .	1 Dec 30
Posterholt	15 Apr 36
Putten Gld. . . .	1 Sep 33

Rilland-Bath . .	1 Dec 30
Roosteren	1 Feb 33
Sas van Gent . .	1 Dec 30
Schellinkhout . .	1 Feb 33
Sloten F	1 Dec 30
Spaubeek	15 Jul 34
Stevensweert . .	1 Oct 34
Ubbergen	15 Jul 34
Ulestraten	15 Jul 34
Ursem	15 Nov 35
Utrecht	1 Oct. 34
Valkenswaard . .	15 Jul 34
Veldhoven	1 Dec 30
Vries	1 Dec 30
Wassenaar	1 Oct 34
Wymbritseradeel .	1 Dec 30
Zalk en Veecaten .	1 Mei 35
Zevenhuizen . . .	1 Mei 35
Zoetermeer . . .	1 Oct. 34
Zuidland	1 Dec 30
Zundert	15 Apr 36
Zwartsluis	1 Dec 30
Zwijndrecht . . .	1 Feb 33

VERVOLG BIJLAGE A.

Angerlo	1 Aug 36
Baexem	1 Aug 36
Brielle	1 Aug 36
Eemnes	1 Aug 36
Giessendam	1 Aug 36
Goes	1 Aug 36
Hummelo en Keppel	1 Aug 36
Kattendijke	1 Aug 36
Kockengen	1 Aug 36
Kollumerland ca .	1 Aug 36
Kortgene	1 Aug 36
Leiderdorp	1 Aug 36
de Lier	1 Aug 36
Munstergeleen . .	1 Aug 36
Nieuw-Lekkerland .	1 Aug 36
Nootdorp	1 Aug 36
Nuenen ca	1 Aug 36
Oeffelt	1 Aug 36
Oirschot	1 Aug 36
Oostkapelle	1 Aug 36
Oploo ca	1 Aug 36
Oudelande	1 Aug 36
Putte NB	1 Aug 36
Sambeek	1 Aug 36
Scherpenisse . . .	1 Aug 36
Sint Geertruid . .	1 Aug 36
Standdaarbuiten . .	1 Aug 36
Veen NB	1 Aug 36
Vogelwaarde . . .	1 Aug 36
Warnsveld	1 Aug 36
Wildervank	1 Aug 36
Wittem	1 Aug 36

BIJLAGE B.

Provinciën.

De namen der Nederlandsche provinciën worden afgekort als volgt: **Artikel 33. bij 4)**

Drenthe	D	Noordholland	NH
Friesland	F	Overijssel	O
Gelderland	Gld	Utrecht	U
Groningen	Gr	Zeeland	Z
Limburg	L	Zuidholland	ZH
Noordbrabant	NB		

Onderstaande lijst bevat:

Gemeentenamen.

a. De gemeenten, bij welker naam die der provincie steeds overeenkomstig de aan te geven afkorting moet worden vermeld (art. 33, bij 4));

b. eenige gemeentenamen, waarvoor de daarachter vermelde afkorting kan worden gebruikt, *behalve in vak 4) der persoonskaart.*

a.

Alphen	NB	Heino	O
Asten	NB	Helden	L
Beek	L	Hemmen	Gld
Beesd	Gld	Hengelo	Gld
Beets	NH	Hengelo	O
Berg ca	L	Horn	L
Bergen	NH	Houten	U
Bergen	L	Houthem	L
Bergh	Gld	Huissen	Gld
Bergharen	Gld	Huizen	NH
Berkel	NB	Kapelle	Z
Berkel en Rodenrijs ca	ZH	Koudekerk	ZH
't Bildt	F	Koudekerke	Z
de Bildt	U	Laren	Gld
Borgharen	L	Laren	NH
Born	L	Maartensdijk	U
Borne	O	St.-Maartensdijk	Z
Ede	Gld	Montfoort	U
Eede	Z	Montfort	L
Gassel	NB	Nieuwerkerk	Z
Gasselte	D	Nieuwerkerk a/d IJ	ZH
Grijpskerk	Gr	Nunen ca	NB
Grijpskerke	Z	Nunhem	L
Haaren	NB	Ouddorp	ZH
Haren	Gr	Ouderkerk a/d IJ	ZH
Heilo	NH	Oudorp	NH

Ouwerkerk	Z
Putte	NB
Putten	Gld
Rheden	Gld
Rhenen	U
Roosendaal ca	NB
Rozendaal	Gld
Rijswijk	NB
Rijswijk	ZH
Serooskerke	Z (S)
Serooskerke	Z (W)
Sloten	F
Tienhoven	ZH
Tienhoven	U
Valkenburg	L
Valkenburg	ZH
Velp	NB
Waarde	Z
Waarder	ZH
Warder	NH
Wilsum	O
Winsum	Gr
de Wijk	D
Wijk bij Duurstede	U
Wijk ca	NB
Zeeland	NB

b.

Amsterdam	= A'dam
Beek en Donk	= Beekendonk
Dordrecht	= Dordt
's-Gravenhage	= Den Haag
Hemelumer Oldephaert en Noordwolde	= Hem Oldephaert c a
Hendrik-Ido-Ambacht	= H I Ambacht
's-Hertogenbosch	= 's Bosch
Rotterdam	= R'dam

Opmerking: Behalve bij vak 4) der kaart, waar de geboortegemeente steeds *voluit* moet worden vermeld, kunnen aanduidingen als: „aan den IJssel", „aan den Rijn", aan de „Lek", „aan Zee" enz., worden aangegeven met „a/d IJ", „a/d R", „a/d L", „a/Z", enz. „Sint" kan worden afgekort tot „St" en wordt geplaatst vóór den naam.

Gemeentenamen, welke zijn samengesteld uit twee of meer namen van dorpen, afdeelingen, enz., kunnen worden afgekort door achter den eersten naam c a te plaatsen, b.v. „Arcen en Velden = Arcen c a.

Opgeheven gemeenten.

Onderstaande lijst bevat de namen der sedert 1860 opgeheven gemeenten met vermelding van de gemeenten, waartoe zij thans behooren en de jaren der opheffing.

Aalst	sedert	1923	Waalre
Aarlanderveen	„	1918	Alphen a.d. Rijn
Aengwirden	„	1934	Heerenveen
Alphen ZH	„	1918	Alphen a.d. Rijn
Ambt-Almelo	„	1914	Almelo
Ambt-Doetinchem	„	1920	Doetinchem
Ambt-Ommen	„	1923	Ommen
Baardwijk	„	1922	Waalwijk
Balgoij	„	1923	Overasselt
Bath	„	1877	Rilland-Bath
Besoijen	„	1922	Waalwijk

Bokhoven	sedert	1922	Engelen
Borkel en Schaft	,,	1933	Valkenswaard
Broek gedeeltelijk	,,	1870	Waddinxveen
,, ,, ...	,,	1870	Gouda
Buiksloot	,,	1921	Amsterdam
Capelle	,,	1923	Sprang-Capelle
Charlois	,,	1894	Rotterdam
Cromvoirt gedeeltelijk	,,	1932	's-Bosch
,, ,, ...	,,	1932	Vught
Delfshaven	,,	1885	Rotterdam
Deurne en Liesel	,,	1926	Deurne
Deursen en Dennenburg . . .	,,	1923	Ravenstein
Dieden, Demen en Langel . .	,,	1923	Ravenstein
Dommelen	,,	1933	Valkenswaard
Doorwerth	,,	1923	Renkum
Driebergen	,,	1931	Driebergen-Rysenburg
Drongelen	,,	1923	Eethen
Duizel en Steensel	,,	1923	Eersel
Emmikhoven	,,	1879	Almkerk
Genderen	,,	1923	Eethen
Gestel en Blaarthem	,,	1920	Eindhoven
Groote Lindt	,,	1881	Zwijndrecht
Hedikhuizen gedeeltelijk . .	,,	1935	Heusden
,, ,, . .	,,	1935	Vlijmen
Heille	,,	1880	Sluis
Herpt	,,	1935	Heusden
Hof van Delft	,,	1921	Delft
Hoogvliet	,,	1933	Rotterdam
Huisseling en Neerloon . . .	,,	1923	Ravenstein
Katendrecht	,,	1874	Charlois
Kralingen	,,	1894	Rotterdam
Lierop	,,	1935	Someren
Lonneker	,,	1934	Enschede
Loosduinen	,,	1923	's-Gravenhage
Meeuwen	,,	1923	Eethen
Nieuwendam	,,	1921	Amsterdam
Nieuwkuyk	,,	1935	Vlijmen
Noord Waddinxveen	,,	1870	Waddinxveen
Oerle	,,	1921	Veldhoven
Oudheusden gedeeltelijk . . .	,,	1935	Heusden
,, ,, . . .	,,	1935	Drunen
Oudshoorn	,,	1918	Alphen a.d. Rijn
Oud-Vroenhoven	,,	1920	Maastricht
Pernis	,,	1933	Rotterdam
Petten	,,	1929	Zijpe
Ransdorp	,,	1921	Amsterdam
Rilland	,,	1877	Rilland-Bath
Rimburg	,,	1886	Ubach over Worms
Rysenburg	,,	1931	Driebergen-Rysenburg
Schoten	,,	1927	Haarlem
Schoterland	,,	1934	Heerenveen

Sint Anna ter Muiden . . .	sedert	1880	Sluis
Sint-Pieter	„	1920	Maastricht
Sloten NH	„	1921	Amsterdam
Sluipwijk	„	1870	Reeuwijk
Soerendonk, Sterksel en Gassel	„	1925	Maarheeze
Spaarndam gedeeltelijk . . .	„	1927	Haarlem
„ „ . . .	„	1927	Velsen
Sprang	„	1923	Sprang-Capelle
Stad-Almelo	„	1914	Almelo
Stad-Doetinchem	„	1920	Doetinchem
Stad-Ommen	„	1923	Ommen
Stein gedeeltelijk	„	1870	Reeuwijk
„ „	„	1870	Gouda
Stratum	„	1920	Eindhoven
Strucht	„	1878	Schin op Geul
Strijp	„	1920	Eindhoven
Tongelre	„	1920	„
Veldhoven en Meerveldhoven	„	1921	Veldhoven
Vlierden	„	1926	Deurne
Vrijenban	„	1921	Delft
Vrijhoeve-Capelle	„	1923	Sprang-Capelle
Watergraafsmeer	„	1921	Amsterdam
Woensel	„	1920	Eindhoven
Wijk aan Zee en Duin . . .	„	1936	Beverwijk
IJzendoorn	„	1923	Echteld
Zeelst	„	1921	Veldhoven
Zegwaart	„	1935	Zoetermeer
Zesgehuchten	„	1921	Geldrop
Zuid Waddinxveen	„	1870	Waddinxveen

Landen.

De onderstaande afkortingen voor de meest voorkomende namen van vreemde landen worden aanbevolen (niet in vak 4), van de persoonskaart, waar de naam van het land voluit moet worden vermeld).

Argentinië	Arg	Fransch Indië	Fr I
België	Be	Griekenland	Gri
Belgisch Congo . . .	BeCon	Groot Brittannië . .	G B
Brazilië	Bra	Hongarije	Hon
Britsch Afrika . . .	Br Af	Italië	It
Britsch Indië	Br I	Italiaansch Afrika . .	It Af
Bulgarije	Bu	Letland	Let
Canada	Can	Litauen	Lit
Curaçao	Cur	Luxemburg	Lux
Denemarken	Den	Mexico	Mex
Duitschland	Dl	Nederlandsch-Indië .	N I
Estland	Es	Nieuw Zeeland . . .	N Z
Finland	Fin	Nieuw Zuid Wales . .	N Z W
Frankrijk	Fr	Noorwegen	No
Fransch Afrika . . .	Fr Af	Oostenrijk	Oos

Polen	Pol	Turkije	Tur
Portugal	Por	Ver. Staten v. Noord Am	VSA
Portugeesch Afrika .	Por Af	Ver. St. v. Midden Am.	VSM
Portugeesch Indië . .	Por I	West-Australië . . .	W A
Roemenië	Roe	Zuid Afrika	Z Af
Rusland	Rus	Zuid Australië . . .	Z Aus
Spanje	Sp	Zuid Slavië	Z S
Spaansch Afrika . . .	Sp Af	Zweden	Zwed
Suriname	Sur	Zwitserland	Zwit
Tsjecho-Slowakije . .	Tsj S		

BIJLAGE C.

Artikel 33 bij 23) en artikel 40 bij 20)

Verplichte aanteekeningen.

De onderstaande gegevens moeten overeenkomstig de aangegeven afkortingen en aanduidingen in vak 23) van de persoonskaart en/of in kolom 20), van de gezinskaart achter den naam van den belanghebbende vermeld worden. De vermelding geschiedt van links naar rechts op de eerste lijn te beginnen en in volgorde van den tijd, waarin 2e wordt gesteld. Bij vertrek moeten de aanteekeningen worden vermeld in de kolom „aanmerkingen" van het verhuisbiljet. De aanduidingen worden onderling gescheiden door een + (plusteeken).

Indien voor de aanteekeningen een stempelafdruk gebruikt wordt, mogen de te bezigen lettertypen niet grooter zijn dan de kapitale letters van gewoon schrijfmachineschrift.

Regeling militaire inwoners. R.M.I.

Par. 1.

Aanteekeningen bevolkingsreg.

1. In het bevolkingsregister wordt ten aanzien van iederen mannelijken inwoner, die het kalenderjaar is ingetreden, waarin hij 20 jaar oud wordt, gesteld de aanteekening:

GD, indien het iemand geldt, die tot gewoon dienstplichtige bestemd of als zoodanig ingelijfd is, ingevolge de wet als gewoon dienstplichtige wordt beschouwd of een verbintenis heeft aangegaan om te dienen op den voet van gewoon dienstplichtige;

BD, indien het iemand geldt, die tot buitengewoon dienstplichtige bestemd of als zoodanig ingelijfd is dan wel ingevolge de wet als buitengewoon dienstplichtige wordt beschouwd;

ND, indien het iemand geldt, die niet of nog niet tot gewoon of tot buitengewoon dienstplichtige bestemd is (niet ingeschreven voor den dienstplicht, voorgoed ongeschikt verklaard, uitgesloten, enz.).

2. Komt iemand in een geval te verkeeren, waardoor de gestelde aanteekening verandering moet ondergaan, dan wordt deze in het bevolkingsregister aangebracht.

3. De handelingen, in deze of een der volgende paragrafen voorgeschreven, behoeven niet meer te geschieden na 1 October van het jaar, waarin de persoon, wien het geldt, 40 jaar oud wordt of is geworden.

Par. 2.

Ontbrekende aanteekeningen.

Omtrent ieder, te wiens aanzien een aanteekening, als in par. 1 bedoeld, ontbreekt, wordt een onderzoek ingesteld naar het geval, waarin hij met betrekking tot den dienstplicht verkeert, en wordt naar gelang van den uitslag de noodige aanteekening alsnog gesteld.

Par. 3.

Adresverandering GD

1. Indien bij het bevolkingsregister aangifte wordt gedaan van adresverandering van een GD, wordt de aangever opmerkzaam

gemaakt op de verplichting van den GD om ook als zoodanig een dergelijke aangifte op de daarvoor bestemde plaats te doen.

2. Geschiedt de aangifte voor het bevolkingsregister schriftelijk, dan kan er mede worden volstaan, de aangifte te beschouwen als tevens betrekking te hebben op de hoedanigheid van GD, tenzij zich een geval voordoet, waarin de dienstplichtige zijn zakboekje moet overleggen.

Par. 4.

Adresverandering BD

1. Indien bij het bevolkingsregister blijkt, dat het adres van een BD veranderd is, wordt gezorgd, dat ten aanzien van de inschrijving in het register van dienstplichtigen of het houden van aanteekeningen in dit register de noodige handelingen worden verricht.

2. Elke maal, dat een GD of een BD of een ander namens hem bij het bureau voor het bevolkingsregister verschijnt, wordt nagegaan, welk beroep de BD heeft. Blijkt dit beroep niet overeen te komen met de aanteekening hieromtrent in het bevolkingsregister, dan wordt gezorgd, dat de verandering ook wordt vermeld in het register van dienstplichtigen.

Par. 5.

Bijzondere gevallen GD en BD

Indien bij het bevolkingsregister blijkt, dat een GD of een BD in een krankzinnigengesticht opgenomen of overleden is, wordt gezorgd, dat hiervan aanteekening in het register van dienstplichtigen geschiedt.

Par. 6.

Overgangsbepaling.

1. De aanteekeningen, bedoeld in par. 1, eerste lid, worden ten aanzien van de lichtingen 1921—1936 aangebracht vóór 1 Januari 1937.

2. In gemeenten met meer dan 100.000 inwoners worden deze aanteekeningen aangebracht vóór 1 Juli 1937.

3. Ten aanzien van oudere lichtingen kunnen de aanteekeningen achterwege worden gelaten.

Andere aanteekeningen.

Uiterlijk 1 Januari 1938 moeten ook de volgende aanduidingen overeenkomstig de aangegeven afkortingen in vak 23) van de persoonskaart en/of in vak 20) van de gezinskaart zijn vermeld voor zooveel het gemeentebestuur althans over de gegevens beschikt. Bij vertrek moeten de aanteekeningen worden vermeld in de kolom „aanmerkingen" van het verhuisbiljet. De aanduidingen worden onderling gescheiden door een + (plusteeken).

D = Decoratie (Nederlandsche);

(Deze aanduiding moet worden gevolgd door een korte ver-

melding van den aard der onderscheiding, alsmede van den rang, bv: DMW = Decoratie Militaire Willemsorde; DRNL = Decoratie Ridder Nederlandsche Leeuw; DOffON = Decoratie Officier Oranje-Nassau-orde enz.)

Gag = Gagement;
IR = Invaliditeitsrente;
LTO = Land- en tuinbouwongevallenrente;
Ong = Ongevallenrente;
OR = Ouderdomsrente;
(IR, LTO, Ong, OR: gevolgd door letter en rentenummer)
Pas = Paspoort (Nederlandsch) gevolgd door den datum van afgifte en/of verlenging;
P = Pensioen;
PKol = Pensioen Koloniën;
PNS = Pensioen Ned. Spoorwegen;
PP = Pensioen Pensioenraad;
Vwp = Vuurwapenvergunning;
ZR = Zeerisico.

De in artikel 66 bedoelde gegevens der kennisgevingen, genoemd in artikel 65 worden op onderstaande wijze vermeld in vak 23) op de persoonskaart en/of in vak 20) op de gezinskaart van hem (haar), die onder voogdij of curateele is gesteld of wiens (wier) ouders ontzet of ontheven zijn van de ouderlijke macht. Zij worden bij vertrek overgenomen in de kolom „aanmerkingen" van het verhuisbiljet. De aanduidingen worden onderling gescheiden door een + (plusteeken).

Vd = Voogd
Cur = Curator
T Vd = Toeziende voogd
T Cur = Toeziende curator
Ontz OM = Ontzet ouderlijke macht
Onth OM = Ontheven ouderl. macht

(Ontz OM, Onth OM: voorafgegaan door: v = vader, m = moeder, v/m = vader en moeder)

(Alle: gevolgd door: geslachtsnaam, eerste voornaam en eerste letter van elk der volgende voornamen, benevens de woonplaats van den voogd, curator, toezienden voogd of toezienden curator. Daarna volgt de aanduiding van de rechterlijke beschikking of vonnis, b.v. vonn. = vonnis, of besch. = beschikking. A R = Arrondissements Rechtb. 's-Bosch 2 Jan 37.)

Bij eindiging der voogdij, van de curateele, enz., wordt de aanteekening met een dunne inktstreep doorgehaald en daarachter vermeld: geeind. = geëindigd met den datum van eindiging.

BIJLAGE D.

MODEL, bedoeld in artikel 112 van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, nr. 342.

OPENBARE KENNISGEVING.

Aanmelding en aangifte voor de bevolkingsregisters.

Burgemeester en wethouders van

gelet op het bepaalde in artikel 112 van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, nr. 342;

herinneren de bevolking aan haar verplichtingen, omschreven in de artikelen 3 tot en met 16 van genoemd besluit;

brengen als voornaamste ter openbare kennis:

1°. dat, *behoudens afwijkingen*, ieder, die in Nederland nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet, onverwijld moet worden opgenomen in één der bevolkingsregisters;

2°. dat ieder moet worden opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente, waar hij voornemens is duurzaam of voor onbepaalden tijd als regel zijn nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust te genieten;

3°. dat in geval van onzekerheid omtrent het onder 2°. vermelde bijzondere voorschriften gelden;

4°. dat, *behoudens afwijkingen*, ieder die Nederland verlaat onverwijld van de bevolkingsregisters moet worden afgevoerd;

5°. dat bij adresverandering binnen de gemeente de noodige wijzigingen in het bevolkingsregister moeten worden aangebracht.

Voorts, in verband met het bovenstaande:

a. dat aangifte van vertrek uit of van verhuizing binnen de gemeente, *mondeling* of *schriftelijk* moet geschieden op den dag van, of uiterlijk vijf dagen nà het vertrek (bij het verlaten van Nederland, ten hoogste vijf dagen tevoren) of nà de adresverandering, met opgave van het laatste adres en van den naam der gemeente, of van het land en de plaats waarheen vertrokken en het nieuwe adres (zoo noodig met opgave van den naam van het hoofd van het gezin);

b. dat aan den aangever van een vertrek, behoudens bijzondere gevallen, onmiddellijk een verhuiskaart wordt uitgereikt of toegezonden, welke hem dient als bewijs van afmelding en welke binnen vijf dagen moet worden ingeleverd bij het bestuur der Nederlandsche gemeente in welker bevolkingsregister de persoon moet worden opgenomen;

c. dat ieder, die in de gemeente nachtrust of de daarvoor in de plaats tredende rust geniet en die nog niet in een bevolkingsregister is opgenomen of die ten onrechte nog in het bevolkingsregister eener andere gemeente is opgenomen, zich *binnen vijf dagen na zijn aankomst in persoon* moet *aanmelden* bij het ge-

meentebestuur onder overlegging van een paspoort of ander identiteitsbewijs, indien hij uit een plaats buiten Nederland en van een verhuiskaart of legitimatiebewijzen, indien hij uit een andere gemeente van Nederland is gekomen, tenzij hij overeenkomstig de desbetreffende bepalingen is vrijgesteld van aanmelding;

d. dat bestuurders van instellingen, gestichten of schepen, waarin personen onder eenig bestuur inwonen, alsmede hotelhouders, pensionhouders en kamerverhuurders *uiterlijk vijf dagen* na de opneming of huisvesting of na het vertrek, mededeeling moeten doen van den geslachtsnaam en de voornamen van ieder persoon, die langer dan veertien dagen in de instelling, het gesticht, schip, hotel, pension of huis wordt of is opgenomen of gehuisvest, alsmede van ieder zoodanig persoon, die daaruit vertrekt, tenzij de persoon is vrijgesteld van aanmelding;

e. dat overtreding van de voorschriften wordt gestraft volgens de wet;

f. dat voor persoonlijke aanmelding en voor mondelinge aangifte voor het bevolkingsregister gelegenheid zal worden gegeven op werkdagen van .... tot en met .... uur (uitgezonderd ....) bij de afdeeling .... der gemeentesecretarie, gelegen ....

.... April 19 ....

Burgemeester en wethouders voornoemd,

De burgemeester,

De $\frac{\textit{secretaris}}{\textit{wethouder}}$,

BIJLAGE E.

MODEL, bedoeld in artikel 114 van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, nr. 342.

(Jaarlijks in te zenden vóór 31 December.)

Verslag van het onderzoek, bedoeld in artikel 111 van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, nr. 342 over het jaar 19..... der gemeente ....

VRAGEN.	ANTWOORDEN.
1. Hoeveel malen heeft het onderzoek in het afgeloopen jaar plaats gehad en in welke maanden?	
2. Op welke wijze heeft het onderzoek plaats gehad? (Schriftelijk of langs de woningen der bevolking of op andere, door de Minister goedgekeurde, wijze.) 2*a*. Voldoet het gevolgde systeem?	
3. Is de geheele bevolking op dezelfde wijze gecontroleerd? 3*a*. Zoo neen, volgens welk beginsel is dan tewerk gegaan?	
4. In geval van schriftelijk onderzoek: *a*. Zijn de formulieren ter secretarie ingevuld of door de hoofden, enz.? *b*. Hoe zijn de formulieren verzonden? *c*. Zijn de vragen meerendeels goed beantwoord? *d*. Welke gegevens zijn gevraagd?	

VRAGEN.	ANTWOORDEN.
5. In geval van onderzoek langs de woningen der bevolking:	
a. Hoeveel personen zijn daadwerkelijk met de huis-aan-huiscontrôle belast geweest?	
b. Aan wie(n) was het werk opgedragen? (geen namen, doch b.v. veldwachter, bode, volontair, ambtenaar ter secretarie, controleur, enz.)	
c. Beschikte de controleur op zijn rondgang over gegevens en zoo ja welke en in welken vorm?	
d. Moest de controleur op zijn rondgang gegevens verzamelen en, zoo ja, welke en in welken vorm geschiedde zulks?	
6. Op welke wijze heeft het onderzoek naar de bevolking van instellingen, gestichten of schepen plaats gehad en door wie(n)?	
7. Zijn de uitkomsten van het onderzoek vergeleken met het bevolkingsregister?	
8. Zijn in verband met den uitslag van het onderzoek wijzigingen in het bevolkingsregister aangebracht?	
9. Welke opmerkingen zijn ten aanzien van het onderzoek overigens nog te maken?	

VRAGEN.	ANTWOORDEN.
10. Zijn terzake van overtreding der voorschriften processen-verbaal opgemaakt? Zoo ja, in hoeveel gevallen? Heeft vervolging plaats gehad? Zoo ja, in hoeveel gevallen?	
11. Welke gemeentebesturen hebben niet voldaan aan het bepaalde in artikel 88, eerste lid? (Deze vraag houdt verband met het bepaalde in artikel 118, derde lid.)	
12. Tot welke opmerkingen geeft de toepassing van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, Nr. 342 aanleiding?	

Ingezonden door burgemeester en wethouders van voornoemde gemeente op ....

De burgemeester,

De $\frac{\textit{secretaris}}{\textit{wethouder}}$,

Aan de Rijksinspectie
van de bevolkingsregisters
Binnenhof 19,
's-Gravenhage.

ERRATA

Blz. 4 Onder afdeeling II, 2e alinea, na c, in plaats van „opgenomen" te lezen: ingeschreven.

Blz. 6 Onder hoofdstuk 2, 2e alinea, in plaats van „aanvraag" te lezen: aanvang.

LEIDRAAD BEVOLKINGSSTATISTIEK

TEKSTUITGAVE

DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

No. 16301.

AFDEELING BINNENLANDSCH BESTUUR.

's-Gravenhage, 22 Juni 1936.

De Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op de artikelen 72, 78, 118 en 119 van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, *Staatsblad* n°. 342;

Na gepleegd overleg met de Ministers van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Sociale Zaken;

Heeft goedgevonden:

Vast te stellen de in onderstaanden leidraad opgenomen voorschriften en formulieren voor het verstrekken van inlichtingen aan het Centraal Bureau voor de Statistiek voor de verkrijging van juiste gegevens ten behoeve van de bevolkingsstatistiek.

Te bepalen, dat die voorschriften en formulieren in werking treden op 1 Januari 1937, met uitzondering van het „bericht van ontvangst", bedoeld in artikel 72, derde lid en van de „kennisgeving", bedoeld in artikel 78, tweede lid van voornoemd besluit, waarvan de inwerkingtreding plaats heeft op 1 Juli 1936.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.

J. A. DE WILDE.

LEIDRAAD BEVOLKINGSSTATISTIEK.

(Behoort bij beschikking d.d. 22 Juni 1936, nr. 16301, Afd. B.B., van den Minister van Binnenlandsche Zaken.)

ALGEMEEN.

Voor het juist en tijdig vaststellen van de gemeentelijke bevolkingscijfers, alsmede voor den goeden gang van zaken bij de bewerking van de verschillende bevolkingsstatistieken, is het noodzakelijk, dat de onderstaande voorschriften, zoomede die, welke voorkomen op de bij dezen leidraad gevoegde modellen, nauwkeurig worden nageleefd.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna aan te duiden als C.B.S.) is bevoegd op verzoek van het gemeentebestuur nadere inlichtingen omtrent deze voorschriften te verstrekken.

De noodige kaarten en formulieren worden telken jare door het C.B.S. aan de gemeentebesturen verstrekt.

De inzending van het materiaal geschiedt aan het C.B.S., Afdeeling Bevolkingsstatistiek, Oostduinlaan 2 te 's-Gravenhage.

A. GEBOORTEN (als levend aangegeven).

1. Modellen voor de geboortestatistiek.

Ten behoeve van de geboortestatistiek zijn de volgende modellen vastgesteld:

Model A^1. *Inventaris* der telkaarten voor als *levend* aangegevenen.

Model A^2. Roode telkaart voor een als *levend* aangegeven *jongen*.

Model A^3. Witte telkaart voor een als *levend* aangegeven *meisje*.

Model A^4. Bericht van ontvangst van een persoonskaart, betreffende een zgn. *toevallige* geboorte (wit papier) (Model, bedoeld in artikel 72, derde lid, ter voldoening aan het bepaalde in artikel 72, eerste lid, van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342.)

2. Inzending van den onder 1 bedoelden inventaris met telkaarten.

De telkaarten, modellen A^2 en A^3, moeten worden ingezonden na afloop van elke maand, doch vóór den achtsten van de daarop volgende maand, vergezeld van den daarbij behoorenden inventaris (model A^1). Zie tevens de Slotbepalingen onder H, alinea 2.

3. Voor wie(n) een geboortekaart moet worden ingezonden.

Geboortetelkaarten A^2 en A^3 moeten worden ingezonden voor *alle* kinderen, die als levend bij den burgerlijken stand zijn aangegeven en die *binnen de gemeente* zijn geboren. In geval van twee- of meerlinggeboorten moet dus voor ieder der als levend aangegeven kinderen een telkaart worden ingevuld.

De telkaarten worden ingezonden met den inventaris (A^1), welke betrekking heeft op de maand, waarin de geboorte plaats had.

Wanneer dus in de laatste dagen eener maand een geboorte plaats heeft, waarvan eerst in het begin der volgende maand bij den ambtenaar van den burgerlijken stand aangifte wordt gedaan, moet de op die geboorte betrekking hebbende telkaart worden ingezonden met den inventaris over de maand van geboorte.

4. Tardieve aangifte van geboorte.

Wanneer van een geboorte niet binnen den bij de wet bepaalden tijd bij den burgerlijken stand aangifte is gedaan (Artikel 29 B.W.) kan de aangifte slechts geschieden, indien het openbaar ministerie bij de arrondissements-rechtbank machtiging tot het doen der aangifte heeft verleend.

Hierbij zijn drie gevallen te onderscheiden:

a. De aangifte geschiedt met machtiging van het openbaar ministerie alsnog *in den loop van het kalenderjaar, waarin de geboorte plaats had*, of althans vóór den achtsten van de maand Januari daaraanvolgende. In dit geval wordt een geboortetelkaart ingezonden met den inventaris over de maand, welke het dichtst bij die der geboorte ligt.

b. De aangifte bedoeld onder *a* heeft niet plaats gehad, doch het kind is wel opgenomen in het bevolkingsregister der geboortegemeente.

In dit geval wordt een geboortetelkaart, zooveel mogelijk ingevuld, ingezonden met den inventaris over December van het kalenderjaar, waarin de geboorte plaats vond. Aan het hoofd van de telkaart wordt dan vermeld: „*Zonder aangifte*".

c. De aangifte, bedoeld onder *a*, heeft plaats *na den achtsten Januari volgende op het geboortejaar*.

Hierbij zijn twee mogelijkheden te onderscheiden:

I. het kind is nog niet opgenomen in het bevolkingsregister der geboortegemeente, bv. doordat de geboorte niet bekend was;

II. het kind is inmiddels wel opgenomen in het bevolkingsregister der geboortegemeente en de geboortekelkaart met de aanduiding „*Zonder aangifte*" is ingezonden.

In beide gevallen wordt alsnog een geboortetelkaart aangelegd en ingezonden. In het geval sub II bedoeld wordt aan het hoofd van de telkaart vermeld: „*Ter vervanging*".

Aan den voet van den inventaris wordt het aantal der onder *a*, *b* en *c* bedoelde telkaarten in de daarvoor bestemde rubriek afzonderlijk vermeld.

Voor kinderen, die in het bevolkingsregister eener andere gemeente zijn opgenomen, zie onder 9.

5. Buiten Nederland geborenen.

De buiten Nederland geborenen, die op het tijdstip der geboorte geacht moeten worden tot de bevolking eener Nederlandsche gemeente te behooren, worden, *zoodra de opneming in het bevolkingsregister heeft plaats gehad*, beschreven op een geboortetelkaart, waarop worden aangegeven de plaats en het land waar de geboorte plaats vond.

Aan het hoofd van de telkaart wordt vermeld: „*Buitenland*".

De toezending van de telkaart geschiedt met den inventaris over de maand, waarin de opneming in het bevolkingsregister plaats had.

Aan den voet van den inventaris wordt het aantal dezer telkaarten in de daarvoor bestemde rubriek afzonderlijk vermeld.

Indien echter de opneming in het bevolkingsregister plaats heeft méér dan een jaar na de geboorte, wordt geen geboortetelkaart meer ingezonden, doch wordt de opneming verantwoord op den jaarstaat F der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister. (Zie onder F, blz. 24 e. v.)

6. Op zee of in de lucht geborenen.

Met betrekking tot de op zee geborenen (artt. 35, 36 en 37

B.W.), en de in de lucht geborenen, die op het tijdstip der geboorte geacht moeten worden te behooren tot de bevolking der gemeente en die diensvolgens in het bevolkingsregister worden opgenomen, wordt gehandeld als onder 5 aangegeven. Aan het hoofd van de telkaart wordt alsdan vermeld: „*Op zee*" of „*In de lucht*".

7. Gevonden pasgeboren kind.

Zoodra de akte (art. 33 B.W.) is opgemaakt wordt een telkaart ingevuld, aan het hoofd waarvan wordt vermeld: „*Vondeling*". De inzending geschiedt met den inventaris over de maand, waarin de akte werd opgemaakt.

Worden binnen twee jaren nadien omtrent den vondeling meer bijzonderheden vernomen, welke leiden tot het opmaken van een verbeterde akte, dan behoort een telkaart te worden ingezonden, met verwijzing naar het jaar en het aktenummer, waaronder de eerste telkaart is ingezonden en met het opschrift: „Volgkaart vondeling".

8. Geen telkaarten invullen voor elders in Nederland geborenen.

Voor kinderen, die elders in *Nederland* zijn geboren en op het tijdstip der geboorte geacht moeten worden tot de bevolking der gemeente te behooren worden telkaarten uitsluitend ingezonden *door de besturen der gemeenten, waar de geboorten plaats vonden*. (Zie onder 3 en onder 9.)

9. Bericht van ontvangst van een persoonskaart voor een zgn. „toevallige" geboorte (ter voldoening aan art 72, eerste lid van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342).

Het „Bericht van ontvangst", (model A^4), wordt onmiddellijk na het binnenkomen van een persoonskaart voor een zgn. „toevallig" buiten de gemeente geboren kind, ingevuld en verzonden aan het bestuur van de geboortegemeente. Van de verzending wordt aanteekening gehouden.

Van dit model A^4 moet zoowel formulier I als formulier II worden ingevuld (indien gewenscht in doorslag).

Het bestuur der *geboortegemeente* behoudt van dit „Bericht van ontvangst" formulier I en zendt onmiddellijk formulier II aan het C.B.S.

10. Geboorten mogen niet op den staat F der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister verantwoord worden.

Kinderen, die op het tijdstip van geboorte geacht moeten worden tot de bevolking van Nederland te behooren en diensvolgens in een der bevolkingsregisters worden opgenomen, mogen, ongeacht of zij in of buiten Nederland zijn geboren, niet verantwoord worden op den staat F der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister. Afwijking geeft aanleiding tot dubbele telling. Men zie daarvoor de punten 3 tot en met 9.

Een uitzondering wordt slechts gemaakt voor de buiten Nederland of op zee geborenen, die *meer dan een jaar* nà de geboorte in het bevolkingsregister worden opgenomen (zie hiervoor onder 5 en 6).

11. Indien geen geboorte heeft plaats gehad, toch inventaris inzenden.

Wanneer in een maand geen geboorte heeft plaats gehad, moet een inventaris worden ingezonden, waarop van die omstandigheid duidelijk aanteekening is gemaakt. Het inzenden van een *brief* kan achterwege blijven.

12. Invulling van den maand-inventaris van geboorten en bevolkingsmutatie.

De invulling van den geboorte-inventaris (model A^1) moet geschieden overeenkomstig de vorenstaande voorschriften en volgens de op dien inventaris gestelde aanwijzingen.

Onderaan wordt tevens een opgave gedaan van het aantal in het bevolkingsregister opgenomen (geen geboorte) of daarvan afgevoerde (geen overlijden) mannen en vrouwen over de maand, waarop de inventaris betrekking heeft. Deze opgave moet zoo volledig en nauwkeurig mogelijk zijn, zoodat van maand tot maand een zoo zuiver mogelijk overzicht van het aantal personen wordt verkregen, dat om andere redenen dan geboorte of overlijden in het bevolkingsregister is opgenomen of dat daarvan is afgevoerd.

Mochten nadien wijzigingen in de verstrekte opgaven noodig zijn, dan zullen die zoo spoedig mogelijk aan het C.B.S. bekend gemaakt moeten worden.

13. Bepaling van de kleur van de in te vullen geboortetelkaarten.

De voor elk geslacht te kiezen kleur der kaarten is hiervoren aangegeven onder 1. Er moet op gelet worden, dat de kleur in verband met het geslacht goed wordt gekozen. Het kiezen van een verkeerde kleur kan onnoodige briefwisseling veroorzaken.

Geborenen, van wie het geslacht niet kenbaar is, worden op *roode* kaarten (model A^2) beschreven, waarop moet worden vermeld: „*Geslacht niet kenbaar*".

14. Invulling van de geboortetelkaart.

bij a). *Gemeente van aangifte.*

In te vullen den naam der gemeente, waarin de aangifte van de geboorte plaats had. Indien het kind buiten Nederland (of op zee) (of in de lucht) is geboren, dan hier tevens vermelden de plaats en het land (of op zee) (of in de lucht).

bij b). *Aktenummer.*

In het daarvoor bestemde hokje moet worden opgenomen het aktenummer, waaronder het kind in het geboorteregister van de gemeente is ingeschreven.

bij c). *Legitimiteit.*

Rechts van de kaart moet, door doorhaling van hetgeen niet toepasselijk is, worden aangegeven of de kaart betrekking heeft op een *wettig* dan wel op een *onwettig* geborene. *Duidelijke* doorhaling is noodig en wel zoodanig, dat de streep niet tusschen „wettig" en „onwettig" komt.

Voor een onwettig geborene moet aan de *achterzijde* der kaart worden aangegeven of de moeder was: ongehuwd, weduwe of gescheiden van echt (zie onder s).

bij d). *Dag, maand en jaar van aangifte.*

De namen van maanden kunnen, Mei uitgezonderd, worden afgekort met drie letters (Jan, Feb, Mrt, Apr, Jun, Jul, Aug, Sep, Oct, Nov, Dec).

bij e). *Dag, maand en jaar van geboorte.*

De namen van maanden kunnen worden afgekort als *bij d* aangegeven.

bij f). *Uur van geboorte.*

Het uur van geboorte moet worden aangegeven volgens de indeeling van het etmaal in 24 uren. In het belang van een juiste statistiek wordt verzocht niet af te ronden op geheele of op halve uren, doch het juiste geboortemoment te vermelden, b.v. 8.10; 13.25; 19.35; 23.50; 0.15, enz.

bij g). *Kerkelijke gezindte, enz. van het kind.*

De vermelding van het kerkgenootschap of van de vereeniging met godsdienstig doel, waartoe het kind volgens de aangifte moet worden gerekend, geschiedt overeenkomstig de in artikel 33, bij 6) van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n° 342, gegeven afkortingen.

Indien het kind moet worden gerekend te behooren tot een andere kerkelijke gezindte dat de in artikel 33, bij 6) genoemde, wordt de aanduiding voluit geschreven, b.v. Vrije christelijke zendingsgemeente, Pinkstergemeente, Noorsch Evangelisch Luthersch, Hongaarsch Calvinist, Duitsch Israëliet, Poolsch Israëliet, enz.; indien de kerkelijke gezindte onbekend is, vermelde men „onbekend". In het voor de kerkelijke gezindte bestemde vak mag niet worden volstaan met het plaatsen van een streep. Indien het kind tot geen kerkelijke gezindte, enz. behoort, wordt vermeld: „*geen*". De aanduiding: Prot., Ger., Kath., Isr., enz. is niet voldoende.

bij h). *Gemeente, waar de geborene is (wordt) opgenomen in het bevolkingsregister.*

Op de geboortetelkaarten steeds in te vullen den naam van de gemeente, waar de geborene is (wordt) opgenomen in het bevolkingsregister. Indien het kind wordt opgenomen in het centrale

bevolkingsregister in te vullen „Nederland". Voor geborenen, behoorende tot de bevolking van een ander land, óók den naam van het land te vermelden.

Buurtschappen, gehuchten, enz. moeten niet worden opgegeven.

bij i). *Verloskundige hulp.*

De opgaven omtrent de verloskundige hulp moeten behelzen den naam, benevens de voorletters van den geneeskundige of van de vroedvrouw, óók indien hij (zij) woont buiten de gemeente, waar het kind geboren is.

Voorts moet door doorhaling van hetgeen niet toepasselijk is worden aangegeven of de geneeskundige of de vroedvrouw bij de verlossing tegenwoordig was dan wel of hij (zij) verscheen nà de geboorte en nog hulp ter plaatse verleende.

Indien blijkt, dat de geboorte zonder bevoegde verloskundige hulp heeft plaats gehad, dan behoort aan de achterzijde van de kaart beknopt te worden vermeld welke de oorzaak is, dat geen bevoegde verloskundige hulp is verleend.

bij j). *Enkelvoudige geboorte, tweeling, drieling, enz.*

Aan te geven of het kind behoort tot een enkelvoudige geboorte, tweeling, drieling, enz. Bij een twee- of meerlinggeboorte moeten op elk der kaarten steeds alle aktenummers worden vermeld, welke op de twee- of meerlinggeboorte betrekking hebben.

Voorbeeld: Een tweeling bestaat uit een jongen (aktenummer 160) en een meisje (aktenummer 161), beiden levend aangegeven. Op de kaart van den jongen (aktenummer 160) wordt nu aangegeven, dat het kind behoort tot een tweeling, waarvan 1 jongen en 1 meisje levend aangegeven (zie aktenummers 160 en 161).

Op de kaart van het meisje (aktenummer 161) wordt eveneens ingevuld, dat het kind behoort tot een tweeling, waarvan 1 jongen en 1 meisje als levend aangegeven (zie aktenummers 160 en 161).

bij k). *Aantal als levend of als levenloos aangegeven kinderen, voor de geboorte van het thans aangegeven kind, uit deze moeder geboren.*

Hier moeten worden opgegeven alle *vroeger geboren* kinderen, zoowel wettig als onwettig, zoowel als levend of als levenloos aangegeven, uit deze moeder geboren, onverschillig of het kinderen zijn uit het 1e huwelijk, het 2e, het 3e, enz. Het thans aangegeven kind (bij meerlinggeboorte: de kinderen) *niet* medegerekend. De beantwoording van de vraag op de telkaarten van twee- of meerlingen moet derhalve gelijkluidend zijn. (Zie voorbeeld bij l.)

bij l). *Aantal als levend of als levenloos aangegeven kinderen, geboren uit het thans bestaande huwelijk.*

(De beantwoording van deze vraag is facultatief.)

Op de telkaarten van alle *wettig geboren* kinderen behoort te worden vermeld, hoeveel kinderen uit deze moeder zijn geboren,

vóór de geboorte van het (de) thans aangegeven kind(eren) in haar *thans bestaande huwelijk*. (Zie onder m.) Hier moeten dus alle *vroeger geboren* kinderen, zoowel als levend of als levenloos aangegeven worden opgegeven, welke uit het *thans bestaande huwelijk* zijn gesproten, het (de) nu aangegeven kind(eren) *niet* medegerekend. De beantwoording van de vraag op de telkaarten voor twee- of meerlingen moet derhalve gelijkluidend zijn.

Voorbeeld: Een weduwe met 3 uit haar geboren wettige kinderen trouwt voor de 2e maal. Uit dat tweede huwelijk (in dit geval het thans bestaande), wordt een kind geboren (haar 4e kind dus).

Bij de opgave onder k: „Hoeveel kinderen (ook medegerekend de vroeger als levenloos aangegevenen) zijn vóór de geboorte van het (de) thans aangegeven kind(eren) uit deze moeder geboren", moet in dit geval worden ingevuld: 3 (niet medegerekend het kind, dat thans wordt aangegeven).

Bij de opgave onder l: „Bij een *wettige* geboorte tevens opgeven het aantal vroeger uit deze moeder in haar thans bestaande huwelijk geboren kinderen (incl. de als levenloos aangegevenen)" moet nu worden vermeld: O (niet medegerekend het kind dat thans wordt aangegeven).

bij m). *Dag, maand en jaar van voltrekking van het thans bestaande huwelijk.*

(De beantwoording van deze vraag is facultatief.)

Onder „*thans bestaande huwelijk*" wordt verstaan het huwelijk, waaraan het kind zijn wettigen staat ontleent. Ook indien dit huwelijk ontbonden is, wordt het dus als het „*thans bestaande*" beschouwd.

De namen van maanden kunnen worden afgekort als bij d) aangegeven.

Voor de onder l, m, o en p bedoelde opgaven kunnen de gegevens uit de trouwboekjes worden overgenomen.

bij n). *Gemeente, tot welker bevolking vader en moeder behooren.*

In te vullen den naam der gemeente(n) in welker bevolkingsregister vader en/of moeder zijn opgenomen. Indien de vader en/of de moeder niet tot de bevolking van Nederland behooren dan worden de woonplaats en het land vermeld. Indien de gemeente, tot welker bevolking vader en/of moeder behooren, onbekend is, dan te vermelden: „Onbekend".

Indien beiden of een van beiden is opgenomen in het centrale bevolkingsregister, te vermelden: „Nederland".

bij o). *Geboortegemeente van vader en van moeder.*

In te vullen den naam der gemeente. Indien de geboortegemeente van den vader of van de moeder buiten Nederland ligt, dan mede den naam van het land te vermelden. Indien de geboortegemeente van vader en moeder onbekend is, in te vullen: „Onbekend".

bij p). *Dag, maand en jaar van geboorte van vader en van moeder.*

De namen van maanden kunnen worden afgekort als bij d) aangegeven.

bij q). *Kerkelijke gezindte enz. van vader en van moeder.*

Voor de invulling van de kerkelijke gezindte van vader en van moeder wordt verwezen naar het bepaalde bij g).

Opgemerkt zij, dat ten aanzien van vader en moeder opgave verstrekt behoort te worden van hun kerkelijke gezindte, op het tijdstip van de aangifte der geboorte van het kind, d.w.z. volgens de opgaven verstrekt bij de aangifte der geboorte van het kind en *niet* volgens de gegevens, voorkomende in het bevolkingsregister.

bij r). *Beroep en positie van vader en van moeder.*

Zoo nauwkeurig en volledig mogelijk invullen. Vermeld moet worden het beroep, dat door den aangever wordt opgegeven. Blijken moet in welke soort van ambt of bediening of in welk vak van handel of nijverheid, kunst of wetenschap de ouders werkzaam zijn (of bij werkloosheid laatstelijk werkzaam waren). Tevens moet blijken welken rang of welke hoedanigheid zij daarin vervullen. (Patroon (baas), directeur, meesterknecht, opzichter, depôt- of filiaalhouder, zetbaas, zetschipper, winkelchef, knecht, enz.)

Wordt meer dan één ambt, beroep of bedrijf uitgeoefend, dan wordt de opgave slechts gedaan omtrent het hoofdberoep, d.i. het beroep, waarbij de betrokkene het meeste belang heeft.

Algemeene aanduidingen zooals: arbeider, fabrieksarbeider, ambtenaar, enz. zijn niet voldoende. Duidelijk moet worden aangegeven voor een arbeider: b.v. klinker op een ijzerscheepswerf, bankwerker in een machinefabriek, fustreiniger in een oliefabriek, kalanderaar in een rubberfabriek; voor een ambtenaar: b.v. schrijver 1e klasse aan het Departement van Justitie, referendaris aan het Departement van Onderwijs, enz., burgemeester van de gemeente, 1e klerk ter gemeentesecretarie, officier van justitie, griffier bij het kantongerecht, enz.

Het is noodig, dat ten aanzien van personen die in dienst zijn van het Rijk, een provincie, een gemeente, een waterschap of een kerkelijke instelling, van die omstandigheid melding wordt gemaakt.

Met betrekking tot de handelsbedrijven moet de aard van den handel blijken. Alleen koopman, winkelier, depôthouder, reiziger, commissionnair, agent, enz. is daarom niet voldoende.

Nog dient er op gewezen, dat sommige beroepen nader dienen te worden omschreven. Zoo is een huisschilder te onderscheiden van een rijtuigschilder, een suikerbakker in een suikerfabriek of -raffinaderij van een suikerbakker in een fabriek van suikerwerken, een bleeker in de textielnijverheid van een kleerenbleeker, enz.

Een arbeider, die in een *bepaald bedrijf allerlei* werkzaamheden verricht, noemt men wel handlanger, b.v. handlanger in een

wasch- en strijkinrichting, handlanger in een capsulefabriek, enz. Het verdient aanbeveling de beroepen in dat geval zoo nauwkeurig mogelijk te omschrijven, ten einde het C.B.S. in de gelegenheid te stellen deze zoo juist mogelijk te classificeeren.

Een arbeider, die in *verschillende bedrijven* allerlei werkzaamheden verricht, noeme men: „los arbeider”.

bij s). *In geval van onwettige geboorte.*

Te vermelden is of de moeder ongehuwd, weduwe of gescheiden van echt is.

15. Vader en/of moeder overleden.

Indien de vader of de moeder (b.v. in het kraambed) vóór de aangifte van het kind overleden is, behooren de vragen bij n)—s) aan de achterzijde van de geboortetelkaart toch te worden beantwoord, met bijvoeging van het woord: „overleden”.

B. Huwelijken.

1. Modellen voor de huwelijksstatistiek.

Ten behoeve van de huwelijksstatistiek zijn de volgende modellen vastgesteld:

Model B^1. *Inventaris* der huwelijkstelkaarten.

Model B^2. Witte telkaart voor een huwelijk, waarbij man en vrouw beiden behooren tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is.

Model B^3. Roode telkaart voor een huwelijk, waarbij alleen de vrouw behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is.

Model B^4. Blauwe telkaart voor een huwelijk, waarbij alleen de man behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is.

Model B^5. Oranje telkaart voor een huwelijk, waarbij geen der beide gehuwden behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is.

2. Inzending van den onder 1 bedoelden inventaris met telkaarten.

De telkaarten modellen B^2 t/m B^5 moeten worden ingezonden na afloop van elke maand, doch vóór den achtsten van de daaropvolgende maand en vergezeld van den daarbij behoorenden inventaris, model B^1. (Zie onder H Slotbepalingen, alinea 2.)

3. Voor wie(n) een huwelijkstelkaart moet worden ingezonden.

Huwelijkstelkaarten B^2 t/m B^5 moeten worden ingezonden voor *alle* gehuwden, wier huwelijk in de gemeente is gesloten, onverschillig of beide of één, of geen der beide gehuwden zijn opgenomen in het bevolkingsregister der gemeente. Tevens worden huwelijkstelkaarten B^5 ingezonden voor de buiten Nederland voltrokken huwelijken, bedoeld onder 7. Uit de inrichting der telkaarten blijkt, dat de gegevens omtrent man en vrouw op één kaart moeten worden vermeld.

4. Indien geen huwelijk is gesloten toch inventaris inzenden.

Wanneer in een maand geen huwelijk is gesloten (zie ook onder 7), moet een inventaris worden ingezonden, waarop van die omstandigheid duidelijk aanteekening is gemaakt. Het inzenden van een *brief* kan achterwege blijven.

5. Invulling van den huwelijks-inventaris.

De invulling van den huwelijks-inventaris (model B^1) moet geschieden overeenkomstig de voorschriften en volgens de op dien inventaris gestelde aanwijzingen.

6. Bepaling van de kleur van de in te vullen huwelijkstelkaarten.

Onder 1 is aangegeven welke omstandigheden de keuze van de kleur der telkaarten bepalen.

De buiten Nederland voltrokken huwelijken behooren steeds op oranje telkaarten (model B^5) beschreven te worden.

7. Buiten Nederland voltrokken huwelijken.

Voor de buiten Nederland voltrokken huwelijken worden alléén huwelijkstelkaarten (model B^5) ingezonden, indien, hetzij de man, hetzij de vrouw, hetzij beiden, op het oogenblik der huwelijksvoltrekking *behoorde(n) tot de bevolking van Nederland* en dan nog slechts indien het huwelijk *binnen het jaar nà* de sluiting *in het bevolkingsregister* vermeld wordt. Hieronder zullen dus meestentijds ook vallen de buiten Nederland voltrokken huwelijken, waarvan de akten, overeenkomstig het bepaalde in artikel 139 B.W., in het huwelijksregister zijn overgeschreven.

Aktenummers behoeven op de telkaart niet te worden vermeld, omdat niet het huwelijksregister, doch het bevolkingsregister in deze gevallen de grondslag is voor de invulling der oranjetelkaarten.

8. Invulling van de huwelijkstelkaart.

bij a). *Aktenummer.*

In het daarvoor bestemde hokje moet worden opgenomen het aktenummer, waaronder het huwelijk in het huwelijksregister is ingeschreven.

bij b). *Gemeente, waar het huwelijk werd gesloten.*

In te vullen den naam der gemeente, waar het huwelijk gesloten werd.

bij c). *Dag, maand en jaar van het sluiten van het huwelijk.*

Te vermelden den dag, de maand en het jaar van de huwelijksvoltrekking. De namen van maanden kunnen worden afgekort als aangegeven op blz., 8 bij d).

bij d). *Gemeente(n), tot welker bevolking man en vrouw behoorden.*

In te vullen de namen der gemeenten tot welker bevolking de gehuwden behoorden tijdens de huwelijksvoltrekking, óók indien de gemeente, waar het huwelijk gesloten is en de gemeente, tot

welker bevolking zij behooren, dezelfde zijn. Indien een van beiden is opgenomen in het centrale bevolkingsregister, te vermelden: „Nederland". Voor personen, die niet tot de bevolking van Nederland behooren, ook den naam van het land te vermelden.

bij e). *Geboortegemeente van man en vrouw.*

Te vermelden de namen van de gemeenten waar de man en de vrouw zijn geboren. Voor buiten Nederland geboren personen, ook het land te vermelden.

bij f). *Dag, maand en jaar van geboorte van man en vrouw.*

De namen van maanden kunnen worden afgekort als aangegeven op blz. 8, bij d).

bij g). *Burgerlijke staat vóór de huwelijksvoltrekking van man en vrouw.*

Hier te vermelden den burgerlijken staat van den man en van de vrouw onmiddellijk voor de voltrekking van dit huwelijk. De aanduiding geschiedt door een der volgende afkortingen: „ong" = ongehuwd; „geh (art. 550 B.W.)" = gehuwd (art. 550 B.W.); „wed" = weduwstaat; „gesch" = gescheiden van echt; „ontb 5" = huwelijksontbinding na 5 jarige scheiding van tafel en bed. De toevoeging (art. 550 B.W.) bij gehuwd, is noodzakelijk ter voorkoming van correspondentie.

bij h). *Aantal vroegere huwelijken van man en vrouw.*

Te vermelden het *aantal* huwelijken, dat door den man en/of door de vrouw is aangegaan vóór het sluiten van het huwelijk, waarop de telkaart betrekking heeft. Indien de man of de vrouw reeds gehuwd is geweest en dit huwelijk dus zijn (haar) tweede huwelijk is, dan wordt vermeld: „één". In geval van derde huwelijk: „twee" enz. Geen cijfers invullen.

Indien de man of de vrouw voor de eerste maal een huwelijk aangaat, te vermelden „geen". De vraag mag niet worden beantwoord door een streep, daar dit aanleiding kan geven tot misvatting.

bij i). *Kerkelijke gezindte, enz. van man en vrouw.*

Zie omtrent het vermelden van de kerkelijke gezindte enz. de aanteekeningen onder A 14 bij g) (blz. 8).

bij j). *Beroep en positie in het beroep van man en vrouw.*

Als beroep van de vrouw moet op de huwelijkstelkaarten worden vermeld het beroep, dat de vrouw bij het aangaan van haar huwelijk uitoefent of bij het aangaan van haar huwelijk of iets vroeger met het oog op dat huwelijk, heeft verlaten.

Zie omtrent het vermelden van het beroep enz., de aanteekeningen onder A 14 bij r) (blz. 11 e.v.).

bij k). *Bloedverwantschap tusschen man en vrouw.*

Indien er bloedverwantschap tusschen de gehuwden bestaat als: oom en nicht, neef en tante of volle neef en nicht, moet hetgeen niet toepasselijk is duidelijk worden doorgehaald. Bestaat een dergelijke verwantschap tusschen de gehuwden niet, dan de geheele vraag op de kaart doorhalen.

bij l). *Analphabetie onder de gehuwden.*

Indien de huwelijksakte door gemis aan kennis van schrijven *niet* geteekend is, hetzij door den man, hetzij door de vrouw, hetzij door beiden, dan moet dit op de kaart worden aangegeven door duidelijke doorhaling van hetgeen niet toepasselijk is. Is de akte door beiden geteekend, dan moet de geheele vraag worden doorgehaald.

bij m). *Kerkelijke inzegening.*

Door middel van doorhaling van hetgeen niet toepasselijk is, moet worden opgegeven of ,,kerkelijke inzegening" dan wel ,,geen kerkelijke inzegening" heeft plaats gehad. Het is de bedoeling, dat uit de kaart blijkt, of na de huwelijksvoltrekking ,,*godsdienstige* plechtigheden" (zie art. 136 B.W.) hebben plaats gehad. Hieronder moeten ook die godsdienstige plechtigheden worden gerekend, welke niet in verband staan met eenig kerkgenootschap zooals bij de Vrije Gemeente, het Leger des Heils, enz.

C. Overledenen en als levenloos aangegeven kinderen.

1. Modellen voor de sterftestatistiek.

Ten behoeve van de sterftestatistiek zijn de volgende modellen vastgesteld:

Model C^{1}. *Inventaris* der sterftetelkaarten en der telkaarten voor als levenloos aangegeven kinderen.

Model C^{2}. Grijze telkaart voor een overledene beneden 1 jaar.

Model C^{3}. Gele telkaart voor een overledene van 1—4 jaar.

Model C^{4}. Donkergroene telkaart met zwarten rand voor een overledene van . . . . 5—9 jaar.

Model C^{5}. Lila telkaart met zwarten rand voor een overledene van . . . . 10—14 jaar.

Model C^{6}. Roomkleurige telkaart voor een overledene van . . . . 15—19 jaar.

Model C^{7}. Blauwe telkaart voor een overledene van 20—24 jaar.

Model C^{8}. Rose telkaart met zwarten rand voor overledene van . . . . 25—29 jaar.

Model C^{9}. Oranje telkaart voor een overledene van 30—34 jaar.

Model C^{10}. Groene telkaart met zwarte streep voor een overledene van . . . . 35—39 jaar.

Model C^{11}. Parelgrijze telkaart voor een overledene van . . . . 40—44 jaar.

Model C^{12}. Blauwe telkaart met zwarten rand voor een overledene van . . . . 45—49 jaar.

Model C^{13}. Lichtgroene telkaart voor een overledene van . . . . 50—54 jaar.

Model C^{14}. Grijze telkaart met zwarten rand voor een overledene van . . . . 55—59 jaar.

Model C^{15}. Roode telkaart voor een overledene van 60—64 jaar.

Model C^{16}. Witte telkaart voor een overledene van 65—79 jaar.

Model C^{17}. Paarse telkaart voor een overledene van 80 jaar en daarboven en van onbekenden leeftijd.

Model C^{18}. Blauwe telkaart voor een als *levenloos* aangegeven jongen.

Model C^{19}. Gele telkaart voor een als *levenloos* aangegeven meisje.

Model C^{20}. Groene *kennisgeving* van overlijden ter voldoening aan het bepaalde in artikel 78, tweede lid, van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342.

Aan deze modellen is toegevoegd een verklaring B betreffende de doodsoorzaak en een bijbehoorend couvert B.

2. Inzending van den onder 1 bedoelden inventaris met kaarten en verklaringen B in couverts.

De kaarten modellen C^2 t/m C^{19}. (zie ook onder H slotbepalingen, alinea 2,) moeten worden ingezonden na afloop van elke maand, doch vóór den achtsten van de daaropvolgende maand, vergezeld van den daarbij behoorenden inventaris (model C^1). Met dezen inventaris moeten ook worden verzonden de gesloten enveloppen B, inhoudende de verklaring van de doodsoorzaak, bestemd voor den medisch-ambtenaar van het C.B.S.

Voor de behandeling van de verklaring B en van couvert B zie onder 12 op blz. 18 e.v.

3. Voor wie(n) een sterftetelkaart of een telkaart voor een als levenloos aangegeven kind moet worden ingezonden.

Sterftetelkaarten, zoomede kaarten voor als *levenloos aangegeven* kinderen moeten worden ingezonden voor *alle* personen, die als overleden, onderscheidenlijk als levenloos bij den burgerlijken stand zijn aangegeven. De kaarten worden ingezonden met den inventaris (C^1), welke betrekking heeft op de maand, waarin het overlijden plaats had of waarin het als levenloos aangegeven kind ter wereld is gebracht.

Wanneer dus in de laatste dagen der maand een overlijden plaats vindt of een als levenloos aangegeven kind ter wereld is gebracht, waarvan eerst in het begin van de volgende maand bij den ambtenaar van den burgerlijken stand aangifte wordt gedaan, moet de telkaart worden ingezonden met den inventaris over de afgeloopen maand.

4. Overlijden buiten Nederland.

Voor de buiten Nederland overledenen, die op het tijdstip van het overlijden behooren tot de bevolking der gemeente (d.w.z. zijn opgenomen in het bevolkingsregister), moet, zoodra het

gemeentebestuur van het overlijden op de een of andere wijze kennis krijgt een sterftetelkaart, waarop worden aangegeven de plaats en het land van overlijden, zooveel mogelijk worden ingevuld. Aan het hoofd van de telkaart wordt vermeld: „Buitenland". De toezending van de telkaart geschiedt met den inventaris over de maand, waarin de persoon van het bevolkingsergister is afgevoerd.

Aan den voet van den inventaris wordt het aantal dezer kaarten vermeld in de daarvoor bestemde rubriek.

Indien blijkt, dat de overledene reeds om een andere reden van het bevolkingsregister is afgevoerd, behoort geen sterftetelkaart te worden ingezonden.

5. Overlijden op zee.

Met betrekking tot de op zee overledenen (art. 60 B.W.) of in de lucht overledenen, die op het tijdstip van het overlijden behooren tot de bevolking der gemeente, wordt gehandeld als onder 4 aangegeven. Aan het hoofd van de telkaart wordt alsdan vermeld: „Op zee" of „In de lucht".

6. Gevonden lijken, aangespoelde lijken, enz.

Zoodra de akte (art. 56 B.W.) is opgemaakt wordt een telkaart zooveel mogelijk ingevuld, aan het hoofd waarvan wordt vermeld: „Gevonden" of „Aangespoeld".

De inzending geschiedt met den inventaris over de maand, waarin de akte werd opgemaakt. De op deze gevallen betrekking hebbende aktenummers behooren aan den voet van den inventaris in de daarvoor bestemde rubriek vermeld te worden. Worden nadien omtrent deze sterfgevallen meer bijzonderheden vernomen, welke leiden tot het opmaken van een verbeterde akte, dan behoort opnieuw een sterftetelkaart te worden ingezonden, houdende het nummer der verbeterde akte en een verwijzing naar het jaar waarin de eerste akte is opgemaakt en het aktenummer waaronder de eerste telkaart is ingezonden. Aan het hoofd van de kaart wordt vermeld: „Volgkaart gevonden lijk", of „Volgkaart aangespoeld lijk".

7. Geen telkaarten invullen voor elders in Nederland overledenen.

Voor elders in Nederland overledenen, die behooren tot de bevolking der gemeente, worden geen telkaarten ingezonden. De toezending van telkaarten geschiedt *uitsluitend* door het bestuur der gemeente, waar het overlijden plaats vond.

8. Kennisgeving van overlijden (art. 78, tweede lid, besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342).

Indien een in de gemeente overledene behoorde tot de bevolking van een *andere* gemeente, dan wordt door het bestuur der gemeente, waar het overlijden plaats had, zoo spoedig mogelijk doch uiterlijk op den tweeden dag na dien waarop de overlijdensakte is opgemaakt, kennis gegeven aan het bestuur van de gemeente, in welker bevolkingsregister de overledene is opgenomen. Tot dat doel moet de groene kennisgeving van overlijden, model C^{20},

worden gebruikt. Op het model (zie bijlage) is aangegeven hoe nader gehandeld dient te worden.

9. Elders in Nederland overledenen, buiten Nederland overledenen, enz. mogen niet op den staat F der opnemingen in en der afvoeringen van het bevolkingsregister worden verantwoord.

Personen, overleden *binnen Nederland* doch buiten de gemeenten tot welker bevolking zij behoorden, en personen, overleden *buiten* Nederland, die ten tijde van het overlijden tot de bevolking van Nederland behoorden, mogen *niet* verantwoord worden op staat F der opnemingen in en der afvoeringen van het bevolkingsregister (zie onder F, blz. 24 e.v.).

10. Indien geen overlijden heeft plaats gehad, toch inventaris inzenden.

Wanneer in een maand geen overlijden heeft plaats gehad en geen kind als levenloos is aangegeven, moet een inventaris worden ingezonden, waarop van die omstandigheid duidelijk aanteekening is gemaakt. Het inzenden van een *brief* kan achterwege blijven.

11. Invulling van den inventaris der sterftetelkaarten, enz.

De invulling van den inventaris der sterftetelkaarten (model C^1), geschiedt overeenkomstig de vorenstaande voorschriften en volgens de op dien inventaris gestelde aanwijzingen.

12. Behandeling verklaring B betreffende doodsoorzaak en bijbehoorend couvert B.

Krachtens het bepaalde bij artikel 7, eerste lid van de Gezondheidswet, (Staatsblad 1919, no. 784) is, bij beschikking d.d. 16 Juni 1936, no. 1098, afd. Volksgezondheid, van den Minister van Sociale Zaken, het model van de maandelijks door de gemeentebesturen in te zenden opgave, met ingang van 1 Januari 1937, nader vastgesteld overeenkomstig het op blz. 53 voorkomende model doodsbriefje B, met bijbehoorend couvert.

De geneeskundigen, die de verklaring van overlijden met doodsoorzaak hebben in te vullen op het daarvoor gebruikelijke doodsbriefje met couvert (duidelijkheidshalve briefje A en couvert A te noemen) behooren gelijktijdig met dit briefje A en couvert A een tweede briefje en tweede couvert (briefje B en couvert B te noemen) in te vullen.

Dit briefje B draagt niet den naam, noch eenig ander gegeven van de(n) overledene of van de ouders van het als levenloos aangegeven kind. Het couvert B vermeldt dien naam wel, doch op een strookje, dat geperforeerd aan het couvert bevestigd is.

De geneeskundige sluit de briefjes in de bijbehoorende couverten A en B, welke couverten den ambtenaren van den burgerlijken stand door den aangever worden aangeboden.

Met betrekking tot de invulling van briefje A wordt opgemerkt, dat daarop de naam van de doodsoorzaak en niet het daarop betrekking hebbend nummer van de internationale nomenclatuur van doodsoorzaken moet worden vermeld.

Couvert B wordt door den ambtenaar van den burgerlijken stand *niet geopend*. Deze heeft op dit couvert slechts het aktenummer te vermelden, waaronder het overlijden is ingeschreven en daarna de strook, waarop de naam van de(n) overledene of van de ouders van het als levenloos aangegeven kind is vermeld, af te scheuren.

Aan het C.B.S. zullen de couverten B *uitsluitend geopend mogen worden door den medisch-ambtenaar*, die de aanvullende gegevens omtrent de doodsoorzaak op de desbetreffende telkaart kan overbrengen aangezien de aktenummers op de couverten, overeenstemmen met die op de sterftetelkaarten.

Ten einde vergissingen bij het vermelden van de aktenummers op de couverten B te voorkomen, is het, vooral voor de groote gemeenten, noodig, dat ook op het doodsbriefje A het aktenummer wordt aangebracht. Bij het vermelden van het aktenummer op couvert B (waarbij de naam van de(n) overledene of van de ouders van het als levenloos aangegeven kind, vermeld op briefje A moet worden vergeleken met dien voorkomend op de geperforeerde strook van couvert B) zal men zich alsdan niet kunnen vergissen. Hiervoor is het noodig, dat de briefjes B in de couverten B den ambtenaar van den burgerlijken stand passeeren.

Voorts verdient het aanbeveling, dat de door de gemeenten aan te schaffen briefjes en couverten A van andere kleur zijn dan de briefjes en couverten B en dat op de briefjes A en op de couverten A, de letter A wordt aangebracht.

13. Bepaling van de kleur van de in te vullen sterftetelkaarten en kaarten voor als levenloos aangegeven kinderen.

De voor de verschillende leeftijdsgroepen te kiezen kleuren der kaarten zijn hiervoren aangegeven onder 1 en op den inventaris.

Er moet op worden gelet of het geboortejaar van den overledene valt in de op de kaart vermelde leeftijdsrubriek. Het kiezen van een verkeerde kleur veroorzaakt onnoodige briefwisseling.

14. Invulling van de sterftetelkaarten en van de telkaarten voor als levenloos aangegeven kinderen.

STERFTETELKAARTEN.

bij a). *Gemeente van aangifte.*

In te vullen den naam der gemeente, waarin de aangifte van het overlijden plaats had. Indien het sterfgeval heeft plaats gehad buiten Nederland (of op zee) (of in de lucht) dan hier tevens te vermelden de plaats en het land (of op zee) (of in de lucht).

bij b). *Aktenummer.*

In het daarvoor bestemde hokje moet worden opgenomen het aktenummer, waaronder de overledene in het overlijdensregister van de gemeente is ingeschreven.

bij c). *Geslacht, burgerlijke staat, legitimiteit.*

Aan den rechterkant van de kaart modellen C^2 t/m C^{17} het

geslacht aan te geven. Op model C^2 bovendien de legitimiteit en op de modellen C^6 t/m C^{17} den burgerlijken staat (alléén die onmiddellijk vóór het overlijden). Dit geschiedt door op de kaart duidelijk door te halen hetgeen niet toepasselijk is. In het bijzonder wordt de aandacht gevraagd voor de aanduiding van het geslacht, aangezien een onjuiste aanwijzing een foutieve vaststelling van het bevolkingscijfer der gemeente, in mannen en vrouwen, veroorzaakt.

bij d). *Kerkelijke gezindte, enz. van de(n) overledene.*

Zie omtrent het vermelden van de kerkelijke gezindte, enz. van de(n) overledene onder A 14 bij g (blz. 8).

bij e). *Dag, maand en jaar van overlijden.*

De namen van maanden kunnen worden afgekort, als aangegeven op blz. 8 bij d.

bij f). *Uur van overlijden.*

(De beantwoording van deze vraag is facultatief.)

Het uur van overlijden moet worden aangegeven volgens de indeeling van het etmaal in 24 uren. In het belang van een juiste statistiek wordt verzocht niet af te ronden op geheele of op halve uren, doch het juiste moment van overlijden te vermelden, b.v. 3.15, 12.35, 21.40, 0.50, enz.

bij g). *Plaats van het overlijden.*

Hier aan te wijzen de wijk of afdeeling, straat, gracht, enz. en het huisnummer; zoo het sterfgeval heeft plaats gehad in een ziekeninrichting, enz. tevens de wijk, enz. der woning.

bij h). *Gemeente, tot welker bevolking de overledene behoorde.*

In te vullen den naam der gemeente, in welker bevolkingsregister de overledene laatstelijk was opgenomen, óók indien de gemeente van overlijden en die tot welker bevolking de overledene behoorde, dezelfde zijn. Indien de overledene was opgenomen in het centrale bevolkingsregister te vermelden: „Nederland".

Voor overledenen, die niet tot de bevolking van Nederland behooren, ook den naam van het land te vermelden.

bij i). *Doodsoorzaak in te vullen door den ambtenaar van den burgerlijken stand.*

De ambtenaar van den burgerlijken stand moet hier de doodsoorzaak invullen, welke voorkomt op het doodsbriefje A.

Op de kaart moet voorts worden vermeld „z.g.", wanneer op briefje A de letters „z.g." overleden zonder geneeskundige behandeling, bij de doodsoorzaak zijn geplaatst.

De volgende vragen:

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft;
2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft;
3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft;

worden door den medisch-ambtenaar van het C.B.S. op de kaart overgenomen uit het briefje B, dat in gesloten enveloppe

tegelijk met de sterftetelkaart en met den inventaris, wordt ingezonden. Het invullen van de nummers volgens de groote en kleine lijst van doodsoorzaken geschiedt eveneens door den medisch-ambtenaar van het C.B.S.

bij j). *Naam en voorletters en adres van den behandelenden geneeskundige.*

Aan den linkerkant van de kaart moeten achter het woord „onderteekend" duidelijk de naam en de voorletters, zoomede het volledig adres van den geneeskundige, die de verklaring van overlijden heeft onderteekend, worden vermeld. Dit is noodzakelijk om zoo noodig nadere gegevens omtrent de doodsoorzaak rechtstreeks te kunnen inwinnen. Dit geschiedt zoo noodig door den medisch-ambtenaar van het C.B.S.

bij k). *Dag, maand en jaar van geboorte van de(n) overledene.*

De namen van maanden kunnen worden afgekort, als aangegeven op blz. 8 bij d. Van honderdjarigen vermelde men het geboortejaar voluit d.w.z. *met het eeuwcijfer.*

bij l). *Beroep en positie in het beroep van de(n) overledene; beroep, enz. vroeger door de(n) overledene uitgeoefend en beroep, enz. van het hoofd van het gezin van de(n) overledene.*

Van alle personen, van welken leeftijd ook, die een ambt, beroep of bedrijf uitoefenden, wordt dat bij I zoo nauwkeurig mogelijk opgegeven, zoodat niet alleen blijkt in welk soort van ambt of bediening of in welk vak van handel of nijverheid, kunst of wetenschap de overledene werkzaam was, maar ook welken rang of welke hoedanigheid hij daarin vervulde (patroon (baas), directeur, meesterknecht, opzichter, enz.) en met welke bijzondere werkzaamheden hij zich daarin bezighield. Werd meer dan één ambt, beroep of bedrijf uitgeoefend, dan wordt de opgave slechts gedaan omtrent het hoofdberoep (d.i. het beroep, waarbij de overledene het meeste belang had).

Van alle personen, die tijdens hun overlijden ambteloos of zonder beroep of bedrijf waren, maar vroeger een ambt, beroep of bedrijf uitgeoefend hebben, wordt omtrent dat vroeger door hen uitgeoefende ambt, beroep of bedrijf bij II een opgaaf gedaan van denzelfden aard als bij I bedoeld.

Van iedere(n) overledene, die in een gezin leefde *niet* als hoofd van dat gezin, maar als echtgenoote of als kind, of als inwonende verwante of niet verwante, wordt — behalve de opgave bij I of II — ook opgegeven bij III het ambt, beroep of bedrijf (zooals bij I bedoeld) van het hoofd van dat gezin.

Van al de bovenbedoelde in de gezinnen wonende personen — die geen hoofden dier gezinnen zijn — verkrijgt men dus bij I of II de opgaven van het ambt, beroep of bedrijf, dat zij bij hun overlijden of vroeger uitoefenden en tevens bij III van dat, hetwelk door het hoofd van dat gezin uitgeoefend wordt. (Dus twee opgaven.)

Oefenden zij geen ambt, beroep of bedrijf uit, dan wordt zulks bij I of II vermeld en dan verkrijgt men bij III de opgaven van dat, hetwelk door het hoofd van het gezin wordt uitgeoefend.

Voor elk hoofd van een gezin, en voor alle afzonderlijke levende personen, verkrijgt men dus alleen bij I of II de opgave van het ambt, beroep of bedrijf van de(n) overledene.

Zie voorts hetgeen in de aanteekeningen omtrent de beroepen is vermeld, onder A 14 bij r) (blz. 11).

Wanneer een overledene door de ziekte, die den dood tengevolge had, zijn beroep niet langer kon uitoefenen, moet worden gerekend, dat het beroep tot aan den dood is uitgeoefend en dient de invulling daarvan dus op den achterkant der kaart onder I eventueel I en III te geschieden.

TELKAARTEN VOOR ALS LEVENLOOS AANGEGEVEN KINDEREN.

Aangezien verschillende vragen, op de telkaarten voor als *levenloos aangegeven kinderen* gelijk zijn aan die, voorkomende op de kaarten voor als *levend aangegevenen*, wordt voor de beantwoording dier vragen verwezen naar de overeenkomstige toelichting onder hoofd A (*Geboorten*, zie blz. 4—12).

Ten einde het raadplegen van de bedoelde toelichting te vergemakkelijken zijn de overeenkomstige vragen voorzien van de aanduiding A.

Aa beteekent dus: zie toelichting op vraag *a* onder hoofdst. A;
Ab „ „ : „ „ „ „ *b* „ „ A;
Ac „ „ : „ „ „ „ *c* „ „ A, enz.

De vragen, welke *niet* met die van hoofdstuk A overeenstemmen zijn dan voorzien van een C (Sterfte enz., blz. 15—23).
Cm beteekent dus:zie toelichting op vraag *m* onder hoofdst. C;
Cn „ „ : „ „ „ „ *n* „ „ C, enz.

bij m). *Gemeente tot welker bevolking de moeder van het als levenloos aangegeven kind behoort.*

Voor als levenloos aangegeven kinderen moet hier ingevuld worden de naam van de gemeente, tot welker bevolking de moeder van het als levenloos aangegeven kind behoort, ook wanneer deze gemeente tevens die der aangifte is. Voor moeders, die niet behooren tot de bevolking van Nederland, ook den naam van het land te vermelden.

bij n). *Vermoedelijke ouderdom van de vrucht.*

Te vermelden hoeveel maan-maanden de vrucht vermoedelijk oud was.

bij o). *Is het als levenloos aangegeven kind doodgeboren of heeft het nog geleefd?*

Voor ieder als levenloos aangegeven kind moet volgens de daaromtrent op briefje A voorkomende gegevens worden vermeld of

het kind doodgeboren is dan wel of het nog geleefd heeft. Indien het geleefd heeft moet tevens aangegeven worden hoelang het heeft geleefd en wel minder dan 1 dag, 1—2 dagen, 2—3 dagen, enz.

bij p). *Oorzaak van den dood.*

De oorzaak van den dood is over te nemen van de verklaring van overlijden, briefje A, overgelegd door den behandelenden geneeskundige.

D. Huwelijksontbindingen.

1. Model voor de statistiek.

Ten behoeve van de statistiek der huwelijksontbindingen is vastgesteld:

Model D. Tabel der huwelijksontbindingen.

2. Inzending van de onder 1 bedoelde tabel.

De inzending geschiedt jaarlijks vóór 15 Februari.

3. Invulling van tabel D.

Opgave behoort te worden gedaan omtrent de in de gemeente over het afgeloopen jaar bij den burgerlijken stand ingeschreven huwelijksontbindingen naar de detailleering en beteekenis der gegevens, als in het hoofd van tabel D aangegeven.

Ten aanzien van de invulling van de kolommen 7 en 8 wordt opgemerkt, dat de daarin aan te brengen cijfers betrekking hebben op de aantallen minderjarige kinderen, in leven bij de huwelijksontbinding op het tijdstip der uitspraak en gesproten uit de huwelijken, vermeld in kolom 2. Indien deze gegevens niet voorradig zijn behooren daaromtrent inlichtingen te worden gevraagd in de woonplaats(en) van de gescheiden echtgenooten.

4. Beroep en positie.

(De beantwoording van deze vraag is facultatief.)

Van een gescheiden man moet het beroep worden vermeld met de aanduiding h = hoofd of o = ondergeschikt.

5. Welke huwelijksontbindingen niet vermeld worden.

Aangezien de huwelijksontbindingen door overlijden reeds ter kennis komen van het C.B.S. door middel van de sterftetelkaarten is opgave daarvan niet noodig. Hetzelfde geldt voor de huwelijksontbindingen met toepassing van art. 550 B.W., daar deze ter kennis komen van het C.B.S. door middel van de huwelijkstelkaarten.

6. Indien geen huwelijksontbinding is ingeschreven, toch tabel D inzenden.

Wanneer in een jaar in de gemeente geen huwelijksontbinding is ingeschreven, moet een model D worden ingezonden, waarop van die omstandigheid duidelijk aanteekening is gemaakt. Het inzenden van een *brief* kan achterwege blijven.

E. Erkenning van natuurlijke kinderen.

1. Model voor de statistiek.

Ten behoeve van de statistiek der erkenning van natuurlijke kinderen is vastgesteld:

Model E. Tabel der erkenningen van natuurlijke kinderen.

2. Inzending van de onder 1 bedoelde tabel.

De inzending geschiedt jaarlijks vóór 15 Januari.

3. Invulling van tabel E.

Opgave behoort te worden gedaan omtrent de in het afgeloopen jaar *bij den burgerlijken stand ingeschreven* erkenningen. De aard van de verlangde gegevens is in het hoofd der tabel aangegeven.

In geval ten aanzien van een kind twee erkenningen plaats hebben op verschillende data van hetzelfde jaar, behooren deze erkenningen op de tabel ook tweemaal tot uitdrukking te komen.

4. Indien geen erkenningen plaats hadden, toch tabel E inzenden.

Wanneer over een bepaald jaar geen erkenningen zijn te vermelden, moet een model E worden ingezonden, waarop van die omstandigheid duidelijk aanteekening is gemaakt. Het inzenden van een *brief* kan achterwege blijven.

F. Staat der opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister.

1. Model voor de bevolkingsstatistiek.

Ten behoeve van de bevolkingsstatistiek is vastgesteld:

Model F, jaarstaat voor het doen van opgaven omtrent opneming in en afvoering van het bevolkingsregister.

2. Inzending van den onder 1 bedoelden jaarstaat F.

De jaarstaat, model F, moet na afloop van elk jaar, doch vóór den 15den Januari d.a.v., duidelijk ingevuld en onderteekend worden ingezonden. De onderteekening van de verklaring aan de achterzijde van den staat F geschiedt door het gemeentebestuur (B. en W.). Tegelijk met den jaarstaat F worden de in artikel 118, 3e lid van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342, bedoelde verhuiskaarten en andere ontvangbewijzen voor de in het afgeloopen jaar wegens vertrek verzonden persoonskaarten en/of verhuisbiljetten aan het C.B.S. ingezonden.

3. Wie in den jaarstaat F verantwoord worden.

De jaarstaat F is verdeeld in twee rubrieken, t.w.:

A. Personen, opgenomen in het bevolkingsregister (uitgezonderd de geborenen);

B. Personen, afgevoerd van het bevolkingsregister (uitgezonderd de overledenen).

In de rubriek A wordt dus verantwoord het aantal der personen, dat overeenkomstig de bepalingen van het besluit bevolkingsboekhouding 1936, *Staatsblad* n°. 342, in het afgeloopen jaar in het bevolkingsregister der gemeente *opgenomen* is geworden, met *uitzondering* van hen, die wegens *geboorte* in het bevolkingsregister zijn opgenomen.

In de rubriek B wordt dus verantwoord het aantal der personen, dat overeenkomstig de vorengenoemde bepalingen in het afgeloopen jaar van het bevolkingsregister is afgevoerd geworden, met *uitzondering* van hen, die wegens *overlijden* van het bevolkingsregister zijn afgevoerd.

4. Wie in den jaarstaat F niet verantwoord worden.

Kinderen, die *wegens geboorte* in het bevolkingsregister zijn opgenomen, mogen niet in den jaarstaat F verantwoord worden, dus óók niet, indien zij in een andere gemeente of in het buitenland geboren zijn (z.g.n. toevallige geboorten).

Het aantal der in de gemeente geboren kinderen wordt *door het C.B.S.* aan het bevolkingscijfer der gemeente toegevoegd door middel van de *geboortetelkaarten.*

De in een *andere gemeente* geboren kinderen worden door middel van het „bericht van ontvangst" (model A^4, zie onder 9 op blz. 6) *door het C.B.S.* medegeteld voor de gemeente in welker bevolkingsregister zij zijn opgenomen.

De *„buiten Nederland"*, *„op zee"* of *„in de lucht"* geboren kinderen, die op het tijdstip der geboorte geacht moeten worden te behooren tot de bevolking der gemeente, worden *door het C.B.S.* medegerekend door middel van de geboortetelkaart, welke ingevolge het bepaalde onder 5 en 6 op blz. 5 wordt ingeleverd. Verantwoording van geboorten op den jaarstaat F zou dus steeds dubbele telling tengevolge hebben.

Een uitzondering wordt slechts gemaakt voor de *„buiten Nederland"* of *„op zee"* of *„in de lucht"* geboren kinderen, die *méér dan een jaar nà de geboorte* in het bevolkingsregister worden opgenomen. Voor hen is n.l. geen geboortetelkaart ingeleverd (zie blz. 6). Deze kinderen worden beschouwd als gekomen uit een plaats buiten Nederland.

Personen, die *wegens overlijden* zijn afgevoerd van het bevolkingsregister, mogen niet in den jaarstaat F verantwoord worden, *óók niet* indien zij in een andere gemeente of buitenslands overleden zijn.

Het aantal der in de gemeente overledenen wordt *door het C.B.S.* van het bevolkingscijfer der gemeente afgetrokken door middel van de *sterftetelkaarten.*

De in een *andere gemeente* overleden personen worden door middel van de kennisgeving, model C^{20}, *door het C.B.S* in mindering gebracht van het bevolkingscijfer der gemeente tot welker bevolking zij behoorden.

De buiten Nederland (op zee of in de lucht) overleden personen, die op het tijdstip van overlijden behoorden tot de bevolking der gemeente, worden *door het C.B.S.* van het bevolkingscijfer afgetrokken door middel van de sterftetelkaarten, welke ingevolge het bepaalde onder 4 op blz. 16, zijn ingeleverd.

Verantwoording van overledenen op staat F zou dus steeds dubbele telling tengevolge hebben.

Een uitzondering hierop wordt voor overledenen *niet* gemaakt.

Personen die ingeschreven zijn in het verblijfregister mogen niet in den jaarstaat F worden verantwoord.

5. De indeeling van de rubrieken.

A. *Personen, opgenomen in het bevolkingsregister.*

Deze rubriek is onderverdeeld in groepen naar de plaats van herkomst. De groepen betreffende personen, die zijn opgenomen als:

groep a^1 gekomen uit: een gemeente der provincie,

groep a^2 gekomen uit: een gemeente van Nederland buiten de provincie,

groep a^3 gekomen uit: Nederland (tevoren opgenomen in het Centrale bevolkingsregister),

groep a^4 gekomen uit: Nederlandsch-Indië,

groep a^5 gekomen uit: Suriname,

groep a^6 gekomen uit: Curaçao,

groep a^7 gekomen uit: het buitenland,

groep a^8 gekomen uit: niet bekend vanwaar.

B. *Personen, afgevoerd van het bevolkingsregister.*

Deze rubriek is onderverdeeld in groepen naar de plaats van bestemming. De groepen betreffen personen, die zijn afgevoerd als:

groep b^1 vertrokken naar: een gemeente der provincie,

groep b^2 vertrokken naar: een gemeente van Nederland buiten de provincie,

groep b^3 vertrokken naar: Nederland (opgenomen in het Centrale bevolkingsregister),

groep b^4 vertrokken naar: Nederlandsch-Indië,

groep b^5 vertrokken naar: Suriname,

groep b^6 vertrokken naar: Curaçao,

groep b^7 vertrokken naar: het buitenland,

groep b^8 vertrokken naar: niet bekend waarheen.

Elk der vorengenoemde groepen is verdeeld in twee kolommen, t.w. M = mannen en V = vrouwen.

De staat F is zoodanig ingericht, dat de vorenbedoelde gegevens maandsgewijze kunnen worden verantwoord.

Voor den 15den Januari worden de kolommen getotaliseerd. De uitkomst der verticale optelling van de twee totaalkolommen moet gelijk zijn aan de horizontale telling van de overeenkomstige rubrieken.

6. De juiste bepaling van de groepen (Algemeen).

Een persoon mag slechts in den jaarstaat F verantwoord worden wanneer zijn opneming in of zijn afvoering van het bevolkingsregister overeenkomstig de voorschriften van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342, *definitief* is geworden. Hiermede houdt verband het voorschrift, dat de jaarstaat F niet vóór den 15den Januari moet worden ingezonden. Indien *ná* den 15den Januari nog wijzigingen mochten komen in de opgaven dan moeten deze zoo spoedig mogelijk aan het C.B.S. worden nagezonden.

In de praktijk komt het veelvuldig voor, dat een persoon vertrekt naar een andere plaats dan welke hij heeft opgegeven. In het hulpregister van afgevoerde personen behoort dan de noodige wijziging te worden aangebracht. Indien een persoon, die in het hulpregister van afgevoerde personen is ingeschreven, blijkt van voornemen te zijn veranderd en in de gemeente te *blijven* wonen, behoort hij in dat hulpregister te worden doorgehaald, indien zijn afvoering nog geen definitief karakter had. Hij is dan niet vertrokken en mag dus niet worden medegeteld als vertrokken. Is hij inmiddels reeds in den jaarstaat F verantwoord onder de afgevoerde personen dan mag hij, om het evenwicht te herstellen, *in geen geval* nòg eens verantwoord worden onder de opgenomen personen, want dan zou een onzuiver beeld ontstaan. In zoo'n geval wordt het cijfer der afgevoerde personen gewijzigd. Herstel van het evenwicht door *vermindering* van het aantal afgevoerden *over een volgende maand* is geoorloofd.

Hierbij is onderscheid te maken tusschen personen wier afvoering overeenkomstig de voorschriften reeds definitief is geworden en personen, die nog geacht moeten worden tot de bevolking der gemeente te behooren (art. 85, 2e lid en art. 89 van het besluit bevolkingsboekhouding, *Staatsblad* 1936, n°. 342).

7. Groepen a^1, a^2, a^3 en b^1, b^2, b^3: Nederland.

In de kolommen dezer groepen worden *uitsluitend* verantwoord de personen, die door middel van een verhuiskaart en een persoonskaart (of verhuisbiljet) zijn opgenomen in het éene en afgevoerd van het andere bevolkingsregister van Nederland. Daarin mogen dus *nooit* vermeld worden personen wier opneming of afvoering niet *tevens* een afvoering van of opneming in een *ander* Nederlandsch bevolkingsregister ten gevolge heeft.

8. Groepen a^1 en b^1: gekomen uit en vertrokken naar een gemeente der provincie.

Niet ieder ambtenaar kan terstond bepalen of een gemeente in of buiten de provincie ligt. Het verdient daarom aanbeveling op de verhuiskaart bij den stempel der gemeente den naam der

provincie te plaatsen volgens de officieele afkortingen, t.w. NB = Noordbrabant; Gld = Gelderland; ZH = Zuidholland; NH = Noordholland; Z = Zeeland; U = Utrecht; F = Friesland; O = Overijssel; Gr = Groningen; D = Drenthe en L = Limburg.

Het bestuur der gemeente van vertrek kan deze aanduiding in het linkervakje doen drukken. Overigens is een stempelafdruk aan te bevelen.

9. Groepen a^2 en b^2: gekomen uit en vertrokken naar een gemeente van Nederland buiten de provincie.

Voor deze groepen geldt hetzelfde als vermeld onder a^1 en b^1.

10. Groepen a^3 en b^3: gekomen uit en vertrokken naar Nederland (tevoren) opgenomen in het centrale bevolkingsregister.

In de kolommen van deze groep mogen alleen worden verantwoord de personen, die in het bevolkingsregister zijn opgenomen als afgevoerd van het centrale bevolkingsregister en zij die van het bevolkingsregister zijn afgevoerd wegens opneming in het centrale bevolkingsregister. Dat zijn dus in het algemeen personen, die hun zwervend leven hebben beëindigd of personen, die integendeel een zwervend bestaan zijn begonnen. Steeds moet echter vaststaan, dat het centrale bevolkingsregister bij de overboeking betrokken is.

11. Groepen a^4, a^5, a^6 en b^4, b^5, b^6: Ned.-Indie, Suriname en Curaçao.

In de kolommen dezer groepen worden uitsluitend verantwoord de personen, die met *bestemming* naar Nederland uit de overzeesche gewesten zijn gekomen, of die met *bestemming* naar die gewesten uit Nederland zijn vertrokken.

Het komt meermalen voor, dat een persoon uit Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao is vertrokken met *bestemming* naar Nederland, dan wel uit Nederland vertrekt met *bestemming* naar een der overzeesche gewesten, doch vóór het bereiken van zijn bestemming voor herstel van gezondheid of voor genoegen eenigen tijd in het buitenland heeft doorgebracht of gaat doorbrengen.

In het algemeen geldt als richtlijn de *bestemming*. Indien echter de bestemming eerst wordt bereikt of zal worden bereikt *meer dan een jaar* na het vertrek, dan behoort niet de bestemming, doch de (tijdelijke) woon- of verblijfplaats den doorslag te geven. Men zie ook hieronder.

12. Groepen a^7 en b^7: Buitenland.

De opmerkingen onder Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao gelden evenzeer voor de personen, gekomen uit of vertrokken naar het buitenland. Het komt, vooral met betrekking tot vreemdelingen, nog al eens voor, dat een persoon, die in het bevolkingsregister wordt opgenomen, blijkt reeds geruimen tijd in Nederland aanwezig te zijn en in een of meer andere gemeenten te hebben vertoefd zonder in een van die gemeenten te zijn opgenomen in het bevolkingsregister. In dit geval wordt hij geacht

uit het buitenland te zijn gekomen, óók wanneer door allerlei omstandigheden het verblijf hier te lande reeds meer dan een jaar heeft geduurd. De vraag of de persoon in het bezit is van buitenlandsche papieren doet voor de rubriceering niets ter zake.

In het algemeen moet als richtlijn worden genomen de verhouding van de opneming in het bevolkingsregister ten opzichte van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding.

Iemand, die van buiten 's lands grenzen is gekomen, moet bij zijn *eerste opneming* in een bevolkingsregister, ongeacht of dat kort of lang is na zijn aankomst hier te lande, geacht worden ten opzichte van de Nederlandsche bevolkingsboekhouding uit een plaats buiten Nederland te zijn gekomen. De eventueele voorafgaande inschrijving in het verblijfregister blijft buiten beschouwing.

Een zgn. „toevallig" „buiten Nederland" of „op zee" of „in de lucht" geboren kind, dat geacht moet worden tijdens de geboorte tot de bevolking der gemeente te behooren, wordt slechts dan verantwoord als gekomen uit het buitenland, wanneer de opneming plaats vindt *meer dan een jaar* na de geboorte. (Zie blz. 5.)

13. Groepen a⁸ en b⁸: niet bekend vanwaar of waarheen.

In de kolommen dezer groepen worden zgn. ambtshalve opnemingen en afvoeringen verantwoord. De hierin te vermelden aantallen zullen steeds zeer gering zijn. Het aantal personen van wie niet bekend is, vanwaar zij zijn gekomen, zal uiteraard geringer zijn dan dat van de personen van wie niet bekend is waarheen zij zijn vertrokken. Het „vanwaar" kan meestentijds door vraagstelling worden bepaald. Het „waarheen" zal bij gebreke van een inlichtingenbron vaak bezwaarlijk zijn vast te stellen. Nochtans behoort zooveel mogelijk het „waarheen" te worden nagegaan, en in geval de aanwijzingen betrouwbaar kunnen worden geacht, moet dienovereenkomstig de verantwoording plaats vinden.

Opgemerkt wordt, dat, indien het „waarheen" niet is vast te stellen, doch overeenkomstig de bepalingen van het besluit bevolkingsboekhouding (bij art. 26, 2e lid) de persoon wordt opgenomen in het centrale bevolkingsregister, de verantwoording moet plaats hebben onder b^3. Evenzoo dient te worden gehandeld indien een persoon in het bevolkingsregister wordt opgenomen, die tevoren overeenkomstig de aangehaalde bepaling in het centrale bevolkingsregister is opgenomen Deze wordt verantwoord onder a^3.

Slechts bij uiterste noodzaak en indien vermelding in een der andere kolommen niet mogelijk blijkt, mag van de groepen a^8 en b^8 gebruik worden gemaakt.

Het is derhalve o.a. *niet geoorloofd* hieronder te rubriceeren personen, die zijn gekomen van of vertrokken naar het buitenland of de overzeesche gewesten, ongeacht of de opneming of afvoering plaats vond met of zonder aangifte, ongeacht of zij in het bezit zijn van papieren, ongeacht of de plaats van herkomst of van

bestemming met name bekend is en ongeacht of zij al dan niet tevoren in een verblijfregister zijn opgenomen geweest.

14. Inzending van verhuiskaarten en andere ontvangbewijzen voor de in het afgeloopen jaar wegens vertrek verzonden persoonskaarten en/of verhuisbiljetten.

Bij de inzending tegelijk met den jaarstaat F, dient er op te worden gelet, dat alle verhuiskaarten in volgorde van de maanden liggen en zijn voorzien van twee stempelafdrukken, t.w. den stempel der gemeente van welker bevolkingsregister de persoon is afgevoerd en den stempel der gemeente in welker bevolkingsregister de persoon is opgenomen.

De totalen der groepen b^1, b^2 en b^3 moeten steeds overeenstemmen met de totalen der aan het C.B.S. in te zenden verhuiskaarten. De totalen der groepen b^4, b^5, b^6, b^7 en b^8 moeten steeds overeenstemmen met de totalen der van de Inspectie ontvangen en aan het C.B.S. in te zenden ontvangbewijzen betreffende vertrokken personen.

G. Vaststelling van het bevolkingscijfer.

Mede ingevolge art. 10 van de wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388, betreffende de Financieele Verhouding tusschen het Rijk en de Gemeenten, stelt het C.B.S. jaarlijks het bevolkingscijfer van elke gemeente vast.

Ter voorkoming van correspondentie en ter nauwkeurige vaststelling van dit cijfer, zendt genoemd bureau jaarlijks aan alle gemeenten een circulaire, waarvan de beantwoording zoo spoedig mogelijk dient plaats te hebben.

H. Slotbepalingen.

Aan den termijn van inzending aan het C.B.S. van het materiaal, bestaande uit de hiervoren onder A t/m F vermelde inventarissen, kaarten, enz. moet stipt de hand worden gehouden.

De geboorte-, huwelijks- en sterftetelkaarten (incl. die voor de als levenloos aangegeven kinderen, zoomede de bij de sterftetelkaarten en de kaarten der als levenloos aangegeven kinderen behoorende gesloten couverten B moeten in *volgorde der aktenummers* in de desbetreffende inventarissen worden ingezonden.

De kaarten, enz., welke verbetering of aanvulling behoeven, worden te dien einde door het C.B.S. teruggezonden. Ter voorkoming van stagnatie in de bewerking der statistiek, is het noodig, de verbeterde of aangevulde kaarten, enz., zoo mogelijk binnen enkele dagen, aan het C.B.S. terug te zenden.

A[1].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit papier).

Inventaris der telkaarten voor als levend aangegevenen.

Voor de toelichting van de modellen bij dezen inventaris behoorende, zie men den „Leidraad Bevolkingsstatistiek" (behoorende bij beschikking, d.d. 22 Juni 1936 No. 16301 afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken).

Gemeente: .... Maand: .... 19........
Provincie: .... Verzonden: .... 19........

Hierbij behooren ...... kaarten bevattende de opgaven betreffende als *levend aangegevenen* in de maand .... 19....., te weten:

.... roode kaarten (voor jongens)
.... witte kaarten (voor meisjes)

Die opgaven loopen van aktenummer .... tot en met aktenummer .... van het geboorte-register.

Daaraan ontbreken evenwel de aktenummers ....
....
omdat de daaronder ingeschreven geboorten plaats hadden in de maand .... en de daarop betrekking hebbende kaarten dus reeds in de vorige toezending waren begrepen; en daaraan ontbreken voorts de aktenummers ....
omdat de daaronder ingeschreven geboorten plaats hadden in de maand .... en de daarop betrekking hebbende kaarten dus bij de opgaven over de volgende maand zullen worden gevoegd.

Verder ontbreken de aktenummers ....
...................................., omdat deze betrekking hebben op erkenningen van natuurlijke kinderen op Koninklijke brieven van wettiging, op naamsverandering of op verbetering van geboorteakten.

Hierbij zijn gevoegd:[1])

.... kaarten betreffende tardieve geboorte-aangifte	zie den „Leidraad Bevolkingsstatistiek" onder A4 t/m 7.
.... „ „ geborenen buiten Nederland	
.... „ „ „ op zee of in de lucht	
.... „ „ gevonden pas geb. kinderen	

[1]) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

Opgaven betreffende opgenomen of afgevoerde personen, over de maand 19

(Zelfde maand, waarop deze inventaris der telkaarten van als levend aangegevenen betrekking heeft.)

Opgenomen (geen geboorte)		Afgevoerd (geen overlijden)	
Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.
....	....	....	....

Naam van den ambtenaar, onder wiens toezicht invulling en verzending heeft plaats gehad:

....

A[2].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Rood karton).

TELKAART voor een als levend aangegeven jongen.

A[3].

(Wit karton.)

TELKAART voor een als levend aangegeven meisje.

a. Gemeente ....

b. Aktenummer [..................] *c.* *) { Wettig / Onwettig.

d. Dag, maand en jaar van afgifte .... 19......

e. Dag, maand en jaar van geboorte .... 19......

f. Uur van geboorte ....

g. Kerkelijke gezindte van het kind ....

h. Gemeente, waar de geborene is (wordt) opgenomen in het bevolkingsregister ....

i. De geneeskundige (naam en voorletters) .... { Was tegenwoordig bij de verlossing *). / Verscheen na de geboorte en verleende hulp ter plaatse *).

De vroedvrouw (naam en voorletters) .... { Was tegenwoordig bij de verlossing *). / Verscheen na de geboorte en verleende hulp ter plaatse *).

De verlossing geschiedde zonder bevoegde verloskundige hulp *).

(Aan de achterzijde van de kaart in beknopten vorm de oorzaak van het *niet verleend* zijn van bevoegde verloskundige hulp op te geven).

j. Het kind behoort tot een *) { enkelvoudige geboorte / tweeling „ / drieling „ / vierling „ } bestaande uit:

... jongen(s) en ... meisje(s) als levend aangegeven (zie aktenummer(s) ....).

... jongen(s) en ... meisje(s) als levenloos aangegeven (zie aktenummer(s) ....).

k. *Hoeveel kinderen* (ook medegerekend de vroeger als levenloos aangegevenen) zijn vóór de geboorte van het (de) thans aangegeven kind(eren) uit *deze* moeder geboren? ....

l[1]). Bij een *wettig geborene* **bovendien** opgeven het aantal *vroeger* uit deze moeder in haar *thans bestaande huwelijk* geboren kinderen (incl. de als levenloos aangegeven kinderen) ....

m[1]). Dag, maand en jaar waarop het *thans bestaande* huwelijk gesloten werd ....

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

[1]) Facultatief.

Z.O.Z.

Gegevens omtrent:

	Vader	en/of Moeder.
n. Behoort tot de bevolking van de gemeente	....	....
o. Geboortegemeente	....	....
p. Dag, maand en jaar van geboorte	....	....
q. Kerkelijke gezindte	....	....
r. Beroep en positie daarin	....	....

s. Ingeval van *onwettige* geboorte, bovendien: ongehuwd *) / weduwe *) / gescheiden van echt. *).

---

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

A⁴.

Leidraad Bevolkingsstatistiek.
(Wit papier.)

(Dit formulier in dubbel invullen en afstempelen.)

I

Bericht van ontvangst, bedoeld in art. 72, derde lid, van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342.

Het gemeentebestuur van ....
bericht hiermede de ontvangst van een persoonskaart ten name van den jongen / het meisje .... (geslachtsnaam),

....
(voornamen)

(perforeeren)

geboren op .... en ingeschreven onder aktenummer [..........] in het geboorteregister Uwer gemeente.

Het kind is opgenomen in het bevolkingsregister dezer gemeente.

Het gemeentebestuur,

Dagteekening der verzending

....

stempel der gemeente van opneming.

Aan het gemeentebestuur van

....
(geboortegemeente)

N.B. Formulier II moet door de geboortegemeente onmiddellijk na ontvangst worden gezonden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

A[4].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit papier.)

II

Bericht van ontvangst, bedoeld in art. 72, derde lid, van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342.

Het gemeentebestuur van ....
bericht hiermede de ontvangst van een persoonskaart ten name van den jongen / het meisje ...., (geslachtsnaam)

.... (voornamen)

(perforeeren)

geboren op .... en ingeschreven onder aktenummer [..................] in het geboorteregister Uwer gemeente.

Het kind is opgenomen in het bevolkingsregister dezer gemeente.

Het gemeentebestuur,

Dagteekening der verzending

....

stempel der gemeente van opneming.

Aan het gemeentebestuur van

....
(geboortegemeente)

N.B. Dit formulier moet door de geboortegemeente onmiddellijk na ontvangst worden gezonden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

B[1].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Rose papier.)

INVENTARIS DER HUWELIJKS-TELKAARTEN.

Voor de toelichting van de modellen bij dezen inventaris behoorende, zie men den „Leidraad Bevolkingsstatistiek" (behoorende bij beschikking d.d. 22 Juni 1936 n°. 16301 afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken).

Gemeente: .... Maand: .... 19........
Provincie: .... Verzonden: .... 19........

Hierbij behooren de kaarten bevattende de opgaven betreffende huwelijken, gesloten in de maand .... 19......, te weten:

.... witte telkaarten	voor huwelijken, waarbij man en vrouw beiden behooren tot de bevolking	der gemeente waarin het huwelijk gesloten is.
.... roode telkaarten	voor huwelijken waarbij alleen de vrouw behoort tot de bevolking	
.... blauwe telkaarten	voor huwelijken waarbij alleen de man behoort tot de bevolking	
.... oranje telkaarten	voor huwelijken waarbij noch de man noch de vrouw behoort tot de bevolking *)	

Die opgaven loopen van aktenummer .... tot en met aktenummer .... van het huwelijksregister.

Daaraan ontbreken evenwel de aktenummers ...., omdat daaronder zijn ingeschreven *huwelijksontbindingen*, of vonnissen tot verbetering van huwelijksakten en overgeschreven akten van in het buitenland voltrokken huwelijken.

Hierbij zijn gevoegd: .... oranje telkaarten B (zonder aktenummer) betreffende huwelijken, gesloten buiten Nederland (grondslag bevolkingsregister).

Naam van den ambtenaar, onder wiens toezicht invulling en verzending heeft plaats gehad:

....

*) De in het buitenland voltrokken huwelijken behooren mede op oranje kaarten beschreven te worden.

B².
Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit karton.)

TELKAART VOOR EEN HUWELIJK
(waarbij man en vrouw beiden behooren tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is).

a. Aktenummer [..........]
b. Gesloten in de gemeente ....
c. Dag, maand en jaar van het sluiten van het huwelijk .... 19....

	Man.	Vrouw.
d. Gemeente tot welker bevolking behoort	....	....
e. Geboortegemeente	....	....
f. Dag, maand en jaar van geboorte . .	....	....
g. Burgerlijke staat vóór de huwelijksvoltrekking . . . . (ong., geh. (art. 550 B.W.), wed., gesch. of ontb. 5)	....	....
h. Aantal vroegere huwelijken	....	....
i. Kerkelijke gezindte	....	....
j. Beroep en positie daarin	....	....

k. Man en vrouw zijn *): { oom en nicht. / neef en tante. / volle neef en nicht. }

l. De huwelijksakte is wegens gemis aan kennis van schrijven *niet* geteekend door *) . . . . { den man. / de vrouw. / beiden. }

m. *) { Kerkelijke inzegening. / Geen kerkelijke inzegening. }

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

B³.
Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Rood karton.)

TELKAART VOOR EEN HUWELIJK

(waarbij alleen de vrouw behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is.)

a. Aktenummer [..............]

b. Gesloten in de gemeente ....

c. Dag, maand en jaar van het sluiten van het huwelijk .... 19....

	Man.	Vrouw.
d. Gemeente tot welker bevolking behoort		
e. Geboortegemeente		
f. Dag, maand en jaar van geboorte . .		
g. Burgerlijke staat voor de huwelijksvoltrekking . . . . (ong., geh. (art. 550 B.W.), wed., gesch. of ontb. 5)		
h. Aantal vroegere huwelijken		
i. Kerkelijke gezindte		
j. Beroep en positie daarin		

k. Man en vrouw zijn *):
- oom en nicht.
- neef en tante.
- volle neef en nicht.

l. De huwelijksakte is wegens gemis aan kennis van schrijven *niet* geteekend door *) . . . .
- den man.
- de vrouw.
- beiden.

m. *)
- Kerkelijke inzegening.
- Geen kerkelijke inzegening.

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

B4.

Leidraad Bevolkingsstatistiek.
(Blauw karton.)

TELKAART VOOR EEN HUWELIJK
(waarbij alleen de man behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is).

a. Aktenummer [..................]

b. Gesloten in de gemeente ....

c. Dag, maand en jaar van het sluiten van het huwelijk .... 19....

	Man.	Vrouw.
d. Gemeente tot welker bevolking behoort		
e. Geboortegemeente		
f. Dag, maand en jaar van geboorte . .		
g. Burgerlijke staat vóór de huwelijksvoltrekking . . . . (ong., geh. (art. 550 B.W.), wed., gesch. of ontb. 5)		
h. Aantal vroegere huwelijken		
i. Kerkelijke gezindte		
j. Beroep en positie daarin		

k. Man en vrouw zijn *):
- oom en nicht.
- neef en tante.
- volle neef en nicht.

l. De huwelijksakte is wegens gemis aan kennis van schrijven *niet* geteekend door *) . . . .
- den man.
- de vrouw.
- beiden.

m. *)
- Kerkelijke inzegening.
- Geen kerkelijke inzegening.

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

B[5].
Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Oranje karton.)

TELKAART VOOR EEN HUWELIJK

(waarbij noch de man noch de vrouw behoort tot de bevolking der gemeente, waar het huwelijk gesloten is).

(Oòk voor een buiten Nederland voltrokken huwelijk).

a. Aktenummer [..........]

b. Gesloten in de gemeente ....

c. Dag, maand en jaar van het sluiten van het huwelijk .... 19....

	Man.	Vrouw.
d. Gemeente tot welker bevolking behoort		
e. Geboortegemeente		
f. Dag, maand en jaar van geboorte . .		
g. Burgerlijke staat voor de huwelijksvoltrekking . . . . (ong., geh. (art. 550 B.W.), wed., gesch. of ontb. 5)		
h. Aantal vroegere huwelijken		
i. Kerkelijke gezindte		
j. Beroep en positie daarin		

k. Man en vrouw zijn *): { oom en nicht. / neef en tante. / volle neef en nicht. }

l. De huwelijksakte is wegens gemis aan kennis van schrijven *niet* geteekend door *) . . . . { den man. / de vrouw. / beiden. }

m. *) { Kerkelijke inzegening. / Geen kerkelijke inzegening. }

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

C[1]**.**

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Geel papier.)

Inventaris der Sterfte-telkaarten en der telkaarten voor als levenloos aangegeven kinderen. [1])

Voor de toelichting van de modellen bij dezen inventaris behoorende zie men den „Leidraad Bevolkingsstatistiek" (behoorende bij beschikking d.d. 22 Juni 1936 n⁰, 16301 afd. B.B. van den Minister van Binnenlandsche Zaken).

Gemeente: .... *Maand*: .... *19*........
Provincie: .... *Verzonden*: .... *19*........

Hierbij behooren de kaarten, bevattende de opgaven betreffende de sterfgevallen en de als levenloos aangegeven kinderen in de maand .... 19......en de enveloppen B bevattende de verklaringen van overlijden betrekking hebbende op deze overledenen te weten:

.... grijze kaarten	(voor overledenen beneden 1 jaar)
.... gele kaarten	(„ „ van 1— 4 „)
.... donkergroene kaarten m. zw. rand	(„ „ „ 5— 9 „)
.... lila kaarten met zwarten rand	(„ „ „ 10—14 „)
.... roomkleurige kaarten	(„ „ „ 15—19 „)
.... blauwe kaarten	(„ „ „ 20—24 „)
.... rose kaarten met zwarten rand	(„ „ „ 25—29 „)
.... oranje kaarten	(„ „ „ 30—34 „)
.... groene kaarten met zwarte streep	(„ „ „ 35—39 „)
.... parelgrijze kaarten	(„ „ „ 40—44 „)
.... blauwe kaarten met zwarten rand	(„ „ „ 45—49 „)
.... lichtgroene kaarten	(„ „ „ 50—54 „)
.... grijze kaarten met zwarten rand	(„ „ „ 55—59 „)
.... roode kaarten	(„ „ „ 60—64 „)
.... witte kaarten	(„ „ „ 65—79 „)
.... paarse kaarten	(„ „ „ 80 jaar en daarboven en van onbekenden leeftijd).
.... blauwe kaarten voor als levenloos aangegeven jongens.	
.... gele „ „ „ „ „ meisjes.	
.... gesloten enveloppen B met inhoud.	

Die opgaven loopen van aktenummer .... tot en met aktenummer .... van het overlijdensregister.

Daaraan ontbreken evenwel de aktenummers ...., omdat de daaronder ingeschreven sterfgevallen plaats hadden in de maand .... en de daarop betrekking hebbende kaarten dus reeds in de vorige toezending waren begrepen; daaraan ontbreken voorts de aktenummers ...., omdat de daaronder ingeschreven sterfgevallen plaats hadden in de maand .... en de daarop betrekking hebbende kaarten dus bij de opgaven over de volgende maand zullen worden gevoegd.

Verder ontbreken de hieronder volgende aktenummers omdat deze betrekking hebben op personen, elders overleden.

a. behoorende tot de bevolking der gemeente en wettelijk domicilie hebbende in de gemeente ....

b. enkel wettelijk domicilie hebbende in de gemeente ....

Hierbij zijn gevoegd *):

.... kaarten betreffende overledenen buiten Nederland	Zie den „Leidraad Bevolkingsstatistiek" onder C 4 t/m 6
.... kaarten betreffende op zee of in de lucht overledenen	
.... kaarten betreffende gevonden en aangespoelde lijken enz.	

Naam van den ambtenaar onder wiens toezicht invulling en verzending heeft plaats gehad:

....

[1]) Met gesloten enveloppen B, inhoudende verklaring doodsoorzaak, bestemd voor den Med.-Ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

C[2].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Grijs karton.)

TELKAART voor een overledene beneden één jaar.

a. Gemeente ....

....

c. *) Geslacht { Mannelijk. / Vrouwelijk.

*) Legitimiteit { Wettig. / Onwettig.

b. Aktenummer [..............................]

d. Kerkelijke gezindte ....

....

e. Dag, maand en jaar van het overlijden .... 19......

f[1]). Uur van overlijden ....

g. Plaats van het overlijden ....

h. Gemeente tot welker bevolking de overledene behoorde ....

j. Naam en adres van de(n) geneeskundige, die de verklaring van overlijden heeft onderteekend

....

....

....

....

k. Dag, maand en jaar van geboorte van de(n) overledene

....

....

....

....

Oorzaken van den dood.

i. Doodsoorzaak, in te vullen door den Ambt v/d B.S.

....

Doodsoorzaken, in te vullen door den Med.-Ambt. v/h C.B. v/d Stat.:

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft ....

....

3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

Nummer volgens de groote lijst der doodsoorzaken ....

Nummer volgens de kleine lijst der doodsoorzaken ....

l. Ambt, beroep of bedrijf van het hoofd van het gezin van de(n) overledene ....

---

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

[1]) Facultatief.

C³.

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Geel karton.)

TELKAART voor een overledene.

Leeftijd van 1 tot en met 4 jaar.

C⁴.

Groen karton met zwarten rand.

Leeftijd van 5 tot en met 9 jaar.

a. Gemeente ....

c. *) Geslacht. { Mannelijk. / Vrouwelijk.

b. Aktenummer [....................]

d. Kerkelijke gezindte ....

e. Dag, maand en jaar van het overlijden .... 19......

f. ¹) Uur van overlijden ....

g. Plaats van het overlijden ....

h. Gemeente tot welker bevolking de overledene behoorde ....

j. Naam en adres van de(n) geneeskundige, die de verklaring van overlijden heeft onderteekend

....

....

....

....

k. Dag, maand en jaar van geboorte van de(n) overledene

....

....

....

....

....

Oorzaken van den dood.

i. Doodsoorzaak, in te vullen door den Ambt. v/d B.S.

....

Doodsoorzaken, in te vullen door den Med.-Ambt. v/h C.B. v/d Stat.:

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft ....

....

3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

Nummer volgens de groote lijst der doodsoorzaken ....

Nummer volgens de kleine lijst der doodsoorzaken ....

l. Ambt, beroep of bedrijf van het hoofd van het gezin van de(n) overledene ....

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

¹) Facultatief.

C[5].

**Leidraad Bevolkings-
statistiek.**
(Lila karton met zwarten rand.)

TELKAART voor een overledene.

Leeftijd van 10 tot en met 14 jaar.

a. Gemeente ....

c. *) Geslacht. { Mannelijk. / Vrouwelijk.

b. Aktenummer [..................]

d. Kerkelijke gezindte ....

e. Dag, maand en jaar van het overlijden .... 19......

f. [1]) Uur van overlijden ....

g. Plaats van het overlijden ....

h. Gemeente tot welker bevolking de overledene behoorde ....

j. Naam en adres van de(n) geneeskundige, die de verklaring van overlijden heeft onderteekend

....

....

....

....

k. Dag, maand en jaar van geboorte van de(n) overledene

....

....

....

....

....

Oorzaken van den dood.

i. Doodsoorzaak, in te vullen door den Ambt. v/d B.S.

....

Doodsoorzaken, in te vullen door den Med.-Ambt. v/h C.B. v/d Stat.:

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft ....

....

3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

Nummer volgens de groote lijst der doodsoorzaken ....

Nummer volgens de kleine lijst der doodsoorzaken ....

l. I. Ambt, beroep of bedrijf van de(n) overledene ....

....

II. Ambt, beroep of bedrijf vroeger door de(n) overledene uitgeoefend. ....

III. Ambt, beroep of bedrijf van het hoofd van het gezin van de(n) overledene ....

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

[1]) Facultatief.

Leidraad Bevolkings-statistiek.

TELKAART voor een overledene.

C⁶ (Roomkleurig karton)	leeftijd van 15 tot en met 19 jaar.
C⁷ (Blauw karton)	leeftijd van 20 tot en met 24 jaar.
C⁸ (Rose karton met zw. rand)	leeftijd van 25 tot en met 29 jaar.
C⁹ (Oranje karton)	leeftijd van 30 tot en met 34 jaar.
C¹⁰ (Groen karton m. zw. streep)	leeftijd van 35 tot en met 39 jaar.
C¹¹ (Parelgrijs karton)	leeftijd van 40 tot en met 44 jaar.
C¹² (Blauw karton m. zw. rand)	leeftijd van 45 tot en met 49 jaar.
C¹³ (Lichtgroen karton)	leeftijd van 50 tot en met 54 jaar.
C¹⁴ (Grijs karton met zw. rand)	leeftijd van 55 tot en met 59 jaar.
C¹⁵ (Rood karton)	leeftijd van 60 tot en met 64 jaar.
C¹⁶ (Wit karton)	leeftijd van 65 tot en met 79 jaar.
C¹⁷ (Paars karton)	leeftijd van 80 jaar en daarboven en van onbekenden leeftijd.

c. *) Geslacht. { Mannelijk. / Vrouwelijk.

a. Gemeente ....

....

*) Burgerlijke staat. { Ongehuwd. / Gehuwd. / Weduwstaat. / Gescheiden van echt. / Gesch. v. t. en b. / Niet bekend.

b. Aktenummer [....................]

d. Kerkelijke gezindte ....

....

e. Dag, maand en jaar van het overlijden .... 19....

f. [1]) Uur van overlijden ....

g. Plaats van het overlijden ....

h. Gemeente tot welker bevolking de overledene behoorde ....

---

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.
[1]) Facultatief.

Z.O.Z.

j. Naam en adres van de(n) geneeskundige, die de verklaring van overlijden heeft onderteekend

....

....

....

k. Dag, maand en jaar van geboorte van de(n) overledene

....

....

Oorzaken van den dood.

i. Doodsoorzaak, in te vullen door den Ambt. v/d B.S.

....

Doodsoorzaken, in te vullen door den Med.-Ambt. v/h C.B. v/d Stat.:

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft ....

....

3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft

....

Nummer volgens de groote lijst der doodsoorzaken ....

Nummer volgens de kleine lijst der doodsoorzaken ....

l. I. Ambt, beroep of bedrijf van de(n) overledene ....

....

II. Ambt, beroep of bedrijf vroeger door de(n) overledene uitgeoefend ....

III. Ambt, beroep of bedrijf van het hoofd van het gezin van de(n) overledene ....

C[18].

Leidraad Bevolkings-statistiek.

(Blauw karton.)

TELKAART voor een als levenloos aangegeven jongen.

C[19].

(Geel karton.)

TELKAART voor een als levenloos aangegeven meisje.

Aa. Gemeente ....

Ab. Aktenummer [..........] Ac. *) { Wettig. / Onwettig.

Ad. Dag, maand en jaar van aangifte .... 19.....

Ae. Dag, maand en jaar van geboorte .... 19.....

Af. Uur van geboorte ....

Cm. Gemeente tot welker bevolking de moeder van het als levenloos aan. gegeven kind behoort: ....

Ai. De geneeskundige .... (naam en voorletters) { Was tegenwoordig bij de verlossing. *) / Verscheen na de geboorte en verleende hulp ter plaatse. *)

De vroedvrouw .... (naam en voorletters) { Was tegenwoordig bij de verlossing. *) / Verscheen na de geboorte en verleende hulp ter plaatse. *)

De verlossing geschiedde zonder bevoegde verloskundige hulp. *)

(Aan de achterzijde van de kaart in beknopten vorm de oorzaak van het *niet verleend* zijn van bevoegde verloskundige hulp op te geven.)

Cn. De vrucht is vermoedelijk .... maand(en) oud.

Co. en *) is doodgeboren / heeft geleefd en wel { minder dan 1 dag. / 1—2 dagen / 2—3 „   3—4 dagen. / 4—5 „ / 5—6 „

Cp. Oorzaak van den dood ....

Aj. Het als levenloos aangegeven kind behoorde tot een *) { enkelvoudige geboorte / tweeling „ / drieling „ / vierling „ } bestaande uit:

...... jongen(s) en ...... meisje(s) als levend aangegeven (zie aktenr(s): ......).

...... jongen(s) en ...... meisje(s) als levenloos aangegeven (zie aktenr(s): ......).

Ak. *Hoeveel kinderen* (ook medegerekend de vroeger als levenloos aangegeven kinderen) zijn vóór de geboorte van het (de) thans aangegeven kind(eren) uit *deze* moeder geboren? ....

Al. [1]) Bij een *wettig geborene* **bovendien** opgeven het aantal *vroeger* uit deze moeder in haar *thans bestaande* huwelijk geboren kinderen (incl. de als levenloos aangegeven kinderen ....

Am. [1]) Dag, maand en jaar, waarop het *thans bestaande* huwelijk gesloten werd ....

---

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

[1]) Facultatief.

Gegevens omtrent:

	Vader en/of	Moeder.
An. Behoort tot de bevolking van de gemeente	....	....
Ao. Geboortegemeente	....	....
Ap. Dag, maand en jaar van geboorte	....	....
Aq. Kerkelijke gezindte	....	....
Ar. Beroep en positie daarin	....	....
As. Ingeval van *onwettige* geboorte, bovendien	....	Ongehuwd *) Weduwe *) Gescheiden van echt. *)

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

C[20].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Groen papier.)

(Formulier I en II in dubbel invullen.)

I

Kennisgeving van overlijden, bedoeld in artikel 78, tweede lid van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342.

Ingevolge het bepaalde in artikel 78, eerste lid (81) van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n°. 342, geeft het gemeentebestuur van ....

....

hiermede kennis, dat op ....

is overleden de man/vrouw ...., (geslachtsnaam)

....
(voornamen)

geboren op .... te ....

getrouwd met *) ....
getrouwd geweest met *) ....
zoon/dochter van *) ....

op wiens (wier) overlijden betrekking heeft aktenummer [..........] van het overlijdensregister der gemeente.

Verzoeke, indien een persoonskaart van de(n) overledene bestaat, deze onverwijld toe te zenden.

Aan het gemeentebestuur van

....

....
(gemeente, waar opgenomen)

Het gemeentebestuur voornoemd,

stempel der gemeente van overlijden.

(perforeeren)

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

C[20].

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Groen papier.)

II.

Bericht, bedoeld in artikel 78, tweede lid van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n⁰. 342.

Ingevolge het bepaalde in artikel 79 van het besluit bevolkingsboekhouding, Staatsblad 1936, n⁰. 342, wordt aan het gemeentebestuur van ....

....

medegedeeld, dat de op ....

overleden man/vrouw .... (geslachtsnaam)

....
(voornamen)

geboren op .... te ....

getrouwd met *) ....

getrouwd geweest met *) ....

zoon/dochter van *) ....

op wiens (wier) overlijden betrekking heeft aktenummer

[....................] van het overlijdensregister dier gemeente,

thans is afgevoerd van het bevolkingsregister *) / niet behoorende tot de bevolking *) der gemeente

....

De (Een) persoonskaart van de(n) overledene gaat hierbij. *) / bestaat niet. *)

Aan het gemeentebestuur van

....

....
(gemeente, waar opgenomen)

....

....
(gemeente van overlijden)

Het gemeentebestuur,

stempel der gemeente.

Dagteekening der terugzending:

....

*) Doorhalen wat *niet* toepasselijk is.

N.B. Dit formulier onmiddellijk na terugontvangst toe te zenden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek, indien de persoon is afgevoerd. Indien onbekend tot bevolking van welke gemeente overledene behoorde, te zenden aan Inspectie.

Naam van de(n) overledene of van de ouders van het als levenloos aangegeven kind ....

....

....

....

Strook af te scheuren door den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, nadat het aktenummer op het couvert is aangebracht.

....

(perforeeren)

B STAATSTOEZICHT OP DE VOLKSGEZONDHEID

Naam van de Gemeente waar het overlijden plaats had: ....

....

Aktenummer van inschrijving in het overlijdensregister

No. ....

Couvert bestemd voor den Medisch-Ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek, hetwelk door den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand NIET GEOPEND mag worden en gelijktijdig met de sterftetelkaart aan bovengenoemd Bureau wordt ingezonden.

Aan d(en) geneeskundige wordt verzocht, de verklaring B betreffende de doodsoorzaak in dit couvert te sluiten en over de sluiting heen de handteekening te plaatsen.

Naar binnen vouwen a.u.b.

B. STAATSTOEZICHT OP DE VOLKSGEZONDHEID.

Naam van de gemeente waar het overlijden plaats had: ....

Doodsbriefje bestemd voor den Medisch-Ambtenaar bij het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarop *geen* vermelding van den naam van de(n) overledene of van de ouders van het als levenloos aangegeven kind.

I. Ondergeteekende vermeldt hiermede een *geval van overlijden aan:*

1. Voornaamste oorzaak, welke tot den dood geleid heeft ....
....
2. Complicatie, welke tot den dood geleid heeft ....
....
3. Bijkomstige oorzaak, welke tot den dood geleid heeft ....
....

ATTENTIE. (Onderstrepen a of b van de rubrieken 1° of 2°).

1°. Indien de overledene, zonder dat een medicus hem (haar) daarvoor behandelde, aan een ziekte leed, welke tot den dood leidde, is dan

a. alleen de dood geconstateerd?
b. kort voor het overlijden (d.w.z. stervende) eenige geneeskundige hulp verleend?

2°. Indien het overlijden is te wijten aan een *plotselinge* ongesteldheid of aan een *ongeval*, is dan

a. alleen de dood geconstateerd?
b. nog eenige geneeskundige hulp verleend?

II. Ondergeteekende vermeldt hiermede de doodsoorzaak van een *doodgeborene* (d.w.z. van een als levenloos aangegeven kind, hetwelk *dood* ter wereld is gekomen).

Doodsoorzaak *) ....

ATTENTIE. (Onderstrepen, a, b of c).

Het overlijden van de vrucht heeft plaats gehad

a. voor den aanvang van de baring,
b. tijdens de baring,
c. onzeker of onbekend wanneer.

*) Voor de als levenloos aangegeven kinderen, welke levend ter wereld zijn gekomen, doch vóór de aangifte overleden waren, wordt verzocht de doodsoorzaak te vermelden onder rubriek 1 overeenkomstig de voor die rubriek geldende doodsoorzaken.

TOELICHTING:

Handteekening ....

D.

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit papier.)

Verzending aan het Centraal Bureau voor de Statistiek vóór den 15den Februari.

PROVINCIE ....

GEMEENTE ....

HUWELIJKSONTBINDINGEN.

Jaar 19......

Nummer der akte.	Dag, maand en jaar van het huwelijk.	Na 5-jarige scheiding van tafel en bed (art. 255—261 B.W.) [1]	Door echtscheiding (art. 262—287 B.W.) [1]	Tijdstip waarop het vonnis is		Aantal minderjarige kinderen in leven bij de huwelijksontbinding, op het tijdstip waarop het vonnis is uitgesproken. [2]		Gemeente, tot welker bevolking behoort:		Beroep [3] van den gescheiden man (facultatief).
				uitgesproken.	ingeschreven.	M.	V.	de gescheiden man.	de gescheiden vrouw.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

[1]) Van de scheidingen van tafel en bed (art. 288—304 B.W.) behoeft geen opgave te worden gedaan.
[2]) Bedoeld worden de in leven zijnde minderjarige kinderen, gesproten uit het huwelijk, vermeld in kol. 2.
[3]) Met vermelding van h. of o

N.B. Zijn er in een jaar geen huwelijksontbindingen voorgekomen, dan behoort een BLANCO-TABEL te worden ingezonden, met vermelding van het woord „Geen" en den NAAM der GEMEENTE en het JAAR, waarop de tabel betrekking heeft.

E.

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit papier.)

Verzending aan het Centraal Bureau voor de Statistiek vóór den 15den Januari.

PROVINCIE ....

Jaar 19......

ERKENNING VAN NATUURLIJKE KINDEREN.

GEMEENTE ....

Dag, maand en jaar der erkenning.	Erkenning van natuurlijke kinderen. Voor ieder kind afzonderlijk.						De erkenning had plaats [1])			Aard der authentieke akte bedoeld in kolom 10.
	Dag, maand en jaar der geboorte.	Gemeente, tot welker bevolking het kind behoort.	Geslacht.		Erkenning door		Bij gelegenheid van het aangaan des huwelijks.	bij de geboorte of een andere akte door den ambtenaar van den burgerlijken stand opgemaakt.	bij authentieke akte *niet* bedoeld in de beide vorige kolommen, voor zooveel daarvan aanteekening in het geboorteregister is geschied	
			M.	V.	de moeder.	den vader.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

[1]) Voor elk kind door het plaatsen van 1 in de betreffende kolom aangeven in welk der drie gevallen de erkenning geschiedde.

N.B. Zijn er in een jaar geen erkenningen van natuurlijke kinderen voorgekomen, dan behoort een **BLANCO-TABEL** te worden ingezonden, met vermelding van het woord „Geen" en den **NAAM** der **GEMEENTE** en het **JAAR**, waarop de tabel betrekking heeft.

F.

Leidraad Bevolkings-statistiek.
(Wit papier.)

VERZENDING AAN HET CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK VóóR DEN 15den JANUARI.

Opgave van opnemingen in en afvoeringen van het bevolkingsregister in het jaar 19

GEMEENTE ....

PROVINCIE ....

JAARSTAAT

Maanden.	A. Personen, opgenomen in het bevolkingsregister (uitgezonderd de geborenen.)																	
	gekomen uit:																Totaal	
	een gemeente				Nederland (tevoren opgenomen in centr. bevolkingsregister)		Ned. Indië		Suriname		Curaçao		Buitenland		Niet bekend vanwaar			
	der provincie		van Nederland buiten de provincie															
	a^1		a^2		a^3		a^4		a^5		a^6		a^7		a^8		a^9	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Januari																		
Februari																		
Maart																		
April																		
Mei																		
Juni																		
Juli																		
Augustus																		
September																		
October																		
November																		
December																		
Totaal																		

Maanden.	B. Personen, afgevoerd van het bevolkingsregister (uitgezonderd de overledenen)																	
	vertrokken naar:																Totaal	
	een gemeente				Nederland (opgenomen in centr. bevolkingsregister)		Ned.-Indië		Suriname		Curaçao		Buitenland		Niet bekend waarheen			
	der provincie		van Nederland buiten de provincie															
	b^1		b^2		b^3		b^4		b^5		b^6		b^7		b^8		b^9	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Januari																		
Februari																		
Maart																		
April																		
Mei																		
Juni																		
Juli																		
Augustus																		
September																		
October																		
November																		
December																		
Totaal																		

Het gemeentebestuur van .... verklaart, dat in de aan ommezijde vermelde cijfers niet zijn begrepen gevallen van geboorte of van overlijden binnen of buiten de gemeente en voorts, dat alle verantwoorde opnemingen in het bevolkingsregister zijn gedekt door persoonskaarten, verhuisbiljetten of berichten van ontvangst der Inspectie als bedoeld in artikel 96, tweede en derde lid van het besluit bevolkingsboekhouding, (*Staatsblad* 1936, nº. 342) en dat alle verantwoorde afvoeringen zijn gedekt door behoorlijk afgestempelde verhuiskaarten of ontvangbewijzen der Inspectie als bedoel in artikel 88, tweede lid van genoemd besluit.

Het vorenstaande lijdt uitzondering in .... gevallen, te weten:

..............................., ... 19 .

De burgemeester,

De secretaris,
De wethouder,

ALFABETISCH REGISTER.

(H = Handleiding; L = Leidraad; de nummers, vermeld achter H en L verwijzen naar de bladzijden; de andere nummers verwijzen naar de artikelen van het besluit)

Artt. en blz.

Aangifte
— vertrek naar andere gemeente 7, 85
— vertrek naar buitenland 8, 85
— aan Inspectie 7, 8
— wordt geacht niet te zijn gedaan 11
— verhuizing binnen de gemeente 12, 100
verplichting — rust op hoofd 13
— door bestuurders, hotelh. enz. 14
— in strijd met de waarheid 16
na — vertrokken onbekend waarheen 26, 92
Verzuimde geboorte — 73, H25
Vertrokken zonder — 93, 94

Aanmelding
— in persoon 3
vrijstelling van — 4
— wordt geacht niet te zijn gedaan 11
verplichting — rust op hoofd 13
— bestuurders van instellingen enz. 14
onverwijlde opneming bij — 23
onderzoek verblijf bij niet — 91

Aanteekeningen
— in paspoort of op identiteitsbewijs H4
— beschikking Minister 27
— op persoonskaart 33, 35, 66, H16, 17, 36, 37
— op gezinskaart 40, 66, H23, 37
— afgevoerde en opgenomen personen 136

Aanvulling bevolkingsregister
kennisg. feiten enz. waardoor — noodig is 15
A. v. d. B. S. doet meded. gegevens voor — 63
Meded. geg. voor — door hoofden Dep. en griffiers . . 64, 65
doorzending gegevens voor — 67, 72, 75, 82
— bij huwelijk en huw. ontbinding 99
geen heffing bij — 139

Academische titels
vermelden — op PK H10

Adellijke titels en praedicaten
vermelden — op PK H9

Adoptie
Opneming in BR geadopteerde kinderen 21, H5

Adressen
vermelden — op PK 33, 102, H15
vermelden — op GK 40, 102, H22

Adresverandering binnen de gemeente
aangifte — 12
wijzigingen bij — . . . . 100—102

Afmelding
verhuiskaart dient als bewijs van — 9

Afvoering
— bij overlijden . . . . 20, 26, 76—84

Artt. en blz.

— bij vertrek buitenland 20,26,85,86,94
— ingevolge bepaling Minister 21
Niet — bij tijdelijke afwezigheid 25, H6
— indien opgenomen in ander BR 26
— indien vertrokken o.w. 26, 93
— van gezinskaart 41
— van verblijfregister 61
— bij vertrek . . . . 85—98
weigering of vordering — 10, 110, 123
geen heffing voor — 139

Afwezigheid
niet afvoeren bij tijdelijke — 25, H6
Bepaling Min. afwijking niet afvoering bij tijdelijke — 27, H6
Vermelding tijdelijke — echtgenoot(e) op PK 33, H14, 15
Vermelding tijdelijke — kind op PK 35, H18, 19
doorhaling vak 2 PK bij tijdelijke — 36, H20

Afzonderlijke gezinskaart
— voor niet-gezinsleden 43, H21, 22

Afzonderlijk levend persoon
begrip 1

Akte van bekendheid
overleggen — 6

Ambt (beroep, enz.) zie beroep.

Ambtenaar v. d. Burgerlijken Stand
— doet mededeeling gegevens 63
— waarmerkt gegevens PK 71, 75, 86
— verleent medewerking bevolkingsstatistiek 118
terugzending PK binnen 24 uur door — 134

Ambtshalve
— toezending PK of VB 90
— opvragen PK of VB 95

Archief
— behoort tot BR 28
Overschrijven GK voor — 44
inlichtingen uit — Inspectie 106
bescherming — tegen brand en vocht 109
bewaren gestichtsregisters in — der gemeente 138

Archiefregister
BR bestaat uit — 28
inrichting — . . . . 45—48
aanteekening gegevens geboorte in — 75
aanteekening gegevens overlijden in — 83

Begripsbepalingen 1

Belasting
aanslag in personeele — 24

Bericht van ontvangst
— PK bij toevallige geboorte 72, H25, L6
model als voren 72, L4, 34, 35
Inspectie zendt — 69, 88, 96, 118
— geldt als toestemming aanleggen PK 97

Beroep (ambt, bedrijf, enz.)
opneming waar — of hoofd — 24
vermelding — op PK 33, H13
vermelding — op GK 40, H22
vermelding — buitengew. dienstplichtige H37
vermelding — op geboorte-telkaart . . . . L 11

Beroep
in — gaan tegen vordering of weigering 10, 123

Artt. en blz.

Besluit bevolkingsboekhouding
uitvoering — opgedragen aan Min. B.Z. 142

Bestuurders
verplichtingen — van instellingen, enz. 14, H4

Betrekking, zie beroep.

Bevolking
verplichtingen van de — . . . . 3—16
— van Nederland 17
— eener gemeente 22

Bevolkingscijfer
vaststellen — L30

Bevolkingsregister(s)
begrip 1, 28
aangifte voor — 7, 8
kennisgeving tot wijziging of aanvulling — 15
opneming in — zie opneming.
afvoering van — zie afvoering.
— bestaat uit 28
mededeeling gegevens voor — door A. v. d. B.S. . . . 63
aanvulling en wijziging — bij huw. en huw. ontbinding 99, H25
wijziging — bij adresverandering binnen de gemeente . . 100—102
inlichtingen of opgaven uit — . . . . 103—108, H26
zorg en toezicht — . . . . 109—114, H27
toezicht Inspectie op — 116
geen heffing voor bijhouden — 139

Bevolkingsstatistiek, zie Centraal Bur. v. d. Statistiek.

Bewijs
— van vrijstelling van aanmelding 4
— van opneming 4
— van vrijstelling van opneming 4
— van afmelding 9

Bezwaarschrift
indienen — 10, 123

Blauwe streep . . .
aanbrengen — op PK 34, H17

Briefadres
opneming volgens — 24
verandering — 24

Bronvermelding
— op PK H15

Burgerlijke staat
vermelding — op PK 33, H13
vermelding — op GK 40, H22

Centraal archief
— overledenen 84, 106, H25

Centraal bevolkingsregister
beoordeeling opneming in — bij aanmelding 3
aangifte vertrek naar andere gemeente 7
aangifte vertrek naar buitenland 8
opneming in — volgens beschikking Minister 24
afvoering indien opgenomen in — 26
opneming in — na aangifte vertrek naar andere gemeente 26, 93, L28
bepaling Min. opneming in — 27, 92, L28
Inspectie houdt — 28
in — worden opgenomen 31
toezenden gegevens voor — 67
inlichtingen of opgaven uit 106

Artt. en blz.

Centraal Bureau voor de Statistiek
toezending PK overledenen aan — 84
PK overl. worden ter beschikking gesteld v. Insp. door — 84
advies Inspectie aan Directeur — 116
opgaven bevolkingsstatistiek . . . . 118, 119, H27, L3—12
,, geboortestatistiek . . . . L12—15
,, huwelijksstatistiek . . . . L15—23
,, sterftestatistiek L23
,, statistiek huwelijksontbinding L24
,, statistiek erkenning nat. kinderen . . . . . . L24—30
,, jaarstaat F L30
vaststelling bevolkingscijfer . . . .

Commissie van Advies . . . . 120—122

Curaçao
afvoering indien opgenomen in BR te — 20
toezending gegevens Inspectie naar — 98, H25

Curateele
kennisgeving — door griffier 65, H25
aanteekening — in BR 66, H38

Decoraties
aanteekening — in BR H37, 38

Definities 1

Dienstplicht
tijdelijke afwezigheid wegens — 25
bepaling Minister inzake — 27
aanteekening — in BR H36

Dienstweigering
Niet afvoering bij tijdelijke afwezigheid 25
bepaling Minister inzake — 27

Doopakte
overleggen — 6

Dubbele opneming 17

Echtgenoot(e)
vermelding gegevens — op PK 33, 77, 82, 99, H13, 14
vermelding gegevens — op GK 40, 77, 82, 99, H22

Eigenaar
opneming in BR waar — vaartuig of wagen is opgenomen 24

Erkenning natuurlijke kinderen
vermelding — op PK 33, H17
statistiek — L24

Exterritorialiteit
recht van — 18, H4

Feestdagen
— met den Zondag gelijkgesteld 2

Formulieren
model bericht van ontvangst toevallige geboorte 72
model kennisgeving van overlijden 78
model openbare kennisgeving 112, H39
model verslag jaarlijksch onderzoek 114, H41
vaststellen — bevolkingsstatistiek 119
verstrekken — bevolkingsstatistiek aan gem. besturen . . L3
inzenden — bevolkingsstatistiek aan CBS L3
modellen geboortestatistiek . . . . L4, 31—35
modellen huwelijksstatistiek . . . . L12, 36—40

Artt. en blz.
modellen sterftestatistiek L16, 17, 41-53
model statistiek huwelijksontbinding L23, 54
model statistiek erkenning natuurlijke kinderen L24, 55
model jaarstaat F . . . . L24, 56—58

Geboorte
wijzigingen bij — . . . . 70—75
toevallige geboorte, zie toevallige geboorte
modellen —statistiek L4
inzending —telkaart aan CBS L4, 5
tardieve — aangifte 73, 75, L4, 5
verzuimde — aangifte 73, H25, L5
— buiten Nederland 74, L5
— op zee of in de lucht L5, 6
kort na — gevonden kind 70, L6
— buiten de gemeente 72, L6
verantwoording — op staat F L6, 29

Geboorte-akte
overleggen — 6
vergelijking gegevens PK en GK met — 42, 71, 74, 86, H10, 11, 13
vermelden nr. — op telkaart L7

Geboorte-datum
vermelden — op PK 33, H11
vermelden — op GK 40, H22

Geboortegemeente
vermelden — op PK 33, H12
vermelden — op GK 40, H22

Geboortetelkaart
modellen — L4, 32, 33
inzenden — aan CBS L4, 5, 30
kleur — L7
invulling — . . . . L7—12

Geheimhouding gegevens 107, 108

Gelijktijdig
niet — in meer dan één BR 17
niet — in BR en in verblijfregister 22

Gemeenten
— met persoonsregister 29, H29
vermelding —namen op PK 33, H16
— waarachter provincienaam 33, H31
afkorting —namen 33, H32
opgeheven — 33, H12, 32

Gemeentebestuur
zorg en toezicht BR opgedragen aan — . . . . 109—114

Geschillen 123, 124

Geslachtsnaam
vermelding — op PK . . . . 33, H9—11
vermelding toevoegingen — op PK 33, H10
vermelding verandering of wijziging — op PK 33, H11
vermelding afwijking — vader op PK kind 36, H20
vermelding — op GK 40, H21
doorhalen — op GK 41, H24

Gestichten
verplichting bestuurders van — 14, H4
tijdelijke afwezigheid wegens verpleging in — 25, 27, H6
afstaan gestichtsregisters van vóór 1921 138

Getuigschrift van verandering van werkelijke woonplaats,
zie verhuisbiljet.

Artt. en blz.

Gezin
begrip 1, H4
opneming waar — is opgenomen 24
niet afvoering leden — 25
afwijking niet afvoering leden — ingevolge bepaling Min. 27
verwijzing in vak 2 PK leden — 36, H19, 20

Gezinskaart
begrip 1
aanteekening beslissing Minister op — 27
vermelding gegevens op — . . . . 40—42, H21—24
vergelijking gegevens — met PK 42
afzonderlijke — 43
vervolg — 43
overschrijven — voor archief 44
vermelding gegevens griffier op — 66
vermelding geboorte op — 70, 73, 74
vergelijking gegevens — 71
vermelding overlijden op — . . . . 77 e.v.
vermelding vertrek op — 87
vermelding huwelijk gezinslid op — 99, H25, 26
vermelding adresverandering binnen de gem. op — hoofd 102

Gezinspersoonskaart, zie persoonskaart.

Gezinsregister
begrip 1
BR bestaat uit — 28
inrichting — . . . . 39—44
opneming in — bij geboorte . . . . 70—75
opneming in — bij vestiging . . . . 85—98
afvoering van — bij overlijden . . . . 76—84
afvoering van — bij vertrek . . . . 85—98
wijziging — bij huwelijk en huwelijksontbinding 99
overnemen gegevens — op PK 141

Gezinsverband
vermelding — in vak 2 PK 36, H19

Godsdienst, zie Kerkgenootschap.

Handhaving bestaande inschrijvingen 140

Hoofd
begrip 1
verplichting — 13, 15
vermelding gezinsverband op PK — 35
aanteekening gezinsleden op PK — 87
overneming gegevens bij huwelijk op PK of GK — . . 99
vermelding adreswijziging op PK of GK — 102
— der Inspectie 120

Hoofdadres
bepaling — 101

Hotelhouders
verplichtingen — 14, H4

Huisnummering
aan — wordt geregeld de hand gehouden 53

Huwelijk
vermelding — op PK 33, H13, 14
vermelding — op GK 40, H22
wijzigingen bij huwelijk en huwelijksontbinding 99
modellen —statistiek . . . . L12, 36—40
inzenden —telkaart aan CBS L12, 13
— buiten Nederland L13

Artt. en blz.

Huwelijksontbinding
vermelding — op PK 33, H14
vermelding — op GK 40, H22
wijzigingen bij huwelijk en — 99
model statistiek — L23, 54
inzending tabel — aan CBS L23
invulling tabel — L23

Huwelijkstelkaart
modellen — . . . . L12, 37—40
inzending — L12, 13, 30
kleur — L13
invulling — . . . . L13—15

Identiteitsbewijs
— overleggen bij aanmelding 3, H4

Inktlint 38, H8, 20

Inlichtingen
verplichting bevolking verstrekken — 5
— uit BR en door Inspectie . . . . 103—108, H26
— aan Inspectie 117
— ten behoeve bevolkingsstatistiek 118

Inrichting
opneming indien nachtrust in onderwijs— 24
niet-afvoering verpleegden in — 25, 27, H6
niet-afvoering bij plaatsing in — 25, 27, H6

Inschrijving
— in verblijfregister 19, 60
verlenging — in verblijfregister 19, H5
onverwijlde — 23
handhaving bestaande — 140

Inspectie (van de bevolkingsregisters)
begrip 1
aangifte vertrek voor CBR aan — 7, 8
kennisgeving aan — verlenging inschrijving in verblijfregister 19, H5
houden CBR door — 28, H6
verstrekken gegevens door A. v. d. B. S. aan — . . . 63
kennisgeving voogdij enz. door griffier aan — 65
doorzending gemeentebestuur gegevens aan — 67
opzending PK bij toevallige geboorte aan — 72
kennisgeving verzuimde geboorte aangifte, toev. geb. aan — 72, 73, 74
kennisg. overlijden indien gem. v. opneming onbekend aan — 81
kennisgeving overlijden aan — indien geen zekerheid . . . 83
PK overledenen ter beschikking — 84
toezending PK of VB aan — bij vertrek buitenland . . 86, 94
toezending ontvangbewijzen door — 88, 96
toezending PK aan — indien v.o.w. 92, 93, 94
kennisgeving vestiging aan — 96
toestemming — tot vervanging PK 97
verzending gegevens Suriname en Curaçao door — . . . 98
verstrekken inlichtingen aan en door — 104, 106
verslag jaarlijksch onderzoek aan — 114
dienst der Inspectie . . . . 115—117, H27
verstrekken persoonskaarten door — 126
toestemming — vernieuwing PK 128
verzending PK binnen 24 uur door — 135

Instellingen
verplichtingen bestuurders van — 14, H4

Inventaris telkaarten
— levend aangegevenen L4, 7
model als voren L4, 31
— huwelijken L12, 13

Artt. en blz.

model als voren L12, 36
— sterfte L16, 18
model als voren L15, 41

Invulling
— PK . . . . 33—37, H8—20
— GK . . . . 40, 41, H21—24

Jaarlijksch onderzoek bevolkingsregisters 111
verslag — 114, H27
model verslag — H41

Jaarstaat F
niet verantwoorden geboorten op — L6
niet verantwoorden elders overledenen op — L18
model — . . . . L24, 56—58
inzending — L24
verantwoording in — . . . . L24—26
inschrijving in verblijfregister niet verantwoorden in — . L26
invulling — . . . . L26—30

Kamerverhuurders
verplichtingen van — 14, H4

Kantoor eigenaar vaartuig of wagen
opneming waar — 24

Kennisgeving
maandelijksche — bestuurders, hotelhouders, enz. 14
verplichting — feiten enz. waardoor wijziging BR . . . 15
— aan Inspectie verlenging inschrijving in verblijfregister 19, H5
— overlijden aan gemeente van opneming 78, H25, L17
model als voren 78, L16, 50
— aan Inspectie bij vestiging 96
toezending — aan CBS. 118

Kerkgenootschap
vermelding — op PK 33, H12
vermelding — op GK 40, H22
vermelding — op geboorte-telkaarten L11

Kinderen
begrip 1
vermelding — op PK . . . . 35, H17—19

Krankzinnigengesticht
tijdelijke afwezigheid wegens verpleging in — 25, H6
geheimhouding verblijf in — 107

Landen
afkortingen — 33, H34

Leges
kostelooze verstrekking inlichtingen en opgaven. 104, 106
inlichtingen of opgaven volgens tarief 105, 106
geen heffing voor opneming, afvoering, wijz. of aanv. . . . 139

Legitimatiebewijzen
overleggen — bij aanmelding 3, H4

Leidraad bevolkingsstatistiek 119, H27

Levenloos aangegeven kinderen
— niet opnemen in BR 70
modellen statistiek — L15, 47, 48
inzenden telkaarten — L16, 30
invulling telkaarten — L11, 23

Liniatuur
— persoonskaarten H8

Losbladig gezinsregister 39

Artt. en blz.

Maandelijksche kennisgeving bestuurders, hotelhouders enz. . . 14

Materiaal, zie Persoonskaart bij materiaal.

Militaire dienst, zie dienstplicht.

Minister
— van Binnenlandsche Zaken, zie Onze(n) Minister
— van Handel, Nijverheid en Scheepvaart 119
— van Sociale Zaken 119

Modellen, zie formulieren.

Naamsverandering
aanteekening — op PK 33, H11

Nachtrust
aanmelding, indien — 3
opneming volgens — 18
bevordering opneming in gemeente waar — 23
— volgens onderscheidingen 24

Nationaliteit
vermelding — op PK 33, H12
vermelding — op GK 40, H22

Nederlander
tijdelijk verblijf van een — 18

Nederlandsche bodem
varen op — 20

Nederlandsch-Indië
afvoering indien opgenomen in BR te — 20
toezending gegevens door Inspectie aan — 98

Nederlandsch onderdaan
tijdelijk verblijf van een — 18

Onderscheidingen
opneming in BR volgens — 24
bepaling Minister opneming volgens — 27
— zie Decoraties

Onderzoek
— verblijf 91, 95, 96
— juistheid aangifte 100

Ontheffing ouderlijke macht
kennisgeving door griffier — 65, H25
geheimhouding — 108
aanteekening — in BR H38

Ontkenning wettigheid
vermelding — op PK 33, H17

Ontvangbewijzen
toezending — door Inspectie 69, 88, 96
toezending — aan CBS. 118, L30

Ontzetting ouderlijke macht
kennisgeving door griffier van — 65, H25
geheimhouding — 108
aanteekening — in BR H38

Onverplichte aanteekeningen
— op PK 33
— op GK. 40

Onverwijlde opneming of inschrijving 23

Onze(n) Minister
begrip 1
in beroep gaan bij — 10, 123
— bepaalt recht exterritorialiteit 18, H4, 5

Artt. en blz.

— kan toestaan of bepalen inzake opneming of afvoering 21
— bepaalt opneming in Centr. Bev. Reg. 24, 27
— bepaalt toepassing onderscheidingen 27
— bepaalt afwijking art. 25 27
— maakt bekend gemeenten, waar PK is ingevoerd . . 29
— wijst gemeenten aan, waarbij naam provincie . . . 33
— bepaalt wijze van vermelden overlijden 33
vervanging gezinsregister geschiedt slechts onder goedkeuring van — 39
— kan toest. verleenen overschr. GK voor archief . . . 44
— bepaalt model 72, 78, 112, 114, 119
— bepaalt opgave Inspectie aan Ned.-Indië 98
— bepaalt niet kostelooze verstr. v. inl. of opg. 104
— bepaalt inl. uit C.B.R. en archief Inspectie 106
— kan afwijking jaarl. onderzoek toestaan 111
advies Inspectie aan — 116
— benoemt en ontslaat leden Comm. v. Advies 120
goedkeuring regl. v. orde Comm. v. Advies door — 120
advies Comm. v. Advies aan — 121
beslissing geschillen door — 124
toestemming van — vervanging PK 129
geven uitvoeringsvoorschriften door — 137
afwijking overgangsbepaling door — 140
— is belast met uitvoering besluit 142

Opdracht
niet-afvoering bij tijd. afwezigh. wegens — 25
afwijking Min. als voren 27

Openbare kennisgeving
herinnering verplichting bevolking bij — 112, H27
model — H39

Opgave
— bevolking gesticht, schip, hotel, enz. 14
— uit BR en door Inspectie . . . . 103—108

Opneming
gedagteekend bewijs van — 4
dubbele — 17
— in BR 18, 19, 23
— in verblijfregister 19, 60
bepaling — of vrijstelling v. — door Min. 21
onverwijlde — 23
bevordering — volgens nachtrust 23
— volgens onderscheidingen 24
afvoering indien — in ander BR of in CBR 26
wie in BR wordt opgenomen 30
wie in CBR wordt opgenomen 31
geen opneming zonder PK enz. 69
— bij geboorte 70, 72, 73, 74
— bij vestiging . . . . 85—98
ambtshalve — 90, 95
— na kennisg. aan Inspectie 96
weigering of vordering — 110
geen heffing voor — 139

Ouders
vermelding — op PK 33, H13
ontheffing of ontz. — uit ouderlijke macht 65, 108, H38

Overbrenging
— van verblijfregister in BR 19

Overgangsbepaling
handhaving bestaande inschrijvingen ingevolge — 140

Artt. en blz.

Overlegging
— paspoort, verhuiskaart, enz. bij aanmelding 3, H4, 11
— geboorte-akte, enz. 6

Overlijden
afvoering bij — 20, 26
aanteekening — op PK 33, 76, H17
aanteekening — op GK 40, H23
aanteekening — in verblijfregister 61
wijzigingen bij overlijden . . . . 76—84, H25
kennisgeving van — buiten de gemeente 78, L17
model als voren 78, L16
modellen statistiek — L15, 16
inzenden sterftetelkaarten L16
— buiten Nederland 83, L16, 17
verantw. — buiten Nederland. L18
— op zee of in de lucht L17
— buiten de gemeente 78, 83, L17, 18

Paspoort, zie overlegging.

Pensionhouders
verplichtingen van — 14, H4

Periodieke verplichtingen
opneming in BR waar — 24

Personeele belasting, zie belasting.

Persoonskaart
begrip 1
aanteekening beslissing Min. op — 27
CBR bestaat uit — 28
gegevens — . . . . 33—36, H9—20
invulling — 37, 38, H8
vermelding kennisgeving griffier op — 66
één — voor ieder persoon 69
aanleggen — bij geboorte. 70, 72, 73, 74
waarmerking — door A. v. d. B. S.. 71
aanteekening overlijden op — . . . . 76 e.v.
toezending — overledenen aan CBS 84
aanvull., waarmerking en verzending — bij vertrek . . . 86, 92, 93, 94
aanteekening vertrek op PK hoofd enz. 87
ambtshalve toezending — 90, 95
terugzending — 91
ambtshalve opvragen — 95
toezending — door Inspectie 96
vervanging en vernieuwing — 97, 127, 128, 129
teruggevonden — 97
aanteekening huw. kind op — hoofd 99, H26
vermelding gezinsverband op — H26, 27
vermelding adresverand. b. d. gem. op — hoofd . . . 102
verzending materiaal 125, 126, H7, 27
vervolg — 130
bewaren en verzenden — . . . . 131—136, H28
overnemen aanwezige gegevens op — 141

Persoonsregister
begrip 1
BR bestaat uit — 28
bekendmaking gemeenten, waar — is ingevoerd 29, H7, 29
inrichting — . . . . 32—38
opneming in — bij geboorte . . . . 70 e.v.
opneming in — bij vestiging . . . . 85 e. v.
afvoering van — bij vertrek . . . . 85 e.v.

Artt. en blz.

afvoering van — bij overlijden . . . . 76 e.v.
wijzigingen in — bij huw. en huw. ontb. 99

Provincie
afkorting — namen 33, H31

Radeeren
— op PK 37, H8

Rangschikking
— persoonsregister 32, H7
— archiefregister 48
— verwijzingsregister 51, H24
— woningregister 55
— verblijfregister 60

Rechterlijke beslissing (vonnis)
— waarbij voogd, curator, toez. voogd of toez. curator is benoemd 65

Rechterlijke uitspraak
plaatsing in inrichting krachtens — 25

Register van afgevoerde en opgenomen personen 136

Rijksinspectie van de bevolkingsregisters, zie inspectie.

Samenwoning
begrip — 1, H4
opneming, waar — is opgenomen 24
niet afvoering leden — 25
afwijking niet afv. leden — ingev. bepaling Min. 27

Sanatorium
tijdelijke afwezigheid wegens verpleging in — 25, H6

Schakelregister
Centraal Bev. Reg. bestaat uit — 28, H6

Schepen
verplichting bestuurders van — 14, H4

Schipper, zie vaartuig.

Schriftelijke verklaring Min. opn. of afv. 21

Schrijfmachine
invullen PK met — 37, 38, H8, 20

Slaapgelegenheid
opneming waar — 24

Statistiek, zie Centraal Bur. v. d. Stat.

Sterftetelkaart
modellen — . . . . L15, 16, 41—51
inzending — L16, 17, 30
kleur — L19
invulling — . . . . L19—23

Stiefkind
begrip 1
verwijzing — in vak 2 PK 36, H20

Stukken
overlegging van — 6
teruggave van — 6
verplichting overleggen — rust op hoofd 13
vervalsching van — 16
gebruik vervalschte — 16

Suriname
afvoering indien opgenomen in BR te — 20
toezending gegevens door Inspectie aan — 98, H25

Tardieve geboorteaangifte 73, H17, L4, 5

Artt. en blz.

Termijn
— van aanmelding . . . 3
— bewijs vrijstelling van aanmelding . . . 4
— verstrekken inlichtingen . . . 5
— overleggen geboorteakte . . . 6
— aangifte vertrek binnenland . . . 7
— aangifte vertrek buitenland . . . 8
— aangifte verhuizing binnen de gem. . . . 12
— aangifte bestuurders van instellingen enz. . . . 14
— tijdelijk verblijf in Nederland . . . 18
— inschrijving in verblijfregister . . . 19
verlenging — inschrijving in verblijfreg. . . . 19
— verblijf buitenland . . . 20
— nachtrust . . . 24
— uitvoering werk of opdracht . . . 25
— opneming in CBR indien v.o.w. . . . 26
— gebruik vastbladige registers . . . 39
— gebruik vastblad. woningregister . . . 58
— verzending PK . . . 86
— afdoening opneming . . . 89
— indiening bezwaarschrift . . . 123
— terugzending PK door A. v. d. B. S. . . . 134
— terugzending PK door gem. best. en Inspectie . . . 135
— inzending materiaal aan Centr. Bur. v. d. Stat. . . . L30

Teruggave stukken . . . 6

Toelichting
— geven bij aanmelding . . . 3
— in strijd met de waarheid . . . 16

Toevallige geboorte
vermelding — op PK . . . H15
aanleggen PK bij — . . . 72, H25
bericht van ontvangst bij — . . . 72, L4, 6, 34
— niet verantwoorden op Jaarstaat F . . . L25

Tijdelijke afwezigheid, zie afwezigheid.

Tijdelijk verblijf
— in Nederland . . . 18
wat — is . . . 18
— buiten Nederland . . . 20
— buiten de gemeente . . . 25

Uittreksel uit geboorteakte . . . 6

Uitvoeringsvoorschriften
— te geven door Onzen Minister . . . 137

Vaartuig
opneming waar eigenaar — is opgenomen . . . 24

Vastbladig
vervanging — gezinsregister . . . 39, H21
vervanging — woningregister . . . 58

Verblijf, zie tijdelijk verblijf.

Verblijfplaats
— onbekend . . . 26, 92, 93
onderzoek — bij niet aanmelding . . . 91
medewerking opsporing — . . . 113

Verblijfregister
begrip — . . . 1
beoordeeling inschrijving in — . . . 3
inschrijving in — . . . 19
verlenging inschrijving in — . . . 19, H5
overbrenging van — in BR . . . 19
niet gelijktijdig in BR en in — . . . 22
onverwijlde inschrijving in — . . . 23

Artt. en blz.

inrichting — . . . . 59—62
zorg en toezicht — 109
toezicht Inspectie op — 116
geen heffing voor bijhouding — 139
inschrijving in — niet verantw. in jaarstaat F L26

Verhuisbiljet
begrip 1, H4
invulling en verzending — 86, H25, 36, 37
ambtshalve toezending — 90
terugzending — 91
ambtshalve opvragen — 95
aanteekening verzending en ontvangst — 136

Verhuiskaart
begrip 1
overleggen — bij aanmelding 3
de aangever neemt — in ontvangst 9
— als bewijs van afmelding 9
weigering — in ontvangst te nemen of in te leveren . . 11
uitreiking of toezending — 85
terugzending — als bewijs van opneming 88
aanleggen 2e exemplaar — 88
medezenden — bij ambtsh. opneming 90, 95
toezending — aan Centr. Bur. Stat. 118, L30
aanteekening afgifte en ontvangst — 136

Verhuizing binnen de gemeente
aangifte — 12
vermelding op PK — . . . . 33, 100—102
vermelding op GK — . . . . 40, 100—102

Verklaring
afleggen — bij aanmelding 3
— in strijd met de waarheid 16
schriftelijke — Min. inz. opn. of afv. 21

Verklaring B, doodsoorzaak
model — . . . . L16, 51—53
behandeling — en couvert B L18

Verlenging
— inschrijving in verblijfregister . . . . 19, H 5

Vernieuwing
— gezinsregister 39
— persooeskaart . . . . 127—129

Verpleegden
tijdelijke afwezigheid van — 25, H6
afwijk. niet afv. — ingev. bepaling Min. 27, H6

Verplichte aanteekeningen, zie aanteekeningen.

Verplichting
— van de bevolking . . . . 3—16
— van de gem. best., zie gem. best.
— verstrekken inl. aan gem. best. en ambtenaren . . . 5
— hoofd 13, 15
— bestuurders, hotelhouders, enz. 14
herinnering — bevolking bij openbare kennisg. 112

Verslag jaarlijksch onderzoek BR 114

Vertaling geb. akte, doopakte, enz. 6

Vertrek
aangifte van — 7, 8
afvoering bij — . . . . 20, 26, 92—94
vermelding — op PK 33, H15
vermelding — op GK 40, 41, H23

Artt. en blz.

vermelding — in verblijfregister 61
wijzigingen bij — . . . . 85—98

Vervalsching van stukken 16

Vervanging
— gezinsregister 39, H21
— PK . . . . 97, 127—129

Vervolgkaarten
— gezinsregister 43, H24, 27
— persoonskaarten 130, H27

Verwijzing naar PK hoofd 36, H19

Verwijzingskaarten
— in persoonsregister 52, H7, 16

Verwijzingsregister
BR bestaat uit — 28
— voor persoonsregister 32, 50
— op archiefregister 48
inrichting — . . . . 49—52, H24

Verzending persoonskaart . . . . 131—136, H28

Vestiging
vermelding — op PK 33, H15
vermelding — op GK 40, H23
wijzigingen bij — . . . . 85—98

Volkstelling
opneming en afvoering bij — 68

Voogdij
kennisgeving van — door griffier 65, H25
aanteekening — in BR 66, H38

Voornamen
vermelding — op PK 33, H11
vermelding afwijking — op PK 36, H20
vermelding — op GK 40, H21

Voorzetsels en lidwoorden
vermelden — op PK H9

Vordering
— overlegging afschr. geb.akte 6
— opneming of afvoering. 10, 110

Vreemdeling
tijdelijk verblijf van een — 18

Vrijstelling van aanmelding
geldigheid — 4

Waarmerking gegevens PK. 71, 75, 86

Wagen
opneming waar eigenaar — is opgenomen 24

Waladres, zie briefadres.

Weigering
— opneming of afvoering. 10, 110
— in ontvangst nemen verhuiskaart 11
— inlevering verhuiskaart 11, 91

Werk of opdracht
niet afv. bij tijdel. afwezigheid wegens — 25
afwijking als voren ingev. bep. Min. 27

Werkgever
opneming waar — is opgenomen 24

Artt. en blz.

Wettiging
vermelding — op PK 33, H17

Woningregister
BR bestaat uit — 28
inrichting — . . . . 53—58, H24

Woonwagen, zie wagen.

Wijziging bevolkingsregister
kennisg. feiten enz. waardoor — noodig is 15
A. v. d. B. S. doet meded. gegevens waardoor — . . . 63
meded. geg. door Hoofden Dep. en griffiers voor — . . 64
doorzending gegevens voor — 67, 75, 82
— bij huwelijk en huw.ontbinding. 99
— bij adresverandering binnen de gem. . . . . 100—102
geen heffing voor — 139

Zeevarenden
afvoering van — van het BR 20

Ziekenhuis
tijdelijke afwezigheid wegens verpleging in — 25, H6

Zondagen 2